

การระบุและจำแนกกลุ่มภาษา "ลาว" ที่พูดในภาคกลางของประเทศไทยโดยใช้เกณฑ์วรรณยุกต์:
กรณีศึกษาภาษา "ลาวฉะเชิงเทรา"

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาศาสตร์ ภาควิชาภาษาศาสตร์
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2563
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

IDENTIFYING AND CLASSIFYING "LAO" LANGUAGES SPOKEN IN CENTRAL THAILAND
USING TONAL CRITERIA: A CASE STUDY OF "CHACHOENGSAO LAO"

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy in Linguistics
Department of Linguistics
FACULTY OF ARTS
Chulalongkorn University
Academic Year 2020
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การระบุและจำแนกกลุ่มภาษา "ลาว" ที่พูดในภาคกลางของประเทศไทยโดยใช้เกณฑ์วรรณยุกต์: กรณีศึกษาภาษา "ลาว ฉะเชิงเทรา"
โดย	น.ส.วรุณศิริ พรพจน์ธนาศ
สาขาวิชา	ภาษาศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต

.....	คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรเดช โชติอุดมพันธ์)	
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	ประธานกรรมการ
.....	
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ม.ร.ว.กัลยา ดิงศภัทีย์)	
.....	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ)	
.....	กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.พิทยาวัฒน์ พิทยาภรณ์)	
.....	กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ศุภินันท์ จิตวิริยพันธ์)	
.....	กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ชัยรัตน์ พลมุข)	
.....	กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.วริษา ไอสถานนท์)	

วรรณศิริ พรพจน์ธนา มาศ : การระบุและจำแนกกลุ่มภาษา "ลาว" ที่พูดในภาคกลางของประเทศไทยโดยใช้เกณฑ์วรรณยุกต์: กรณีศึกษาภาษา "ลาวฉะเชิงเทรา". (IDENTIFYING AND CLASSIFYING "LAO" LANGUAGES SPOKEN IN CENTRAL THAILAND USING TONAL CRITERIA: A CASE STUDY OF "CHACHOENSAO LAO") อ.ที่ปรึกษาหลัก : ศ. กิตติคุณ ดร.ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ รวมทั้งระบบวรรณยุกต์และสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในภาษา "ลาว" ที่พูดโดยกลุ่มคน "ลาว" ที่มีบรรพบุรุษอพยพมาจากอาณาจักรล้านช้างตั้งแต่สมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินแห่งกรุงธนบุรีถึงสมัยรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ กลุ่มคนเหล่านี้ปัจจุบันตั้งถิ่นฐานอยู่ในอำเภอพนมสารคาม อำเภอสนม ชัยเขต และอำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา และเพื่อจำแนกภาษาที่เรียกกันกว้าง ๆ ว่า "ลาว" ด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์ ต่อจากนั้น จึงศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชื่อเรียกกลุ่มคนและชื่อเรียกภาษากับผลการจำแนกภาษาด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์

เก็บข้อมูลวรรณยุกต์จากผู้บอกภาษา 124 คนใน 50 จุดเก็บข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นรายการคำจำนวน 2 ชุด คือ รายการคำ 102 คำที่ปรับจากรายการคำของ Gedney (1972) สำหรับวิเคราะห์วรรณยุกต์ด้วยการฟัง และรายการคำพยางค์เดียวจำนวน 22 คำที่คัดเลือกจากรายการคำ 102 คำ สำหรับวิเคราะห์สัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ด้วยวิธีทางกลศาสตร์โดยใช้โปรแกรมพรอท รุ่น 5.3.17

ผลการศึกษาเป็นไปตามสมมติฐาน นั่นคือ สามารถระบุและจำแนกภาษา "ลาวฉะเชิงเทรา" ด้วยเกณฑ์รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มภาษาลาว และกลุ่มที่ไม่ใช่ภาษาลาว ส่วนสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์สามารถนำมาใช้จำแนกกลุ่มย่อยได้ อย่างไรก็ตาม มีข้อค้นพบเพิ่มเติมว่ากลุ่มที่ไม่ใช่ภาษาลาวสามารถจำแนกได้เป็นกลุ่มภาษาพวน และกลุ่มภาษาไทยเหนือหัวพัน จึงสรุปได้ว่า ภาษา "ลาวฉะเชิงเทรา" แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ *ภาษากลุ่มลาว* มี 4 วิชาภาษา *ภาษากลุ่มพวน* มี 3 วิชาภาษา และ *ภาษากลุ่มไทยเหนือหัวพัน* มี 9 วิชาภาษา แต่ละกลุ่มประกอบด้วยวิชาภาษา 2 ประเภท คือ วิชาภาษาที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะและวิชาภาษาที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าในบางกรณีชื่อเรียกกลุ่มคนและชื่อเรียกภาษาไม่สอดคล้องกับผลการจำแนกด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์ ข้อค้นพบด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์สอดคล้องกับลักษณะอื่น ๆ ทางภาษาศาสตร์และข้อมูลทางประวัติศาสตร์การอพยพโยกย้ายของคนลาวจากอาณาจักรล้านช้าง

สาขาวิชา ภาษาศาสตร์
ปีการศึกษา 2563

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

5580170022 : MAJOR LINGUISTICS

KEYWORD: classification of Lao languages, Central Thailand, tonal criteria

Warunsiri Pornpottanamas : IDENTIFYING AND CLASSIFYING "LAO" LANGUAGES SPOKEN IN CENTRAL THAILAND USING TONAL CRITERIA: A CASE STUDY OF "CHACHOENGSAO LAO". Advisor: Prof. Emeritus THERAPHAN LUANGTHONGKUM, Ph.D.

This research aims to analyse the patterns of tonal split and merger as well as the tone systems and tonal characteristics of the "Lao" languages spoken by the "Lao" peoples, whose ancestors had migrated from the Lan Chang Kingdom to Siam from the reign of King Taksin in the Thonburi Period to the reign of King Rama IV in the Ratanakosin Period. These peoples are at present settled in the districts of Phanom Sarakham, Sanam Chai Khet and Tha Takiap in Chachoengsao Province. The languages, collectively known as "Lao," were classified through the use of tonal criteria. Then, the relationships between the ethnonyms, language names and the results of language classification using tonal criteria were investigated.

The tonal data was collected from 124 informants from 50 locations. The instruments used for collecting the data were two sets of wordlists: 102 words adapted from Gedney's wordlist (1972) for analysing tones by ear, and 22 monosyllabic words which were selected from the 102 words for the acoustic analysis of the characteristics of tones by using the Praat programme, Version 5.3.17.

The results were in accordance with the hypotheses in that, based on the tonal patterns of split and merger, the "Chachoengsao Lao" languages could be classified into two main groups, i.e. the Lao and the non-Lao groups and the tonal characteristics could be used as criteria for classifying each main group into sub-groups. However, the non-Lao group could be divided into the Phuan and the Hua Phan Tai Nuea groups. It can be concluded that the "Chachoengsao Lao" languages consist of three major groups: *the Lao group* comprising four varieties, *the Phuan group* comprising three varieties and *the Hua Phan Tai Nuea group* comprising nine varieties. Each group has two types of varieties, i.e. typical and deviant.

The results of this study indicate that *the ethnonyms and the language names are, in some cases, not in accordance with the classification by tonal criteria*. The research findings based on tonal criteria are in accordance with other linguistic features and the migration history of Lao people from the Kingdom of Lan Chang.

Field of Study: Linguistics

Student's Signature

Academic Year: 2020

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับการสนับสนุนทุนจาก “ทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช ผู้วิจัยขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาและคำแนะนำด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านวิชาการและการดำเนินชีวิตเพื่อเตรียมตัวเป็นนักวิชาการตลอดระยะเวลาการศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ รวมทั้งกรุณาสละเวลาตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และมอบโอกาสให้ผู้วิจัยได้รับทุน 90 ปี รวมถึงทุนผู้ช่วยวิจัยซึ่งเป็นประสบการณ์อันมีค่าของผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ม.ร.ว. กัลยา ดิงศภัทิย์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. วริษา ไอสถานนท์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย รองศาสตราจารย์ ดร. พิทยาวัฒน์ พิทยาภรณ์ อาจารย์ ดร. ศุภินันท์ จิตวิริยนนท์ และอาจารย์ ดร.ชัยรัตน์ พลมุข กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำอันมีประโยชน์ต่อการแก้ไขปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร. ศุภินันท์ จิตวิริยนนท์ ที่ได้ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับโปรแกรมพราทและ script รวมถึงการแปลงค่าเฮิร์ตซ์เป็นค่าเฮมิโทน

ขอขอบพระคุณอาจารย์ เจ้าหน้าที่ และเพื่อน ๆ ในภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่คอยช่วยเหลือ ให้คำแนะนำและเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยเสมอมา

ขอขอบพระคุณผู้บอกภาษา “ลาวณะเชิงเทรา” ทุกท่านที่ได้กรุณาสละเวลาและให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี รวมทั้งขอขอบคุณผู้ประสานงาน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลและทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้วิจัยในการเก็บข้อมูลภาคสนาม

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อและคุณแม่ของผู้วิจัยที่คอยส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือผู้วิจัยในทุก ๆ ด้านมาโดยตลอด รวมถึงเป็นกำลังใจสำคัญที่ทำให้การศึกษาเล่าเรียนในระดับปริญญาตรี ประสบความสำเร็จด้วยดี และขอขอบคุณพี่สาว พี่ชาย และน้องสาวที่คอยช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยมาโดยตลอด

วรุณศิริ พรพจน์ธนาศ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	5
1.3 สมมติฐานการวิจัย.....	5
1.4 ขอบเขตของงานวิจัย.....	6
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
1.6 คำจำกัดความ สัญลักษณ์และอักษรย่อ.....	6
1.6.1 คำจำกัดความ.....	6
1.6.2 สัญลักษณ์และอักษรย่อ.....	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
2.1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับจังหวัดฉะเชิงเทรา.....	11
2.2 ประวัติศาสตร์การอพยพโยกย้ายของชาวลาวเข้ามาในภาคกลางของประเทศไทย โดยเน้น จังหวัดฉะเชิงเทราและจังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกัน ตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรีถึงสมัยรัชกาลที่ 4 (พ.ศ. 2310 – 2411).....	14
2.3 ภาษาและกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดฉะเชิงเทรา.....	18
2.4 แผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในจังหวัดฉะเชิงเทรา.....	20

2.5 ภาษาถิ่นพื้นบ้าน.....	22
2.6 การศึกษาเรื่องระดับเสียงสูงต่ำ (pitch) และวรรณยุกต์ (tone)	24
2.7 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการของวรรณยุกต์ในภาษาตระกูลไท.....	27
2.8 การจัดกลุ่มย่อยภาษาตระกูลไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้	30
2.9 รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มลาวและไม่ใช่กลุ่มลาว	39
2.9.1 รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มลาว	40
2.9.1.1 รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มลาวที่พูดในประเทศลาว. 40	
2.9.1.2 รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มลาวที่พูดในประเทศไทย จำแนกตามชื่อเรียกตนเองและชื่อเรียกภาษา.....	49
2.9.2 รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยกลุ่มอื่น ๆ ที่ไม่ใช่กลุ่มลาว	60
2.10 สัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาลาว	67
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	70
3.1 การสำรวจข้อมูลเบื้องต้น	70
3.2 การเตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์.....	71
3.3 การกำหนดจุดเก็บข้อมูล.....	72
3.4 การคัดเลือกผู้บอกภาษา.....	78
3.5 การเก็บข้อมูลภาคสนาม	78
3.6 การวิเคราะห์และตีความข้อมูล	81
3.7 การระบุและจำแนกภาษา “ลาวฉะเชิงเทรา” โดยใช้เกณฑ์วรรณยุกต์.....	83
3.8 การนำเสนอผลการระบุและจำแนกภาษา “ลาวฉะเชิงเทรา”.....	87
3.9 การนำเสนอผลการวิเคราะห์วรรณยุกต์โดยการบรรยายประกอบภาพ.....	87
3.10 การนำเสนอสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะ	87
บทที่ 4 การระบุและจำแนกภาษา “ลาว” ที่พูดใน 3 อำเภอของจังหวัดฉะเชิงเทรา	88
4.1 ภาพรวมของผลการระบุและจำแนกภาษา “ลาวฉะเชิงเทรา” ด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์.....	88

4.2 ภาษา “ลาวฉะเชิงเทรา” กลุ่ม 1: ภาษากลุ่มลาว.....	93
4.3 ภาษา “ลาวฉะเชิงเทรา” กลุ่ม 2: ภาษากลุ่มพวน (ไม่ใช่ภาษาลาว).....	103
4.4 ภาษา “ลาวฉะเชิงเทรา” กลุ่ม 3: ภาษากลุ่มไทเหนือหัวพัน (ไม่ใช่ภาษาลาว).....	110
4.5 สรุป	126
บทที่ 5 วรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มลาว.....	127
5.1 วรรณยุกต์ในภาษากลุ่ม 1/1: ภาษาลาวที่มีลักษณะเด่นเฉพาะของภาษาลาว.....	127
5.1.1 ภาษาลาวที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 1/1.1.....	128
5.1.2 ภาษาลาวที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 1/1.2.....	136
5.2 วรรณยุกต์ในภาษากลุ่ม 1/2: ภาษาลาวที่มีลักษณะเบี่ยงเบนจากภาษาลาว.....	146
5.2.1 ภาษาลาวที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 1/2.1.....	146
5.2.2 ภาษาลาวที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 1/2.2.....	154
5.3 สรุป	161
บทที่ 6 วรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มพวน	163
6.1 วรรณยุกต์ในภาษากลุ่ม 2/1: ภาษาพวนที่มีลักษณะเด่นเฉพาะของภาษาพวน	163
6.1.1 ภาษาพวนที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 2/1	163
6.2 วรรณยุกต์ในภาษากลุ่ม 2/2: ภาษาพวนที่มีลักษณะเบี่ยงเบนจากภาษาพวน	173
6.2.1 ภาษาพวนที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 2/2.1.....	173
6.2.2 ภาษาพวนที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 2/2.2.....	182
6.3 สรุป	190
บทที่ 7 วรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มไทเหนือหัวพัน	192
7.1 วรรณยุกต์ในภาษากลุ่ม 3/1: ภาษาไทเหนือหัวพันที่มีลักษณะเด่นเฉพาะของภาษาไทเหนือหัวพัน	193
7.1.1 ภาษาไทเหนือหัวพันที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.1.....	193
7.1.2 ภาษาไทเหนือหัวพันที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.2.....	207

7.2	วรรณยุกต์ในภาษากลุ่ม 3/2: ภาษาไทเหนือหัวพันที่มีลักษณะเบี่ยงเบนจากภาษาไทเหนือหัวพัน	217
7.2.1	ภาษาไทเหนือหัวพันที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.1	217
7.2.2	ภาษาไทเหนือหัวพันที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.2	225
7.2.3	ภาษาไทเหนือหัวพันที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.3	234
7.2.4	ภาษาไทเหนือหัวพันที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.4	242
7.2.5	ภาษาไทเหนือหัวพันที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.5	249
7.2.6	ภาษาไทเหนือหัวพันที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.6	255
7.2.7	ภาษาไทเหนือหัวพันที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.7	264
7.3	สรุป	270
บทที่ 8	สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	272
8.1	สรุปผล	272
8.2	อภิปรายผล	289
	ภาษาและกลุ่มชาติพันธุ์ลาวในจังหวัดฉะเชิงเทรา	289
	ภาษาไทเหนือหัวพันที่พูดในประเทศไทย	304
	สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในช่อง DS123	307
8.3	ข้อเสนอแนะ	307
	บรรณานุกรม	309
	ประวัติผู้เขียน	316

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 2.1	ข้อมูลเกี่ยวกับถิ่นฐานของกลุ่มชาว “ลาว” ในจังหวัดฉะเชิงเทราและแหล่งอ้างอิง	18
ตารางที่ 3.1	รายการคำสำหรับทดสอบเสียงวรรณยุกต์ด้วยการฟัง.....	71
ตารางที่ 3.2	จุดเก็บข้อมูล 50 แห่งใน 31 หมู่บ้าน และชื่อเรียกกลุ่มชนและภาษา	75
ตารางที่ 3.3	รายการคำตัวอย่างสำหรับบันทึกเสียงเพื่อวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางกลศาสตร์	80
ตารางที่ 8.1	ผลการศึกษาความสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องระหว่างชื่อเรียกกลุ่มคนและชื่อเรียก ภาษากับผลการจำแนกด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์.....	288
ตารางที่ 8.2	สรุปผลการระบุและจำแนกภาษา “ลาว” ด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์และเกณฑ์เสริม	297

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาลาว.....	1
ภาพที่ 2.1 แผนที่แสดงจังหวัดฉะเชิงเทราและอาณาเขตติดต่อ.....	12
ภาพที่ 2.2 แผนที่แสดงอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดฉะเชิงเทรา.....	13
ภาพที่ 2.3 แผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในจังหวัดฉะเชิงเทรา.....	21
ภาพที่ 2.4 ภาพแสดงแนวคิดเรื่องการแยกเสียงวรรณยุกต์ครั้งใหญ่.....	29
ภาพที่ 2.5 กล้องทอดสอบวรรณยุกต์ตามแนวคิดของ Gedney (1972).....	30
ภาพที่ 2.6 แผนภูมิแสดงการจัดกลุ่มย่อยภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ตามข้อเสนอของ Li (1960)...	31
ภาพที่ 2.7 แผนภูมิแสดงการจัดกลุ่มย่อยภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ตามข้อเสนอของ Brown (1965)..	32
ภาพที่ 2.8 แผนภูมิแสดงการจัดกลุ่มย่อยภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ตามข้อเสนอของ Chamberlain (1975).....	34
ภาพที่ 2.9 แผนภาพแสดงการจัดกลุ่มย่อยภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ตามข้อเสนอของ Hartmann (1980).....	36
ภาพที่ 2.10 รูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวหลวงพระบาง.....	41
ภาพที่ 2.11 รูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวเวียงจันทน์ กลุ่มที่ 1.....	42
ภาพที่ 2.12 รูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวเวียงจันทน์ กลุ่มที่ 2.....	43
ภาพที่ 2.13 รูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวเวียงจันทน์ กลุ่มที่ 3.....	45
ภาพที่ 2.14 รูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวใต้.....	46
ภาพที่ 2.15 แผนที่แสดงรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวที่พูดใน สปป.ลาว ..	47
ภาพที่ 2.16 รูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาพวน แขวงเชียงขวาง.....	48
ภาพที่ 2.17 รูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวหลวงพระบางที่พูดในประเทศไทย.....	50
ภาพที่ 2.18 รูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวเวียงที่พูดในประเทศไทย กลุ่มที่ 1.....	52
ภาพที่ 2.19 รูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวเวียงที่พูดในประเทศไทย กลุ่มที่ 2.....	53
ภาพที่ 2.20 รูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวใต้ที่พูดในประเทศไทย.....	54
ภาพที่ 2.21 รูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวครั้ง/คั้ง/ซี้คั้งที่พูดในประเทศไทย กลุ่มที่ 1.....	56
ภาพที่ 2.22 รูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวครั้ง/คั้ง/ซี้คั้งที่พูดในประเทศไทย กลุ่มที่ 2.....	58

ภาพที่ 2.23	รูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวแฉ่งที่พูดในประเทศไทย กลุ่มที่ 1	59
ภาพที่ 2.24	รูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวแฉ่งที่พูดในประเทศไทย กลุ่มที่ 2	60
ภาพที่ 2.25	รูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาพวน กลุ่มที่ 1	62
ภาพที่ 2.26	รูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาพวน กลุ่มที่ 2	64
ภาพที่ 2.27	รูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาพวน กลุ่มที่ 3	65
ภาพที่ 2.28	รูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน	66
ภาพที่ 2.29	วรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิม สืบสร้างโดยพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2546)	68
ภาพที่ 3.1	แผนที่แสดงจุดเก็บข้อมูลภาษา “ลาวฉะเชิงเทรา”	74
ภาพที่ 3.2	แผนภาพแสดงเกณฑ์ในการจำแนกภาษาลาว	86
ภาพที่ 4.1	รูปแบบวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มลาว 4 วิธภาษา	89
ภาพที่ 4.2	รูปแบบวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มพวน 3 วิธภาษา	90
ภาพที่ 4.3	รูปแบบวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มไทเหนือหัวพันที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ 2 วิธภาษา	91
ภาพที่ 4.4	รูปแบบวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มไทเหนือหัวพันที่มีลักษณะเบียงเบน 7 วิธภาษา	92
ภาพที่ 4.5	วรรณยุกต์ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1	94
ภาพที่ 4.6	เปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1 กับรูปแบบวรรณยุกต์ที่พบในงานวิจัย ที่ผ่านมา	95
ภาพที่ 4.7	วรรณยุกต์ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.2	97
ภาพที่ 4.8	เปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.2 กับรูปแบบวรรณยุกต์ในงานวิจัยที่ ผ่านมา	98
ภาพที่ 4.9	วรรณยุกต์ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/2.1	100
ภาพที่ 4.10	วรรณยุกต์ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/2.2	102
ภาพที่ 4.11	เปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/2.2 กับรูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาไทย ถิ่นกลาง	102
ภาพที่ 4.12	วรรณยุกต์ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/1	104
ภาพที่ 4.13	เปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/1 กับรูปแบบวรรณยุกต์ภาษาพวนใน งานวิจัยที่ผ่านมา	105
ภาพที่ 4.14	วรรณยุกต์ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.1	106

ภาพที่ 4.15	เปรียบเทียบวรรณยุกต์ภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.1 กับรูปแบบวรรณยุกต์ในงานวิจัยที่ ผ่านมา.....	107
ภาพที่ 4.16	วรรณยุกต์ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.2	108
ภาพที่ 4.17	เปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.2 กับรูปแบบวรรณยุกต์ในงานวิจัย ที่ผ่านมา	109
ภาพที่ 4.18	วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1.....	112
ภาพที่ 4.19	เปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1 กับรูปแบบวรรณยุกต์ ในงานวิจัยที่ผ่านมา	113
ภาพที่ 4.20	วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.2.....	114
ภาพที่ 4.21	เปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.2 กับรูปแบบวรรณยุกต์ ในงานวิจัยที่ผ่านมา	115
ภาพที่ 4.22	วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.1.....	116
ภาพที่ 4.23	วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.2.....	117
ภาพที่ 4.24	วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.3.....	118
ภาพที่ 4.25	วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.4.....	119
ภาพที่ 4.26	เปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.4 กับรูปแบบวรรณยุกต์ ในงานวิจัยที่ผ่านมา	120
ภาพที่ 4.27	วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.5.....	122
ภาพที่ 4.28	วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.6.....	123
ภาพที่ 4.29	วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.7.....	124
ภาพที่ 5.1	วรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1	128
ภาพที่ 5.2	สัทลักษณะของเสียง ว.1 ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1.....	128
ภาพที่ 5.3	สัทลักษณะของเสียง ว.2 ที่ปรากฏในพยางค์เป็นภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1.....	129
ภาพที่ 5.4	สัทลักษณะของเสียง ว.2 ที่ปรากฏในพยางค์ตายภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1	129
ภาพที่ 5.5	สัทลักษณะของเสียง ว.3 ที่ปรากฏในพยางค์เป็นภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1.....	130
ภาพที่ 5.6	สัทลักษณะของเสียง ว.3 ที่ปรากฏในพยางค์ตายภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1	130
ภาพที่ 5.7	สัทลักษณะของเสียง ว.4 ที่ปรากฏในพยางค์เป็นภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1.....	131

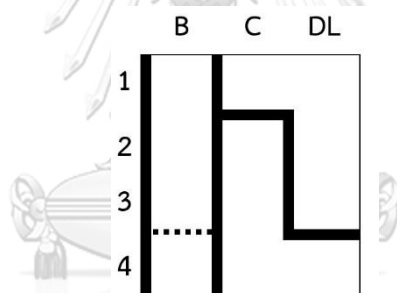
ภาพที่ 8.12	รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ ระบบวรรณยุกต์ และสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.2.....	284
ภาพที่ 8.13	รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ ระบบวรรณยุกต์ และสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.3.....	285
ภาพที่ 8.14	รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ ระบบวรรณยุกต์ และสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.4.....	285
ภาพที่ 8.15	รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ ระบบวรรณยุกต์ และสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.5.....	286
ภาพที่ 8.16	รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ ระบบวรรณยุกต์ และสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.6.....	286
ภาพที่ 8.17	รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ ระบบวรรณยุกต์ และสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.7.....	287
ภาพที่ 8.18	แผนที่ภาษาที่พูดโดย “คนลาว” ในจังหวัดฉะเชิงเทราที่อพยพมาจากอาณาจักรล้านช้าง (สปป.ลาว) เมื่อประมาณ 200 ปีเศษ จำแนกด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์	299
ภาพที่ 8.19	เปรียบเทียบแผนที่ภาษาที่พูดโดย “คนลาว” ในจังหวัดฉะเชิงเทราที่มีบรรพบุรุษอพยพ โยกย้ายมาจากอาณาจักรล้านช้างเมื่อ 200 กว่าปีที่ผ่านมาจากข้อค้นพบในงานวิจัยนี้กับแผนที่ ภาษาแสดงภาษาพวนและภาษาลาวเวียงของสุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ (2547)	303
ภาพที่ 8.20	แผนที่แสดงเมืองแอต แขวงหัวพัน ประเทศลาว	305

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมา

ภาษาตระกูลไทเป็นภาษาที่มีวรรณยุกต์ ระบบสระและระบบพยัญชนะคล้ายคลึงกัน แต่ระบบวรรณยุกต์ในแต่ละภาษาและ/หรือวิธภาษามีลักษณะเฉพาะทั้งในระดับสัทวิทยาและระดับสัทศาสตร์ ทั้งนี้ วรรณยุกต์เป็นลักษณะสำคัญประการหนึ่งที่สามารถใช้จำแนกความแตกต่างระหว่างภาษาตระกูลไทถิ่นต่าง ๆ ได้ (Gedney, 1972) เนื่องจากพัฒนาการของวรรณยุกต์ในภาษาไทถิ่นต่าง ๆ มีลักษณะเฉพาะตัวจึงสามารถใช้เป็นเกณฑ์ในการระบุและจำแนกภาษาตระกูลไทถิ่นปัจจุบันได้ (Tingsabadh, 2001) สำหรับการจำแนกภาษาลาวนั้น ลักษณะเด่นเฉพาะซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป คือ รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ $B \neq DL$, $C1 = DL123$ และ $C234 = DL4$ (Akharawatthanakun, 2002, 2004; Brown, 1965; Strecker, 1979; Tingsabadh, 2001; อีระพันธ์ ล. ทองคำ, 2559; พิณรัตน์ อัครวัฒน์กุล, 2541, 2546) ดังแสดงในภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาลาว

ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับ Chamberlain (1984) และ Hartmann (2004) ที่ว่า ภาษาลาวจะมีรูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์ในคอลัมน์ C แบบ C1-234 เสมอ นอกจากนี้ Hartmann (2004) ยังกล่าวถึงลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาลาวแม่น้ำโขง (Mekong Lao) ได้แก่ ภาษาลาวหลวงพระบาง ภาษาลาวเวียงจันทน์ และภาษาลาวปากเซ เพิ่มเติมอีก 2 ประการ คือ (1) ไม่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ในคอลัมน์ B¹ และ (2) วรรณยุกต์ในคอลัมน์ DS มีการแยกเสียงแบบ DS123-4

¹ อย่างไรก็ตาม ภาษาลาวบางถิ่น เช่น ภาษากลุ่มลาวใต้ในงานของ Brown (1965) ที่พูดในอำเภอเมืองร้อยเอ็ด อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด อำเภอน้ำพอง จังหวัดมหาสารคาม และตำบลโนนเพ็ด อำเภอประทาย และอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ในคอลัมน์ B แบบ B123-4

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่าภาษา “ลาว” ที่พูดโดยกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาว²ซึ่งตั้งถิ่นฐานอยู่ในภาคกลางของประเทศไทยมีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์หลายรูปแบบแม้จะมีชื่อเรียกกลุ่มชนหรือกลุ่มชาติพันธุ์และชื่อเรียกภาษาเหมือนกัน ตัวอย่างเช่น ชื่อเรียกกลุ่มชนหรือกลุ่มชาติพันธุ์และภาษาลาวเวียง/ลาวเวียงจันทน์/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ลาวสำเนียงเวียงจันทน์/ลาวกลาง/ลาวภาคกลาง/ลาวที่พูดในภาคกลางของประเทศไทย ซึ่งมีความหลากหลายดังนี้มีวรรณยุกต์ 5 – 6 หน่วยเสียง มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ต่างกัน 8 รูปแบบ (Brown, 1965; Chamberlain, 1975; Khanittanan, 1973; Pornpottanamas, 2016; กัญทิมา วัฒนประเสริฐ และสุวัฒนา เลี่ยมประวัติ, 2528; กาญจนา พันธุ์คำ, 2523; พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2546; วรรณา จันทนาคม และวรรณารัตนประเสริฐ, 2526; วรณศิริ พรพจน์ธนาศ, 2557; วิไลลักษณ์ เดชะ, 2530) บางรูปแบบไม่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาลาว (ไม่มี B≠DL, C1=DL123 และ C234=DL4) เช่น ภาษาลาวเวียง ตำบลหนองแหน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทราในงานของวรรณา จันทนาคม และวรรณารัตนประเสริฐ (2526) วรรณารัตนประเสริฐ (2528) และโครงการวิจัยนำร่องของผู้วิจัยเรื่อง “ตามรอยถิ่นดั้งเดิมของผู้ที่เรียกตนเองว่าลาวเวียง ที่ตำบลหนองแหน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ผ่านเกณฑ์รูปแบบวรรณยุกต์” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของรายงานวิชาวิทยาภาษาถิ่น (Dialectology) ภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2557

ที่ผ่านมา แม้จะมีการศึกษาภาษา “ลาว” ที่พูดในภาคกลางของประเทศไทยโดยใช้เกณฑ์รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ แต่ผลการศึกษาก็ยังมีข้อสงสัยเมื่อต้องการหาคำตอบว่าเหตุใดรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษา “ลาว” ที่พูดในภาคกลางของประเทศไทยจึงมีหลายรูปแบบแม้ว่าจะเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน เช่น “ลาวเวียง/ลาวเวียงจันทน์/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ลาวสำเนียงเวียงจันทน์/ลาวกลาง/ลาวภาคกลาง/ลาวที่พูดในภาคกลางของประเทศไทย”, “ลาวครั่ง/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้ง/ลาวด่าน” ฯลฯ ความหลากหลายของรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์นั้นเป็นลักษณะที่แตกต่างกันมาแต่เดิมก่อนอพยพเข้ามาในประเทศไทย หรือเกิดจากการแปรและการเปลี่ยนแปลงของภาษา งานวิจัยเกี่ยวกับภาษาถิ่นที่ผ่านมามักตั้งต้นจากชื่อเรียกกลุ่มชนและชื่อเรียกภาษาทั้งที่เรียกตนเองและคนอื่นเรียก เมื่อพบว่ากลุ่มชนหรือกลุ่มชาติพันธุ์นั้นมีระบบวรรณยุกต์ต่างกันอันเนื่องมาจากการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์มีรูปแบบต่างกัน ก็มักสรุปลักษณะที่ต่างออกไปว่าเป็นผลจากการสัมผัสภาษากับภาษาไทย ภาษาไทยถิ่น ภาษารอบข้าง ฯลฯ เพราะเป็นผู้พูดทวิภาษา หรือไม่ก็เป็นผลจากปัจจัยบางประการภายในตัวภาษาเอง

²ในงานวิจัยนี้จะเรียกกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวที่มีบรรพบุรุษอพยพมาจากอาณาจักรล้านช้าง (สปป.ลาว) ในอดีต และตั้งถิ่นฐานอยู่ในภาคกลางของประเทศไทยว่า คนลาว หรือ ชาวลาว เพื่อให้สั้นและกระชับ

ตัวอย่างงานวิจัยที่ศึกษาภาษา “ลาว” ที่พูดในภาคกลางของประเทศไทยด้วยเกณฑ์รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ โดยตั้งต้นจากชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์และชื่อเรียกภาษา เช่นงานวิจัยของพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2546) แม้ผู้วิจัยจะเห็นด้วยกับผลการศึกษาของพิณรัตน์ที่ว่ารูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวบางถิ่นที่มีลักษณะบางประการแตกต่างไปจากภาษาลาว เกิดจากการแปรและการเปลี่ยนแปลงของภาษา ส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการสัมผัสภาษากับภาษาอื่นซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกภาษา แต่ผลการศึกษาด้วยแนวทางที่ตั้งต้นจากชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์และชื่อเรียกภาษาก็ยังมีคำถามหรือข้อสงสัยบางประการ ดังนี้

ประการแรก ข้อสงสัยเกี่ยวกับผลการวิเคราะห์ภาษาที่พูดโดยกลุ่มชนที่มีชื่อเรียกตนเองและชื่อเรียกภาษาเดียวกัน เช่น “ลาวครั่ง/ลาวขี้คั่ง/ลาวคั่ง/ลาวดำน”, “ลาวเวียง/ลาวเวียงจันทน์/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ลาวสำเนียงเวียงจันทน์/ลาวที่พูดในภาคกลางของประเทศไทย” ฯลฯ แต่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ต่างกัน มีทั้งรูปแบบที่เหมือนในภาษาลาว (ภาษาลาวแท้) และรูปแบบที่ไม่เหมือนในภาษาลาว (ภาษาลาวกลาย) งานวิจัยดังกล่าววิเคราะห์รูปแบบวรรณยุกต์ในภาษา “ลาวขี้คั่ง/ลาวคั่ง/ลาวดำน” ที่มีรูปแบบวรรณยุกต์ต่างออกไปจากภาษา “ลาวขี้คั่ง/ลาวคั่ง/ลาวดำน” ที่เชื่อว่าเป็นรูปแบบเดิมว่า รูปแบบวรรณยุกต์ที่ต่างจากรูปแบบเดิมเกิดจากอิทธิพลของภาษาไทยกลางและปัจจัยภายในตัวภาษาเอง (พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2546)

ผลการวิเคราะห์ในงานดังกล่าวแตกต่างจากข้อค้นพบของธีระพันธ์ ล. ทองคำ (2559) จากการบูรณาการองค์ความรู้ทางด้านภาษาศาสตร์ ประวัติศาสตร์การอพยพโยกย้ายของคนลาวจากอาณาจักรล้านช้างสู่ภาคกลางของประเทศไทย และองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมเกี่ยวกับผ้าทอมือ ธีระพันธ์ ล. ทองคำ พบว่า กลุ่มคน “ลาวครั่ง” หรือบางทีก็เรียกว่า “ลาวเวียง” ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในอำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี มีบรรพบุรุษมาจากเมืองครั่ง (อยู่ในลาวเหนือ) พูดต่างกัน 9 วิธภาษา (varieties) เป็นวิธภาษาที่ไม่ใช่ภาษาลาว 5 วิธภาษา (ไม่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาลาว) และวิธภาษาลาว 4 วิธภาษา (มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาลาว) ผลการศึกษาดังกล่าวสรุปว่า กลุ่มคน “ลาวครั่ง” อำเภอบ้านไร่ ไม่ได้เป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียว แต่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาวหลายกลุ่มที่อพยพมาจากเมืองครั่ง จึงชี้ให้เห็นว่า กลุ่มคนที่มาจากเมืองเดียวกัน อาจไม่ได้เป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันก็ได้ หรืออีกนัยหนึ่งคือ เมือง ๆ หนึ่ง ไม่ได้มีเพียงกลุ่มชาติพันธุ์เดียว แต่พลเมืองอาจจะประกอบด้วยผู้คนหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาต่างกันหรือพูดวิธภาษาต่างกัันดังเช่นกรณีกลุ่มคน “ลาว” จากเมืองครั่งที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในอำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ดังนั้น รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษา “ลาวขี้คั่ง/ลาวคั่ง/ลาวดำน” ที่มีรูปแบบไม่เหมือนในภาษาลาวในงานวิจัยของพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล

(2546) อาจจะเป็นลักษณะที่มีมาแต่เดิม (ไม่ใช่ภาษาลาว) ไม่ใช่การแปรและการเปลี่ยนแปลงของภาษาที่เป็นผลมาจากอิทธิพลของภาษาไทยกลางและปัจจัยภายในตัวภาษาเอง จึงทำให้รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่พบไม่เหมือนในภาษาลาว แต่กลับคล้ายภาษาไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้ที่ไม่ใช่ภาษาลาว

ประการที่สอง ข้อสงสัยเกี่ยวกับผลการวิเคราะห์ภาษาที่มีชื่อเรียกกลุ่มชนและชื่อเรียกภาษาไม่ใช่ลาว แต่กลับมีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์เหมือนในภาษาลาว เช่น การที่พินรัตน์วิเคราะห์ว่า ภาษา “ญ้อ” ที่พูดในบ้านท่าศาลา ตำบลท่าคล้อ อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี มีรูปแบบวรรณยุกต์เหมือนในภาษาลาว เป็นภาษาลาวเทียม เพราะใช้เกณฑ์คำเรียกชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ชื่อเรียกภาษา และประวัติการอพยพเป็นเกณฑ์หลัก และสันนิษฐานว่าภาษา “ญ้อ” บ้านท่าศาลา อาจได้รับอิทธิพลจากภาษาลาวภาคกลาง/ลาวสำเนียงเวียงจันทน์นานแล้ว (พินรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2546) จึงทำให้เกิดคำถามได้ว่าการวิเคราะห์ที่ตั้งต้นจากชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์และชื่อเรียกภาษาจะมีความน่าเชื่อถือเพียงใด เนื่องจากภาษากับชาติพันธุ์ไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกัน แม้ว่าภาษาคือส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์ แต่สำนึกความเป็นชาติพันธุ์ในบางกรณีอาจไม่สอดคล้องกับภาษาที่พูด

จากประเด็นคำถามและข้อสงสัยบางประการข้างต้น งานวิจัยนี้จึงจะใช้แนวทางการศึกษาใหม่โดยไม่อิงจากชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์และชื่อเรียกภาษาเป็นสำคัญเหมือนในงานวิจัยที่ผ่านมา แต่จะใช้วรรณยุกต์เป็นเกณฑ์ในการระบุและจำแนกกลุ่มภาษา “ลาว” ที่พูดในภาคกลางของประเทศไทย โดยมีความคิดที่ว่ากลุ่มชาติพันธุ์ “ลาว” ในภาคกลางของประเทศไทยน่าจะเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทหรือไท-ลาวต่างกลุ่มชาติพันธุ์กันและอาจพูดภาษาต่างกัน แม้จะตั้งถิ่นฐานอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกัน เช่น เมืองเดียวกัน ก่อนที่จะอพยพจากอาณาจักรล้านช้างเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย ตัวอย่างเช่น คนลาวตั้งถิ่นฐานอยู่ในหลวงพระบางในอดีตไม่จำเป็นต้องพูดภาษาลาวสำเนียงหลวงพระบาง ในหลวงพระบางและเมืองใกล้เคียงหลวงพระบางอาจมีกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลไทหลายกลุ่มตั้งถิ่นฐานอยู่ เมื่ออพยพลงมาอาจถูกเรียกว่า “ลาวหลวงพระบาง” ทั้งหมด เป็นกรอบความคิดที่ได้จากข้อค้นพบในงานวิจัยของธีระพันธ์ ล. ทองคำ (2559) เกี่ยวกับวรรณยุกต์ในภาษาลาวเหนือและลาวกลางที่พูดในอำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ที่ได้ศึกษาในระดับอำเภอ แต่ยังไม่มีการวิจัยอื่นที่ได้ยืนยันผลการศึกษานี้ อย่างแน่ชัด งานวิจัยชิ้นนี้ จึงต้องการใช้กรอบความคิดดังกล่าวเพื่อพิสูจน์ข้อค้นพบในวงกว้างและต่างพื้นที่กับงานของธีระพันธ์ ล. ทองคำ (2559) ผู้วิจัยจึงเลือกขยายผลการศึกษาระดับจังหวัด โดยใช้ภาษา “ลาว” ที่พูดในจังหวัดฉะเชิงเทราเป็นกรณีศึกษา เนื่องจากเหตุผลหลัก 3 ประการ ดังนี้

1) ฉะเชิงเทราเป็นพื้นที่ที่มีการอพยพของกลุ่มคน “ลาว” จากอาณาจักรล้านช้าง (ประเทศลาว) เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่เป็นจำนวนมาก เพราะในอดีตมีฐานะเป็นหัวเมืองชั้นในที่อยู่ติดกับราชธานีและอยู่

ห่างไกลจากหัวเมืองลาวและชายแดน จึงเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การให้ชาวลาวอาศัยอยู่ เพื่อเป็นการป้องกันการหลบหนีกลับอาณาจักรล้านช้าง และป้องกันการรุกรานของเวียดนามหรืออาณาจักรอื่น ๆ (บังอร ปิยะพันธุ์, 2541; เพ็ญศรี ตึก และนารี สาริกะภูติ, 2529; ศรีศักร วัลลิโกดม, 2523)

2) ที่ผ่านมามีงานที่ศึกษาวิจัยภาษาที่พูดโดยกลุ่มคน “ลาว” ในจังหวัดฉะเชิงเทราเพียง 3 งาน³ และมีวัตถุประสงค์การวิจัยต่างกับงานของผู้วิจัย

3) ครอบครัวของผู้วิจัยตั้งถิ่นฐานอยู่ในตำบลคลองตะเกรา อำเภอกำแพงแสน จังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้วิจัยจึงคุ้นเคยกับภูมิประเทศและคน “ลาว” ในอำเภอกำแพงแสน อำเภอสนามชัยเขต และอำเภอนมสามัคคี ซึ่งช่วยให้เก็บข้อมูลภาคสนามได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และประสบผลสำเร็จ

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 วิเคราะห์รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษา “ลาว” ที่พูดในอำเภอนมสามัคคี อำเภอสนามชัยเขต และอำเภอกำแพงแสน จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.2.2 จำแนกภาษา “ลาว” ที่พูดในอำเภอนมสามัคคี อำเภอสนามชัยเขต และอำเภอกำแพงแสน จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยใช้รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์เป็นเกณฑ์

1.2.3 ศึกษาความสอดคล้องระหว่างชื่อเรียกกลุ่มคน “ลาว” และผลการจำแนกด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์

1.3 สมมติฐานการวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.3.1 รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์สามารถนำมาใช้จำแนกภาษา “ลาว” ที่พูดในอำเภอนมสามัคคี อำเภอสนามชัยเขต และอำเภอกำแพงแสน จังหวัดฉะเชิงเทรา ออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่

³ งานสองในสามชิ้นนี้ไม่ได้เป็นงานที่ศึกษารูปแบบวรรณยุกต์โดยตรง วรรณมา จันทนาคม และวรรณมา รัตนประเสริฐ (2526: 240 – 241) เพียงแต่กล่าวถึงระบบเสียงภาษาลาวเวียงคำบงหนองแบบคร่าว ๆ ไว้ในบทความเรื่อง “ภาษาลาวเวียงคำบงหนอง” เท่านั้น และในงานวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทของ “คำและลักษณะคำในภาษาลาวเวียงคำในจังหวัดฉะเชิงเทรา” ของวรรณมา รัตนประเสริฐ (2528) ก็ไม่ได้ศึกษาระบบเสียงวรรณยุกต์โดยละเอียด เนื่องจากงานวิจัยดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคำและลักษณะคำในภาษาลาวเวียง จึงมีการกล่าวถึงระบบเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวเวียงเพียงเล็กน้อยเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการถ่ายทอดเสียงในคำเท่านั้น ถึงแม้ว่างานชิ้นที่สามซึ่งเป็นวิทยานิพนธ์ปริญญาโทของ สาขาวิชาเอกภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เรื่อง “A language classification of Phuan in Thailand: A case study of the tone system” ของ Tanprasert (2003) จะศึกษาวรรณยุกต์โดยตรงทั้งด้วยวิธีการฟังและวิธีทางกลศาสตร์ แต่เก็บข้อมูลวรรณยุกต์ในภาษาพวนจากผู้บอกภาษาเพียงหนึ่งคนที่บ้านหนองเค็ด ตำบลท่าถ่าน อำเภอนมสามัคคี

คือ กลุ่มที่มีลักษณะเด่นของภาษาลาว และกลุ่มที่ไม่มีลักษณะเด่นของภาษาลาว ส่วนสัทลักษณะของวรรณยุกต์สามารถนำมาใช้จำแนกกลุ่มย่อยของภาษาทั้ง 2 กลุ่มได้

1.3.2 ชื่อเรียกกลุ่มคน “ลาว” กับผลการจำแนกด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์ไม่สอดคล้องกัน

1.4 ขอบเขตของงานวิจัย

1.4.1 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลวรรณยุกต์จากกลุ่มคน “ลาว” ที่มีบรรพบุรุษอพยพมาจาก สปป.ลาว เข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรีเป็นราชธานีจนถึงสมัยรัชกาลที่ 4 และตั้งถิ่นฐานอยู่ใน 3 อำเภอของจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่ อำเภอพนมสารคาม อำเภอสนามชัยเขต และอำเภอท่าตะเกียบ เท่านั้น ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับวรรณยุกต์ในภาษาลาวอื่น ๆ ที่พูดในประเทศไทยและ สปป.ลาว ได้ใช้ข้อมูลเอกสาร

1.4.2 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลวรรณยุกต์จากคำพูดเดี่ยวเท่านั้น ไม่เก็บข้อมูลจากคำพูดต่อเนื่อง เพราะข้อจำกัดเรื่องเวลาในการเก็บข้อมูลภาคสนามและทำวิจัยเป็นวิทยานิพนธ์ นอกจากการศึกษา รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์โดยใช้แนวคิดเรื่องกล่องวรรณยุกต์ของ Gedney (1972) แล้ว ได้ศึกษาสัทลักษณะของวรรณยุกต์ด้วยวิธีการทางกลศาสตร์ด้วย

1.4.3 ผู้วิจัยใช้ข้อมูลวรรณยุกต์ที่ปรากฏในพยางค์เป็นและพยางค์ตายสระเสียงยาวในการ จำแนกภาษาเท่านั้น ไม่ได้ใช้ข้อมูลวรรณยุกต์ที่ปรากฏในพยางค์ตายสระเสียงสั้น

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 เป็นแนวทางใหม่ในการศึกษาวิจัยภาษา “ลาว” ที่พูดในภาคกลางของประเทศไทย โดยไม่อิงชื่อเรียกกลุ่มคน “ลาว” เป็นสำคัญ

1.5.2 เป็นความรู้พื้นฐานสำหรับการศึกษาภาษาลาวและภาษาตระกูลไทอื่น ๆ จากมุมมองทางภาษาศาสตร์เชิงประวัติ

1.6 คำจำกัดความ สัญลักษณ์และอักษรย่อ

1.6.1 คำจำกัดความ

ภาษา “ลาว” หมายถึง ภาษาที่พูดโดยคนไทยเชื้อสายลาว ที่มีชื่อเรียกกลุ่มชนหรือกลุ่มชาติพันธุ์และชื่อเรียกภาษาที่เรียกกันกว้าง ๆ ว่า “ลาว” มีบรรพบุรุษอพยพมาจากอาณาจักรล้านช้าง (ประเทศลาว/สปป.ลาว) ตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรีถึงสมัยรัชกาลที่ 4 (ช่วงปี พ.ศ. 2310 – 2411)

ภาษา “ลาวฉะเชิงเทรา” หมายถึง ภาษาที่พูดโดยกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวในจังหวัดฉะเชิงเทรา มีชื่อเรียกกลุ่มชนหรือกลุ่มชาติพันธุ์และชื่อเรียกภาษาที่เรียกกันกว้าง ๆ ว่า “ลาว” มีบรรพบุรุษอพยพโยกย้ายมาจากอาณาจักรล้านช้าง (ประเทศลาว/สปป.ลาว) ตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรีถึง

สมัยรัชกาลที่ 4 ไม่นับรวมภาษาลาวที่พูดโดยกลุ่มคนลาวที่เพิ่งย้ายถิ่นฐานมาจากประเทศลาว รวมถึงภาษาไทยถิ่นอีสานหรือภาษาลาวถิ่นอีสานที่พูดโดยกลุ่มคนอีสานซึ่งย้ายถิ่นฐานมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

ภาษาลาว หมายถึง ภาษาในตระกูลไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้ กลุ่มย่อย PH (*b > ph) มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาลาว คือ B≠DL, C1=DL123 และ C234=DL4 ส่วนใหญ่พูดในประเทศลาว ภาคอีสาน และบางท้องถิ่นในภาคกลางของประเทศไทย

ภาษากลุ่มลาว หมายถึง ภาษาลาว (ไม่รวมภาษาไทยถิ่นอีสาน) ที่พูดใน สปป.ลาว และในประเทศไทยจากงานวิจัยที่ผ่านมา ภาษากลุ่มลาวที่พูดใน สปป.ลาว ได้แก่ ภาษาลาวหลวงพระบาง (ลาวเหนือ) ภาษาลาวเวียงจันทน์ (ลาวกลาง) และภาษาลาวปากเซ (ลาวใต้) สำหรับภาษากลุ่มลาวที่พูดในประเทศไทยจำแนกตามชื่อเรียกตนเองและชื่อเรียกภาษา เช่น ภาษาลาวหลวงพระบาง ภาษาลาวเวียง/ลาวเวียงจันทน์/ลาวกลาง ภาษาลาวใต้ ภาษาลาวครั่ง และภาษาลาวแง้ว ฯลฯ

ภาษาไม่ใช่กลุ่มลาว หมายถึง ภาษาไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้ กลุ่ม PH (*b > ph) ที่ไม่ใช่กลุ่มภาษาลาว เช่น ภาษาพวน ภาษาไทเหนือหัวพัน (Hua Phan Tai Nuea)⁴ และภาษาไทยถิ่นกลาง ฯลฯ นอกจากนี้ ยังหมายรวมถึงภาษาไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้ กลุ่ม P (*b > p) เช่น ภาษาไทดำ ภาษาไทแดง ภาษาไทลื้อ และภาษาไทมว ฯลฯ

ภาษาไทเหนือหัวพัน (Hua Phan Tai Nuea)⁵ หมายถึง ภาษาในตระกูลไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้ กลุ่ม PH (*b > p^h) กลุ่มย่อยพวน-เหนือ (Nuea-Phuan sub-branch) ตามการจำแนกของ Chamberlain (1972, 1975) เป็นภาษาในกลุ่มย่อยเดียวกับภาษาพวน และภาษาไทยถิ่นกลาง มีความใกล้ชิดทางเชื้อสายกับภาษาพวนมากที่สุด โดยมีระบบเสียงและคำศัพท์คล้ายคลึงกัน (Chamberlain, 1991) พบพูดในแขวงหัวพัน ประเทศลาว

วิธภาษา หมายถึง ชนิดต่าง ๆ ของภาษาใดภาษาหนึ่งที่เกิดจากการแปรของภาษา (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2556)

เบี่ยงเบน หมายถึง ไม่เป็นไปตามบรรทัดฐาน มีลักษณะใดลักษณะหนึ่งในภาษาที่ต่างไปจากลักษณะที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในภาษากลุ่มนั้น ในงานวิจัยนี้เรียกภาษาที่ไม่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นเฉพาะในภาษากลุ่มนั้นหรือมีเพียงบางส่วนว่า ภาษาที่วรรณยุกต์

⁴ ในงานวิจัยนี้ไม่ได้เขียนหรือสะกดเหมือนในงานของ Chamberlain (1972, 1975, 1984, 1991) คือ “Tai Neua” แต่เขียนตามหลักเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันแบบถ่ายเสียงของราชบัณฑิตยสถาน (2542) คือ “Tai Nuea”

⁵ ในงานวิจัยนี้จะใช้คำว่าภาษาไทเหนือหัวพัน (Hua Phan Tai Nuea) เพื่อให้ต่างจากภาษาไทเหนือ (Tai Nuea หรือ Tai Nüa) ที่พูดในพม่าและในตอนใต้ของมณฑลยูนนานซึ่งเป็นคนละถิ่นกับภาษาไทเหนือหัวพัน

มีลักษณะเบี่ยงเบน ไม่ได้ใช้คำว่า การแปร ในบริบทนี้เนื่องจากอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2556) กล่าวว่า การแปรของภาษา หมายถึง การที่รูปในภาษาตั้งแต่ 2 รูปขึ้นไปอาจใช้แทนที่กันได้โดยไม่ทำให้ ความหมายแก่นเปลี่ยน งานวิจัยนี้จึงใช้คำว่า เบี่ยงเบน ซึ่งมีความหมายกลาง ๆ แทน

ภาษาลาวที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ หมายถึง ภาษาลาวที่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียง วรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาลาว คือ $B \neq DL$, $C1 = DL123$ และ $C234 = DL4$

ภาษาลาวที่มีลักษณะเบี่ยงเบน หมายถึง ภาษาลาวที่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียง วรรณยุกต์เบี่ยงเบนจากลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาลาว

ภาษาพวนที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ หมายถึง ภาษาพวนที่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียง วรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาพวน คือ $B123-4$, $C1-234$, $DL123-4$, $DS123-4$, $B123 = DL123$, $B4 = DL4$ และ $C1 \neq DL123$

ภาษาพวนที่มีลักษณะเบี่ยงเบน หมายถึง ภาษาพวนที่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียง วรรณยุกต์เบี่ยงเบนจากลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาพวน

ภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ หมายถึง ภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีรูปแบบการแยก และรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาไทยเหนือหัวพัน คือ $A1-234$, $BCDL123-4$ และ $B = DL$ บางถิ่นวรรณยุกต์ในช่อง $C123$ รวมเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง $B4$ และ $DL4$ ($C123 = B4 = DL4$) (ดูรายละเอียดในบทที่ 2) Chamberlain (1991) ได้ชี้ให้เห็นว่าภาษาไทยเหนือหัวพันถิ่นต่าง ๆ ที่พูดใน ทุกเมืองในแขวงหัวพัน มีระบบวรรณยุกต์ค่อนข้างแตกต่างกัน

ภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเบี่ยงเบน หมายถึง ภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีรูปแบบการแยก และรวมเสียงวรรณยุกต์เบี่ยงเบนจากลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาไทยเหนือหัวพัน

1.6.2 สัญลักษณ์และอักษรย่อ

วรรณยุกต์ดั้งเดิมในภาษาตระกูลไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้ที่นักภาษาศาสตร์เชิงประวัติและ เปรียบเทียบสืบสร้างมี 3 วรรณยุกต์ คือ วรรณยุกต์ดั้งเดิม *A *B และ *C ในพยางค์เป็น และ วรรณยุกต์ดั้งเดิม *D ในพยางค์ตาย (Li, 1977; Pittayaporn, 2009a)

A หมายถึง วรรณยุกต์ดั้งเดิม *A การสะกดคำในภาษาไทยไม่มีรูปวรรณยุกต์กำกับ

B หมายถึง วรรณยุกต์ดั้งเดิม *B การสะกดคำในภาษาไทยมีรูปวรรณยุกต์ไม้เอกกำกับ

C หมายถึง วรรณยุกต์ดั้งเดิม *C การสะกดคำในภาษาไทยมีรูปวรรณยุกต์ไม้โทกำกับ

DL หมายถึง วรรณยุกต์ดั้งเดิม *D ซึ่งต่อมาเป็นวรรณยุกต์ที่ปรากฏในพยางค์ตายสระยาว

DS หมายถึง วรรณยุกต์ดั้งเดิม *D ซึ่งต่อมาเป็นวรรณยุกต์ที่ปรากฏในพยางค์ตายสระสั้น

Gedney (1972) ได้เสนอพยัญชนะต้นดั้งเดิม 4 ประเภทจากคุณสมบัติน้ำเสียงของพยัญชนะต้นดั้งเดิมที่มีอิทธิพลต่อการแยกเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม

ประเภทที่ 1 (อักษรสูง) เป็นพยัญชนะเสียงกักไม่ก้องพ่นลม เช่น *p^h, *t^h, *k^h เป็นต้น เสียงเสียดแทรกไม่ก้อง เช่น *f, *s, *h เป็นต้น เสียงนาสิกไม่ก้อง เช่น *hm, *hn เสียงเหลวและเสียงกึ่งสระไม่ก้อง เช่น *hl, *hr, *hw, *hj

ประเภทที่ 2 (อักษรกลาง) เป็นพยัญชนะเสียงกักไม่ก้องไม่พ่นลม เช่น *p, *t, *k, *c

ประเภทที่ 3 (อักษรกลาง) เป็นพยัญชนะเสียงกักที่เสี้ยนเสียง เช่น *ʔb, *ʔd, *ʔ, *ʔj

ประเภทที่ 4 (อักษรต่ำ) เป็นพยัญชนะเสียงก้อง เช่น *b, *d, *j, *g เสียงเสียดแทรกก้อง เช่น *z เสียงนาสิกก้อง เช่น *m, *n, *ŋ, *ŋ เสียงเหลวและเสียงกึ่งสระก้อง ได้แก่ *l, *r, *w, *j

ในการเรียกชื่อวรรณยุกต์ที่มีความสัมพันธ์กับประเภทของพยัญชนะต้นดั้งเดิม 4 ประเภท ได้ใช้ตัวอักษรโรมัน A, B, C, DL และ DS ตามด้วยตัวเลข 1 – 4 ตัวอย่างเช่น A1 หมายถึง วรรณยุกต์ A ที่มีพัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์มาจากวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A และมีพยัญชนะต้นดั้งเดิมประเภทที่ 1 (พยัญชนะต้นดั้งเดิมเสียงกักไม่ก้องพ่นลม/เสียงเสียดแทรกไม่ก้อง/เสียงนาสิกไม่ก้อง/เสียงเหลวไม่ก้อง/เสียงกึ่งสระไม่ก้อง)

เครื่องหมาย - หมายถึง การแยกเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A, *B, *C หรือ *D ที่สัมพันธ์กับประเภทของพยัญชนะต้นและความสั้นยาวของสระ เช่น A1-234 หมายถึง วรรณยุกต์ในช่อง A2, A3 และ A4 เป็นหน่วยเสียงเดียวกัน แต่เป็นคนละหน่วยเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง A1

เครื่องหมาย = หมายถึง การรวมเสียงวรรณยุกต์ เช่น B123=DL123 หมายถึง วรรณยุกต์ในช่อง B123 เป็นหน่วยเสียงเดียวกับวรรณยุกต์ในช่อง DL123

เครื่องหมาย ≠ หมายถึง เป็นคนละหน่วยเสียงวรรณยุกต์ เช่น B≠DL หมายถึง วรรณยุกต์ในช่อง B เป็นคนละหน่วยเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง DL

ว. หมายถึง วรรณยุกต์ เช่น ว.1 (วรรณยุกต์ที่ 1) หมายถึง หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 1

ตัวเลข 1-5 ใช้บรรยายสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ด้วยระบบตัวเลข 2 ถึง 3 หลักเพื่อแสดงระดับเสียง (1 หมายถึง ระดับเสียงต่ำ, 2 หมายถึง ระดับเสียงค่อนข้างต่ำ, 3 หมายถึง ระดับเสียงกลาง, 4 หมายถึง ระดับเสียงค่อนข้างสูง และ 5 หมายถึง ระดับเสียงสูง) และลักษณะการขึ้นตกของเสียงวรรณยุกต์ ตัวอย่างเช่น [44] หมายถึง เป็นเสียงวรรณยุกต์ค่อนข้างสูงระดับ [24] หมายถึง เป็นเสียงวรรณยุกต์ค่อนข้างต่ำขึ้น

S1 หมายถึง ผู้บอกภาษาหรือผู้ให้ข้อมูลภาษาคนที่ 1

S2 หมายถึง ผู้บอกภาษาหรือผู้ให้ข้อมูลภาษาคนที่ 2

S3 หมายถึง ผู้บอกภาษาหรือผู้ให้ข้อมูลภาษาคนที่ 3

การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับวรรณยุกต์ในบทที่ 5 – 7 ในกรณีที่วิธภาษานั้นพบมากกว่าหนึ่งจุดเก็บข้อมูลขึ้นไป ผู้วิจัยได้ใช้ตัวเลขแสดงจุดเก็บข้อมูล (ดูหมายเลขแสดงจุดเก็บข้อมูลและชื่อหมู่บ้านในตารางที่ 3.2 ในบทที่ 3) ตามด้วยเครื่องหมาย _ และตัวอักษรย่อ S1–S3 เพื่อระบุว่าข้อมูลวรรณยุกต์นั้นมาจากผู้บอกภาษาคนที่เท่าไร ในจุดเก็บข้อมูลใด ตัวอย่างเช่น 31_S3 หมายถึง ผู้บอกภาษาคนที่ 3 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 31 บ.หนองปรือ ม.9 ต.เกาะขนุน อ.พนมสารคาม จ.ฉะเชิงเทรา

CV: หมายถึง พยางค์เปิดสระเสียงยาว หรือพยางค์ที่มีสระยาวแต่ไม่มีพยัญชนะท้าย เช่น ขา, กา, คา, ข้า, ค่า, ฆ่า, คำ เป็นต้น

CV:G หมายถึง พยางค์ที่มีสระยาว และมีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงเลื่อนหรือเสียงกึ่งสระ เช่น อาว, อ้าย เป็นต้น

CV:N หมายถึง พยางค์ที่มีสระยาว และมีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงนาสิก เช่น ก่าน, อ่าน, ก้าน เป็นต้น

CVS หมายถึง พยางค์ที่มีสระสั้น และมีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงกักไม่ก้อง เช่น ขับ, กับ, อับ, คับ เป็นต้น

CV:S หมายถึง พยางค์ที่มีสระยาว และมีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงกักไม่ก้อง เช่น ขาบ, ผาก, ขาก, กาบ, อาบ, คาบ เป็นต้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทที่ 2 เป็นการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแบ่งเป็น 10 หัวข้อหลัก คือ (1) ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับจังหวัดฉะเชิงเทรา (2) ประวัติศาสตร์การอพยพโยกย้ายของชาวลาวเข้ามาในภาคกลางของประเทศไทย โดยเน้นจังหวัดฉะเชิงเทราและจังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกัน ตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรีถึงสมัยรัชกาลที่ 4 (พ.ศ. 2310 – 2411) (3) ภาษาและกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดฉะเชิงเทรา (4) แผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในจังหวัดฉะเชิงเทรา (5) ภาษากับชาติพันธุ์ (6) การศึกษาเรื่องระดับเสียงสูงต่ำ (pitch) และวรรณยุกต์ (tone) (7) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการของวรรณยุกต์ในภาษาตระกูลไท (8) การจัดกลุ่มย่อยภาษาตระกูลไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้ (9) รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มลาวและไม่ใช่กลุ่มลาวที่พูดในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และในประเทศไทย และ (10) สัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาลาว ดังนี้

2.1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับจังหวัดฉะเชิงเทรา

ฉะเชิงเทรา⁶ หรือ แปดริ้ว⁷ เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกของประเทศไทย⁸ ตามการแบ่งภูมิภาคของราชบัณฑิตยสถานและตามการแบ่งภูมิภาคของคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จังหวัดฉะเชิงเทรามีระยะห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 82 กิโลเมตร มีอาณาเขตทางทิศเหนือติดต่อกับจังหวัดนครนายกและจังหวัดปราจีนบุรี ทิศใต้ติดต่อกับจังหวัดชลบุรีและจังหวัดจันทบุรี ทิศตะวันออกติดต่อกับจังหวัดปราจีนบุรีและจังหวัดสระแก้ว ส่วนทิศตะวันตกติดต่อกับจังหวัดปทุมธานี กรุงเทพมหานคร และจังหวัดสมุทรปราการ (สำนักงานจังหวัดฉะเชิงเทรา, กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร, 2557) ดังแสดงในภาพที่ 2.1

⁶ นักประวัติศาสตร์และโบราณคดีมีความเห็นว่า คำว่า “ฉะเชิงเทรา” อาจจะเพี้ยนมาจากคำว่า “ฉะรังเทรา” ในภาษาเขมรซึ่งแปลว่า “คลองลึก” สันนิษฐานว่าในสมัยที่ฉะเชิงเทราอยู่ภายใต้การปกครองของขอม ได้มีการเรียกเมืองฉะเชิงเทราตามลักษณะทางภูมิศาสตร์ เพราะฉะเชิงเทราตั้งอยู่สองฝั่งแม่น้ำบางปะกง (สำนักงานจังหวัดฉะเชิงเทรา, 2561)

⁷ เป็นอีกชื่อหนึ่งที่ใช้เรียกจังหวัดฉะเชิงเทรากันมาเป็นเวลาช้านาน โดยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับที่มาของชื่อ “แปดริ้ว” หลากหลายแนวคิด เช่น เชื่อกันว่า ชื่อเมืองแปดริ้วเรียกตามขนาดของปลาช่อนที่มีขนาดใหญ่กว่าในท้องถิ่นอื่น ๆ เมื่อนำมาแล้วเนื้อจะต้องแลออกถึง “แปดริ้ว” หรืออีกความคิดเห็นหนึ่งคือ ชื่อ “แปดริ้ว” อาจมาจากนิทานพื้นบ้านเรื่อง “พระรถเมรี” ที่เชื่อกันว่า หลังจากที่นางยักษ์ฆ่านางสิบสองแล้ว ได้ฆ่าเหล่าศพออกเป็นริ้ว ๆ รวมแปดริ้ว ก่อนจะทิ้งลงลำน้ำท่าลาด เป็นต้น (สำนักงานจังหวัดฉะเชิงเทรา, 2561)

⁸ ภาคตะวันออกเดิมถือเป็นส่วนหนึ่งในภาคกลางตอนล่างของประเทศไทย

ภาพที่ 2.1 แผนที่แสดงจังหวัดฉะเชิงเทราและอาณาเขตติดต่อ (NordNordWest, 2009; สำนักงานจังหวัดฉะเชิงเทรา. กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร, 2557)

ปัจจุบัน ฉะเชิงเทรา⁹แบ่งหน่วยการปกครองออกเป็น 11 อำเภอ คือ อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอบางน้ำเปรี้ยว อำเภอบางคล้า อำเภอบางปะกง อำเภอบ้านโพธิ์ อำเภอพนมสารคาม¹⁰ อำเภอสนามชัยเขต¹¹ อำเภอแปลงยาว อำเภอราชสาส์น อำเภอท่าตะเกียบ¹² และอำเภอคลองเขื่อน (ดูแผนที่แสดงอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดฉะเชิงเทราในภาพที่ 2.2)

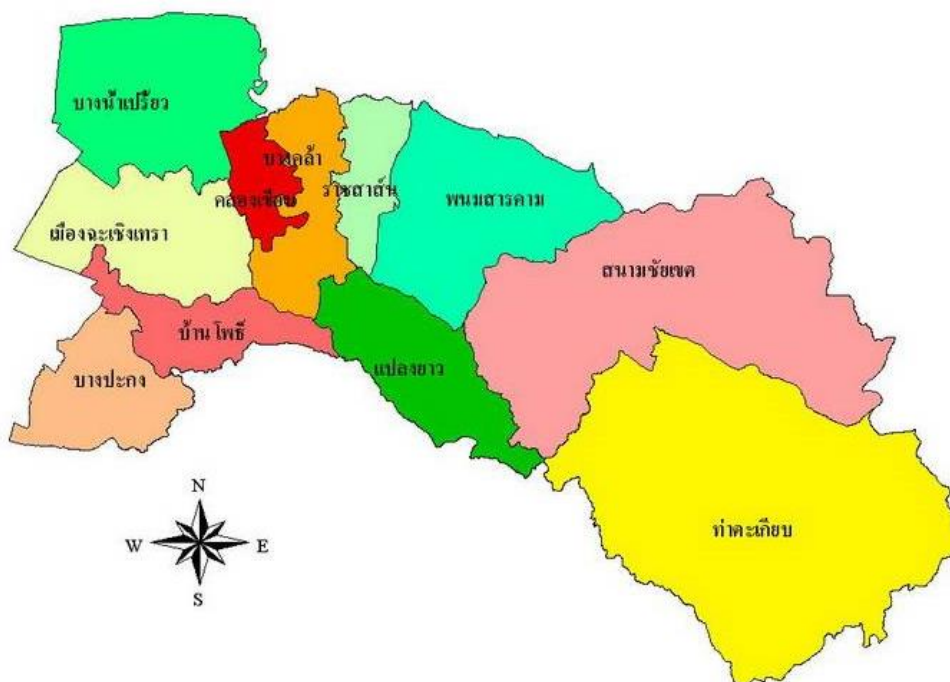
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

⁹ เมืองฉะเชิงเทราได้รับการสถาปนาขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา โดยมีฐานะเป็นหัวเมืองชั้นในในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เมืองฉะเชิงเทราเป็นเมืองที่มีภูมิประเทศเหมาะแก่การเกษตร มีแม่น้ำและลำคลองเป็นจำนวนมาก (บังอร ปิยะพันธุ์ 2541)

¹⁰ อำเภอพนมสารคามเดิมมีขนาดใหญ่มาก ครอบคลุมพื้นที่ทั้งอำเภอสนามชัยเขต อำเภอราชสาส์น และอำเภอท่าตะเกียบ

¹¹ อำเภอสนามชัยเขตเคยเป็นส่วนหนึ่งของอำเภอพนมสารคาม ในปี พ.ศ.2454 ทางราชการได้ยกฐานะเป็นกิ่งอำเภอสนามชัยเขตการปกครอง 3 ตำบล คือ ตำบลคูยายหมี ตำบลท่ากระดาน และตำบลท่าตะเกียบ (ราชกิจจานุเบกษา, 2509, 18 มกราคม) หลังจากนั้นในปี พ.ศ.2476 กิ่งอำเภอสนามชัยเขตถูกยุบให้ขึ้นกับอำเภอพนมสารคามตามเดิม จนกระทั่งในปี พ.ศ.2509 ทางราชการได้แยกตั้งเป็นกิ่งอำเภอสนามชัยเขตอีกครั้ง และยกฐานะเป็นอำเภอสนามชัยเขตจนถึงปัจจุบัน (ราชกิจจานุเบกษา, 2516, 28 มิถุนายน)

¹² อำเภอท่าตะเกียบเคยเป็นส่วนหนึ่งของอำเภอสนามชัยเขต ยกฐานะเป็นอำเภอเมื่อปี พ.ศ.2539 (ราชกิจจานุเบกษา, 2539, 20 พฤศจิกายน) ปัจจุบันอำเภอท่าตะเกียบแบ่งเขตการปกครองย่อยออกเป็น 2 ตำบล คือ ตำบลท่าตะเกียบ และตำบลคลองตะเกรา

ภาพที่ 2.2 แผนที่แสดงอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดฉะเชิงเทรา (สำนักงานจังหวัดฉะเชิงเทรา, กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร, 2557)

ผู้วิจัยเป็นคนอำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้สังเกตว่า ภาษาที่ใช้กันทั่วไปในชุมชนคือ ภาษาไทยถิ่นกลาง และภาษาลาว¹³ จากการสำรวจข้อมูลภาคสนามและสัมภาษณ์คนจำนวนหนึ่ง ในอำเภอท่าตะเียบ ทำให้ทราบว่านอกเหนือจากกลุ่มคนลาวอีสานแล้ว ยังมีกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวที่มีบรรพบุรุษมาจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) หรือล้านช้างในอดีตตั้งถิ่นฐานอยู่ในอำเภอท่าตะเียบด้วย มีหมู่บ้านลาวในบริเวณตำบลท่าตะเียบ อำเภอท่าตะเียบ นอกจากนี้ ยังมีหมู่บ้านลาวในอำเภออื่น ๆ ในจังหวัดฉะเชิงเทราด้วย ได้แก่ อำเภอพนมสารคาม อำเภอสนามชัยเขต ฯลฯ หมู่บ้านดังกล่าวเป็นหมู่บ้านที่กลุ่มคน “ลาว” ที่มีบรรพบุรุษอพยพมาจากอาณาจักรล้านช้างตั้งถิ่นฐานอยู่ร่วมกัน

¹³ พุดโดยคนที่อพยพมาจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) และภาคอีสานของประเทศไทย

2.2 ประวัติศาสตร์การอพยพโยกย้ายของชาวลาวเข้ามาในภาคกลางของประเทศไทย โดยเน้นจังหวัดฉะเชิงเทราและจังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกัน ตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรีถึงสมัยรัชกาลที่ 4 (พ.ศ. 2310 – 2411)

จากการสืบค้นข้อมูลทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับการอพยพย้ายถิ่นฐานของชาวลาวเข้ามาในประเทศไทย ทำให้ทราบว่า สงครามระหว่างไทย-ลาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยกรุงธนบุรีถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ได้เป็นเหตุให้มีการกวาดต้อนชาวลาวหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์ (ลาวพุงดำ ลาวอาสาปากน้ำ/ลาวเมืองนครพนม ลาวพุงขาว/ลาวเวียง ลาวพวน ลาวทรงดำหรือลาวโซ่ง และลาวภูครังหรือลาวครั่ง เป็นต้น) จากประเทศลาวเข้ามาตั้งถิ่นฐานในภาคกลางของประเทศไทยหลายครั้งด้วยกัน โดยทางการไทยมักกำหนดให้ตั้งถิ่นฐานตามหัวเมืองชั้นใน¹⁴ ได้แก่ เมืองฉะเชิงเทรา เมืองชล (ชลบุรี) เมืองประจิมบุรี (ปราจีนบุรี) เมืองนครนายก และเมืองสระบุรี เป็นต้น ทั้งนี้ ในสมัยกรุงธนบุรีและสมัยรัชกาลที่ 3 กล่าวได้ว่าเป็นช่วงที่มีการกวาดต้อนชาวลาวเข้ามาเป็นจำนวนมาก เพราะในสมัยกรุงธนบุรีเป็นช่วงที่ประเทศไทยหรือสยามสามารถยึดเมืองเวียงจันทน์ได้สำเร็จ ทำให้หัวเมืองลาวฝั่งซ้ายและฝั่งขวาแม่น้ำโขงจำนวนหนึ่งตกอยู่ใต้อำนาจการปกครองของไทย ชาวลาวจำนวนนับหมื่นคนได้ถูกกวาดต้อนมาเป็นเชลยศึกและตั้งชุมชนขึ้นตามหัวเมืองชั้นใน และในสมัยรัชกาลที่ 3 ก็ได้มีการกวาดต้อนชาวลาวจากเมืองเวียงจันทน์และลาวจากหัวเมืองอื่น ๆ เข้ามาอีกเป็นจำนวนมาก (บังอร ปิยะพันธุ์, 2541; ศรีศักร วัลลิโภดม, 2523)

จากข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์ การอพยพโยกย้ายของคนลาวจากอาณาจักรล้านช้าง (ประเทศลาว) มาสู่เมืองฉะเชิงเทรา พบว่า มีการกวาดต้อนชาวลาวจากเมืองเวียงจันทน์ เมืองพวน เมืองพลาน¹⁵ และหัวเมืองอื่น ๆ เข้ามาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยเฉพาะลาวจากเมืองเวียงจันทน์และเมืองพวนซึ่งเป็นกลุ่มที่เอกสารทางการมักกล่าวถึงและเป็นกลุ่มที่ถูกกวาดต้อนเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในฉะเชิงเทราหลายครั้งด้วยกัน เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีกลุ่มคนจากเมืองเวียงจันทน์และ

¹⁴ หัวเมืองชั้นในหรือเมืองจัตวา ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น มี 30 เมือง ได้แก่ เมืองบัวชุม เมืองไชบาดาน เมืองระยอง เมืองชล เมืองสมุทรสาคร เมืองสมุทรปราการ เมืองบางละมุง เมืองกุย เมืองปราณ เมืองนนทบุรี เมืองชัยนาท เมืองอุทัยธานี เมืองมะโนรม เมืองสรรคบุรี เมืองสิงคบุรี เมืองอินทบุรี เมืองพรหมบุรี เมืองลพบุรี เมืองสุพรรณบุรี เมืองศรีสวัสดิ์ เมืองไทรโยค เมืองฉะเชิงเทรา เมืองนครชัยศรี เมืองประจิมบุรี (ปราจีน) เมืองนครนายก และเมืองสระบุรี (บังอร ปิยะพันธุ์, 2541: 71)

¹⁵ เพ็ญศรี คุ้ม และนารี สาริยะภูติ (2529: 60 – 62) กล่าวว่า ในสมัยรัชกาลที่ 3 นอกจากมีการกวาดต้อนชาวลาวเข้ามาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดฉะเชิงเทราแล้ว ยังมีชาวลาวอีกกลุ่มหนึ่งที่ถูกกวาดต้อนเข้ามา เอกสารทางราชการเรียกคนลาวกลุ่มนี้ว่า “ลาวเมืองพลาน” ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่คลองท่าไข ตำบลท่าไข อำเภอมะนัง จังหวัดฉะเชิงเทรา แต่ปัจจุบันไม่มีคนที่อพยพมาจากเมืองพลานเหลืออยู่แล้ว เมืองพลานเป็นเมืองเล็กปลายเขตชายแดนไทย-เวียตนาม (บริเวณตอนใต้ของประเทศลาวในปัจจุบัน) เคยเป็นเมืองขึ้นทั้งฝ่ายไทยและฝ่ายเวียตนาม ในสมัยรัชกาลที่ 3 เป็นเมืองขึ้นต่อเมืองมุกดาหาร (เพ็ญศรี คุ้ม และนารี สาริยะภูติ, 2529: 77 – 78) ข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับชื่อเมือง Pahlan ที่ปรากฏในแผนที่เก่าของ Mc.Carthy (1900)

เมืองพวนเข้าไปตั้งหลักแหล่งอยู่ก่อนหน้าแล้ว โดยเฉพาะในเขตอำเภอพนมสารคาม อำเภอสนามชัย เขต¹⁶ และอำเภอท่าตะเียบในปัจจุบัน ทั้งนี้ จุดประสงค์ของการจัดสรรพื้นที่ให้คนที่มาจากเมืองเดียวกันอยู่ที่เดียวกันก็เพื่อความสะดวกในการควบคุมดูแล (บังอร ปิยะพันธุ์, 2541; เพ็ญศรี ติ๊ก และ นารี สาริกะภูติ, 2529; ศรีศักร วัลลิโภดม, 2523) ฉะเชิงเทราเป็นหัวเมืองที่อยู่ติดกับราชธานีและอยู่ห่างไกลจากหัวเมืองลาวและชายแดนมาก เมืองฉะเชิงเทราจึงเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การให้ชาวลาวอาศัยอยู่ เพื่อเป็นการป้องกันการหลบหนีกลับอาณาจักรล้านช้าง (ประเทศลาว) และป้องกันการรุกรานของเวียดนามหรืออาณาจักรอื่น ๆ จุดประสงค์ของการกวาดต้อนชาวลาวมาเป็นเชลยศึกเพื่อเป็นการทดแทนพลเมืองไทยในเมืองฉะเชิงเทราที่เสียชีวิตจากสงครามแต่ละครั้ง และที่เคยถูกพม่ากวาดต้อนไปในสมัยกรุงศรีอยุธยาเมื่อปี พ.ศ.2310 ชาวลาวที่เข้าไปอยู่ในเมืองนี้มีหน้าที่สำคัญในการตัดฟันส่งโรงหีบอ้อย เนื่องจากฉะเชิงเทราเป็นเมืองที่มีภูมิประเทศเหมาะสมแก่การเกษตรและมีแม่น้ำลำคลองเป็นจำนวนมาก (บังอร ปิยะพันธุ์, 2541: 77)

ในปัจจุบันมีกลุ่มคนลาวจากเมืองเวียงจันทน์ เมืองพวน และเมืองอื่น ๆ ตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณอำเภอพนมสารคาม อำเภอสนามชัยเขต และอำเภอท่าตะเียบ กลุ่มคนเหล่านี้มักถูกเรียกกันว่าเป็นคน “ลาว” ตามด้วยชื่อเมืองที่อพยพโยกย้ายมา เช่น กลุ่มคนที่มีบรรพบุรุษมาจากเมืองเวียงจันทน์ จะเรียกกันว่า “ลาวเวียง” หรือ “ลาวเวียงจันทน์” กลุ่มคนที่มีบรรพบุรุษมาจากเมืองพวน แขวงเชียงขวาง จะเรียกกันว่า “ลาวพวน” (คนลาวที่มาจากเมืองพวน แขวงเชียงขวาง ประเทศลาว) หรือ “ไทพวน” (คนไทที่มาจากเมืองพวน) หรือ “ไทยพวน” (คนไทยที่บรรพบุรุษอพยพมาจากเมืองพวน)

จากการศึกษาเอกสารทางประวัติศาสตร์ สรุปได้ว่า มีชาวลาวกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ อพยพเข้ามาตั้งหลักแหล่งในเมืองฉะเชิงเทราหลายครั้งด้วยกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ระยะแรก ประมาณปี พ.ศ.2322 ในสมัยกรุงธนบุรี มีการอพยพของ**ชาวลาวเวียงและลาวหัวเมืองฝั่งโขง**ตะวันออกมาอยู่ที่ฉะเชิงเทรา รวมทั้ง สระบุรี นครนายก ลพบุรี และราชบุรีด้วย (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2523: 65 – 66)

ระยะที่สอง ประมาณปี พ.ศ.2325 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก (รัชกาลที่ 1) ทรงแต่งตั้งให้เจ้านันทเสน (ราชบุตรองค์โตของเจ้าสิริบุญสาร และเป็นตัวประกันตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี) ไปเป็นเจ้าเมืองเวียงจันทน์ ในสมัยดังกล่าวอำนาจของกรุงเทพฯ ยังคงอยู่เหนือเมืองเวียงจันทน์และหัวเมืองลาวต่าง ๆ ทำให้หัวเมืองลาวต้องปฏิบัติตามนโยบายต่าง ๆ ของกรุงเทพฯ รวมทั้งต้องรวบรวมชาวลาวหัวเมืองต่าง ๆ ส่งเข้ามายังกรุงเทพฯ อีกด้วย เจ้านันทเสนได้พยายาม

¹⁶ ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เมืองสนามชัยเขต (อำเภอสนามชัยเขตและอำเภอท่าตะเียบในปัจจุบัน) เป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งในเมืองฉะเชิงเทราจนกระทั่งสมัยรัชกาลที่ 5 จึงได้แยกเป็นเมืองสนามชัยเขต และยกฐานะเป็นอำเภอในเวลาต่อมา

สร้างความดีความชอบด้วยวิธีการแบบนุ่มนวล เพราะหวังจะได้ชาวลาวเวียงจันทน์ที่เคยถูกกวาดต้อนไปไว้ในเมืองสระบุรีในสมัยกรุงธนบุรีให้กลับไปอยู่ที่เมืองเวียงจันทน์ตามเดิม ในระยะนั้น เมืองพวน เมืองคำเกิด และเมืองลคร ซึ่งอยู่เกือบติดชายแดนเวียตนาม ได้สวามิภักดิ์เวียงจันทน์ (บังอร ปิยะพันธุ์, 2541: 39 – 40) อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ไม่ได้ดำเนินไปอย่างราบรื่น เนื่องจากเมืองพวนเกิดแข็งข้อต่อเวียงจันทน์ เจ้านันทเสนจึงแต่งกองทัพขึ้นไปปราบ และได้กวาดต้อนครอบครัว**ชาวพวน**มาตั้งถิ่นฐานในเมืองฉะเชิงเทรา เพื่อทดแทนกำลังคนที่ถูกพม่ากวาดต้อนไป (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2523: 65 – 66) และเพื่อไม่ให้เป็นกำลังแก่ญวนหรือเวียตนามได้อีกต่อไป

ระยะที่สาม ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 3) เป็นช่วงที่มีสงครามระหว่างไทยกับลาว 2 ครั้งใหญ่ด้วยกัน

ครั้งที่หนึ่ง ประมาณปี พ.ศ.2369 เจ้าอนุวงศ์ (ราชบุตรอีกพระองค์หนึ่งของเจ้าสิริบุญสารและเป็นพระอนุชาของเจ้านันทเสน) คิดกบฏต่อไทย พยายามกอบกู้เอกราชของเมืองเวียงจันทน์ เมื่อกองทัพเวียงจันทน์และจำปาศักดิ์สามารถยึดเมืองนครราชสีมาและหัวเมืองลาวบริเวณที่ราบสูงฝั่งขวาแม่น้ำโขง (บริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยในปัจจุบัน) ไว้ได้ ได้มีการนำชาวลาวตามหัวเมืองดังกล่าวกลับไปเมืองเวียงจันทน์ และได้กวาดต้อนชาวลาวเวียงจันทน์และลาวหัวเมืองล้านนา (ลาวพุงดำ) ในเมืองสระบุรี กลับไปยังเมืองเวียงจันทน์ด้วย ทางกรุงเทพฯ จึงได้ส่งกองทัพไป 4 กองทัพเพื่อปราบเจ้าอนุวงศ์ โดยมีกรมพระราชวังบวรฯ เป็นแม่ทัพทัพหลวง สามารถตีเมืองเวียงจันทน์และหัวเมืองรายทางที่เข้ากับเวียงจันทน์ได้สำเร็จ ทำให้เจ้าอนุวงศ์ต้องหนีไปอยู่ที่เวียตนาม ผลจากสงครามดังกล่าว ทำให้เกิดการกวาดต้อน**ชาวลาวจากเมืองเวียงจันทน์และหัวเมืองลาวต่าง ๆ** สงมาไว้ที่หัวเมืองชั้นใน รัชกาลที่ 3 ทรงมีพระราชประสงค์ให้กวาดต้อนผู้คนลงมาให้หมดเพื่อไม่ให้เมืองเวียงจันทน์ตั้งเป็นบ้านเมืองได้อีก (บังอร ปิยะพันธุ์, 2541: 52 – 60)

สงครามระหว่างไทยกับลาว**ครั้งที่ 2** ประมาณปี พ.ศ.2371 เจ้าอนุวงศ์กลับจากเวียตนามมายึดเมืองเวียงจันทน์ เมื่อไทยยึดเมืองเวียงจันทน์ได้สำเร็จ รัชกาลที่ 3 โปรดฯ ให้ทำลายเมืองเวียงจันทน์ให้หมด (ยกเว้นวัด) และให้กวาดต้อนผู้คนมารวมไว้ที่เมืองพันพร้าวเพื่อส่งมายังกรุงเทพฯ ในปี พ.ศ.2372 ได้ส่งชาวลาวเมืองนครพนม (ลาวอาสาปากน้ำ) มาพักไว้ที่เมืองสระบุรีก่อนส่งมาตั้งบ้านเรือนที่วัดโบสถ์และวัดหลวง แขวงเมืองฉะเชิงเทรา ซึ่งเป็นบริเวณที่มีลาวอาสาปากน้ำอยู่ก่อนแล้ว (บังอร ปิยะพันธุ์, 2541: 60 – 61) อย่างไรก็ตาม พื้นที่ดังกล่าวในปัจจุบันสังกัดอำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี ทั้งนี้เนื่องจากรัชกาลที่ 3 โปรดฯ ให้ตัดพื้นที่ส่วนหนึ่งของแขวงเมืองฉะเชิงเทราและแขวงเมืองชลบุรีมาตั้งเป็นเมืองใหม่ เรียกว่า “เมืองพนสนิมคม” เนื่องจากมีจำนวนประชากรในบริเวณดังกล่าวเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น ชาวลาวกลุ่มที่เข้ามาใน พ.ศ.2372 จึงอยู่ในอำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี ในปัจจุบัน

ในรายงานผลการวิจัยเรื่อง “ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของชาวลาวเวียงและลาวพวน อำเภอนมสารคามและอำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา” ของเพ็ญศรี ตึก และนารี สาริกะภูติ (2529: 16) ได้กล่าวว่า ในสมัยรัชกาลที่ 3 มีการกวาดต้อนชาวลาวและชาวเขมรมาเป็นเชลยศึกเป็นจำนวนมาก พระองค์โปรดฯ ให้เจ้าพระยาบดินทร์เดชาอนุชิต (สิงห์ สิงหเสนี) ยกทัพไปตีลาวและเขมรทรงให้คนเชื้อชาติเดียวกันอยู่รวมกัน ไม่ปะปนกับชาวไทย เพื่อความสะดวกในการควบคุมดูแล แต่ไม่ได้กล่าวว่ากลุ่มชาวลาวที่ถูกกวาดต้อนมาเป็นชาวลาวจากเมืองใด เพียงแต่กล่าวไว้ว่า มีการกวาดต้อนชาวลาวและชาวเขมรเข้ามาตั้งถิ่นฐานในเมืองฉะเชิงเทราเท่านั้น ซึ่งปัจจุบันพื้นที่ดังกล่าวอยู่ในเขตอำเภอนมสารคามและอำเภอสนามชัยเขต

ช่วงปี พ.ศ.2378 ผลของสงครามระหว่างไทยกับญวน ทำให้เกิดการอพยพของชาวลาวพวนเข้ามาในเมืองฉะเชิงเทรา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า เจ้าน้อยซึ่งเป็นเจ้าเมืองพวนได้แจ้งข่าวเกี่ยวกับเจ้าอนุวงศ์ในเวียงจันทน์ ทำให้เจ้าอนุวงศ์ถูกจับ ญวนหรือเวียงจันทน์เกิดความไม่พอใจ จึงส่งกองทัพมาตีเมืองพวน ฆ่าเจ้าน้อยและยึดเมืองอื่น ๆ ที่เคยขึ้นกับเวียงจันทน์ พระพิเรนทรเทพซึ่งเป็นแม่ทัพไทยจึงยกทัพขับไล่ญวนออกจากเมืองพวน เมื่อกองทัพไทยได้รับชัยชนะ จึงได้กวาดต้อนชาวลาวและชาวเมืองพวนมาไว้ที่หนองคาย หลังจากนั้น ทางกรมได้ให้ท้าวเพี้ยชานนตหนองคายเป็นผู้ควบคุมชาวลาวพวนให้เข้ามาตั้งถิ่นฐานในเมืองฉะเชิงเทรา (เมืองฉะเชิงเทราเป็นพื้นที่ที่มีชาวลาวเก่าอยู่ก่อนแล้ว) นอกจากชาวลาวแล้ว ยังมีชาวลาวอีกกลุ่มหนึ่งที่ถูกกวาดต้อนเข้ามาในสมัยรัชกาลที่ 3 ซึ่งเอกสารทางราชการเรียกว่า “ลาวเมืองพลาน” ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่คลองท่าไข่ ตำบลท่าไข่ อำเภอมืองจังหวัดฉะเชิงเทรา แต่ปัจจุบันไม่มีผู้พูดภาษานี้แล้ว (เพ็ญศรี ตึก และนารี สาริกะภูติ, 2529: 60 – 62)

ระยะที่สี่ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) โปรดฯ ให้นำชาวลาวจากเมืองเวียงจันทน์ไปไว้ที่เมืองพนมสารคาม (รัชกาลที่ 4 โปรดเกล้าฯ ให้อีก “บ้านท่าชานหรือท่าทราน” เป็น “เมืองพนมสารคาม” ซึ่งเดิมเป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งของเมืองฉะเชิงเทรา ทั้งนี้ บริเวณที่เป็นที่ตั้งของ “เมืองพนมสารคาม” ปัจจุบันเรียกว่า “ตำบลเมืองเก่า”) มีขุนสุวรรณพลากร และขุนรักษาสุวรรณเป็นนายกคุมชาวลาวมาเมืองพนมสารคาม (เพ็ญศรี ตึก และนารี สาริกะภูติ, 2529: 16 – 17; บังอร ปิยะพันธุ์, 2541: 67) ทั้งนี้ เนื่องจากทางการไทยมีมาตรการป้องกันการหลบหนีของชาวลาวจึงได้มีการสักท่อนมือเลกลาวบอกหมวดหมู่เพื่อทำให้ทราบว่าเป็นชาวลาวบ้านท่าชานในสมัยนั้นมีทั้งลาวพวนและลาวเวียง

สรุปได้ว่า ผลของสงครามระหว่างไทย-ลาว และไทย-ญวน เป็นเหตุให้มีการอพยพของชาวลาวจากเมืองเวียงจันทน์ เมืองพลาน เมืองพวน และหัวเมืองอื่น ๆ เข้ามาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยเฉพาะลาวจากเมืองเวียงจันทน์และเมืองพวนซึ่งเป็นกลุ่มที่เอกสารทางการมัก

กล่าวถึงและเป็นกลุ่มที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในฉะเชิงเทราหลายครั้งด้วยกัน เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีกลุ่มคนจากเมืองเวียงจันทน์และเมืองพวนเข้าไปตั้งหลักแหล่งอยู่ก่อนหน้าแล้ว เพื่อสะดวกในการควบคุมดูแล และเนื่องจากฉะเชิงเทราอยู่ใกล้กรุงเทพฯ และห่างจากชายแดน จึงยากแก่การหลบหนีกลับประเทศ และยากต่อการถูกรุกรานจากประเทศอื่น ๆ นอกจากนี้ ฉะเชิงเทรายังเป็นเมืองหน้าด่าน ชาวลาวเหล่านี้จะสามารถช่วยป้องกันข้าศึกที่จะเข้าโจมตีกรุงเทพฯ ได้อีกด้วย และเนื่องจากฉะเชิงเทราเป็นเมืองที่มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่สมบูรณ์เหมาะสมแก่เกษตรกรรม ชาวลาวที่อยู่ในเมืองฉะเชิงเทราในสมัยนั้นจึงเป็นแรงงานที่สำคัญในการผลิตด้านการเกษตรและการหาของป่าประเภทพืชสมุนไพร

2.3 ภาษาและกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดฉะเชิงเทรา

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า มีกลุ่มชาว “ลาวเวียง/ลาวกลาง” “ลาวพวน” “ลาวเหนือ/ไทแอต” “ลาวอีหยัง” และ “ลาวเมืองพลาน” ที่มีบรรพบุรุษอพยพมาจากประเทศลาวในสมัยกรุงธนบุรีถึงสมัยรัชกาลที่ 4 ตั้งถิ่นฐานอยู่กันเป็นหมู่บ้านในจังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้วิจัยได้สรุปไว้ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับถิ่นฐานของกลุ่มชาว “ลาว” ในจังหวัดฉะเชิงเทราและแหล่งอ้างอิง

ชื่อภาษา ชื่อเรียกตนเอง และชื่อที่ผู้อื่นเรียก	รายชื่อหมู่บ้าน	แหล่งอ้างอิง
ลาวเวียง/ลาวเวียงจันทน์/ ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ ลาวกลาง	บ้านหนองบัว บ้านหนองแวง บ้านโคก บ้านชำป่า (ร้าง) บ้านหนองอีปู่ บ้านหนองแห่น และบ้านโพนตอง ต.หนองแห่น อ.พนมสารคาม	วรรณา รัตนประเสริฐ (2528); เพ็ญศรี ดุ๊ก และนารี สาริกะภูติ (2529); สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ (2547)
	บ้านน่าน้อย บ้านหนองเสือ บ้านชำป่าหวาย ต.เกาะขนุน อ.พนมสารคาม	
	บ้านหนองแสง ต.เขาหินซ้อน อ.พนมสารคาม	
	บ้านโพนแดง บ้านโพนทราย บ้านโพนงาม บ้านนาเหล่าบก บ้านนาเหล่าน้ำ (บ้านนาเลา) บ้านน่าน้อย บ้านท่ากลอย บ้านสระโบสถ์ บ้านชำป่าหวาย บ้านบางมะเฟือง บ้านท่าม่วง และบ้านคู้ยายหมี ต.คู้ยายหมี อ.สนามชัยเขต	

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

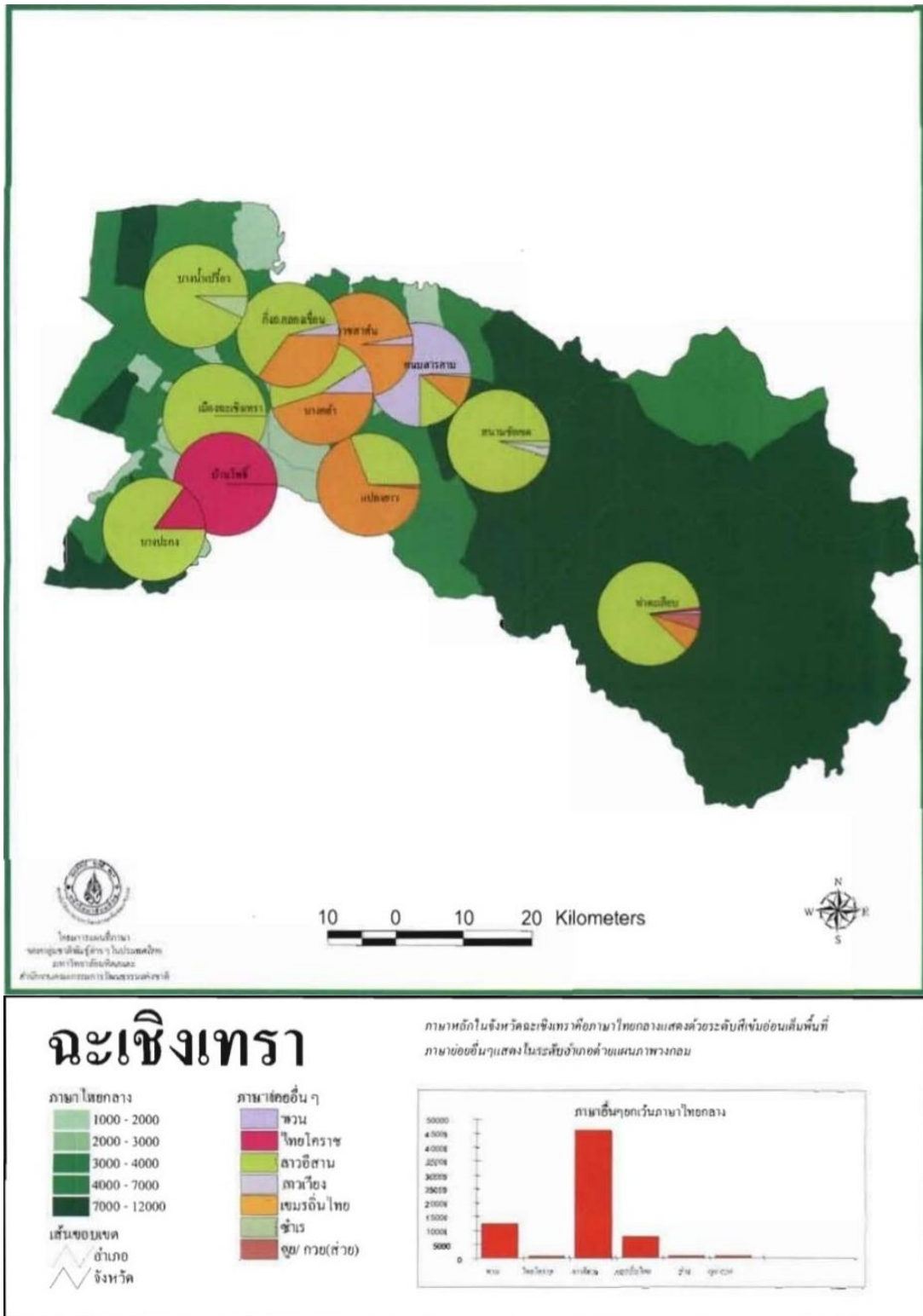
ชื่อภาษา ชื่อเรียกตนเอง และชื่อที่ผู้อื่นเรียก	รายชื่อหมู่บ้าน	แหล่งอ้างอิง
ลาวพวน/พวน	บ้านเมืองกลาง บ้านเมืองกาย บ้านเชียงใต้ บ้านเตาเหล็ก บ้านท่อม บ้านบาน บ้านหนองรี บ้านลาดฮ้าง บ้านโธง (ร้าง) และบ้านหอ (ร้าง) ต.พนมสารคาม อ.พนมสารคาม	วรรณา รัตนประเสริฐ (2528); เพ็ญศรี ตึก และนารี สาริกะภูติ (2529); บังอร ปิยะพันธุ์ (2541: 85); Tanprasert (2003)
	บ้านกองขวา บ้านกุ่มแลง บ้านเมืองแมด บ้าน โพนตุม บ้านโพธิ์น้อย บ้านโพธิ์ใหญ่ บ้านตาก แดด บ้านนาเหล่าน้ำ บ้านเลื้อ บ้านฮ่อ (ร้าง) บ้านมาด และบ้านจอมศรี ต.เมืองเก่า อ.พนมสารคาม	
	บ้านหนองขอย บ้านหนองไฟไหม้ และบ้าน หนองป่าเชิง ต.เมืองใหม่ อ.พนมสารคาม	
	บ้านแหลมไผ่สี บ้านนาเหล่าบก บ้านแล้ง บ้านหนองป่าตอง และบ้านเมืองกัด ต.หนองยาว อ.พนมสารคาม	
	บ้านหนองเค็ด บ้านท่าถ่าน บ้านโคกหัวข้าว และบ้านตลิ่งชัน ต.ท่าถ่าน ¹⁷ (หรือท่าทราน/ ท่าชราน)	
	บ้านหัวกระสัง ต.บ้านช่อง อ.พนมสารคาม	
ลาวนครพนม	บริเวณวัดโบสถ์วัดหลวง ปัจจุบันพื้นที่ดังกล่าว อยู่ในเขตอำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี	บังอร ปิยะพันธุ์ (2541: 85)
ลาวเมืองพลาน	บริเวณคลองท่าไข่ ต.ท่าไข่ อ.เมือง (ปัจจุบัน ไม่มีผู้พูดภาษานี้หลงเหลืออยู่แล้ว)	เพ็ญศรี ตึก และนารี สาริกะภูติ (2529: 62)
ลาวเหนือ/ไทแอค	บ้านเมืองแมด ต.เมืองเก่า อ.พนมสารคาม	เพ็ญศรี ตึก และนารี สาริกะภูติ (2529: 67)
ลาวอีหยัง	ต.หนองแหน และ ต.เกาะขนุน อ.พนมสารคาม	วรรณา รัตนประเสริฐ (2528: 176) และวรุณศิริ พรพจน์ธนาภา (2557)

¹⁷ บ้านท่าชรานหรือท่าสารเป็นชุมชนชาวลาวพวนขนาดใหญ่

กล่าวโดยสรุปคือ จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาษาและกลุ่มชาติพันธุ์ “ลาว” ในจังหวัดฉะเชิงเทราพบว่า มีกลุ่มคน “ลาว” ที่มีบรรพบุรุษอพยพมาจากอาณาจักรล้านช้าง ตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดฉะเชิงเทรา 6 กลุ่ม คือ “ลาวเวียง” “ลาวพวน” “ลาวนครพนม” “ลาวเมืองพลาน” “ลาวเหนือ/ไทแอต” และ “ลาวอีหยัง” แต่เนื่องจากพื้นที่ปัจจุบันที่มีการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มคน “ลาวนครพนม” ไม่ได้อยู่ในเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา แต่อยู่ในเขตอำเภอนันทนิคม จังหวัดชลบุรี และปัจจุบันไม่พบกลุ่มคน “ลาวเมืองพลาน” หลงเหลืออยู่ในอำเภอมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา แล้ว ดังนั้น จึงสรุปจากข้อมูลเอกสารได้ว่าปัจจุบันมีกลุ่มคน “ลาว” จำนวน 4 กลุ่มตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่ “ลาวเวียง” “ลาวพวน” “ลาวเหนือ/ไทแอต” และ “ลาวอีหยัง” ชื่อเรียกดังกล่าวใช้ตามเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมา

2.4 แผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในจังหวัดฉะเชิงเทรา

สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ (2547) ได้จัดทำแผนที่แสดงการกระจายของภาษาต่าง ๆ ที่พูดในจังหวัดฉะเชิงเทราในงานวิจัยเรื่อง “แผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศไทย” (ดูแผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในจังหวัดฉะเชิงเทราในภาพที่ 2.3)

ภาพที่ 2.3 แผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในจังหวัดฉะเชิงเทรา (สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ, 2547: 164)

จากภาพที่ 2.3 จะเห็นได้ว่าภาษาหลักที่ใช้ในอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดฉะเชิงเทรา คือภาษาไทยถิ่นกลาง โดยมีภาษาย่อยอื่น ๆ ซึ่งเป็นภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวที่มีบรรพบุรุษมาจากอาณาจักรล้านช้างหรือประเทศลาวในอดีต ได้แก่ ภาษาพวน และภาษาลาวเวียง สุวีไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ (2547) พบภาษาพวนพูดกันในบริเวณ 3 อำเภอ และ 1 กิ่งอำเภอ ได้แก่ อำเภอพนมสารคาม อำเภอบางคล้า อำเภอราชสาส์น และกิ่งอำเภอคลองเขื่อน สำหรับภาษาลาวเวียงนั้น พบพูดกันในบริเวณอำเภอสนามชัยเขต และอำเภอท่าตะเกียบ

งานวิจัยของสุวีไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ (2547) ได้ใช้วิธีเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามซึ่งเป็นแบบสำรวจภาษาที่ใช้พูดในบ้าน และจำนวนผู้พูดของประชากรทั้งหมดในหมู่บ้าน โดยมีผู้ใหญ่บ้าน ครู กำนัน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข คนที่ทำงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่หรือคนที่น่าจะมีความรู้เกี่ยวกับหมู่บ้านเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม และได้ใช้เกณฑ์ในการเรียกชื่อภาษาตามชื่อที่กลุ่มชนใช้เรียกตนเอง หรือชื่อที่ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าหมายถึงภาษาหรือกลุ่มของตน ในงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารวบรวมภาษาที่พูดในประเทศไทยว่ามีภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ใด พูดที่ใด และมีจำนวนผู้พูดมากน้อยเพียงใด เพื่อจัดทำฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ และเผยแพร่ข้อมูลผลการวิจัยในรูปแบบแผนที่แสดงการกระจายของภาษาต่าง ๆ งานวิจัยดังกล่าวจึงนับได้ว่าเป็นแหล่งค้นคว้าอ้างอิงเกี่ยวกับภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศไทย อีกทั้งยังเป็นฐานข้อมูลด้านภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ที่จะนำไปสู่การศึกษาวิจัยด้านภาษาศาสตร์ในระดับลึก อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาด้วยวิธีการใช้แบบสอบถามและอิงจากชื่อเรียกภาษาตามที่กลุ่มชนใช้ อาจจะไม่สอดคล้องกับภาษาที่พูดในทุกกรณี

2.5 ภาษากับชาติพันธุ์

ชาติพันธุ์ (*ethnicity*) หมายถึง เอกลักษณ์ทางสังคมของบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในสังคม ซึ่งเกิดขึ้นเพราะบุคคลนั้นหรือกลุ่มนั้นมีวัฒนธรรมที่เฉพาะและแตกต่างจากกลุ่มอื่น ๆ ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์ (*ethnic group*) หมายถึง กลุ่มที่มีชาติพันธุ์ต่างกับกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งอาจเกิดจากปัจจัยเดียวหรือหลายปัจจัยทางวัฒนธรรม เช่น ภาษา ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี การรับประทาน อาหาร และการแต่งกาย ฯลฯ หรืออาจเป็นความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติหรือสีผิวก็ได้ (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2556) ตัวอย่างเช่น กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำในประเทศไทยมีวัฒนธรรมทางด้านภาษา การแต่งกาย ขนบธรรมเนียมประเพณี ฯลฯ ที่แตกต่างจากกลุ่มชาติพันธุ์พวนในประเทศไทย เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์ (*ethnonym*) อาจก่อให้เกิดความสับสน ด้วยสาเหตุหลัก 2 ประการ ดังนี้

1) กลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งอาจมีชื่อเรียกหลายชื่อ เช่น กลุ่มชาติพันธุ์ “ลาวเวียง/ลาวเวียงจันทน์/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ลาวกลาง/ลาวอันเดอ/ลาว” กลุ่มชาติพันธุ์ “ลาวพวน/พวน/ไทพวน/ไทยพวน” กลุ่มชาติพันธุ์ “ลาวครั่ง/ลาวคั่ง/ลาวซี้คั่ง/ลาวด่าน/ลาว” กลุ่มชาติพันธุ์ “ขมุ/ข่า/ข้า/ข่ามุ/ลาวเทิง” เป็นต้น

2) ชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งอาจพบเป็นชื่อเรียกของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ได้หลายกลุ่ม ตัวอย่างกรณีคำเรียกชื่อกลุ่มชนและชื่อเรียกภาษาว่า “ลาว” ซึ่งพิณรัตน์ อัครวิวัฒนากุล (2549) ได้กล่าวไว้ว่า ชื่อเรียกดังกล่าวเป็นชื่อกลุ่มชนที่คนใน สปป.ลาวและคนในภาคอีสานของประเทศไทยใช้เรียกตนเองหรือเรียกชื่อภาษาของตน โดยพบว่ากลุ่มคนลาวใน สปป.ลาวและกลุ่มคนลาวที่เพิ่งอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย มักเรียกชื่อกลุ่มชนและชื่อเรียกภาษาว่า “ลาว” และอาจใช้ชื่อหมู่บ้าน เมือง หรือแขวงมาขยายเพื่อระบุว่าเป็นคนลาวมาจากที่ใด เช่น ลาวหลวงพระบาง ลาวเวียงจันทน์ เป็นต้น แต่กลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวในภาคกลางของประเทศไทยที่มีบรรพบุรุษอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยนานแล้ว มักเรียกตนเองและเรียกภาษาว่า “ลาว” หากรู้ประวัติเกี่ยวกับถิ่นฐานของบรรพบุรุษก็อาจจะระบุว่าเป็นคนลาวมาจากที่ใด แต่ก็มีกรณีที่ไม่รู้แน่ชัดว่าบรรพบุรุษมาจากที่ใด มักเรียกตนเองว่าเป็นคน “ลาว” พูดภาษา “ลาว” ส่วนกลุ่มคนลาวในภาคอีสานก็มีชื่อเรียกหลากหลาย “ลาวอีสาน/ไทยอีสาน/ไทยถิ่นอีสาน/ลาว” ซึ่งมีปัจจัยหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียกชื่อกลุ่มชาติพันธุ์และชื่อเรียกภาษา

สุวิไล เปรมศรีรัตน์ (2534) ได้สรุปที่มาหรือปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเรียกชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ซึ่งมีความหลากหลายไว้ดังนี้

1) ชื่อที่ตนเองเรียก (autonym) มักเป็นชื่อที่บ่งบอกลักษณะเฉพาะของบุคคลหรือกลุ่มชน เช่น ชื่อเรียก “ไท/ไต” แปลว่า เสรีชน หรือคนที่ป็นอิสระ ชื่อเรียก “ขมุ” แปลว่า คน ชื่อเรียก “มลาปรี” แปลว่า คนที่อยู่ในป่า เป็นต้น

2) ชื่อที่ผู้อื่นเรียก (exonym) มักเป็นชื่อที่บ่งบอกถึงสภาพทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ หรือบ่งบอกทัศนคติที่มีต่อชนกลุ่มนั้น ๆ สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ (1) ชื่อที่ใช้เรียกกันโดยทั่วไป ส่วนใหญ่เป็นคำที่ชนกลุ่มใหญ่ในพื้นที่ใช้เรียกกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น คำว่า “ผีตองเหลือง” เป็นคำที่ใช้เรียกกลุ่มชาติพันธุ์มลาปรี ซึ่งแปลว่า คนที่อยู่ในป่า เป็นต้น และ (2) ชื่อที่ทางราชการใช้เรียก มักเป็นชื่อที่ผู้มีอำนาจในสังคมใช้เรียกเพื่อเป็นประโยชน์ด้านการปกครอง เป็นการบ่งบอกสถานภาพของกลุ่มชนในฐานะที่เป็นประชากรกลุ่มหนึ่งของประเทศ ตัวอย่างเช่น ในประเทศลาวทางการเรียกกลุ่มชนที่นิยมตั้งบ้านเรือนอยู่ตามไหล่เขาและที่ราบสูงบนภูเขาว่า “ลาวเทิง” ซึ่งหมายถึง ลาวบนที่สูง เป็นคำที่ทางการใช้เรียกกลุ่มชนดังกล่าวในฐานะที่เป็นประชากรลาวกลุ่มหนึ่งของประเทศ

ทั้งนี้ ชื่อที่ตนเองเรียกและชื่อที่ผู้อื่นเรียกอาจสอดคล้องและอาจไม่สอดคล้องกับภาษาที่พูด เช่น กลุ่มคนที่เรียกตนเองว่า “ไทเห่ว” (Tai Heu) ตั้งถิ่นฐานอยู่ในอำเภอหงเหอ (Honghe) มณฑลยูนนาน ประเทศจีน มีชื่อที่ผู้อื่นเรียกว่า “ไทดำ” จะเห็นได้ว่ากลุ่มชาติพันธุ์นี้มีชื่อเรียกต่างกันอย่างน้อยสองชื่อ นั่นคือ “ไทเห่ว” และ “ไทดำ” ผลการศึกษาภาษาที่พูดโดยกลุ่มชาติพันธุ์ “ไทเห่ว” หรือ “ไทดำ” ในอำเภอหงเหอจากงานวิจัยของ Kullavanijaya and L-Thongkum (1998) พบว่า กลุ่มคนดังกล่าวไม่ได้พูดภาษาไทดำดังชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์และชื่อเรียกภาษาที่ผู้อื่นเรียก เช่นเดียวกับผลการศึกษาภาษาของกลุ่มคนที่มิชื่อเรียกตนเองและชื่อที่ผู้อื่นเรียกว่า “ไทดำ” ในอำเภอหยวนเจียง (Yuanjiang) มณฑลยูนนาน ประเทศจีน ซึ่ง Kullavanijaya and L-Thongkum (1998) พบว่า กลุ่มคน “ไทดำ” ในอำเภอหยวนเจียง ไม่ได้พูดภาษาไทดำ แต่ภาษาที่พูดคือ ภาษาไทปายี (Pa Yi) ดังนั้น จะเห็นได้ว่าชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์และชื่อเรียกภาษา ในบางกรณีก็ไม่สอดคล้องกับภาษาที่พูดโดยกลุ่มชาติพันธุ์นั้น

2.6 การศึกษาเรื่องระดับเสียงสูงต่ำ (pitch) และวรรณยุกต์ (tone)

ระดับเสียงสูงต่ำ (pitch) ที่ได้ยิน เกิดจากการสั่นของเส้นเสียงในขณะที่พูด หากเส้นเสียงสั่นมากรอบต่อวินาที เสียงที่ได้ยินจะมีระดับเสียงสูง หากเส้นเสียงสั่นน้อยรอบต่อวินาที เสียงที่ได้ยินจะมีระดับเสียงต่ำกว่า ระดับเสียงสูงต่ำจะมีนัยสำคัญทางภาษาศาสตร์หรือไม่ขึ้นอยู่กับระบบเสียงในแต่ละภาษา หากระดับเสียงสูงต่ำมีนัยสำคัญที่ทำให้คำหรือพยางค์มีความหมายต่างกัน จะเรียกระดับเสียงสูงต่ำนั้นว่า *วรรณยุกต์ (tone)* เช่น คำว่า *ชา* ‘ชา’ และ *ชา* ‘ชา’ ในภาษาลาวสำเนียงเวียงจันทน์ออกเสียงเป็น [kʰa:²⁴] และ [kʰa:³³] ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าระดับเสียงสูงต่ำทำให้คำมีความหมายประจำคำแตกต่างกัน จึงถือว่าระดับเสียงสูงต่ำดังกล่าวเป็นหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาว ทั้งนี้ ระดับเสียงสูงต่ำเป็นข้อมูลหรือปรากฏการณ์ในระดับสัทศาสตร์ แต่วรรณยุกต์เป็นหน่วยในระดับสัทวิทยา ในการศึกษาหรือวิเคราะห์วรรณยุกต์ในภาษา ผู้วิจัยจำเป็นต้องมีองค์ความรู้พื้นฐานทางสัทศาสตร์ทั้งทางสรีรศาสตร์และกลศาสตร์ ดังนี้

ทางสรีรศาสตร์ ระดับเสียงสูงต่ำของเสียงวรรณยุกต์เกิดจากความถี่หรืออัตราการสั่นของเส้นเสียงต่อวินาที ระดับเสียงสูงเกิดจากอัตราการสั่นของเส้นเสียงมากรอบต่อวินาที ขณะที่ระดับเสียงต่ำเกิดจากอัตราการสั่นของเส้นเสียงน้อยรอบต่อวินาที ทั้งนี้ ลักษณะทางกายภาพของเส้นเสียงนั้นคือ ความหนาและความยาวของเส้นเสียง ส่งผลต่ออัตราการสั่นของเส้นเสียง ดังนั้น ระดับเสียงจึงแปรตามสรีระ เพศ และอายุของผู้พูด เพศหญิงมักมีเส้นเสียงบางกว่าเพศชาย ทำให้เส้นเสียงสั่นด้วยอัตราสูงกว่า ดังนั้นระดับเสียงของเพศหญิงจึงสูงกว่าเพศชาย นอกจากนี้ เด็กจะมีระดับเสียงสูงกว่าผู้ใหญ่ด้วย (Laver, 1994)

ทางกลศาสตร์ เป็นการศึกษาลักษณะทางกายภาพของเสียงพูด ค่าความถี่มูลฐาน (fundamental frequency/ F0) เป็นค่าแสดงระดับเสียงซึ่งสะท้อนอัตราการสั่นของเส้นเสียงต่อวินาที มีหน่วยเป็นเฮิรตซ์ (Hertz/ Hz) ทั้งนี้ ระดับเสียงสูงจะมีค่าความถี่มูลฐานมากกว่าระดับเสียงต่ำ

การวิเคราะห์สัทลักษณะของวรรณยุกต์ด้วยวิธีทางกลศาสตร์

ในระยะแรก นักภาษาศาสตร์ไทยได้มีการวิเคราะห์สัทลักษณะของวรรณยุกต์ด้วยวิธีการฟังเพียงอย่างเดียว เช่น Hoonchamlong (1984) นงนุช ปู่เฒ่าพันธ์ (2527) วรรณภา รัตนประเสริฐ (2528) ศรีพิน ศิริวิศิษฐ์กุล (2529) จารุวรรณ สุขปิติ (2532) ฯลฯ ในระยะต่อมาได้มีการวิเคราะห์สัทลักษณะของวรรณยุกต์ด้วยวิธีการทางกลศาสตร์จากการวัดค่าความถี่มูลฐานของวรรณยุกต์ เช่น Intajamornrak (2012) พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2546) ชมนาด อินทจามรรักษ์ (2552) อีระพันธ์ เหลืองทองคำ และคณะ (2554) จินต์ชุตตา ศาสตร์สมัย (2557) (วิชญา ศรีพิพัฒน์กุล, 2557) ศุจิณัฐ จิตวิริยนนท์ (2558) ฯลฯ ในการวิเคราะห์สัทลักษณะของวรรณยุกต์ ระดับเสียงสูงจะมีค่าความถี่มูลฐานมากกว่าระดับเสียงต่ำ หากค่าความถี่มูลฐานไม่มีการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่เริ่มออกเสียงจนสิ้นสุดการออกเสียง แสดงว่าเป็นวรรณยุกต์ระดับ (level tone หรือ static tone) แต่ถ้าค่าความถี่มูลฐานมีการเปลี่ยนแปลงในระหว่างการออกเสียง แสดงว่าวรรณยุกต์นั้นเป็นวรรณยุกต์เปลี่ยนระดับ (contour tone หรือ dynamic tone) ที่ผ่านมา ได้มีงานวิจัยหลายชิ้นที่วิเคราะห์สัทลักษณะของวรรณยุกต์ด้วยวิธีการทางกลศาสตร์ เช่น งานของ Abramson (1962) ซึ่งเป็นงานชิ้นแรกที่ได้วิเคราะห์ค่าทางกลศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยมาตรฐาน ทำให้ทราบสัทลักษณะของวรรณยุกต์แต่ละหน่วยเสียง และช่วยยืนยันผลการวิเคราะห์ทางสัทวิทยา เช่นเดียวกับผลงานของ อีระพันธ์ เหลืองทองคำ และคณะ (2554) ในหนังสือเสียงภาษาไทย: การศึกษาทางกลศาสตร์ ก็ได้มีการวิเคราะห์สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาไทยด้วยวิธีการทางกลศาสตร์เช่นเดียวกัน ผลการศึกษาพบว่าภาษาไทยมีวรรณยุกต์ระดับ 3 หน่วยเสียง คือ วรรณยุกต์สามัญ (เสียงกลางระดับ) วรรณยุกต์เอก (เสียงต่ำระดับ) และวรรณยุกต์ตรี (เสียงสูงระดับ) และมีวรรณยุกต์เปลี่ยนระดับ 2 หน่วยเสียง คือ วรรณยุกต์โท (เสียงตก) และวรรณยุกต์จัตวา (เสียงขึ้น) โดยพบว่าในคำพูดเดี่ยว พยางค์เดี่ยว วรรณยุกต์สามัญ วรรณยุกต์เอก และวรรณยุกต์ตรี มีค่าพิสัยความถี่มูลฐาน¹⁸ น้อย นั่นคือ ประมาณ 39 เฮิรตซ์ 48 เฮิรตซ์ และ 38 เฮิรตซ์ ตามลำดับ ในขณะที่วรรณยุกต์โท และวรรณยุกต์จัตวา มีค่าพิสัยความถี่มูลฐานมากกว่า นั่นคือ ประมาณ 67 เฮิรตซ์ และ 66 เฮิรตซ์ ตามลำดับ

¹⁸ ค่าพิสัยความถี่มูลฐาน คือ ค่าความถี่มูลฐานต่ำสุดและค่าความถี่มูลฐานสูงสุดที่ปรากฏในชุดข้อมูล

ระดับเสียงสูงต่ำที่สัมพันธ์กับประเภทของพยัญชนะต้น

มีการศึกษาจำนวนมากเกี่ยวกับอิทธิพลของพยัญชนะต้นที่มีผลต่อระดับเสียงสูงต่ำของสระที่ตามมา ตัวอย่างเช่น

Gandour (1974) ได้ศึกษาอิทธิพลของพยัญชนะต้นในภาษาไทยมาตรฐานต่อค่าความถี่มูลฐานของเสียงวรรณยุกต์ ผลการศึกษาพบว่า ค่าความถี่มูลฐานในช่วงต้นของสระที่ตามหลังพยัญชนะเสียงกักไม่ก้องไม่พ่นลมจะสูงกว่าค่าความถี่มูลฐานของสระที่ตามหลังพยัญชนะกักก้องประมาณ 15% และสูงกว่าค่าความถี่มูลฐานของสระที่ตามหลังพยัญชนะกักไม่ก้องพ่นลมประมาณ 8%

Erickson (1975) พบว่า พยัญชนะกักก้อง /b/ ทำให้ค่าความถี่มูลฐานของเสียงวรรณยุกต์ต่ำสุด ในขณะที่พยัญชนะกักไม่ก้องพ่นลม /p^h/ มีแนวโน้มที่จะทำให้ค่าความถี่มูลฐานของเสียงวรรณยุกต์สูงกว่าเมื่อเทียบกับพยัญชนะกักไม่ก้องไม่พ่นลม /p/

ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ และคณะ (2554) พบว่า ค่าความถี่มูลฐานในช่วงต้นของสระที่ตามหลังพยัญชนะเสียงไม่ก้องจะสูงกว่าค่าความถี่มูลฐานของสระที่ตามหลังพยัญชนะเสียงก้อง

จะเห็นได้ว่า ผลการศึกษาส่วนใหญ่สอดคล้องกัน นั่นคือ พยัญชนะต้นเสียงก้องทำให้ค่าความถี่มูลฐานของเสียงวรรณยุกต์ต่ำกว่าค่าความถี่มูลฐานของเสียงวรรณยุกต์ในพยางค์ที่มีพยัญชนะต้นเสียงไม่ก้อง

ระดับเสียงสูงต่ำที่สัมพันธ์กับประเภทของสระ

ตามทฤษฎีสากลลักษณะเชื่อว่าค่าความถี่มูลฐานของสระสูง เช่น /i/ จะมากกว่าค่าความถี่มูลฐานของสระต่ำ เช่น /a/ ทำให้เกิดแนวคิดเรื่องค่าความถี่มูลฐานธรรมชาติของสระ (intrinsic F0) หรือ ค่าความถี่มูลฐานของเสียงสระซึ่งเป็นคุณสมบัติประจำสระ (ความสูง-ต่ำของสระที่แตกต่างกันทำให้เกิดระดับเสียงของสระแตกต่างกัน) สระสูงจะมีค่าความถี่มูลฐานมากกว่าสระต่ำ

แม้ว่าในงานวิจัยนี้จะใช้คำทดสอบที่มีสระเหมือนกันคือ /a/ หรือ /a:/ เพื่อควบคุมไม่ให้ค่าความถี่มูลฐานของวรรณยุกต์ได้รับอิทธิพลจากสระที่ต่างกัน แต่จำเป็นต้องมีองค์ความรู้ดังกล่าว เพราะมีคำทดสอบในพยางค์เป็นจำนวน 2 คำที่มีพยัญชนะท้ายเสียงเลื่อน (CV:G) เป็นเสียง /-w/ และ /-j/ ได้แก่ คำว่า ‘อา’¹⁹ /ʔa:w^{A3}/ และ ‘อ้าย’ /ʔa:j^{C3}/ แม้ว่าในทางสัทวิทยาจะวิเคราะห์ให้เสียงกึ่งสระ /w/ และ /j/ เป็นพยัญชนะท้าย แต่เสียงดังกล่าวมีลักษณะทางกลศาสตร์คล้ายคลึงกับเสียงสระ /u/ และเสียงสระ /i/ แต่มีความก้องกังวานน้อยกว่าและมีการะยะเวลาน้อยกว่าเสียงสระ /u/ และ /i/ ตามลำดับ

¹⁹ คำว่า ‘อา’ (น้องชายของพ่อ) ในภาษา “ลาวฉะเชิงเทรา” ออกเสียงเป็น [ʔa:w^{A3}]

กล่าวโดยสรุปคือ องค์ความรู้เกี่ยวกับ (1) ระดับเสียงสูงต่ำที่สัมพันธ์กับประเภทของพยัญชนะต้น และ (2) ระดับเสียงสูงต่ำที่สัมพันธ์กับประเภทของสระ สามารถนำมาใช้ในการคัดเลือกคำทดสอบเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นคำตัวแทนในแต่ละช่องของกล่องวรรณยุกต์สำหรับวิเคราะห์สัทลักษณะของวรรณยุกต์ด้วยวิธีการทางกลศาสตร์ โดยคำนึงถึงอิทธิพลจากประเภทของพยัญชนะต้นและประเภทของสระที่ต่างกันซึ่งอาจส่งผลต่อค่าความถี่มูลฐานของสระ

2.7 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการของวรรณยุกต์ในภาษาตระกูลไท

ภาษาตระกูลไทเป็นภาษาที่มีวรรณยุกต์ พยางค์แต่ละพยางค์มีวรรณยุกต์²⁰ (lexically distinctive pitch) ระบบวรรณยุกต์ในแต่ละภาษามีลักษณะเฉพาะ ทั้งจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ รวมถึงคำที่วรรณยุกต์สามารถปรากฏรวมได้ (Gedney, 1972)

ทั้งนี้ Li (1977) และ Pittayaporn (2009a) ได้สืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิมจากภาษาไทยถิ่นปัจจุบันจากการเปรียบเทียบคำร่วมเชื้อสายในภาษาไทยปัจจุบันจำนวนหลายภาษา เพื่อหาเสียงปฏิภาคของวรรณยุกต์โดยมีเสียงพยัญชนะต้นเป็นเงื่อนไข สืบสร้างให้ภาษาไทยดั้งเดิมมี 4 วรรณยุกต์ คือ วรรณยุกต์ดั้งเดิม A (*A) วรรณยุกต์ดั้งเดิม B (*B) วรรณยุกต์ดั้งเดิม C (*C) และวรรณยุกต์ดั้งเดิม D (*D) วรรณยุกต์ *A *B *C ปรากฏในพยางค์เป็น (พยางค์ที่ลงท้ายด้วยเสียงสระเสียงเลื่อน/เสียงกึ่งสระ หรือเสียงนาสิก) วรรณยุกต์ *D ปรากฏในพยางค์ตาย (พยางค์ที่ลงท้ายด้วยเสียงกัก) ทั้งนี้ ในระดับสัทวิทยา วรรณยุกต์ *D ต่างจาก *A *B และ *C ที่โครงสร้างพยางค์อย่างไรก็ตาม วรรณยุกต์ *D มักมีลักษณะทางสัทศาสตร์คล้ายคลึงวรรณยุกต์ในพยางค์เป็น

Pittayaporn (2009a) ได้สืบสร้างสัทลักษณะของวรรณยุกต์ *A B* C* และ D* ในภาษาไทยดั้งเดิมจากการเปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นปัจจุบันจำนวน 7 ภาษาที่เป็นตัวแทนภาษาตระกูลไทครอบคลุมในบริเวณต่าง ๆ ผลการสืบสร้างสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิมมีดังนี้ วรรณยุกต์ *A เป็นเสียงกลางระดับ มีคุณสมบัติน้ำเสียงแบบธรรมดา (modal voice) วรรณยุกต์ *B เป็นเสียงต่ำ-ขึ้น มีค่าระยะเวลาของสระยาวโดยประมาณและมีคุณสมบัติน้ำเสียงแบบก้องครี๊ด (creaky voice) วรรณยุกต์ *C เป็นเสียงสูง-ตก มีค่าระยะเวลาของสระสั้นและมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย (final glottal constriction) วรรณยุกต์ *D ปรากฏเฉพาะในพยางค์ตายเท่านั้น เป็นเสียงต่ำ-ขึ้น มีคุณสมบัติทางสัทศาสตร์คล้ายในวรรณยุกต์ *B Pittayaporn (2009a) ได้เสนอ

²⁰ วรรณยุกต์ คือ ระดับเสียงสูงต่ำที่มีนัยสำคัญทางภาษาศาสตร์ นั่นคือ ทำให้คำมีความหมายต่างกัน

ให้ภาษาไทยดั้งเดิมเป็นภาษาที่มีวรรณยุกต์ซึ่งมีระดับเสียงและคุณสมบัติน้ำเสียง²¹มีความสำคัญควบคู่กันทางภาษาศาสตร์เช่นเดียวกับภาษาเวียดนาม

นอกจากนี้ ยังมีการสืบสร้างวรรณยุกต์ดั้งเดิมในภาษาตระกูลไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้ Li (1977) Jonsson (1991) และ Pittayaporn (2009b) ได้สืบสร้างวรรณยุกต์ *A (ในภาษาไทยไม่มีรูปวรรณยุกต์กำกับ) วรรณยุกต์ *B (ในภาษาไทยมีรูปไม้เอกกำกับ) และวรรณยุกต์ *C (ในภาษาไทยมีรูปไม้โทกำกับ) ในพยางค์เป็น และวรรณยุกต์ *D ในพยางค์ตาย ในระยะต่อมา วรรณยุกต์ดั้งเดิมเหล่านี้ได้พัฒนามาเป็นวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นปัจจุบันในรูปแบบต่าง ๆ อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางเสียงที่ทำให้เกิดการแยกเสียงวรรณยุกต์โดยมีสัทลักษณะของเสียงพยัญชนะต้นเป็นเงื่อนไข แต่ในกรณีของพยางค์ตายนั้น พบว่า ความสั้นยาวของสระเป็นเงื่อนไขหนึ่งที่ทำให้เกิดการแยกเสียงวรรณยุกต์ในภาษาตระกูลไทหลายถิ่น (Gedney, 1972, 1977) ทั้งนี้ ในพยางค์เป็น วรรณยุกต์ *A *B *C มักมีการแยกเสียงวรรณยุกต์เป็นสองทาง ขึ้นอยู่กับสัทลักษณะของเสียงพยัญชนะต้นว่าเป็นเสียงก้องหรือไม่ก้อง ในระยะแรกอิทธิพลของพยัญชนะต้นที่มีต่อวรรณยุกต์เป็นเพียงระดับสัทศาสตร์เท่านั้น กล่าวคือ สระที่ตามหลังพยัญชนะต้นเสียงก้องจะมีระดับเสียงต่ำกว่าสระที่ตามหลังพยัญชนะต้นเสียงไม่ก้อง ลักษณะดังกล่าวทำให้เกิดเสียงวรรณยุกต์ย่อยโดยมีพยัญชนะต้นเสียงก้องและไม่ก้องเป็นเงื่อนไข ในระยะต่อมาได้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเสียงของพยัญชนะต้นในภาษาตระกูลไท พยัญชนะต้นเสียงก้องดั้งเดิมกลายเป็นเสียงไม่ก้องในภาษาไทยปัจจุบัน (*voiced > voiceless) ทำให้ความแตกต่างของพยัญชนะต้นเสียงก้องและไม่ก้องหายไป ลักษณะเปรียบเทียบที่เคยอยู่ที่พยัญชนะต้นจึงเปลี่ยนมาอยู่ที่วรรณยุกต์แทน เสียงวรรณยุกต์ย่อย 6 เสียงกลายเป็นวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง ลักษณะดังกล่าวเรียกว่าเป็นการแยกเสียงวรรณยุกต์ครั้งใหญ่ (Great Tone Split) ดังแสดงในภาพที่ 2.4

²¹ คุณสมบัติน้ำเสียง (phonation type) เกิดจากการกระทำของเส้นเสียงในลักษณะต่าง ๆ เมื่อกระแสลมจากปอดไหลผ่านช่องระหว่างเส้นเสียงที่อยู่ภายในกล่องเสียง กระแสลมจะถูกปรับแต่งตามลักษณะการทำงานของเส้นเสียงในลักษณะต่าง ๆ เกิดเป็นคุณสมบัติน้ำเสียง เช่น คุณสมบัติน้ำเสียงแบบกักเส้นเสียง (glottal) คุณสมบัติน้ำเสียงแบบไม่ก้อง (voiceless) คุณสมบัติน้ำเสียงแบบก้อง (voiced) คุณสมบัติน้ำเสียงแบบก้องครี๊ด (creaky) คุณสมบัติน้ำเสียงแบบก้องต่ำหุ้ม (breathy) ฯลฯ

วรรณยุกต์	*A	*B	*C	*D
พยัญชนะต้น				
เสียงไม่ก้อง *p- *t- *k- ฯลฯ				
เสียงก้อง *b- *d- *g- ฯลฯ				

วรรณยุกต์	*A	*B	*C	*D
พยัญชนะต้น				
เสียงไม่ก้อง *p- *t- *k- ฯลฯ	A1	B1	C1	D1
เสียงก้อง *b- *d- *g- ฯลฯ	A2	B2	C1	D2

ภาพที่ 2.4 ภาพแสดงแนวคิดเรื่องการแยกเสียงวรรณยุกต์ครั้งใหญ่

ลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์ตามสัทลักษณะของเสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิมเสียงก้องกับเสียงไม่ก้องเป็นลักษณะที่ปรากฏในภาษาที่มีวรรณยุกต์ส่วนใหญ่ เช่น ภาษาไทดำ ไทขาว ไทแดง ฯลฯ อย่างไรก็ตาม มีหลายภาษาที่มีพัฒนาการของวรรณยุกต์ที่ซับซ้อนมากขึ้น นอกเหนือจากลักษณะเสียงก้อง-ไม่ก้องของพยัญชนะต้นแล้ว คุณสมบัติน้ำเสียงของพยัญชนะต้นแบบอื่น ๆ ก็มีอิทธิพลต่อการแยกเสียงวรรณยุกต์เช่นกัน ได้แก่ การพ่นลม (aspiration) และการกักที่เส้นเสียง (glottalization) แต่สัทลักษณะดังกล่าวมีอิทธิพลต่อวรรณยุกต์บางเสียง และเป็นลักษณะที่เกิดขึ้นในบางภาษาเท่านั้น (Li, 1977) เช่น คุณสมบัติน้ำเสียงแบบพ่นลมของพยัญชนะต้นมีอิทธิพลต่อการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ *A ในภาษาไทยถิ่นกลาง

Gedney (1972) ได้สร้างกล่องทดสอบวรรณยุกต์ภาษาไทยปัจจุบันขึ้นจากแนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของพยัญชนะต้นและวรรณยุกต์ดั้งเดิม แบ่งพยัญชนะต้นดั้งเดิมออกเป็น 4 ประเภทจากคุณสมบัติน้ำเสียงของเสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิมที่มีอิทธิพลต่อการแยกเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม พยัญชนะต้นทั้ง 4 ประเภทอาจทำให้เกิดการแยกเสียงวรรณยุกต์ได้มากที่สุด 20 เสียง อย่างไรก็ตาม ไม่มีภาษาใดที่มีวรรณยุกต์มากถึง 20 หน่วยเสียง เนื่องจากในภาษาต่าง ๆ มีการรวมเสียงวรรณยุกต์เกิดขึ้น กล่องทดสอบวรรณยุกต์ถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาระบบวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นต่าง ๆ และยังช่วยทำให้ทราบพัฒนาการของวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นปัจจุบันด้วย ดังแสดงในภาพที่ 2.5

วรรณยุกต์	*A	*B	*C	*DL	*DS
พยัญชนะต้น					
พยัญชนะประเภทที่ 1 เสียงกักไม่ก้องพ่นลม เสียงเสียดแทรกไม่ก้อง เสียงนาสิกไม่ก้อง เสียงเหลวและเสียงกึ่งสระไม่ก้อง ได้แก่ *p ^h *t ^h *k ^h *c ^h *f *s *h *hm *hn *hl *hr *hw *hj					
พยัญชนะประเภทที่ 2 เสียงกักไม่ก้องไม่พ่นลม ได้แก่ *p *t *k *c					
พยัญชนะประเภทที่ 3 เสียงกักเส้นเสียง ได้แก่ *ʔb *ʔd *ʔj					
พยัญชนะประเภทที่ 4 เสียงกักก้อง เสียงเสียดแทรกก้อง เสียงนาสิกก้อง เสียงเหลวและเสียงกึ่งสระก้อง ได้แก่ *b *d *j *g *z *m *n *ŋ *l *r *w *j					

ภาพที่ 2.5 กล้องทดสอบวรรณยุกต์ตามแนวคิดของ Gedney (1972)

การแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ซึ่งมีความสัมพันธ์กับประเภทของพยัญชนะต้นและความสั้นยาวของสระที่เกิดขึ้น ทำให้ปัจจุบันภาษาไทยตะวันตกเฉียงใต้มีวรรณยุกต์ 4 – 9 หน่วยเสียง ตัวอย่างเช่น ภาษาไทแดงหรือไทโคราชมีวรรณยุกต์ 4 หน่วยเสียง (พิณรัตน์ อัครวัฒน์กุล, 2546) ภาษาลาวหลวงพระบางมีวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง (วิรัช กมลนาวิณ, 2556) ภาษาลาวปากเซ มีวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง (Brown, 1965) ภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ ที่พูดในอำเภอเมือง อำเภอธวัชบุรี อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด อำเภอบึงสามพัน จังหวัดมหาสารคาม ตำบลโนนเพ็ด อำเภอประทาย และอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา มีวรรณยุกต์ 7 หน่วยเสียง (Brown, 1965) ฯลฯ

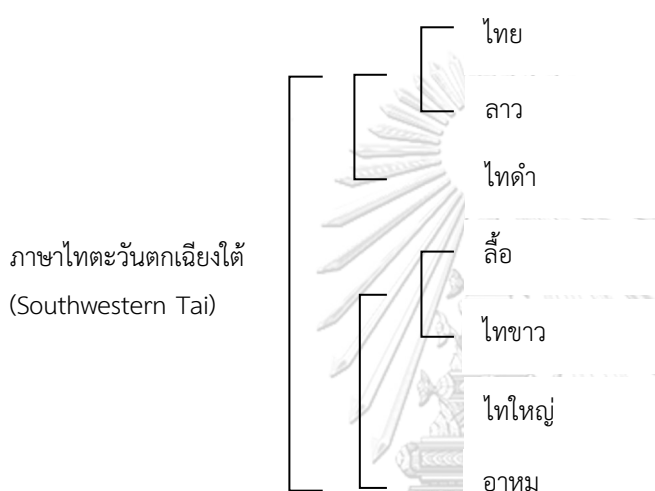
2.8 การจัดกลุ่มย่อยภาษาตระกูลไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้

Li (1960, 1977) แบ่งภาษาตระกูลไทออกเป็น 3 สาขา คือ ภาษาไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้ (Southwestern Tai/ SWT) ภาษาไทสาขากลาง (Central Tai/ CT) และภาษาไทสาขาเหนือ (Northern Tai/ NT) ภาษาไทในสาขาตะวันตกเฉียงใต้มีจำนวนมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับอีกสองสาขา พบพูดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตั้งแต่บริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือของเวียดนาม จนถึงบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดีย และจากมณฑลยูนนานทางตอนใต้ของจีนจนถึงตอนเหนือของมาเลเซีย (พิทยาวัฒน์ พิทยาภรณ์, 2556)

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการจัดกลุ่มย่อยภาษาตระกูลไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้ พบว่า มีนักภาษาศาสตร์หลายท่านจัดกลุ่มย่อยภาษาในสาขาดังกล่าว ได้แก่ Li (1960, 1977) Brown (1965) Chamberlain (1972, 1975) Hartmann (1980) Jonsson (1991) ฯลฯ งานส่วนใหญ่ใช้เกณฑ์ทางเสียง ยกเว้นงานของ Li (1960) และ Chamberlain (1972) ได้ใช้เกณฑ์คำศัพท์ร่วมกับเกณฑ์ทางเสียง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การจัดกลุ่มย่อยภาษาไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้ตามข้อเสนอของ Li (1960)

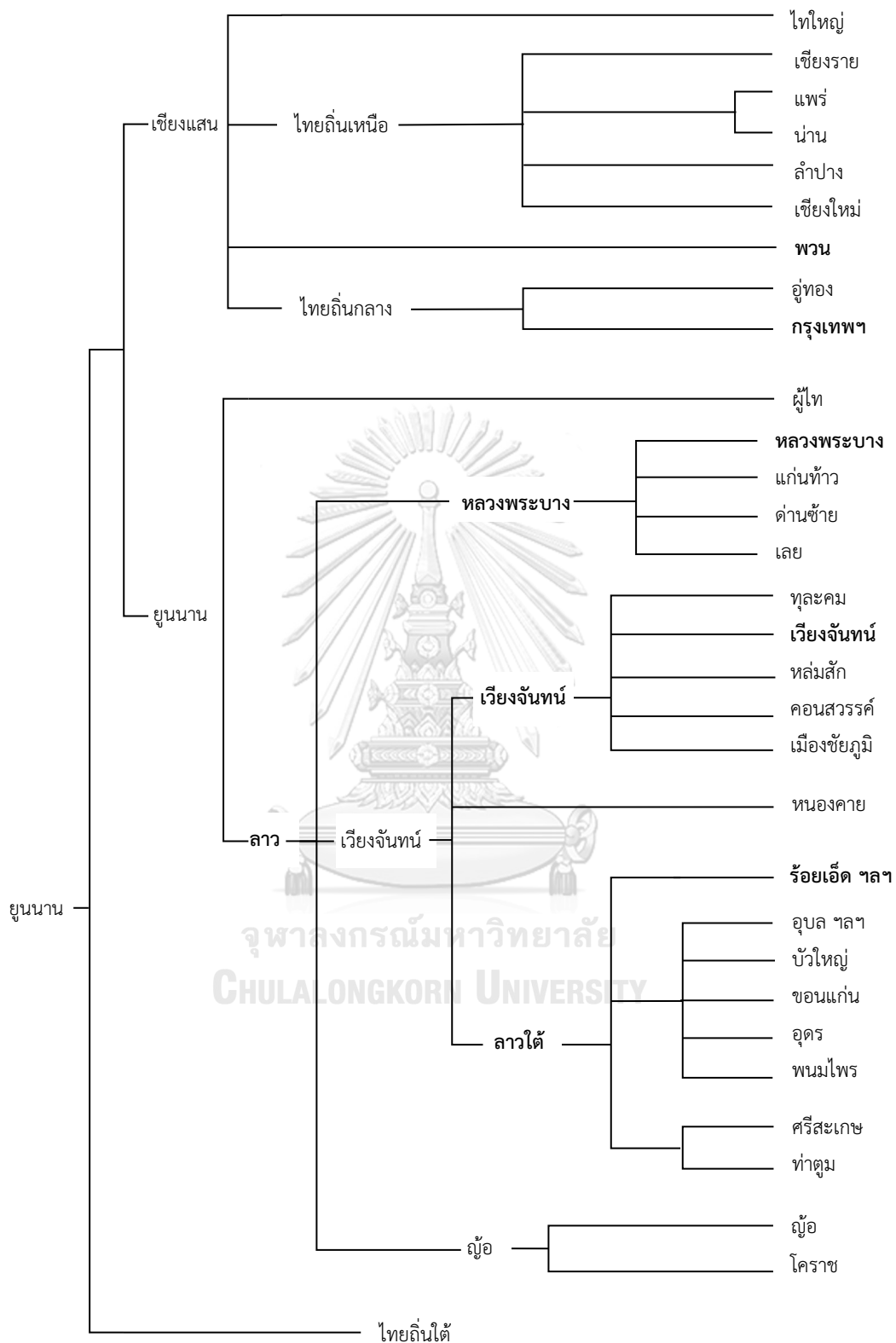
Li (1960) ใช้เกณฑ์ทางเสียงร่วมกับเกณฑ์คำศัพท์จำนวน 3 เกณฑ์หลักในการจัดแบ่งกลุ่มภาษาตระกูลไทเป็น 3 สาขา (สาขาตะวันตกเฉียงใต้ สาขากลาง และสาขาเหนือ) คือ (1) เกณฑ์การกระจายของคำศัพท์ ภาษาที่มีความสัมพันธ์กันทางเชื้อสายใกล้ชิดย่อมใช้คำศัพท์ร่วมกันหรือคล้ายกันมากกว่าภาษาที่อยู่กันคนละกลุ่ม (2) เกณฑ์การกระจายลักษณะพิเศษทางเสียงในคำศัพท์ และ (3) เกณฑ์พัฒนาการทางเสียงที่พบในบางกลุ่ม สำหรับภาษาไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้ Li (1960) ได้จัดให้ภาษาลาวมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับภาษาไทยที่สุด (ดูแผนภูมิในภาพที่ 2.6)

ภาพที่ 2.6 แผนภูมิแสดงการจัดกลุ่มย่อยภาษาไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้ตามข้อเสนอของ Li (ปรับจาก Li, 1960: 958)

การจัดกลุ่มย่อยภาษาไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้ตามข้อเสนอของ Brown (1965)

Brown (1965) จัดแบ่งภาษาไทตะวันตกเฉียงใต้ถิ่นต่าง ๆ จำนวน 60 ภาษาออกเป็น 7 กลุ่มย่อย ได้แก่ ภาษาไทใหญ่ ภาษาไทยถิ่นเหนือ ภาษาพวน ภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาผู้ไท ภาษาลาว และ ภาษาไทยถิ่นใต้ ได้ใช้รายการคำจำนวน 2,870 คำ เพื่อหาคำร่วมเชื้อสายจากภาษาไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้ถิ่นต่าง ๆ สำหรับกลุ่มภาษาลาว Brown ได้ใช้ภาษาลาวถิ่นร้อยเอ็ด (อำเภอรวิชัยบุรี) เป็นตัวแทน และได้ใช้เกณฑ์พัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์ พยัญชนะ และสระในการแบ่งกลุ่มย่อยภาษาไทตะวันตกเฉียงใต้ ดังแสดงในภาพที่ 2.7

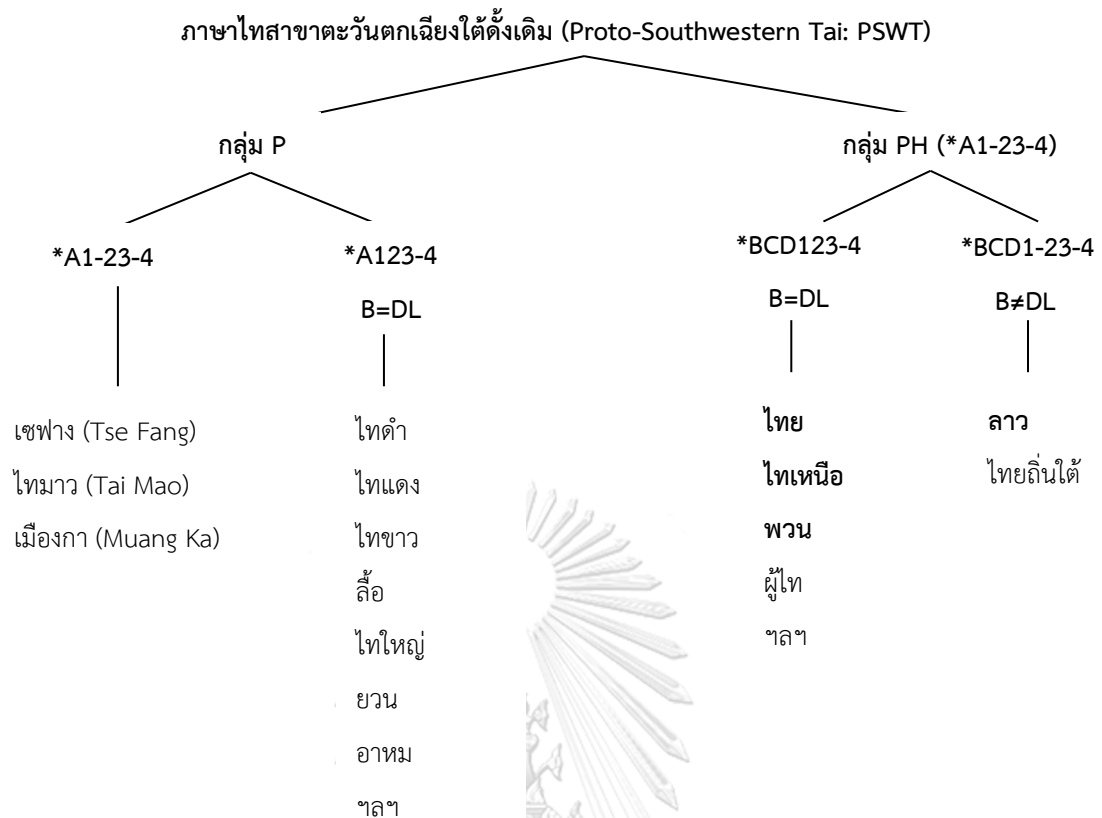
ภาพที่ 2.7 แผนภูมิแสดงการจัดกลุ่มย่อยภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ตามข้อเสนอของ Brown (ปรับจาก Brown, 1965: 179)

จากแผนภูมิต้นไม้แสดงการจัดกลุ่มย่อยภาษาไทตะวันตกเฉียงใต้ตามข้อเสนอของ Brown (1965) ด้วยเกณฑ์พัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์ พยัญชนะ และสระ ในภาพที่ 2.7 จะเห็นได้ว่ากลุ่มภาษาลาวแยกมาจากกลุ่มภาษายูนนานที่แยกเป็นกลุ่มย่อยเชียงแสนและกลุ่มย่อยยูนนานก่อน หลังจากนั้นกลุ่มภาษาลาวแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มหลวงพระบาง กลุ่มเวียงจันทน์ และกลุ่มญ้อ ในกลุ่มเวียงจันทน์ได้แยกเป็นกลุ่มย่อย 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มย่อยเวียงจันทน์ กลุ่มย่อยหนองคาย และกลุ่มย่อยลาวใต้ สำหรับภาษาพวนนั้น Brown (1965) จัดให้อยู่ในกลุ่มย่อยเชียงแสน

การจัดกลุ่มย่อยภาษาไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้ตามข้อเสนอของ Chamberlain (1972, 1975)

Chamberlain (1972) แบ่งกลุ่มย่อยภาษาไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้โดยใช้เกณฑ์พัฒนาการของพยัญชนะต้นกักก้องดั้งเดิมมาสู่ภาษาไทยปัจจุบันออกเป็น 2 กลุ่ม คือ *กลุ่ม P* (ภาษาที่มีพยัญชนะต้นเสียงกักก้องดั้งเดิมกลายเป็นเสียงกักไม่ก้องไม่พ่นลม) ได้แก่ ภาษาไทดำ ไทขาว ไทแดง ไทลื้อ จีนไทใหญ่ และอาหม ฯลฯ และ *กลุ่ม PH* (ภาษาที่มีพยัญชนะต้นเสียงกักก้องดั้งเดิมกลายเป็นเสียงกักไม่ก้องพ่นลม) ได้แก่ ภาษาไทเหนือ พวน ไทยถิ่นกลาง ลาว และไทยถิ่นใต้ ฯลฯ หลังจากนั้นได้สืบสร้างรูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมจากแนวคิดเรื่องอิทธิพลของพยัญชนะต้นที่มีต่อการแยกเสียงวรรณยุกต์ ภาษากลุ่ม P มีรูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมแบบ *ABCD123-4 แต่ภาษากลุ่ม PH มีรูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A แบบ *A1-23-4 โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อย ได้แก่ กลุ่มที่มีพัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์แบบ *BCD123-4 ได้แก่ ภาษาไทเหนือ พวน และไทยถิ่นกลาง และกลุ่มที่มีพัฒนาการของการแยกเสียงวรรณยุกต์แบบ *BCD1-23-4 ได้แก่ ภาษาลาว และภาษาไทยถิ่นใต้ นอกจากเกณฑ์ทางเสียงแล้ว Chamberlain ได้ใช้เกณฑ์คำศัพท์ในการจัดกลุ่มย่อยร่วมด้วย โดยพบว่ามีคำศัพท์จำนวนมากที่พบในภาษากลุ่ม P แต่ไม่พบในภาษากลุ่ม PH เช่น คำว่า ‘แมงมุม’

ต่อมาในปี ค.ศ. 1975 Chamberlain ได้แบ่งกลุ่มภาษาไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้โดยใช้เกณฑ์ทางเสียงเพียงอย่างเดียว ไม่ได้ใช้เกณฑ์คำศัพท์ร่วม งานชิ้นนี้เสนอให้ใช้เกณฑ์ลักษณะการพ่นลมของพยัญชนะต้นในการแบ่งกลุ่มภาษาไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่ม P และกลุ่ม PH และใช้เกณฑ์การแยกเสียงวรรณยุกต์เป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่มย่อยเช่นเดียวกับงานในปี ค.ศ. 1972 โดยใช้เกณฑ์พัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A และพัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม *BCD แต่ได้เพิ่มอีกเกณฑ์หนึ่งคือ เกณฑ์การรวมเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม *B กับ *DL (B=DL) ทั้งนี้ ในการจัดกลุ่มย่อยเป็นไปตามลำดับก่อนหลังของเกณฑ์ที่ใช้ ข้อเสนอการจัดกลุ่มย่อยภาษาไทตะวันตกเฉียงใต้ของ Chamberlain (1975) เป็นข้อเสนอที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ดังแสดงในภาพที่ 2.8

ภาพที่ 2.8 แผนภูมิแสดงการจัดกลุ่มย่อยภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ตามข้อเสนอของ Chamberlain (1975) (ปรับจาก Chamberlain, 1975: 50)

จากภาพที่ 2.8 จะเห็นได้ว่า Chamberlain (1975) ได้แบ่งภาษาในกลุ่ม PH ออกเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ กลุ่มย่อยภาษาที่มีพัฒนาการของวรรณยุกต์แบบ *BCD123-4 และ B=DL ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาไทเหินือ ภาษาพวน ฯลฯ และกลุ่มย่อยภาษาที่มีพัฒนาการของวรรณยุกต์แบบ *BCD1-23-4 และ B≠DL ได้แก่ ภาษาลาว ฯลฯ จะสังเกตได้ว่า Chamberlain ไม่ได้ใช้เกณฑ์พัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A เป็นเกณฑ์หลักในการจัดกลุ่มย่อยภาษากลุ่ม PH ทั้งนี้ พบว่าการแยกเสียงวรรณยุกต์ในคอลัมน์ C และ DS สามารถใช้เป็นเกณฑ์ในการจำแนกภาษาลาว กล่าวคือ วรรณยุกต์ในคอลัมน์ C ในกลุ่มภาษาลาวจะมีการแยกเสียงวรรณยุกต์แบบ C1-234 เสมอ และวรรณยุกต์ในคอลัมน์ DS มีการแยกเสียงวรรณยุกต์แบบ DS123-4 หรือ DS1234 เสมอ นอกจากนี้ วรรณยุกต์ A แถวที่ 1 จะไม่รวมเสียงกับวรรณยุกต์ B แถวที่ 1 ในกลุ่มภาษาลาว (A1≠B1)

การจัดกลุ่มย่อยภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ตามข้อเสนอของ Hartmann (1980)

Hartmann (1980) แบ่งกลุ่มย่อยภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้โดยใช้เกณฑ์ทางเสียงออกเป็น 3 กลุ่มเช่นเดียวกับงานของ Brown (1965) แต่ใช้ชื่อเรียกต่างกัน Hartmann ใช้เกณฑ์การ

เปลี่ยนแปลงของเสียงพยัญชนะต้นกักก้องดั้งเดิม รูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์ และการกลายเป็นเสียงสระยาว โดยเสนอว่ากระบวนการเปลี่ยนแปลงทางเสียงดังกล่าวที่ใช้เป็นเกณฑ์เกิดขึ้นตามลำดับ และมีความสัมพันธ์กันแบบ feeding relationship²² ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงของเสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิมเสียงก้องกลายเป็นเสียงไม่ก้อง (*vd > vl)
การเปลี่ยนแปลงทางเสียงดังกล่าวทำให้เกิดการแยกเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็นสองทาง (*ABCD123-4)
2. การเปลี่ยนแปลงของเสียงพยัญชนะต้นไม่ก้องกลายเป็นเสียงไม่ก้องพ่นลม (aspiration)
การเปลี่ยนแปลงทางเสียงดังกล่าวทำให้เกิดการแยกเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็นสามทาง (*ABCD1-23-4)
ซึ่งเป็นลักษณะที่เกิดขึ้นกับบางภาษาและเกิดกับบางวรรณยุกต์

3. การกลายเป็นเสียงสระยาว (vowel lengthening)

ภาษาไทยตะวันตกเฉียงใต้ 3 กลุ่มย่อยตามข้อเสนอการจัดกลุ่มย่อยของ Hartmann (1980) มีดังนี้

กลุ่มที่ 1: กลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ตอนบน (Upper Southwestern Tai) เป็นกลุ่มภาษาที่พยัญชนะต้นดั้งเดิมเสียงก้องกลายเป็นเสียงไม่ก้อง ทำให้เกิดการแยกเสียงวรรณยุกต์เป็นสองทาง ได้แก่ ภาษาไทใหญ่ ไทเหนือ (Tai Neua)²³ ลื้อ ไทขาว ไทดำ ไทแดง ฯลฯ

กลุ่มที่ 2: กลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ตอนกลาง (Middle Southwestern Tai) เป็นกลุ่มภาษาที่พยัญชนะต้นดั้งเดิมเสียงก้องกลายเป็นเสียงไม่ก้อง ทำให้เกิดการแยกเสียงวรรณยุกต์เป็นสองทาง และสระกลายเป็นเสียงสระยาว ได้แก่ ภาษาไทยถิ่นเหนือ (คำเมือง)

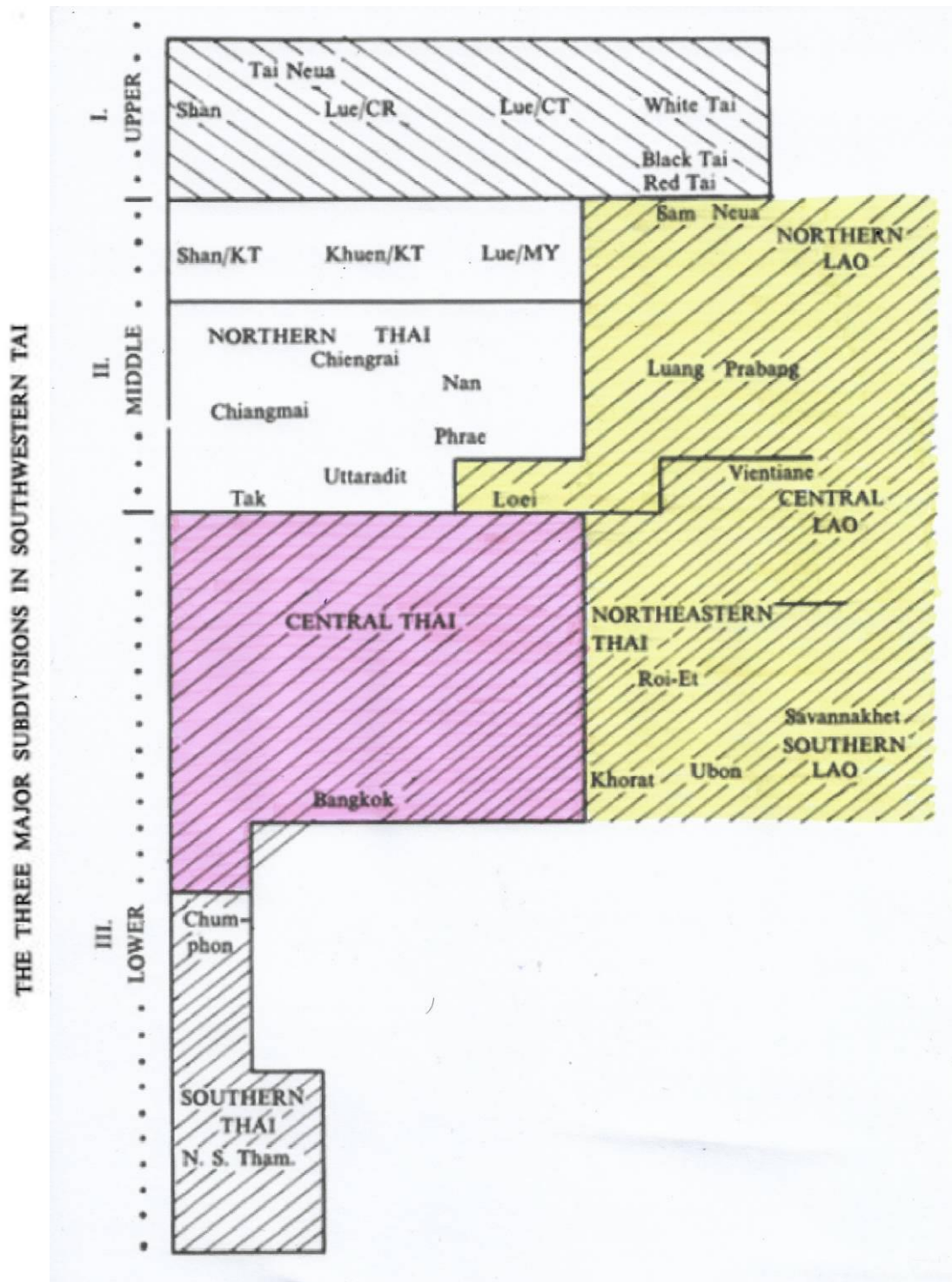
กลุ่มที่ 3: กลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ตอนล่าง (Lower Southwestern Tai) เป็นกลุ่มภาษาที่พยัญชนะต้นดั้งเดิมเสียงก้องกลายเป็นเสียงไม่ก้อง และพยัญชนะไม่ก้องกลายเป็นเสียงไม่ก้องพ่นลม การเปลี่ยนแปลงของเสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิมดังกล่าวทำให้เกิดรูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์แบบสามทาง นอกจากนี้ ยังพบว่าสระกลายเป็นเสียงสระยาวด้วย ภาษาในกลุ่มนี้พูดในบริเวณประเทศลาว ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ภาคกลางของประเทศไทย ฯลฯ ดังแสดงในภาพที่ 2.9

จะสังเกตได้ว่า กลุ่มย่อยตะวันตกเฉียงใต้ตอนล่างมีรูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์แบบสามทาง ซึ่งเกิดจากพยัญชนะก้องดั้งเดิมกลายเป็นเสียงไม่ก้องเช่นเดียวกับกลุ่มย่อยตะวันตกเฉียงใต้

²² ความสัมพันธ์แบบ feeding เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางเสียงที่เกิดขึ้นตามลำดับ โดยผลของการเปลี่ยนแปลงทางเสียงลำดับแรกมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเสียงอื่น ๆ ตามมาเป็นลำดับ (Roca & Johnson, 1999)

²³ ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าภาษาไทเหนือ (Tai Neua) ในงานวิจัยนี้น่าจะเป็นภาษา Tai Nüa ที่พูดในยูนนานซึ่งเป็นคนละถิ่นกับภาษาไทเหนือ (Tai Neua) ในงานวิจัยของ Chamberlain (1972, 1975) ที่พูดในแขวงหัวพัน ประเทศลาว ซึ่ง Chamberlain จัดให้อยู่กลุ่มย่อยเดียวกับภาษาพวนและภาษาไทยถิ่นกลาง ปัจจุบันกลุ่มคนไทเหนือในแขวงหัวพันบางครั้งถูกเรียกว่า “ไทพุท” เพื่อจำแนกว่าเป็นคนละกลุ่มกับกลุ่มคนไทแดงและไทกลุ่มอื่นในแขวงหัวพันที่คนส่วนใหญ่ยังคงนับถือผี

ตอนบนและตอนกลาง แต่เสียงพยัญชนะไม่ก้องในภาษากลุ่มย่อยตะวันตกเฉียงใต้ตอนกลางกลายเป็นเสียงไม่ก้องพ่นลม (*vd > vl > aspirated)

ภาพที่ 2.9 แผนภาพแสดงการจัดกลุ่มย่อยภาษาไทยชาติตะวันตกเฉียงใต้ตามข้อเสนอของ Hartmann (1980) (ปรับจาก Hartmann, 1980: 86)

จากภาพที่ 2.9 จะเห็นได้ว่า Hartmann ไม่ได้ใช้วิธีการนำเสนอผลการจัดกลุ่มย่อยภาษาไทย ตะวันตกเฉียงใต้ด้วยแผนภูมิต้นไม้เหมือนในงานของ Li (1960) Brown (1965) Chamberlain (1972, 1975) แต่ใช้วิธีนำเสนอผลการจัดกลุ่มย่อยภาษาไทยตะวันตกเฉียงใต้ด้วยแผนภาพที่มีเส้น แบ่งเขตกลุ่มย่อยภาษา แผนภาพดังกล่าวแสดงให้เห็นผลการจัดกลุ่มย่อยภาษาแต่ละกลุ่มด้วยเกณฑ์ การเปลี่ยนแปลงทางเสียง และข้อมูลทางภูมิศาสตร์หรือบริเวณที่พูดภาษานั้น ๆ ทั้งนี้ Hartmann ได้แบ่งกลุ่มย่อยภาษาไทยตะวันตกเฉียงใต้ตอนล่างตามพื้นที่ทางภูมิศาสตร์เป็น 3 กลุ่มย่อย คือ (1) กลุ่มย่อยภาษาไทยตะวันตกเฉียงใต้ตอนล่างที่พูดในบริเวณประเทศลาว และภาคตะวันออกเฉียงเหนือของ ประเทศไทย (2) กลุ่มย่อยภาษาไทยตะวันตกเฉียงใต้ตอนล่างที่พูดในบริเวณภาคกลางของประเทศไทย และ (3) กลุ่มย่อยภาษาไทยตะวันตกเฉียงใต้ตอนล่างที่พูดในบริเวณภาคใต้ของประเทศไทย จะเห็นได้ว่า จากภาพที่ 2.9 บริเวณที่เป็นสี่เหลี่ยม คือบริเวณที่เป็นถิ่นฐานเดิมของกลุ่มคน “ลาว” ที่อพยพเข้ามาตั้ง ถิ่นฐานอยู่ในภาคกลางของประเทศไทยซึ่งเป็นบริเวณสี่ชมพู พื้นที่ดังกล่าวเป็นบริเวณที่กลุ่มคน “ลาว” เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในปัจจุบัน และเป็นบริเวณที่มีปฏิสัมพันธ์ทั้งในระหว่างกลุ่มคน “ลาว” กลุ่มต่าง ๆ จากประเทศลาว และกับกลุ่มคนในภาคกลางของประเทศไทย

สำหรับกลุ่มย่อยภาษาไทยตะวันตกเฉียงใต้ตอนล่างนั้น Hartmann ได้ยกตัวอย่างภาษา จำนวนหนึ่งเพื่อแสดงหลักฐานการเปลี่ยนแปลงทางเสียงซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ Hartmann ได้เสนอ ไว้ ตัวอย่างเช่น ภาษาลาวอีสานถิ่นร้อยเอ็ดซึ่งมีวรรณยุกต์ในคอลัมน์ A แยกเป็น 3 ทาง (A1-23-4) วรรณยุกต์ในคอลัมน์ B มีการแยกเสียงแบบ B123-4 วรรณยุกต์ในคอลัมน์ C มีการแยกเสียงแบบ C1-234 รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ภาษาลาวอีสานถิ่น ร้อยเอ็ดเกิดการเปลี่ยนแปลงทางเสียงเป็นไปตามลำดับที่ Hartmann ได้เสนอไว้ นั่นคือ เกิดการ เปลี่ยนแปลงของเสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิมเสียงก้องกลายเป็นเสียงไม่ก้อง ทำให้เกิดการแยกเสียง วรรณยุกต์เป็น 2 ทาง (*ABCD123-4) ดังนั้น พยางค์ที่เคยมีวรรณยุกต์เป็นเสียงเดียวกัน จะมี วรรณยุกต์เป็นคนละหน่วยเสียง ขึ้นอยู่กับประเภทของพยัญชนะต้นดั้งเดิมว่าเป็นเสียงก้องหรือไม่ ก้อง ต่อมา ได้เกิดการแยกเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A และ *C อันเนื่องมาอิทธิพลของลักษณะการ พ่นลม (aspiration) ของเสียงพยัญชนะต้น กล่าวคือ เสียงพยัญชนะต้นไม่ก้องกลายเป็นเสียงไม่ก้อง พ่นลม จึงทำให้เกิดการแยกเสียงวรรณยุกต์ *A และ *C เป็น 3 ทาง (*A1-23-4 และ *C1-23-4) หลังจากนั้น เกิดการเปลี่ยนแปลงของเสียงสระ สระกลายเป็นเสียงยาว ทำให้เกิดการแยกเสียง วรรณยุกต์ดั้งเดิม *D ซึ่งปรากฏในพยางค์ตายเป็น 2 เสียง คือ วรรณยุกต์ที่ปรากฏในพยางค์ตายสระ เสียงยาว (DL) และวรรณยุกต์ที่ปรากฏในพยางค์ตายสระเสียงสั้น (DS)

สำหรับภาษาลาวหลวงพระบางซึ่งมีการแยกเสียงวรรณยุกต์แบบ A1-234, B1234, C1-234, DLDS123-4, C1=DL123 และ C234-DL4 เป็นภาษาที่เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเสียงครบทั้งหมดตามเกณฑ์ที่ Hartmann ได้เสนอไว้เช่นเดียวกับภาษาลาวอีสานถิ่นร้อยเอ็ด แต่ภาษาลาวหลวงพระบางได้เกิดการรวมเสียงวรรณยุกต์ในช่อง A23 กับวรรณยุกต์ในช่อง A4 (A234) ในภายหลัง และวรรณยุกต์ในช่อง B123 รวมเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง B4 (B1234)

การจัดกลุ่มย่อยภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ตามข้อเสนอของ Jonsson (1991)

Jonsson (1991) ได้จัดกลุ่มย่อยภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้จำนวน 10 ภาษา ได้แก่ ภาษาไทย ลาว ไทดำ ไทขาว ไทแดง ไทใหญ่ ไทคำตี้ อหาม ลื้อ และไทเหนือหรือไทเหนือ (Tai Neua) โดยใช้เกณฑ์นวัตกรรมร่วม (shared innovation) ประเภทเสียงวรรณยุกต์ พยัญชนะ และสระ ดังนี้

1) เกณฑ์พัฒนาการของวรรณยุกต์

Jonsson ใช้เกณฑ์พัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์ในช่อง A4 จำแนกภาษาไทยตะวันตกเฉียงใต้ ออกเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ (1) กลุ่มภาษาที่มีวรรณยุกต์ในช่อง A4 เป็นเสียงตก กลาง หรือต่ำ (voiced-low) ได้แก่ ภาษาไทย ลาว ไทแดง ไทคำตี้ ลื้อ ไทเหนือ และอหาม และ (2) กลุ่มภาษาที่มีวรรณยุกต์ในช่อง A4 เป็นเสียงขึ้น หรือสูง (voiced-high) ได้แก่ ภาษาไทดำ ไทขาว และไทใหญ่

2) เกณฑ์พัฒนาการของพยัญชนะ

จำแนกเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ (1) กลุ่มภาษาที่พยัญชนะต้นดั้งเดิมเสียงก้องกลายเป็นเสียงพ่นลม (*voiced > aspirated) ได้แก่ ภาษาไทย และภาษาลาว และ (2) กลุ่มภาษาที่พยัญชนะต้นดั้งเดิมเสียงก้องกลายเป็นเสียงไม่พ่นลม (*voiced > unaspirated) ได้แก่ ภาษาไทขาว ไทดำ ไทแดง ไทใหญ่ ไทคำตี้ ลื้อ ไทเหนือ และอหาม

3) เกณฑ์พัฒนาการของสระประสม

จำแนกภาษาไทยตะวันตกเฉียงใต้ออกเป็น 3 กลุ่มย่อยตามการเปลี่ยนแปลงของเสียงสระประสม *au๑ ดังนี้ (1) กลุ่มภาษาที่มีการปรับเปลี่ยนเสียง *au๑ (modification and selection) ได้แก่ ภาษาลาว (บางถิ่น) ไทแดง และไทยถิ่นเหนือ (2) กลุ่มภาษาที่มีการคงไว้ร่วมกัน (retention) ได้แก่ ภาษาไทดำ ไทขาว ไทใหญ่ ไทคำตี้ ไทเหนือ และอหาม และ (3) กลุ่มภาษาที่มีนวัตกรรมร่วม *au๑ กลายเป็น /aj/ (innovation) ได้แก่ ภาษาไทย ลาว (บางถิ่น) และลื้อ

จากเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น Jonsson (1991) ได้สรุปข้อเสนอการจัดกลุ่มย่อยภาษาไทยสาขาตะวันตกเฉียงใต้ออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ *กลุ่ม 1* ได้แก่ ภาษาไทย ลาว ไทแดง ไทใหญ่ (พูดในประเทศพม่า) ไทคำตี้ ลื้อ ไทเหนือ อหาม และไทยถิ่นใต้ และ *กลุ่ม 2* ได้แก่ ภาษาไทดำ ไทขาว และไทใหญ่ (พูดในประเทศจีน) จะเห็นได้ว่า แม้เกณฑ์ที่ Jonsson (1991) ใช้ในการจัดกลุ่มย่อยภาษาจะเป็นเกณฑ์การ

เปลี่ยนแปลงทางเสียงเช่นเดียวกับงานของ Hartmann (1980) แต่ Jonsson (1991) ไม่ได้เรียงลำดับ การเกิดนวัตกรรมร่วมที่ชัดเจน ซึ่งแตกต่างจากงานของ Hartmann (1980) ที่แสดงกระบวนการ เปลี่ยนแปลงทางเสียงซึ่งเกิดขึ้นตามลำดับอย่างเป็นระบบ

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกลุ่มย่อยภาษาไทตะวันตกเฉียงใต้ จะ สังเกตได้ว่าเมื่อใช้เกณฑ์ในการจัดกลุ่มย่อยต่างกัน ผลการจัดกลุ่มย่อยภาษาก็อาจต่างกัน นอกจากนี้ จำนวนภาษาที่นำมาพิจารณาในการจัดกลุ่มก็อาจมีผลต่อการจัดกลุ่มย่อยด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ พิทยาวัฒน์ พิทยาภรณ์ (2556) ได้เสนอให้ใช้นวัตกรรมร่วม (shared innovation) ประเภทเสียงพยัญชนะและสระ เป็นเกณฑ์หลักในการจัดกลุ่มย่อยในขั้นแรก ๆ โดยมีการเรียงลำดับการเกิดนวัตกรรมร่วม อย่างไรก็ตาม แม้จะเสนอว่าไม่สามารถใช้พัฒนาการของวรรณยุกต์เป็นเกณฑ์หลักในการจัดกลุ่มย่อยภาษาไทตะวันตกเฉียงใต้ได้ แต่ได้กล่าวไว้ว่ารูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์สามารถใช้เป็นเกณฑ์ในการจัดกลุ่มย่อยขนาดเล็กได้ (พิทยาวัฒน์ พิทยาภรณ์, 2556) ในงานวิจัยนี้ได้ใช้รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์เป็นเกณฑ์ในการระบุและจำแนกภาษา “ลาว” โดยมีเหตุผลหลักที่ใช้เกณฑ์วรรณยุกต์เป็น เกณฑ์หลักเนื่องจากงานวิจัยที่ผ่านมา เช่น Khanittanan (1973) กาญจนา พันธุ์คำ (2523) วิไลลักษณ์ เดชะ (2530) ฯลฯ พบว่า ลักษณะเด่นเฉพาะตัวที่สามารถใช้ระบุและจำแนกภาษาลาวได้ชัดเจนที่สุด คือ วรรณยุกต์ เพราะวรรณยุกต์ที่พัฒนามาเป็นวรรณยุกต์ในภาษาไทถิ่นต่าง ๆ มีรูปแบบการแยกและรวม เสียงวรรณยุกต์ต่างกัน แต่ภาษา “ลาว” ถิ่นต่าง ๆ มีเสียงพยัญชนะและสระเหมือนหรือคล้ายกัน จึงไม่ สามารถนำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการจำแนกภาษา “ลาว” ได้ ดังนั้น พัฒนาการวรรณยุกต์จึงน่าจะเป็น เกณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับนำมาใช้ในการระบุและจำแนกภาษา “ลาว” ในงานวิจัยนี้

2.9 รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มลาวและไม่ใช่กลุ่มลาว

ผู้วิจัยแบ่งเนื้อหาการนำเสนอที่ได้จากการประมวลและสังเคราะห์จากการทบทวน วรรณกรรมเกี่ยวกับรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์จากงานวิจัยที่ผ่านมา²⁴ เป็น 2 หัวข้อหลัก คือ 2.9.1 รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มลาวที่พูดในประเทศลาว ได้แก่ ภาษา ลาวหลวงพระบาง (ลาวเหนือ) ภาษาลาวเวียงจันทน์ (ลาวกลาง) และภาษาลาวปากเซ (ลาวใต้) และ ที่พูดในประเทศไทย ได้แก่ ภาษาลาวหลวงพระบาง ภาษาลาวเวียง/ลาวเวียงจันทน์ ภาษาลาวใต้

²⁴ ในหัวข้อนี้จะเน้นรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มลาวและไม่ใช่กลุ่มลาวจากงานวิจัยที่ผ่านมาเป็นหลัก ส่วนสัทลักษณะของวรรณยุกต์ซึ่งเป็นรายละเอียดไม่ได้นำมาอธิบายในหัวข้อนี้ เพื่อความสะดวกในการเปรียบเทียบรูปแบบการ แยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้ประมวลและสังเคราะห์งานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับสัทลักษณะ ของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาลาว ซึ่งจะนำเสนอไว้ในหัวข้อที่ 2.10

ภาษาลาวครั้ง และภาษาลาวแง้ว ฯลฯ และ 2.9.2 รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยกลุ่มอื่น ๆ ที่ไม่ใช่กลุ่มลาว ได้แก่ ภาษาพวน และภาษาไทเหนือหัวพัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.9.1 รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มลาว

2.9.1.1 รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มลาวที่พูดในประเทศลาว

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ภาษาลาวที่พูดในประเทศลาวนั้นมีหลายถิ่น โดยความแตกต่างส่วนใหญ่เกิดจากระบบเสียงวรรณยุกต์ที่แตกต่างกันมากกว่าความแตกต่างด้านคำศัพท์ (วริษา กมลนาวิน, 2556) ผู้วิจัยจะนำเสนอรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวที่พูดในประเทศลาว²⁵ จากเอกสารและงานวิจัยในอดีตโดยแบ่งเป็น 3 ส่วนตามเหตุผลทางด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และภาษา ได้แก่ (1) รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวหลวงพระบาง (ลาวเหนือ) (2) รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวเวียงจันทน์ (ลาวกลาง) และ (3) รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวปากเซ (ลาวใต้) ดังนี้

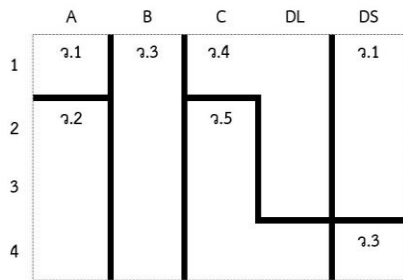
รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวหลวงพระบาง (ลาวเหนือ)

ภาษาลาวหลวงพระบาง มี 5 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ (Brown, 1965; Roffe & Roffe, 1956 อ้างถึงใน Hartmann, 2002; วริษา กมลนาวิน, 2556; ศิวพร ฮาชันนารี, 2543) จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมาพบรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวหลวงพระบางที่พูดในประเทศลาวทั้งหมด 4 รูปแบบ ดังแสดงในภาพที่ 2.10

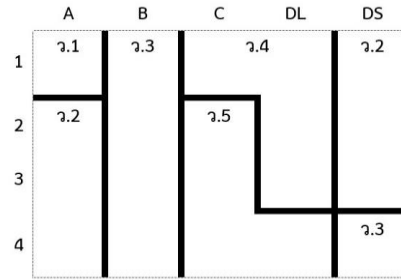
²⁵ ปัจจุบันประเทศลาวมี 17 แขวงและ 1 นครหลวง (นครหลวงเวียงจันทน์)

รูปแบบที่ 1

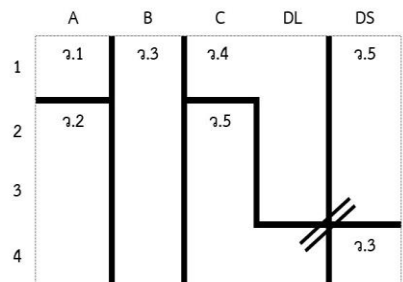
ภาษาลาวหลวงพระบางพูดใน บ.ปากเซียง²⁶
แขวงหลวงพระบาง (ศิวกพร ฮาซันนารี, 2543)

รูปแบบที่ 2

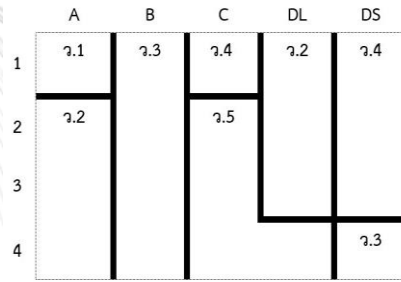
ภาษาลาวหลวงพระบางพูดใน บ.เชียงแมน
เมืองจอมเพชร แขวงหลวงพระบาง
(Osatananda, 2015)

รูปแบบที่ 3

ภาษาลาวหลวงพระบาง (Brown, 1965) และ
ภาษาลาวหลวงพระบางพูดใน บ.เชียงแมน
เมืองจอมเพชร แขวงหลวงพระบาง
(วริษา กมลนาวิณ, 2556)

รูปแบบที่ 4

ภาษาลาวหลวงพระบาง
(Roffe & Roffe, 1956)

ภาพที่ 2.10 รูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวหลวงพระบาง

จากภาพที่ 2.10 จะเห็นได้ว่า ภาษาลาวหลวงพระบางจากงานวิจัยที่ผ่านมา มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นร่วมกัน ดังนี้

- 1) วรรณยุกต์ในคอลัมน์ A มีการแยกเสียงระหว่าง A1 และ A2 (A1-234)
- 2) วรรณยุกต์ในคอลัมน์ B เป็นเสียงเดียวกัน ไม่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ (B1234)
- 3) วรรณยุกต์ในคอลัมน์ C มีการแยกเสียงระหว่าง C1 และ C2 (C1-234)
- 4) วรรณยุกต์ C1 รวมเสียงกับวรรณยุกต์ DL123 (C1=DL123) ยกเว้น Roffe & Roffe (1956)

²⁶ ศิวกพร ฮาซันนารี (2543) สະກວ່າ ເສືອງ ແຕ່ງານວິຈິນີ້ສະກວ່າ ເຂື່ອງ ເພື່ອໃຫ້ສອດຄ້ອງກັບຮູບເງົາໃນຮາຟາລາວແລະສອດຄ້ອງກັບການອອກເສືອງຄຳດັ່ງຄຳວ່າໃນຮາຟາລາວສຳເນືອງຟາລາວ ເຊິ່ງເປັນເສືອງຕຳ-ຂື່ນ (ຄຳໃນຂ່ອງ A4 ຂອງຄ່ອງວາຣນຍຸກຕ໌)

5) วรรณยุกต์ในคอลัมน์ D มีการแยกเสียงระหว่าง D3 และ D4 (DL123-4, DS123-4)

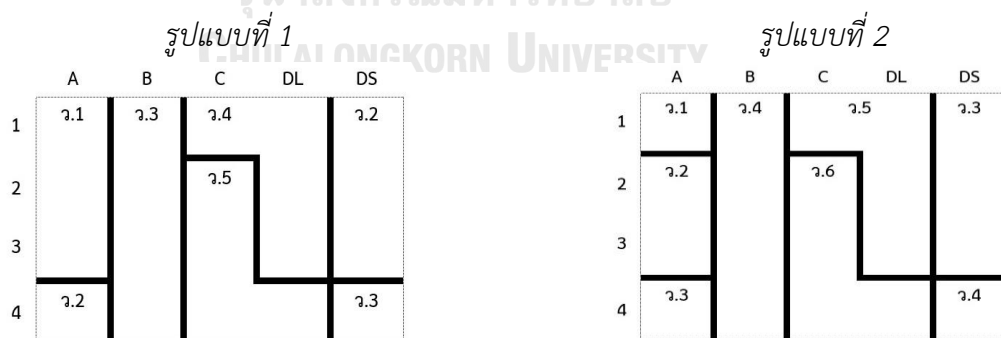
6) วรรณยุกต์ C234 รวมเสียงกับวรรณยุกต์ DL4 (C234=DL4)

จะเห็นได้ว่า ภาษาลาวหลวงพระบางที่พูดในประเทศลาวที่พบในงานวิจัยที่ผ่านมา มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาลาว นั่นคือ มีรูปแบบ B≠DL, C1=DL123 และ C234=DL4 ยกเว้นภาษาลาวหลวงพระบางในงานของ Roffe and Roffe (1956) ที่วรรณยุกต์ในช่อง C1 เป็นคนละหน่วยเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง DL123 (C1≠DL123)

รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวเวียงจันทน์ (ลาวกลาง)

ภาษาลาวเวียงจันทน์มี 5 – 6 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ เมื่อใช้เกณฑ์รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาลาว คือ B≠DL, C1=DL123 และ C234=DL4 สามารถแบ่งภาษาลาวเวียงจันทน์จากงานวิจัยที่ผ่านมาเป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ *กลุ่มที่ 1* มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาลาวสมบูรณ์แบบ *กลุ่มที่ 2* มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาลาวเพียงบางส่วน และ *กลุ่มที่ 3* ไม่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาลาว ดังรายละเอียดต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มภาษาลาวเวียงจันทน์ที่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาลาวสมบูรณ์แบบ นั่นคือ มีรูปแบบ B≠DL, C1=DL123 และ C234=DL4 พบทั้งหมด 2 รูปแบบ ทั้ง 2 วิธภาษามีพัฒนาการของวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A แตกต่างกัน กล่าวคือ ในภาษาลาวเวียงจันทน์ รูปแบบที่ 1 มีพัฒนาการของวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A แบบ A123-4 และในภาษาลาวเวียงจันทน์ รูปแบบที่ 2 มีพัฒนาการของวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A แบบ A1-23-4 ดังแสดงในภาพที่ 2.11

ภาษาลาวเวียงจันทน์ (Brown, 1965) และ
ภาษาลาวนครหลวงเวียงจันทน์ ภาษาลาวเมือง
ทุละคมและเมืองแก้วอุดม แขวงเวียงจันทน์
(Osatananda, 1997)

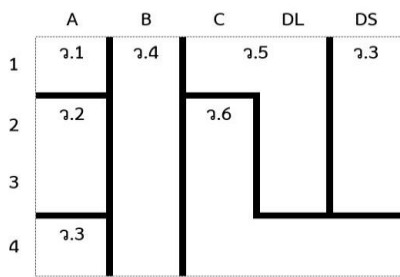
ภาษาลาวเวียงจันทน์ (Hoshino &
Marcus, 1973; Levy, 1982 อ้างถึงใน
Hartmann, 2002)

ภาพที่ 2.11 รูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวเวียงจันทน์ กลุ่มที่ 1

Osatananda (1997) พบว่า ชาวลาเวียภาษาลาวเวียงจันทน์ที่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์รูปแบบที่ 1 ว่า “เสียงไทเวียง” แต่ Osatananda (1997) เรียกสำเนียงนี้ว่า “สำเนียงเวียงจันทน์” สำเนียงดังกล่าวเป็นสำเนียงที่พบในเมืองสังข์ทอง เมืองชัยธานี เมืองปากงึม เมืองไซยเซษฐา เมืองหาดทรายฟอง เมืองศรีสัตตนาคน เมืองจันทบุรีและเมืองศรีโคตรบอง นครหลวงเวียงจันทน์

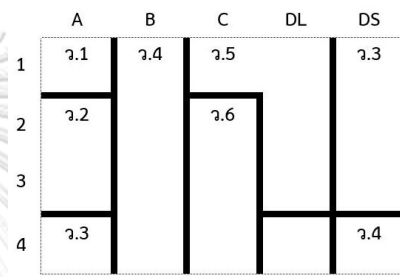
กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มภาษาลาวเวียงจันทน์ที่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเบี่ยงเบนจากภาษาลาว หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาลาวเพียงบางส่วน พบทั้งหมด 5 รูปแบบ ดังแสดงในภาพที่ 2.12

รูปแบบที่ 1

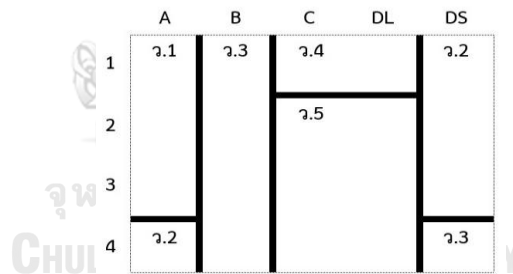
ภาษาลาวเมืองชนะคาม แขวงเวียงจันทน์ (Osatananda, 1997)

รูปแบบที่ 2

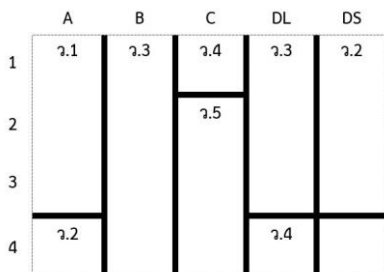
ภาษาลาวเมืองโพนโอง แขวงเวียงจันทน์ (Osatananda, 1997)

รูปแบบที่ 3

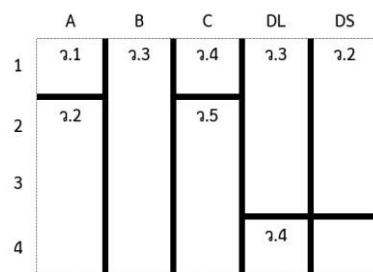
ภาษาลาวเวียงจันทน์ (Crisfield & Hartmann, 2002; Enfield, 2000 อ้างถึงใน Hartmann, 2002)

รูปแบบที่ 4

ภาษาลาวเมืองนาทรายทอง นครหลวงเวียงจันทน์ (Osatananda, 1997)

รูปแบบที่ 5

ภาษาลาวเมืองนาทรายทอง นครหลวงเวียงจันทน์ (Osatananda, 1997)

ภาพที่ 2.12 รูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวเวียงจันทน์ กลุ่มที่ 2

จากภาพที่ 2.12 จะเห็นได้ว่า ภาษาลาวเวียงจันทน์กลุ่มที่ 2 รูปแบบที่ 1 และรูปแบบที่ 2 มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาลาว คือ $B \neq DL$ และ $C1 = DL123$ โดยมีการรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ $C234 = DL4$ ในรูปแบบที่ 1 ซึ่งเป็นลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาลาวด้วย แต่วรรณยุกต์ในช่อง $DS4$ รวมเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง $C234$ และ $DL4$ สันนิษฐานว่า $DS4 = C234DL4$ น่าจะเป็นพัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์ที่เกิดขึ้นในภายหลัง สำหรับภาษาลาวเวียงจันทน์กลุ่มที่ 2 รูปแบบที่ 2 นั้น วรรณยุกต์ในช่อง $C234$ เป็นคนละหน่วยเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง $DL4$ ($C234 \neq DL4$) ซึ่งเป็นลักษณะที่เบี่ยงเบนจากภาษาลาว Osatananda (1997) สันนิษฐานว่าลักษณะดังกล่าวน่าจะเป็นลักษณะที่เกิดขึ้นในภายหลัง

สำหรับรูปแบบที่ 3 – 5 แม้จะไม่มีลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาลาวสมบูรณ์แบบ นั้นคือ ไม่มี $B \neq DL$, $C1 = DL123$ และ $C234 = DL4$ แต่ยังคงเก็บรักษาลักษณะเด่นที่พบในภาษาลาวส่วนใหญ่ และภาษาลาวแม่น้ำโขง (Mekong Lao) ตามคำนิยามของ Hartmann (2004) คือ $B1234$, $C1-234$ และ $DS123-4$ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าภาษาลาวเวียงจันทน์ที่พูดในเมืองนาทรายทอง (รูปแบบที่ 4 และ 5) มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์คล้ายในภาษาพวนที่พูดในบ้านโพธิ์ตาก ตำบลโพธิ์ตาก กิ่งอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคายในงานของพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2546) และภาษาพวนที่พูดใน 14 จังหวัดในประเทศไทย ได้แก่ ลพบุรี สระบุรี เพชรบูรณ์ นครนายก สุพรรณบุรี เพชรบุรี อุทัยธานี ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา เชียงราย เลย อุดรธานี สิงห์บุรี และหนองคายในงานของ Tanprasert (2003) ต่างกันเพียงพัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม *B เท่านั้น คือ ไม่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม *B ($B1234$) ในภาษาลาวเมืองนาทรายทอง แต่แยกเป็น 2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาพวน ($B123-4$) เมื่อเปรียบเทียบในระดับสัทศาสตร์พบว่าภาษาลาวเวียงจันทน์ที่พูดในเมืองนาทรายทอง (รูปแบบที่ 4 และ 5) มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ทุกหน่วยเสียงไม่เหมือนในภาษาพวน ผู้วิจัยจึงจำแนกให้วิธภาษาดังกล่าวอยู่ในกลุ่มภาษาลาวที่มีลักษณะเบี่ยงเบน

กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มภาษาลาวเวียงจันทน์ที่ไม่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาลาว พบทั้งหมด 3 รูปแบบ ดังแสดงในภาพที่ 2.13

รูปแบบที่ 1

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1	ว.3	ว.4	ว.3	
2					
3					
4	ว.2		ว.5		

ภาษาลาวเมืองกาสี แขวงเวียงจันทน์ (Osatananda, 1997)

รูปแบบที่ 2

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1	ว.3	ว.4	ว.3	ว.1
2					
3					
4	ว.2		ว.2		ว.3

ภาษาลาวเมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์
(Osatananda, 1997)

รูปแบบที่ 3

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1	ว.4	ว.6	ว.4	
2	ว.2				
3					
4	ว.3		ว.5		

ภาษาลาวเมืองกาสี แขวงเวียงจันทน์
(Osatananda, 1997)

ภาพที่ 2.13 รูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวเวียงจันทน์ กลุ่มที่ 3

จากภาพที่ 2.13 จะเห็นได้ว่าภาษาลาวเวียงจันทน์ที่พูดในเมืองกาสีและเมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ในงานของ Osatananda (1997) ไม่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาลาว แต่มีการรวมเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม *B กับวรรณยุกต์ดั้งเดิม *DL (B=DL) นอกจากนี้ วรรณยุกต์ดั้งเดิม *C ยังมีพัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์ที่ไม่เหมือนในภาษาลาว แต่เหมือนในภาษาที่พูดกันในบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศลาวหรือในบริเวณตอนเหนือของอาณาจักรล้านช้างในอดีต ได้แก่ บริเวณแขวงเชียงขวาง และแขวงหัวพัน นั่นคือ C123-4 ทั้งนี้ Osatananda (1997) สันนิษฐานว่าภาษาลาวที่พูดในเมืองกาสีและเมืองวังเวียงน่าจะมีความสัมพันธ์ทางเชื้อสายใกล้ชิดกับภาษาที่พูดในแขวงเชียงขวาง แม้จะมีการแยกเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A และ *B รวมถึงสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในช่อง A และ B ที่แตกต่างจากภาษาที่พูดในแขวงเชียงขวาง Osatananda สันนิษฐานว่าชาวลาวเมืองกาสีและเมืองวังเวียงน่าจะมืบรรพบุรุษมาจากเมืองพวน แขวงเชียงขวาง ผู้วิจัยเห็นด้วยกับข้อสันนิษฐานดังกล่าวเพราะทั้งรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ รวมถึงสัทลักษณะของวรรณยุกต์ไม่คล้ายในภาษาลาว แต่คล้ายในภาษาพวนที่พูดในเชียงขวาง ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าภาษาลาวเวียงจันทน์ในกลุ่มที่ 3 ไม่น่าใช่ภาษาลาวดังชื่อเรียกภาษา

รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวปากเซ (ลาวใต้)

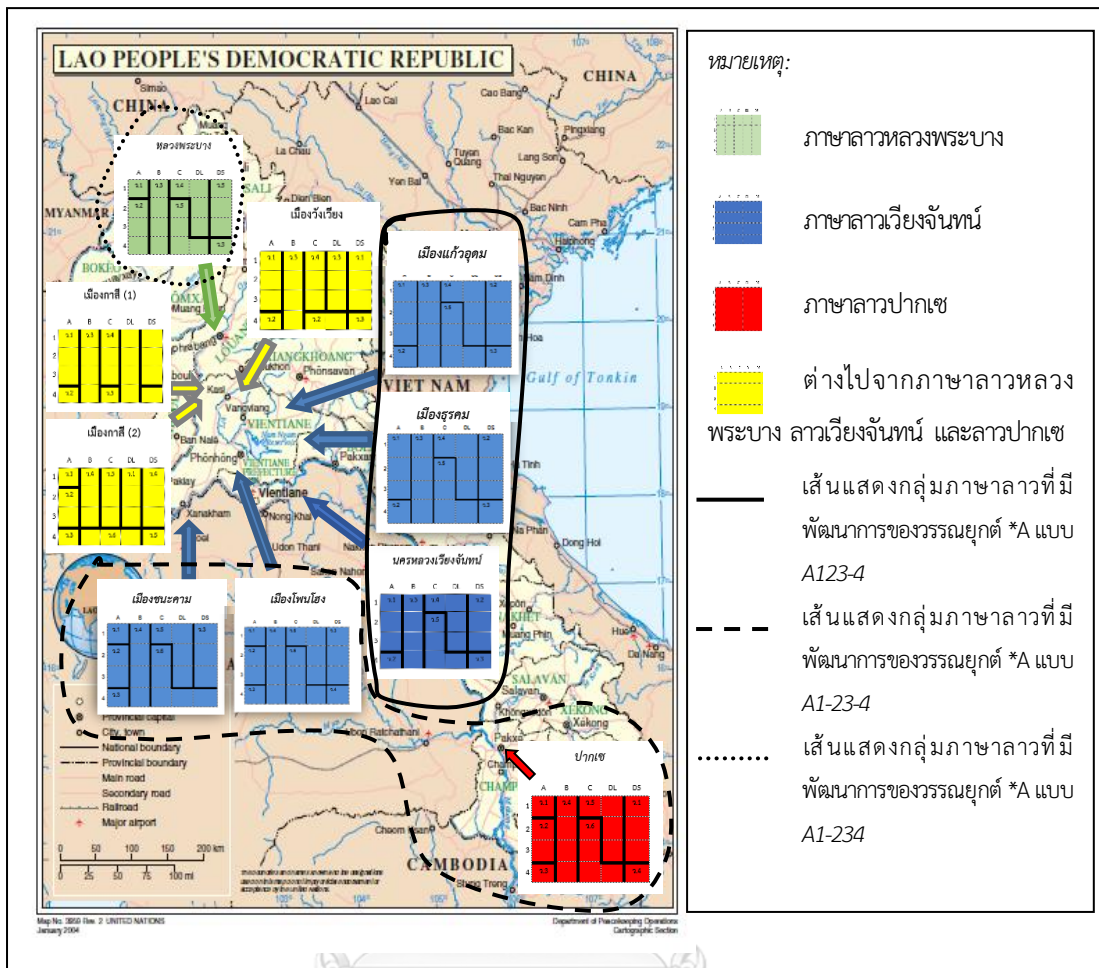
ภาษาลาวปากเซมี 6 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ ดังนี้ A1-23-4, B1234, C1-234, DL123-4 และ DS1-234 โดย C1=DL123 และ C234=DL4 (Brown, 1965; Hoonchamlong, 1984; Simmonds, 1965) เช่นเดียวกับภาษาลาวเมืองโพนทอง แขวงจำปาศักดิ์ในงานของพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2546) ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบสัทลักษณะของวรรณยุกต์พบว่า ภาษาลาวปากเซและภาษาลาวเมืองโพนทองมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ทุกหน่วยเสียงเหมือนกัน (ดูรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวใต้ในภาพที่ 2.14)

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1	ว.4	ว.5		ว.3
2	ว.2		ว.6		
3					
4	ว.3				ว.4

ภาพที่ 2.14 รูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวใต้

เมื่อเปรียบเทียบรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มลาวที่พูดในประเทศลาวจากเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า รูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์ที่ทำให้ภาษาลาวหลวงพระบาง (ลาวเหนือ) ลาวเวียงจันทน์ (ลาวกลาง) และลาวปากเซ (ลาวใต้) แตกต่างกัน คือ รูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์ในคอลัมน์ A ภาษาลาวเหนือจะมีรูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์ในคอลัมน์ A แบบ A1-234 ภาษาลาวกลาง พบ 2 รูปแบบ คือ A123-4 และ A1-23-4 แต่ลักษณะที่พบส่วนใหญ่เป็นแบบ A123-4 รวมทั้งภาษาลาวนครหลวงเวียงจันทน์ก็เป็นแบบ A123-4 สำหรับภาษาลาวใต้นั้นมีรูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์ในคอลัมน์ A ที่เป็นลักษณะเด่น คือ A1-23-4 (Brown, 1965; Hartmann, 2002, 2004; Li, 1977)

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่าภาษาลาวที่พูดในแขวงเวียงจันทน์มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ค่อนข้างหลากหลายรูปแบบเมื่อเปรียบเทียบกับภาษาลาวหลวงพระบางและภาษาลาวปากเซ ดังแสดงในภาพที่ 2.15

ภาพที่ 2.15 แผนที่แสดงรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวที่พูดใน สปป.ลาว

จากภาพที่ 2.15 จะเห็นได้ว่า ภาษาลาวที่พูดในแขวงเวียงจันทน์มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์หลายรูปแบบ (กล่องวรรณยุกต์สี่ฟ้าและสี่เหลือง) เมื่อใช้เกณฑ์รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาลาวระบุงและจำแนกภาษาดังกล่าว จะเห็นได้ว่าภาษาลาวที่พูดในเมืองกาสิ (ผู้บอกภาษา 2 คนมีภูมิลำเนาอยู่ที่เมืองกาสิ แต่อยู่คนละหมู่บ้านกัน) และภาษาลาวที่พูดในเมืองวังเวียงซึ่งอยู่ทางเหนือของแขวงเวียงจันทน์และติดกับแขวงเชียงขวาง ไม่ใช่ภาษาลาว ทั้งนี้ จะสังเกตเห็นได้ว่าภาษาลาวเมืองวังเวียงและเมืองกาสิมีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์คล้ายกับรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาพวนที่พูดในเมืองแปก ทุ่งไหหิน แขวงเชียงขวางในงานของธีระพันธ์ เหลืองทองคำ (2535) ดังแสดงในภาพที่ 2.16

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1 /14/	ว.4 /33/	ว.6 /447/	ว.4 /33/	/34/
2	ว.2 /32/, /34/				
3					
4	ว.3 /45/	ว.5 /41/	ว.7 /4537/	ว.5 /41/	/31/

ภาพที่ 2.16 รูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาพวน แขวงเชียงขวาง (ปรับจากธีระพันธ์ เหลืองทองคำ, 2535)

ภาษาลาวที่พูดในแขวงเวียงจันทน์มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ค่อนข้างหลากหลายน่าจะมีสาเหตุหลัก 2 ประการ คือ (1) การอพยพย้ายถิ่นของประชากรในอดีตทั้งโดยสมัครใจและโดนกวาดต้อนในฐานะเชลยศึก และปัจจุบันซึ่งเป็นเหตุผลทางด้านเศรษฐกิจ เช่น เข้ามาทำงาน ฯลฯ (Osatananda, 1997) และ (2) บางเมืองที่อยู่ติดกับแขวงอื่นอาจมีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะของภาษาลูกผสม เช่น ภาษาลาวเมืองกาสี (1) และภาษาลาวเมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ จากงานของ Osatananda (1997) มีลักษณะคล้ายรูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาลาว (B1234) และรูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาพวน แขวงเชียงขวาง (CDLDS123-4)

รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวที่พูดในแขวงเวียงจันทน์ซึ่งมีหลายรูปแบบกล่าวได้ว่าสอดคล้องกับประวัติการอพยพย้ายถิ่นของประชากรทั้งในอดีตและปัจจุบันที่มาจากแขวงเชียงขวาง (ลาวเหนือ) และแขวงจำปาศักดิ์ (ลาวใต้) เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในแขวงเวียงจันทน์ (Osatananda, 1997) ลักษณะดังกล่าวน่าจะคล้ายคลึงกับการอพยพย้ายถิ่นฐานของคนลาวจากหัวเมืองต่าง ๆ ในอาณาจักรล้านช้างมาสู่ภาคกลางของประเทศไทยซึ่งในอดีตสยามได้มีคำสั่งให้เมืองหลวงพระบางและเมืองเวียงจันทน์กวาดต้อนชาว “ลาว” จากหัวเมืองต่าง ๆ ทางตอนเหนือเพื่อส่งมายังกรุงเทพฯ ก่อนที่จะส่งต่อไปอยู่ตามหัวเมืองชั้นในต่าง ๆ (ธวัชชัย ไพไธล, 2534; บังอร ปิยะพันธุ์, 2541) ซึ่งอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้พบรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวที่พูดในภาคกลางของประเทศไทยหลายรูปแบบ ทั้งที่มีชื่อเรียกตนเองและชื่อเรียกภาษาเหมือนกัน ดังรายละเอียดในหัวข้อ 2.9.1.2

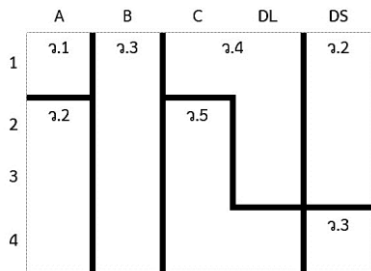
2.9.1.2 รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มลาวที่พูดในประเทศไทย จำแนกตามชื่อเรียกตนเองและชื่อเรียกภาษา

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับชาว “ลาว” ในประเทศไทย พบว่า มีชาว “ลาว” หลากหลายกลุ่มตั้งถิ่นฐานอยู่ในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย โดยเฉพาะในภาคกลางของประเทศไทย เมื่อศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับวรรณยุกต์ในภาษาลาวที่พูดในประเทศไทยในงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า ภาษาลาวมีรูปแบบวรรณยุกต์หลายรูปแบบ ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอรูปแบบวรรณยุกต์ในงานวิจัยที่ผ่านมาโดยจำแนกตามชื่อเรียกตนเองและชื่อเรียกภาษา ดังนี้ ภาษาลาวหลวงพระบาง/สำเนียงหลวงพระบาง ภาษาลาวเวียง/ลาวเวียงจันทน์/ลาวกลาง ภาษาลาวใต้ ภาษาลาวครั่ง และภาษาลาวแจ้ว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าในแต่ละภาษามีรูปแบบวรรณยุกต์เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

ภาษาลาวหลวงพระบาง/สำเนียงหลวงพระบาง

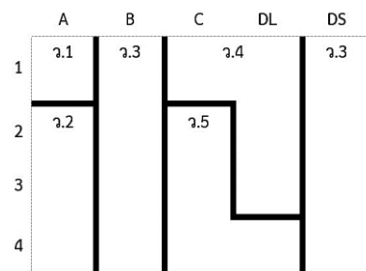
จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับวรรณยุกต์ในภาษาลาวหลวงพระบางที่พูดในประเทศไทย พบว่ามีงานวิจัยของพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2546) ที่ได้ศึกษาภาษาดังกล่าวที่พูดในบ้านปากอิงใต้ ตำบลศรีดอนไชย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย บ้านห้วยลึก ตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย บ้านเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และบ้านท่าดินแดง ตำบลปรางค์ผล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษาในงานวิจัยดังกล่าวพบรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวหลวงพระบางที่พูดในประเทศไทยทั้งหมด 7 รูปแบบ ดังแสดงในภาพที่ 2.17

รูปแบบที่ 1

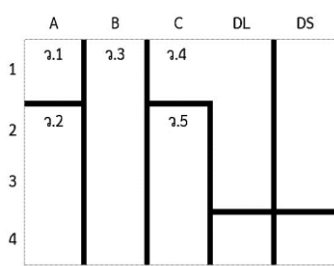
ภาษาลาวหลวงพระบาง บ.ปากอิงใต้ ต.ศรีดอน
ไชย อ.เชียงของ จ.เชียงราย
(พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2546)

รูปแบบที่ 2

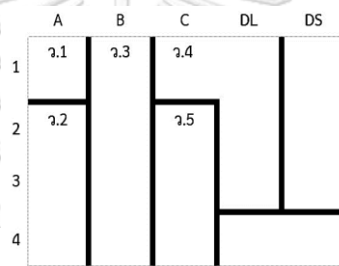
ภาษาลาวหลวงพระบาง บ.ปากอิงใต้ ต.ศรีดอนไชย
อ.เชียงของ จ.เชียงราย และ บ.ห้วยลึก ต.ม่วงยาย
อ.เวียงแก่น จ.เชียงราย
(พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2546)

รูปแบบที่ 3

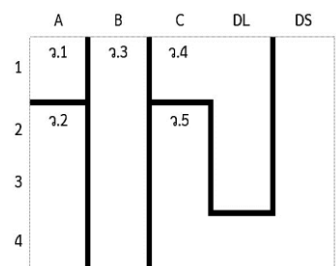
ภาษาลาวหลวงพระบาง บ.ปากอิง
ใต้ ต.ศรีดอนไชย อ.เชียงของ
จ.เชียงราย
(พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2546)

รูปแบบที่ 4

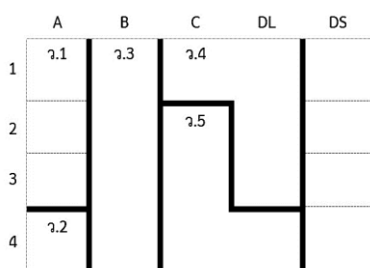
ภาษาลาวหลวงพระบาง บ.ปากอิงใต้
ต.ศรีดอนไชย อ.เชียงของ จ.เชียงราย
(พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2546)

รูปแบบที่ 5

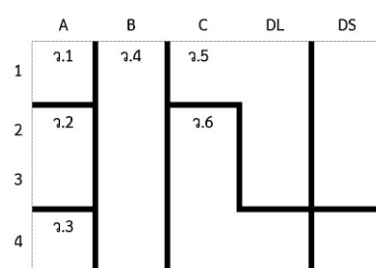
ภาษาลาวหลวงพระบาง
บ.ห้วยลึก ต.ม่วงยาย
อ.เวียงแก่น จ.เชียงราย
(พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2546)

รูปแบบที่ 6

ภาษาลาวหลวงพระบาง บ.เชียงคาน
อ.เชียงคาน จ.เลย
(พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2546)

รูปแบบที่ 7

ภาษาลาวหลวงพระบาง บ.เชียงคาน
อ.เชียงคาน จ.เลย
(พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2546)

ภาพที่ 2.17 รูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวหลวงพระบางที่พูดในประเทศไทย

จากภาพที่ 2.17 จะเห็นได้ว่าสามารถจำแนกภาษาลาวสำเนียงหลวงพระบางที่พูดในประเทศไทยด้วยเกณฑ์พัฒนาการของวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A ได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ *กลุ่มที่ 1 มีพัฒนาการของวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A แบบ A1-234* ได้แก่ ภาษาลาวสำเนียงหลวงพระบางที่พูดในบ้านปากอิงใต้ ตำบลศรีดอนไชย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย และบ้านห้วยลึก ตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย (รูปแบบที่ 1 – 5) *กลุ่มที่ 2 มีพัฒนาการของวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A แบบ A123-4* ได้แก่ ภาษาลาวสำเนียงหลวงพระบางที่พูดในบ้านเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย (รูปแบบที่ 6) และ*กลุ่มที่ 3 มีพัฒนาการของวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A แบบ A1-23-4* ได้แก่ ภาษาลาวสำเนียงหลวงพระบางที่พูดในบ้านท่าดินแดง ตำบลปรางค์พล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี (รูปแบบที่ 7)

ภาษาลาวสำเนียงหลวงพระบางกลุ่มที่ 1 (รูปแบบที่ 1 – 5) ซึ่งมีพัฒนาการของวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A แบบ A1-234 (ลาวเหนือ) ประกอบด้วยวิธภาษาลาวที่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาลาว ได้แก่ รูปแบบที่ 1 (B≠DL, C1=DL123 และ C234=DL4) และวิธภาษาลาวที่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเบี่ยงเบนจากภาษาลาว ได้แก่ รูปแบบที่ 2 (วรรณยุกต์ในช่อง DS ไม่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์) รูปแบบที่ 3 และรูปแบบที่ 4 (วรรณยุกต์ในช่อง C234 เป็นคนละหน่วยเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง DL4) และรูปแบบที่ 5 (วรรณยุกต์ในช่อง C234 และ DL4 รวมเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง DS1234)

เมื่อพิจารณารูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวหลวงพระบางที่พูดในประเทศไทยและที่พูดในประเทศลาว จะเห็นได้ว่า ภาษาลาวหลวงพระบางที่พูดในประเทศลาวไม่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในช่อง A แบบ A123-4 หรือ A1-23-4 แต่ภาษาลาวหลวงพระบางที่พูดในบ้านเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และภาษาลาวสำเนียงหลวงพระบางที่พูดในบ้านท่าดินแดง ตำบลปรางค์พล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรีมีพัฒนาการของวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A แบบ A123-4 และ A1-23-4 ตามลำดับ ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าผู้บอกภาษาทั้ง 2 คนอาจพูดภาษาลาวถิ่นอื่นที่ไม่ใช่ภาษาลาวหลวงพระบางก็เป็นได้

ภาษาลาวเวียง/ลาวเวียงจันทน์/ลาวสำเนียงเวียงจันทน์/ลาวกลาง

ภาษาลาวเวียงมี 5 – 6 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับวรรณยุกต์ในภาษาลาวเวียง/ลาวเวียงจันทน์/ลาวสำเนียงเวียงจันทน์ที่พูดในประเทศไทยพบว่า รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวเวียงค่อนข้างมีหลายรูปแบบ รวมทั้งหมด 8 รูปแบบ เมื่อใช้รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์เป็นเกณฑ์ สามารถจำแนกกลุ่มภาษาลาวเวียงที่พูดในประเทศไทยได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มภาษาลาวเวียงที่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาลาว พบทั้งหมด 4 รูปแบบ ดังแสดงในภาพที่ 2.18 ภาษาลาวเวียง รูปแบบที่ 1 – 3 มีพัฒนาการของวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A เหมือนในภาษาลาวกลาง/ลาวใต้ (A123-4 หรือ A1-23-4) แต่ภาษาลาวเวียง รูปแบบที่ 4 มีพัฒนาการของวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A เหมือนในภาษาลาวเหนือ (A1-234)

รูปแบบที่ 1

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1	ว.3	ว.4		ว.2
2			ว.5		
3					
4	ว.2				ว.3

ภาษาลาวเวียง อ.หล่มสัก จ.เพชรบูรณ์ (Chamberlain, 1975) ลาวเวียง บ.หนองขวาง ต.สระสีเหล็ก อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี และลาว สำเนียงเวียงจันทน์ บ.สาวแล ต.โพธิ์ตาก กิ่งอำเภอโพธิ์ตาก จ.หนองคาย (พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2546)

รูปแบบที่ 2

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1	ว.4	ว.5		ว.1
2	ว.2		ว.6		
3					
4	ว.3				ว.4

ภาษาลาวเวียง อ.เมือง จ.นครปฐม (กาญจนา พันธุ์คำ, 2523) ลาวเวียง จ.ชัยนาท นครปฐม และสุพรรณบุรี (กันทิมา วัฒนะประเสริฐ และ สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ, 2528) และลาวภาคกลาง สำเนียงเวียงจันทน์ บ.ท่าค้อกลาง ต.ท่าค้อ อ.แก่งคอย จ.สระบุรี (พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2546)

รูปแบบที่ 3

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1	ว.4	ว.5		
2	ว.2		ว.6		
3					
4	ว.3				ว.4

ภาษาลาวเวียง บ.ตม และ บ.โนนบ ต.สระสีเหล็ก อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี (พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2546)

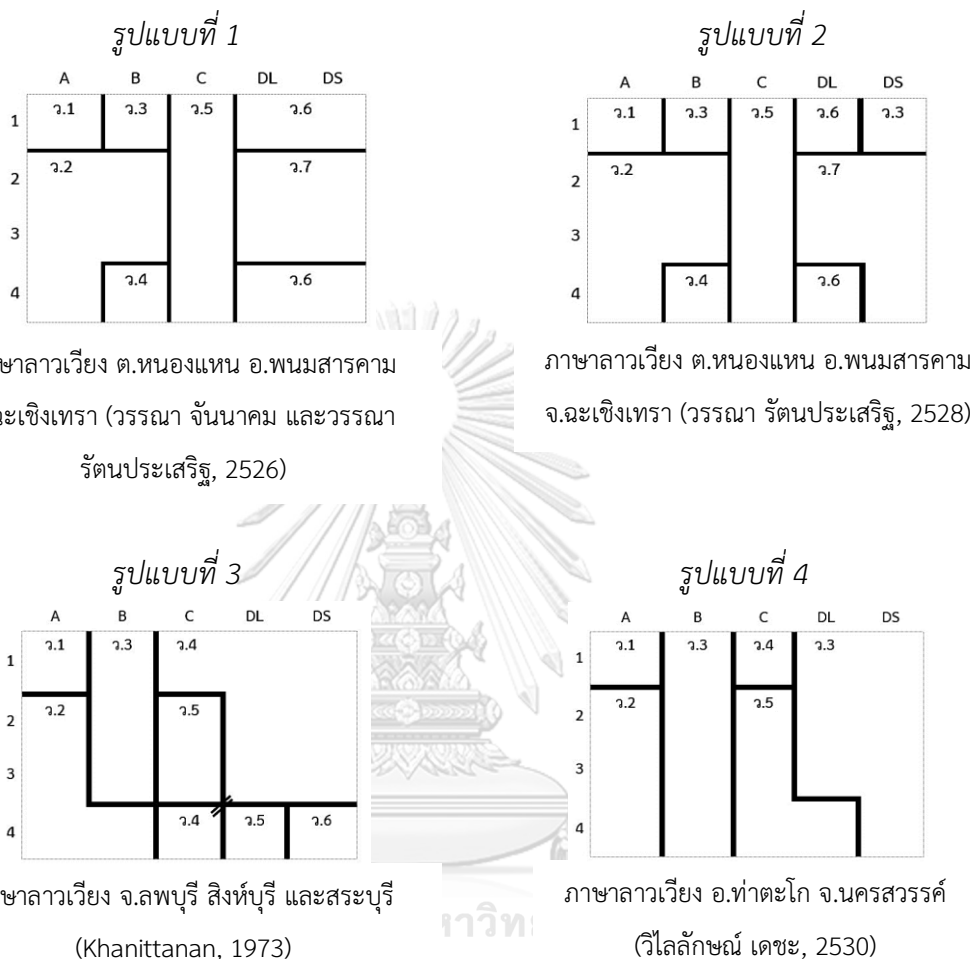
รูปแบบที่ 4

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1	ว.3	ว.4		ว.1
2	ว.2		ว.5		
3					
4					ว.3

ภาษาลาวอพยพจากเมืองชนะคาม แขวงเวียงจันทน์ พุดโน บ.เชียงคาน ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย (พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2546)

ภาพที่ 2.18 รูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวเวียงที่พูดในประเทศไทย กลุ่มที่ 1

กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มภาษาลาวเวียงที่ไม่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาลาว นั่นคือ ไม่มีรูปแบบ $B \neq DL$, $C1=DL123$ และ $C234=DL4$ พบทั้งหมด 4 รูปแบบ ดังแสดงในภาพที่ 2.19

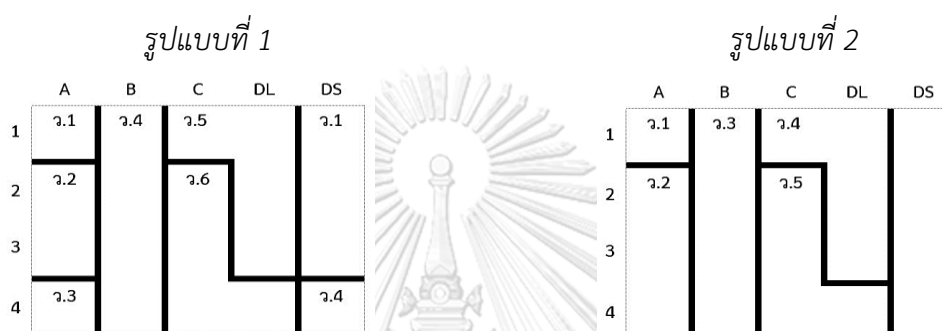

ภาพที่ 2.19 รูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวเวียงที่พูดในประเทศไทย กลุ่มที่ 2

จากภาพที่ 2.19 จะเห็นได้ว่า ภาษาลาวเวียงกลุ่มที่ 2 นอกจากจะไม่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาลาวแล้ว ผู้วิจัยยังพบว่าภาษาในกลุ่มนี้มีสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ที่ค่อนข้างแตกต่างจากภาษาลาวเวียงในงานวิจัยอื่นๆ ด้วย อาจเป็นไปได้ว่า ภาษาในกลุ่มนี้ไม่ใช่ภาษาลาวเวียง/ลาวเวียงจันทน์ แต่เป็นภาษาไทย (ไม่ใช่ภาษาลาว) ถิ่นหนึ่งที่พูดในประเทศลาว

ภาษาลาวใต้

ภาษาลาวใต้²⁷มี 5 – 6 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ พบรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวใต้ในงานวิจัยที่ผ่านมา 2 รูปแบบ ทั้ง 2 รูปแบบมีลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาลาว คือ มีรูปแบบ B≠DL, C1=DL123 และ C234=DL4 อย่างไรก็ตาม ทั้ง 2 วิธภาษาที่พบมีพัฒนาการของวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A แตกต่างกันไป คือ ภาษาลาวใต้ รูปแบบที่ 1 ที่พูดในจังหวัดชัยนาท และจังหวัดนครปฐมมีรูปแบบ A1-23-4 แต่ภาษาลาวใต้ รูปแบบที่ 2 ที่พูดในจังหวัดนครสวรรค์มีรูปแบบ A1-234 ดังแสดงในภาพที่ 2.20

ภาษาลาวใต้ จ.ชัยนาท และนครปฐม (กันทิมา วัฒนะประเสริฐ และสุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ, 2528) และภาษาลาวใต้ จ.นครปฐม (กาญจนา พันธุ์คำ, 2523)

ภาษาลาวใต้ อ.ท่าตะโก จ.นครสวรรค์ (วิไลลักษณ์ เดชะ, 2530)

ภาพที่ 2.20 รูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวใต้ที่พูดในประเทศไทย

จากภาพที่ 2.20 จะเห็นว่าภาษาลาวใต้ที่พูดในจังหวัดชัยนาทและจังหวัดนครปฐม มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์เหมือนในภาษาลาวปากเซและภาษาลาวโพนทอง แขวงจำปาศักดิ์ (ลาวใต้) แต่ภาษาลาวใต้ที่พูดในอำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ในงานของวิไลลักษณ์ เดชะ (2530) มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์คล้ายในภาษาลาวหลวงพระบาง

²⁷ ชื่อเรียกภาษาลาวใต้ในงานวิจัยที่ผ่านมาเป็นชื่อที่ผู้บอกภาษาใช้เรียกภาษาของตน

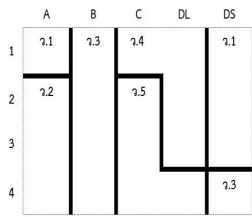
ภาษาลาวครั้ง/คั่ง/ซี้คั่ง

ภาษาลาวครั้ง/คั่ง/ซี้คั่งมี 5 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ เมื่อใช้เกณฑ์รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาลาว ทำให้สามารถจัดกลุ่มภาษาลาวครั้ง/คั่ง/ซี้คั่งที่พูดในประเทศไทยในงานวิจัยที่ผ่านมาได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ *กลุ่มที่ 1* เป็นภาษาลาวครั้ง/คั่ง/ซี้คั่งที่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาลาว และ *กลุ่มที่ 2* เป็นภาษาลาวครั้ง/คั่ง/ซี้คั่งที่ไม่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาลาว ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มภาษาลาวครั้ง/คั่ง/ซี้คั่งที่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาลาว พบทั้งหมด 10 รูปแบบที่พูดในจังหวัดชัยนาท สุพรรณบุรี นครปฐม กาญจนบุรี อุทัยธานี และนครสวรรค์ ดังแสดงในภาพที่ 2.21

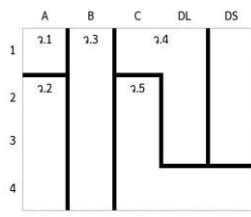

รูปแบบที่ 1

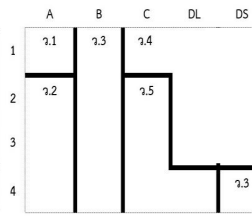
ภาษาลาวครั้ง จ.ชัยนาท
สุพรรณบุรี และนครปฐม
(กันทิมา วัฒนะประเสริฐ และ
สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ, 2528)
และภาษาลาวครั้ง จ.นครปฐม
(กาญจนา พันธุ์คำ, 2523)

รูปแบบที่ 2

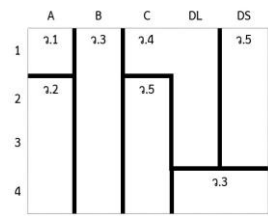
ภาษาลาวต๋าน/คั้ง/ซี้คั้ง
ต.ปริงเพล อ.สังขละบุรี
จ.กาญจนบุรี
(พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล,
2546)

รูปแบบที่ 3

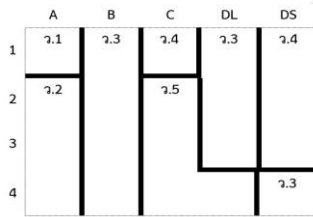
ภาษาลาวครั้ง
บ.กุดจอก จ.ชัยนาท
(Osatananda, 2015)

รูปแบบที่ 4

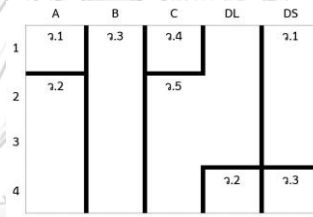
ภาษาลาวครั้ง อ.บ้านไร่
จ.อุทัยธานี (วิจิตร คำมัญ,
2535) และภาษาลาวครั้ง
บ.บึง ต.บ้านบึง และ
บ.เจ้าวัด ต.เจ้าวัด อ.บ้านไร่
จ.อุทัยธานี (ธีระพันธ์
ล. ทองคำ, 2559)

รูปแบบที่ 5

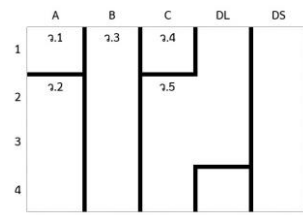
ภาษาลาวครั้ง บ.ทุ่งสีหลง
ต.ลำแพน อ.ดอนตูม จ.นครปฐม
(วัลลียา วัชรภรณ์, 2534)

รูปแบบที่ 6

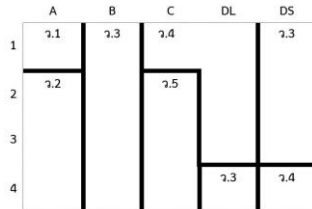
ภาษาลาวครั้ง บ.กงลาด
ต.ห้วยด้วน อ.ดอนตูม จ.นครปฐม
(จินดา ชาตวิงษ์, 2529)

รูปแบบที่ 7

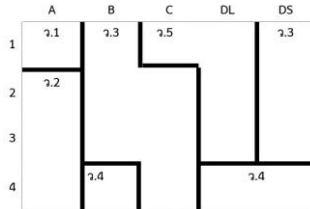
ภาษาลาวครั้ง อ.ท่าตะโก
จ.นครสวรรค์
(วีโลลักษณ์ เดชะ, 2530)

รูปแบบที่ 8

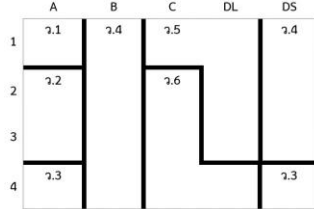
ภาษาลาวครั้ง บ.บ้านไร่ ต.บ้านไร่
และ บ.นาตาโพ ต.บ้านบึง
อ.บ้านไร่ จ.อุทัยธานี
(ธีระพันธ์ ล. ทองคำ, 2559)

รูปแบบที่ 9

ภาษาลาวครั้ง บ.ผาทัง และ บ.ปากกล้วย
ต.ห้วยแห้ง และ บ.ทัพหลวง
ต.ทัพหลวง อ.บ้านไร่ จ.อุทัยธานี
(ธีระพันธ์ ล. ทองคำ, 2559)

รูปแบบที่ 10

ภาษาลาวครั้ง บ.ทุ่งนาสวน
ต.หนองบมกล้วย อ.บ้านไร่
จ.อุทัยธานี
(ธีระพันธ์ ล. ทองคำ, 2559)

ภาพที่ 2.21 รูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวครั้ง/คั้ง/ซี้คั้งที่พูดในประเทศไทย กลุ่มที่ 1

จากภาพที่ 2.21 จะเห็นได้ว่ารูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวครั้ง รูปแบบที่ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 และ 9 มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ในคอลัมน์ A เหมือนในกลุ่มภาษาลาวเหนือ (A1-234) มีเพียงรูปแบบที่ 10 ที่การแยกเสียงวรรณยุกต์ในคอลัมน์ A เหมือนในกลุ่มภาษาลาวกลางและ/หรือลาวใต้ (A1-23-4)

น่าสังเกตว่ารูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวครั้ง รูปแบบที่ 1 มีการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์เหมือนในภาษาลาวหลวงพระบางที่พูดในประเทศลาว รูปแบบที่ 1 (บ.ปากเชียง แขวงหลวงพระบาง) รูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวครั้ง รูปแบบที่ 4 มีการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์เหมือนในภาษาลาวหลวงพระบางที่พูดในประเทศไทย รูปแบบที่ 4 (บ.ปากอิงใต้ จ.เชียงราย) รูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวครั้ง รูปแบบที่ 8 มีการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์เหมือนในภาษาลาวหลวงพระบางที่พูดในประเทศไทย รูปแบบที่ 3 (บ.ปากอิงใต้ จ.เชียงราย) ส่วนรูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวครั้ง รูปแบบที่ 10 มีการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์เหมือนในภาษาลาวปากเซ และลาวเมืองโพนทอง แขวงจำปาศักดิ์ และเหมือนในภาษาลาวหลวงพระบางที่พูดในประเทศไทย รูปแบบที่ 7 (อ.เชียงคาน จ.เลย)

กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มภาษาลาวครั้ง/คั้ง/ซี้คั้งที่ไม่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาลาว พบทั้งหมด 6 รูปแบบพูดในจังหวัดอุทัยธานีและกาญจนบุรี ดังแสดงในภาพที่ 2.22

รูปแบบที่ 1

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1	ว.3	ว.5	ว.3	ว.5
2	ว.2				
3					
4		ว.4	ว.6	ว.4	

ภาษาลาวครึ่ง บ.สะพาน ต.บ้านไร่
อ.บ้านไร่ จ.อุทัยธานี
(ธีระพันธ์ ล. ทองคำ, 2559)

รูปแบบที่ 2

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1	ว.3	ว.4	ว.6	ว.4
2	ว.2				
3					
4			ว.5	ว.3	

ภาษาลาวครึ่ง บ.น้อยพัฒนาหรือ
บ.สะพาน ต.บ้านไร่ อ.บ้านไร่ จ.อุทัยธานี
(ธีระพันธ์ ล. ทองคำ, 2559)

รูปแบบที่ 3

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1	ว.3	ว.4	ว.3	ว.5
2	ว.2				
3					
4			ว.5	ว.4	

ภาษาลาวด้าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้ง
บ.ท่าดินแดง ต.ปรางค์อ.สังขละบุรี
จ.กาญจนบุรี (พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2546)

รูปแบบที่ 4

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1	ว.3	ว.4	ว.5	ว.4
2	ว.2				
3					
4				ว.6	ว.3

ภาษาลาวครึ่ง บ.ทัพหมั่น
ต.ทัพหลวง อ.บ้านไร่ จ.อุทัยธานี
(ธีระพันธ์ ล. ทองคำ, 2559)

รูปแบบที่ 5

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1	ว.3	ว.4	ว.3	ว.5
2	ว.2				
3					
4					

ภาษาลาวครึ่ง บ.ทัพคล้าย
ต.ทัพหลวง และ บ.หนองจอก (บ้านเหนือ)
ต.หนองจอก อ.บ้านไร่ จ.อุทัยธานี
(ธีระพันธ์ ล. ทองคำ, 2559)

รูปแบบที่ 6

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1	ว.3	ว.4		ว.6
2	ว.2				
3					
4			ว.5		ว.3

ภาษาลาวครึ่ง บ.หนองสองห้อง
(บ้านใต้) ต.หนองจอก อ.บ้านไร่
จ.อุทัยธานี
(ธีระพันธ์ ล. ทองคำ, 2559)

ภาพที่ 2.22 รูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวครึ่ง/คั้ง/ซี้คั้งที่พูดในประเทศไทย กลุ่มที่ 2

ภาษาลาวครั้งในกลุ่มที่ 2 รูปแบบที่ 2 พบในงานวิจัยของพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2546) ในงานวิจัยดังกล่าววิเคราะห์ว่ารูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวด้าน/ลาวซี้คั้ง/ลาวคั้งที่พูดในบ้านท่าดินแดง ตำบลปริงเผล อำเภอสั่งขลละบุรี จังหวัดกาญจนบุรีอยู่ในกลุ่มภาษาลาวกลาย เพราะมีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์บางประการที่เหมือนในภาษาลาวแท้ นั่นคือ B1234 แต่มีลักษณะอื่น ๆ เพิ่มเติมเข้ามาในระบบวรรณยุกต์ พิณรัตน์ อัครวัฒนากุลสันนิษฐานว่าลักษณะเพิ่มเติมที่ทำให้ระบบวรรณยุกต์ต่างออกไปจากภาษาลาวเกิดจากอิทธิพลของภาษาไทยถิ่นกลาง อย่างไรก็ตาม เมื่อวิเคราะห์ระบบวรรณยุกต์ในภาษาดังกล่าว ผู้วิจัยไม่เห็นด้วยกับข้อสันนิษฐานนี้ เพราะรูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาดังกล่าวไม่มีลักษณะในภาษาลาว แต่คล้ายภาษาไทยตะวันตกเฉียงใต้ที่ไม่ใช่ภาษาลาว ทั้งนี้ ธีระพันธ์ ล. ทองคำ (2559) ได้วิเคราะห์ให้ภาษาลาวครั้งที่พูดในอำเภอบ้านไร่ ได้แก่ รูปแบบที่ 1, 2, 4, 5 และ 6 ไม่ใช่ภาษาลาว แต่เป็นภาษาไทย 5 ภูมิภาคที่พูดในเมืองครั้ง เนื่องจากไม่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาลาว

ภาษาลาวแง้ว

ภาษาลาวแง้วมี 5 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ สามารถจำแนกภาษาลาวแง้วในงานวิจัยที่ผ่านมาด้วยเกณฑ์รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาลาว และกลุ่มที่ไม่มีลักษณะเด่นเฉพาะในภาษา ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เป็นภาษาลาวแง้วที่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาลาว พบทั้งหมด 3 รูปแบบพูดในจังหวัดสิงห์บุรีและนครสวรรค์ ดังแสดงในภาพที่ 2.23

รูปแบบที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย					รูปแบบที่ 2					รูปแบบที่ 3							
	A	B	C	DL	DS		A	B	C	DL	DS		A	B	C	DL	DS
1	ว.1	ว.3	ว.4		ว.1	1	ว.1	ว.3	ว.4		ว.6	1	ว.1	ว.3	ว.4		ว.2
2	ว.2		ว.5			2	ว.2		ว.5			2	ว.2		ว.5		
3						3						3					
4					ว.3	4				ว.2	ว.3	4					

ภาษาลาวแง้ว (Sungkep, 1983) และภาษาลาวแง้วที่พูดใน ต.ทองเอน อ.อินทร์บุรี จ.สิงห์บุรี (พรศรี ชินเชษฐ, 2531)

ภาษาลาวแง้วที่พูดใน ต.ทองเอน อ.อินทร์บุรี จ.สิงห์บุรี (พรศรี ชินเชษฐ, 2531)

ภาษาลาวแง้วที่พูดใน อ.ท่าตะโก จ.นครสวรรค์ (วิไลลักษณ์ เดชะ, 2530)

ภาพที่ 2.23 รูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวแง้วที่พูดในประเทศไทย กลุ่มที่ 1

จากภาพที่ 2.23 จะเห็นได้ว่า รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวแก้ว กลุ่มที่ 1 รูปแบบที่ 1 คล้ายรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวหลวงพระบางที่พูดใน บ.ปากเซียง แขวงหลวงพระบาง ประเทศลาว รูปแบบที่ 1 และคล้ายรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวครั้งกลุ่มที่ 1 รูปแบบที่ 1 ที่พูดใน จ.ชัยนาท สุพรรณบุรี และนครปฐม นอกจากนี้ รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวแก้ว กลุ่มที่ 1 รูปแบบที่ 2 ยังมีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์คล้ายคลึงกับรูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวครั้ง กลุ่มที่ 1 รูปแบบที่ 8 ที่พูดใน บ.บ้านไร่ ต.บ้านไร่ และ บ.นาตาโพ ต.บ้านบึง อ.บ้านไร่ จ.อุทัยธานีในงานของ ธีระพันธ์ ล.ทองคำ (2559) จะเห็นได้ว่าในบางกรณีกลุ่มชาติพันธุ์อาจเรียกตนเองและอาจเรียกชื่อภาษาแตกต่างกัน แต่ภาษาที่พูดอาจเป็นภาษาเดียวกัน

กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มภาษาลาวแก้วที่ไม่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาลาว พบเพียงรูปแบบเดียวเท่านั้น (ดูภาพที่ 2.24) พูดกันในจังหวัดลพบุรี สระบุรี และสิงห์บุรีในงานวิจัยของ Khanittanan (1973: 47)

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1	ว.3	ว.5	ว.4	ว.6
2	ว.2				
3					
4	ว.3	ว.4	ว.3	ว.4	

ภาพที่ 2.24 รูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวแก้วที่พูดในประเทศไทย กลุ่มที่ 2

จากภาพที่ 2.24 จะเห็นได้ว่ารูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวแก้วในงานวิจัยดังกล่าวนอกจากจะไม่มีลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาลาวแล้ว ยังมีรูปแบบวรรณยุกต์ที่แปลกด้วย เป็นไปได้ว่าภาษาลาวแก้วกลุ่มนี้อาจจะไม่ใช้ภาษากลุ่มลาว

2.9.2 รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยกลุ่มอื่น ๆ ที่ไม่ใช่กลุ่มลาว

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอรูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาไทยตะวันตกเฉียงใต้ที่ไม่ใช่ภาษากลุ่มลาวที่พบในงานวิจัยที่ผ่านมา ได้แก่ ภาษาพวน (Phuan) และภาษาไทยเหนือหัวพัน (Hua Phan Tai Nuea) ซึ่งเป็นภาษาไทยตะวันตกเฉียงใต้ กลุ่ม PH กลุ่มย่อยพวน-เหนือตามการจัดกลุ่มย่อยภาษาไทยตะวันตกเฉียงใต้ของ Chamberlain (1972, 1975) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ภาษาพวน

ภาษาพวน หรือบางทีก็เรียกว่า ไทยพวน/ไทยพวน/ลาวพวน มี 5 – 6 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ เมื่อใช้เกณฑ์รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นของภาษาลาว

(B≠DL, C1=DL123 และ C234=DL4) พบว่า ภาษาพวนไม่ใช่ภาษากลุ่มลาว สอดคล้องกับการจัดกลุ่มย่อยภาษาลาวและภาษาพวนตามข้อเสนอของ Brown (1965) และ Chamberlain (1972, 1975) พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2561) ได้เปรียบเทียบลักษณะทางคำศัพท์และเสียงในภาษาพวนกับภาษาลาว ผลการศึกษาพบว่าลักษณะทางภาษาที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการแยกภาษาพวนและภาษาลาวได้ชัดเจนมากที่สุด คือ รูปแบบการแยกและรวมเสียงของวรรณยุกต์ เนื่องจากภาษาพวนและภาษาลาวมีระบบพยัญชนะและสระคล้ายคลึงกัน แต่มีระบบวรรณยุกต์แตกต่างกันทั้งรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาพวนถิ่นต่าง ๆ พบว่า ภาษาพวนทุกถิ่นมีการแยกเสียงวรรณยุกต์ในคออัมน์ B แบบ B123-4 เสมอ และวรรณยุกต์ในคออัมน์ B มีการรวมเสียงกับวรรณยุกต์ในคออัมน์ DL (B=DL) เมื่อใช้เกณฑ์พัฒนาการของวรรณยุกต์ดั้งเดิม *C ในการแบ่งกลุ่มย่อยภาษาพวนที่พบในงานวิจัยที่ผ่านมา สามารถแบ่งกลุ่มย่อยภาษาพวนได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ *กลุ่มที่ 1* มีรูปแบบ C123-4 พบในจังหวัดพิจิตร นครนายก อุดรดิตถ์ น่าน แพร่ สุโขทัย สระบุรี สิงห์บุรี ฯลฯ *กลุ่มที่ 2* มีรูปแบบ C1-234 พบมากที่สุดในประเทศไทย ทั้งในบริเวณภาคเหนือ ภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น จังหวัดน่าน เชียงราย สุพรรณบุรี อุทัยธานี ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา อุดรธานี ฯลฯ และ*กลุ่มที่ 3* มีรูปแบบ C1234 พบในจังหวัดเพชรบุรีและนครสวรรค์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มภาษาพวนที่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในคออัมน์ C แบบ C123-4 ภาพรวมของการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์พบทั้งหมด 4 รูปแบบ ดังแสดงในภาพที่ 2.25

รูปแบบที่ 1

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1	ว.2	ว.4	ว.2	ว.1
2					
3					
4		ว.3	ว.5	ว.3	ว.4

ภาษาพวนที่พูดใน บ.ลับมูนพวน จ.น่าน
และ บ.ทุ่งไธ้งใต้ จ.แพร่
(Tanprasert, 2003)

รูปแบบที่ 2

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1	ว.3	ว.5	ว.3	ว.1
2	ว.2				
3					
4		ว.4	ว.6	ว.4	ว.6

ภาษาพวนที่พูดใน บ.ป่าแดง บ.เขาดิน
จ.พิจิตร บ.คุ้มเขา จ.นครนายก และ บ.ปากฝาง
จ.อุตรดิตถ์ (Tanprasert, 2003)

รูปแบบที่ 3²⁸

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1	ว.3	ว.5	ว.3	ว.1
2	ว.2				
3					
4		ว.4	ว.6	ว.4	ว.5

ภาษาพวนที่พูดใน จ.สระบุรี สิงห์บุรี และลพบุรี
(Khanittanan, 1973) บ้านหมี่ จ.ลพบุรี
(Brown, 1965; Chamberlain, 1975)

รูปแบบที่ 4

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1	ว.3	ว.5	ว.3	ว.7
2	ว.2				
3					
4		ว.4	ว.6	ว.4	

ภาษาลาวพวนที่พูดใน บ.หาดเสี้ยว
อ.ศรีสัชนาลัย จ.สุโขทัย
(กาญจนา ปัทมดิลก และบรรพต สุวรรณประเสริฐ,
ม.ป.ป.)

ภาพที่ 2.25 รูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาพวน กลุ่มที่ 1

จากภาพที่ 2.25 จะเห็นได้ว่า เมื่อพิจารณาพัฒนาการของวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A, *B และ *C ในภาษาพวน กลุ่มที่ 1 จะพบว่าสามารถจำแนกภาษาพวนถิ่นต่าง ๆ ได้เป็น 2 กลุ่มย่อยด้วยเกณฑ์พัฒนาการของวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A คือ กลุ่มย่อย 1 ภาษาพวน รูปแบบที่ 1 มีพัฒนาการของ

²⁸ ภาษาพวน รูปแบบที่ 3 ในงานของ Khanittanan (1973) Brown (1965) และ Chamberlain (1975) ต่างกันที่การรวมเสียงวรรณยุกต์ DS123 กับวรรณยุกต์ในพยางค์เป็นแตกต่างกัน กล่าวคือ มีรูปแบบ DS123=C4 ในงานของ Khanittanan (1973) แต่มีรูปแบบ DS123=A123 ในงานของ Brown (1965) ในขณะที่ Chamberlain (1975) วิเคราะห์ให้วรรณยุกต์ในพยางค์ตายเสียงสั้นเป็นคนละหน่วยเสียงกับวรรณยุกต์ในพยางค์เป็น ทั้งนี้ ยังพบภาษาพวนที่มีวรรณยุกต์รูปแบบที่ 3 พูดในปากแซงในงานของ Chamberlain (1975) ด้วย

วรรณยุกต์ดั้งเดิม *A แบบ A1234 และกลุ่มย่อย 2 ภาษาพวน รูปแบบที่ 2 รูปแบบที่ 3 และรูปแบบที่ 4 มีพัฒนาการของวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A แบบ A-1234

กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มภาษาพวนที่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในคอลัมน์ C แบบ C1-234 พบทั้งหมด 4 รูปแบบ (ดูภาพที่ 2.26) ทุกรูปแบบมีการแยกเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาลาวปรากฏร่วมด้วย นั่นคือ C1-234 และ DL123-4 อย่างไรก็ตาม วรรณยุกต์ในช่อง C1 เป็นคนละหน่วยเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง DL123 ($C1 \neq DL123$) และวรรณยุกต์ในคอลัมน์ B รวมเสียงกับวรรณยุกต์ในคอลัมน์ DL ($B=DL$) ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ $C1 \neq DL123$ และ $B=DL$ ไม่ใช่ลักษณะเด่นในภาษาลาว

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการจัดกลุ่มย่อยภาษาไทตะวันตกเฉียงใต้ ผู้วิจัยพบว่าเกณฑ์ที่ Chamberlain (1972, 1975, 1984; 1991) ใช้ในการจัดกลุ่มย่อยพวน-เหนือ (Neua-Phuan sub-branch) ซึ่งเป็นภาษาในกลุ่ม PH นั่นคือ เกณฑ์ *b > ph, *BCD123-4 และ $B=DL$ มีลักษณะขัดแย้งกับพัฒนาการของวรรณยุกต์ในภาษาพวนกลุ่มที่ 2 ที่พบในงานวิจัยที่ผ่านมา (Tanprasert, 2003; กันทิมา วัฒนะประเสริฐ และสุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ, 2528; จารุวรรณ สุขปิติ, 2532; ชลลดา สัจवालทรัพย์, 2534; ทศไนย อารมณสุข, 2521; พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2546; อุทัยวรรณ ตันหยง, ม.ป.ป.) เนื่องจากภาษาพวนในกลุ่มนี้มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ในคอลัมน์ C ระหว่างแถวที่ 1 และ 2 (C1-234) ซึ่งขัดแย้งกับเกณฑ์ที่ Chamberlain (1972, 1975, 1984; 1991) เสนอไว้ เมื่อศึกษาและเปรียบเทียบรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในคอลัมน์ C ในภาษาพวนถิ่นต่าง ๆ จากงานวิจัยอื่น ๆ ที่ผ่านมา (Akharawatthanakun, 2010; Brown, 1965; Chamberlain, 1975; Khanittanan, 1973; Tanprasert, 2003; กันทิมา วัฒนะประเสริฐ และสุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ, 2528; กาญจนา ปัทมดิลก และบรรพต สุวรรณประเสริฐ, ม.ป.ป.; จารุวรรณ สุขปิติ, 2532; ทศไนย อารมณสุข, 2521; พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2546; รัชณี เสนีย์ศรีสันต์, 2526; วิไลลักษณ์ เดชะ, 2530; อุทัยวรรณ ตันหยง, 2526, ม.ป.ป.) ผู้วิจัยพบว่ารูปแบบ C1-234 เป็นลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์ที่พบมากที่สุด

ทั้งนี้ พัฒนาการของวรรณยุกต์ดั้งเดิม *C แบบ C1-234 และวรรณยุกต์ดั้งเดิม *D ในพยางค์ตายสระสั้นแบบ DS123-4 เป็นรูปแบบที่ทำให้ Hartmann (2004) จำแนกให้ภาษาพวนซึ่งมีพัฒนาการของวรรณยุกต์ดั้งเดิม *C แบบ C1-234 เป็นภาษาลาวถิ่นที่ไม่ใช่ภาษาลาวแม่น้ำโขง (Mekong Lao) เพราะมีพัฒนาการของวรรณยุกต์ดั้งเดิม *B แบบ B123-4 ซึ่งเป็นลักษณะที่แตกต่างจากภาษาลาวแม่น้ำโขงที่วรรณยุกต์ดั้งเดิม *B ไม่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ (B1234) อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยสังเกตว่าแม้ภาษาพวนในกลุ่มที่ 2 จะมีพัฒนาการของวรรณยุกต์ดั้งเดิม *C แบบ C1-234

เหมือนในภาษาลาว แต่วรรณยุกต์ในช่อง C1 เป็นคนละหน่วยเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง DL123 (C1≠DL123) และวรรณยุกต์ในช่อง B ก็เป็นหน่วยเสียงเดียวกับวรรณยุกต์ในช่อง DL (B=DL) ซึ่งไม่ใช่ลักษณะเด่นในภาษาลาว

รูปแบบที่ 1

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1	ว.3	ว.5	ว.3	ว.1
2	ว.2		ว.6		
3					
4		ว.4		ว.4	ว.5

ภาษาพวนที่พูดใน บ.โพธิ์ตาก ต.โพธิ์ตาก กิ่งอำเภอโพธิ์ตาก จ.หนองคาย (พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2546) และ บ.ฝายมูลจ.น่าน บ.เชียง จ.อุดรธานี บ.หลุมข้าว จ.ลพบุรี บ.ดงขุย บ.ปากคลองกรวด จ.เพชรบูรณ์ บ.สองคลอง จ.นครนายก บ.โพธิ์ตะควน จ.สุพรรณบุรี บ.หนองปลาไหลบ.น จ.เพชรบุรี บ.ยางงาม ต.ระบำ อ.ลานสัก จ.อุทัยธานี บ.หัวเสา บ.โคกปีบ จ.ปราจีนบุรี บ.หนองเค็ด จ.ฉะเชิงเทรา บ.แม่มา จ.เชียงราย บ.กลาง บ.ปากหมาก จ.เลย บ.โคกน้อย จ.อุดรธานี บ.บางน้ำเขียว จ.สิงห์บุรี บ.กล้วย จ.ลพบุรี บ.เขาแดง จ.นครนายก บ.หมี บ.ทุ่ม และ บ.หม้อ จ.หนองคาย (Tanprasert, 2003)

รูปแบบที่ 2

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1	ว.3	ว.5	ว.3	ว.6
2	ว.2		ว.6		
3					
4		ว.4		ว.4	

ภาษาพวนที่พูดใน บ.เนินยาว อ.บ้านหมี่ จ.ลพบุรี และ ต.บางน้ำเขียว อ.พรหมบุรี จ.สิงห์บุรี (อุทัยวรรณ ต้นหยง, ม.ป.ป.) และภาษาลาวพวนที่พูดใน ต.มะขามส้ม อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี (กันทิมา วัฒนะ ประเสริฐ และสุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ, 2528)

รูปแบบที่ 3

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1	ว.3	ว.5	ว.3	
2	ว.2		ว.6		
3					
4		ว.4		ว.4	ว.6

ภาษาลาวพวนที่พูดใน ต.หนองแสง อ.ปากพลี จ.นครนายก (ทัศไนย อารมณสุข, 2521; ชลดา สัจจาททรัพย์, 2534)

รูปแบบที่ 4

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1	ว.3	ว.4	ว.3	ว.2
2	ว.2		ว.5		
3					
4		ว.4		ว.6	

ภาษาพวนที่พูดใน ต.หัวหว้า อ.ศรีมหาโพธิ์ จ.ปราจีนบุรี (จารุวรรณ สุขปิติ, 2532)

ภาพที่ 2.26 รูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาพวน กลุ่มที่ 2

กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มภาษาพวนที่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในคอลัมน์ C แบบ C1234 พบ 2 รูปแบบ ดังแสดงในภาพที่ 2.27

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1	ว.3	ว.5	ว.3	ว.1
2	ว.2				
3					
4		ว.4		ว.4	ว.5

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1	ว.3	ว.5	ว.3	ว.2
2	ว.2				
3					
4		ว.4		ว.4	

ภาษาพวนที่พูดในบ้านมาบปลาเค้า อ.ท่ายาง
จ.เพชรบุรี (Tanprasert, 2003; รัชนี
เสนีย์ศรีสันต์, 2526)

ภาษาพวนที่พูดใน อ.ท่าตะโก
จ.นครสวรรค์ (วิไลลักษณ์ เดชะ, 2530)

ภาพที่ 2.27 รูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาพวน กลุ่มที่ 3

จากภาพที่ 2.27 จะเห็นได้ว่าภาษาพวนในกลุ่มที่ 3 รูปแบบที่ 1 และรูปแบบที่ 2 มีพัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์คล้ายคลึงกัน ต่างกันเพียงพัฒนาการของวรรณยุกต์ DS เท่านั้น กล่าวคือ ภาษาพวนที่พูดในบ้านมาบปลาเค้า อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรีในงานของรัชนี เสนีย์ศรีสันต์ (2526) และ Tanprasert (2003) มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ในคอลัมน์ DS แบบ DS123-4 แต่ภาษาพวนที่พูดในอำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ในงานของวิไลลักษณ์ เดชะ (2530) ไม่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ในคอลัมน์ DS

ภาษาไทยเหนือหัวพัน

ภาษาไทยเหนือหัวพันเป็นภาษาไทยตะวันตกเฉียงใต้ กลุ่ม PH กลุ่มย่อยพวน-เหนือตามการจัดกลุ่มย่อยภาษาไทยตะวันตกเฉียงใต้ของ Chamberlain (1972, 1975) ภาษาไทยเหนือหัวพันในกลุ่มย่อยพวน-เหนือพูดกันในบริเวณแขวงหัวพัน ประเทศลาว เป็นคนละภาษากับภาษาไทยเหนือ หรือ ไทเหนือ (Tai Nüa) ที่พูดในตอนใต้ของมณฑลยูนนาน คำว่า “ไทเหนือ” เป็นคำที่คนลาวส่วนใหญ่ในอดีตใช้เรียกภาษาต่าง ๆ ที่พูดในบริเวณแขวงหัวพัน ปัจจุบันกลุ่มคนไทเหนือในแขวงหัวพันถูกเรียกว่า “ไทพุทธ” เพราะเป็นกลุ่มคนไทที่อยู่ทางตอนเหนือของประเทศลาวและนับถือศาสนาพุทธซึ่งแตกต่างจากกลุ่มคนไทแดงและคนไทกลุ่มอื่น ๆ ที่อยู่ในบริเวณเดียวกันซึ่งยังคงนับถือผี ภาษาไทยเหนือหัวพันมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับภาษาพวนมากที่สุดทั้งทางด้านคำศัพท์และระบบเสียง Chamberlain (1972, 1975, 1984, 1991) จึงใช้ชื่อเรียกกลุ่มย่อยว่า กลุ่มย่อยพวน-เหนือ (Neua-Phuan sub-branch) (Chamberlain, 2019 การสื่อสารส่วนบุคคลทางอีเมล) อย่างไรก็ตาม Chamberlain (1991) พบว่าภาษา

ไทเหนือหัวพันถิ่นต่าง ๆ มีพัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์หลากหลายรูปแบบ จึงสันนิษฐานว่าภาษาไทเหนือหัวพันบางถิ่นอาจเคยอยู่ในสาขาเหนือ (Northern branch) ของภาษาตระกูลไทมาก่อน

จากคำนิยามดังกล่าวเกี่ยวกับภาษาไทเหนือหัวพัน จะเห็นได้ว่าค่อนข้างมีความหมายกว้าง กล่าวโดยสรุปคือ ภาษาไทเหนือหัวพันเป็นภาษาไทตะวันตกเฉียงใต้ที่มีพัฒนาการของเสียงพยัญชนะต้นกักก้องดั้งเดิมเป็นเสียงกักไม่ก้องพ่นลม (*b > ph) มีพัฒนาการของวรรณยุกต์ดั้งเดิม *B, *C และ *D แยกเสียงระหว่างแถวที่ 3 และ 4 (BCD123-4) และวรรณยุกต์ในคอลัมน์ B รวมเสียงกับวรรณยุกต์ในคอลัมน์ DL (B=DL) โดยมีระบบเสียงและคำศัพท์ใกล้เคียงกับภาษาพวนมากที่สุด และเป็นภาษาที่พูดกันในบริเวณแขวงหัวพัน อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่ามีงานวิจัยที่ศึกษาภาษาในแขวงหัวพันเพียงไม่กี่งานเท่านั้น คือ สุลัง เดชวงสา และคณะ (1972) อ้างถึงในพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2546) และ Chamberlain (1975, 1984) ผู้วิจัยจึงรวบรวมรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่พบในภาษาไทเหนือหัวพัน (Hua Phan Tai Nuea) จากงานวิจัยดังกล่าว ซึ่งพบทั้งหมด 4 รูปแบบ ดังแสดงในภาพที่ 2.28

รูปแบบที่ 1

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1	ว.3	ว.5	ว.3	ว.7
2	ว.2				
3					
4		ว.4	ว.6	ว.4	

ภาษาไทเหนือที่พูดใน บ.ชำเหนือ เมืองชำเหนือ
แขวงหัวพัน (สุลัง เดชวงสา และคณะ, 1972;
Chamberlain, 1975, 1984)

รูปแบบที่ 2

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1	ว.3	ว.5	ว.3	ว.7
2	ว.2				
3					
4		ว.4	ว.6	ว.4	ว.8

ภาษาไทเหนือที่พูดในเมืองยอง (Yong)
แขวงหัวพัน (Chamberlain, 1984)

รูปแบบที่ 3

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1	ว.3	ว.4	ว.3	ว.6
2	ว.2				
3					
4		ว.4	ว.5	ว.4	ว.7

ภาษาไทเหนือที่พูดใน บ.หนองค่าง (Nong
Khang) และ บ.สะแนน (Sanen) เมืองชำเหนือ
แขวงหัวพัน (Chamberlain, 1984)

รูปแบบที่ 4

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1	ว.3	ว.5	ว.3	ว.7
2					
3					
4	ว.2	ว.4	ว.6	ว.4	ว.8

ภาษาไทเหนือที่พูดในเมืองเว่น (Vène)
แขวงหัวพัน (Chamberlain, 1984)

ภาพที่ 2.28 รูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาไทเหนือหัวพัน

จากภาพที่ 2.28 จะเห็นได้ว่าภาษาไทยเหนือหัวพันจากงานวิจัยในอดีตทั้ง 4 รูปแบบ มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์เหมือนกัน คือ BCD123-4 แต่ภาษาไทยเหนือหัวพันที่พูดในบ้านซำเหนือ เมืองซำเหนือไม่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ในคอแลมน์ DS (DS1234) และภาษาไทยเหนือหัวพันที่พูดในบ้านหนองค้ำงและบ้านสะแนน เมืองซำเหนือ มีวรรณยุกต์ในช่อง B4 รวมเสียงกับวรรณยุกต์ช่อง C123 และ DL4 ($B4=C123=DL4$) ทั้งนี้ ภาษาไทยเหนือหัวพันที่พูดในบ้านซำเหนือ (รูปแบบที่ 1) เมืองยอง (รูปแบบที่ 2) และบ้านหนองค้ำงและบ้านสะแนน (รูปแบบที่ 3) มีพัฒนาการของวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A เหมือนกัน คือ A1-234 แต่ในภาษาไทยเหนือหัวพันที่พูดในเมืองแวน (รูปแบบที่ 4) มีพัฒนาการของวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A แบบ A123-4 และ $B=DL$ เหมือนในภาษาไทยดำเมืองลา และภาษาไทยขาวเมืองไล แต่ภาษาไทยดำเมืองลา และภาษาไทยขาวเมืองไลเป็นภาษาไทยตะวันตกเฉียงใต้ กลุ่ม P ($*b > p$) ที่มีพัฒนาการของวรรณยุกต์ดังนี้ *ABCD > ABCD123-4 และ $B=DL$

ทั้งนี้ ผู้วิจัยตระหนักดีว่ารูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์แบบ BCD123-4 เป็นลักษณะที่พบได้บ่อยในหลายภาษา รวมถึงรูปแบบการรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ $B=DL$ ซึ่ง Gedney (1989) Pittayaporn (2009a) และพิทยาวิวัฒน์ พิทยาภรณ์ (2556) ได้ชี้ให้เห็นว่าลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะที่พบในภาษาไทยดั้งเดิม นั่นคือ เป็นลักษณะคงไว้ร่วมกัน (shared retention) ของภาษาไทยดั้งเดิมมาสู่ภาษาไทยถิ่นปัจจุบัน ไม่ใช่ชนวัตกรรมร่วมกัน (shared innovation) ซึ่งเป็นลักษณะใหม่ที่พบในภาษาไทยถิ่นปัจจุบัน แต่เนื่องจากข้อมูลเกี่ยวกับภาษาไทยเหนือหัวพันมีจำกัด ผู้วิจัยจึงสามารถสรุปรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาไทยเหนือหัวพันได้เพียงคร่าว ๆ จากข้อมูลในงานวิจัยที่ผ่านมาเท่านั้น นั่นคือ ภาษาไทยเหนือหัวพันเป็นภาษาที่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ BCD123-4 และ $B=DL$ แต่ในบางถิ่นวรรณยุกต์ในช่อง B4 รวมเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง C123 และ DL4 ($B4=C123=DL4$) อย่างไรก็ตาม หากมีการศึกษาภาษาไทยเหนือหัวพันถิ่นต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นในอนาคต ข้อสรุปดังกล่าวอาจจะแตกต่างจากที่ผู้วิจัยได้เสนอไว้

2.10 สัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาลาว

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับวรรณยุกต์ในภาษาลาว ผู้วิจัยพบว่า สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาลาวมีลักษณะค่อนข้างหลากหลาย ทั้งนี้ Strecker (1979) ได้

สรุปสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ ที่พูดในบริเวณตอนกลางและตอนใต้ของประเทศไทย รวมถึงที่พูดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย²⁹ไว้ดังนี้

- 1) วรรณยุกต์ในช่อง A1 เป็นเสียงขึ้นโดยมีระดับเสียงที่จุดเริ่มต้นของเสียงวรรณยุกต์ต่ำกว่าวรรณยุกต์ในช่อง A4
- 2) วรรณยุกต์ในคอลัมน์ B เป็นเสียงระดับ
- 3) วรรณยุกต์ในคอลัมน์ C ทั้ง 2 หน่วยเสียง (C1-234) มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย
- 4) วรรณยุกต์ในช่อง C1 เป็นเสียงระดับโดยมีระดับเสียงต่ำกว่าวรรณยุกต์ในช่อง C234 และวรรณยุกต์ในคอลัมน์ B
- 5) วรรณยุกต์ในช่อง C234 เป็นเสียงตกโดยระดับเสียงมีจุดเริ่มต้นสูงกว่าวรรณยุกต์ในช่อง C1 ทั้งนี้ พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2546) ได้สืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมไว้โดยมีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ ดังนี้ *A1-23-4, *B1234, *C1-234, *D123-4 และวรรณยุกต์ดั้งเดิม *C ยังคงเป็นคนละหน่วยเสียงกับวรรณยุกต์ดั้งเดิม *D (C1≠DL123 C234≠DL4) วรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมมี 8 หน่วยเสียง ดังแสดงในภาพที่ 2.29

	A	B	C	D
1	ว.1 /เสียงขึ้น/	ว.4 /เสียงระดับ/	ว.5 /เสียงตก มีการกักที่ เส้นเสียงตอนท้าย/	ว.7 /เสียงตก ไม่มีการ กักที่เส้นเสียง ตอนท้าย/
2	ว.2 /เสียงขึ้น/		ว.6 /เสียงตก มีการกักที่ เส้นเสียงตอนท้าย/	
3				
4	ว.3 /เสียงขึ้น/			ว.8 /เสียงตก ไม่มีการ กักที่เส้นเสียง ตอนท้าย/

ภาพที่ 2.29 วรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิม สืบสร้างโดยพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2546)

²⁹ ภาษาลาวในงานของ Strecker (1979) คือ ภาษาลาวกลุ่มย่อยเวียงจันทน์ในงานของ Brown (1962, 1965, 1975) และลาวกลางและลาวใต้ในงานของ (Hartmann, 1980)

จะเห็นได้ว่าสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาลาวจากงานของ Strecker (1979) สอดคล้องกับสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมที่พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2546) ได้สืบสร้างไว้ ยกเว้น สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในช่อง C1 เป็นเสียงระดับในงานของ Strecker (1979) แต่เป็นเสียงตกในงานของพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2546)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยสังเกตว่าวรรณยุกต์ในช่อง A1 ในภาษาลาวหลวงพระบางจากงานวิจัยที่ผ่านมา (Brown, 1965; Osatananda, 1997; Roffe & Roffe, 1956 อ้างถึงใน Hartmann, 2002; วริษา กมลนาวิณ, 2556) เป็นเสียงสูง-ตก-ขึ้น หรือกลาง-ตก-ขึ้น ยกเว้นในงานของศิวกพร ฮาชันนารี (2546) เป็นเสียงต่ำ-ขึ้น

ดังนั้น จึงอาจสรุปสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาลาวได้ดังนี้ วรรณยุกต์ในคอลัมน์ B เป็นเสียงระดับ และวรรณยุกต์ในช่อง C234 เป็นเสียงตกมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย โดยมีระดับเสียงสูงกว่าวรรณยุกต์ในช่อง C1 ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้สัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาลาวเป็นเกณฑ์ประกอบการจำแนกภาษาลาวในงานวิจัยนี้ นอกจากนี้ ยังอาจสรุปสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษากลุ่มลาวเหนือ และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษากลุ่มลาวกลาง/ลาวใต้ได้ ดังนี้

สัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษากลุ่มลาวเหนือ (หลวงพระบาง) ซึ่งได้จากการประมวลและสังเคราะห์จากข้อค้นพบเกี่ยวกับวรรณยุกต์ในภาษาลาวหลวงพระบางในงานวิจัยที่ผ่านมา (Brown, 1965; Roffe & Roffe, 1956 อ้างถึงใน SEAsite Laos, Northern Illinois University; วริษา กมลนาวิณ, 2556) พบว่า ภาษาลาวกลุ่มลาวเหนือที่พูดในหลวงพระบางส่วนใหญ่มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในช่อง A1 เป็นเสียงกลาง-ตก-ขึ้น โดยมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในช่อง C1 และ DL123 เป็นเสียงสูง-ตกมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย ซึ่งแตกต่างจากสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่พบในภาษากลุ่มลาวกลาง/ลาวใต้ (เวียงจันทน์ จำปาศักดิ์ และภาคอีสานของประเทศไทย) ที่พบในงานของ Brown (1965); Hoonchamlong (1984); Osatananda (1997); Simmonds (1965); Strecker (1979) และพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2546) ภาษากลุ่มลาวกลาง/ลาวใต้ส่วนใหญ่มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในช่อง A1 เป็นเสียงต่ำ-ขึ้น โดยมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในช่อง C1 และ DL123 เป็นเสียงต่ำระดับมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย หรือเสียงต่ำ-ตกมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

เนื้อหาในบทที่ 3 เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย 10 ขั้นตอนหลัก คือ (1) การสำรวจข้อมูลเบื้องต้น (2) การเตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์ (3) การกำหนดจุดเก็บข้อมูล (4) การคัดเลือกผู้บอกภาษา (5) การเก็บข้อมูลภาคสนาม (6) การวิเคราะห์และตีความข้อมูล (7) การระบุและจำแนกภาษา “ลาวชะเชิงเทรา” โดยใช้เกณฑ์วรรณยุกต์ (8) การนำเสนอผลการระบุและจำแนกภาษา “ลาวชะเชิงเทรา” (9) การนำเสนอผลการวิเคราะห์วรรณยุกต์ด้วยการบรรยายประกอบภาพ และ (10) การนำเสนอสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 การสำรวจข้อมูลเบื้องต้น

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ “ลาว” และการตั้งถิ่นฐานของชาว “ลาว” ในอำเภอพนมสารคาม อำเภอสนมชัยเขต และอำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่ งานของ ศรีศักร วัลลิโกดม (2523) เพ็ญศรี ดูก และนารี สาริกะภูติ (2529) บังอร ปิยะพันธุ์ (2541) และสุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ (2547) ทำให้ผู้วิจัยทราบข้อมูลเบื้องต้นว่ามีกลุ่มชาว “ลาว” ตั้งถิ่นฐานอยู่ในหมู่บ้านในบริเวณ 3 อำเภอดังกล่าวประมาณ 53 หมู่บ้าน แต่เนื่องจากข้อมูลเอกสารไม่ใช่ข้อมูลปัจจุบัน ดังนั้นเพื่อให้ได้ข้อมูลเบื้องต้นที่เป็นปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงใช้วิธีโทรศัพท์ติดต่อสอบถามเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) 14 แห่งใน 3 อำเภอ เกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานของชาว “ลาว” และสถานการณ์การใช้ภาษา “ลาว” ในปัจจุบันในแต่ละพื้นที่ รวมถึงพื้นที่อื่นใน 3 อำเภอ เพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลที่แต่ละแห่งตรงกันหรือไม่ ผลการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นทางโทรศัพท์ทำให้ทราบว่า ปัจจุบัน (ปี พ.ศ. 2559) มีกลุ่มชาว “ลาว” ตั้งถิ่นฐานอยู่ใน 9 ตำบลใน 3 อำเภอ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

อ.พนมสารคาม (7 ใน 8 ตำบล) อ.สนมชัยเขต (1 ใน 4 ตำบล) อ.ท่าตะเกียบ (1 ใน 2 ตำบล)

ต.เมืองเก่า

ต.คูยายหมี่

ต.ท่าตะเกียบ

ต.หนองยาว

ต.ท่าถ่าน

ต.บ้านซ่อง

ต.เขาหินซ้อน

ต.หนองแหน

ต.เกาะขนุน

หลังจากนั้น ผู้วิจัยได้ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อขอความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้วิจัยในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม

3.2 การเตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์

ผู้วิจัยเตรียมรายการคำทดสอบเสียงวรรณยุกต์จำนวน 2 ชุด โดยใช้แนวคิดกล่องวรรณยุกต์ตามแนวคิดของ Gedney (1972)³⁰ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

รายการคำชุดที่ 1: รายการคำสำหรับวิเคราะห์รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์รวมทั้งระบบเสียงวรรณยุกต์ด้วยการฟัง ปรับเปลี่ยนจากรายการคำทดสอบเสียงวรรณยุกต์ของ Gedney (1972) จำนวนรวมทั้งสิ้น 100 คำ และได้เพิ่มเติมคำในกล่องวรรณยุกต์ช่อง DL1 อีก 2 คำคือ คำว่า (หน้า)ผาก และชาก เพราะพบว่าเสียงวรรณยุกต์ของคำว่า (ตะ)ขาบ ที่พูดโดยคน “ลาว ฉะเชิงเทรา” ในบางจุดเก็บข้อมูล มีเสียงวรรณยุกต์เดียวกับเสียงวรรณยุกต์ในช่อง DS1 ไม่ใช่วรรณยุกต์ในช่อง DL1 และสระเป็นสระเสียงสั้น ดังนั้น จึงมีจำนวนรายการคำทดสอบเสียงวรรณยุกต์ด้วยวิธีการฟังรวมทั้งสิ้น 102 คำ ดังแสดงในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 รายการคำสำหรับทดสอบเสียงวรรณยุกต์ด้วยการฟัง (ปรับจาก Gedney, 1972)

	A	B	C	DL	DS
1	หุ, ขา, หัว, หมา, สอง	ไซ่, ผ่า, เข่า, ข่า, สี	ข้าว, เสื่อ, ฆ่า, ไซ้, ห้า	ขาด, เหงือก, ทาบ, สอก, (ตะ)ขาบ, (หน้า)ผาก, ชาก	หมัด, สุก, ผัก, หัวัด, ชับ
2	ปี, ตา, กิน, ปลา, (อี)กา	ป่า, ไก่, แก่, เก่า, ก่าน	ป่า, กล้า, ต้ม, เก้า, ก้าน	ปอด, ปีก, ตอก, ปาก, กาบ	กบ, ตับ, เจ็บ, กัด, กั๊บ
3	บิน, แดง, ดาว, บาน, อา	บ่า, บ่าว, ต่า, อ่าน, ด่าน	บ้า, บ้าน, อ้า, เอื้อย, อ้าย	แดด, อาบ, ดอก, บาด, ดาบ	เบ็ด, ดิบ, อก, เต็ด, อับ
4	มือ, ควาย, นา, คา, คั้น	ฟี่, พ่อ, แม่, คำ, คู่	น้ำ, น่อง, ไม้, ม้า, คำ	มิด, ลูก, เลือด, นอก, คาบ	นก, มัด, ลัก, วัด, คับ

รายการคำชุดที่ 2: รายการคำชุดเทียบเสียงเหมือนและเทียบเสียงคล้ายสำหรับการวิเคราะห์สัทลักษณะของวรรณยุกต์ด้วยวิธีการทางกลศาสตร์ จำนวน 22 คำ (เดิมมี 20 คำ เพิ่มคำว่า (หน้า)ผาก และ ชาก) ซึ่งเป็นคำทดสอบที่เป็นคำตัวแทนในแต่ละช่องของกล่องวรรณยุกต์ ดังแสดงในตารางที่ 3.1 ด้วยตัวอักษรตัวหนา ได้แก่ คำว่า ขา (อี)กา อา คา ข่า ก่าน อ่าน คำ ฆ่า ก้าน

³⁰ Gedney (1972) ได้สร้างกล่องทดสอบวรรณยุกต์ภาษาไทยปัจจุบันขึ้นจากแนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของพยัญชนะต้นและวรรณยุกต์ดั้งเดิม ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาระบบวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นต่าง ๆ และช่วยให้ทราบพัฒนาการของวรรณยุกต์ในภาษาไทยปัจจุบันด้วย นอกจากนี้ ยังเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลวรรณยุกต์ที่ง่ายและสะดวก สามารถหาระบบวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ได้ภายในเวลาอันรวดเร็ว

อ้าย คำ (ตะ)ขาบ (หน้า)ผาก ขาก กาบ อาบ คาบ ขับ กับ อับ คับ เป็นรายการคำชุดเทียบเสียงที่ผู้วิจัยพยายามเลือกให้มีความแตกต่างทางสัทศาสตร์ของเสียงพยัญชนะและสระน้อยที่สุด จึงเหมาะสำหรับการวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางกลศาสตร์ เนื่องจากมีเสียงพยัญชนะต้นเป็นเสียงกักไม่ก้องและมีเสียงสระ /a/ หรือ /aa/ เหมือนกัน เพื่อไม่ให้ค่าความถี่มูลฐานของสระได้รับอิทธิพลจากพยัญชนะและสระที่ต่างกัน อย่างไรก็ตาม แม้จะไม่สามารถคุมตัวแปรเรื่องลักษณะเปรียบเทียบของพยัญชนะต้นกับประเภทพ่นลมและไม่พ่นลมได้ เนื่องจากภาษา “ลาวฉะเชิงเทรา” เป็นภาษาไทยตะวันตกเฉียงใต้กลุ่มย่อย PH ที่มีพัฒนาการของเสียงพยัญชนะต้นกักก้องดั้งเดิมกลายเป็นเสียงพยัญชนะกักไม่ก้องพ่นลม (*b > ph) แต่ผู้วิจัยตระหนักดีว่า พยัญชนะต้นประเภทพ่นลมและไม่พ่นลมอาจมีอิทธิพลต่อระดับเสียงสูงต่ำของสระที่ตามมาแตกต่างกันดังข้อค้นพบจากงานวิจัยที่ผ่านมา เช่น ผลการศึกษาอิทธิพลของพยัญชนะต้นในภาษาไทยต่อค่าความถี่มูลฐานของสระที่ตามมาในงานของ Gandour (1974) พบว่า ค่าความถี่มูลฐานช่วงต้นของสระที่ตามหลังพยัญชนะเสียงกักไม่ก้องไม่พ่นลมจะมากกว่าค่าความถี่มูลฐานช่วงต้นของสระที่ตามหลังพยัญชนะกักไม่ก้องพ่นลม ประมาณ 8% เป็นต้น ดังนั้น ค่าความถี่มูลฐานในช่วงต้น ประมาณ 10% แรกของสระซึ่งเป็นเสียงก้องรวมถึงช่วง 10% สุดท้ายของส่วนที่เป็นเสียงก้อง ผู้วิจัยจะไม่นำมาพิจารณา เนื่องจากอาจได้รับผลกระทบจากปัจจัยอื่น ๆ

ในพยางค์เป็น พยัญชนะท้ายอาจไม่มี (CV:) มีเสียงนาสิก (CV:N) หรือมีเสียงเลื่อน (CV:G) เช่น ขา อาว³¹ อ่าน อ้าย เป็นต้น ส่วนพยางค์ตายที่มีสระเสียงยาวและสระเสียงสั้น เสียงพยัญชนะท้ายจะเป็นเสียงกักริมฝีปาก (-p) หรือเสียงกักเพดานอ่อน (-k) เหมือนกัน

3.3 การกำหนดจุดเก็บข้อมูล

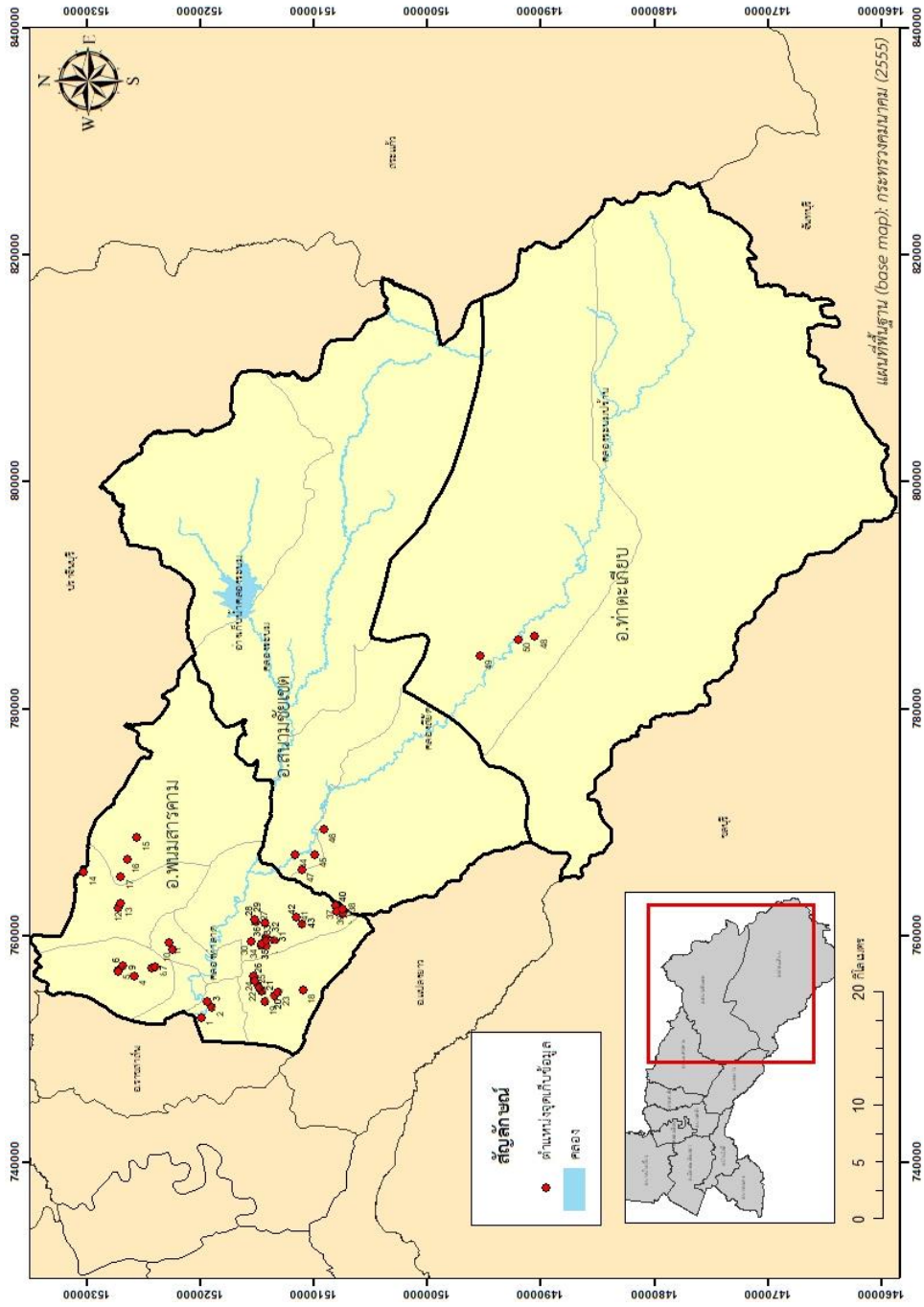
ก่อนการเลือกจุดเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สำรวจภาคสนามด้วยตนเองเพื่อตรวจสอบข้อมูลอีกครั้งหนึ่งโดยการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ผู้ใหญ่บ้าน และ/หรือคนในชุมชน รวมทั้งได้ทดลองเก็บข้อมูลวรรณยุกต์จำนวน 14 แห่งโดยพยายามเลือกพื้นที่ตัวอย่างให้ครอบคลุมทั้ง 3 อำเภอ ในการกำหนดจุดเก็บข้อมูล ผู้วิจัยอิงจากชื่อเรียกตนเองและภาษาของกลุ่มชน “ลาว” ในทุกหมู่บ้านในบริเวณ 3 อำเภอเป็นหลัก พบว่า ปัจจุบันยังมีกลุ่มชาว “ลาว” ตั้งถิ่นฐานอยู่และยังคงใช้ภาษา “ลาว” ในชีวิตประจำวัน ในกรณีแม้ว่ามีชื่อเรียกตนเองและภาษาเหมือนกัน แต่ได้รับการยืนยันจากคนในหมู่บ้านว่าพูดสำเนียงแตกต่างกัน

³¹ คำว่า ‘อา’ (น้องชายของพ่อ) ในภาษา “ลาวฉะเชิงเทรา” ออกเสียงเป็น [ʔa:w^{A3}]

ในบางหมู่บ้านจึงต้องเก็บข้อมูลเพิ่มเติมให้ครอบคลุม ดังนั้น “จำนวนหมู่บ้าน” กับ “จำนวนจุดเก็บข้อมูล” จึงอาจไม่เท่ากัน

ผลการสำรวจภาคสนามของผู้วิจัยในปี พ.ศ.2559 ที่เริ่มต้นจากข้อมูลเอกสารว่ามีชาวลาวอยู่ที่ 53 หมู่บ้าน พบว่า ปัจจุบันมีกลุ่มชาวลาวที่ยังคงใช้ภาษา “ลาว” ในชีวิตประจำวันตั้งถิ่นฐานอยู่เพียง 31 หมู่บ้านใน 3 อำเภอ อย่างไรก็ตาม จุดเก็บข้อมูลในงานวิจัยนี้ซึ่งอิงเกณฑ์จากชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์และภาษาในแต่ละหมู่บ้าน จึงมีรวมทั้งสิ้น 50 จุดเก็บข้อมูล (31 หมู่บ้าน) ได้แก่ อำเภอพนมสารคาม 43 จุดเก็บข้อมูล (25 หมู่บ้าน) อำเภอสนมชัยเขต 4 จุดเก็บข้อมูล (4 หมู่บ้าน) และอำเภอท่าตะโก 3 จุดเก็บข้อมูล (2 หมู่บ้าน) ดังแสดงในภาพที่ 3.1 และตารางที่ 3.2

ทั้งนี้ การที่จำนวนหมู่บ้าน 53 หมู่บ้านซึ่งได้จากข้อมูลเอกสารที่เผยแพร่ในปีพ.ศ.2529 ลดลงเหลือเพียง 31 หมู่บ้านในปีพ.ศ.2559 ซึ่งเป็นเวลาห่างกันประมาณ 30 ปี มีสาเหตุหลัก 2 ประการ คือ (1) ผู้วิจัยพบว่า บางหมู่บ้านในปัจจุบันไม่มีผู้ใช้ภาษา “ลาว” หลงเหลืออยู่แล้ว เพราะผู้สูงอายุที่ใช้ภาษา “ลาว” เสียชีวิต และคนรุ่นหลังเปลี่ยนมาใช้ภาษาไทยถิ่นกลางในชีวิตประจำวัน เช่น หมู่บ้านต่าง ๆ ในบริเวณตำบลพนมสารคาม อำเภอพนมสารคาม และ (2) รายชื่อหมู่บ้านจากเอกสารในอดีตบางหมู่บ้านได้ถูกยุบรวมเป็นหมู่บ้านเดียวกันในปัจจุบัน

ภาพที่ 3.1 แผนที่แสดงจุดเก็บข้อมูลภาษา “ลาจนะเชิงเทรา” 50 แห่งในอำเภอพนมสารคาม อำเภอสนมชัยเขต และอำเภอท่าตะเคียน

หมายเหตุ: สัญลักษณ์แสดงตำแหน่งจุดเก็บข้อมูลบางแห่งที่อยู่ในหมู่บ้านเดียวกันอาจซ้อนกัน เพราะพิกัดจุดเก็บข้อมูลอยู่ใกล้กันมาก

ตารางที่ 3.2 จุดเก็บข้อมูล 50 แห่งใน 31 หมู่บ้าน และชื่อเรียกกลุ่มชนและภาษา

จุดเก็บข้อมูล	ชื่อหมู่บ้าน	ชื่อเรียกกลุ่มชนและภาษา
1	บ.เลื้อ ม.2 ต.เมืองเก่า อ.พนมสารคาม	พวน/ไทพวน/ไทยพวน/ลาวพวน
2	บ.เมืองแมด ม.3 ต.เมืองเก่า อ.พนมสารคาม	พวน/ไทพวน/ไทยพวน/ลาวพวน
3	บ.จอมมณี ม.4 ต.เมืองเก่า อ.พนมสารคาม	พวน/ไทพวน/ไทยพวน/ลาวพวน
4	บ.หนองทราย ม.1 ต.หนองยาว อ.พนมสารคาม	พวน/ไทพวน/ไทยพวน/ลาวพวน
5	บ.หนองป่าตองใต้ ม.2 ต.หนองยาว	พวน/ไทพวน/ไทยพวน/ลาวพวน
6	อ.พนมสารคาม	พวน/ไทพวน/ไทยพวน/ลาวพวน
7	บ.แล้ง ม.5 ต.หนองยาว อ.พนมสารคาม	พวน/ไทพวน/ไทยพวน/ลาวพวน
8	บ.นาเหล่าบก ม.6 ต.หนองยาว อ.พนมสารคาม	พวน/ไทพวน/ไทยพวน/ลาวพวน
9	บ.หนองป่าตองเหนือ ม.2 ต.หนองยาว อ.พนมสารคาม	พวน/ไทพวน/ไทยพวน/ลาวพวน
10	บ.โคกหัวข้าว ม.3 ต.ท่าถ่าน อ.พนมสารคาม	พวน/ไทพวน/ไทยพวน/ลาวพวน
11	บ.หนองเค็ด ม.7 ต.ท่าถ่าน อ.พนมสารคาม	พวน/ไทพวน/ไทยพวน/ลาวพวน
12	บ.หัวกระสังข์ ม.5 ต.บ้านซ่อง อ.พนมสารคาม	พวน/ไทพวน/ไทยพวน/ลาวพวน
13	บ.หัวกระสังข์ ม.10 ต.บ้านซ่อง อ.พนมสารคาม	พวน/ไทพวน/ไทยพวน/ลาวพวน
14	บ.ห้วยปลีก ม.12 ต.บ้านซ่อง อ.พนมสารคาม	พวน/ไทพวน/ไทยพวน/ลาวพวน
15	บ.หนองแสง ม.6 ต.เขาคันทรง อ.พนมสารคาม	พวน/ไทพวน/ไทยพวน/ลาวพวน
16	บ.หนองปรือ ม.14 ต.เขาคันทรง	พวน/ไทพวน/ไทยพวน/ลาวพวน
17	อ.พนมสารคาม	พวน/ไทพวน/ไทยพวน/ลาวพวน
18	บ.ปากห้วย ม.7 ต.หนองแพน อ.พนมสารคาม	ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ ลาวกลาง/ ลาวอันเดอ ³² /ลาว/ลาวปากห้วย/ ไทปากห้วย/ผู้ไท/ญ้อ
19	บ.หนองบัว ม.8 ต.หนองแพน อ.พนมสารคาม	ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ ลาวกลาง/ลาวอันเดอ
20		ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ ลาวกลาง/ลาวอันเดอ

³² กลุ่มคน “ลาวเวียง” ในจังหวัดฉะเชิงเทราบางครั้งก็เรียกตนเองและภาษาว่า “ลาวอันเดอ” เนื่องจากใช้คำแสดงคำถาม ʔan^{A3} do^{A3} ‘อะไร’ แตกต่างจากกลุ่มชาติพันธุ์ “ลาว” กลุ่มอื่นที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดฉะเชิงเทรา

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

จุดเก็บ ข้อมูล	ชื่อหมู่บ้าน	ชื่อเรียกกลุ่มชนและภาษา
21	บ.โคก ม.9 ต.หนองแห่น อ.พนมสารคาม	ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ ลาวกลาง/ลาวอันเดอ
22		ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ ลาวกลาง/ลาวอันเดอ
23	บ.หนองแห่น ม.12 ต.หนองแห่น อ.พนมสารคาม	ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ ลาวกลาง/ลาวอันเดอ
24	บ.ป่าไร่ ม.14 ต.หนองแห่น อ.พนมสารคาม	ลาว/ลาวอีหยัง
25		ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ ลาวกลาง/ลาวอันเดอ
26		ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ ลาวกลาง/ลาวอันเดอ
27	บ.หนองเสือ ม.4 ต.เกาะขนุน อ.พนมสารคาม	ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ ลาวกลาง/ลาวอันเดอ
28		ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ ลาวกลาง/ลาวอันเดอ
29		ลาว/ลาวอีหยัง
30	บ.น่าน้อย ม.6 ต.เกาะขนุน อ.พนมสารคาม	ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ ลาวกลาง/ ลาวอันเดอ/ลาวน่าน้อย
31	บ.หนองปรือ ม.9 ต.เกาะขนุน อ.พนมสารคาม	ลาว/ลาวหนองปรือ
32		ลาว/ลาวอีหยัง
33		ลาว/ลาวอีหยัง
34		ลาวเวียง/ลาวที่มาจาก เวียงจันทน์/ลาวกลาง/ลาวอันเดอ
35		ลาวเวียง/ลาวที่มาจาก เวียงจันทน์/ลาวกลาง/ลาวอันเดอ
36		ลาว/ลาวหนองน้ำดำ/ ไทหนองน้ำดำ

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

จุดเก็บ ข้อมูล	ชื่อหมู่บ้าน	ชื่อเรียกกลุ่มชนและภาษา
37	บ.หินดาษ ม.11 ต.เกาะขนุน อ.พนมสารคาม	ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ ลาวกลาง/ลาวอันเดอ
38		ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ ลาวกลาง/ลาวอันเดอ
39		ลาว/ลาวอีหยัง
40		พวน/ไทพวน/ไทยพวน/ลาวพวน
41	บ.หนองอีโถน ม.12 ต.เกาะขนุน อ.พนมสารคาม	ลาว/ลาวอีหยัง
42		ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ ลาวกลาง/ลาวอันเดอ
43		ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ ลาวกลาง/ลาวอันเดอ
44	บ.บางมะเฟือง ม.1 ต.คูยายหมี่ อ.สนามชัยเขต	ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ ลาวกลาง/ลาวอันเดอ /ลาวบาง มะเฟือง
45	บ.โพนงาม ม.4 ต.คูยายหมี่ อ.สนามชัยเขต	ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ ลาวกลาง/ลาวอันเดอ
46	บ.ท่าม่วง ม.9 ต.คูยายหมี่ อ.สนามชัยเขต	ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ ลาวกลาง/ลาวอันเดอ
47	บ.บึงตะเข้ ม.14 ต.คูยายหมี่ อ.สนามชัยเขต	ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ ลาวกลาง/ลาวอันเดอ
48	บ.ท่ากลอย ม.4 ต.ท่าตะเกียบ อ.ท่าตะเกียบ	ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ ลาวกลาง/ลาวอันเดอ
49	บ.ฝั่งคลอง ม.21 ต.ท่าตะเกียบ อ.ท่าตะเกียบ	ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ ลาวกลาง/ลาวอันเดอ
50		ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ ลาวกลาง/ลาวอันเดอ

3.4 การคัดเลือกผู้บอกภาษา

ผู้วิจัยคัดเลือกตัวแทนผู้บอกภาษาในแต่ละจุดเก็บข้อมูลจำนวน 3 คน รวมผู้บอกภาษาจำนวน 124 คนใน 50 จุดเก็บข้อมูลใน 3 อำเภอ อายุระหว่าง 50 – 88 ปี อย่างไรก็ตาม ในบางจุดเก็บข้อมูลผู้วิจัยไม่สามารถหาผู้บอกภาษาได้ครบ 3 คน เนื่องจากผู้บอกภาษามีอายุมากหรือมีโรคประจำตัวจึงไม่สะดวกให้สัมภาษณ์ หรือบางกรณีได้บันทึกเสียงสำหรับวิเคราะห์ทางกลศาสตร์แล้ว แต่ไม่สามารถใช้ข้อมูลดังกล่าวได้ เพราะเส้นแสดงระดับเสียงไม่ต่อเนื่อง ขาดหายบางช่วง ดังนั้นจึงทำให้ในบางจุดเก็บข้อมูลมีตัวแทนผู้บอกภาษาเพียง 1 – 2 คน

เกณฑ์ในการคัดเลือกผู้บอกภาษา มีดังนี้

- 1) เป็นคนไทยเชื้อสาย “ลาว” ที่มีบรรพบุรุษอพยพมาจากประเทศลาวหรืออาณาจักรล้านช้าง ตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรีถึงสมัยรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์
- 2) เกิดและเติบโตในหมู่บ้านที่เป็นจุดเก็บข้อมูล ไม่ได้ย้ายถิ่นฐานมาจากที่อื่น
- 3) ใช้ภาษาลาวในชีวิตประจำวัน
- 4) เป็นเพศชายหรือหญิงก็ได้ สำหรับการเก็บข้อมูลรายการคำทดสอบเสียงวรรณยุกต์ด้วยการฟัง แต่สำหรับการบันทึกเสียงเพื่อวิเคราะห์ค่าความถี่มูลฐานและค่าระยะเวลา ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาเพศหญิงเท่านั้น เพื่อหลีกเลี่ยงการแปรที่เกิดจากปัจจัยเรื่องเพศ
- 5) อายุ 50 ปีขึ้นไป สาเหตุที่ไม่เก็บข้อมูลจากผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 50 ปีเพราะต้องการลักษณะดั้งเดิมในภาษา และผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 50 ปีมักไม่พูดภาษา “ลาว” ในชีวิตประจำวัน ส่วนใหญ่ใช้ภาษาไทยกลาง

3.5 การเก็บข้อมูลภาคสนาม

ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนามระหว่างปี พ.ศ. 2560 – 2562 รวม 8 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 ระหว่างวันที่ 26 ก.พ. – 4 มี.ค. 2560	ครั้งที่ 5 วันที่ 12 มี.ค. 2561
ครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 25 – 26 ธ.ค. 2560	ครั้งที่ 6 ระหว่างวันที่ 9 – 22 เม.ย. 2561
ครั้งที่ 3 ระหว่างวันที่ 4 – 14 ม.ค. 2561	ครั้งที่ 7 ระหว่างวันที่ 4 – 29 พ.ค. 2561
ครั้งที่ 4 ระหว่างวันที่ 20 – 22 ก.พ. 2561	ครั้งที่ 8 ระหว่างวันที่ 13 – 19 พ.ค. 2562

ในการเก็บข้อมูลภาคสนามจากผู้บอกภาษาแต่ละคน ผู้วิจัยเก็บข้อมูลแยกเป็น 3 ส่วนหลัก ดังนี้

- 1) เก็บข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับประวัติของผู้บอกภาษา ชื่อเรียกกลุ่มชน ชื่อเรียกภาษา จำนวนภาษาที่พูดได้ และประวัติการอพยพโยกย้ายของบรรพบุรุษ เป็นต้น เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับ

ผู้บอกภาษาและใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบในการตีความหลังจากการวิเคราะห์วรรณยุกต์เสร็จเรียบร้อยแล้ว

2) เก็บข้อมูลวรรณยุกต์ด้วยวิธีการฟัง โดยใช้รายการคำชุดที่ 1 ผู้วิจัยให้ผู้บอกภาษาดูรูปภาพในโปรแกรม PowerPoint และ/หรือใบคำที่ต้องการ จำนวน 102 คำ โดยเรียงลำดับคำตามกล่องทดสอบเสียงวรรณยุกต์จากช่อง A1 ไปยัง A4 จากช่อง B1 ไปยัง B4 จากช่อง C1 ไปยัง C4 จากช่อง DL1 ไปยัง DL4 และจากช่อง DS1 ไปยัง DS4 (ดังแสดงในตารางที่ 3.1) เพื่อสะดวกในการวิเคราะห์รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ ผู้วิจัยถ่ายทอดเสียงคำลงในกล่องทดสอบเสียงวรรณยุกต์ที่ได้เตรียมไว้ โดยใช้สัทอักษรของสมาคมสัตวศาสตร์สากล ในระหว่างการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ออกเสียงตามสิ่งที่ผู้วิจัยได้ถ่ายทอดเสียงไว้ทุกคำและตรวจสอบรายการคำบางชุด เพื่อตรวจสอบการออกเสียงและวิเคราะห์รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ รวมถึงระบบเสียงวรรณยุกต์

3) บันทึกเสียงรายการคำชุดที่ 2 รวมทั้งหมด 5 ครั้ง (ครั้งที่ 2-5 เรียงลำดับแบบสุ่ม) รวมคำตัวอย่างจำนวน 110 คำตัวอย่าง (22 คำ x 5 ครั้ง) ดังแสดงในตารางที่ 3.3 ผู้วิจัยให้ผู้บอกภาษาดูรูปภาพเดิมที่ได้คัดเลือกไว้ (22 ภาพ) จากการเก็บข้อมูลวรรณยุกต์ด้วยรายการคำชุดที่ 1 ผ่านโปรแกรม PowerPoint ผู้วิจัยให้ผู้บอกภาษาซักซ้อมก่อนการบันทึกเสียงจริง ในการบันทึกเสียงจริง ผู้วิจัยให้ผู้บอกภาษาเว้นระยะประมาณ 3 วินาทีก่อนพูดคำต่อไป บันทึกเสียงด้วยไมโครโฟน Sony รุ่น ECM-719 ซึ่งเป็นไมโครโฟนแบบรับเสียงได้ทิศทางเดียว (Uni-directional microphone) ต่อเข้ากับคอมพิวเตอร์แบบพกพาผ่านโปรแกรม Cool Edit Pro 2.1 เพื่อป้องกันเสียงรบกวนรอบข้างที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการบันทึกเสียง (ใช้ Sampling rate ที่ 44,100 เฮิรตซ์ แบบ Mono 16 bit) เนื่องจากการบันทึกเสียงในหมู่บ้านมักมีเสียงรบกวน เช่น เสียงสัตว์ร้อง เสียงรถยนต์วิ่งผ่าน และเสียงคนคุยกัน อีกทั้งยังยากต่อการหาห้องบันทึกเสียงที่เหมาะสม ผู้วิจัยจึงแก้ปัญหาด้วยการบันทึกเสียงในรถยนต์ส่วนตัว นั่งที่เบาะด้านหลัง และเปิดแอร์ที่ระดับลมต่ำสุดเพื่อป้องกันเสียงรบกวนจากแอร์

ข้อดีของการเก็บข้อมูล 3 ส่วนหลักของผู้บอกภาษาแต่ละคนให้เสร็จก่อนเก็บข้อมูลของผู้บอกภาษาคนต่อไป คือ (1) ได้ข้อมูลครบทั้ง 3 ส่วน คือ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้บอกภาษา ข้อมูลวรรณยุกต์ที่ได้จากการฟัง และไฟล์เสียงสำหรับวิเคราะห์วรรณยุกต์ด้วยวิธีการทางกลศาสตร์ เนื่องจากความยากลำบากในการจัดสรรเวลาในการให้สัมภาษณ์ของผู้บอกภาษาแต่ละคนและเวลาของผู้วิจัยที่อาจจะไม่ตรงกัน หากเก็บข้อมูลโดยแบ่งภาคสนามออกเป็น 2 – 3 ครั้งต่อผู้บอกภาษา 1 คน ผู้วิจัยอาจจะได้ข้อมูลไม่ครบทั้ง 3 ส่วน ดังนั้น จึงได้สัมภาษณ์ผู้บอกภาษาแต่ละคนให้แล้วเสร็จก่อนสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาคนต่อไป (2) การบันทึกเสียงรายการคำชุดที่ 2 สะดวกและรวดเร็วขึ้น

เนื่องจากผู้บอกภาษาคุ่นเคยกับรูปภาพที่ได้ใช้ในการเก็บข้อมูลจากรายการคำชุดที่ 1 เมื่อเห็นรูปภาพที่ปรากฏในจอคอมพิวเตอร์ ผู้บอกภาษาสามารถพูดคำเป้าหมายที่ผู้วิจัยต้องการได้โดยไม่ต้องซักซ้อมใหม่หลายรอบ

ตารางที่ 3.3 รายการคำตัวอย่างสำหรับบันทึกเสียงเพื่อวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางกลศาสตร์

ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3	ครั้งที่ 4	ครั้งที่ 5
1. ขา	4. คา	22. คับ	9. ฆ่า	7. อ่าน
2. (อี)กา	22. คับ	3. อา	21. อับ	22. คับ
3. อา	11. อ้าย	10. ก้าน	5. ช่า	20. กับ
4. คา	8. ค่า	6. ก่าน	2. (อี)กา	11. อ้าย
5. ช่า	2. (อี)กา	16. กาบ	20. กับ	6. ก่าน
6. ก่าน	21. อับ	19. ชับ	8. ค่า	1. ขา
7. อ่าน	18. คาบ	7. อ่าน	13. (ตะ)خاب	16. กาบ
8. ค่า	1. ขา	9. ฆ่า	14. (หน้า)ผาก	10. ก้าน
9. ฆ่า	12. ค้า	5. ช่า	15. ผาก	12. ค้า
10. ก้าน	16. กาบ	20. กับ	12. ค้า	5. ช่า
11. อ้าย	3. อา	18. คาบ	4. คา	13. (ตะ)خاب
12. ค้า	7. อ่าน	8. ค่า	17. อาบ	14. (หน้า)ผาก
13. (ตะ)خاب	19. ชับ	13. (ตะ)خاب	1. ขา	15. ผาก
14. (หน้า)ผาก	17. อาบ	14. (หน้า)ผาก	16. กาบ	18. คาบ
15. ขาก	6. ก่าน	15. ผาก	11. อ้าย	17. อาบ
16. กาบ	13. (ตะ)خاب	4. คา	10. ก้าน	2. (อี)กา
17. อาบ	14. (หน้า)ผาก	2. (อี)กา	18. คาบ	9. ฆ่า
18. คาบ	15. ผาก	12. ค้า	6. ก่าน	21. อับ
19. ชับ	10. ก้าน	21. อับ	3. อา	19. ชับ
20. กับ	5. ช่า	17. อาบ	19. ชับ	4. คา
21. อับ	9. ฆ่า	1. ขา	22. คับ	8. ค่า
22. คับ	20. กับ	11. อ้าย	7. อ่าน	3. อา

3.6 การวิเคราะห์และตีความข้อมูล

ในการวิเคราะห์และตีความระบบวรรณยุกต์ และรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

1) วิเคราะห์วรรณยุกต์ด้วยการฟัง

วิเคราะห์รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ ระบบวรรณยุกต์ และสัทลักษณะของวรรณยุกต์แต่ละหน่วยเสียง

2) วัดค่าทางกลศาสตร์ของวรรณยุกต์

ในการศึกษาทางกลศาสตร์ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมพราท (Praat) รุ่น 5.3.17 และ script³³ เพื่อวัดค่าระยะเวลา (duration) และค่าความถี่มูลฐาน (Fundamental frequency/F0) ใน 11 จุดเวลาแบบปรับค่า (normalized time) จากค่าระยะเวลาที่ 0 – 100% จากจุดเริ่มต้นของเสียงสระ (vowel onset) จนถึงจุดสิ้นสุดของสระ (vowel offset) ในพยางค์เป็นที่ไม่มีเสียงพยัญชนะท้าย (CV:) และในพยางค์ตายที่มีเสียงพยัญชนะท้ายเป็นเสียงกัก (CVS หรือ CV:S) ส่วนในพยางค์เป็นที่ไม่มีเสียงพยัญชนะท้ายเป็นเสียงนาสิก (CV:N) และเสียงเลื่อน (CV:G) ผู้วิจัยได้วัดค่าความถี่มูลฐานและค่าระยะเวลาจากจุดเริ่มต้นของเสียงสระรวมทั้งส่วนที่เป็นเสียงพยัญชนะท้ายเสียงนาสิกและเสียงเลื่อนด้วย เนื่องจากพยัญชนะเสียงนาสิกและเสียงเลื่อนเป็นเสียงก้องสามารถนำพาวรรณยุกต์ได้เช่นเดียวกับเสียงสระ ผู้วิจัยได้ปรับช่วงระดับเสียง (pitch range) ตามความเหมาะสมกับช่วงระดับเสียงของผู้บอกภาษาแต่ละคน เนื่องจากหากไม่ปรับช่วงระดับเสียงให้เหมาะสมกับช่วงระดับเสียงของผู้บอกภาษาแต่ละคน ในบางกรณีโปรแกรมจะไม่สามารถวัดค่าความถี่มูลฐานในบางจุดได้ ช่วงระดับเสียงที่ปรับอยู่ระหว่าง 80 – 350 เฮิรตซ์ คำทดสอบที่ใช้ทั้งหมด 8,184 คำ (22 คำตัวอย่าง x การบันทึกเสียง 3 ครั้งที่มีคุณภาพเสียงที่ดี x ผู้บอกภาษา 124 คน = คำทดสอบจำนวน 8,184 คำ)

ผู้วิจัยใช้โปรแกรม Microsoft Excel บันทึกค่าความถี่มูลฐานในแต่ละจุดเวลาและค่าระยะเวลาในแต่ละคำของผู้บอกภาษาแต่ละคน และหาค่าความถี่มูลฐานเฉลี่ยในแต่ละจุดเวลาของแต่ละคำจากจำนวน 3 ครั้งที่มีคุณภาพเสียงที่ดี หลังจากนั้นผู้วิจัยได้หาค่าความถี่มูลฐานเฉลี่ยในแต่ละจุดเวลาของแต่ละคำของคำที่มีเสียงวรรณยุกต์เดียวกันในพยางค์เป็นและในพยางค์ตาย

³³ ปรับแก้จาก script ของศุภจิณัฐ จิตวิริยพันธ์ (2556) ที่วัดค่า Fundamental frequency (F0) ใน 11 จุดเวลาแบบปรับค่าเพียงอย่างเดียว ให้สามารถวัดค่า duration ในแต่ละคำทดสอบแบบอัตโนมัติได้ด้วย ปรับแก้โดยนางสาววไลภรณ์ พรพจน์ธนาภา ผู้จัดการแผนก IT Regional Support Group แห่ง Daikin Industries (Thailand) LTD ในปี 2561

3) ปรับค่าความถี่มูลฐานโดยการแปลงค่าเฮิร์ตซ์เป็นค่าเซมิโตน

ผู้วิจัยปรับค่าความถี่มูลฐานของผู้บอกภาษาแต่ละคนโดยการแปลงเป็นค่าเซมิโตนเพื่อลดความแตกต่างอันเนื่องมาจากสรีระของผู้พูดที่แตกต่างกัน อายุที่ต่างกัน ฯลฯ และเพื่อให้ผลการวิเคราะห์สัทลักษณะของวรรณยุกต์สอดคล้องกับการรับรู้วรรณยุกต์ ผู้วิจัยใช้สูตรในการแปลงค่าเฮิร์ตซ์เป็นค่าเซมิโตน คือ เซมิโตน = $12 \times \text{LOG}(\text{ค่าเฮิร์ตซ์ที่จะแปลงค่า} / \text{ค่าเฮิร์ตซ์ที่ต่ำที่สุด}) / \text{LOG}(2)$ โดยแทนค่าอ้างอิงด้วยค่าเฮิร์ตซ์ที่ต่ำที่สุดในชุดข้อมูลของผู้บอกภาษาแต่ละคน สูตรดังกล่าวเป็นสูตรที่ศุจินธุ์ จิตวิริยนนท์ (2555) พบว่าเหมาะสมกับงานวิจัยที่ต้องการศึกษาระบบวรรณยุกต์ เพราะการตรึงค่าต่ำสุดที่ 0 เซมิโตน จะช่วยลดการแปรของระดับเสียง แสดงการกระจายบนสเกลเซมิโตน และแสดงพิสัยวรรณยุกต์กว้างพอที่จะช่วยให้การวิเคราะห์ระดับเสียงสูงต่ำและทิศทางการขึ้นตกของระดับเสียงได้ดีกว่าการแทนค่าอ้างอิงด้วยค่าเฮิร์ตซ์ที่กำหนดเอง ดังนั้น ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงเลือกใช้สูตรดังกล่าว

4) สร้างกราฟเส้นแสดงสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์จากค่าเซมิโตนของผู้บอกภาษาแต่ละคน

ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรม Microsoft Excel หาค่าเซมิโตนเฉลี่ยของวรรณยุกต์แต่ละหน่วยเสียงที่ปรากฏในพยางค์เป็นและในพยางค์ตายของผู้บอกภาษาแต่ละคน และสร้างกราฟเส้นแสดงสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์จากค่าเซมิโตนโดยแบ่งช่วงระดับเสียงออกเป็น 5 ระดับ

5) จำแนกข้อมูลวรรณยุกต์จาก 50 จุดเก็บข้อมูลว่ามีทั้งหมดกี่รูปแบบ

นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษา “ลาวชะเชิงเทรา” ที่พูดใน 50 จุดเก็บข้อมูลด้วยวิธีการฟังร่วมกับวิธีการทางกลศาสตร์ มาจำแนกว่ามีทั้งหมดกี่รูปแบบ ในงานวิจัยนี้ ใช้ข้อมูลวรรณยุกต์ที่ปรากฏในพยางค์เป็นและพยางค์ตายสระเสียงยาวเท่านั้น ไม่ได้ใช้ข้อมูลวรรณยุกต์ที่ปรากฏในพยางค์ตายสระเสียงสั้นในการจำแนกภาษา เนื่องจากงานวิจัยนี้ได้ใช้ผลการวิเคราะห์วรรณยุกต์ทางกลศาสตร์ซึ่งกำหนดให้คำทดสอบทั้งหมดมีสระเสียงยาว ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ให้วรรณยุกต์ในพยางค์ตายเป็นหน่วยเสียงวรรณยุกต์ย่อย (allotone) ของวรรณยุกต์ในพยางค์เป็นโดยมีโครงสร้างพยางค์ที่แตกต่างกันเป็นเงื่อนไข ทั้งนี้ ในแต่ละรูปแบบซึ่งมีระบบวรรณยุกต์เหมือนกัน อาจมีสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์บางหน่วยเสียงแตกต่างกันในแต่ละจุดเก็บข้อมูล

6) สร้างกราฟเส้นแสดงสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์จากค่าเซมิโตนในแต่ละวิธภาษา

ในแต่ละวิธภาษา ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรม Microsoft Excel สร้างกราฟเส้นแสดงสัทลักษณะของวรรณยุกต์แต่ละหน่วยเสียงของผู้บอกภาษาแต่ละคน หลังจากนั้นหาค่าเซมิโตนเฉลี่ยรวมของผู้บอกภาษาทุกคนที่มีกราฟเส้นแสดงสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และสร้างกราฟแสดงสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์แต่ละหน่วยเสียงจากค่าเซมิโตนเฉลี่ยรวม โดยปรับ

ช่วงระดับเสียงเป็น 5 ระดับ อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ผลการวิเคราะห์สัทลักษณะของวรรณยุกต์ด้วยวิธีการฟังพบว่า หน่วยเสียงวรรณยุกต์ใดที่มี 2 รูปแปรตามถิ่นหรือแปรตามผู้บอกภาษาในแต่ละจุดเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้แยกนำเสนอกราฟเส้นแสดงสัทลักษณะของวรรณยุกต์เป็น 2 ภาพ เพื่อแสดงสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่มีรูปแปรต่างกัน โดยแบ่งช่วงระดับเสียงออกเป็น 5 ระดับ หลังจากนั้นจึงหาค่าเซมิโตนเฉลี่ยรวมและสร้างกราฟเส้นแสดงสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์รูปแปรนั้น ๆ โดยแบ่งช่วงระดับเสียงออกเป็น 5 ระดับเช่นกัน

ตัวอย่างเช่น วิธภาษา ก มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์รูปแบบที่ 1 พบในจุดเก็บข้อมูลที่ 1 และ 2 ซึ่งเก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาจุดเก็บข้อมูลละ 3 คน เป็นวิธภาษาที่มีระบบวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง แต่พบว่า ว.3 ที่พบในจุดเก็บข้อมูลที่ 1 และ 2 มีสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ต่างกัน คือ เป็นเสียงสูง-ตกในจุดเก็บข้อมูลที่ 1 แต่เป็นเสียงต่ำ-ขึ้นในจุดเก็บข้อมูลที่ 2 ในกรณีเช่นนี้ ผู้วิจัยเฉลี่ยค่าเซมิโตนของผู้บอกภาษาที่มีสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์เหมือนกันเท่านั้นและสร้างกราฟเส้นแสดงสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์จากค่าเซมิโตนแยกเป็น 2 กราฟ เพื่อแสดงสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ที่แตกต่างกัน

7) สร้างกราฟแท่งแสดงค่าระยะเวลาของวรรณยุกต์ในแต่ละวิธภาษา

ผู้วิจัยหาค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์แต่ละหน่วยเสียงในโครงสร้างพยางค์แต่ละแบบ และแสดงผลด้วยการสร้างกราฟแท่งแสดงค่าระยะเวลาของวรรณยุกต์ในแต่ละภาษาและวิธภาษา ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะไม่เฉลี่ยค่าระยะเวลาของวรรณยุกต์ในคำที่มีโครงสร้างพยางค์ต่างกัน เนื่องจากงานวิจัยที่ผ่านมา (Laver, 1994; Luangthongkum, 1977; อีระพันธ์ เหลืองทองคำ และคณะ, 2554; รุจนา พินิจารมณ, 2533; สุกัลยา สุรินทร์ไพบูลย์, 2528) พบว่าโครงสร้างพยางค์ที่ต่างกัน มีผลต่อความสั้นยาวของพยางค์แตกต่างกัน และผู้วิจัยสังเกตว่าในภาพรวมของผู้บอกภาษาในงานวิจัยนี้มีลักษณะสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา คือ ค่าระยะเวลาของวรรณยุกต์เดียวกันในโครงสร้างพยางค์ที่ต่างกันมีค่าระยะเวลาไม่เท่ากันโดยประมาณ

3.7 การระบุและจำแนกภาษา “ลาวชะเชิงเทรา” โดยใช้เกณฑ์วรรณยุกต์

ระบุและจำแนกกลุ่มภาษา “ลาวชะเชิงเทรา” ที่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์เหมือนกันในแต่ละรูปแบบว่าเป็นภาษาลาวหรือไม่ใช่ภาษาลาว และถ้าเป็นภาษาลาว จำแนกเป็นภาษาลาวที่มีวรรณยุกต์คล้ายภาษาลาวกลุ่มย่อยใด (ดูแผนภาพแสดงเกณฑ์ในการจำแนกภาษาลาวในภาพที่ 3.2)

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับเกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนกภาษาลาว พบว่า ลักษณะเด่นซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในการจำแนกภาษาลาว คือ รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์

แบบ B≠DL, C1=DL123 และ C234=DL4 (Akharawatthanakun, 2002, 2004; Brown, 1965; Strecker, 1979; Tingsabadh, 2001; ธีระพันธ์ ล. ทองคำ, 2559; พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2541, 2546) แม้รูปแบบ B1234 จะเป็นอีกลักษณะเด่นที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการจำแนกภาษาลาว เช่น ในงานของ Hartmann (1980, 2002) Akharawatthanakun (2002, 2004) และพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2541, 2546) ในงานวิจัยนี้ไม่ได้รวมรูปแบบดังกล่าว (B1234) เป็นเกณฑ์หลักในการจำแนกภาษาลาว เนื่องจากภาษาลาวบางถิ่นในงานวิจัยที่ผ่านมา มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในคอลัมน์ B แบบ B123-4 เช่น ภาษาลาวถิ่นต่าง ๆ ที่พูดในอำเภอเมือง อำเภอธวัชบุรี อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด อำเภอกาบเชิง จังหวัดมหาสารคาม ตำบลโนนเพ็ด อำเภอประทาย และอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา และอำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ ในงานของ Brown (1965)

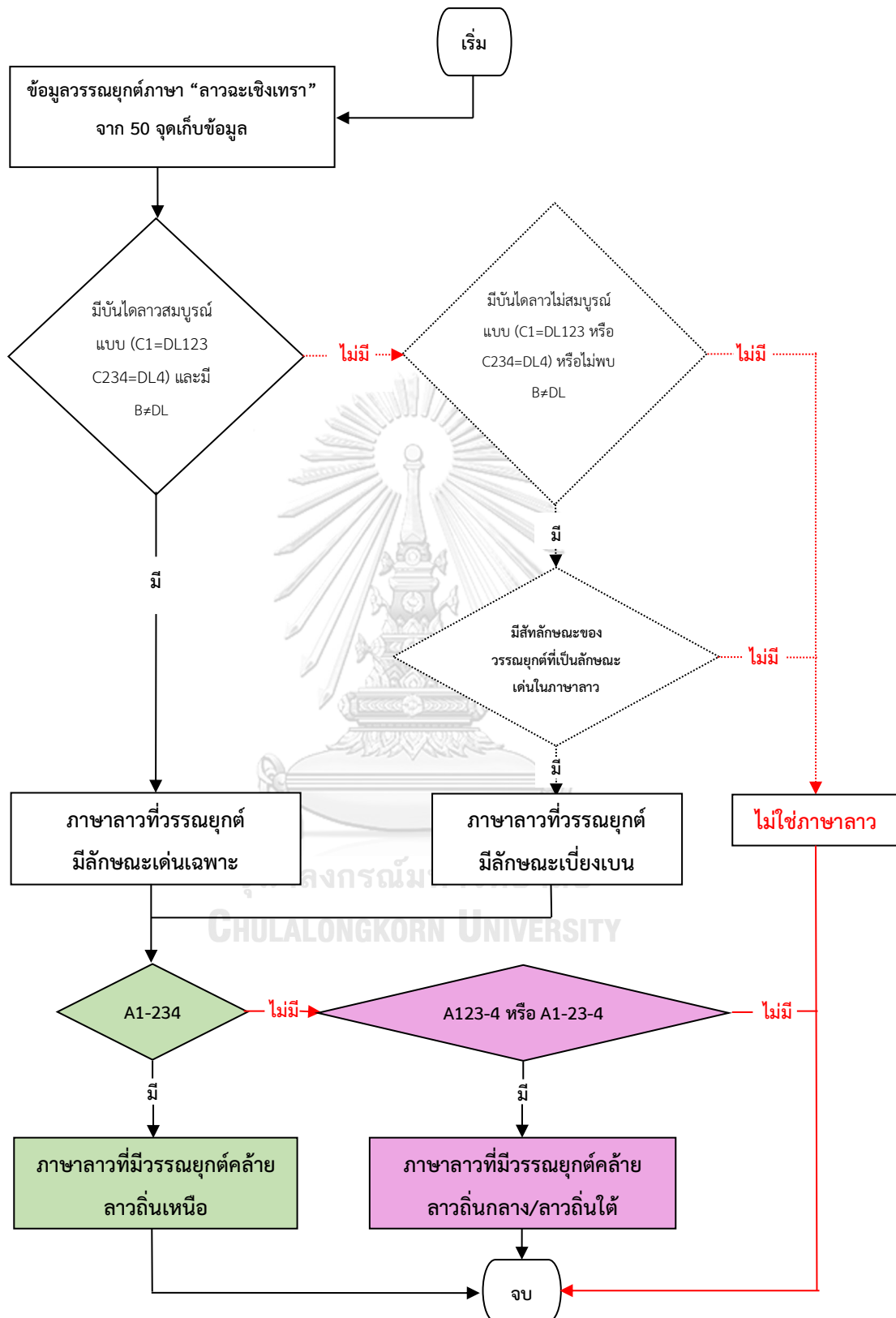
ผู้วิจัยใช้รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์เป็นเกณฑ์หลักและสัทลักษณะของวรรณยุกต์เป็นเกณฑ์รองในการระบุและจำแนกภาษา “ลาวอะเขิงเทธา” กล่าวคือ ใช้รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาลาว (B≠DL และ C1=DL123 และ C234=DL4) เป็นเกณฑ์หลัก ถ้ามีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาลาวสมบูรณ์แบบ ผู้วิจัยได้จำแนกให้เป็นภาษาลาวที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยตระหนักดีว่าภาษามีการแปรและการเปลี่ยนแปลง จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ภาษาลาวบางถิ่นในปัจจุบันมีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาลาวเพียงบางส่วน (มี B≠DL หรือ C1=DL123 หรือ C234=DL4) ผู้วิจัยจึงใช้เกณฑ์รองประกอบ นั่นคือ เกณฑ์สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในคอลัมน์ B และในช่อง C234 กล่าวคือ ถ้ามีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาลาวบางส่วน และมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในคอลัมน์ B เป็นเสียงระดับ หรือมีวรรณยุกต์ในช่อง C234 เป็นเสียงตก³⁴ ผู้วิจัยได้จำแนกให้เป็นภาษาลาวที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน (ในบางกรณีผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์อื่น ๆ มาพิจารณาประกอบด้วยในลักษณะเกณฑ์เสริมเพื่อความมั่นใจยิ่งขึ้น เช่น พัฒนาการของสระประสมดั้งเดิม *aυ คำแสดงคำถาม ฯลฯ) แต่ถ้าไม่มีลักษณะเด่นในภาษาลาวทั้งรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ ผู้วิจัยได้จำแนกให้เป็นภาษาที่ไม่ใช่ภาษาลาว

ในการจำแนกกลุ่มย่อยภาษาลาว ผู้วิจัยใช้เกณฑ์พัฒนาการของวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A ดังนี้ ภาษาลาวที่มีวรรณยุกต์คล้ายลาวถิ่นเหนือ มีพัฒนาการของวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A แบบ A1-234 และภาษาลาวที่มีวรรณยุกต์คล้ายลาวถิ่นกลาง/ลาวถิ่นใต้ มีพัฒนาการของวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A แบบ A123-4 หรือ A1-23-4 เกณฑ์ดังกล่าวได้มาจากการประมวลและสังเคราะห์จากการทบทวน

³⁴ เป็นสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาลาว และเป็นสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมจากการสืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาลาวดั้งเดิมในงานวิจัยของพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2546)

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะวรรณยุกต์ในภาษาลาว (Akharawatthanakun, 2002, 2004; Brown, 1965; Chamberlain, 1975, 1984; Hartmann, 1980, 2002, 2004; Khanittanan, 1973; Li, 1977; Osatananda, 1997; Simmonds, 1965; Strecker, 1979; Sungkep, 1983; Tanprasert, 2003; Tingsabadh, 2001; กัณฑ์มา วัฒนธรรมประเพณี และสุนันทา เลี่ยมประวัติ, 2528; กาญจนา คูวัฒนะศิริ, 2524; กาญจนา ปัทมดิกล และบรรพต สุวรรณประเสริฐ, ม.ป.ป.; กาญจนา พันธุ์คำ, 2523; จารุวรรณ สุขปิติ, 2532; จินดา ขาดิวงษ์, 2528; ชลลดา สัจจาททรัพย์, 2534; ทศไนย อารมณสุข, 2521; ธีระพันธ์ ล. ทองคำ, 2559; นงนุช ปู่เผ่าพันธ์, 2527; พรศรี ชินเชษฐ, 2531; พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2541, 2546; รัชนี เสนีย์ศรีสันต์, 2526; วรรณา จันทนาคม และวรรณา รัตนประเสริฐ, 2526; วรรณา รัตนประเสริฐ, 2528; วริษา กมลนาวิน, 2556; วัลลียา วัชรภรณ์, 2534; วิจิตร คำมัญ, 2535; วิไลลักษณ์ เดชะ, 2530; ศิวพร ฮาซันนารี, 2543; อุทัยวรรณ ต้นหยง, 2526, ม.ป.ป.)

ภาพที่ 3.2 แผนภาพแสดงเกณฑ์ในการจำแนกภาษาลาว

3.8 การนำเสนอผลการระบุและจำแนกภาษา “ลาวฉะเชิงเทรา”

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการระบุและจำแนกภาษา “ลาวฉะเชิงเทรา” ด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์ในบทที่ 4 พร้อมทั้งนำเสนอผลการศึกษาความสอดคล้องระหว่างชื่อเรียกกลุ่มคน “ลาว” และผลการจำแนกด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์ในบทดังกล่าว³⁵

3.9 การนำเสนอผลการวิเคราะห์วรรณยุกต์โดยการบรรยายประกอบภาพ

ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ระบบวรรณยุกต์และสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์โดยเชื่อมโยงกับรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ของแต่ละภาษา โดยจะแบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์วรรณยุกต์และสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในภาษาแต่ละกลุ่ม ดังนี้ วรรณยุกต์และสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มลาว (บทที่ 5) วรรณยุกต์และสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มพวน (บทที่ 6) และวรรณยุกต์และสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มไทเหนือหัวพัน (บทที่ 7)

3.10 การนำเสนอสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะ

ส่วนสรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยได้นำเสนอในบทสุดท้าย คือ บทที่ 8 พร้อมทั้งได้จัดทำแผนที่ภาษา “ลาวฉะเชิงเทรา” ที่ได้จากผลการระบุและจำแนกภาษาด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์ ในหัวข้อ 3.7 ด้วยระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (Geographical Information System/ GIS) โดยใช้แผนที่พื้นฐาน (Base Map) จากกระทรวงคมนาคม (2555) และระบุพิกัดจุดเก็บข้อมูลในระบบ GPS (Global Positioning System)

³⁵ เพื่อความชัดเจนและติดตามผลการศึกษาได้ง่าย ผู้วิจัยจะนำเสนอภาพรวมของผลการระบุและจำแนกภาษา “ลาวฉะเชิงเทรา” ด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์ และผลการศึกษาความสอดคล้องระหว่างชื่อเรียกกลุ่มคน “ลาว” และผลการจำแนกด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์ก่อน แล้วจึงจะนำเสนอระบบวรรณยุกต์และสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ (ค่าความถี่มาตรฐานและค่าระยะเวลา) ในแต่ละกลุ่มภาษา โดยเชื่อมโยงกับรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ตามแนวคิดของวรรณยุกต์ของ Gedney (1972)

บทที่ 4

การระบุและจำแนกภาษา “ลาว” ที่พูดใน 3 อำเภอของจังหวัดฉะเชิงเทรา

เนื้อหาในบทที่ 4 เป็นการนำเสนอผลการระบุและจำแนกภาษา “ลาวฉะเชิงเทรา” ด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์ที่ได้นำเสนอไว้ในบทที่ 3 หัวข้อย่อย 3.7 โดยเน้นรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์เป็นสำคัญ ส่วนระบบวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่เป็นรายละเอียดนั้น จะยังไม่นำเสนอในบทนี้ แต่จะนำเสนอในบทที่ 5 – 7 เนื้อหาในบทนี้แบ่งเป็น 5 หัวข้อหลัก คือ (1) ภาพรวมของผลการระบุและจำแนกภาษา “ลาวฉะเชิงเทรา” ด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์ (2) ภาษา “ลาวฉะเชิงเทรา” กลุ่ม 1: ภาษากลุ่มลาว (3) ภาษา “ลาวฉะเชิงเทรา” กลุ่ม 2: ภาษากลุ่มพวน (ไม่ใช่ภาษาลาว) (4) ภาษา “ลาวฉะเชิงเทรา” กลุ่ม 3: ภาษากลุ่มไทเหนือหัวพัน (ไม่ใช่ภาษาลาว) และ (5) สรุป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

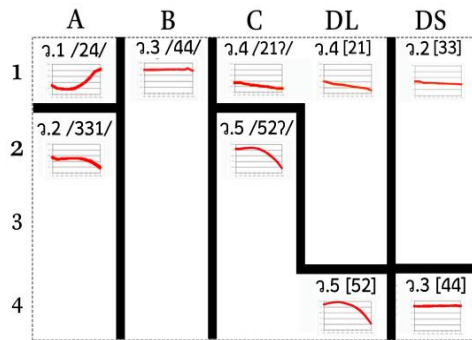
4.1 ภาพรวมของผลการระบุและจำแนกภาษา “ลาวฉะเชิงเทรา” ด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลวรรณยุกต์จากผู้บอกภาษา “ลาวฉะเชิงเทรา” จำนวน 124 คนใน 50 จุดเก็บข้อมูล ผู้วิจัยพบรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์จำนวนรวมทั้งสิ้น 16 รูปแบบ เมื่อใช้เกณฑ์วรรณยุกต์ พบว่าสามารถระบุและจำแนกภาษา “ลาวฉะเชิงเทรา” ได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่ม 1: ภาษากลุ่มลาว และกลุ่ม 2: ภาษากลุ่มพวน-ไทเหนือหัวพัน (ไม่ใช่ภาษาลาว) ทั้งนี้ สามารถระบุและจำแนกภาษาในกลุ่ม 2 ได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ ภาษากลุ่มพวน และภาษากลุ่มไทเหนือหัวพัน ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกภาษาแต่ละกลุ่มว่า กลุ่ม 1 (กลุ่มลาว) กลุ่ม 2 (กลุ่มพวน) และกลุ่ม 3 (กลุ่มไทเหนือหัวพัน) เพื่อให้สั้นและกระชับ แต่ละกลุ่มประกอบด้วย 2 กลุ่มย่อย ได้แก่ กลุ่มย่อยวิธภาษาที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ และกลุ่มย่อยวิธภาษาที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน (ดังแสดงในภาพที่ 4.1 – 4.4) ทั้งนี้ ภาษาใน 2 กลุ่มหลัง (กลุ่มพวน และกลุ่มไทเหนือหัวพัน) เป็นกลุ่มที่ไม่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นของวรรณยุกต์ในภาษาลาว แต่มีลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาพวน และภาษาไทเหนือหัวพัน (ดูผลการศึกษาด้วยเกณฑ์เสริมซึ่งช่วยยืนยันผลการวิเคราะห์ด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์ในอภิปรายผล บทที่ 8) ต่อไปนี้เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับการระบุและจำแนกภาษา “ลาว” ที่พูดในฉะเชิงเทราทั้ง 3 กลุ่ม

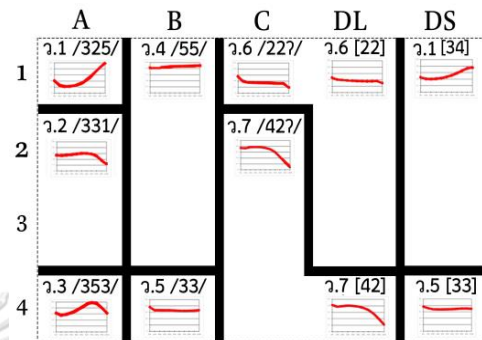
กลุ่ม 1: ภาษากลุ่มลาว (8 จุดเก็บข้อมูล: 4 รูปแบบ)

กลุ่ม 1/1: ภาษาลาวที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ

รูปแบบที่ 1/1.1

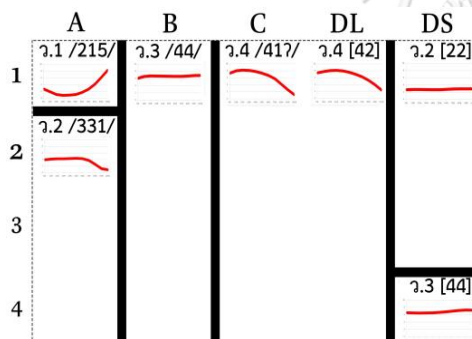

รูปแบบที่ 1/1.2

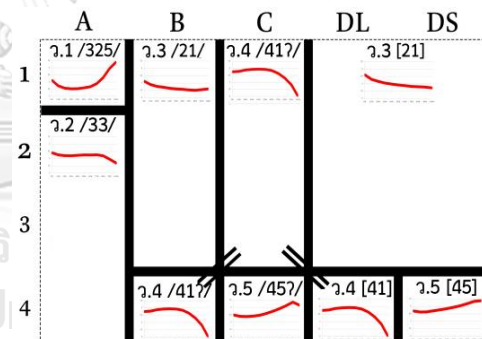

กลุ่ม 1/2: ภาษาลาวที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน

รูปแบบที่ 1/2.1

รูปแบบที่ 1/2.2

ภาพที่ 4.1 รูปแบบวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มลาว 4 ภูมิภาค

กลุ่ม 2: ภาษากลุ่มพวน (18 จุดเก็บข้อมูล: 3 รูปแบบ)

กลุ่ม 2/1: ภาษาพวนที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ

รูปแบบที่ 2/1

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1/215/	ว.3 /22/	ว.5 /447/	ว.3 /22/	ว.1 [34]
2	ว.2 /231/		ว.6 /357/		
3					
4		ว.4 /41/		ว.4 /41/	ว.5 [44]

กลุ่ม 2/2: ภาษาพวนที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน

รูปแบบที่ 2/2.1

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1/215/	ว.3 /22/	ว.5 /447/		ว.3 /22/
2	ว.2 /231/		ว.6 /257/		
3					
4		ว.4 /41/		ว.4 /41/	ว.5 [45]

รูปแบบที่ 2/2.2

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1/215/	ว.3 /22/	ว.5 /347/	ว.3 /22/	ว.2 [33]
2	ว.2 /231/				
3					
4		ว.4 /41/		ว.4 /41/	ว.5 [34]

ภาพที่ 4.2 รูปแบบวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มพวน 3 ภูมิภาค

กลุ่ม 3: ภาษากลุ่มไทเหนือหัวพัน (24 จุดเก็บข้อมูล: 9 รูปแบบ)

กลุ่ม 3/1: ภาษาไทเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ

รูปแบบที่ 3/1.1

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1 /215/	ว.3 /434/	ว.5 /357/	ว.3 /434/	ว.7 /24/
2	ว.2 /331/	/41/		/41/	/32/
3					
4		ว.4 /447/	ว.6 /317/	ว.4 [44]	

รูปแบบที่ 3/1.2

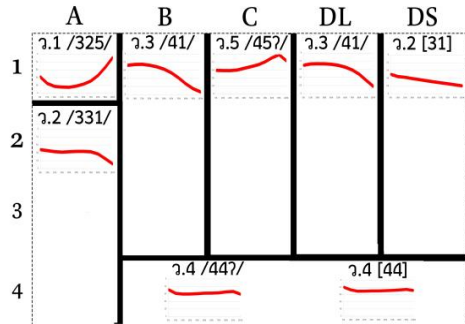
	A	B	C	DL	DS
1	ว.1 /325/	ว.3 /41/	ว.4 /357/	ว.3 /41/	ว.6 /23/
2	ว.2 /331/	/25/		/25/	/31/
3					
4		ว.4 /357/	ว.5 /317/	ว.4 [45]	

ภาพที่ 4.3 รูปแบบวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มไทเหนือหัวพันที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ 2 วิธภาษา

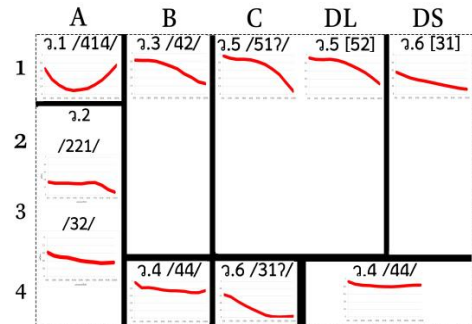
หมายเหตุ: ในบางวิธภาษา ผู้บอกภาษาบางคนในบางจุดเก็บข้อมูลมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์บางหน่วยเสียงแตกต่างกัน ดังนั้น ในกล่องวรรณยุกต์บางช่องจึงมีเส้นแสดงสัทลักษณะของวรรณยุกต์บางหน่วยเสียงเป็น 2 เส้น

กลุ่ม 3/2: ภาษาไทเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน

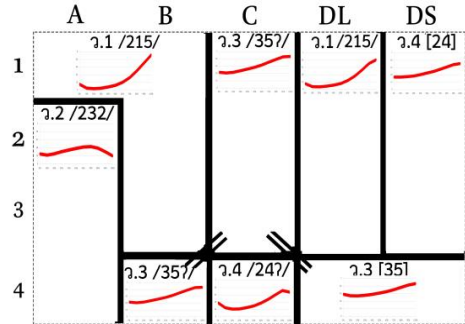
รูปแบบที่ 3/2.1

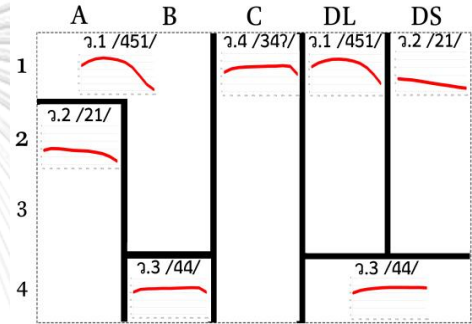
รูปแบบที่ 3/2.2

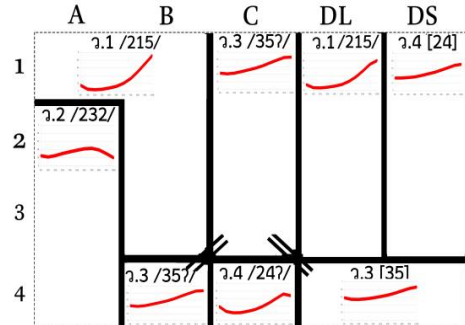
รูปแบบที่ 3/2.3

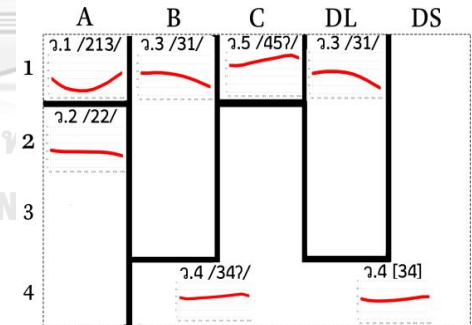
รูปแบบที่ 3/2.4

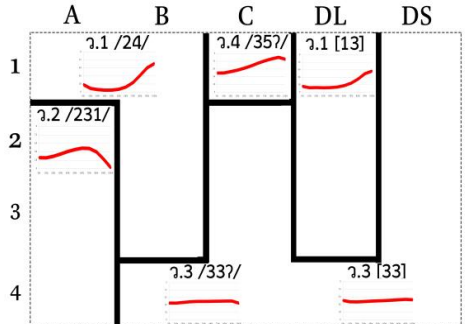
รูปแบบที่ 3/2.5

รูปแบบที่ 3/2.6

รูปแบบที่ 3/2.7

ภาพที่ 4.4 รูปแบบวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มไทเหนือหัวพันที่มีลักษณะเบี่ยงเบน 7 วิชาษา

4.2 ภาษา “ลาวอะเซิงเทรา” กลุ่ม 1: ภาษากลุ่มลาว

ภาษาในกลุ่ม 1 ที่เป็นกลุ่มภาษาลาว พบทั้งหมด 4 วิธภาษา เมื่อใช้รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาลาวเป็นเกณฑ์หลัก ($B \neq DL$, $C1 = DL123$ และ $C234 = DL4$) และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาลาวเป็นเกณฑ์รอง (วรรณยุกต์ในคอลัมน์ B เป็นเสียงระดับ และวรรณยุกต์ในช่อง C234 เป็นเสียงตก) สามารถจำแนกภาษาลาวออกเป็น 2 กลุ่มย่อย ได้แก่ *กลุ่ม 1/1* ภาษาลาวที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ จำนวน 2 วิธภาษา และ *กลุ่ม 1/2* ภาษาลาวที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน จำนวน 2 วิธภาษา (ดูภาพที่ 4.1) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

กลุ่ม 1/1: วรรณยุกต์ในภาษาลาวที่มีลักษณะเด่นเฉพาะของภาษาลาว

ภาษาในกลุ่ม 1/1 เป็นภาษาลาวที่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเด่นเฉพาะของภาษาลาวสมบูรณ์แบบ นั้นคือ มี $B \neq DL$, $C1 = DL123$ และ $C234 = DL4$ ทั้งนี้ รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ดังกล่าวเป็นรูปแบบที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในงานวิจัยที่ผ่านมาว่าเป็นรูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาลาว เช่น Akharawatthanakun (2002, 2004); Brown (1965); Hartmann (1980, 2002); Osatananda (1997); Strecker (1979); Tingsabadh (2001); Trongdee (2014); อีระพันธ์ ล. ทองคำ (2559); พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2541, 2546); วริษา กมลนาวิน (2556) เป็นต้น นอกจากนี้ ภาษาในกลุ่มนี้ยังเป็นภาษาที่ยังคงเก็บรักษาสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาลาวไว้นั้นคือ วรรณยุกต์ในคอลัมน์ B เป็นเสียงระดับ และวรรณยุกต์ในช่อง C234 เป็นเสียงตกซึ่งพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2546) ได้สืบสร้างให้เป็นวรรณยุกต์ดั้งเดิมในภาษาลาว ภาษาในกลุ่มย่อยนี้พบจำนวน 2 วิธภาษา ได้แก่ ภาษาลาวที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 1/1.1 และภาษาลาวที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 1/1.2

วรรณยุกต์ในภาษาลาวที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 1/1.1 พุดโดยกลุ่มชนที่มีชื่อเรียกตนเองและชื่อเรียกภาษาว่า “ลาว/ลาวอีหยัง” ตั้งถิ่นฐานอยู่ในจุดเก็บข้อมูลที่ 33 บ้านหนองปรือ หมู่ 9 ตำบลเกาะขนุน อำเภอพนมสารคาม วิธภาษานี้มีรูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์ ดังนี้ $A1-234$, $B1234$, $C1-234$, $DL123-4$ และ $DS123-4$ โดย $A234 = DS123$, $B1234 = DS4$, $B \neq DL$, $C1 = DL123$ และ $C234 = DL4$ ดังแสดงในภาพที่ 4.5

วรรณยุกต์ในภาษาลาวที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 1/1.1

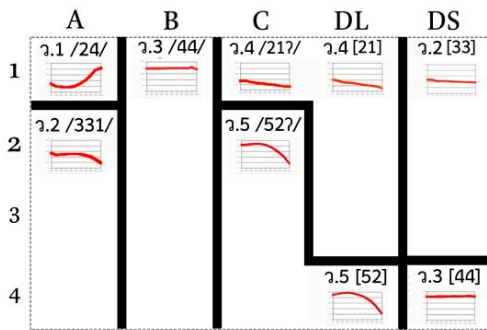
	A	B	C	DL	DS
1	ว.1 /24/	ว.3 /44/	ว.4 /217/	ว.4 [21]	ว.2 [33]
2	ว.2 /331/		ว.5 /527/		
3					
4				ว.5 [52]	ว.3 [44]

ภาพที่ 4.5 วรรณยุกต์ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1

(ดูผลการวิเคราะห์สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาพที่ 5.1 – 5.16 หน้า 128 – 135 ในบทที่ 5)

จากภาพที่ 4.5 จะเห็นได้ว่า วิธภาษานี้มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาลาว นั่นคือ มี $B \neq DL$, $C1 = DL123$ และ $C234 = DL4$ โดยมีพัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A แบบ A1-234 จำแนกกลุ่มย่อยเป็นภาษาลาวที่มีวรรณยุกต์คล้ายภาษาลาวถิ่นเหนือ วิธภาษานี้มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์เหมือนหรือคล้ายในภาษาลาวหลวงพระบางในงานของ Brown (1965); Chamberlain (1975); พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2546); วริษา กมลนาวิน (2556); และศิวพร ฮาชันนารี (2543) โดยมีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A, *B, *C และ *DL เหมือนกันทุกประการ ดังแสดงในภาพที่ 4.6

งานวิจัยนี้

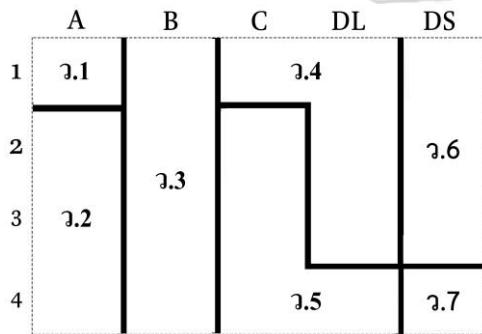
วรรณยุกต์ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1

Brown (1965)

Class	A	B	C	DL	DS
High	Mid Falling Rising		High Falling Glottalized		
Mid	Low Rising	Mid	Mid Rising Glottalized		Mid Rising
Low				Mid Rising	Mid

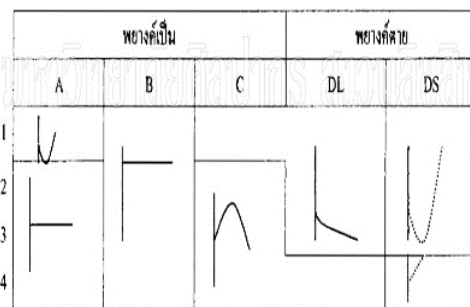
วรรณยุกต์ในภาษาลาวหลวงพระบาง (ลาวเหนือ)

Chamberlain (1975)

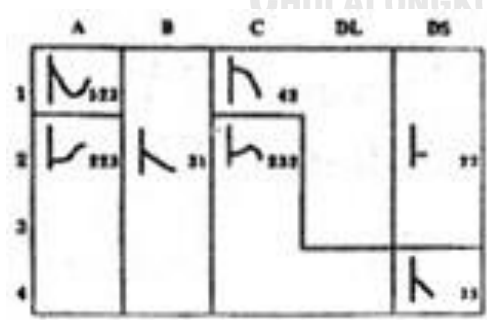
วรรณยุกต์ในภาษาลาวหลวงพระบาง (ลาวเหนือ)
(ปรับจาก Chamberlain, 1975)

ศิวพร ฮาชันนารี (2543)

วรรณยุกต์ในภาษาลาวหลวงพระบาง บ.ปากเชียง
แขวงหลวงพระบาง

พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2546)

วรรณยุกต์ในภาษาลาวหลวงพระบาง
พุดใน บ.ปากอิงใต้ อ.เชียงของ จ.เชียงราย

วริษา กมลนาวัน (2556)

แถว	A	B	C	DL	DS
1	ว.1 สูง-ตก-กลาง ระดับ 533		ว.4 กลาง-ตก 32		ว.5 กึ่งต่ำ-ขึ้น 23
2		ว.3 กึ่งต่ำ-ระดับ 22	ว.5 กึ่งต่ำ-ขึ้น 23		
3					
4	ว.2 ต่ำ-ขึ้น 12				ว.3 22 กึ่งต่ำ-ระดับ

วรรณยุกต์ในภาษาลาวหลวงพระบาง บ.เชียงแมน
เมืองจอมเพชร แขวงหลวงพระบาง

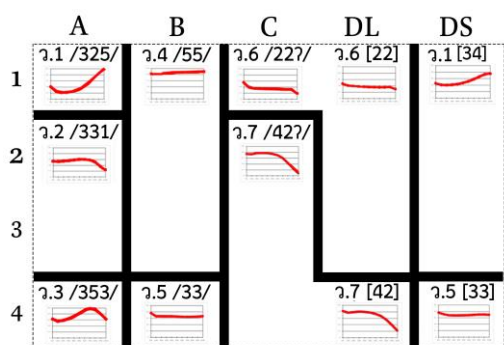
ภาพที่ 4.6 เปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1 กับรูปแบบวรรณยุกต์ที่พบในงานวิจัยที่ผ่านมา

จากภาพที่ 4.6 จะเห็นได้ว่า ภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1 มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์เหมือนหรือคล้ายคลึงกับภาษาลาวหลวงพระบางในงานวิจัยที่ผ่านมา

จากการสอบถามเกี่ยวกับประวัติการอพยพย้ายถิ่นของกลุ่มคนที่พูดภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1 จากผู้บอกภาษาและกลุ่มชนในจุดเก็บข้อมูลที่ 33 (บ.หนองปรือ) คนหนองปรือต่างยืนยันว่าบรรพบุรุษเป็นคนลาวที่มาจากประเทศลาวในอดีต แต่ไม่ทราบว่ามาจากเมืองใด กลุ่มคนที่พูดภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1 มักใช้คำแสดงคำถาม ‘อะไร’ [ʔi:³³ naŋ²⁴] ขยายคำเรียกชื่อกลุ่มชนและชื่อเรียกภาษา “ลาว” ว่า “ลาวอีหยัง” เพื่อระบุและจำแนกกลุ่มชนและภาษาของตนออกจากกลุ่มคนที่พูดภาษา “ลาว ฉะเชิงเทรา” กลุ่มอื่น ๆ ซึ่งพูดวิธภาษาต่างกันและ/หรือใช้คำแสดงคำถาม ‘อะไร’ แตกต่างกัน ทั้งนี้ เมื่อศึกษาข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์การอพยพของกลุ่มคนลาวเข้ามาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ในระยะแรก ประมาณปี พ.ศ.2322 ซึ่งตรงกับสมัยกรุงธนบุรี มีการอพยพของชาวลาวเวียงและลาวหัวเมืองฝั่งโขงตะวันออกเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดฉะเชิงเทรา รวมทั้ง สระบุรี นครนายก ลพบุรี และราชบุรีด้วย และในสมัยรัชกาลที่ 3 ก็ได้มีการอพยพของชาวลาวจากเมืองเวียงจันทน์และชาวลาวจากหัวเมืองอื่น ๆ เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดฉะเชิงเทราอีก (บังอร ปิยะพันธุ์, 2541; ศรีศักร วัลลิโภดม, 2523) ผู้วิจัยสันนิษฐานว่ากลุ่มคนที่พูดภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1 น่าจะเป็นกลุ่มชนที่มีบรรพบุรุษอพยพมาฉะเชิงเทราในสมัยรัชกาลที่ 3 ในกรณีนี้ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าชื่อเรียกกลุ่มคน “ลาว/ลาวอีหยัง” สอดคล้องกับผลการจำแนกด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์ นั่นคือ ภาษาที่พูดเป็นภาษาลาวสอดคล้องกับชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์และชื่อเรียกภาษา (ดูรายละเอียดในอภิปรายผล บทที่ 8)

วรรณยุกต์ในภาษาลาวที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 1/1.2 พูดโดยกลุ่มคนที่เรียกตนเองและภาษาว่า “ลาว/ลาวอีหยัง” เช่นเดียวกับกลุ่มคนที่พูดภาษาลาวที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 1/1.1 เพราะใช้คำแสดงคำถาม [ʔi:³³ naŋ³²⁵] ‘อะไร’ เหมือนกัน และแตกต่างจากกลุ่มคน “ลาวฉะเชิงเทรา” กลุ่มอื่นเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ผู้บอกภาษาทั้ง 2 วิธภาษาต่างยืนยันว่าพูดสำเนียงแตกต่างกัน เมื่อวิเคราะห์ภาษาลาวที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 1/1.2 พบว่า ภาษาดังกล่าวมีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ ดังนี้ A1-23-4, B123-4, C1-234, DL123-4, DS123-4 โดย A1=DS123, B≠DL, B4=DS4, C1=DL123 และ C234=DL4 (ดูภาพที่ 4.7)

วรรณยุกต์ในภาษาลาวที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 1/1.2

ภาพที่ 4.7 วรรณยุกต์ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.2

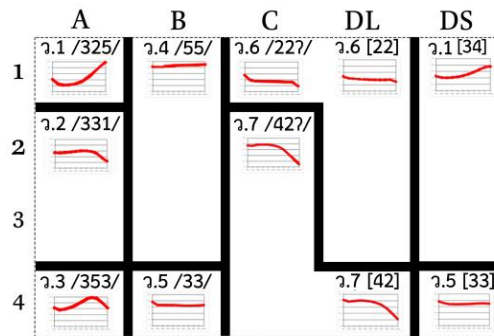
(ดูผลการวิเคราะห์สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาพที่ 5.17 – 5.36 หน้า 136 – 145 ในบทที่ 5)

จากภาพที่ 4.7 จะเห็นได้ว่าวิภาษานี้ยังคงเก็บรักษาลักษณะเด่นในภาษาลาวไว้ นั่นคือ $B \neq DL$, $C1 = DL123$ และ $C234 = DL4$ โดยมีพัฒนาการของวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A แบบ A1-23-4 จำแนกกลุ่มย่อยเป็นภาษาลาวที่มีวรรณยุกต์คล้ายภาษาลาวถิ่นกลาง/ลาวถิ่นใต้ แตกต่างจากภาษาลาวที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 1/1.1 ซึ่งมีพัฒนาการของวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A แบบ A1-234 ทั้งนี้ ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า ลักษณะที่แตกต่างกันดังกล่าวน่าจะเป็นเกณฑ์สำคัญเกณฑ์หนึ่งที่กลุ่มคนที่มีชื่อเรียกตนเองและชื่อเรียกภาษาเหมือนกัน คือ “ลาว/ลาวอีหยัง” ใช้ระบุและจำแนกวิภาษหรือสำเนียงที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มคน “ลาว/ลาวอีหยัง” ที่พูดภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.2 และภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1

วรรณยุกต์ในภาษาลาวที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 1/1.2 พูดใน 5 จุดเก็บข้อมูล ได้แก่ จุดเก็บข้อมูลที่ 24 (บ.ป่าไร่ ม.14 ต.หนองแห่น อ.พนมสารคาม), 29 (บ.หนองเสือ ม.4 ต.เกาะขนุน อ.พนมสารคาม), 32 (บ.หนองปรือ ม.9 ต.เกาะขนุน อ.พนมสารคาม), 39 (บ.หินดาช ม.11 ต.เกาะขนุน อ.พนมสารคาม) และ 41 (บ.หนองอีโถน ม.12 ต.เกาะขนุน อ.พนมสารคาม) ผู้วิจัยพบว่า วิภาษดังกล่าวมีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ รวมถึงสัทลักษณะของวรรณยุกต์ทุกหน่วยเสียงเหมือนกับในภาษากลุ่มลาวใต้ (Southern Lao) ที่พูดในอำเภอเมืองและอำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดมหาสารคาม และตำบลโนนเพ็ด อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมาในงานของ Brown (1965) นอกจากนี้ยังมีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์คล้ายกับในภาษาลาวอีสานถิ่นต่าง ๆ ที่พูดในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมาในงานของ Pudhitanakul (1979) ต่างกันเพียงรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในช่อง A23 กับวรรณยุกต์ในช่อง B4 เท่านั้น ($A23 = B4$) ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยและ Pudhitanakul (1979) วิเคราะห์สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในช่อง A23 แตกต่างกัน ผู้วิจัยวิเคราะห์วรรณยุกต์ในช่อง A23 เป็นเสียง

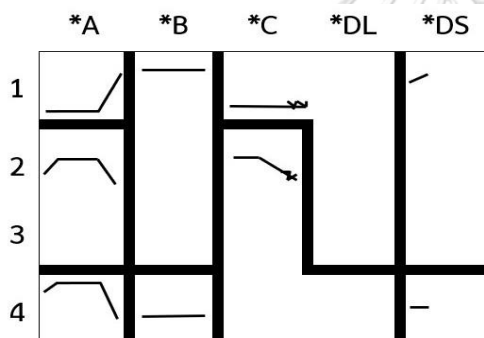
กลางระดับ-ตก /331/ แต่ Pudhitanakul (1979) วิเคราะห์ว่าเป็นเสียงกลางระดับ /33/ และเป็นหน่วยเสียงวรรณยุกต์เดียวกับวรรณยุกต์ในช่อง B4 /33/ ดังแสดงในภาพที่ 4.8

งานวิจัยนี้

วรรณยุกต์ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.2

Brown (1965)

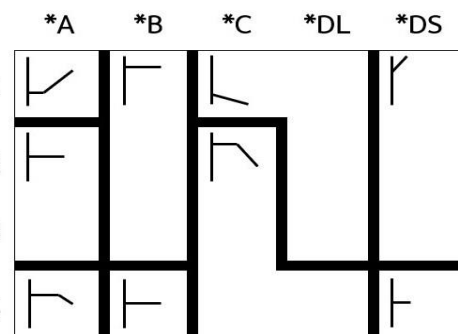

วรรณยุกต์ในภาษาลาวร้อยเอ็ด ธวัชบุรี

วาปีปทุม และโนนเพ็ด

(ปรับจาก Brown, 1965)

Pudhitanakul (1979)

วรรณยุกต์ในภาษาลาวอีสานที่พูดใน อ.บัวใหญ่

จ.นครราชสีมา

(ปรับจาก Pudhitanakul, 1979)

ภาพที่ 4.8 เปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.2 กับรูปแบบวรรณยุกต์ในงานวิจัยที่ผ่านมา

จากภาพที่ 4.8 จะเห็นได้ว่า เมื่อเปรียบเทียบในระดับสัทศาสตร์ วรรณยุกต์ทั้ง 7 หน่วยเสียงในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.2 มีสัทลักษณะเหมือนในภาษาลาวที่พูดในอำเภอเมืองและอำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม และตำบลโนนเพ็ด อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมาในงานของ Brown (1965) ทุกหน่วยเสียง

จากการสอบถามผู้บอกภาษาและชาวบ้านในจุดเก็บข้อมูลที่พูดภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.2 ทั้ง 5 จุดเก็บข้อมูล (24, 29, 32, 39 และ 41) พบว่า ส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าบรรพบุรุษมาจากเมืองใดใน

ประเทศลาว มีผู้บอกภาษาเพียงคนเดียวเท่านั้น (ในจุดเก็บข้อมูลที่ 41 บ.หนองอีโถน) ที่ระบุว่าบรรพบุรุษของตนเป็นคนลาวมาจากเมืองเวียงจันทน์เมื่อประมาณ 100 – 200 กว่าปีก่อน ตามคำบอกเล่าของบรรพบุรุษ อย่างไรก็ตาม จากหลักฐานด้านวรรณยุกต์พบว่าภาษาดังกล่าวมีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ และระบบวรรณยุกต์เหมือนในภาษากลุ่มลาวใต้ถิ่นเดียวกับที่พูดในอำเภอเมืองและอำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม และตำบลโนนเพ็ด อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมาในงานของ Brown (1965)

เมื่อสืบค้นข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์ ผู้วิจัยพบข้อมูลที่น่าสนใจจากหนังสือเรื่อง “ลาวในกรุงรัตนโกสินทร์” ของบังอร ปิยะพันธุ์ (2541) ว่า ประมาณปี พ.ศ.2369 (ในสมัยรัชกาลที่ 3 ซึ่งเป็นช่วงที่เจ้าอนุวงศ์พยายามกอบกู้เอกราช) กองทัพเมืองเวียงจันทน์และเมืองจำปาศักดิ์เข้ายึดเมืองนครราชสีมาและดินแดนในแถบที่ราบสูงฝั่งขวาแม่น้ำโขงไว้ได้ทั้งหมด กองทัพเมืองเวียงจันทน์ได้นำคนลาวตามหัวเมืองนครราชสีมาและหัวเมืองลาวฝั่งขวาแม่น้ำโขงกลับไปยังเมืองเวียงจันทน์เป็นจำนวนมาก เป็นคนลาวเมืองนครราชสีมาประมาณ 180,000 คน เมืองชัยภูมิ 300 คน เมืองชนบท 200 คน ฯลฯ นอกจากนี้ ยังมีการกวาดต้อนคนลาวเวียงจันทน์และลาวพุงดำในเมืองสระบุรีกลับไปยังเมืองเวียงจันทน์หมื่นกว่าคนด้วย ทางกรุงเทพฯ จึงส่งกองทัพ 4 กองไปปราบเจ้าอนุวงศ์ และตีเมืองเวียงจันทน์และหัวเมืองรายทางที่ยอมสวามิภักดิ์กับเวียงจันทน์ได้สำเร็จ ผลจากการปราบเจ้าอนุวงศ์ในครั้งนี้ ทำให้เกิดการกวาดต้อนคนลาวทั้งจากเมืองเวียงจันทน์ เมืองพวน เมืองภูคั้ง รวมถึงหัวเมืองอื่น ๆ ทั้งสองฝั่งแม่น้ำโขงมาประเทศไทย อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์ ทำให้ทราบว่า การกวาดต้อนในครั้งนี้เป็นไปด้วยความยากลำบาก มีปัญหาหลายอย่าง นอกจากนี้ยังพบว่า มีคนลาวเวียงจันทน์หนีกลับไปเป็นจำนวนมาก และที่เหลืออยู่ก็ปะปนกับคนลาวเมืองนครราชสีมา เมืองสระบุรี เมืองหล่มสัก และเมืองอื่น ๆ ในประเทศลาว ซึ่งถูกเจ้าอนุวงศ์กวาดต้อนมาไว้ที่เมืองเวียงจันทน์ (บังอร ปิยะพันธุ์, 2541)

จากหลักฐานทางภาษาประกอบกับข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์ ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าบรรพบุรุษของกลุ่มคน “ลาว/ลาวอีหยัง” ที่พูดภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.2 น่าจะเป็นกลุ่มคนลาวเมืองนครราชสีมาที่ปะปนมากับคนลาวเวียงจันทน์ที่อพยพเข้ามาในสมัยรัชกาลที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มคนดังกล่าวพูดภาษาลาวถิ่นเดียวกับภาษาลาวที่พูดในอำเภอเมืองร้อยเอ็ดและอำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม และตำบลโนนเพ็ด อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมาในงานของ Brown (1965) จึงสรุปได้ว่า ในกรณีนี้ชื่อเรียกกลุ่มชนและชื่อเรียกภาษา “ลาว/ลาวอีหยัง” สอดคล้องกับภาษาที่พูด นั่นคือ เป็นคนลาวที่พูดภาษาลาว (ดูรายละเอียดในอภิปรายผล บทที่ 8)

กลุ่ม 1/2: วรรณยุกต์ในภาษาลาวที่มีลักษณะเบี่ยงเบน

ภาษาในกลุ่ม 1/2 คือภาษาที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบนจากภาษาลาว นั่นคือ มีรูปแบบวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาลาวเพียงบางส่วน หรืออาจไม่เก็บรักษารูปแบบวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาลาวไว้ ผลการศึกษาพบภาษาในกลุ่ม 1/2 จำนวน 2 วิธภาษา ได้แก่ ภาษาลาวที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 1/2.1 และภาษาลาวที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 1/2.2 (ดูภาพที่ 4.1) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

วรรณยุกต์ในภาษาลาวที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 1/2.1 พุดโดยกลุ่มชนที่มีชื่อเรียกตนเองและชื่อเรียกภาษาว่า “ลาว/ลาวหนองปรือ” พบในจุดเก็บข้อมูลที่ 31 บ้านหนองปรือ หมู่ 9 ตำบลเกาะขนุน อำเภอพนมสารคาม วิธภาษานี้มีรูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์ ดังนี้ A1-234, BCDL1234 และ DS123-4 โดยมีรูปแบบการรวมเสียงวรรณยุกต์ คือ A234=DS123, B1234=DS4 และ C1234=DL1234 ดังแสดงในภาพที่ 4.9

วรรณยุกต์ในภาษาลาวที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 1/2.1

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1 /215/	ว.3 /44/	ว.4 /417/	ว.4 [42]	ว.2 [22]
2	ว.2 /331/				
3					
4					ว.3 [44]

ภาพที่ 4.9 วรรณยุกต์ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/2.1

(ดูผลการวิเคราะห์สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาพที่ 5.37 – 5.49 หน้า 146 – 153 ในบทที่ 5)

ผู้วิจัยพบว่าวิธภาษานี้มีรูปแบบวรรณยุกต์คล้ายในภาษาลาวที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะรูปแบบที่ 1/1.1 เพราะมีรูปแบบ A1-234, B1234, DS123-4, A234=DS123 และ B1234=DS4 เหมือนกัน แต่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในคอลัมน์ C และ DL แตกต่างกัน นั่นคือ มีรูปแบบ C1234=DL1234 ในภาษาลาวที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 1/2.1 แต่มีรูปแบบ C1=DL123 และ C234=DL4 ในภาษาลาวที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 1/1.1

วิธภาษาดังกล่าวแม้จะไม่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาลาวสมบูรณ์แบบ แต่ยังคงเก็บรักษารูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่พบในภาษา

ลาวส่วนใหญ่ นั่นคือ B≠DL และ B1234 รวมถึงสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในช่อง C234 ก็เป็นเสียงสูง-ตกเหมือนในภาษาลาวส่วนใหญ่และเหมือนในภาษาลาวดั้งเดิมที่สืบสร้างโดยพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2546) นอกจากนี้ วรรณยุกต์ในช่อง B1234 ก็เป็นเสียงสูงระดับเหมือนในภาษาลาวส่วนใหญ่ (Strecker, 1979; พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2546)

ผู้วิจัยสันนิษฐานว่ารูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ C1234=DL1234 ที่มีลักษณะเบี่ยงเบนจากภาษาลาวน่าจะเป็นลักษณะที่เกิดขึ้นในภายหลัง โดยมีลำดับการเปลี่ยนแปลงของเสียงวรรณยุกต์ ดังนี้ วรรณยุกต์ในช่อง C1 กลายเป็นคนละหน่วยเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง DL123 (C1≠DL123) ต่อมา วรรณยุกต์ในช่อง C1 รวมเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง C234 และ DL4 (C1 = C234=DL4) หลังจากนั้น วรรณยุกต์ในช่อง DL123 รวมเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง DL4 และวรรณยุกต์ในคอลัมน์ C (DL123 = DL4=C1234) การเปลี่ยนแปลงของเสียงวรรณยุกต์ดังกล่าวอาจจะเกิดจากอิทธิพลของภาษาไทยถิ่นกลางและภาษา “ลาวฉะเชิงเทรา” วิธภาษาอื่นที่พูดในหมู่บ้านเดียวกันและในบริเวณใกล้เคียง น่าสังเกตว่าคำที่ปรากฏในช่อง C1 ในภาษาลาวที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 1/2.1 มีวรรณยุกต์คล้ายคลึงกับวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นกลางซึ่งเป็นเสียงสูง-ตกมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้ายเหมือนกัน ส่วนคำที่ปรากฏในช่อง DL123 มีวรรณยุกต์คล้ายคลึงกับวรรณยุกต์ในภาษา “ลาวฉะเชิงเทรา” วิธภาษาอื่นที่พูดในหมู่บ้านเดียวกันและในบริเวณใกล้เคียง นั่นคือ มีเสียงวรรณยุกต์ในช่อง DL123 เป็นเสียงสูง-ตกเหมือนกัน

จากการสอบถามเกี่ยวกับประวัติการย้ายถิ่นฐานของชาวลาวกลุ่มนี้พบว่า ผู้บอกภาษาส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าบรรพบุรุษมาจากเมืองใดในประเทศลาว แต่สันนิษฐานกันว่ามาจากเวียงจันทน์ ผลการศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาของชนกลุ่มนี้ผนวกกับการตีความข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์ พบว่าชื่อเรียกกลุ่มชนและภาษาสอดคล้องกับภาษาที่พูด นั่นคือ เป็นคนลาวที่พูดภาษาลาว แต่เป็นภาษาลาวที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน (ดูรายละเอียดในอภิปรายผล บทที่ 8)

วรรณยุกต์ในภาษาลาวที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 1/2.2 พูดโดยกลุ่มคนที่เรียกตนเองและภาษาว่า “ลาว/ลาวหนองน้ำดำ” ตั้งถิ่นฐานอยู่ในจุดเก็บข้อมูลที่ 36 บ้านหนองปรือ (คุ้มหรือเกาะบ้านหนองน้ำดำ) หมู่ 9 ตำบลเกาะขนุน อำเภอพนมสารคาม วิธภาษาดังกล่าวมีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ ดังนี้ A1-234, BCDLDS123-4, B123=DL123=DS123, B4=C123=DL4 และ C4=DS4 ดังแสดงในภาพที่ 4.10

วรรณยุกต์ในภาษาลาวที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 1/2.2

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1 /325/	ว.3 /21/	ว.4 /417/		ว.3 [21]
2	ว.2 /33/				
3					
4		ว.4 /417/	ว.5 /457/	ว.4 [41]	ว.5 [45]

ภาพที่ 4.10 วรรณยุกต์ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/2.2

(ดูผลการวิเคราะห์สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาพที่ 5.50 – 5.64 หน้า 154 – 160 ในบทที่ 5)

จากภาพที่ 4.10 จะเห็นได้ว่า วิธภาษาดังกล่าวไม่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาลาว แต่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ รวมถึงสัทลักษณะของวรรณยุกต์เหมือนหรือคล้ายกับวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นกลาง ดังแสดงในภาพที่ 4.11

งานวิจัยนี้						ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ และคณะ (2554)					
	A	B	C	DL	DS	*A	*B	*C	*DL	*DS	
1	ว.1 /325/	ว.3 /21/	ว.4 /417/		ว.3 [21]	ว.1 (24)		ว.4 (42)		ว.3 (21)	
2	ว.2 /33/						ว.3 (21)				
3						ว.2 (33)					
4		ว.4 /417/	ว.5 /457/	ว.4 [41]	ว.5 [45]		ว.4 (42)	ว.5 (45)	ว.4 (42)	ว.5 (45)	

วรรณยุกต์ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/2.2

วรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นกลาง

ภาพที่ 4.11 เปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/2.2 กับรูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นกลาง

ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าลักษณะดังกล่าวอาจเกิดจากการสัมผัสภาษากับภาษาไทยถิ่นกลางมาเป็นเวลานานเพราะเป็นผู้พูดทวิภาษา นั่นคือ ภาษาลาวหนองน้ำคำและภาษาไทยถิ่นกลาง ในวิธภาษาดังกล่าวมีการใช้คำศัพท์ภาษาลาวปนกับภาษาไทยในประโยค เช่นในประโยคที่มีความหมายว่า ‘ทำอะไรกัน’ จะพูดว่า [het⁴⁵ ʔa²¹ laj³³ kan³³] อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่า ในวิธภาษาดังกล่าวมีหน่วยเสียง /ŋ/ เหมือนในภาษาลาว เช่น คำว่า [ŋa:w³³] ‘ยาว’ เป็นต้น เสียง *r กลายเป็นเสียง /h/ เหมือนในภาษาลาว เช่น คำว่า [hɔ:ŋ⁴⁵⁷] ‘ร้อง, เรียก’ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีการใช้คำลงท้าย [p^hə:⁴²] ‘เธอ, จังเลย’ ที่ใช้ไม่เหมือนคน “ลาว” กลุ่มอื่น ๆ ในจังหวัดฉะเชิงเทรา เช่น [hɔ:n⁴⁵ caŋ³³ p^hə:⁴²]

‘ร้อนจัง’, [da:²¹ het⁴⁵ ʔa:²¹ laj³³ p^ho:⁴²] ‘ดำทำอะไรเธอ’ จึงทำให้คนลาวกลุ่มอื่นในหมู่บ้านบางที่ก็เรียกกลุ่มคน “ลาวหนองน้ำดำ” ว่า “ไทยหนองน้ำดำ/ไทหนองน้ำดำ” โดยอธิบายสำเนียงภาษาดังกล่าวว่าเป็นภาษาเขมรปนลาวที่มักใช้คำลงท้าย [p^ho:⁴²]

อย่างไรก็ตาม ภาษา “ลาวหนองน้ำดำ” ที่ผู้วิจัยจำแนกให้เป็นภาษาลาวที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 1/2.2 อาจเป็นภาษาไทเหนือหัวพัน (Hua Phan Tai Nuea) ถิ่นหนึ่งที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน จึงน่าสนใจศึกษาวิชาภาษาดังกล่าวในแง่มุมอื่นที่นอกเหนือจากวรรณยุกต์ เช่น เปรียบเทียบคำศัพท์ คำลงท้าย หรือไวยากรณ์ กับภาษาลาว ภาษาไทเหนือหัวพัน และภาษาไทถิ่นอื่น ๆ ผลการศึกษาน่าจะช่วยยืนยันผลการระบุและจำแนกภาษาได้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่าภาษาดังกล่าวเป็นภาษาลาวที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบนเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยถิ่นกลาง หรือเป็นภาษาไทเหนือหัวพันถิ่นหนึ่งที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบนเนื่องจากอิทธิพลของภาษาไทยถิ่นกลาง สำหรับการศึกษากการแปรตามรุ่นอายุในภาษาดังกล่าวอาจจะเป็นไปได้ยาก เพราะปัจจุบันมีจำนวนผู้พูดภาษานี้เหลือเพียงไม่กี่คนเท่านั้น และกลุ่มคนที่มีอายุต่ำกว่า 50 ปี ก็ไม่สามารถพูดภาษาดังกล่าวได้แล้ว เพราะใช้ภาษาไทยถิ่นกลางในการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน

เมื่อสอบถามประวัติการอพยพย้ายถิ่นฐานของบรรพบุรุษของกลุ่มคน “ลาว/ลาวหนองน้ำดำ” ผู้บอกภาษาทราบแต่เพียงว่าบรรพบุรุษของตนไม่ใช่คนไทย แต่เป็นคนลาวมาจากประเทศลาว ผลการศึกษาวรรณยุกต์สรุปได้ว่า ในกรณีนี้ชื่อเรียกกลุ่มชนและชื่อเรียกภาษาไม่สอดคล้องกับภาษาที่พูด เพราะวิชาภาษาดังกล่าวไม่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ และระบบวรรณยุกต์เหมือนในภาษาลาว แต่เหมือนกับภาษาไทยถิ่นกลาง ทั้งรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ รวมถึงสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ทุกหน่วยเสียงอันเนื่องมาจากอิทธิพลจากภาษาไทยถิ่นกลาง (ดูรายละเอียดในอภิปรายผล บทที่ 8)

4.3 ภาษา “ลาวชะเชิงเทรา” กลุ่ม 2: ภาษากลุ่มพวน (ไม่ใช่ภาษาลาว)

ภาษาในกลุ่ม 2 พูดโดยกลุ่มชนที่เรียกตนเองและภาษาว่า “พวน/ไทพวน/ไทยพวน/ลาวพวน” จากการวิเคราะห์วรรณยุกต์พบว่า ภาษาในกลุ่มดังกล่าวนี้ไม่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาลาว นั่นคือ ไม่มี B≠DL, C1=DL123 และ C234=DL4 แต่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาพวน ได้แก่ A1-234, B123-4, C1-234, DL123-4, DS123-4, B123=DL123, B4=DL4 และ C1≠DL123 (Akharawatthanakun, 2004, 2010; Hartmann, 2004; Tanprasert, 2003; พิณรัตน์ อัครวัฒน์กุล, 2546) กลุ่มพวนจำแนกเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ กลุ่ม 2/1 ภาษาพวนที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ จำนวน 1 วิชา (รูปแบบที่ 2/1) และกลุ่ม 2/2 ภาษาพวนที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน จำนวน 2 วิชา (รูปแบบที่ 2/2.1 และรูปแบบที่ 2/2.2) (ดูภาพที่ 4.2)

กลุ่ม 2/1: วรรณยุกต์ในภาษาพวนที่มีลักษณะเด่นเฉพาะของภาษาพวน

ภาษาในกลุ่ม 2/1 เป็นภาษาพวนที่ยังคงเก็บรักษารูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นเฉพาะของภาษาพวนไว้ นั่นคือ มีรูปแบบวรรณยุกต์ดังนี้ A1-234, B123-4, C1-234, DL123-4, DS123-4, B123=DL123, B4=DL4 และ C1≠DL123 ผลการศึกษาวรรณยุกต์ในภาษา “ลาวฉะเชิงเทรา” จาก 50 จุดเก็บข้อมูล พบภาษาในกลุ่ม 2/1 จำนวน 1 วิชาภาษา คือ ภาษาพวนที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 2/1 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

วรรณยุกต์ในภาษาพวนที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 2/1 พุดโดยกลุ่มคนที่เรียกตนเอง และเรียกภาษาว่า “พวน/ไทพวน/ไทยพวน/ลาวพวน” ตั้งถิ่นฐานอยู่ในจุดเก็บข้อมูลที่ 1, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16 และ 40 รวม 15 จุดเก็บข้อมูล (ดูรายชื่อจุดเก็บข้อมูลและหมู่บ้านในตารางที่ 3.2 บทที่ 3) วิชาภาษานี้มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ คือ A1-234, B123-4, C1-234, DL123-4, DS123-4, B123=DL123, B4=DL4 และ C1≠DL123 ดังแสดงในภาพที่ 4.12

วรรณยุกต์ในภาษาพวนที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 2/1

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1/215/	ว.3/22/	ว.5/447/	ว.3/22/	ว.1 [34]
2	ว.2/231/		ว.6/357/		
3					
4		ว.4/41/		ว.4/41/	ว.5 [44]

ภาพที่ 4.12 วรรณยุกต์ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/1

(ดูผลการวิเคราะห์สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาพที่ 6.1 – 6.18 หน้า 163 – 172 ในบทที่ 6)

จากภาพที่ 4.12 ผู้วิจัยพบว่ารูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ดังกล่าวเป็นรูปแบบที่พบมากที่สุดจากการศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาพวนถิ่นต่าง ๆ ที่พุดในประเทศไทยในงานวิจัยของ Tanprasert (2003) งานวิจัยดังกล่าวพบรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ทั้งหมด 8 รูปแบบ รูปแบบดังกล่าวเป็นรูปแบบที่พบมากที่สุดในประเทศไทยซึ่งพุดกันในจังหวัดลพบุรี สระบุรี เพชรบูรณ์ นครนายก สุพรรณบุรี เพชรบุรี อุทัยธานี ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา (บ้านหนองเค็ด ตำบลท่าถ่าน อำเภอนมสารคาม) เชียงราย เลย อุดรธานี สิงห์บุรี และหนองคาย นอกจากนี้ ยังพบรูปแบบดังกล่าวในภาษาพวนที่พุดในบ้านโพธิ์ตาก ตำบลโพธิ์ตาก กิ่งอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย และบ้านฝายมูล ตำบลปากา อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดน่านในงานของพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2546) และ (2555) ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/1 กับรูปแบบวรรณยุกต์ภาษาพวนที่พบในงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า ภาษาพวน รูปแบบที่ 2/1 มีวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียงเหมือนกับในภาษา

พจนานุกรมของ Tanprasert (2003) และพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2546, 2555) โดยมีสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์แต่ละหน่วยเสียงเหมือนในภาษาพจนานุกรมของ Tanprasert (2003) แต่ ว.2 และ ว.6 มีสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์แตกต่างจากงานของพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2546, 2555) ดังแสดงในภาพที่ 4.13

งานวิจัยนี้					Tanprasert (2003)						
	A	B	C	DL	DS		A	B	C	DL	DS
1	ว.1/215/	ว.3/22/	ว.5/447/	ว.3/22/	ว.1 [34]	1	ว.1	ว.3	ว.5	ว.3	ว.1
2	ว.2/231/		ว.6/357/			2	ว.2		ว.6		
3						3					
4		ว.4/41/		ว.4/41/	ว.5 [44]	4		ว.4		ว.4	ว.5

วรรณยุกต์ในภาษาพจนาน รูปแบบที่ 2/1

พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2546)					พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2555)						
	A	B	C	DL	DS		A	B	C	DL	DS
1	ว.1 /313/	ว.3 /322/	ว.5 /544/	ว.3	ว.1 [23]	1	ว.1 /23/	ว.3 /22/	ว.5 /337/	ว.3	ว.2
2						2					ว.2 /35/
3	ว.2 /334/		ว.6 /212/			3	ว.2 /35/		ว.6 /417/		
4		ว.4 /42/		ว.4	ว.5 [433]	4		ว.4 /31/		ว.4	ว.3 /22/

ภาพที่ 4.13 เปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาพจนาน รูปแบบที่ 2/1 กับรูปแบบวรรณยุกต์ภาษาพจนานในงานวิจัยที่ผ่านมา

จากภาพที่ 4.13 จะเห็นได้ว่า วรรณยุกต์ในภาษาพจนาน รูปแบบที่ 2/1 มีการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์เหมือนในภาษาพจนานที่พบในงานของ Tanprasert (2003) และพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2546) และ (2555) โดยมีสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ทั้ง 6 หน่วยเสียงเหมือนในงานของ Tanprasert (2003) แต่สัญลักษณ์ของเสียง ว.2 และ ว.6 แตกต่างจากงานของพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2546) และ (2555) นั่นคือ เสียง ว.2 เป็นเสียงต่ำ-ขึ้น-ตก /231/ ในงานของผู้วิจัย และ /232/-/33/ ในงานของ Tanprasert (2003) แต่เป็นเสียงกลางระดับ-ขึ้น /334/ และเป็นเสียงกลาง-ขึ้น /35/ ในงานของพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2545) และ (2555) ตามลำดับ เสียง ว.6 เป็นเสียงกลาง-ขึ้น มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย /357/ ในงานของผู้วิจัยและ Tanprasert (2003) แต่เป็นเสียงต่ำ-ตก-ขึ้น /212/ และเป็นเสียงสูง-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย /417/ ในงานของพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2545) และ (2555) ตามลำดับ

กลุ่ม 2/2: วรรณยุกต์ในภาษาพวนที่มีลักษณะเบี่ยงเบน

วรรณยุกต์ในภาษาพวนที่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเบี่ยงเบน กลุ่ม 2/2 หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เป็นภาษาพวนที่ยังคงเก็บรักษารูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาพวนบางส่วน ผู้วิจัยพบว่า มี 2 วิธภาษา ได้แก่ ภาษาพวนที่มีวรรณยุกต์เบี่ยงเบน รูปแบบที่ 2/2.1 และภาษาพวนที่มีวรรณยุกต์เบี่ยงเบน รูปแบบที่ 2/2.2 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

วรรณยุกต์ในภาษาพวนที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 2/2.1 พุดในจุดเก็บข้อมูลที่ 6 บ้านหนองปาดองใต้ หมู่ 2 ตำบลหนองยาว อำเภอพนมสารคาม และจุดเก็บข้อมูลที่ 17 บ้านหนองปรือ หมู่ 14 ตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม ในวิธภาษานี้มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ ดังนี้ A1-234, B123-4, C1-234, DLDS1234, B123=DL123=DS123, B4=DL4 และ C1=DS4 ดังแสดงในภาพที่ 4.14

วรรณยุกต์ในภาษาพวนที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 2/2.1

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1 /215/	ว.3 /22/	ว.5 /447/		ว.3 /22/
2	ว.2 /231/		ว.6 /257/		
3					
4		ว.4 /41/		ว.4 /41/	ว.5 [45]

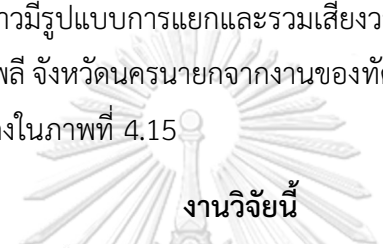
ภาพที่ 4.14 วรรณยุกต์ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.1

(ดูผลการวิเคราะห์สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาพที่ 6.19 – 6.35 หน้า 173 – 180 ในบทที่ 6)

วรรณยุกต์ในภาษาพวนที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 2/2.1 มีรูปแบบวรรณยุกต์เหมือนหรือคล้ายกับวรรณยุกต์ในภาษาพวนที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 2/1 ที่ต่างกันคือ วรรณยุกต์ในช่อง DS123 รวมเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง B123 และ DL123 (DS123 = B123=DL123) ในภาษาพวนที่มีวรรณยุกต์เบี่ยงเบน รูปแบบที่ 2/2.1 แต่เป็นคนละหน่วยเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง B123 และ DL123 (DS123 ≠ B123=DL123) ในภาษาพวนที่มีวรรณยุกต์เด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 2/1 เพราะมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในช่อง DS123 แตกต่างกัน กล่าวคือ เป็นเสียง /22/ ในภาษาพวนที่มีวรรณยุกต์เบี่ยงเบน รูปแบบที่ 2/2.1 และเป็นเสียง /34/ ในภาษาพวนที่มีวรรณยุกต์เด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 2/1 ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าวรรณยุกต์ในภาษาพวนที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 2/2.1 น่าจะมีพัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์มาจากวรรณยุกต์ในภาษาพวนที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่

2/1 ซึ่งเกิดจากอิทธิพลของภาษาไทยถิ่นกลาง อาจเป็นไปได้ว่าวรรณยุกต์ในภาษาพวนที่มีลักษณะ เบี่ยงเบน รูปแบบที่ 2/2.1 เดิมมีวรรณยุกต์ในช่อง DS123 เป็นเสียง /34/ แต่มีรูปแปรใหม่เป็นเสียง /22/ ที่เกิดจากการยืมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นกลาง /21/ เข้ามาใช้เพราะเป็นผู้พูดทวิภาษา และปรับให้เข้ากับระบบเสียงในภาษาตน ในเวลาต่อมามีการใช้รูปแปรใหม่ /22/ แทนรูปแปรเดิม /24/ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของเสียงวรรณยุกต์ อันเป็นผลทำให้เกิดการรวมเสียงวรรณยุกต์ใน ช่อง B123 และ DL123 กับวรรณยุกต์ในช่อง DS123 ซึ่งทำให้วิธภาษาดังกล่าวมีรูปแบบการแยก และรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เบี่ยงเบนจากวรรณยุกต์ในภาษาพวนที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 2/1

เมื่อเปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.1 กับรูปแบบวรรณยุกต์ในงานวิจัยที่ ผ่านมา พบว่าวิธภาษาดังกล่าวมีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์เหมือนในภาษาพวนที่พูดใน ตำบลหนองแสง อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายกจากงานของทัศไนย อารมณฺ์สุข (2521) และชลลดา สัจจาลทรัพย์ (2534) ดังแสดงในภาพที่ 4.15

งานวิจัยนี้

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1 /215/	ว.3 /22/	ว.5 /44?		ว.3 /22/
2	ว.2 /231/		ว.6 /25?		
3					
4		ว.4 /41/		ว.4 /41/	ว.5 [45]

วรรณยุกต์ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.1

จ.พาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ทัศไนย อารมณฺ์สุข (2521) ชลลดา สัจจาลทรัพย์ (2534)

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1	ว.3	ว.5		ว.3
2	ว.2		ว.6		
3					
4		ว.4		ว.4	ว.6

วรรณยุกต์ในภาษาพวน ต.หนองแสง
 อ.ปากพลี จ.นครนายก

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1 /24/	ว.3 /11/	ว.5 /44?		ว.3
2					
3	ว.2 /33/		ว.6 /44/		
4		ว.4 /42/		ว.4	ว.6

วรรณยุกต์ในภาษาพวน ต.หนองแสง
 อ.ปากพลี จ.นครนายก

ภาพที่ 4.15 เปรียบเทียบวรรณยุกต์ภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.1 กับรูปแบบวรรณยุกต์ในงานวิจัยที่ผ่านมา

จากภาพที่ 4.15 จะเห็นได้ว่า วรรณยุกต์ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.1 ในงานของผู้วิจัยและภาษาพวนที่พูดในตำบลหนองแสง อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายกในงานของทศไนย อารมณฺ์สุข (2521) และชลลดา สังกวาลทรัพย์ (2534) มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์เหมือนกันทุกประการ เป็นภาษาที่มีวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียงเหมือนกัน เมื่อเปรียบเทียบในระดับสัทศาสตร์พบว่า ทั้ง 2 วิชาภาษามีสัทลักษณะของวรรณยุกต์คล้ายคลึงกัน ต่างกันเพียงสัทลักษณะของ ว.2 และ ว.6 เท่านั้น กล่าวคือ ว.2 เป็นเสียงต่ำ-ขึ้น-ตก /231/ และ ว.6 เป็นเสียงต่ำ-ขึ้น มีการกักที่เส้นเสียง ตอนท้าย /257/ ในงานของผู้วิจัย แต่ ว.2 เป็นเสียงกลางระดับ /33/ และ ว.6 เป็นเสียงสูงระดับ /44/ ในงานของทศไนย อารมณฺ์สุข (2521) และชลลดา สังกวาลทรัพย์ (2534)

วรรณยุกต์ในภาษาพวนที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 2/2.2 พบในจุดเก็บข้อมูลที่ 2 บ้านเมืองแมด ตำบลเมืองเก่า อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา วิชาภาษานี้มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์คือ A1-234, B123-4, C1234, DLDS123-4, A234=DS123, B123=DL123, B4=DL4 และ C1234=DS4 ดังแสดงในภาพที่ 4.16

วรรณยุกต์ในภาษาพวนที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 2/2.2

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1/215/	ว.3/22/	ว.5/347/	ว.3/22/	ว.2 [33]
2	ว.2/231/				
3					
4		ว.4/41/		ว.4/41/	ว.5 [34]

ภาพที่ 4.16 วรรณยุกต์ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.2

(ดูผลการวิเคราะห์สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาพที่ 6.36 – 6.51 หน้า 182 – 189 ในบทที่ 6)

วิชาภาษานี้มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์เหมือนหรือคล้ายกับรูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาพวนที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 2/1 ต่างกันเพียงการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในคอลัมน์ C และ DS เท่านั้น นั่นคือ มีรูปแบบ C1234 และ DS123=A1 ในภาษาพวนที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 2/2.2 แต่มีรูปแบบ C1-234 และ DS123=A234 ในภาษาพวนที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 2/1 ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าวิชาภาษาดังกล่าวน่าจะมีพัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์มาจากภาษาพวนที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 2/1

เมื่อเปรียบเทียบรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาพวนที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 2/2.2 กับรูปแบบวรรณยุกต์ในงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า วิชาภาษาดังกล่าวมีรูปแบบการแยก

และรวมเสียงวรรณยุกต์ รวมถึงสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์คล้ายกับวรรณยุกต์ในภาษาพวนที่พูดในบ้าน มาบปลาเค้า อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรีในงานของรัชนี เสนีย์ศรีสันต์ (2526) และ Tanprasert (2003) ทุกประการ ยกเว้นสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในช่อง DS123 เท่านั้น ที่ทำให้เกิดรูปแบบการรวมเสียงวรรณยุกต์ที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ เนื่องจากผู้วิจัยวิเคราะห์ให้วรรณยุกต์ในช่อง DS123 เป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ในช่อง A234 แต่รัชนี เสนีย์ศรีสันต์ (2526) และ Tanprasert (2003) วิเคราะห์ให้เป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ในช่อง A1 ดังแสดงในภาพที่ 4.17

งานวิจัยนี้

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1/215/ ว.2/231/	ว.3/22/	ว.5/347/	ว.3/22/	ว.2 [33]
2					
3					
4		ว.4/41/		ว.4/41/	ว.5 [34]

วรรณยุกต์ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.2

รัชนี เสนีย์ศรีสันต์ (2526)

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1 [24/34]	ว.3 [33]	ว.5 [447/44]	ว.3 [33]	ว.1 [34/24]
2	ว.2 [232]				
3					
4		ว.4 [41]		ว.4 [41]	ว.5 [44]

วรรณยุกต์ในภาษาพวน บ.มาบปลาเค้า

Tanprasert (2003)

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1 [24/34]	ว.3 [33]	ว.5 [447/44]	ว.3 [33]	ว.1 [34/24]
2	ว.2 [232]				
3					
4		ว.4 [41]		ว.4 [41]	ว.5 [44]

วรรณยุกต์ในภาษาพวน บ.มาบปลาเค้า

ภาพที่ 4.17 เปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.2 กับรูปแบบวรรณยุกต์ในงานวิจัยที่ผ่านมา จากภาพที่ 4.17 จะเห็นได้ว่า วรรณยุกต์ในช่อง DS123 รูปแบบที่ 2/2.2 เป็นเสียงกลางระดับ [33] ผู้วิจัยวิเคราะห์ให้เป็นหน่วยเสียงย่อยของเสียง ว.2 ซึ่งเป็นเสียงต่ำ-ขึ้น-ตก /231/ เนื่องจากมีระดับเสียงคล้ายกับเสียง ว.2 มากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับวรรณยุกต์อื่น แต่วรรณยุกต์ในช่อง DS123 เป็นเสียงต่ำ-ขึ้น [24] หรือกลาง-ขึ้น [34] ในงานของรัชนี เสนีย์ศรีสันต์ (2526) และ Tanprasert (2003) ทั้งสองงานดังกล่าวจึงวิเคราะห์ให้เป็นหน่วยเสียงวรรณยุกต์ย่อยของเสียง ว.1 ซึ่งเป็นเสียงต่ำ-ขึ้น /24/ หรือ กลาง-ขึ้น /34/

ผลการศึกษารวบรวมภาษา “ลาวฉะเชิงเทรา” ด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์ ทำให้สามารถระบุและจำแนกภาษาที่พูดโดยกลุ่มชน “พวน/ไทพวน/ไทยพวน/ลาวพวน” ได้ว่าภาษาดังกล่าวเป็นภาษาพวน (ภาษาที่ไม่ใช่ภาษาลาว) ไม่ใช่ภาษาลาวดังชื่อเรียก “ลาวพวน” เนื่องจากภาษาดังกล่าวมีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์แตกต่างจากลักษณะในภาษาลาว ภาษาในกลุ่ม 2 ประกอบด้วย 2 กลุ่มย่อย คือ กลุ่ม 2/1 ภาษาพวนที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ จำนวน 1 วิธภาษา และกลุ่ม 2/2 ภาษาพวนที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน จำนวน 2 วิธภาษา เมื่อศึกษาข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์พบว่า ได้มีการอพยพของผู้คนซึ่งเอกสารทางราชการเรียกว่า “ลาวพวน” เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในฉะเชิงเทราหลายครั้งด้วยกัน รุ่นแรกเข้ามาในสมัยกรุงธนบุรี ประมาณปี พ.ศ.2321 เป็นคนอพยพกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดฉะเชิงเทรา รุ่นที่ 2 ประมาณปี พ.ศ.2372 เป็นการกวาดต้อนและเกลี้ยกล่อมเข้ามาหลังสงครามระหว่างไทยกับเจ้าอนุวงศ์ในสมัยรัชกาลที่ 3 และรุ่นที่ 3 ช่วงระหว่าง พ.ศ.2378 – 2386 คนอพยพในรุ่นนี้ส่วนใหญ่เป็นชาวพวนที่มาจากเมืองเชียงขวาง (เพ็ญศรี ดูก และนารี สาริระภูติ, 2529)

ดังนั้น ผลการศึกษารวบรวมภาษาและชื่อเรียกกลุ่มชนและภาษาจึงสอดคล้องกันในกรณีนี้ที่เรียกภาษาว่า “พวน” หรือ “ไทพวน” แต่ไม่สอดคล้องในกรณีที่เรียกภาษาว่า “ลาวพวน” เนื่องจากภาษาพวนไม่ใช่ภาษาตระกูลไทในกลุ่มภาษาลาว

4.4 ภาษา “ลาวฉะเชิงเทรา” กลุ่ม 3: ภาษากลุ่มไทเหนือหัวพัน (ไม่ใช่ภาษาลาว)

ภาษาในกลุ่ม 3 พูดโดยกลุ่มชนที่มีชื่อเรียกตนเองและชื่อเรียกภาษาว่า “ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ลาวอันเดอ/ลาว/ลาว+ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในปัจจุบัน” ในกรณีที่ผู้บอกภาษา ต้องการระบุและจำแนกกลุ่มชนและภาษาของตนออกจากกลุ่มชนที่พูดภาษา “ลาวฉะเชิงเทรา” กลุ่มอื่นซึ่งพูดวิธภาษาต่างกัน มักใช้คำแสดงคำถาม ‘อะไร’ $ʔan^{A3} dɔː^{A3}$ ขยายคำเรียกชื่อกลุ่มชนและชื่อเรียกภาษา “ลาว” ว่า “ลาวอันเดอ” เมื่อใช้เกณฑ์วรรณยุกต์ระบุและจำแนกภาษาดังกล่าว ผู้วิจัยพบว่าแม้ภาษาดังกล่าวจะมีชื่อเรียกว่า “ลาว” แต่ภาษาที่พูดไม่ใช่ภาษาลาว เพราะไม่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ รวมถึงสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาลาวแต่อย่างใด แต่กลับมีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ รวมถึงสัทลักษณะของวรรณยุกต์คล้ายกับในภาษาที่พูดกันในบริเวณแขวงหัวพันซึ่งอยู่ทางตอนเหนือของอาณาจักรล้านช้างในอดีตจากงานวิจัยของ Chamberlain (1984) และสุลิ่ง เดชวงสา และคณะ (1972) อ้างถึงในพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2546) ผู้วิจัยพบว่า ภาษากลุ่ม 3 ไทเหนือหัวพันแบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อย ได้แก่ กลุ่ม 3/1 ภาษาไทเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ จำนวน 2 วิธภาษา คือ ภาษาไทเหนือหัวพันที่มีวรรณยุกต์รูปแบบที่ 3/1.1 และรูปแบบที่ 3/1.2 (ดูภาพที่ 4.3) และกลุ่ม 3/2 ภาษาไทเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน จำนวน 7 วิธภาษา คือ ภาษาไทเหนือหัวพันที่มีวรรณยุกต์รูปแบบที่ 3/2.1 – 3/2.7 (ดูภาพที่ 4.4)

กลุ่ม 3/1: วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ

ภาษาในกลุ่มที่ 3 เป็นภาษาไทยเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะของภาษาไทยเหนือที่พูดกันในบริเวณแขวงหัวพัน ประเทศลาว นั่นคือ มีรูปแบบ A1-234, BCDL123-4 และ B=DL อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่านอกเหนือจากรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ดังกล่าวที่พบในภาษาไทยเหนือหัวพันแล้ว ยังมีภาษาไทยเหนือหัวพันบางวิธภาษาที่พูดในบ้านหนองค้ำงและบ้านสะแนน เมืองจำเหนือ แขวงหัวพันในงานของ Chamberlain (1984) ที่มีวรรณยุกต์ในช่อง C123 รวมเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง B4 และ DL4 (C123 = B4=DL4) ผู้วิจัยจึงใช้รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ดังกล่าวเป็นอีกเกณฑ์หนึ่งในการระบุและจำแนกภาษาไทยเหนือหัวพัน เนื่องจาก Chamberlain (1991) ซึ่งเป็นผู้ศึกษาภาษาไทยเหนือหัวพันที่พูดในเมืองต่าง ๆ ที่อยู่แขวงหัวพันได้ชี้ให้เห็นว่าภาษาไทยเหนือหัวพันที่พูดในทุกเมืองที่อยู่ในแขวงหัวพันมีวรรณยุกต์ค่อนข้างแตกต่างกัน ผู้วิจัยพบภาษาในกลุ่มที่ 3 จำนวน 2 วิธภาษา ได้แก่ ภาษาไทยเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.1 และภาษาไทยเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.2 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.1 พูดใน 9 จุดเก็บข้อมูล ได้แก่ จุดเก็บข้อมูลที่ 23 (บ.หนองแหน ม.12 ต.หนองแหน อ.พนมสารคาม) จุดเก็บข้อมูลที่ 25 (บ.ป่าไร่ ม.14 ต.หนองแหน อ.พนมสารคาม) จุดเก็บข้อมูลที่ 34 (บ.หนองปรือ ม.9 ต.เกาะขนุน อ.พนมสารคาม) จุดเก็บข้อมูลที่ 37 (บ.หินดาษ ม.11 ต.เกาะขนุน อ.พนมสารคาม) จุดเก็บข้อมูลที่ 42 (บ.หนองอีโถน ม.12 ต.เกาะขนุน อ.พนมสารคาม) จุดเก็บข้อมูลที่ 44 (บ.บางมะเฟือง ม.1 ต.คูยายหมี อ.สนามชัยเขต) จุดเก็บข้อมูลที่ 45 (บ.โพรงาม ม.4 ต.คูยายหมี อ.สนามชัยเขต) จุดเก็บข้อมูลที่ 46 (บ.ท่าม่วง ม.9 ต.คูยายหมี อ.สนามชัยเขต) และจุดเก็บข้อมูลที่ 47 (บ.บึงตะเข้ ม.14 ต.คูยายหมี อ.สนามชัยเขต) วิธภาษานี้มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ คือ A1-234, BCDLDS123-4, B123=DL123 และ B4=DL4=DS4 ดังแสดงในภาพที่ 4.18

วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพจน์ที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.1

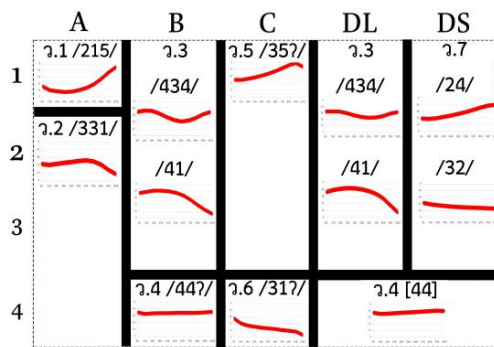
	A	B	C	DL	DS
1	ว.1 /215/ 	ว.3 /434/ 	ว.5 /357/ 	ว.3 /434/ 	ว.7 /24/
2	ว.2 /331/ 	/41/ 		/41/ 	/32/
3					
4		ว.4 /447/ 	ว.6 /317/ 	ว.4 [44] 	

ภาพที่ 4.18 วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพจน์ รูปแบบที่ 3/1.1

(ดูผลการวิเคราะห์สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาพที่ 7.1 – 7.22 หน้า 193 – 205 ในบทที่ 7)

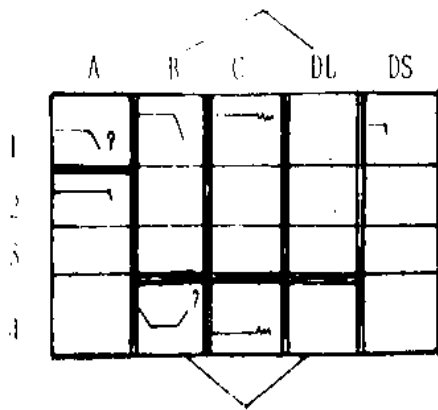
ผู้วิจัยพบว่า ภาษาไทยเหนือหัวพจน์ที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.1 มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์เหมือนหรือคล้ายกับวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพจน์ (Hua Phan Tai Nuea) ที่พูดในบ้านซำเหนือ เมืองซำเหนือ แขวงหัวพจน์ ประเทศลาวในงานของ Chamberlain (1984) และสุลิ่ง เดชวงสา และคณะ (1972) นั่นคือ วรรณยุกต์มีรูปแบบ A1-234, BCDL123-4 และ B=DL ซึ่งสามารถจำแนกเป็นภาษาไทยตะวันตกเฉียงใต้กลุ่ม PH ในกลุ่มย่อยพวน-เหนือ (Nuea-Phuan subgroup) ตามการจัดกลุ่มภาษาไทยตะวันตกเฉียงใต้ของ Chamberlain (1972, 1975, 1984, 1991) ดังแสดงในภาพที่ 4.19

งานวิจัยนี้

วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1

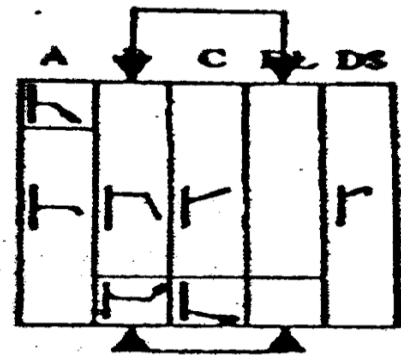
Chamberlain (1984)

วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน
ที่พูดในบ้านซำเหนือ เมืองซำเหนือ

สุลิ่ง เดชวงสา และคณะ (1972)

อ้างถึงในพิณรัตน์ อัครวัฒน์กุล (2546)

วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน
ที่พูดในเมืองซำเหนือ

ภาพที่ 4.19 เปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1 กับรูปแบบวรรณยุกต์ในงานวิจัยที่ผ่านมา

จากภาพที่ 4.19 จะเห็นได้ว่า วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.1 แตกต่างจากภาษาไทยเหนือหัวพันในงานของ Chamberlain (1984) และสุลิ่ง เดชวงสา และคณะ (1972) ที่รูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์ในคอลัมน์ DS เท่านั้น คือ มีการแยกเสียงวรรณยุกต์แบบ DS123-4 ในวิธภาษาไทยเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.1 แต่ไม่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ในคอลัมน์ DS (DS1234) ในภาษาไทยเหนือหัวพันที่พูดในบ้านซำเหนือ เมืองซำเหนือในงานของ Chamberlain (1984) และสุลิ่ง เดชวงสา และคณะ (1972) ผู้วิจัยสันนิษฐานว่ารูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์แบบ DS123-4 ในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.1 อาจเกิดจากอิทธิพลของภาษาไทยถิ่นกลาง นั่นคือ เดิมในภาษาไทยเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มี

ลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.1 อาจเคยมีวรรณยุกต์ในคอลัมน์ DS เป็นเสียงเดียวกัน /45/ แต่ได้รับอิทธิพลจากเสียงวรรณยุกต์ในช่อง DS123 ของภาษาไทยถิ่นกลางซึ่งเป็นเสียง /21/ จึงทำให้เกิดการแยกเสียงวรรณยุกต์เป็น 2 เสียง คือ /21/ ในช่อง DS123 และ /45/ ในช่อง DS4 ต่อมาวรรณยุกต์ในช่อง DS4 รวมเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง B4 และ DL4 (B4=DL4 = DS4) ซึ่งเป็นเสียง /44/

เมื่อเปรียบเทียบในระดับสัทศาสตร์ จะเห็นได้ว่าภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1 และภาษาไทยเหนือหัวพันที่พูดในบ้านข่าเหนือ เมืองข่าเหนือในงานของ Chamberlain (1984) และสุล่ง เดชวงสา และคณะ (1972) มี 7 หน่วยเสียงวรรณยุกต์เหมือนกัน โดยมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์คล้ายคลึงกันทุกหน่วยเสียง ยกเว้น วรรณยุกต์ในช่อง A1 และ B4 กล่าวคือ วรรณยุกต์ในช่อง A1 เป็นเสียงต่ำ-ขึ้น /25/ ในงานของผู้วิจัย แต่เป็นเสียงกลาง-ตกมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย /327/ ในงานของ Chamberlain (1984) และสุล่ง เดชวงสา และคณะ (1972) สำหรับวรรณยุกต์ในช่อง B4 นั้น เป็นเสียงสูงระดับมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย /447/ ในงานของผู้วิจัย แต่เป็นเสียงสูง-ตก-ขึ้น มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย /4347/ ในงานของ Chamberlain (1984) และสุล่ง เดชวงสา และคณะ (1972) ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า ทั้ง 2 วิชาษาเดิมน่าจะเป็นวิชาษาเดียวกัน แต่เกิดการเปลี่ยนแปลงของเสียงวรรณยุกต์ขึ้นในภายหลัง

วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.2 พูดในจุดเก็บข้อมูลที่ 19 (บ.หนองบัว ม.8 ต.หนองแหน อ.พนมสารคาม) จุดเก็บข้อมูลที่ 21 (บ.โคก ม.9 ต.หนองแหน อ.พนมสารคาม) และจุดเก็บข้อมูลที่ 35 (บ.หนองปรือ ม.9 ต.เกาะขนุน อ.พนมสารคาม) วิชาษานี้มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ คือ A1-234, BCDLDS123-4, A1=DS123, B123=DL123 และ B4=DL4=DS4=C123 ดังแสดงในภาพที่ 4.20

วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.2

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1 /325/	ว.3 /41/	ว.4 /357/	ว.3 /41/	ว.6 /23/
2	ว.2 /331/	/25/		/25/	/31/
3					
4		ว.4 /357/	ว.5 /317/		ว.4 /451/

ภาพที่ 4.20 วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.2

(ดูผลการวิเคราะห์สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาพที่ 7.23 – 7.42 หน้า 207 – 216 ในบทที่ 7)

วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.2 มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์เหมือนหรือคล้ายในภาษาไทยเหนือหัวพันถิ่นหนึ่งที่พูดในบ้านหนองค้ำงและบ้านสะแนน เมืองชำเหนือ แขวงหัวพันในงานของ Chamberlain (1984) ต่างกันเพียงการรวมเสียงวรรณยุกต์ในช่อง DS4 เท่านั้น ดังแสดงในภาพที่ 4.21

งานวิจัยนี้

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1 /325/	ว.3 /41/	ว.4 /357/	ว.3 /41/	ว.6 /23/
2	ว.2 /331/	/25/		/25/	/31/
3					
4		ว.4 /357/	ว.5 /317/	ว.4 /45/	

Chamberlain (1984)

	A	B	C	DL	DS
1					
2					
3					
4					

วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.2

วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน
ที่พูดใน บ.หนองค้ำง และ บ.สะแนน

ภาพที่ 4.21 เปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.2 กับรูปแบบวรรณยุกต์ในงานวิจัยที่ผ่านมา

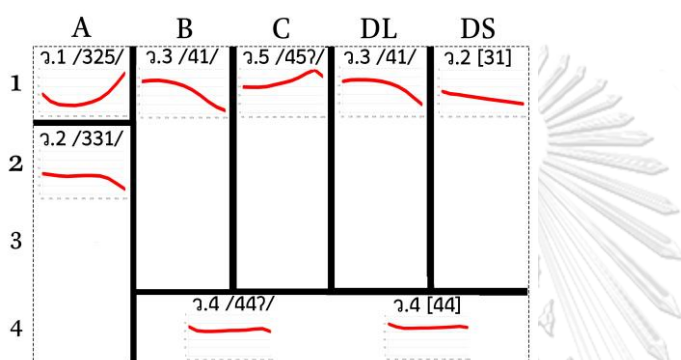
จากภาพที่ 4.21 จะเห็นได้ว่า ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.2 มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในคอลัมน์ A, B, C และ DL เหมือนในภาษาไทยเหนือหัวพันที่พูดในบ้านหนองค้ำงและบ้านสะแนน เมืองชำเหนือ แขวงหัวพันในงานของ Chamberlain (1984) ต่างกันเพียงการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในคอลัมน์ DS เท่านั้น นั่นคือ วรรณยุกต์ในช่อง DS4 เป็นเสียงเดียวกับวรรณยุกต์ในช่อง B4, C123 และ DL4 ($B4=C123=DL4 = DS4$) ในภาษาไทยเหนือหัวพันรูปแบบที่ 3/1.2 แต่เป็นคนละหน่วยเสียงกัน ($B4=C123=DL4 \neq DS4$) ในภาษาไทยเหนือหัวพันที่พูดในบ้านหนองค้ำงและบ้านสะแนน เมืองชำเหนือในงานของ Chamberlain (1984)

กลุ่ม 3/2: วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเบี่ยงเบน

ภาษาในกลุ่ม 3/2 จำแนกเป็นภาษาไทยเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน เนื่องจากมีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์เบี่ยงเบนจากรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพันที่พบในงานวิจัยที่ผ่านมา ภาษาในกลุ่มนี้พบจำนวนรวมทั้งสิ้น 7 วิชา ได้แก่ ภาษาไทยเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.1 ถึงรูปแบบที่ 3/2.7 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพจน์ที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.1 พุดใน 4 จุดเก็บข้อมูล ได้แก่ จุดเก็บข้อมูลที่ 20 (บ.หนองบัว ม.8 ต.หนองแหน อ.พนมสารคาม) จุดเก็บข้อมูลที่ 22 (บ.โคก ม.9 ต.หนองแหน อ.พนมสารคาม) จุดเก็บข้อมูลที่ 26 (บ.ป่าไร่ ม.14 ต.หนองแหน อ.พนมสารคาม) และจุดเก็บข้อมูลที่ 43 (บ.หนองอีโกน ม.12 ต.เกาะขนุน อ.พนมสารคาม) วิธภาษาดังกล่าวมีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ ดังนี้ A1-234, BCDLDS123-4, B123=DL123, B4=DL4=C4=DS4 และ DS123=A234 ดังแสดงในภาพที่ 4.22

วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพจน์ที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.1

ภาพที่ 4.22 วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพจน์ รูปแบบที่ 3/2.1

(ดูผลการวิเคราะห์สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาพที่ 7.43 – 7.57 หน้า 217 – 224 ในบทที่ 7)

ภาษาไทยเหนือหัวพจน์ที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.1 มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์คล้ายกับภาษาไทยเหนือหัวพจน์ที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.1 แต่ในภาษาไทยเหนือหัวพจน์ที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.1 มีวรรณยุกต์ในช่อง C4 เป็นคนละหน่วยเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง B4, DL4 และ DS4 ($C4 \neq B4=DL4=DS4$) ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพจน์ รูปแบบที่ 3/2.1 มีลักษณะเบี่ยงเบนจากวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพจน์ รูปแบบที่ 3/1.1 กล่าวคือ เกิดการเปลี่ยนแปลงของเสียงวรรณยุกต์ในช่อง C4 จากเสียง /317/ เป็นเสียง /447/ ที่อาจยืมมาจากภาษาไทยถิ่นกลาง /45/ และปรับเข้ากับระบบเสียงวรรณยุกต์ในภาษา จึงทำให้เกิดการรวมเสียงวรรณยุกต์ $C4 \neq B4=DL4=DL4 > C4 = B4=DL4=DL4$

วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพจน์ที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.2 พุดในจุดเก็บข้อมูลที่ 38 บ้านหินดาษ หมู่ 11 ตำบลเกาะขนุน อำเภอพนมสารคาม มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ ดังนี้ A1-234, BCDLDS123-4, B4=DL4=DS4, C123=DL123 และ DS123=C4 (ดูภาพที่ 4.23)

วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพจน์ที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.2

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1 /414/	ว.3 /42/	ว.5 /517/	ว.5 [52]	ว.6 [31]
2	ว.2 /221/				
3	/32/				
4		ว.4 /44/	ว.6 /317/	ว.4 /44/	

ภาพที่ 4.23 วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพจน์ รูปแบบที่ 3/2.2

(ดูผลการวิเคราะห์สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาพที่ 7.58 – 7.74 หน้า 225 – 233 ในบทที่ 7)

ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าภาษาดังกล่าวมีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์คล้ายกับในภาษาไทยเหนือหัวพจน์ที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.1 (A1-234, BCDLDS123-4, B123=DL123, B4=DL4=DS4 และ DS123=C4) แต่ต่างกันที่การรวมเสียงวรรณยุกต์ในช่อง DL123 กับวรรณยุกต์ในช่อง B123 หรือ C123 เท่านั้น นั่นคือ มีรูปแบบ B123=DL123 ในภาษาไทยเหนือหัวพจน์ที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.1 แต่มีรูปแบบ C123=DL123 ในภาษาไทยเหนือหัวพจน์ที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.2 อันเนื่องมาจากสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะวรรณยุกต์ในช่อง C123 ซึ่งเป็นเสียง /357/ ในภาษาไทยเหนือหัวพจน์ที่มีวรรณยุกต์เด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.1 แต่เป็นเสียง /517/ ในภาษาไทยเหนือหัวพจน์ที่มีวรรณยุกต์เบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.2

นอกจากนี้ ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่ารูปแบบการรวมเสียงวรรณยุกต์ระหว่างคอลัมน์ C และ DL (C123=DL123) ในภาษาไทยเหนือหัวพจน์ที่มีวรรณยุกต์เบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.2 ซึ่งพูดในบ้านหินดาช หมู่ 11 ตำบลเกาะขนุน อำเภอพนมสารคาม มีลักษณะคล้ายกับวรรณยุกต์ในภาษาลาวที่มีวรรณยุกต์เบี่ยงเบน รูปแบบที่ 1/2.1 แต่ไม่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ระหว่างแถวที่ 3 และ 4 (C1234=DL1234) ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าภาษาไทยเหนือหัวพจน์ที่มีวรรณยุกต์เบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.2 อาจยืมเสียงวรรณยุกต์ในช่อง C123 และ DL123 มาจากภาษาลาวที่มีวรรณยุกต์เบี่ยงเบน รูปแบบที่ 1/2.1 ซึ่งพูดกันในบ้านหนองปรือ หมู่ 9 ตำบลเกาะขนุน อำเภอพนมสารคาม จากการสัมภาษณ์ทำให้ทราบว่า มีกลุ่มคน “ลาว” จำนวนหนึ่งจากบ้านหนองปรือ หมู่ 9 ย้ายไปตั้งถิ่นฐานอยู่ที่บ้านหินดาช หมู่ 11 จึงเป็นไปได้ว่า วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพจน์ที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.2 อาจได้รับอิทธิพล

จากวรรณยุกต์ในภาษาลาวที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 1/2.1 จึงทำให้มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เบี่ยงเบนจากภาษาไทยเหนือหัวพัน

วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.3 พุดในจุดเก็บข้อมูลที่ 27 บ้านหนองเสือ หมู่ 4 ตำบลเกาะขนุน อำเภอพนมสารคาม และจุดเก็บข้อมูลที่ 49 บ้านฝั่งคลอง หมู่ที่ 21 ตำบลท่าตะเียบ อำเภอท่าตะเียบ มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์คือ A1-234, BDLDS123-4, C1234, B123=DL123, B4=DL4=DS4 และDS123=A234 ดังแสดงในภาพที่ 4.24

วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.3

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1 /25/	ว.3 /41/	ว.5 /457/	ว.3 /41/	ว.2 [32]
2	ว.2 /341/	ว.3 /213/		ว.3 /213/	
3	ว.3 /21/				
4		ว.4 /44/		ว.4 /44/	

ภาพที่ 4.24 วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.3

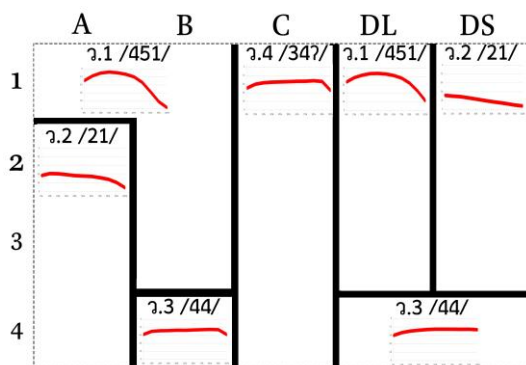
(ดูผลการวิเคราะห์สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาพที่ 7.75– 7.89 หน้า 234 – 241 ในบทที่ 7)

จากภาพที่ 4.24 จะเห็นได้ว่าวิธภาษานี้มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์คล้ายในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.1 แต่วรรณยุกต์ในคอลัมน์ C รวมเป็นเสียงเดียวกัน (C1234) ในขณะที่ในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.1 วรรณยุกต์ในคอลัมน์ C มีการแยกเสียงแบบ C1-234 ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าวรรณยุกต์ในวิธภาษาดังกล่าวน่าจะมีลักษณะเบี่ยงเบนจากวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.1 (A1-234, BCDLDS123-4, B123=DL123, B4=DL4=DS4 และ DS123=C4) นั่นคือ เกิดการเปลี่ยนแปลงของเสียงวรรณยุกต์ในช่อง C4 จากเสียง /317/ กลายเป็นเสียง /357/ อาจเนื่องมาจากการยืมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นกลาง จึงทำให้เกิดการรวมเสียงวรรณยุกต์ในช่อง C4 กับวรรณยุกต์ในช่อง C123 ซึ่งเป็นเสียง /357/

วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.4 พุดในจุดเก็บข้อมูลที่ 28 บ้านหนองเสือ หมู่ 4 ตำบลเกาะขนุน อำเภอพนมสารคาม โดยกลุ่มคน “ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ลาวอันเดอ/ลาว/ลาวหนองเสือ” ในวิธภาษานี้มีรูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์

คือ A1-234, B123-4, C1234 และ DLDS123-4 โดยมีรูปแบบการรวมเสียงวรรณยุกต์ ดังนี้
 $A1=B123=DL123$, $A234=DS123$ และ $B4=DL4=DS4$ ดังแสดงในภาพที่ 4.25

วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพจน์ที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.4

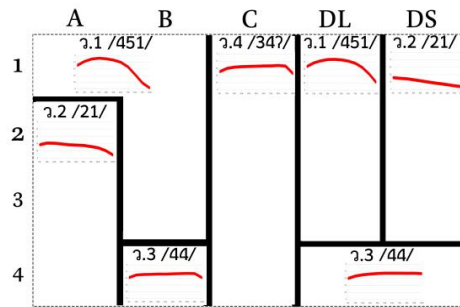
ภาพที่ 4.25 วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพจน์ รูปแบบที่ 3/2.4

(ดูผลการวิเคราะห์สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาพที่ 7.90 – 7.102 หน้า 242 – 248 ในบทที่ 7)

จากภาพที่ 4.25 จะเห็นได้ว่ารูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในวิธภาษานี้มีลักษณะเหมือนหรือคล้ายกับภาษาไทยเหนือหัวพจน์ที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.3 ทุกประการ ยกเว้น วรรณยุกต์ในช่อง A1 รวมเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง B123 และ DL123 ($A1 = B123=DL123$) ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าลักษณะดังกล่าวน่าจะเป็นพัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์ที่เกิดขึ้นในภายหลัง

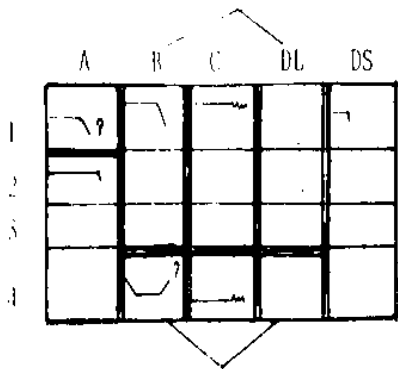
เมื่อเปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพจน์ รูปแบบที่ 3/2.4 กับรูปแบบวรรณยุกต์ในงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า ภาษาไทยเหนือหัวพจน์ รูปแบบที่ 3/2.4 มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ และสัทลักษณะของวรรณยุกต์คล้ายในภาษาไทยเหนือหัวพจน์ที่พูดในบ้านชำเหนือ เมืองชำเหนือ แขวงหัวพจน์ในงานวิจัยของ Chamberlain (1984) และสุลิ่ง เดชวงสา และคณะ (1972) ดังแสดงในภาพที่ 4.26

งานวิจัยนี้

วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.4

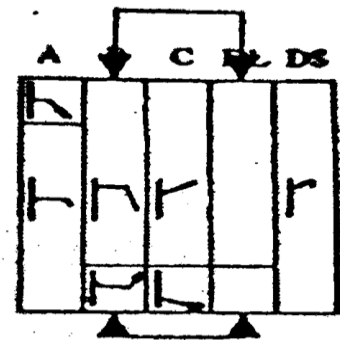
Chamberlain (1984)

วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน ที่พูดในบ้านชำเหนือ เมืองชำเหนือ

สุลิ่ง เดชวงสา และคณะ (1972)

อ้างอิงในพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2546)

วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน ที่พูดในเมืองชำเหนือ

ภาพที่ 4.26 เปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.4 กับรูปแบบวรรณยุกต์ในงานวิจัยที่ผ่านมา

จากภาพที่ 4.26 จะเห็นได้ว่า วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.4 มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์คล้ายในภาษาไทยเหนือหัวพันที่พูดในบ้านชำเหนือ เมืองชำเหนือ แต่วรรณยุกต์ในช่อง A1 รวมเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง B123 และ DL123 ($A1 = B123 = DL123$) วรรณยุกต์ในคอลัมน์ C รวมเป็นเสียงเดียวกัน ($C1234$) และวรรณยุกต์ในคอลัมน์ DS มีการแยกเสียงแบบ DS123-4 โดยวรรณยุกต์ในช่อง DS4 รวมเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง DL4 ($DS4 = DL4$) จึงทำให้ภาษาดังกล่าวมีเพียง 4 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ ในขณะที่ภาษาไทยเหนือหัวพันที่พูดในบ้านชำเหนือ เมืองชำเหนือมีวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง เนื่องจากวรรณยุกต์ในช่อง A1 เป็นคนละหน่วยเสียงกับ

วรรณยุกต์ในช่อง B123 และ DL123 ($A1 \neq B123=DL123$) วรรณยุกต์ในคอลัมน์ C มีการแยกเสียงแบบ C123-4 และวรรณยุกต์ในคอลัมน์ DS ไม่มีการแยกเสียง (DS1234)

เมื่อพิจารณาในระดับสัทศาสตร์ น่าสังเกตว่าวรรณยุกต์ในช่อง A1 และวรรณยุกต์ในช่อง B123 และ DL123 ในภาษาไทยเหนือหัวพื้นที่พูดในบ้านชำเหนือ เมืองชำเหนือ แม้จะมีระดับเสียงต่างกัน แต่มีทิศทางการขึ้น-ตกของเสียงวรรณยุกต์เหมือนกัน นั่นคือ เป็นเสียงตกเหมือนกัน ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า เดิมวรรณยุกต์ในช่อง A1 ในภาษาไทยเหนือหัวพื้นที่มีวรรณยุกต์เบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.4 น่าจะเป็นเสียงกลาง-ตกมีการกักที่เส้นเสียงเช่นเดียวกับในภาษาไทยเหนือหัวพื้นที่พูดในบ้านชำเหนือ เมืองชำเหนือ แต่เกิดการเปลี่ยนแปลงของเสียงวรรณยุกต์อาจเนื่องจากปัจจัยภายในตัวภาษาเอง กลายเป็นเสียงสูง-ตก จึงทำให้เกิดการรวมเสียงวรรณยุกต์ในช่อง A1 กับวรรณยุกต์ในช่อง B123 และ DL123 ($A1 = B123=DL123$) การเปลี่ยนแปลงของเสียงวรรณยุกต์ดังกล่าวน่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางเสียงที่เกิดขึ้นในภายหลัง

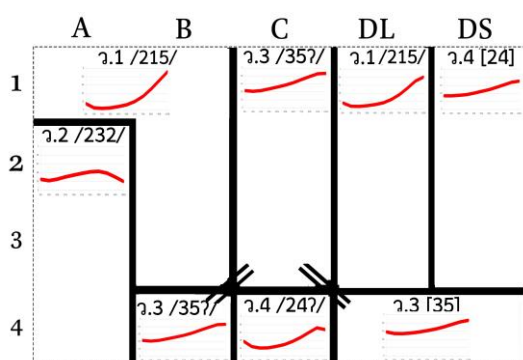
เมื่อเปรียบเทียบสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่ปรากฏในช่อง C123 ในภาษาไทยเหนือหัวพื้นที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.4 กับภาษาไทยเหนือหัวพื้นที่พูดในบ้านชำเหนือ เมืองชำเหนือ จะเห็นได้ว่า ทั้งสองวิธภาษามีสัทลักษณะของวรรณยุกต์คล้ายคลึงกัน นั่นคือ เป็นเสียงขึ้นมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้ายเหมือนกัน

เมื่อเปรียบเทียบสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่ปรากฏในคอลัมน์ DS ในภาษาไทยเหนือหัวพื้นที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.4 กับภาษาไทยเหนือหัวพื้นที่พูดในบ้านชำเหนือ เมืองชำเหนือ จะเห็นได้ว่า ทั้งสองวิธภาษามีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่ปรากฏในช่อง DS123 แตกต่างกัน จึงทำให้มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในคอลัมน์ DS ไม่เหมือนกัน น่าสังเกตว่าวรรณยุกต์ในช่อง DS123 ในภาษาไทยเหนือหัวพื้นที่รูปแบบที่ 3/2.4 มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์คล้ายในภาษาไทยถิ่นกลาง นั่นคือ เป็นเสียง /21/ จึงเป็นไปได้ว่าภาษาไทยเหนือหัวพื้นที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.4 เกิดการเปลี่ยนแปลงของเสียงวรรณยุกต์ในช่อง DS123 เนื่องมาจากอิทธิพลของภาษาไทยถิ่นกลาง จึงทำให้วรรณยุกต์ในคอลัมน์ DS แยกเป็นสองเสียง (DS123-4)

กล่าวโดยสรุป คือ วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพื้นที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.1 รูปแบบที่ 3/2.2 รูปแบบที่ 3/2.3 และรูปแบบที่ 3/2.4 น่าจะมีพัฒนาการของวรรณยุกต์มาจากวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพื้นที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.1 ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงของเสียงวรรณยุกต์ในคอลัมน์ C มีบทบาทสำคัญทำให้ทั้ง 4 วิธภาษามีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเบี่ยงเบนจากภาษาไทยเหนือหัวพื้นที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.1

วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพจน์ที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.5 พุดในจุดเก็บข้อมูลที่ 30 บ้านนาน้อย หมู่ 6 ตำบลเกาะขนุน อำเภอพนมสารคาม โดยกลุ่มคน “ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ลาวอันเดอ/ลาว/ลาวนา้อย” มีรูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์ ดังนี้ A1-234 และ BCDLDS123-4 โดยมีการรวมเสียงวรรณยุกต์คือ A=B123=DL123, B4=C123=DL4=DS4 และ DS123=C4 (ดูภาพที่ 4.27)

วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพจน์ที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.5

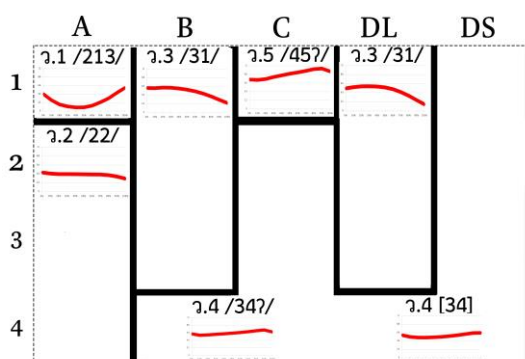
ภาพที่ 4.27 วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพจน์ รูปแบบที่ 3/2.5

(ดูผลการวิเคราะห์สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาพที่ 7.103 – 7.115 หน้า 249 – 254 ในบทที่ 7)

วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพจน์ที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.5 มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์เหมือนหรือคล้ายกับวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพจน์ที่มีลักษณะเด่นเฉพาะรูปแบบที่ 3/1.2 แตกต่างกันที่การแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในช่อง A1 กับวรรณยุกต์ในช่อง B123 และ DL123 ($A1 = B123=DL123$ หรือ $A1 \neq B123=DL123$) เป็นไปได้ว่าวิธภาษาดังกล่าวอาจมีพัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์มาจากวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพจน์ที่มีลักษณะเด่นเฉพาะรูปแบบที่ 3/1.2

วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพจน์ที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.6 พุดโดยกลุ่มคนที่มีชื่อเรียกตนเองและภาษาว่า “ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ลาวอันเดอ/ลาว” เช่นเดียวกับกลุ่มคนที่พูดภาษาไทยเหนือหัวพจน์วิธภาษาอื่น ๆ ที่ได้กล่าวไปแล้ว แต่บางครั้งก็ถูกเรียกว่า “ลาวปากห้วย” หรือ “ไทปากห้วย” ภาษาไทยเหนือหัวพจน์ที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.6 พุดกันในจุดเก็บข้อมูลที่ 18 บ้านปากห้วย หมู่ 7 ตำบลหนองแวน อำเภอพนมสารคาม วิธภาษานี้มีรูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์ ดังนี้ A1-234, B123-4, C1-234, DL123-4 และ DS1234 โดยมีการรวมเสียงวรรณยุกต์ คือ $B123=DL123$ และ $B4=C234=DL4=DS1234$ ดังแสดงในภาพที่ 4.28

วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพจน์ที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.6

ภาพที่ 4.28 วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพจน์ รูปแบบที่ 3/2.6

(ดูผลการวิเคราะห์สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาพที่ 7.116 – 7.129 หน้า 255 – 262 ในบทที่ 7)

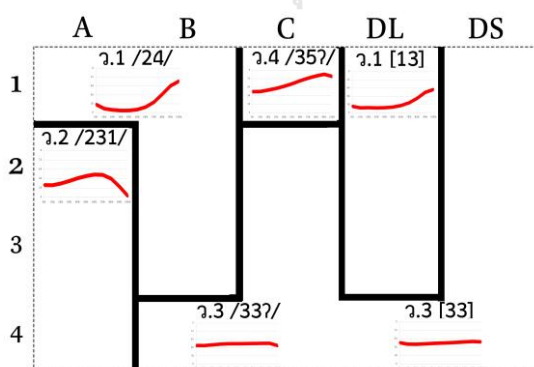
จากภาพที่ 4.28 จะเห็นได้ว่า แม้วิธภาษานี้จะมีรูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์ในคอลัมน์ C และ DL คล้ายกับรูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาลาว คือ C1-234 และ DL123-4 แต่วรรณยุกต์ในช่อง C1 เป็นคนละหน่วยเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง DL123 ($C1 \neq DL123$) นอกจากนี้ วรรณยุกต์ในคอลัมน์ B ยังรวมเสียงกับวรรณยุกต์ในคอลัมน์ DL ด้วย ($B=DL$) รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ดังกล่าว ($C1 \neq DL123$ และ $B=DL$) ไม่ใช่ลักษณะในภาษาลาว แต่เป็นลักษณะในภาษาไทยวิธภาษาหนึ่งที่ไม่ใช่กลุ่มภาษาลาว

ผู้วิจัยพบข้อมูลที่น่าสนใจระหว่างการเก็บข้อมูลภาคสนามว่า กลุ่มคนที่พูดภาษาไทยเหนือหัวพจน์ที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.6 หรือกลุ่มคน “ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ลาวอันเดอ/ลาว/ลาวปากห้วย” ในจุดเก็บข้อมูลที่ 18 (บ.ปากห้วย) มักถูกคน “ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ลาวอันเดอ/ลาว” ในหมู่บ้านใกล้เคียงล้อเลียนสำเนียง และบางครั้งก็ถูกเรียกว่า “ไทปากห้วย” คำที่ผู้บอกภาษา “ลาวเวียง” มักยกมาเป็นตัวอย่างแสดงความแตกต่างระหว่างสำเนียง “ลาวเวียง” ที่พูดใน บ.ปากห้วย” กับ “ลาวเวียง” ที่พูดในหมู่บ้านใกล้เคียง คือ คำว่า ‘วัด’ และ ‘หวัด’ และคำว่า ‘น้ำ’ เป็นต้น หากเป็นคน “ลาว” บ.ปากห้วยจะออกเสียงคำว่า ‘วัด’ [wat³⁴] เหมือนคำว่า ‘หวัด’ [wat³⁴] ส่วนคำว่า ‘น้ำ’ สำเนียงบ้านปากห้วย จะออกเสียงเป็น [na:m³⁴⁷] หากเป็นสำเนียงบ้านหนองแหนจะออกเสียงเป็น [na:m³¹⁷] เป็นต้น ผู้วิจัยสังเกตว่า การรับรู้ความแตกต่างระหว่างวิธภาษาของกลุ่มคนที่มีชื่อเรียกตนเองและชื่อเรียกภาษาเหมือนกัน “ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ลาวอันเดอ/ลาว” ไม่ใช่ความแตกต่างในระดับคำ แต่อยู่ในระดับสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์

ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าวรรณยุกต์ในวิธภาษาดังกล่าวน่าจะเป็นวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน วิธภาษาหนึ่งที่พูดกันในบริเวณแขวงหัวพันเช่นเดียวกับวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1 รูปแบบที่ 3/1.2 รูปแบบที่ 3/2.1 รูปแบบที่ 3/2.2 รูปแบบที่ 3/2.3 รูปแบบที่ 3/2.4 และรูปแบบที่ 3/2.5 แต่มีวรรณยุกต์เบี่ยงเบนจากภาษาไทยเหนือหัวพัน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากข้อมูลในภาษาไทยเหนือหัวพันและภาษาไทยวิธภาษาต่าง ๆ ที่พูดในบริเวณแขวงหัวพันมีจำนวนไม่มากนัก ประกอบกับวรรณยุกต์ที่พบในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.6 (บ.ปากห้วย) มีลักษณะเบี่ยงเบนจากรูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพันที่พบในงานวิจัยที่ผ่านมา จึงไม่ทราบแน่ชัดว่าภาษาที่พบในบ้านปากห้วยเป็นภาษาไทยเหนือหัวพันวิธภาษาหนึ่งที่มีวรรณยุกต์เบี่ยงเบนจากวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน หรือไม่ใช้ภาษาไทยเหนือหัวพัน แต่เป็นภาษาไทยวิธภาษาหนึ่งที่พูดกันในบริเวณตอนเหนือของอาณาจักรล้านช้างในอดีต ดังนั้น ควรมีการศึกษาภาษาไทยถิ่นต่าง ๆ ที่พูดในบริเวณตอนเหนือของอาณาจักรล้านช้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณแขวงหัวพัน เพื่อเป็นประโยชน์แก่การศึกษาและเปรียบเทียบภาษาตระกูลไทถิ่นต่าง ๆ

วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.7 พูดในจุดเก็บข้อมูลที่ 48 บ้านท่ากลอย หมู่ 4 ตำบลท่าตะเียบ อำเภอท่าตะเียบ และจุดเก็บข้อมูลที่ 50 บ้านฝิ่งคลอง หมู่ 21 ตำบลท่าตะเียบ อำเภอท่าตะเียบ มีรูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์ คือ A1-234, B123-4, C1-234 และ DL123-4 โดยมีการรวมเสียงวรรณยุกต์ ดังนี้ A1=B123=DL123 และ B4=C234=DL4=DS1234 ดังแสดงในภาพที่ 4.29

วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.7

ภาพที่ 4.29 วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.7

(ดูผลการวิเคราะห์สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาพที่ 7.130 – 7.141 หน้า 264 – 269 ในบทที่ 7)

จากภาพที่ 4.29 จะเห็นได้ว่า ภาษาไทเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.7 มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์คล้ายกับรูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาไทเหนือหัวพันที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.6 ซึ่งมีรูปแบบวรรณยุกต์ A1-234, B123-4, C1-234, DL123-4, B123=DL123 และ B4=C234=DL4=DS1234 จะเห็นได้ว่าทั้งสองวิธภาษานี้มีการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แตกต่างกันที่วรรณยุกต์ในช่อง A1 เท่านั้น นั่นคือ มีการรวมเสียงวรรณยุกต์ในช่อง A1 กับวรรณยุกต์ในช่อง B123 และ DL123 ($A1 = B123=DL123$) ในภาษาไทเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.7 แต่วรรณยุกต์ในช่อง A1 เป็นคนละหน่วยเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง B123=DL123 ($A1 \neq B123=DL123$) ในภาษาไทเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.6

จะสังเกตได้ว่า วรรณยุกต์ในภาษาไทเหนือหัวพันที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.6 และรูปแบบที่ 3/2.7 มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์คล้ายในภาษาพวนและภาษาไทเหนือหัวพัน นั่นคือ วรรณยุกต์ดั้งเดิม *C มีการแยกเสียงแบบ C1-234 และ $C1 \neq DL123$ เหมือนในภาษาพวน แต่วรรณยุกต์ในช่อง C234 รวมเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง B4 และ DL4 ($C234 = B4=DL4$) อย่างไรก็ตาม ภาษาไทเหนือหัวพันที่มีวรรณยุกต์เบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.6 และรูปแบบที่ 3/2.7 ไม่ใช่วรรณยุกต์ในภาษาพวนและภาษาลาว น่าสังเกตว่า วรรณยุกต์ในภาษาไทเหนือหัวพันที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.6 และรูปแบบที่ 3/2.7 รวมทั้งวรรณยุกต์ในภาษาไทเหนือหัวพันวิธภาษาอื่นที่ได้กล่าวไปแล้วในกลุ่ม 3 มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะประจำเขต (areal feature) ของภาษาไทถิ่นต่าง ๆ ที่พูดในแขวงหัวพัน คือ วรรณยุกต์ในคอลัมน์ B รวมเสียงกับวรรณยุกต์ในคอลัมน์ DL ($B=DL$) และไม่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ในคอลัมน์ DS ($DS1234$) (Chamberlain, 1984)

กล่าวได้ว่าภาษาในกลุ่ม 3 ซึ่งพูดโดยกลุ่มคนที่เรียกตนเองและเรียกภาษาว่า “ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ลาวอันเดอ/ลาว/ลาว+ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในปัจจุบัน” น่าจะเป็นภาษาไทเหนือหัวพันที่พูดในบริเวณแขวงหัวพัน อาณาจักรล้านช้าง อย่างไรก็ตาม บางภาษาหรือวิธภาษาอาจไม่ใช่ภาษาไทเหนือหัวพัน แต่เป็นภาษาไทในกลุ่มย่อยอื่นที่พูดในบริเวณตอนเหนือของอาณาจักรล้านช้างเมื่อประมาณ 200 กว่าปีที่ผ่านมา และอาจยังไม่มีการศึกษาวิจัยภาษาเหล่านั้นมาก่อน

ดังนั้น ในกรณีนี้ ผลการศึกษาความสอดคล้องระหว่างชื่อเรียกกลุ่มชนและชื่อเรียกภาษา “ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ลาวอันเดอ/ลาว/ลาว+ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในปัจจุบัน” กับผลการจำแนกภาษาด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์พบว่าภาษากลุ่ม 3 มีชื่อเรียกกลุ่มชนและภาษาไม่สอดคล้องกับภาษาที่พูด แม้จะไม่สามารถยืนยันผลการศึกษาได้อย่างแน่ชัดว่าภาษาในกลุ่ม 3 ทั้ง 9 วิธภาษาเป็น

ภาษาไทยเหนือหัวพันทั้งหมดหรือไม่ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าทั้ง 9 วิธภาษาไม่ใช่ภาษาลาวและไม่ใช่ภาษาพวน แม้จะคล้ายคลึงกับภาษากลุ่มพวนมากกว่าภาษากลุ่มลาวก็ตาม อาจเป็นไปได้ว่าภาษาหรือวิธภาษาในกลุ่ม 3 เป็นภาษาไทยอื่น ๆ ที่พูดกันในแขวงหัวพัน ประเทศลาวเมื่อ 200 กว่าปีก่อน

4.5 สรุป

จากการวิเคราะห์ตีความและสังเคราะห์ข้อมูลด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์โดยไม่อิงชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์และชื่อเรียกภาษาเป็นสำคัญ พบว่า ภาษา “ลาวฉะเชิงเทรา” แบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ตามสมมติฐาน คือ กลุ่มภาษาลาว และกลุ่มที่ไม่ใช่ภาษาลาว อย่างไรก็ตาม กลุ่มที่ไม่ใช่ภาษาลาวสามารถระบุและจำแนกได้ว่าเป็นกลุ่มภาษาพวน-ไทเหนือหัวพัน แบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มภาษาพวน และกลุ่มภาษาไทยเหนือหัวพัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสรุปว่า ภาษา “ลาวฉะเชิงเทรา” ประกอบด้วยภาษา 3 กลุ่ม ได้แก่ ภาษาลาว ภาษาพวน และภาษาไทยเหนือหัวพัน จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยไม่พบรายงานผลการวิจัยใดที่กล่าวว่ามีภาษาไทยเหนือหัวพันพูดในประเทศไทย (ดูผลการระบุและจำแนกภาษา “ลาวฉะเชิงเทรา” ซึ่งแสดงผลในลักษณะแผนผังที่ภาษาในภาพที่ 8.18 หน้า 299) สำหรับประเด็นที่ยังมีปัญหาซึ่งไม่สามารถสรุปได้ชัดเจนจากเกณฑ์วรรณยุกต์ ได้แก่ ภาษาลาวที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 1/2.2 และภาษาพวนที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 2/2.2 ให้ดูผลการวิเคราะห์ภาษาดังกล่าวด้วยเกณฑ์เสริมในหัวข้ออภิปรายผล ในบทที่ 8 หน้า 294 - 298

บทที่ 5

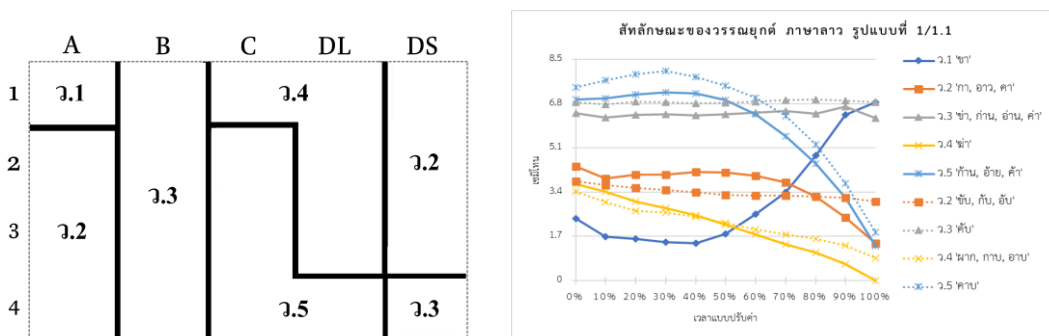
วรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มลาว

เนื้อหาในบทนี้จะเป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์วรรณยุกต์ในภาษากลุ่ม 1 ซึ่งเป็นกลุ่มภาษาลาว โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 หัวข้อหลัก คือ (1) วรรณยุกต์ในภาษากลุ่ม 1/1: ภาษาลาวที่มีลักษณะเด่นเฉพาะของภาษาลาว จำนวน 2 วิธภาษา (2) วรรณยุกต์ในภาษากลุ่ม 1/2: ภาษาลาวที่มีลักษณะเบี่ยงเบนจากภาษาลาว จำนวน 2 วิธภาษา และ (3) สรุปรูป การบรรยายวรรณยุกต์ในแต่ละวิธภาษา ผู้วิจัยได้เชื่อมโยงกับรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์โดยใช้แนวคิดกล่องวรรณยุกต์ของ Gedney (1972) และนำเสนอสัทลักษณะของวรรณยุกต์แต่ละหน่วยเสียงด้วยกราฟเส้นที่ได้จากค่าเซมิโตนซึ่งแปลงมาจากค่าเฮิร์ตซ์เฉลี่ยของผู้บอกภาษาที่มีระบบวรรณยุกต์เหมือนกัน จำนวน 2 – 4 กราฟต่อวรรณยุกต์ ภาพด้านซ้ายเป็นกราฟแสดงค่าเซมิโตนของผู้บอกภาษาทุกคน และภาพด้านขวาเป็นกราฟแสดงค่าเซมิโตนเฉลี่ยรวม หลังจากนำเสนอสัทลักษณะของวรรณยุกต์ซึ่งสะท้อนระดับเสียงและทิศทางการขึ้น-ตกของเสียงวรรณยุกต์จากค่าเซมิโตนครบทุกหน่วยเสียงวรรณยุกต์แล้ว ผู้วิจัยจึงจะนำเสนอค่าระยะเวลาเฉลี่ยของวรรณยุกต์แต่ละเสียงซึ่งสะท้อนความสั้น-ยาวของเสียงวรรณยุกต์จากค่าระยะเวลาจริงในโครงสร้างพยางค์แต่ละแบบด้วยกราฟแท่งจำนวน 1 ภาพต่อวรรณยุกต์ โดยไม่ได้นำค่าระยะเวลาของวรรณยุกต์ในคำทดสอบที่มีโครงสร้างพยางค์ต่างกัน เช่น CV:G CV:N CV: หรือ CVS มาเฉลี่ยรวมกัน เนื่องจากงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่าโครงสร้างพยางค์ที่ต่างกันมีผลต่อความสั้น-ยาวของพยางค์แตกต่างกัน (Laver, 1994; Luangthongkum, 1977; ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ และคณะ, 2554; รุจนา พินิจารมณ, 2533; สุกัลยา สุรินทร์ไพบูลย์, 2528) และผู้วิจัยสังเกตว่าในภาพรวมของงานวิจัยนี้มีลักษณะสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา คือ ค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์เดียวกันเมื่อปรากฏในโครงสร้างพยางค์ต่างกันจะมีค่าระยะเวลาไม่เท่ากันโดยประมาณ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงไม่เฉลี่ยค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์ในคำทดสอบที่มีโครงสร้างพยางค์แตกต่างกัน แต่จะนำเสนอค่าระยะเวลาเฉลี่ยของแต่ละวรรณยุกต์ในโครงสร้างพยางค์แต่ละแบบ ดังรายละเอียดในภาพที่ 5.1 – 5.64

5.1 วรรณยุกต์ในภาษากลุ่ม 1/1: ภาษาลาวที่มีลักษณะเด่นเฉพาะของภาษาลาว

ภาษากลุ่ม 1/1 เป็นภาษาลาวที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะของภาษาลาว นั่นคือ มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาลาว ($B \neq DL$, $C1 = DL123$ และ $C234 = DL4$) พบทั้งหมด 2 วิธภาษา ได้แก่ ภาษาลาวที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 1/1.1 เป็นภาษาที่มีวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง และภาษาลาวที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 1/1.2 เป็นภาษาที่มีวรรณยุกต์ 7 หน่วยเสียง ดังนี้

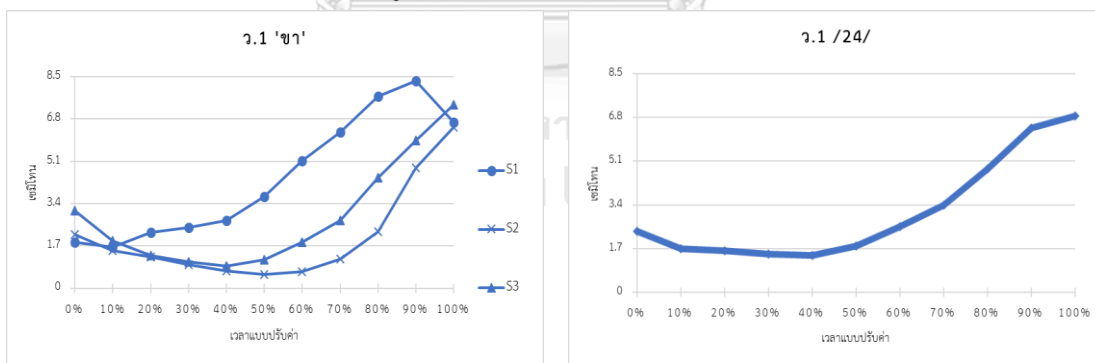
5.1.1 ภาษาลาวที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 1/1.1

ภาพที่ 5.1 วรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1

จากการวิเคราะห์วรรณยุกต์ในภาษาลาวที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 1/1.1 ซึ่งพูดกันในจุดเก็บข้อมูลที่ 33 บ้านหนองปรือ หมู่ 9 ตำบลเกาะขนุน อำเภอพนมสารคาม จากผู้บอกภาษาเพศหญิงจำนวน 3 คน ที่มีชื่อเรียกกลุ่มชนและชื่อเรียกภาษาว่า “ลาว/ลาวอื๋ยง” พบว่า วิธภาษานี้เป็นภาษาที่มีวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง³⁶ ดังนี้

ว.1 (24/A1) ในภาพรวมของผู้บอกภาษา 3 คน เป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างต่ำ-ขึ้น /24/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง A1 ของกล่องวรรณยุกต์ (ดูภาพที่ 5.2 กราฟด้านซ้ายเป็นค่าเคมีโตนเฉลี่ยของเสียง ว.1 ในคำทดสอบคำว่า ‘ขา’ ของผู้บอกภาษาแต่ละคน³⁷ และกราฟด้านขวาเป็นค่าเฉลี่ยเคมีโตนของเสียง ว.1 จากผู้บอกภาษา 3 คนอิงค่าระยะเวลาแบบปรับค่า)

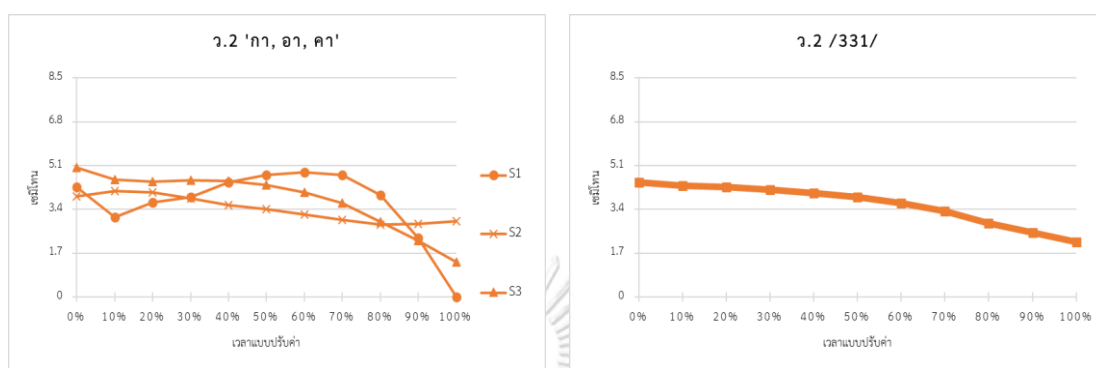

ภาพที่ 5.2 สัทลักษณะของเสียง ว.1 ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1

³⁶ การบรรยายสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในแต่ละวิธภาษาได้ใช้ระบบตัวเลข 1-5 ซึ่งเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์วรรณยุกต์ด้วยวิธีการฟังร่วมกับวิธีการทางกลศาสตร์ ทั้งนี้ ในการวิเคราะห์ระดับเสียงและทิศทางการขึ้น-ตกของเสียงวรรณยุกต์ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และเปรียบเทียบสัทลักษณะของวรรณยุกต์ภายในพิสัยระดับเสียงของผู้บอกภาษาแต่ละคน ดังนั้นจึงไม่ควรมุ่งเน้นที่ระดับเสียงซึ่งแสดงในกราฟมากเกินไป เนื่องจากกราฟดังกล่าวถูกสร้างขึ้นเพื่อให้เห็นแนวโน้มในภาพรวมของสัทลักษณะของวรรณยุกต์แต่ละหน่วยเสียงในแต่ละวิธภาษาเท่านั้น

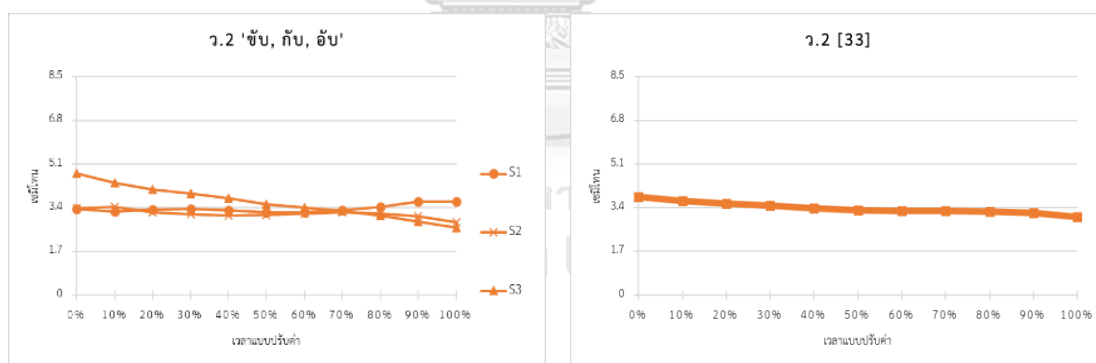
³⁷ ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยไม่ได้พิจารณาค่าความถี่มูลฐานช่วง 0%-10% และช่วง 90%-100% เนื่องจากช่วงต้นและช่วงท้ายของเสียงก้องอาจได้รับผลกระทบจากปัจจัยอื่น ๆ เช่น อิทธิพลของลักษณะการพ่นลม/ไม่พ่นลมของพยัญชนะต้น เสียงกักที่เส้นเสียงตอนท้าย ฯลฯ

ว.2 (331/A234 และ DS123) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์กลางระดับ-ตก /331/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง A234 ของกล่องวรรณยุกต์ เช่น คำว่า ‘กา, อา, คา’ ดังแสดงในภาพที่ 5.3 เมื่อปรากฏในพยางค์ตายสระเสียงสั้นในช่อง DS123 ของกล่องวรรณยุกต์ เช่น คำว่า ‘ขับ, กัับ, อับ’ เป็นเสียงกลางระดับ [33] ดังแสดงในภาพที่ 5.4

ภาพที่ 5.3 สัทลักษณะของเสียง ว.2 ที่ปรากฏในพยางค์เป็นภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1

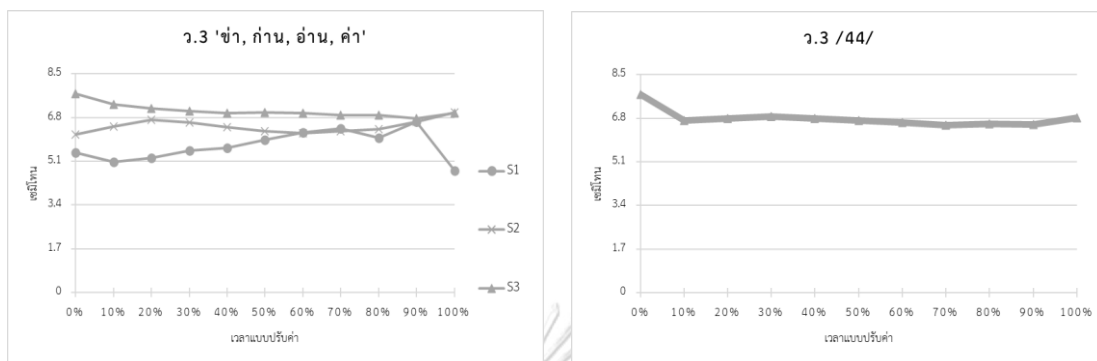
จากภาพที่ 5.3 ด้านซ้าย จะเห็นได้ว่าเส้นแสดงสัทลักษณะของเสียง ว.2 ที่ปรากฏในพยางค์เป็นของผู้บอกภาษาคนที่ 1 มีทิศทางการขึ้น-ตกของเสียงวรรณยุกต์ค่อนข้างแตกต่างจากผู้บอกภาษาคนอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัด ผู้วิจัยจึงไม่ได้นำค่าเฮมิโตนของผู้บอกภาษาค้นดังกล่าวมาเฉลี่ยรวมในกราฟด้านขวา

ภาพที่ 5.4 สัทลักษณะของเสียง ว.2 ที่ปรากฏในพยางค์ตายภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1

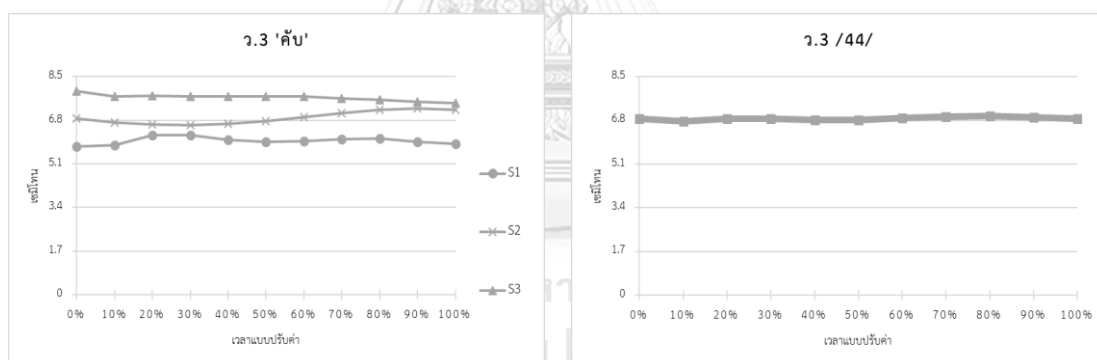
ว.3 (44/B1234 และ DS4) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างสูงระดับ /44/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง B1234 เช่น คำว่า ‘ข่า, ก่าน, อ่าน, ค่า’ และในพยางค์ตายสระเสียงสั้นในช่อง DS4 เช่น คำว่า ‘คัับ’ ดังแสดงในภาพที่ 5.5 และ 5.6 ตามลำดับ ทั้งนี้ วรรณยุกต์ในช่อง B1234 ซึ่งเป็นเสียงสูงระดับพบในภาษาลาวส่วนใหญ่ในงานวิจัยที่ผ่านมาทั้งที่พูดในประเทศลาวและในประเทศไทย เช่น ภาษาลาวหลวงพระบาง บ้านปากเชียง แขวงหลวงพระบางในงานของศิวกพร ฮาชันนารี (2543) ภาษาลาวเวียง ลาวใต้ ลาวครึ่ง และลาวแก้ว อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ในงานของ วิไลลักษณ์ เดชะ (2530) ภาษาลาวครึ่ง จังหวัดนครปฐมในงานของกาญจนา พันธุ์คำ (2523) ก้นทิมา

วัฒนธรรมประเสริฐ และสุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ (2528) จินดา ชาตวิงษ์ (2529) และวัลลียา วัชรภรณ์ (2534) ภาษาลาวครั้ง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานีในงานของวิจิตร คำมัญญ (2535) ภาษาลาวแง้ว ตำบลทองเอน อำเภอนิทรบุรี จังหวัดสิงห์บุรีในงานของพรศรี ชินเชษฐ (2531) เป็นต้น

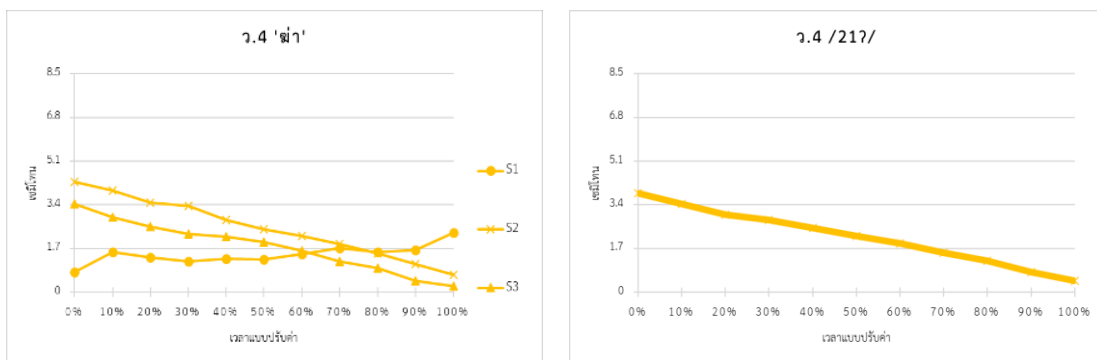
ภาพที่ 5.5 สัทลักษณะของเสียง 3.3 ที่ปรากฏในพยางค์เป็นภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1

จากภาพที่ 5.5 ด้านซ้าย จะเห็นได้ว่าเส้นแสดงสัทลักษณะของเสียง 3.3 ของผู้บอกภาษาคนที่ 1 มีทิศทางการขึ้น-ตกของเสียงวรรณยุกต์ค่อนข้างแตกต่างจากผู้บอกภาษาคนอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงไม่นำค่าเขมิทอนของผู้บอกภาษาค้นดังกล่าวมาเฉลี่ยรวมในกราฟด้านขวา

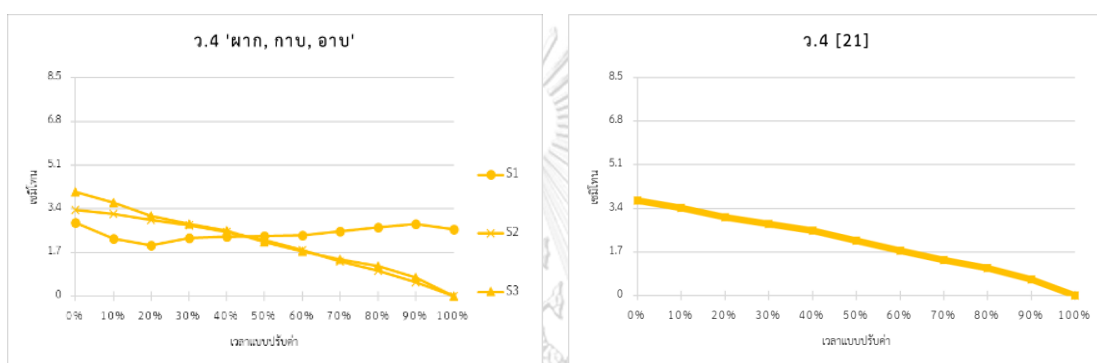

ภาพที่ 5.6 สัทลักษณะของเสียง 3.3 ที่ปรากฏในพยางค์ตายภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1

ว.4 (217/C1 และ DL123) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างต่ำเลื่อนลง มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย /217/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง C1 ของกล่องวรรณยุกต์ เช่น คำว่า 'ซำ, ห้า, ซ้ำว, เสื่อ, ไซ้' ดังแสดงในภาพที่ 5.7 เมื่อปรากฏในพยางค์ตายสระเสียงยาวในช่อง DL123 ในคำว่า 'ผาก, กาบ, อาบ' เป็นเสียงค่อนข้างต่ำเลื่อนลง ไม่มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [21] ดังแสดงในภาพที่ 5.8

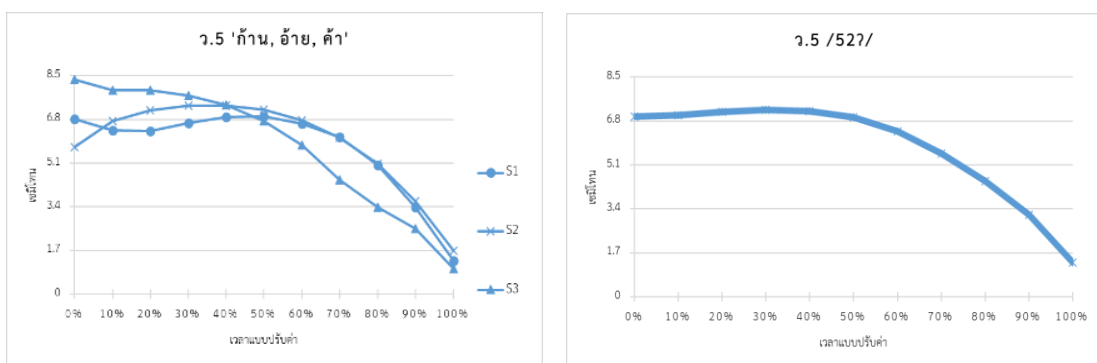
ภาพที่ 5.7 สัทลักษณะของเสียง ว.4 ที่ปรากฏในพยางค์เป็นภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1

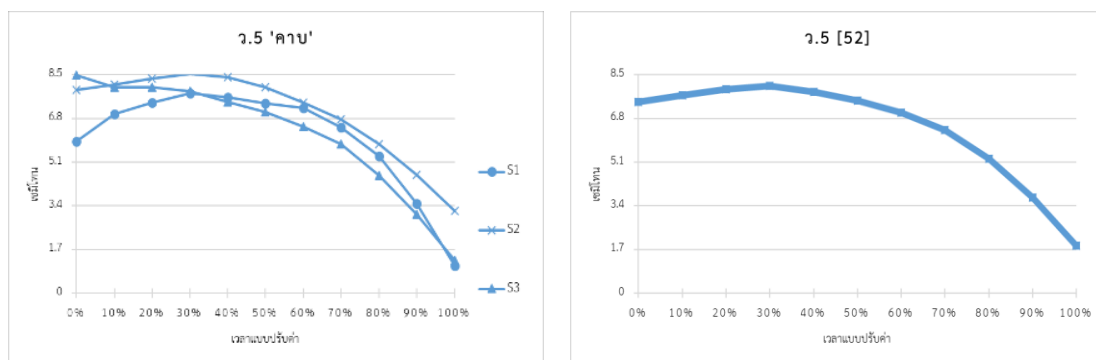
ภาพที่ 5.8 สัทลักษณะของเสียง ว.4 ที่ปรากฏในพยางค์ตายภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1

ในภาพที่ 5.7 และ 5.8 ด้านขวา ผู้วิจัยไม่ได้นำค่าเซมิโตนของผู้บอกภาษาคนที่ 1 มาเฉลี่ยรวมด้วย เนื่องจากผู้บอกภาษาคงคนดังกล่าวมีสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ค่อนข้างแตกต่างจากของผู้บอกภาษาคนอื่น ๆ

ว.5 (527/C234 และ DL4) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์สูง-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย /527/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง C234 เช่น คำว่า ‘ก้าน, อ้าย, ค้า’ เมื่อปรากฏในพยางค์ตายสระเสียงยาวในช่อง DL4 เช่น คำว่า ‘คาบ’ เป็นเสียงสูงตก ไม่มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [52] (ดูภาพที่ 5.9 และ 5.10 ตามลำดับ)

ภาพที่ 5.9 สัทลักษณะของเสียง ว.5 ที่ปรากฏในพยางค์เป็นภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1

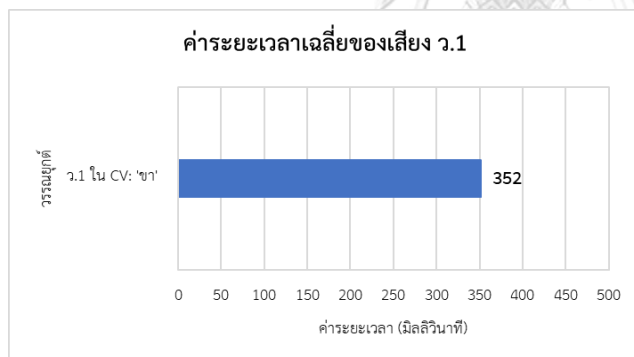

ภาพที่ 5.10 สัทธิลักษณ์ของเสียง ว.5 ที่ปรากฏในพยางค์ตายภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1

ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1

จากการวัดค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์จากตัวแทนผู้บอกภาษา 3 คนที่พูดภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1 โดยไม่เฉลี่ยค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์เดียวกันในคำทดสอบที่มีโครงสร้างพยางค์ต่างกัน พบว่า

เสียง ว.1 เป็นเสียง /24/ ปรากฏในช่อง A1 มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์เมื่อปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: ในคำว่า ‘ชา’ ประมาณ 352 มิลลิวินาที³⁸ ดังแสดงในภาพที่ 5.11

ภาพที่ 5.11 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.1 ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1

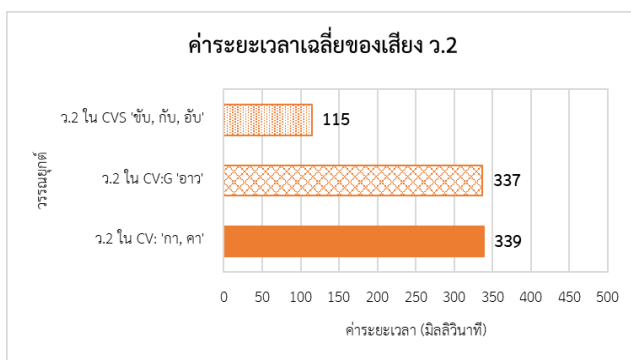
เสียง ว.2 เป็นเสียง /331/ ปรากฏในช่อง A234 (คำว่า ‘กา’, ‘อ่าว’ และ ‘คา’ ตามลำดับ) และ DS123 (คำว่า ‘ขับ’, ‘กั๊บ’, ‘อับ’ ตามลำดับ) เสียง ว.2 ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์มากที่สุดประมาณ 339 มิลลิวินาที³⁹ ใกล้เคียงกับในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:G ซึ่งมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยประมาณ 337 มิลลิวินาที⁴⁰ โดยมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยน้อย

³⁸ วัดจากจุดเริ่มต้นของเสียงสระถึงจุดสิ้นสุดของเสียงสระ

³⁹ วัดจากจุดเริ่มต้นของเสียงสระถึงจุดสิ้นสุดของเสียงสระ

⁴⁰ วัดจากจุดเริ่มต้นของเสียงสระถึงจุดสิ้นสุดของเสียงพยัญชนะเลื่อน/กึ่งสระ

ที่สุดประมาณ 115 มิลลิวินาทีในโครงสร้างพยางค์แบบ CVS⁴¹ (ดูภาพที่ 5.12) ทั้งนี้ เนื่องจากเสียง ก้องซึ่งนำพาวรรณยุกต์เป็นสระเสียงสั้น จึงทำให้คำในโครงสร้างพยางค์แบบ CVS มีค่าระยะเวลาของ วรณยุกต์น้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับคำในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: และ CV:G ที่มีสระเสียงยาว และมีพยัญชนะท้ายเสียงเลื่อน/กึ่งสระซึ่งเป็นเสียงก้อง

ภาพที่ 5.12 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.2 ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1

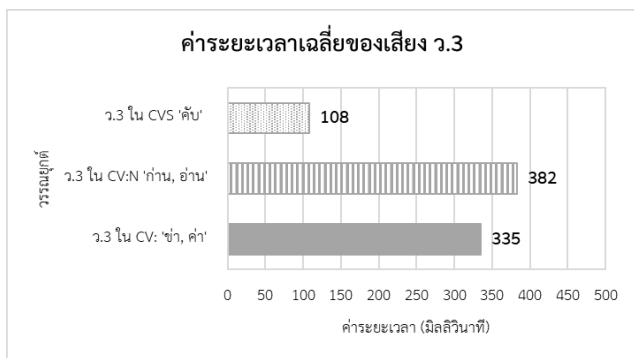
เสียง ว.3 เป็นเสียง /44/ เมื่อปรากฏในพยางค์ที่มีโครงสร้างพยางค์แบบ CV:N (คำว่า 'ก่าน' ในช่อง B2 และคำว่า 'อ่าน' ในช่อง B3) มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากที่สุดประมาณ 382 มิลลิวินาที⁴² รองลงมาคือ ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: (คำว่า 'ขา' ในช่อง B1 และคำว่า 'คา' ในช่อง B4) มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยประมาณ 335 มิลลิวินาที⁴³ เมื่อปรากฏในพยางค์ที่มีโครงสร้างพยางค์แบบ CVS (คำว่า 'คับ' ในช่อง DS4) มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยน้อยที่สุดประมาณ 108 มิลลิวินาที⁴⁴ เพราะมีสระเสียงสั้น (ดูภาพที่ 5.13) ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาของ Luangthongkum (1977) รุจนา พินิจารมณ (2533) ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ และคณะ (2554) ที่พบว่า พยางค์ที่มีพยัญชนะท้ายเป็น เสียงนาสิกมีแนวโน้มจะมีค่าระยะเวลามากกว่าโครงสร้างพยางค์แบบอื่น ๆ

⁴¹ วัดจากจุดเริ่มต้นของเสียงสระถึงจุดสิ้นสุดของเสียงสระ

⁴² วัดจากจุดเริ่มต้นของเสียงสระถึงจุดสิ้นสุดของเสียงนาสิก

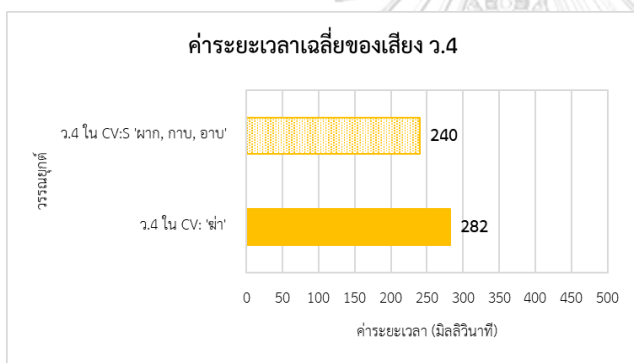
⁴³ วัดจากจุดเริ่มต้นของเสียงสระถึงจุดสิ้นสุดของเสียงสระ

⁴⁴ วัดจากจุดเริ่มต้นของเสียงสระถึงจุดสิ้นสุดของเสียงสระ

ภาพที่ 5.13 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.3 ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1

เสียง ว.4 เป็นเสียง /217/ เมื่อปรากฏในพยางค์ที่มีโครงสร้างพยางค์แบบ CV: ในคำว่า 'ซ่า' ในช่อง C1 มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยประมาณ 282 มิลลิวินาที⁴⁵ มากกว่าเมื่อปรากฏในพยางค์ตายสระเสียงยาวที่มีโครงสร้างพยางค์แบบ CV:S ในคำว่า 'ผาก, กาบ, อาบ' ในช่อง DL123 ซึ่งมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยประมาณ 240 มิลลิวินาที⁴⁶ ดังแสดงในภาพที่ 5.14

ภาพที่ 5.14 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.4 ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1

เสียง ว.5 เป็นเสียง /527/ เมื่อปรากฏในพยางค์ที่มีโครงสร้างพยางค์แบบ CV:G มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากที่สุดประมาณ 292 มิลลิวินาที⁴⁷ รองลงมา คือ 275, 246 และ 233 มิลลิวินาทีในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:N, CV: และ CV:S ตามลำดับ⁴⁸ (ดูภาพที่ 5.15) ผลการศึกษาสอดคล้องกับข้อค้นพบของ

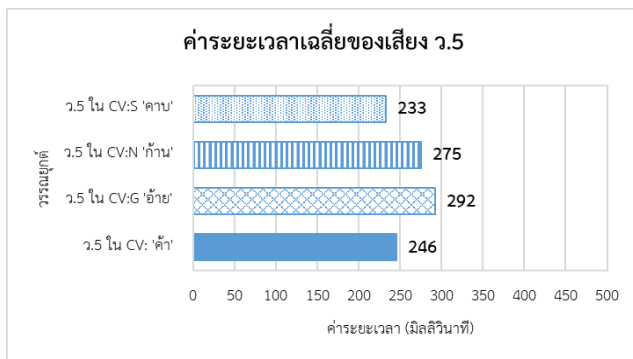
⁴⁵ วัดจากจุดเริ่มต้นของเสียงสระถึงจุดสิ้นสุดของเสียงสระ

⁴⁶ วัดจากจุดเริ่มต้นของเสียงสระถึงจุดสิ้นสุดของเสียงสระ

⁴⁷ วัดจากจุดเริ่มต้นของเสียงสระถึงจุดสิ้นสุดของเสียงพยัญชนะเลื่อน/กึ่งสระ

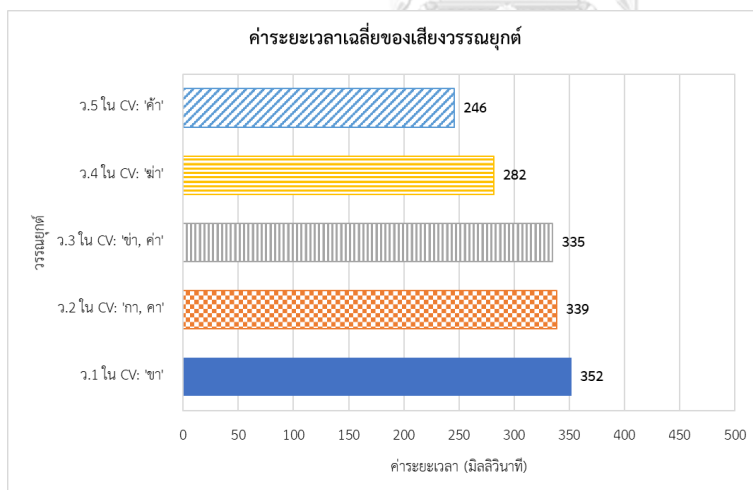
⁴⁸ วัดจากจุดเริ่มต้นของเสียงสระถึงจุดสิ้นสุดของเสียงนาสิกในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:N และวัดจากจุดเริ่มต้นของเสียงสระถึงจุดสิ้นสุดของเสียงสระในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: และ CV:S

รจนา พินิจารมณ (2533) ที่ว่า พยางค์แบบ CV: และ CVS จะมีค่าระยะเวลาน้อยกว่าพยางค์ประเภทอื่น ในขณะที่พยางค์แบบ CV:N และ CV:G จะมีค่าระยะเวลามากกว่าโครงสร้างพยางค์แบบอื่น

ภาพที่ 5.15 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.5 ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1

เมื่อคุมตัวแปรโครงสร้างพยางค์และเปรียบเทียบเฉพาะค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ ทั้ง 5 หน่วยเสียงในคำทดสอบที่มีโครงสร้างพยางค์แบบ CV: เท่านั้น พบว่า เสียง ว.1 (24/A1 'ชา') มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากที่สุดประมาณ 352 มิลลิวินาที รองลงมาคือ ว.2 (331/A234 'กา' และ 'คา') ว.3 (44/B1234 'ซ่า' และ 'ค้ำ') ว.4 (217/C1 'ซ๋า') และ ว.5 (527/C234 'ค้ำ') มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยประมาณ 339, 335, 282 และ 246 มิลลิวินาที ตามลำดับ ดังแสดงในภาพที่ 5.16

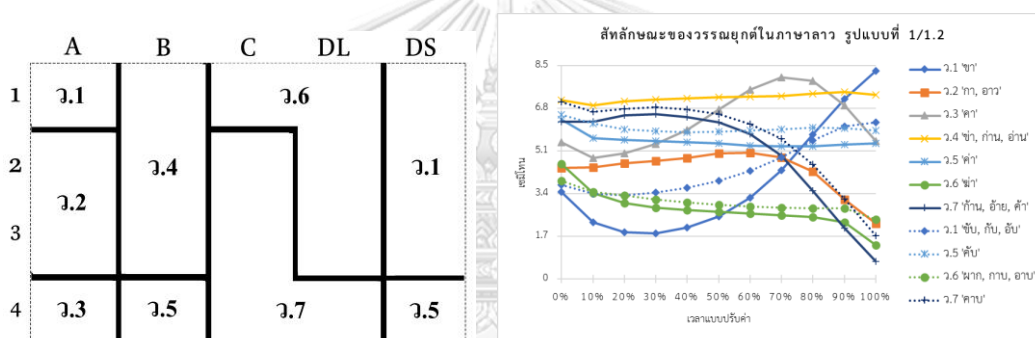
ภาพที่ 5.16 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1

จากภาพที่ 5.16 จะสังเกตได้ว่า ว.4 และ ว.5 มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์น้อยกว่าวรรณยุกต์อื่น ๆ ในโครงสร้างพยางค์แบบเดียวกัน (CV:) น่าสังเกตว่า ว.4 และ ว.5 ซึ่งเป็นวรรณยุกต์ที่มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้ายเหมือนกัน มีแนวโน้มมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์น้อยกว่าวรรณยุกต์ที่ไม่มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย เมื่อเปรียบเทียบวรรณยุกต์ที่มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย (ว.4 และ ว.5) จะพบว่า วรรณยุกต์ที่เป็นเสียงสูง-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย (ว.5) มีค่า

ระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์น้อยกว่าวรรณยุกต์ที่เป็นเสียงค่อนข้างต่ำเล็กน้อยลง มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย (ว.4) โดยพบว่าในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1 วรรณยุกต์ที่เป็นเสียงสูง-ตกมีแนวโน้มมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์น้อยที่สุด และวรรณยุกต์ค่อนข้างต่ำ-ขึ้นมีแนวโน้มมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์มากที่สุด

กล่าวโดยสรุปคือ ภาษาลาวที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 1/1.1 เป็นภาษาที่มีวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง ได้แก่ ว.1 เป็นเสียง /24/ ปรากฏในช่อง A1, ว.2 เป็นเสียง /331/ ปรากฏในช่อง A234 และ DS123, ว.3 เป็นเสียง /44/ ปรากฏในช่อง B1234 และ DS4, ว.4 เป็นเสียง /217/ ปรากฏในช่อง C1 และ DL123 และ ว.5 เป็นเสียง /527/ ปรากฏในช่อง C234 และ DL4 ทั้งนี้ เสียง ว.4 และ ว.5 สั้นกว่าเสียง ว.1 ว.2 และ ว.3

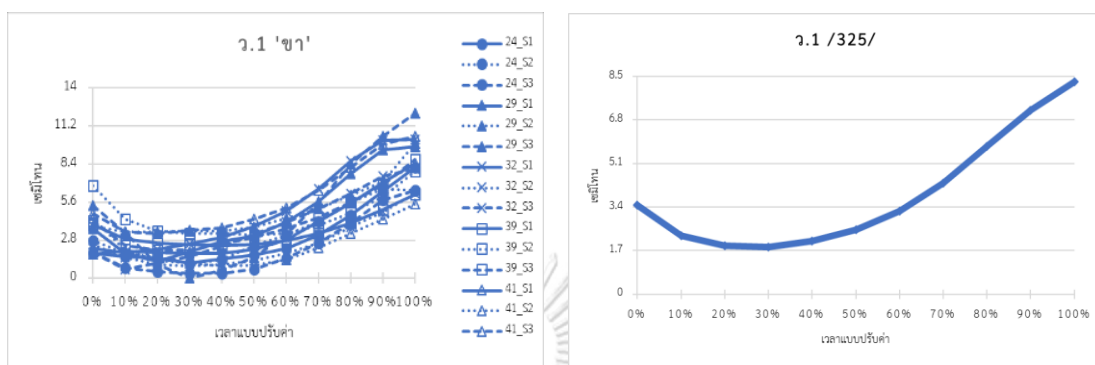
5.1.2 ภาษาลาวที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 1/1.2

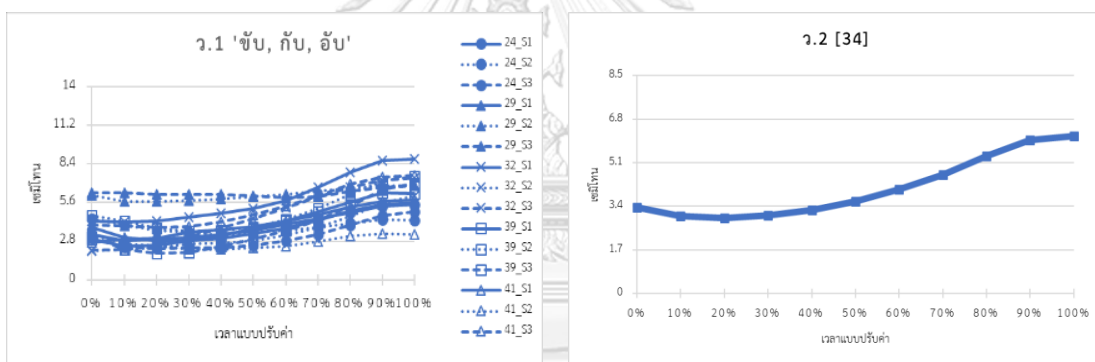
ภาพที่ 5.17 วรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.2

ภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.2 พบพูดใน 5 จุดเก็บข้อมูล ได้แก่ จุดเก็บข้อมูลที่ 24 (บ.ป่าไร่ ม.14 ต.หนองแหน อ.พนมสารคาม) จุดเก็บข้อมูลที่ 29 (บ.หนองเสือ ม.4 ต.เกาะขนุน อ.พนมสารคาม) จุดเก็บข้อมูลที่ 32 (บ.หนองปรือ ม.9 ต.เกาะขนุน อ.พนมสารคาม) จุดเก็บข้อมูลที่ 39 (บ.หินดาช ม.11 ต.เกาะขนุน อ.พนมสารคาม) และจุดเก็บข้อมูลที่ 41 (บ.หนองอีโถน ม.12 ต.เกาะขนุน อ.พนมสารคาม) วิธภาษาดังกล่าวพูดโดยกลุ่มชนที่เรียกตนเองและภาษาว่า “ลาว/ลาวอีหยัง” เช่นเดียวกับกลุ่มชนที่พูดภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 33 (บ.หนองปรือ ม.9 ต.เกาะขนุน อ.พนมสารคาม) เพราะใช้คำแสดงคำถาม [ʔi:³³ naŋ²⁴] ‘อะไร’ เหมือนกัน อย่างไรก็ตาม ผู้บอกภาษาทั้ง 2 กลุ่มยืนยันว่าพูดภาษาโดยมีสำเนียงแตกต่างกัน จากการเก็บข้อมูลวรรณยุกต์จากผู้บอกภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.2 จำนวน 15 คน (5 จุดเก็บข้อมูล x 3 คน) พบว่า วิธภาษาดังกล่าวมี 7 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ ซึ่งแตกต่างจากภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1 ที่มีเพียง 5 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ว.1 (325/A1 และ DS123) ในภาพรวมของผู้บอกภาษา 15 คน เป็นวรรณยุกต์กลาง-ตก-ขึ้น /325/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง A1 ของกล่องวรรณยุกต์ เช่น คำว่า ‘ขา’ เมื่อปรากฏในพยางค์ตายสระสั้นในช่อง DS123 เช่น คำว่า ‘ขับ, กับ, อับ’ เป็นเสียงกลาง-ขึ้น [34] (ดูภาพที่ 5.18 และ 5.19 ตามลำดับ⁴⁹)

ภาพที่ 5.18 สัทลักษณะของเสียง ว.1 ที่ปรากฏในพยางค์เป็นภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.2

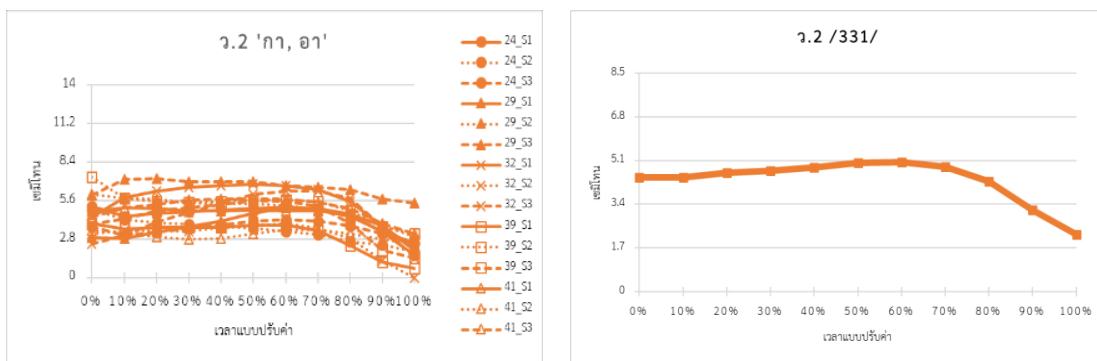

ภาพที่ 5.19 สัทลักษณะของเสียง ว.1 ที่ปรากฏในพยางค์ตายภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.2

จากภาพที่ 5.19 ด้านซ้าย จะเห็นได้ว่าสัทลักษณะของเสียง ว.1 ที่ปรากฏในพยางค์ตายของผู้บอกภาษาคนที่ 2 และ 3 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 29 (29_S1 และ 29_S2) เป็นเสียงกลางระดับ ซึ่งแตกต่างจากผู้บอกภาษาคนอื่น ๆ ที่เป็นเสียงกลาง-ขึ้น ดังนั้น กราฟด้านขวา ผู้วิจัยจึงไม่นำค่าเซมิโตนของผู้บอกภาษาสองคนดังกล่าวมาเฉลี่ยรวมด้วย

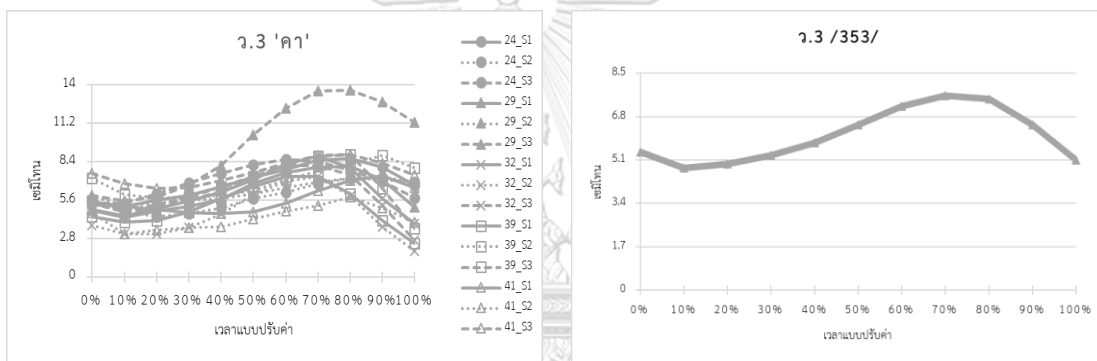
ว.2 (331/A23) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์กลางระดับ-ตก /331/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง A23 ของกล่องวรรณยุกต์ เช่น คำว่า ‘กา’ และ ‘อา’ /ʔa:w/ ดังแสดงในภาพที่ 5.20

⁴⁹ จะสังเกตได้ว่า กราฟด้านซ้ายและด้านขวามีค่าพิสัยระดับเสียงไม่เท่ากัน เป็นผลมาจากการปรับค่าพิสัยระดับเสียงเพื่อให้ครอบคลุมค่าพิสัยระดับเสียงของผู้บอกภาษาทุกคนในกราฟด้านซ้าย และเมื่อนำค่าเซมิโตนมาเฉลี่ยรวมในกราฟด้านขวา ได้มีการปรับค่าพิสัยระดับเสียงเพื่อให้ครอบคลุมระบบวรรณยุกต์ในแต่ละวิธภาษา

ภาพที่ 5.20 สัทธิลักษณ์ของเสียง ว.2 ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.2

ว.3 (353/A4) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์กลาง-ขึ้น-ตก /353/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง A4 ของกล่องวรรณยุกต์ เช่น คำว่า ‘คา’ ดังแสดงในภาพที่ 5.21

ภาพที่ 5.21 สัทธิลักษณ์ของเสียง ว.3 ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.2

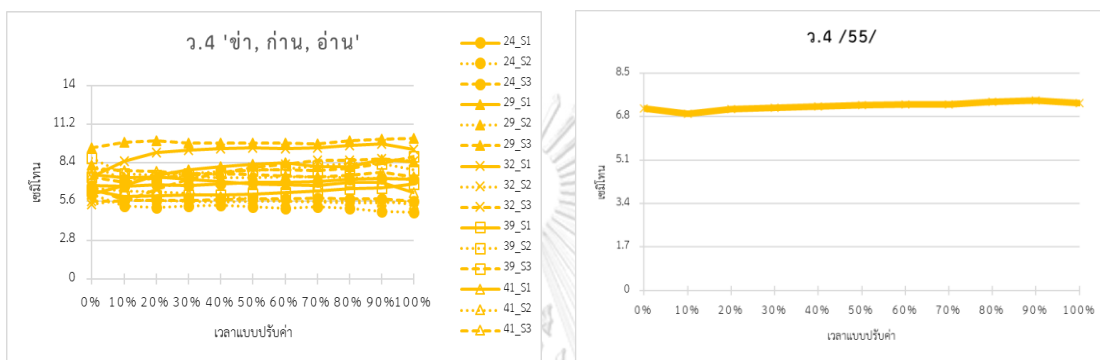
จากกราฟด้านซ้ายในภาพที่ 5.21 จะเห็นได้ว่า เส้นแสดงสัทธิลักษณ์ของเสียง ว.3 ของผู้บอกภาษาคนที่ 3 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 29 (29_S3)⁵⁰ สูงกว่าของผู้บอกภาษาคนอื่น ๆ ในช่วงตั้งแต่ 40% ขึ้นไป จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่าผู้บอกภาษาคนที่ 3 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 29 ค่อนข้างพูดเน้นค่าเซมิโตนเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์จึงมีแนวโน้มสูงกว่าของผู้บอกภาษาคนอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัด (ปรากฏใน ว.5 และ ว.7 ด้วย) ผู้วิจัยจึงไม่นำค่าเซมิโตนของผู้บอกภาษาคณะดังกล่าวมาเฉลี่ยรวมอย่างไรก็ตาม แม้ระดับเสียงในช่วง 40% ขึ้นไปจะมีค่าเซมิโตนเฉลี่ยสูงกว่าของผู้บอกภาษาคนอื่น แต่มีทิศทางการขึ้น-ตกของเสียงวรรณยุกต์คล้ายคลึงกัน

วรรณยุกต์ในช่อง A4 (ว.3) ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.2 มีสัทธิลักษณ์ของวรรณยุกต์แตกต่างจากในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1 นั่นคือ เป็นเสียงกลาง-ขึ้น-ตก /353/ ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.2 แต่เป็นเสียงกลางระดับ-ตก /331/ ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1 นอกจากนี้ วรรณยุกต์ในช่อง A3 ยัง

⁵⁰ ผู้วิจัยได้ใช้ตัวเลขแสดงจุดเก็บข้อมูล (ดูหมายเลขแสดงจุดเก็บข้อมูลและชื่อหมู่บ้านในตารางที่ 3.2 ในบทที่ 3) ตามด้วยเครื่องหมาย _ และตัวอักษรย่อ S1, S2 หรือ S3 เพื่อระบุว่าข้อมูลวรรณยุกต์นั้นมาจากผู้บอกภาษาคนที่เท่าไร ในจุดเก็บข้อมูลใด

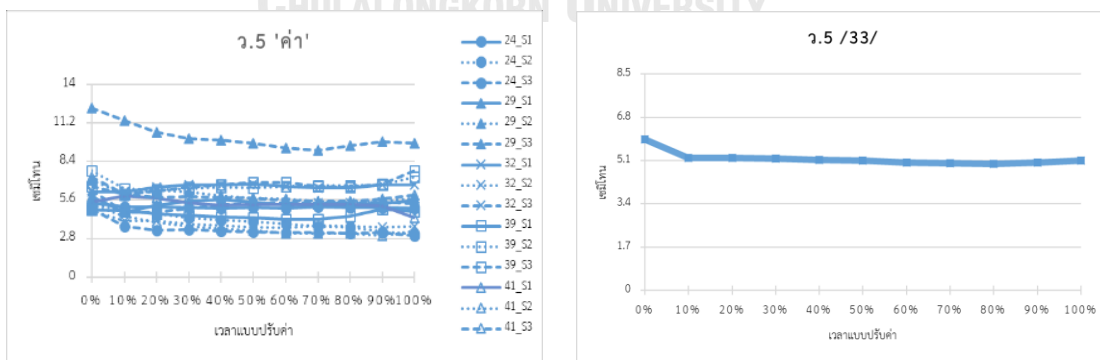
เป็นเสียงเดียวกับวรรณยุกต์ในช่อง A4 ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1 ด้วย ความแตกต่างดังกล่าวน่าจะเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้บอกภาษาทั้ง 2 กลุ่มยืนยันว่าพูดภาษาลาวที่มีสำเนียงแตกต่างกัน แม้จะมีชื่อเรียกตนเองและชื่อเรียกภาษาเหมือนกัน นั่นคือ “ลาว/ลาวอีหยัง” เพราะใช้คำแสดงคำถาม ‘อะไร’ [ʔi:³³ naŋ^{24,325}] เหมือนกัน ซึ่งใช้แตกต่างจากกลุ่มคน “ลาวอะเซิงเทรา” กลุ่มอื่น

ว.4 (55/B123) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์สูงระดับ /55/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง B123 เช่น คำว่า ‘ซ่า, ก่าน, อ่าน’ ดังแสดงในภาพที่ 5.22

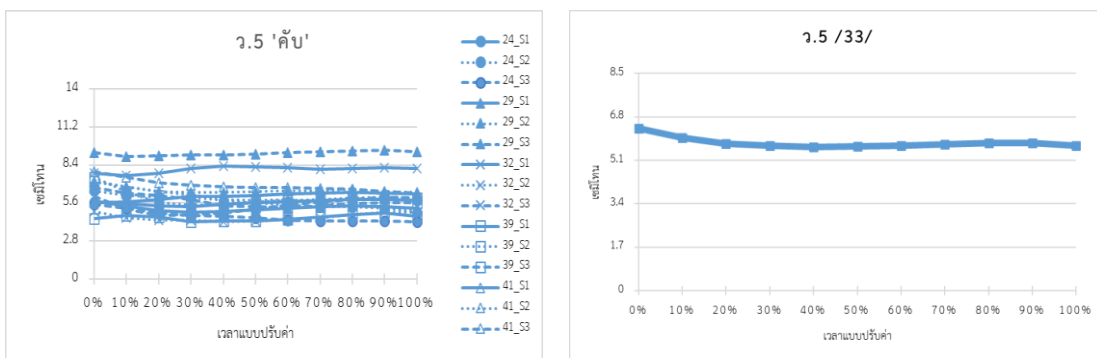

ภาพที่ 5.22 สัทลักษณะของเสียง ว.4 ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.2

ว.5 (33/B4 และ DS4) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์กลางระดับ /33/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง B4 เช่น คำว่า ‘ค่า’ และพยางค์ตายสระสั้นในช่อง DS4 เช่น คำว่า ‘คั๊บ’ (ดูภาพที่ 5.23 และ 5.24 ตามลำดับ) ทั้งนี้ ผู้วิจัยไม่ได้นำค่าเซมิโตนของผู้บอกภาษาคนที่ 3 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 29 (29_S3) มาเฉลี่ยรวมกับผู้บอกภาษาคนอื่น ๆ เพราะค่าเซมิโตนของผู้บอกภาษาคงดังกล่าวมากกว่าค่าเซมิโตนของผู้บอกภาษาคนอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัด

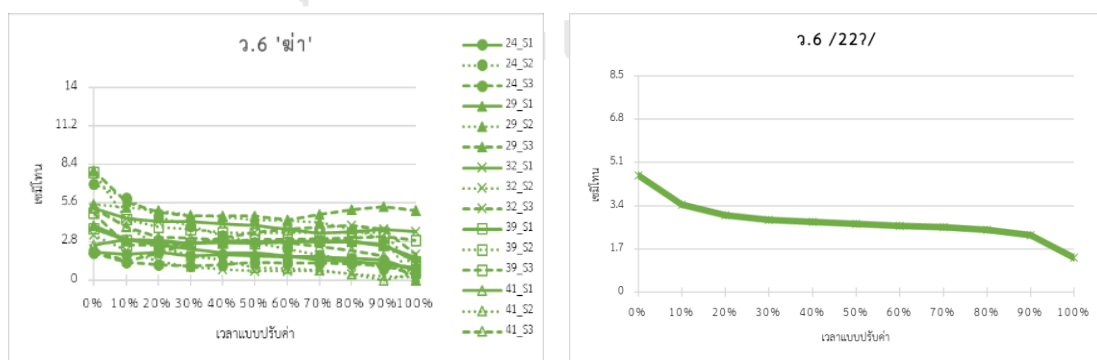
ภาพที่ 5.23 สัทลักษณะของเสียง ว.5 ที่ปรากฏในพยางค์เป็นภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.2

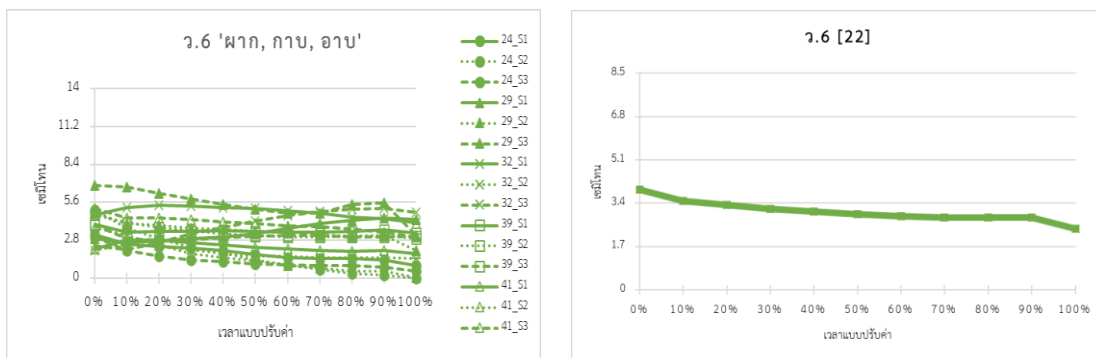
ภาพที่ 5.24 สัทลักษณะของเสียง ว.5 ที่ปรากฏในพยางค์ตายภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.2

เมื่อเปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.2 กับภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1 จะพบว่า ทั้ง 2 ภาษามีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในช่อง B4 แตกต่างกัน นั่นคือ วรรณยุกต์ในช่อง B4 ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.2 เป็นเสียงกลางระดับ /33/ แต่ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1 เป็นเสียงค่อนข้างสูงระดับ /44/ อันเป็นผลทำให้เกิดรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในคอลัมน์ B แตกต่างกัน คือ มีรูปแบบ B123-4 ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.2 และมีรูปแบบ B1234 ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1

ว.6 (227/C1 และ DL123) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างต่ำระดับ มีการกักที่เส้นเสียง ตอนท้าย /227/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง C1 เช่น คำว่า ‘ฆ่า’ เมื่อปรากฏในพยางค์ตายสระเสียงยาวในช่อง DL123 เช่น คำว่า ‘ผาก, กาบ, อาบ’ เป็นเสียงค่อนข้างต่ำระดับ ไม่มีการกักที่เส้นเสียง ตอนท้าย [22] (ดูกราฟแสดงสัทลักษณะของเสียง ว.6 เมื่อปรากฏในพยางค์เป็นในภาพที่ 5.25 และในพยางค์ตายในภาพที่ 5.26)

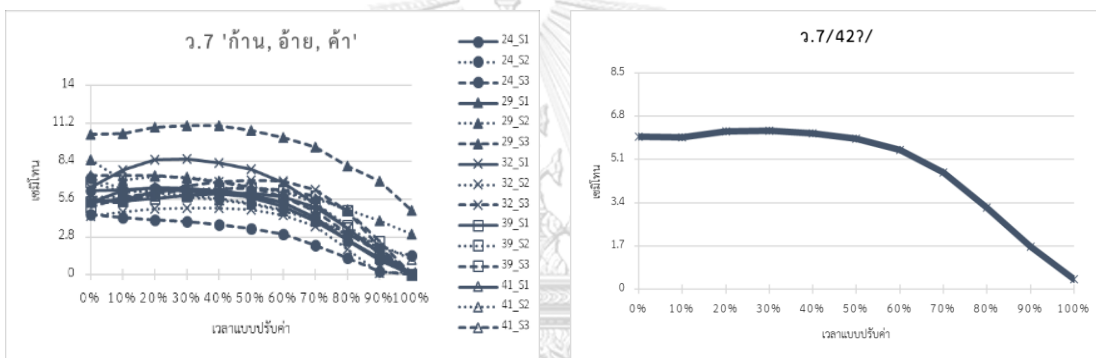

ภาพที่ 5.25 สัทลักษณะของเสียง ว.6 ที่ปรากฏในพยางค์เป็นภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.2

ภาพที่ 5.26 สัทลักษณะของเสียง ว.6 ที่ปรากฏในพยางค์ตายภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.2

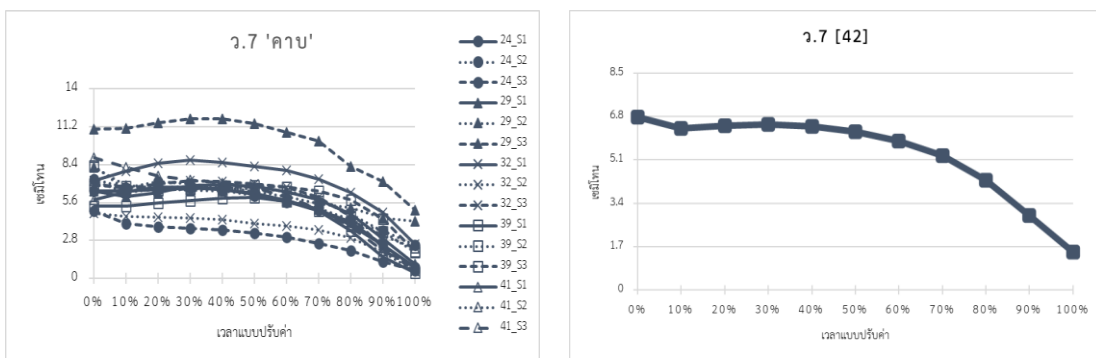
ว.7 (42/ C234 และ DL4) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างสูง-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย /42/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง C234 เช่น คำว่า ‘ก้าน, อ้าย, คำ’ ดังแสดงในภาพที่ 5.27

ภาพที่ 5.27 สัทลักษณะของเสียง ว.7 ที่ปรากฏในพยางค์เป็นภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.2

จากภาพที่ 5.27 ด้านซ้ายจะเห็นได้ว่า ผู้บอกภาษาคนที่ 3 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 29 (29_S3) มีค่าเซมิโตนเฉลี่ยมากกว่าของผู้บอกภาษาคนอื่น ๆ ผู้วิจัยจึงไม่นำค่าเซมิโตนของผู้บอกภาษาคคนดังกล่าวมาเฉลี่ยรวม

เมื่อเสียง ว.7 ปรากฏในพยางค์ตายสระยาวในช่อง DL4 เช่น คำว่า ‘คาบ’ เป็นเสียงค่อนข้างสูง-ตก ไม่มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [42] ดังแสดงในภาพที่ 5.28 ข้างล่าง

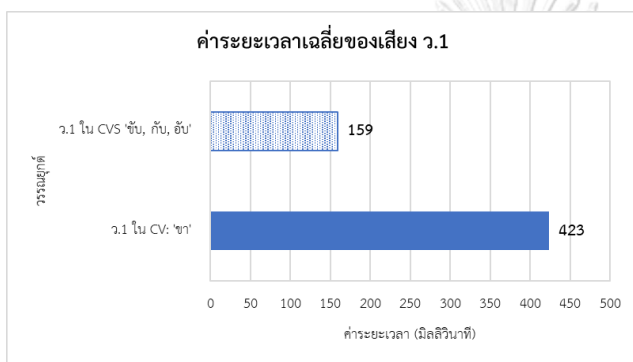

ภาพที่ 5.28 สัทลักษณะของเสียง ว.7 ที่ปรากฏในพยางค์ตายภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.2

จากภาพที่ 5.28 ด้านซ้าย จะเห็นได้ว่าค่าเฮมิโตนเฉลี่ยของผู้บอกภาษาคนที่ 3 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 29 (29_S3) มีค่ามากกว่าของผู้บอกภาษาคนอื่น ๆ เช่นเดียวกับในพยางค์เป็นในภาพที่ 5.27 ผู้วิจัยจึงไม่ได้นำค่าเฮมิโตนของผู้บอกภาษาคงกล่าวมาเฉลี่ยรวม

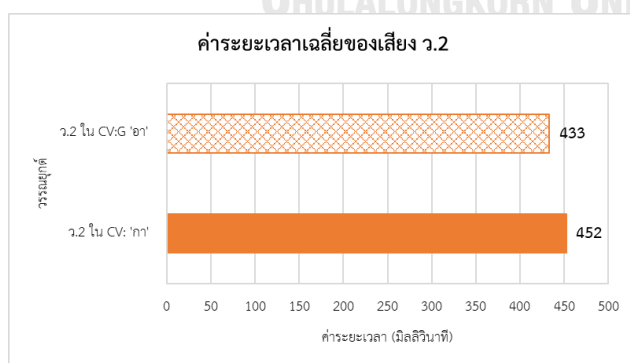
ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.2

เสียง ว.1 เป็นเสียง /325/ ปรากฏในช่อง A1 และ DS123 เสียง ว.1 ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: ซึ่งวัดจากคำทดสอบคำว่า ‘ขา’ มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์มากที่สุดประมาณ 423 มิลลิวินาที และในโครงสร้างพยางค์แบบ CVS จากคำทดสอบคำว่า ‘ขับ, กั๊บ, อັบ’ มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยน้อยที่สุดประมาณ 159 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 5.29

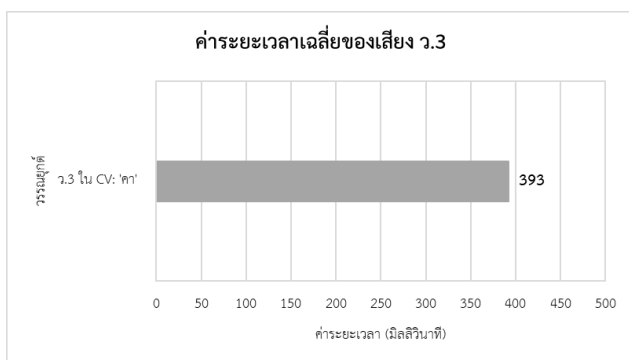
ภาพที่ 5.29 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.1 ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.2

เสียง ว.2 เป็นเสียง /331/ ปรากฏในช่อง A23 เสียง ว.2 ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: ในคำทดสอบคำว่า ‘กา’ มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ประมาณ 452 มิลลิวินาที และในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:G ในคำทดสอบคำว่า ‘อา’ /ʔa:w/ ประมาณ 433 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 5.30

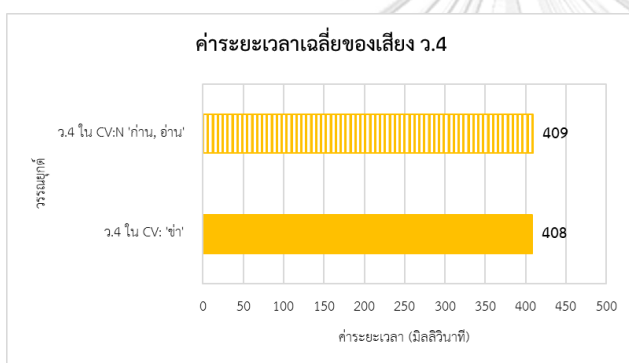
ภาพที่ 5.30 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.2 ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.2

เสียง ว.3 เป็นเสียง /353/ ปรากฏในช่อง A4 มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยประมาณ 393 มิลลิวินาที วัดจากคำตัวอย่างในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: จากคำว่า ‘คา’ ดังแสดงในภาพที่ 5.31

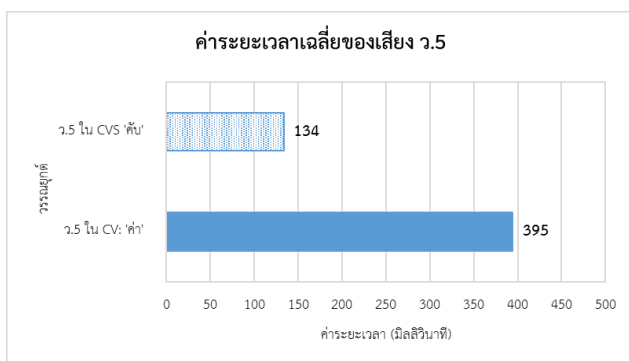
ภาพที่ 5.31 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง 3.3 ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.2

เสียง 3.4 เป็นเสียง /55/ ปรากฏในช่อง B123 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง 3.4 เมื่อปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:N และ CV: มีค่าระยะเวลาเท่ากันโดยประมาณ คือ 409 มิลลิวินาที และ 408 มิลลิวินาที ตามลำดับ ดังแสดงในภาพที่ 5.32

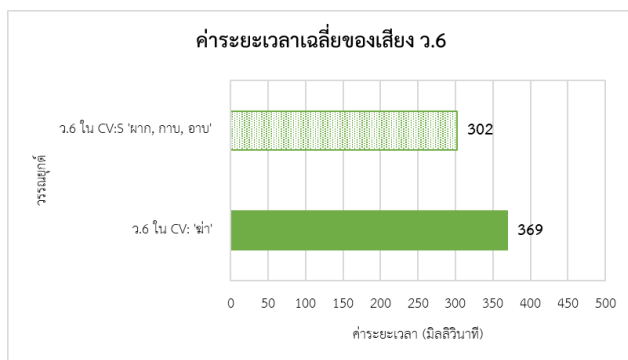
ภาพที่ 5.32 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง 3.4 ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.2

เสียง 3.5 เป็นเสียง /33/ ปรากฏในช่อง B4 และ DS4 มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง 3.5 เมื่อปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: ประมาณ 395 มิลลิวินาที และประมาณ 134 มิลลิวินาทีเมื่อปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CVS ดังแสดงในภาพที่ 5.33

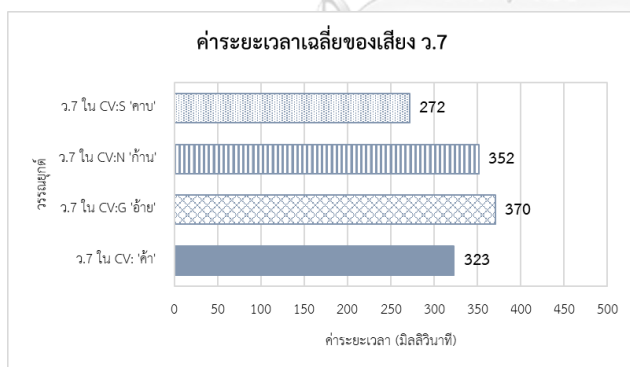
ภาพที่ 5.33 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง 3.5 ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.2

เสียง ว.6 เป็นเสียง /227/ ปรากฏในช่อง C1 และ DL123 มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.6 ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: ประมาณ 369 มิลลิวินาที และในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:S ประมาณ 302 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 5.34

ภาพที่ 5.34 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.6 ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.2

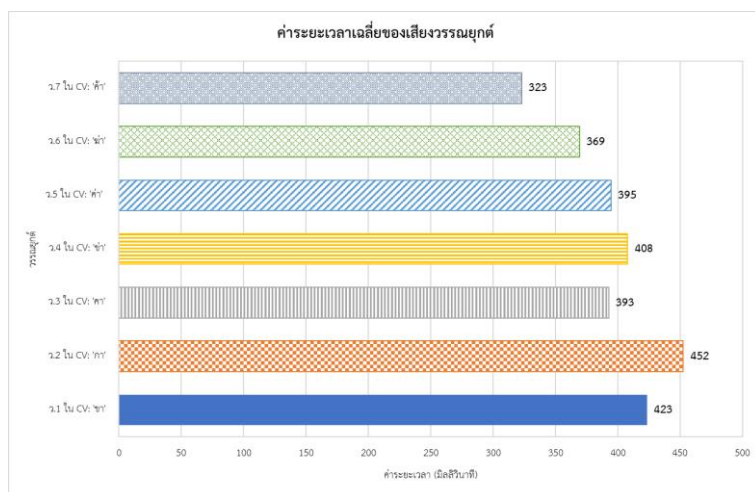
เสียง ว.7 เป็นเสียง /427/ ปรากฏในช่อง C234 และ DL4 เมื่อเสียง ว.7 ปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:G มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากที่สุดประมาณ 370 มิลลิวินาที รองลงมาคือ ประมาณ 352 มิลลิวินาทีเมื่อปรากฏในพยางค์แบบ CV:N ประมาณ 323 มิลลิวินาทีเมื่อปรากฏในพยางค์แบบ CV: และมียค่าระยะเวลาเฉลี่ยน้อยที่สุดประมาณ 272 มิลลิวินาทีเมื่อปรากฏในพยางค์ตายโครงสร้างพยางค์แบบ CV:S (ดูภาพที่ 5.35)

ภาพที่ 5.35 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.7 ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.2

เมื่อคุมตัวแปรเรื่องโครงสร้างพยางค์ ในภาพรวมค่าระยะเวลาเฉลี่ยของวรรณยุกต์ 7 หน่วยเสียง เมื่อปรากฏในพยางค์เปิด (CV:) มีลำดับความสั้นยาวของเสียงวรรณยุกต์จากมากที่สุดไปยังน้อยที่สุด ดังนี้ ว.2 (331/A23 'กา') ประมาณ 452 มิลลิวินาที > ว.1 (325/A1 'ชา') ประมาณ 423 มิลลิวินาที > ว.4 (55/B123 'ซ่า') ประมาณ 408 มิลลิวินาที > ว.5 (33/B4 'ค้ำ') ประมาณ 395 มิลลิวินาที > ว.3 (353/A4 'คาว') ประมาณ 393 มิลลิวินาที > ว.6 (227/C1 'ห่า') ประมาณ 369 มิลลิวินาที > ว.7

(427/C234 ‘คำ’) ประมาณ 323 มิลลิวินาที (ดูภาพที่ 5.36) จะเห็นว่าวรรณยุกต์ที่มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย คือ ว.6 และ ว.7 จะมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับวรรณยุกต์อื่นที่ไม่มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1

ภาพที่ 5.36 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.2

เมื่อสังเกตพฤติกรรมค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.2 พบว่าวรรณยุกต์ค่อนข้างสูง-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย (ว.7) มีแนวโน้มมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์น้อยที่สุดเมื่อเทียบกับวรรณยุกต์อื่น ๆ รองลงมาคือ วรรณยุกต์ค่อนข้างต่ำระดับ มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย (ว.6) สอดคล้องกับลักษณะที่พบในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1 ผู้วิจัยพบว่า ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.2 วรรณยุกต์กลางระดับ-ตกมีแนวโน้มมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์มากที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์คงระดับ 3 หน่วยเสียง นั่นคือ ค่อนข้างต่ำระดับ (ว.6) กลางระดับ (ว.5) และสูงระดับ (ว.4) พบว่า วรรณยุกต์สูงระดับมีแนวโน้มมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ วรรณยุกต์กลางระดับ และวรรณยุกต์ค่อนข้างต่ำระดับมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยน้อยที่สุด เมื่อเปรียบเทียบค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์เปลี่ยนระดับ 4 หน่วยเสียง คือ ว.1 ว.2 ว.3 และ ว.7 พบว่า วรรณยุกต์เสียงกลางระดับ-ตก (ว.2) มีแนวโน้มมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากกว่าวรรณยุกต์กลาง-ตก-ขึ้น (ว.1) วรรณยุกต์กลาง-ขึ้น-ตก (ว.3) และวรรณยุกต์ค่อนข้างสูง-ตกมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย (ว.7)

กล่าวโดยสรุปคือ ภาษาลาวที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 1/1.2 เป็นภาษาที่มีวรรณยุกต์ 7 หน่วยเสียง ได้แก่ ว.1 เป็นเสียง /325/ ปรากฏในช่อง A1 และ DS123, ว.2 เป็นเสียง /331/

ปรากฏในช่อง A23, ว.3 เป็นเสียง /353/ ปรากฏในช่อง A4, ว.4 เป็นเสียง /55/ ปรากฏในช่อง B123, ว.5 เป็นเสียง /33/ ปรากฏในช่อง B4 และ DS4, ว.6 เป็นเสียง /22?/ ปรากฏในช่อง C1 และ DL123 และ ว.7 เป็นเสียง /42?/ ปรากฏในช่อง C234 และ DL4 โดยพบว่า เสียง ว.2 มีแนวโน้มยาวที่สุด เสียง ว.7 มีแนวโน้มสั้นที่สุด

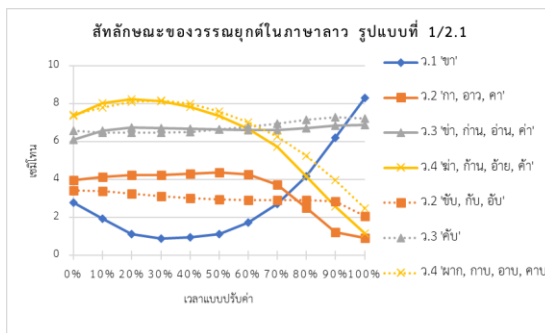
ภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.2 พุดโดยกลุ่มคนที่เรียกตนเองและภาษาว่า “ลาว/ลาวอื๋ยั้ง” ผู้บอกภาษายืนยันว่าบรรพบุรุษของตนมาจากประเทศลาวในอดีต ไม่ใช่กลุ่มคนลาวอีสานที่เพิ่งย้ายถิ่นฐานมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ผู้วิจัยพบว่าวิธภาษาดังกล่าวมีระบบวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์เหมือนในภาษาลาวที่พุดในอำเภอเมืองและอำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม และตำบลโนนเพ็ด อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมาในงานของ Brown (1965) ทุกหน่วยเสียง ผลการศึกษาวรรณยุกต์ในวิธภาษาดังกล่าว สอดคล้องกับข้อมูลทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับการอพยพโยกย้ายคนลาวเมืองนครราชสีมาที่กองทัพเมืองเวียงจันทน์ได้กวาดต้อนไปยังเมืองเวียงจันทน์ในสมัยรัชกาลที่ 3 ประมาณปี พ.ศ.2369 และถูกกองทัพไทยกวาดต้อนกลับมาให้ตั้งถิ่นฐานในหัวเมืองชั้นใน ในสมัยรัชกาลที่ 3 (บังอร ปิยะพันธุ์, 2541)

5.2 วรรณยุกต์ในภาษากลุ่ม 1/2: ภาษาลาวที่มีลักษณะเบี่ยงเบนจากภาษาลาว

ภาษากลุ่ม 1/2 จำแนกเป็นภาษาลาวแต่มีลักษณะเบี่ยงเบนจากภาษาลาว นั่นคือ มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เบี่ยงเบนจากลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาลาว ผู้วิจัยพบภาษาในกลุ่มนี้จำนวน 2 วิธภาษา ได้แก่ ภาษาลาวที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 1/2.1 และภาษาลาวที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 1/2.2 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.2.1 ภาษาลาวที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 1/2.1

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1				
2					ว.2
3	ว.2	ว.3	ว.4		
4					ว.3

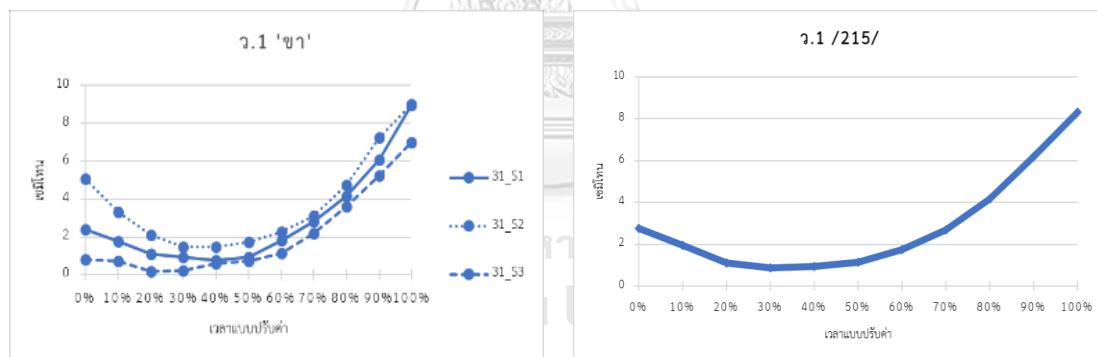

ภาพที่ 5.37 วรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/2.1

ภาษาลาวที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 1/2.1 พุดในจุดเก็บข้อมูลที่ 31 บ้านหนองปรือ ตำบลเกาะขนุน อำเภอพนมสารคาม ภาษาดังกล่าวพุดโดยกลุ่มคนที่เรียกตนเองและภาษาว่า “ลาว/ลาวหนองปรือ” กลุ่มคนที่พุดภาษานี้ใช้ชื่อเรียกหมู่บ้านซึ่งเป็นที่อยู่ในปัจจุบันเป็นคำขยายเพื่อระบุว่า เป็นลาวจากที่ใด โดยไม่ใช้คำแสดงคำถาม /ʔi:³³ naŋ²⁴/ ‘อะไร’ ขยายชื่อเรียกกลุ่มชนและภาษา แม้จะใช้คำแสดงคำถาม ‘อะไร’ /ʔi:³³ naŋ²⁴/ เหมือนกลุ่มชาวลาวที่พุดภาษาในกลุ่ม 1/1 ซึ่งจำแนกเป็นภาษาลาวที่มีลักษณะเด่นเฉพาะของภาษาลาว ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะต้องการระบุและจำแนกว่าภาษาดังกล่าวมีสำเนียงที่แตกต่างไปจากภาษาลาวในกลุ่ม 1/1 ซึ่งพุดอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน

จากการวิเคราะห์วรรณยุกต์ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/2.1 พบว่า ภาษาดังกล่าวมีวรรณยุกต์เพียง 4 หน่วยเสียงเท่านั้น⁵¹ โดยมีจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์น้อยที่สุดในบรรดาภาษา “ลาว” ที่พุดในจังหวัดฉะเชิงเทราในงานวิจัยนี้ วรรณยุกต์ 4 หน่วยเสียงในภาษาดังกล่าวมีสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ ดังนี้

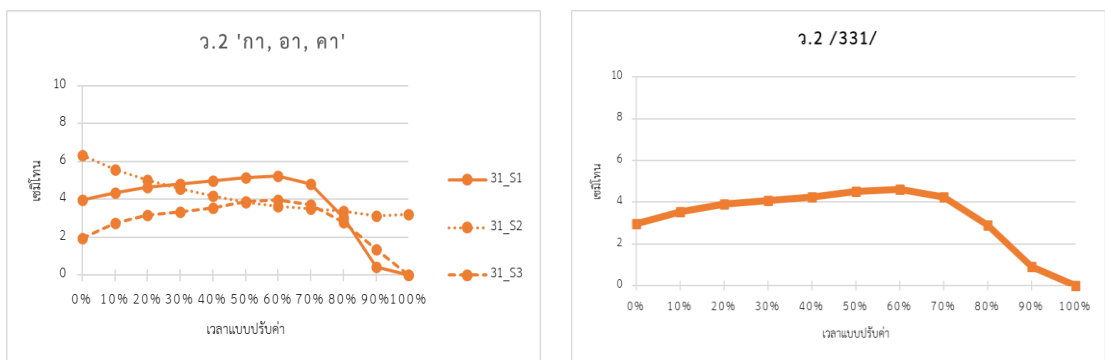
ว.1 (215/A1) ในภาพรวมของผู้บอกภาษา 3 คน เป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างต่ำ-ตก-ขึ้น /215/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง A1 เท่านั้น (ดูกราฟแสดงสัทลักษณะของเสียง ว.1 ซึ่งวัดจากจุดเริ่มต้นของเสียงสระถึงจุดสิ้นสุดของเสียงสระจากค่าทดสอบคำว่า ‘ขา’ ในภาพที่ 5.38)

ภาพที่ 5.38 สัทลักษณะของเสียง ว.1 ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/2.1

ว.2 (331/A234 และ DS123) เป็นวรรณยุกต์กลางระดับ-ตก /331/ เหมือนในภาษาลาวที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 1/1.1 และรูปแบบที่ 1/1.2 เมื่อเสียง ว.2 ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง A234 เป็นเสียงกลางระดับตก ดังแสดงในภาพที่ 5.39

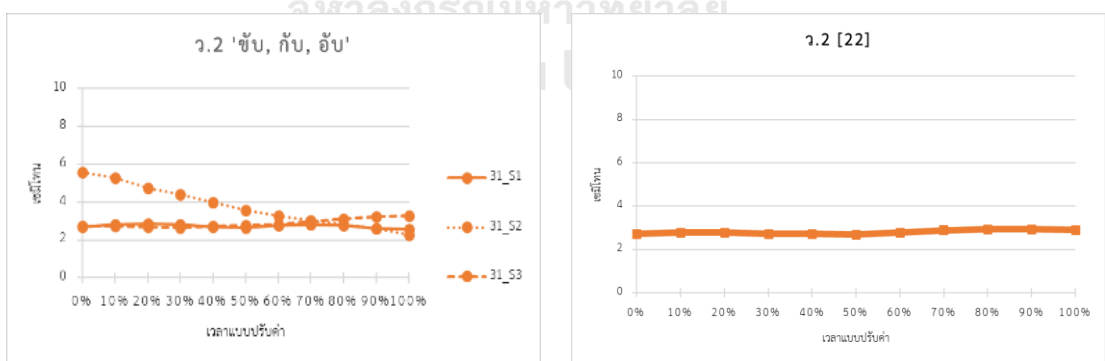
⁵¹ แม้ภาษาลาวที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 1/2.1 จะมีระบบวรรณยุกต์ 4 หน่วยเสียงวรรณยุกต์เหมือนในภาษาฮ้อหรือญ้อที่พุดในอำเภอเมือง จังหวัดสกลนครในงานของกาญจนา คุ้มณะศิริ (2524) และภาษาไทยโคราชหรือไทแดงในงานของพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2546) แต่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ไม่เหมือนกับวรรณยุกต์ในภาษาฮ้อหรือญ้อและภาษาไทยโคราชหรือไทแดงซึ่งมีรูปแบบวรรณยุกต์ดังนี้ A123=4, B123=C1=DL123, B4=C234=DL4 และ DS123-4

ภาพที่ 5.39 สัทลักษณะของเสียง ว.2 ในพยางค์เป็นภาษาลาว รูปแบบที่ 1/2.1

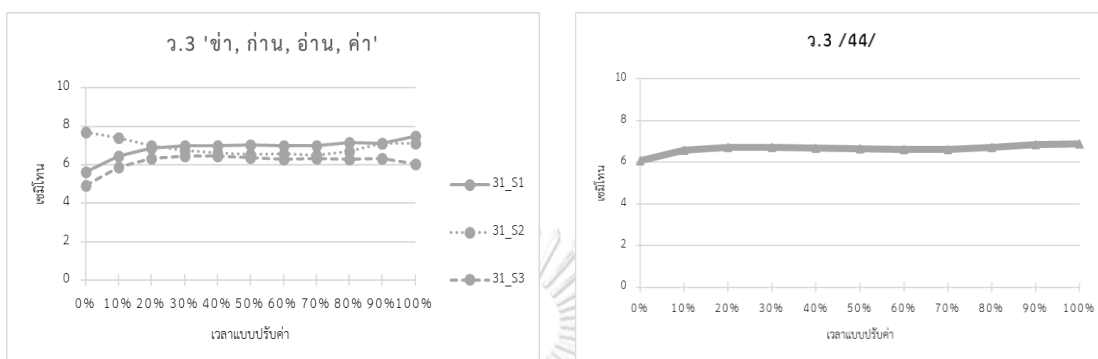
จากภาพจะเห็นได้ว่า เสียง ว.2 เมื่อปรากฏในพยางค์เป็นของผู้บอกภาษาคนที่ 1 (31_S1) และคนที่ 3 (31_S3) เป็นเสียงกลางระดับตก แต่ของผู้บอกภาษาคนที่ 2 (31_S2) เป็นเสียงกลางเลื่อนลง [32] คล้ายในภาษาไทยถิ่นกลาง ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า เสียง ว.2 ของผู้บอกภาษาคนที่ 2 น่าจะได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยถิ่นกลางเพราะเป็นผู้พูดทวิภาษา คือ ภาษา “ลาวหนองปรือ” และภาษาไทยถิ่นกลาง ดังนั้น กราฟแสดงสัทลักษณะของเสียง ว.2 ในวิธภาษานี้จึงมาจากค่าเฉลี่ยเซมิโตนของผู้บอกภาษาคนที่ 1 และ 3 เท่านั้น ผู้วิจัยไม่ได้นำค่าเซมิโตนของผู้บอกภาษาคนที่ 2 มาเฉลี่ยรวมด้วยเนื่องจากมีทิศทางการขึ้น-ตกของเสียงวรรณยุกต์แตกต่างจากของผู้บอกภาษาคนอื่น

ทั้งนี้ เมื่อเสียง ว.2 ปรากฏในพยางค์ตายในช่อง DS123 เป็นเสียงค่อนข้างต่ำระดับ [22] ผู้วิจัยพบว่า สัทลักษณะของเสียง ว.2 ของผู้บอกภาษาคนที่ 1 และ 3 เป็นเสียงค่อนข้างต่ำระดับ [22] เหมือนกัน แต่ในผู้บอกภาษาคนที่ 2 เป็นเสียงกลาง-ตก [32] ผู้วิจัยจึงเฉลี่ยค่าเซมิโตนเฉพาะของผู้บอกภาษาคนที่ 1 และ 3 เท่านั้น ดังแสดงในภาพที่ 5.40

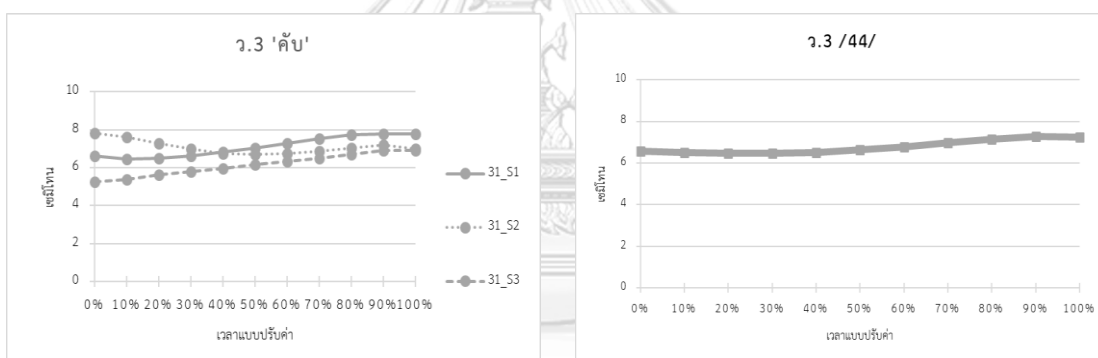

ภาพที่ 5.40 สัทลักษณะของเสียง ว.2 ในพยางค์ตายภาษาลาว รูปแบบที่ 1/2.1

ว.3 (44/B1234 และ DS4) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างสูงระดับ /44/ เช่นเดียวกับภาษาลาวที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 1/1.1 ว.3 ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง B1234 และในพยางค์ตายในช่อง DS4 (ดูกราฟแสดงสัญลักษณ์ของเสียง ว.3 เมื่อปรากฏในพยางค์เป็นในภาพที่ 5.41 และในพยางค์ตายในภาพที่ 5.42)

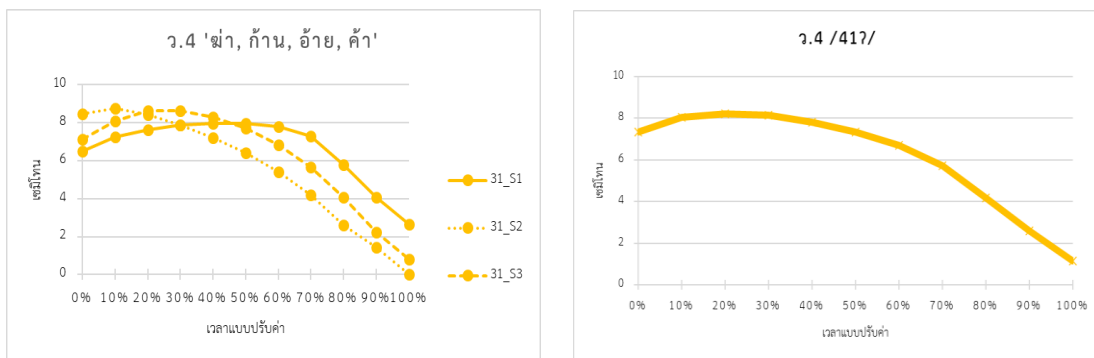
ภาพที่ 5.41 สัญลักษณ์ของเสียง ว.3 ในพยางค์เป็นภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1

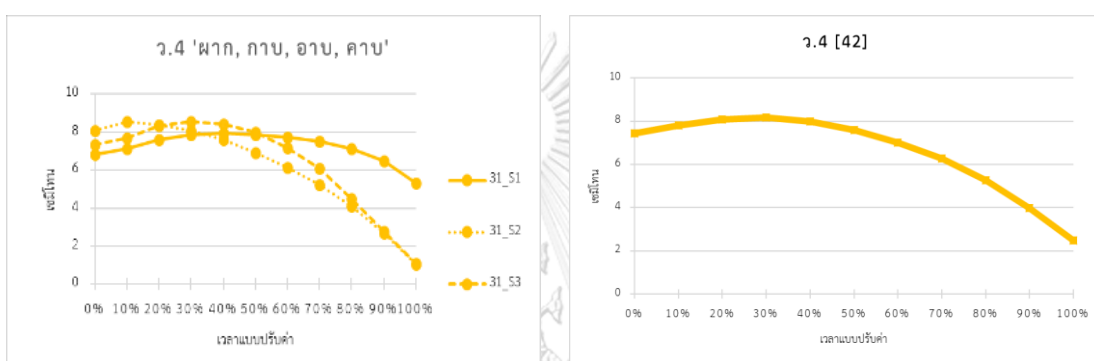
ภาพที่ 5.42 สัญลักษณ์ของเสียง ว.3 ในพยางค์ตายภาษาลาว รูปแบบที่ 1/2.1

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับวรรณยุกต์ในภาษาลาว ผู้วิจัยพบว่าภาษาลาวที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 1/2.1 มีสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในช่อง B1234 เหมือนในภาษาลาวส่วนใหญ่ นั่นคือ เป็นเสียงสูงระดับ (Strecker, 1979; พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2546) ซึ่งเป็นลักษณะเด่นในภาษาลาว

ว.4 (417/C1234 และ DL1234) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างสูง-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย /417/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง C1234 ดังแสดงในภาพที่ 5.43 เมื่อปรากฏในพยางค์ตายสระเสียงยาวในช่อง DL1234 เป็นเสียงค่อนข้างสูง-ตก ไม่มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [42] ดังแสดงในภาพที่ 5.44

ภาพที่ 5.43 สัทลักษณะของเสียง 2.4 ในพยางค์เป็นภาษาลาว รูปแบบที่ 1/2.1

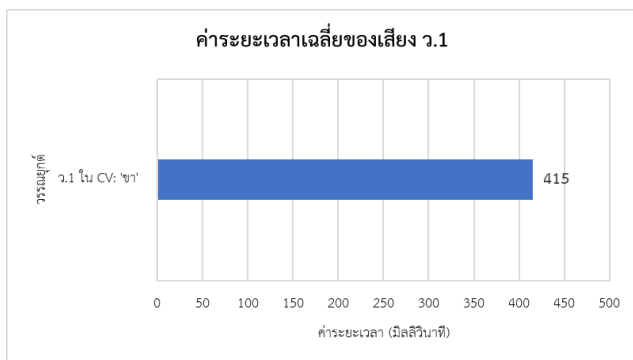

ภาพที่ 5.44 สัทลักษณะของเสียง 2.4 ในพยางค์ตายภาษาลาว รูปแบบที่ 1/2.1

ผู้วิจัยสังเกตว่าเสียง 2.4 ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/2.1 มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์คล้ายในภาษาลาวที่พบส่วนใหญ่ในงานวิจัยที่ผ่านมา นั่นคือ มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในช่อง C234 เป็นเสียงสูง-ตก เหมือนในภาษาลาวส่วนใหญ่และในภาษาลาวดั้งเดิม (พิณรัตน์ อัครวัฒน์กุล, 2546) อย่างไรก็ตาม เสียงวรรณยุกต์ของคำในช่อง C1 ได้แก่ คำว่า ‘ข่า, ข้า, ห้า, เสื่อ, ข้าว’ ฯลฯ มีเสียงวรรณยุกต์เดียวกับคำในช่อง C234 ซึ่งเป็นเสียงสูง-ตก ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าเสียงวรรณยุกต์ดังกล่าวของคำในช่อง C1 ในวิธภาษานี้ อาจได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยถิ่นกลางซึ่งเป็นเสียงสูง-ตก จึงทำให้เกิดรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเบี่ยงเบนจากภาษาลาว นั่นคือ $C1 \neq C234 > C1 = C234$ นอกจากนี้ ผู้วิจัยสังเกตว่าสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในช่อง DL123 ซึ่งเป็นเสียงสูง-ตก มีลักษณะเหมือนหรือคล้ายในภาษากลุ่ม 3 (ไทเหนือหัวพัน) ซึ่งพูดในหมู่บ้านเดียวกันและในบริเวณใกล้เคียง จึงเป็นไปได้ว่าภาษาลาวที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 1/2.1 อาจได้รับอิทธิพลจากภาษาดังกล่าว ทำให้ปัจจุบันภาษาดังกล่าวมีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เบี่ยงเบนจากภาษาลาว คือ $DL123 \neq DL4 > DL123 = DL4$

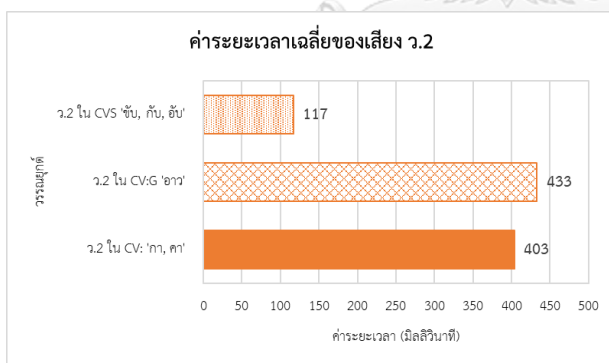
ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/2.1

เสียง 2.1 เป็นเสียง /215/ ปรากฏในช่อง A1 เท่านั้น มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ประมาณ 415 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 5.45

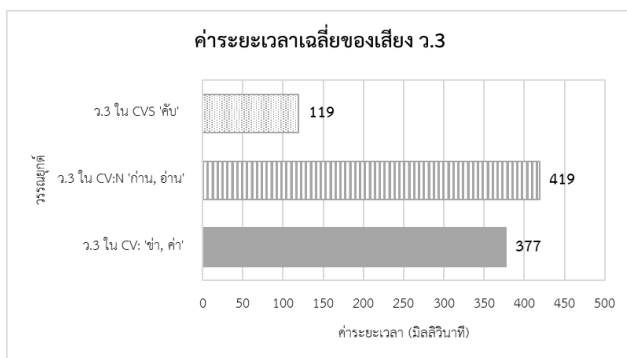
ภาพที่ 5.45 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.1 ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/2.1

เสียง ว.2 เป็นเสียง /331/ ปรากฏในช่อง A234 และ DS123 เมื่อปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:G, CV: และ CVS นั้น มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์จากมากที่สุดไปหาน้อยสุด ดังนี้ ประมาณ 433 มิลลิวินาทีในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:G ประมาณ 403 มิลลิวินาทีในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: และประมาณ 117 มิลลิวินาทีในโครงสร้างพยางค์แบบ CVS ทั้งนี้ เนื่องจากส่วนที่นำวรรณยุกต์เป็นเสียงก้อง ดังนั้น ค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:G จึงมากที่สุด เพราะส่วนที่เป็นเสียงสระและพยัญชนะเลื่อน/เสียงกึ่งสระเป็นเสียงก้อง และค่าระยะเวลาของวรรณยุกต์ในโครงสร้างพยางค์แบบ CVS จึงมีค่าระยเวลาน้อยที่สุดเพราะสระเป็นเสียงสั้นและพยัญชนะท้ายเป็นเสียงกักไม่ก้อง ดังแสดงในภาพที่ 5.46

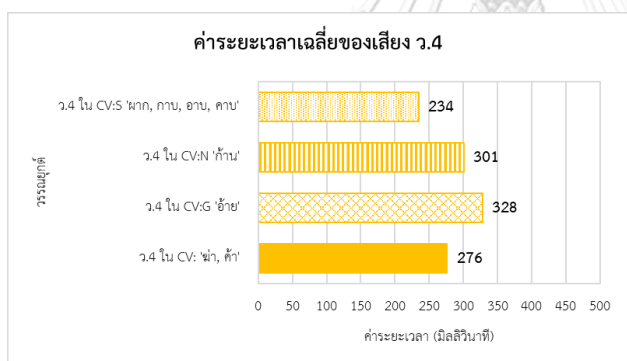
ภาพที่ 5.46 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.2 ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/2.1

เสียง ว.3 เป็นเสียง /44/ ปรากฏในช่อง B1234 และ DS4 มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของวรรณยุกต์ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:N มากที่สุดประมาณ 419 มิลลิวินาที รองลงมาคือ 377 และ 119 มิลลิวินาทีในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: และ CVS ตามลำดับ ดังแสดงในภาพที่ 5.47

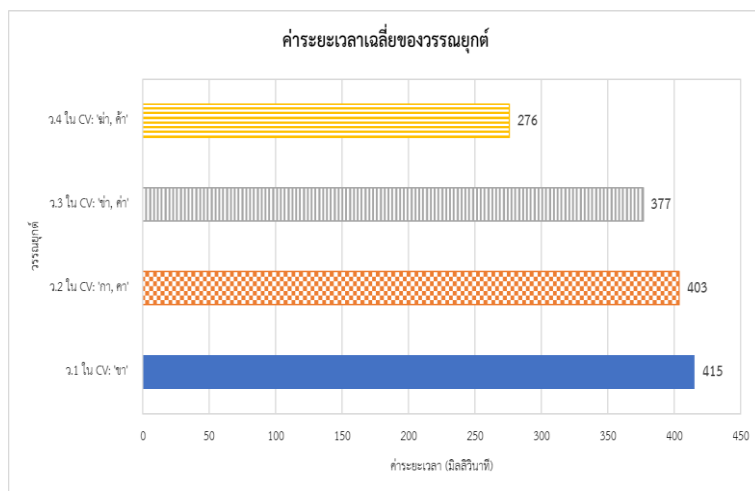
ภาพที่ 5.47 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.3 ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/2.1

เสียง ว.4 เป็นเสียง /417/ ปรากฏในช่อง C1234 และ DL1234 ค่าระยะเวลาของเสียง ว.4 เมื่อปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:G มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากที่สุดประมาณ 328 มิลลิวินาที รองลงมาประมาณ 301 มิลลิวินาทีในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:N และน้อยที่สุดในพยางค์เป็นโครงสร้างพยางค์แบบ CV: ประมาณ 276 มิลลิวินาที เมื่อปรากฏในพยางค์ตายโครงสร้างพยางค์แบบ CV:S มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยน้อยที่สุดประมาณ 234 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 5.48

ภาพที่ 5.48 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.4 ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/2.1

เมื่อเปรียบเทียบค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์ 4 เสียงในภาษาลาวที่มีลักษณะเบี่ยงเบนรูปแบบที่ 1/2.1 เฉพาะในคำทดสอบที่มีโครงสร้างพยางค์แบบ CV: พบว่า เสียง ว.1 (215/A1 'ซา') มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยโดยประมาณมากที่สุด รองลงมาคือ เสียง ว.2 (33/A234 'กา' และ 'คา') เสียง ว.3 (44/B1234 'ซ่า' และ 'คำ') และเสียง ว.4 (417/C1234 'ฆ่า' และ 'คำ') ตามลำดับ ดังแสดงในภาพที่ 5.49

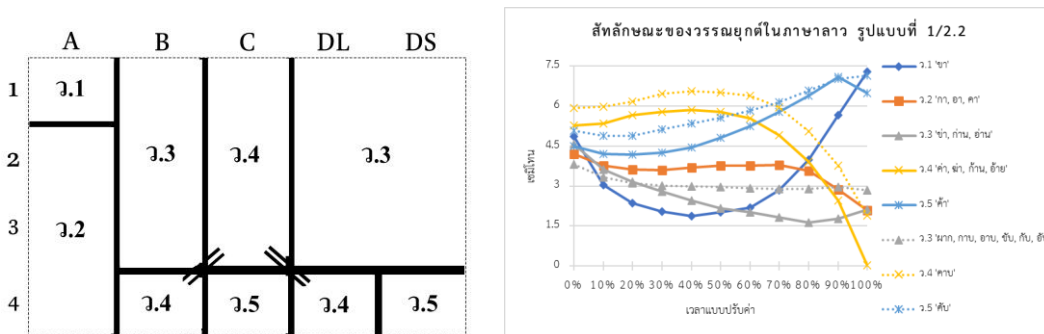

ภาพที่ 5.49 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/2.1

ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าพฤติกรรมค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์และระดับเสียงกับทิศทางการขึ้น-ตกของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 1/2.1 และภาษาลาวที่มีลักษณะเด่นเฉพาะทั้ง 2 วิธภาษา (รูปแบบที่ 1/1.1 และรูปแบบที่ 1/1.2) เป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ วรรณยุกต์(ค่อนข้าง)สูง-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย จะมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์น้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับวรรณยุกต์อื่น วรรณยุกต์ค่อนข้างต่ำ-(ตก)-ขึ้นมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากที่สุด ในภาษาลาวที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 1/2.1 และภาษาลาวที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 1/1.1 เมื่อสังเกตพฤติกรรมค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์คงระดับ พบว่า ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/2.1 วรรณยุกต์ค่อนข้างสูงระดับมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยน้อยกว่าวรรณยุกต์กลางระดับ แต่ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.2 วรรณยุกต์สูงระดับมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากกว่าวรรณยุกต์กลางระดับ

ผลการวิเคราะห์วรรณยุกต์ในภาษาลาวที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 1/2.1 พบว่าวิธภาษาดังกล่าวมีวรรณยุกต์คล้ายในภาษาลาวที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 1/1.1 ต่างกันเพียงการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในช่อง C และ DL เท่านั้น เพราะมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในช่อง C1 และ DL123 แตกต่างกัน ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าวิธภาษาลาวที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 1/2.1 มีพัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์มาจากภาษาลาวที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 1/1.1 ดังที่ได้อธิบายไปแล้วในบทที่ 4

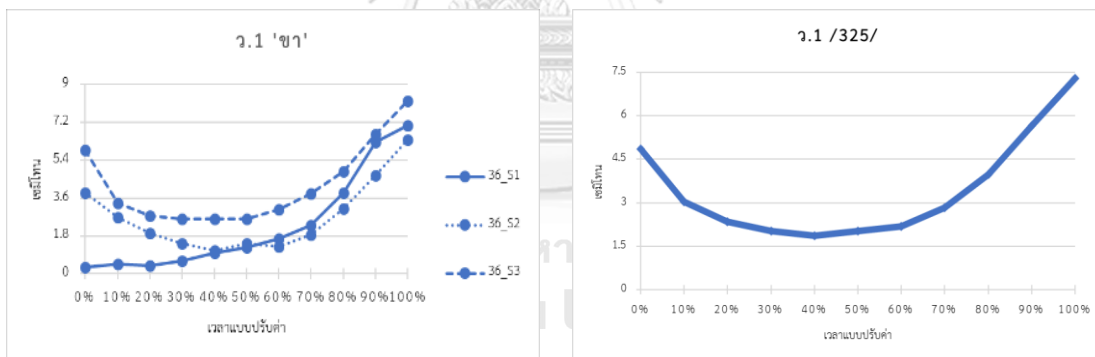
5.2.2 ภาษาลาวที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 1/2.2

ภาพที่ 5.50 วรรณยุกต์และสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/2.2

ภาษาลาวที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 1/2.2 พุดโดยกลุ่มชนชาวลาวที่เรียกตนเองและภาษาว่า “ลาว/ลาวหนองน้ำดำ” ตั้งถิ่นฐานอยู่ในจุดเก็บข้อมูลที่ 36 บ้านหนองปรือ (กลุ่มบ้านหนองน้ำดำ) ตำบลเกาะขนุน อำเภอพนมสารคาม วิธภาษาดังกล่าวมี 5 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ ดังนี้

ว.1 (325/A1) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์กลาง-ตก-ขึ้น /325/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง A1 ของกล่องวรรณยุกต์ (ดูภาพกราฟแสดงสัญลักษณ์ของเสียง ว.1 ในภาพที่ 5.51)⁵²

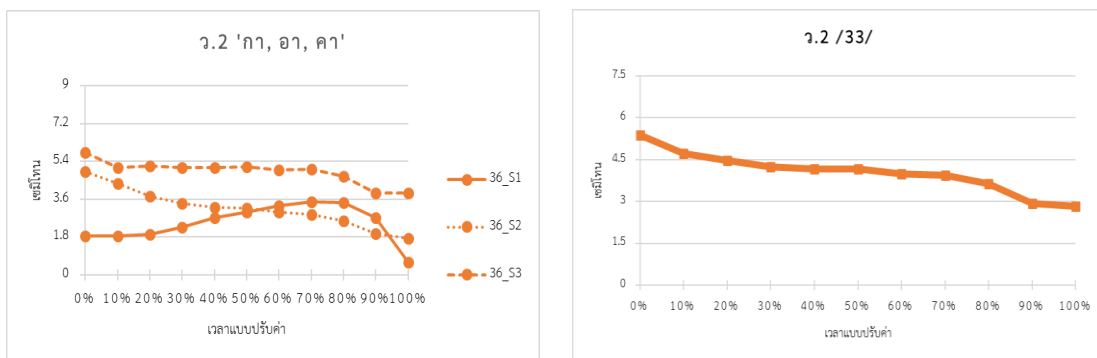

ภาพที่ 5.51 สัญลักษณ์ของเสียง ว.1 ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/2.2

จากภาพที่ 5.51 ด้านขวา ผู้วิจัยไม่ได้เฉลี่ยค่าเซมิโตนของผู้บอกภาษาคนที่ 1 รวมด้วย เนื่องจากกราฟแสดงสัญลักษณ์ของเสียง ว.1 ของผู้บอกภาษาคงดังกล่าวมีทิศทางการขึ้น-ตกของเสียงวรรณยุกต์โดยเฉพาะในช่วง 0% - 40% แตกต่างจากของผู้บอกภาษาคนอื่น (ดูกราฟด้านซ้าย)

ว.2 (33/A234) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์กลางระดับ /33/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง A234 เท่านั้น (ดูภาพกราฟแสดงสัญลักษณ์ของเสียง ว.2 ในภาพที่ 5.52)

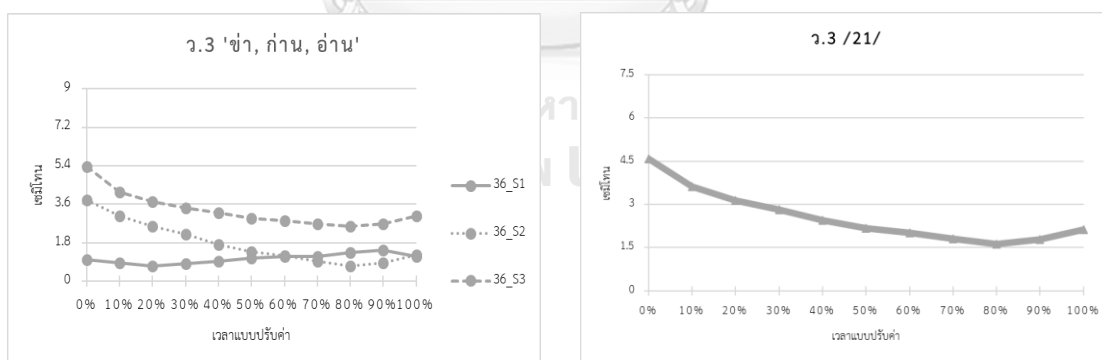
⁵² กราฟด้านซ้ายและด้านขวามีค่าพิสัยระดับเสียงไม่เท่ากัน เนื่องจากได้มีการปรับค่าพิสัยระดับเสียงเพื่อให้ครอบคลุมระบบวรรณยุกต์

ภาพที่ 5.52 สัทลักษณะของเสียง ว.2 ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/2.2

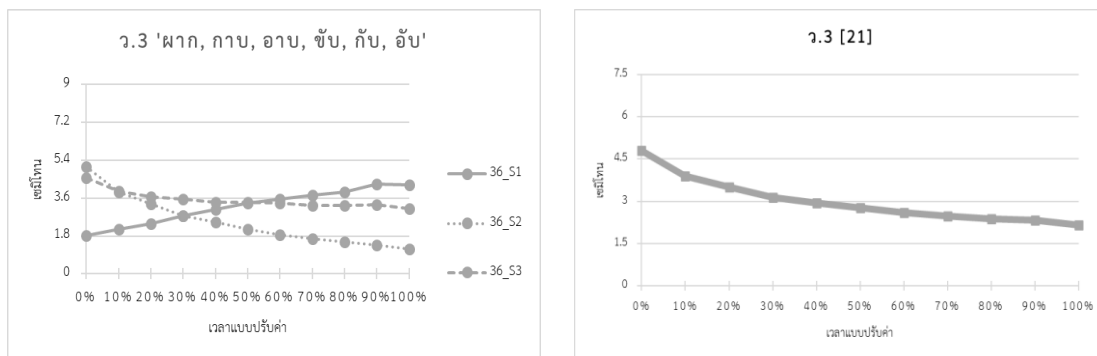
จากภาพที่ 5.52 ด้านซ้าย จะเห็นได้ว่ากราฟแสดงค่าเซมิโตนของผู้บอกภาษาคนที่ 1 ค่อนข้างแตกต่างจากของผู้บอกภาษาคนที่ 2 และ 3 กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ สัทลักษณะของเสียง ว.2 ของผู้บอกภาษาคนที่ 1 เป็นเสียงค่อนข้างต่ำเลื่อนขึ้นตก [231] แต่ของผู้บอกภาษาคนที่ 2 และ 3 เป็นเสียงกลางระดับ/กลางเลื่อนลง [33/32] ดังนั้น กราฟแสดงสัทลักษณะของเสียง ว.2 ในภาพรวมด้านขวา จึงมาจากค่าเซมิโตนเฉลี่ยของผู้บอกภาษาคนที่ 2 และ 3 เท่านั้น ผู้วิจัยไม่ได้นำค่าเซมิโตนของผู้บอกภาษาคนที่ 1 มาเฉลี่ยรวมด้วย

ว.3 (21/B123 DL123 และ DS123) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างต่ำเลื่อนลง /21/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง B123 และปรากฏในพยางค์ตายในช่อง DL123 และ DS123 ดังแสดงในภาพที่ 5.53 และ 5.54 ตามลำดับ

ภาพที่ 5.53 สัทลักษณะของเสียง ว.3 ในพยางค์เป็นภาษาลาว รูปแบบที่ 1/2.2

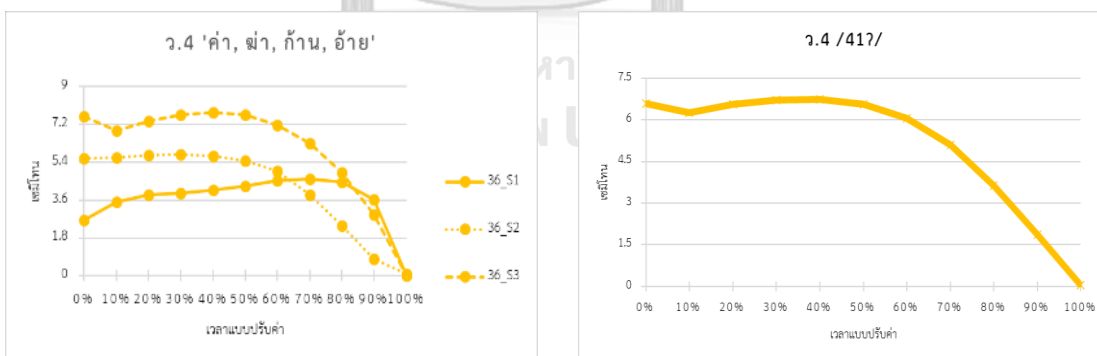
จากภาพที่ 5.53 ด้านซ้าย จะเห็นได้ว่ากราฟแสดงค่าเซมิโตนของผู้บอกภาษาคนที่ 1 มีทิศทางการขึ้น-ตกของเสียงวรรณยุกต์แตกต่างจากผู้บอกภาษาคนอื่น ในกราฟด้านขวา ผู้วิจัยจึงไม่ได้นำค่าเซมิโตนของผู้บอกภาษาคณดังกล่าวมาเฉลี่ยรวมด้วย

ภาพที่ 5.54 สัทธิลักษณ์ของเสียง ว.3 ในพยางค์ตายภาษาลาว รูปแบบที่ 1/2.2

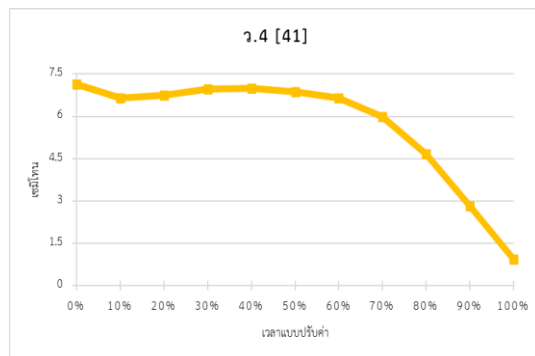
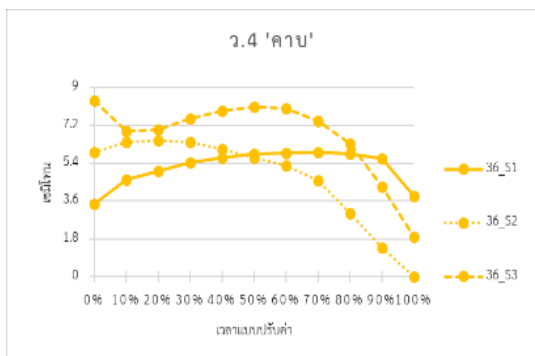
จากภาพที่ 5.54 จะเห็นได้ว่า สัทธิลักษณ์ของเสียง ว.3 เมื่อปรากฏในพยางค์ตายของผู้บอกภาษาคนที่ 1 แตกต่างจากของผู้บอกภาษาคนที่ 2 และ 3 กล่าวคือ เป็นเสียงค่อนข้างต่ำเลื่อนขึ้น [23] ในผู้บอกภาษาคนที่ 1 แต่เป็นเสียงค่อนข้างต่ำระดับ/เลื่อนลง [22/21] ในผู้บอกภาษาคนที่ 2 และ 3 ดังนั้น กราฟแสดงสัทธิลักษณ์ของเสียง ว.3 ในพยางค์ตายภาษาลาว รูปแบบที่ 1/2.2 ในภาพรวม ผู้วิจัยจึงไม่นำค่าเซมิโตนของผู้บอกภาษาคนที่ 1 มาเฉลี่ยรวมด้วย หากเฉลี่ยรวมกันจะทำให้กราฟมีลักษณะเบี่ยงเบนจากสัทธิลักษณ์ของเสียง ว.3 ของผู้บอกภาษาส่วนใหญ่

ว.4 (417/B4 C123 และ DL4) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างสูง-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย /417/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง B4 และ C123 ดังแสดงในภาพที่ 5.55 เมื่อปรากฏในพยางค์ตายในช่อง DL4 เป็นเสียงค่อนข้างสูง-ตก ไม่มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [41] ดังแสดงในภาพที่ 5.56

ภาพที่ 5.55 สัทธิลักษณ์ของเสียง ว.4 ในพยางค์เป็นภาษาลาว รูปแบบที่ 1/2.2

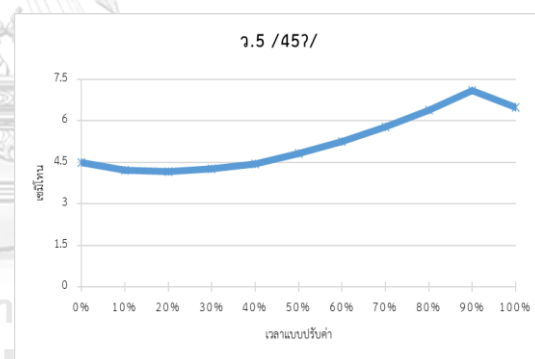
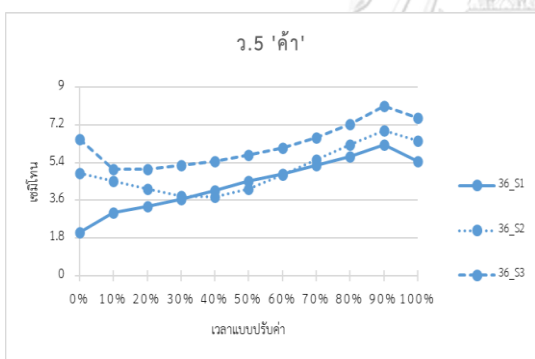
จากภาพที่ 5.55 ด้านขวา ผู้วิจัยไม่นำค่าเซมิโตนของผู้บอกภาษาคนที่ 1 มาเฉลี่ยรวมด้วย เนื่องจากมีสัทธิลักษณ์ของวรรณยุกต์ค่อนข้างแตกต่างจากของผู้บอกภาษาคนที่ 2 และ 3

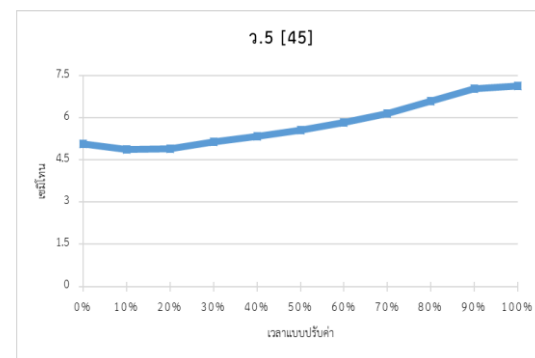
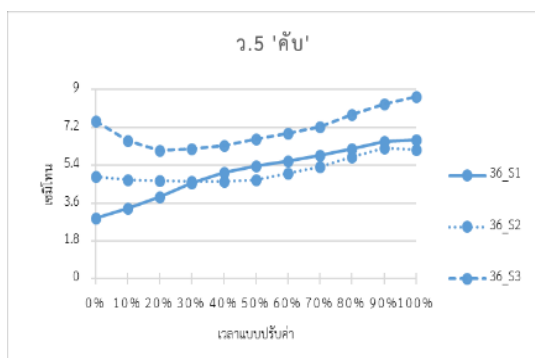
ภาพที่ 5.56 สัทลักษณะของเสียง ว.4 ในพยางค์ตายภาษาลาว รูปแบบที่ 1/2.2

จากภาพที่ 5.56 ผู้วิจัยไม่ได้นำค่าเซมิโตนของผู้บอกภาษาคนที่ 1 มาเฉลี่ยรวมกับของผู้บอกภาษาคนที่ 2 และ 3 เพราะกราฟค่าเซมิโตนของผู้บอกภาษาคนที่ 1 แตกต่างจากของผู้บอกภาษาคนอื่น

ว.5 (457/C4 และ DS4) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างสูงเลื่อนขึ้น มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย /457/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง C4 และเมื่อปรากฏในพยางค์ตายในช่อง DS4 เป็นเสียงค่อนข้างสูงเลื่อนขึ้น ไม่มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [45] ดังแสดงในภาพที่ 5.57 และ 5.58 ตามลำดับ

ภาพที่ 5.57 สัทลักษณะของเสียง ว.5 ในพยางค์เป็นภาษาลาว รูปแบบที่ 1/2.2

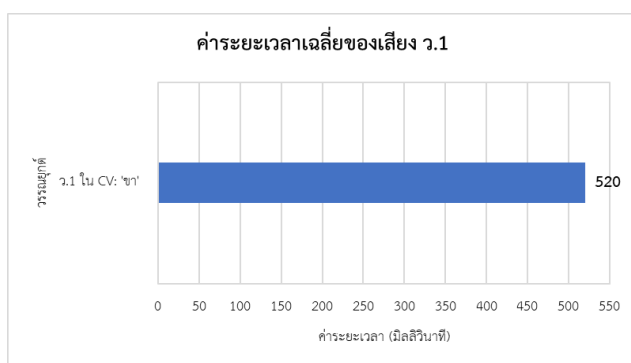

ภาพที่ 5.58 สัทลักษณะของเสียง ว.5 ในพยางค์ตายภาษาลาว รูปแบบที่ 1/2.2

ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/2.2

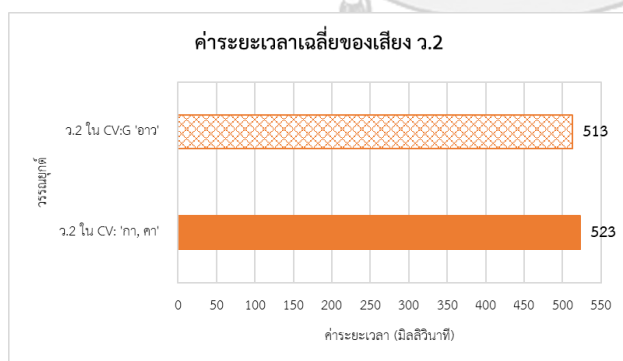
จากการวัดค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์โดยไม่เฉลี่ยค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์เดียวกันในคำทศพยางค์ที่มีโครงสร้างพยางค์ต่างกันจากตัวแทนผู้บอกภาษา 3 คนที่พูดภาษาลาว รูปแบบที่ 1/2.2 พบว่า

เสียง ว.1 เป็นเสียง /325/ ปรากฏในช่อง A1 มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์เมื่อปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: ในคำว่า 'ซา' ประมาณ 520 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 5.59

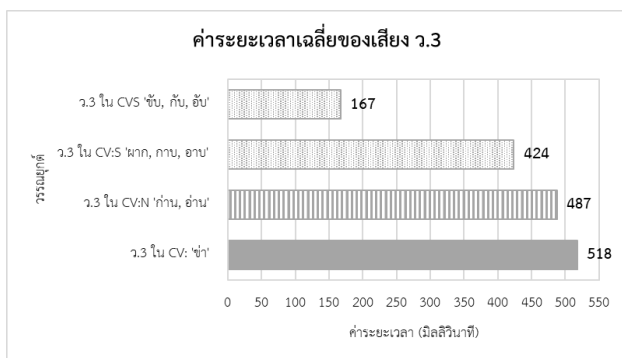
ภาพที่ 5.59 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.1 ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/2.2

เสียง ว.2 เป็นเสียง /33/ ปรากฏในช่อง A234 ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: และ CV:G มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ประมาณ 523 และ 513 มิลลิวินาที ตามลำดับ ดังแสดงในภาพที่ 5.60

ภาพที่ 5.60 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.2 ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/2.2

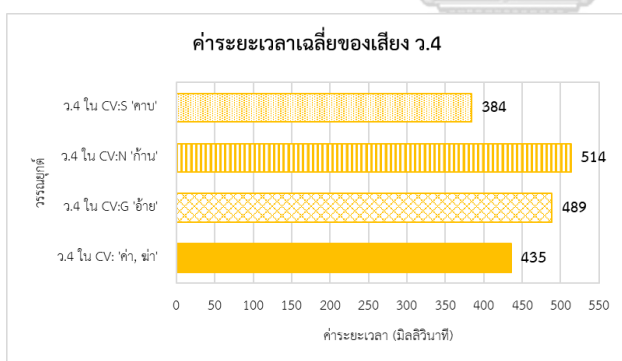
เสียง ว.3 เป็นเสียง /21/ ปรากฏในช่อง B123, DL123 และ DS123 เสียง ว.3 เมื่อปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์มากที่สุดประมาณ 518 มิลลิวินาที รองลงมาคือ 487 มิลลิวินาทีในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:N 424 มิลลิวินาทีในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:S และ 167 มิลลิวินาทีในโครงสร้างพยางค์แบบ CVS ดังแสดงในภาพที่ 5.61

ภาพที่ 5.61 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.3 ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/2.2

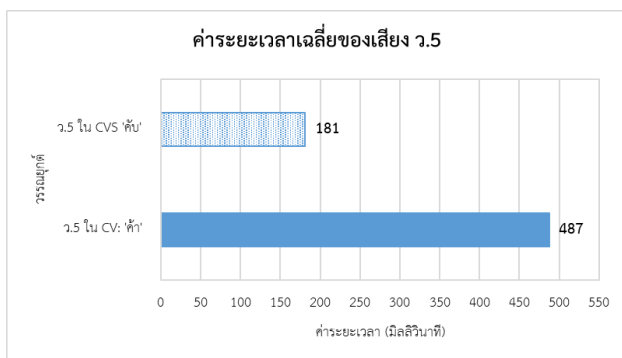
สำหรับค่าระยะเวลาของวรรณยุกต์ในพยางค์เป็น ผู้วิจัยพบว่าผลการศึกษานี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา เพราะโครงสร้างพยางค์แบบ CV: มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของวรรณยุกต์มากกว่าในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:N

เสียง ว.4 เป็นเสียง /417/ ปรากฏในช่อง B4, C123 และ DL4 เสียง ว.4 มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยในโครงสร้างพยางค์แบบต่าง ๆ เรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยสุด ดังนี้ ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:N มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากที่สุดประมาณ 514 มิลลิวินาที ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:G ประมาณ 489 มิลลิวินาที ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: ประมาณ 435 มิลลิวินาที และในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:S ประมาณ 384 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 5.62

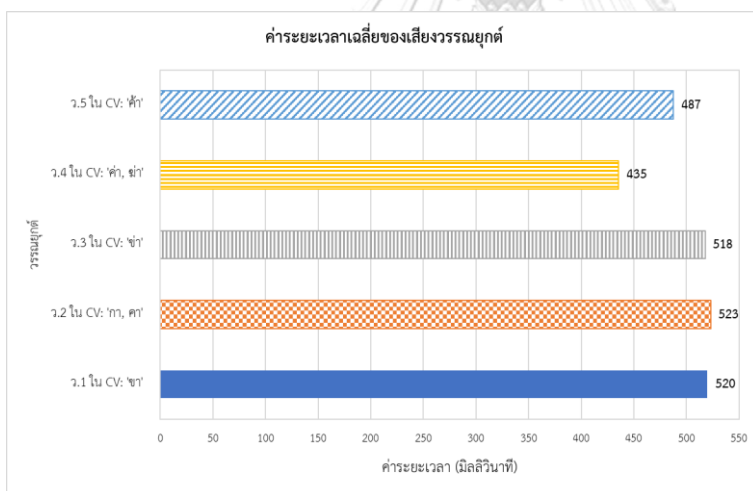
ภาพที่ 5.62 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.4 ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/2.2

เสียง ว.5 เป็นเสียง /457/ ปรากฏในช่อง C4 และ DS4 เสียง ว.5 เมื่อปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยประมาณ 487 มิลลิวินาที มากกว่าเมื่อปรากฏในพยางค์ตายในโครงสร้างพยางค์แบบ CVS ซึ่งมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยประมาณ 181 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 5.63

ภาพที่ 5.63 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.5 ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/2.2

เมื่อเปรียบเทียบค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์ทั้ง 5 เสียงในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/2.2 ในคำพยางค์เป็นที่มีโครงสร้างพยางค์แบบ CV: พบว่า เสียง ว.2 (33/A234 ‘กา’, ‘คา’) ว.1 (325/A1/ ‘ชา’) และ ว.3 (21/B123 ‘ซ่า’) มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ใกล้เคียงกัน โดยประมาณ คือ 523, 520 และ 518 มิลลิวินาที ตามลำดับ รองลงมา คือ เสียง ว.5 (457/C4 ‘ค้ำ’) ประมาณ 487 มิลลิวินาที และ ว.4 (417/B4 และ C123 ‘ค้ำ’ และ ‘ซ่า’) มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยน้อยที่สุดประมาณ 435 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 5.64

ภาพที่ 5.64 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/2.2

ผลการศึกษาค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์กับระดับเสียงและทิศทางการขึ้น-ตกของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/2.2 พบว่า พฤติกรรมของวรรณยุกต์ค่อนข้างสูง-ตกที่มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้ายมีแนวโน้มมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์น้อยที่สุด น้อยกว่าวรรณยุกต์ที่เป็นเสียงสูงเลื่อนขึ้นมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย โดยพบว่าวรรณยุกต์กลางระดับมีแนวโน้มมีค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์มากที่สุด

กล่าวโดยสรุปคือ ภาษาลาวที่วรรณยุกต์มีลักษณะเป็ยงเบน รูปแบบที่ 1/2.2 เป็นภาษาที่มีวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง ดังนี้

- ว.1 เป็นเสียง /325/ ปรากฏในช่อง A1
- ว.2 เป็นเสียง /33/ ปรากฏในช่อง A234
- ว.3 เป็นเสียง /21/ ปรากฏในช่อง B123, DL123 และ DS123
- ว.4 เป็นเสียง /417/ ปรากฏในช่อง B4, C123 และ DL4
- ว.5 เป็นเสียง /457/ ปรากฏในช่อง C4 และ DS4

ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า ภาษาลาวที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 1/2.2 มีวรรณยุกต์คล้ายในภาษาไทยถิ่นกลางทั้งรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ทุกหน่วยเสียง ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า ลักษณะดังกล่าวอาจเกิดจากการสัมผัสภาษากับภาษาไทยถิ่นกลางมาเป็นเวลานาน อย่างไรก็ตาม ภาษาดังกล่าวอาจเป็นภาษาไทเหนือหัวพัน (Hua Phan Tai Nuea) ถิ่นหนึ่งที่มีลักษณะเบี่ยงเบนจากภาษาไทเหนือหัวพันอันเนื่องมาจากอิทธิพลของภาษาไทยถิ่นกลางจะสังเกตได้ว่า ภาษาดังกล่าวมีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์คล้ายในภาษาไทเหนือหัวพันเช่นกัน คือ A1-234, BCDL123-4 และ B=DL (ดูผลการศึกษาด้วยเกณฑ์เสริมในบทที่ 8)

5.3 สรุป

ภาษากลุ่ม 1 หรือกลุ่มภาษาลาว จำแนกได้เป็น 2 กลุ่มย่อย คือ *กลุ่มย่อย 1/1* (ภาษาลาวที่มีวรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะของภาษาลาว) พบ 2 วิธภาษา ได้แก่ ภาษาลาวที่มีลักษณะเด่นเฉพาะรูปแบบที่ 1/1.1 ซึ่งมีวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง และภาษาลาวที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 1/1.2 ซึ่งมีวรรณยุกต์ 7 หน่วยเสียง และ *กลุ่มย่อย 1/2* (ภาษาลาวที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบนจากภาษาลาว) พบ 2 วิธภาษา ได้แก่ ภาษาลาวที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 1/2.1 ซึ่งเป็นภาษาลาวที่มีวรรณยุกต์ 4 หน่วยเสียง และภาษาลาวที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 1/2.2 ซึ่งเป็นภาษาลาวที่มีวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง

ผลการศึกษาวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มลาว 4 วิธภาษา พบว่า ภาษากลุ่มลาวมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาลาว นั่นคือ *วรรณยุกต์ในคออัมน์ B เป็นเสียงระดับ* และ *วรรณยุกต์ในช่อง C234 เป็นเสียงตมมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย* ยกเว้นภาษาลาวที่มีวรรณยุกต์เบี่ยงเบน รูปแบบที่ 1/2.2 ซึ่งพบว่า มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ทุกหน่วยเสียงคล้ายคลึงกับวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นกลาง

สำหรับผลการศึกษาค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มลาว ผู้วิจัยพบว่า ในภาพรวมภาษาลาว 4 วิธภาษา มีพฤติกรรมค่าระยะเวลากับระดับเสียงและทิศทางการขึ้น-ตกของเสียงวรรณยุกต์ค่อนข้างเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ วรรณยุกต์ที่เป็นเสียง(ค่อนข้าง)สูง-ตมมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย มีแนวโน้มมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยน้อยที่สุด เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์คงระดับในภาษากลุ่มลาว พบว่า วรรณยุกต์ที่เป็นเสียงค่อนข้างต่ำ

ระดับมีแนวโน้มมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับวรรณยุกต์คงระดับที่มีระดับเสียงสูงกว่า ยกเว้น ภาษาลาว รูปแบบที่ 1/2.1 ที่พบว่าวรรณยุกต์ค่อนข้างสูงระดับมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยน้อยกว่าวรรณยุกต์กลางระดับ น่าสังเกตว่าวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มลาวที่ปรากฏในคอลัมน์ C มักมีแนวโน้มมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยน้อยที่สุด และมีแนวโน้มว่าวรรณยุกต์ที่ปรากฏในคอลัมน์ A จะมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากที่สุด

บทที่ 6

วรรณยุกต์และสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มพวน

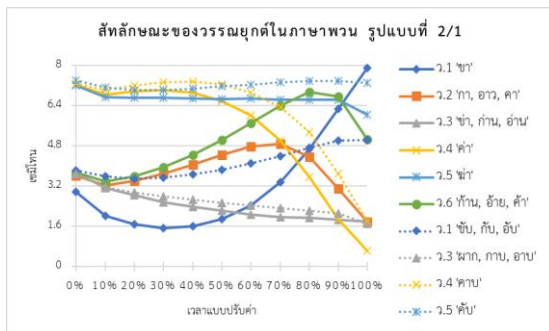
ในบทนี้จะเป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์วรรณยุกต์ในภาษากลุ่ม 2 ซึ่งจำแนกเป็นกลุ่มภาษาพวน เนื้อหาการนำเสนอแบ่งเป็น 3 หัวข้อหลัก คือ (1) วรรณยุกต์ในภาษากลุ่ม 2/1: ภาษาพวนที่มีลักษณะเด่นเฉพาะของภาษาพวน จำนวน 1 วิธภาษา (2) วรรณยุกต์ในภาษากลุ่ม 2/2: ภาษาพวนที่มีลักษณะเบี่ยงเบนจากภาษาพวน จำนวน 2 วิธภาษา และ (3) สรุปล ในการนำเสนอวรรณยุกต์ในแต่ละวิธภาษาผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดกล่องวรรณยุกต์ของ Gedney (1972) และบรรยายสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์แต่ละเสียงด้วยกราฟเส้นจากค่าเซมิโตนจำนวน 2 กราฟต่อ 1 ภาพเช่นเดียวกับวิธีการนำเสนอในบทที่ 5 นั่นคือ กราฟด้านซ้ายเป็นกราฟแสดงค่าเซมิโตนของผู้บอกภาษาทุกคน และกราฟด้านขวาเป็นกราฟแสดงค่าเซมิโตนเฉลี่ยรวม ในกรณีที่พบว่าผู้บอกภาษาคนใดมีค่าเซมิโตนสูงหรือต่ำกว่า หรือมีทิศทางการขึ้น-ตกแตกต่างจากผู้บอกภาษาคนอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัด ผู้วิจัยไม่ได้นำค่าเซมิโตนของผู้บอกภาษานั้นมาเฉลี่ยรวมในกราฟด้านขวา หลังจากนั้นผู้วิจัยจะนำเสนอค่าระยะเวลาเฉลี่ยของวรรณยุกต์แต่ละเสียงในโครงสร้างพยางค์แต่ละแบบด้วยกราฟแท่ง และเปรียบเทียบค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์แต่ละเสียงในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: ดังรายละเอียดในภาพที่ 6.1 – 6.51

6.1 วรรณยุกต์ในภาษากลุ่ม 2/1: ภาษาพวนที่มีลักษณะเด่นเฉพาะของภาษาพวน

ภาษากลุ่ม 2/1 เป็นภาษาพวนที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะของภาษาพวน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เป็นภาษาพวนที่ยังคงเก็บรักษารูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นเฉพาะของภาษาพวนไว้ นั่นคือ B123-4, C1-234, DL123-4, DS123-4, B123=DL123, B4=DL4 และ C1≠DL123 ผู้วิจัยพบภาษาในกลุ่ม 2/1 จำนวน 1 วิธภาษา ได้แก่ ภาษาพวนที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 2/1 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

6.1.1 ภาษาพวนที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 2/1

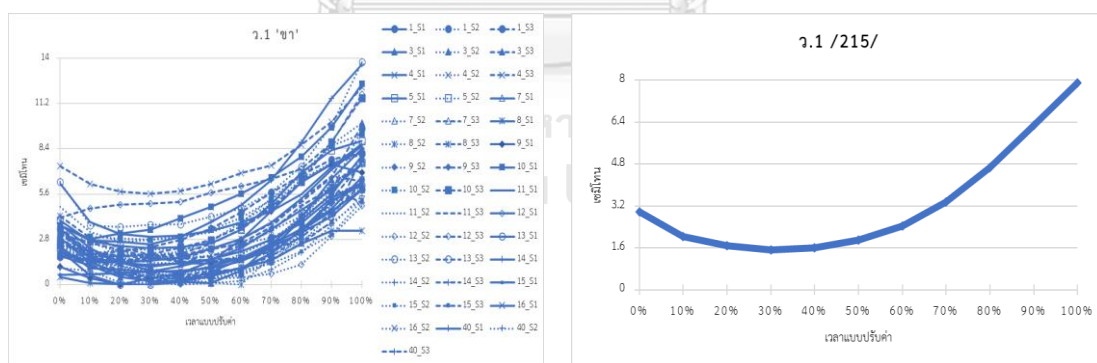
	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.5		
2		ว.3		ว.3	ว.1
3	ว.2		ว.6		
4		ว.4		ว.4	ว.5

ภาพที่ 6.1 วรรณยุกต์และสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/1

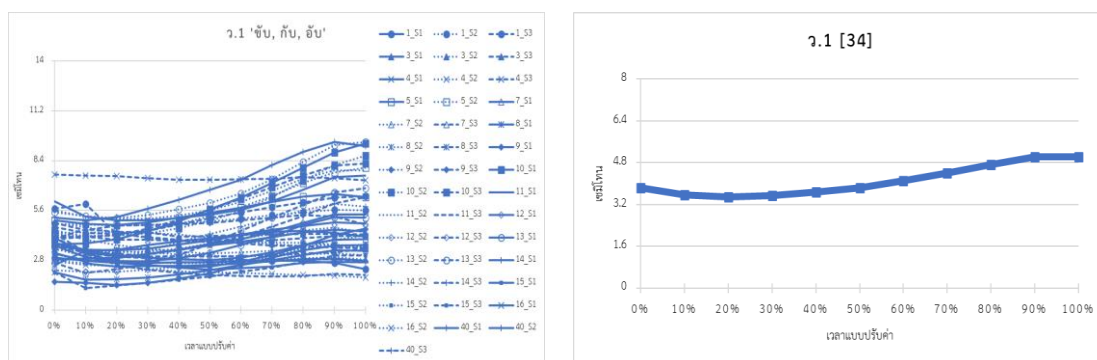
ภาษาพวนที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 2/1 พุดโดยกลุ่มชนที่มีชื่อเรียกตนเองและชื่อเรียกภาษาว่า “พวน/ไทพวน/ไทยพวน/ลาวพวน” ตั้งถิ่นฐานอยู่ใน 15 จุดเก็บข้อมูล ได้แก่ จุดเก็บข้อมูลที่ 1, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16 และ 40 (ดูรายชื่อจุดเก็บข้อมูลและหมู่บ้านในตารางที่ 3.2 บทที่ 3) ผู้วิจัยพบว่าจุดเก็บข้อมูลเหล่านี้อยู่ในบริเวณอำเภอพนมสารคามเท่านั้น ไม่พบในบริเวณอำเภอสนามชัยเขต และอำเภอท่าตะเกียบ จากการวิเคราะห์วรรณยุกต์ในภาษาพวนที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 2/1 จากตัวแทนผู้บอกภาษาเพศหญิงจำนวนรวมทั้งสิ้น 43 คน (จุดเก็บข้อมูลละ 3 คน ยกเว้นจุดเก็บข้อมูลที่ 5 และ 16 ที่มีตัวแทนผู้บอกภาษา 2 คน/จุดเก็บข้อมูล เนื่องจากผู้บอกภาษาคนที่ 3 ไม่สะดวกบันทึกเสียงรายการคำชุดที่ 2 ซึ่งเป็นรายการคำสำหรับวัดและวิเคราะห์ค่าทางกลศาสตร์) ผลการวิเคราะห์รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ และระบบวรรณยุกต์ในภาษาดังกล่าวพบว่า มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ ดังนี้ A1-234, B123-4, C1-234, DLDS123-4, A1=DS123, B123=DL123, B4=DL4 และ C1=DS4 (ดูภาพที่ 6.1) เป็นภาษาที่มีวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ว.1 (25/A1 และ DS123) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างต่ำ-ตก-ขึ้น /215/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง A1 เช่นคำว่า ‘หุ’ /hu:²¹⁵/, ‘ชา’ /k^ha:²¹⁵/, ฯลฯ (ดูกราฟแสดงสัทลักษณะของเสียง ว.1 เมื่อปรากฏในพยางค์เป็น ในภาพที่ 6.2) เมื่อปรากฏในพยางค์ตายสระเสียงสั้นในช่อง DS123 เป็นเสียงกลางเลื่อนขึ้น [34] เช่นคำว่า ‘สุก’ /suk³⁴/, ‘วัด’ /wat³⁴/, ฯลฯ ดังแสดงในภาพที่ 6.3⁵³

ภาพที่ 6.2 สัทลักษณะของเสียง ว.1 ในพยางค์เป็นภาษาพวน รูปแบบที่ 2/1

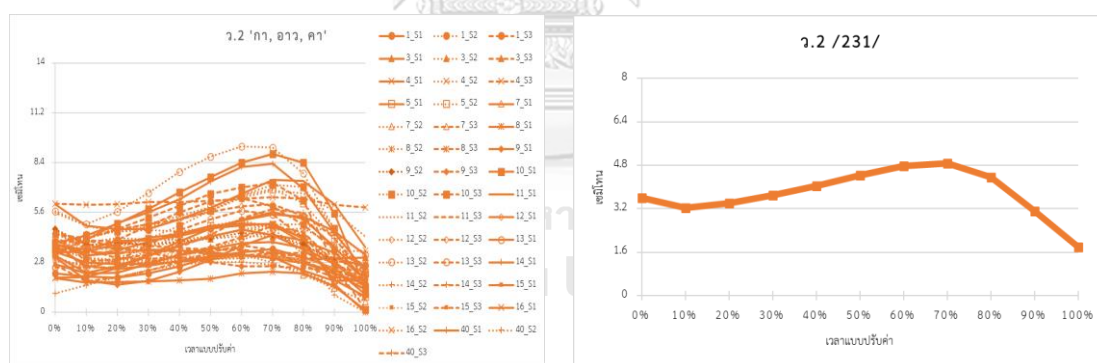
⁵³ ผู้วิจัยได้ปรับค่าพิสัยระดับเสียงเพื่อให้ครอบคลุมค่าพิสัยระดับเสียงของผู้บอกภาษาทุกคนในกราฟด้านซ้าย และได้ปรับค่าพิสัยระดับเสียงในกราฟด้านขวาเพื่อให้ครอบคลุมระบบ กราฟด้านซ้ายและขวามีค่าพิสัยระดับเสียงไม่เท่ากัน

ภาพที่ 6.3 สัทลักษณะของเสียง ว.1 ในพยางค์ตายภาษาพวน รูปแบบที่ 2/1

จากภาพที่ 6.3 จะสังเกตได้ว่า ผู้บอกภาษาคนที่ 3 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 4 (4_S3) และผู้บอกภาษาคนที่ 3 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 11 (11_S3) มีทิศทางการขึ้น-ตกของเสียงวรรณยุกต์แตกต่างจากของผู้บอกภาษาคนอื่น ๆ นั่นคือ เป็นเสียงระดับ แต่ของผู้ภาษาภาษาคนอื่น ๆ เป็นเสียงเลื่อนขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงไม่นำค่าซึบของของผู้บอกภาษา 2 คนดังกล่าวมาเฉลี่ยรวมกับของผู้บอกภาษา 41 คน

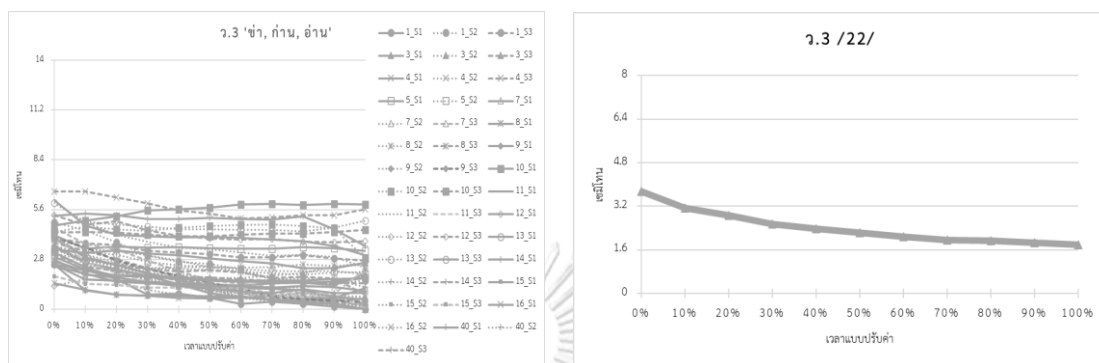
ว.2 (231/A234) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างต่ำเลื่อนขึ้น-ตก /231/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง A234 เท่านั้น เช่น คำว่า 'ปี' /pi:²³¹/, 'แดง' /de:ŋ²²/, 'คั้น' /kʰan²³¹/, ฯลฯ ดังแสดงในภาพที่ 6.4

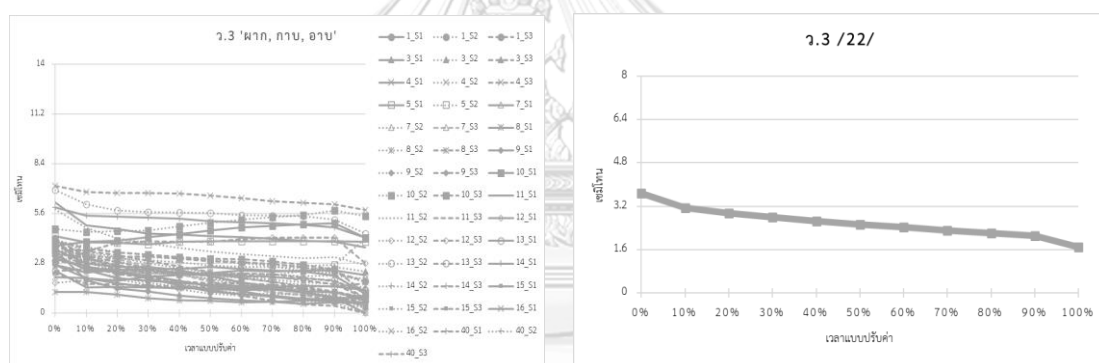
ภาพที่ 6.4 สัทลักษณะของเสียง ว.2 ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/1

จากภาพที่ 6.4 ด้านซ้าย จะเห็นได้ว่า ผู้บอกภาษาคนที่ 3 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 4 (4_S3) และผู้บอกภาษาคนที่ 9 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 9 (9_S3) มีทิศทางการขึ้น-ตกของเสียงวรรณยุกต์แตกต่างจากของผู้บอกภาษาคนอื่น ๆ คือ เป็นเสียงกลางระดับ [33] และเป็นเสียงค่อนข้างต่ำเลื่อนลง [21] ตามลำดับ ผู้วิจัยจึงไม่ได้นำค่าซึบของผู้บอกภาษาทั้งสองคนมาเฉลี่ยรวมกับของผู้บอกภาษาคนอื่น ๆ ในกราฟด้านขวา

ว.3 (22/B123 และ DL123) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างต่ำระดับ /22/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง B123 เช่น คำว่า ‘ไข่’ /kʰaj²²/, ‘ป่า’ /pa:²²/, ‘ก่าน’⁵⁴ /ka:n²²/, ฯลฯ และในพยางค์ตายสระเสียงยาวในช่อง DL123 เช่น คำว่า ‘หาบ’ /ha:p²²/, ‘ปาก’⁵⁵ /pa:ʔ²²/, ‘ตอก’ /to:ʔ²²/, ฯลฯ ดังแสดงในภาพที่ 6.5 และ 6.6 ตามลำดับ

ภาพที่ 6.5 สัทลักษณะของเสียง ว.3 ในพยางค์เป็นภาษาพวน รูปแบบที่ 2/1

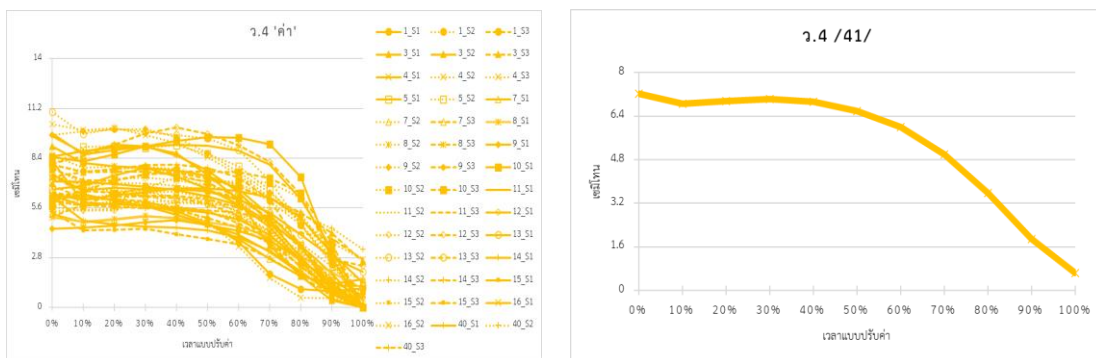

ภาพที่ 6.6 สัทลักษณะของเสียง ว.3 ในพยางค์ตายภาษาพวน รูปแบบที่ 2/1

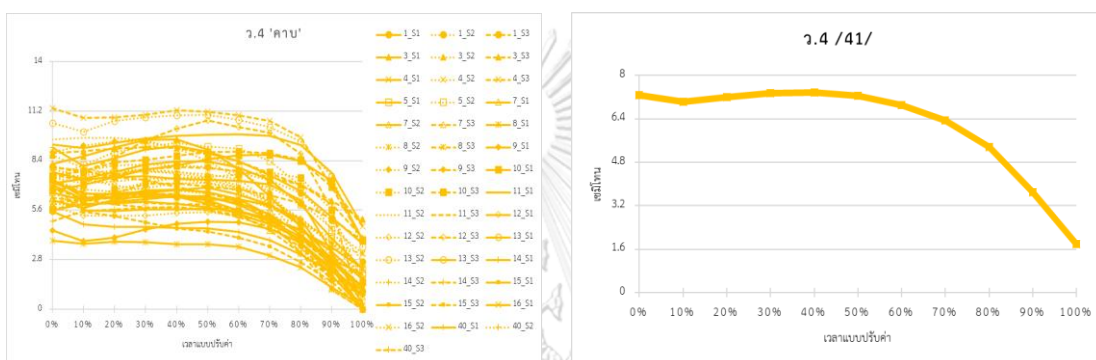
ว.4 (41/B4 และ DL4) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างสูง-ตก /41/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง B4 เช่น คำว่า ‘พ่อ’ /pʰo:⁴¹/, ‘แม่’ /mɛ:⁴¹/, ฯลฯ และในพยางค์ตายสระเสียงยาวในช่อง DL4 เช่น คำว่า ‘ลูก’ /lu:ʔ⁴¹/, ‘นอก’ /ko:ʔ⁴¹/, ฯลฯ ดังแสดงในภาพที่ 6.7 และ 6.8 ตามลำดับ

⁵⁴ ผู้บอกภาษากลุ่ม 2 ซึ่งจำแนกเป็นภาษาพวน ส่วนใหญ่ไม่รู้จักคำว่า ‘ก่าน’ ที่หมายถึง ลายขวาง หรือ มีลายพาด เช่น ชิ่นลายก่าน แต่มีคำว่า ‘ก่าน’ ที่ใช้เป็นคำกริยา หมายถึง ป้าย/สูญ เช่น ก่านปูน

⁵⁵ คำพยางค์ตายสระเสียงยาวมีเสียงพยัญชนะท้ายเป็นเสียงกักไม่ก้องที่เพดานอ่อน (voiceless velar stop) หรือ *CV:k จะกลายเป็นเสียงกักที่สั้นเสียง CV:ʔ ในภาษาพวน ลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะเด่นที่พบในภาษาพวน (Akharawatthanakun, 2010)

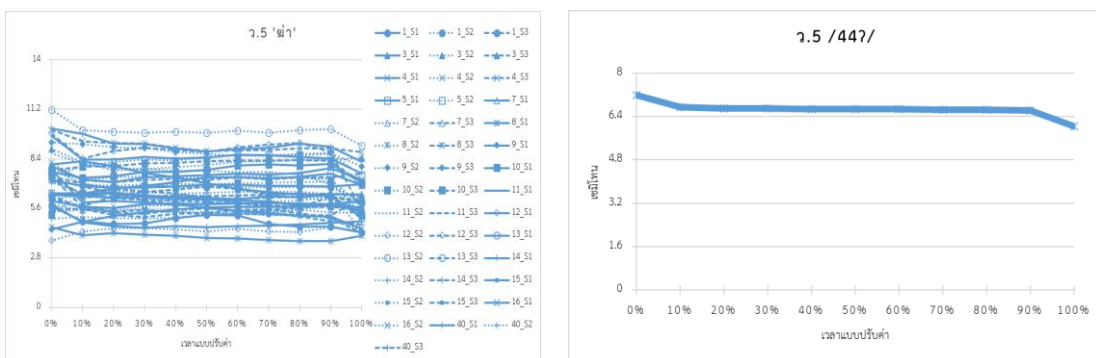

ภาพที่ 6.7 สัทลักษณะของเสียง ว.4 ในพยางค์เป็นภาษาพวน รูปแบบที่ 2/1

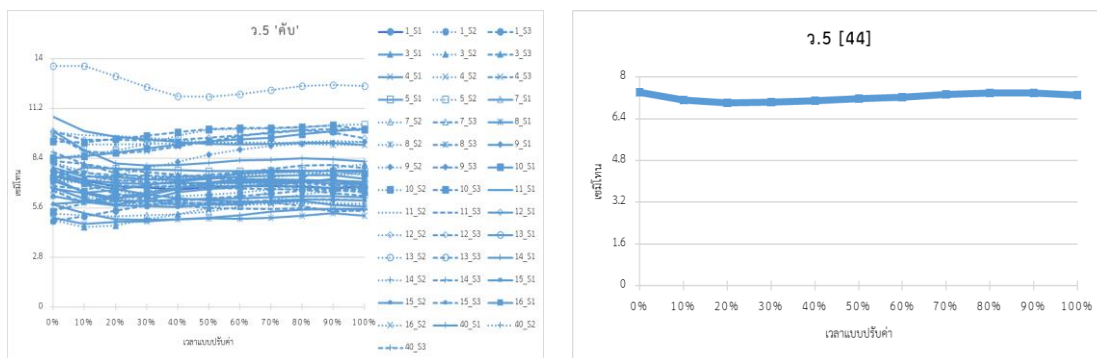

ภาพที่ 6.8 สัทลักษณะของเสียง ว.4 ในพยางค์ตายภาษาพวน รูปแบบที่ 2/1

ว.5 (447/C1 และ DS4) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างสูงระดับ มีการกักที่เส้นเสียง ตอนท้าย /447/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง C1 เช่น คำว่า ‘ไข่’ /kʰaj⁴⁴⁷/, ‘ห้า’ /ha:⁴⁴⁷/, ฯลฯ (ดูกราฟ แสดงสัทลักษณะของเสียง ว.5 ในพยางค์เป็น ในภาพที่ 6.9) เมื่อปรากฏในพยางค์ตายสระเสียงสั้น ในช่อง DS4 เช่น คำว่า ‘นก’ /nok⁴⁴/, ‘มัด’ /mat⁴⁴/, ฯลฯ เป็นเสียงค่อนข้างสูงระดับไม่มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย (ดูภาพที่ 6.10)

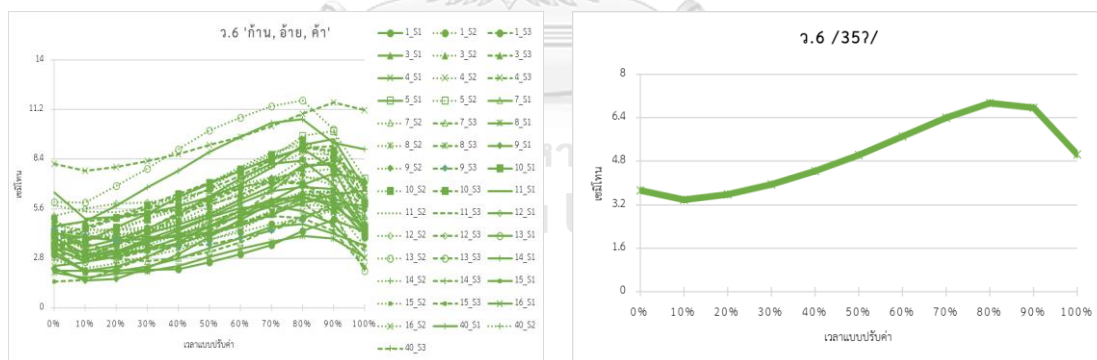
ภาพที่ 6.9 สัทลักษณะของเสียง ว.5 ในพยางค์เป็นภาษาพวน รูปแบบที่ 2/1

ภาพที่ 6.10 สัทธิลักษณ์ของเสียง ว.5 ในพยางค์ตายภาษาพวน รูปแบบที่ 2/1

จากภาพที่ 6.10 ด้านซ้าย จะเห็นได้ว่าผู้บอกภาษาคนที่ 2 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 13 (13_S2) มีช่วงระดับเสียงที่สูงกว่าผู้บอกภาษาคนอื่น ๆ อย่างชัดเจน ผู้วิจัยจึงไม่นำค่าเซมิโตนของผู้บอกภาษาคงดังกล่าวมาคิดค่าเฉลี่ยรวมในกราฟด้านขวา

ว.6 (357/C234) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์กลาง-ขึ้น มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย /357/ ปรากฏในพยางค์เป็นเท่านั้นในช่อง C234 เช่น คำว่า ‘ป่า’ /pa:³⁵⁷/, ‘อ้า’ /a:³⁵⁷/, ‘ไม้’ /maj:³⁵⁷/, ฯลฯ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่ามีผู้บอกภาษา 3 คน ได้แก่ ผู้บอกภาษาคนที่ 3 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 4 (4_S3) ผู้บอกภาษาคนที่ 2 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 13 (13_S2) และผู้บอกภาษาคนที่ 1 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 14 (14_S1) มีช่วงระดับเสียงสูงกว่าผู้บอกภาษาคนอื่น ดังนั้นในการหาค่าเฉลี่ยรวม ผู้วิจัยจึงไม่นำค่าเซมิโตนของผู้บอกภาษาทั้งสามคนมาเฉลี่ยรวมด้วย (ดูภาพที่ 6.11)

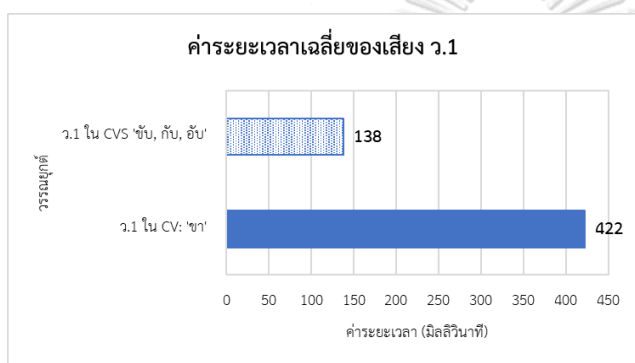
ภาพที่ 6.11 สัทธิลักษณ์ของเสียง ว.6 ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/1

ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/1

ในการคำนวณค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์แต่ละเสียงในภาษาพวนที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 2/1 ผู้วิจัยไม่นำค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์ของผู้บอกภาษาจำนวน 5 คนมาคิดค่าเฉลี่ยรวม เนื่องจากผู้บอกภาษาจำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้บอกภาษาคนที่ 1 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 8 (8_S1) ผู้บอกภาษาคนที่ 1, 2 และ 3 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 10 (10_S1, 10_S2 และ 10_S3) และผู้บอกภาษาคนที่ 2 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 13 (13_S2) พุดเน้นผิดปกติ อาจเป็นเพราะระว่างตัวมากเกินไป

ระหว่างการบันทึกเสียง จึงพูดด้วยเสียงที่ไม่เป็นธรรมชาติอันส่งผลต่อค่าระยะเวลาที่มากกว่าผู้บอกภาษาคนอื่น ๆ ดังนั้น กราฟแท่งแสดงค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ในวิชาภาษานี้จึงมาจากค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์จากผู้บอกภาษาจำนวน 38 คนเท่านั้น ผลการวัดค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์แต่ละเสียงโดยไม่เฉลี่ยค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์เดียวกันในโครงสร้างพยางค์ต่างกัน พบว่า

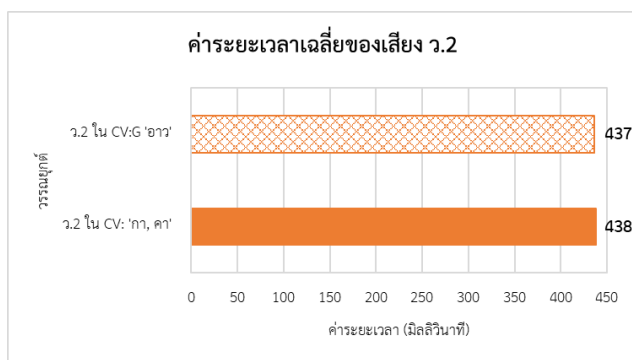
เสียง ว.1 เป็นเสียง /215/ ปรากฏในช่อง A1 และ DS123 เมื่อเสียง ว.1 ปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากกว่าเมื่อปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CVS นั่นคือ มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ประมาณ 422 มิลลิวินาที และ 138 มิลลิวินาทีตามลำดับ ดังแสดงในภาพที่ 6.12

ภาพที่ 6.12 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.1 ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/1

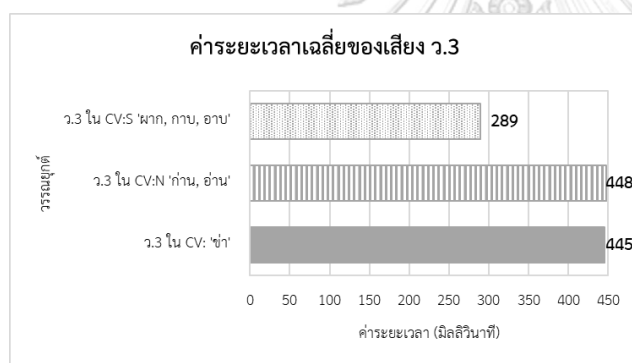
จากภาพที่ 6.12 จะเห็นได้ว่า เสียงวรรณยุกต์ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากกว่าเมื่อปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CVS เนื่องจากในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: มีสระเป็นเสียงยาวซึ่งเป็นเสียงก้องสามารถนำพาวรรณยุกต์ได้ แต่ในโครงสร้างพยางค์แบบ CVS มีสระเป็นเสียงสั้นและมีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงกักไม่ก้องไม่สามารถนำพาวรรณยุกต์ได้ จึงมีค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์น้อยกว่า

เสียง ว.2 เป็นเสียง /231/ ปรากฏในช่อง A234 เสียง ว.2 เมื่อปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: และ CV:G มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ใกล้เคียงกันโดยประมาณ คือ 438 มิลลิวินาที และ 437 มิลลิวินาทีในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: และ CV:G ตามลำดับ ดังแสดงในภาพที่ 6.13

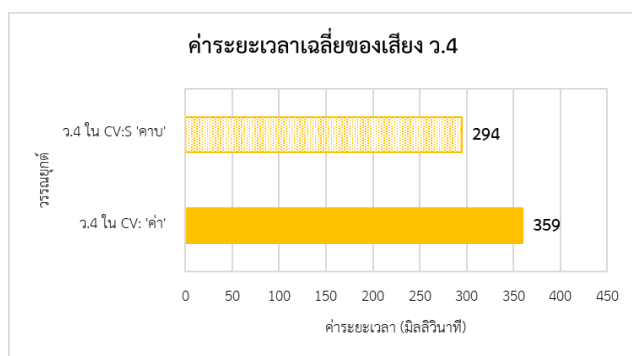
ภาพที่ 6.13 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง 2.2 ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/1

เสียง 2.3 เป็นเสียง /22/ ปรากฏในช่อง B123 และ DL123 เมื่อปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:N และ CV: มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ใกล้เคียงกันโดยประมาณ คือ 448 มิลลิวินาที และ 445 มิลลิวินาที ตามลำดับ โดยมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์น้อยที่สุดเมื่อปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:S ประมาณ 289 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 6.14

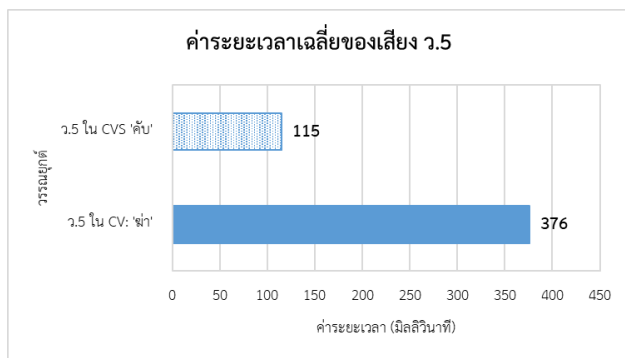
ภาพที่ 6.14 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง 2.3 ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/1

เสียง 2.4 เป็นเสียง /41/ ปรากฏในช่อง B4 และ DL4 เมื่อปรากฏในพยางค์ที่มีโครงสร้างพยางค์แบบ CV: มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากที่สุดประมาณ 359 มิลลิวินาที เมื่อปรากฏในพยางค์ตายโครงสร้างพยางค์แบบ CV:S มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยน้อยกว่า ประมาณ 294 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 6.15

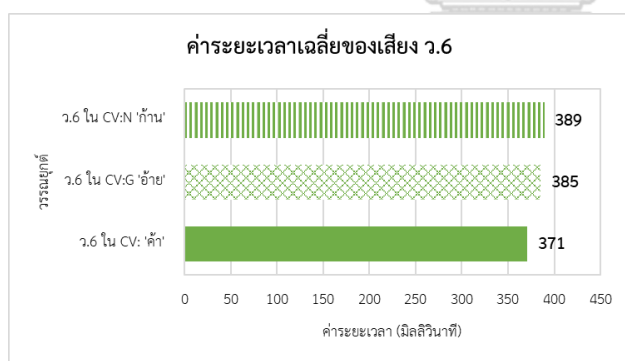
ภาพที่ 6.15 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง 2.4 ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/1

เสียง ว.5 เป็นเสียง /447/ ปรากฏในช่อง C1 และ DS4 เมื่อเสียง ว.5 ปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากที่สุดประมาณ 376 มิลลิวินาที เมื่อปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CVS มีค่าระยเวลาน้อยที่สุดประมาณ 115 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 6.16

ภาพที่ 6.16 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.5 ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/1

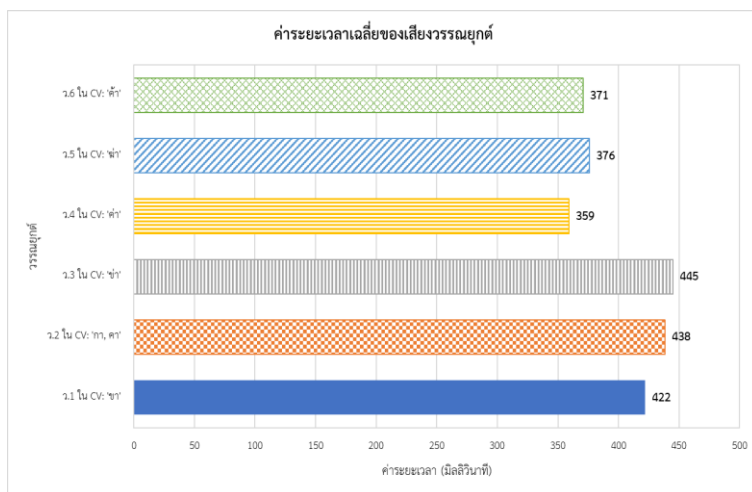
เสียง ว.6 เป็นเสียง /357/ ปรากฏในช่อง C234 ทั้งนี้ เมื่อเสียง ว.6 ปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:N และ CV:G มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยใกล้เคียงกัน คือ ประมาณ 389 มิลลิวินาที และ 385 มิลลิวินาที ตามลำดับ มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์น้อยที่สุดในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: ประมาณ 371 มิลลิวินาที (ดูภาพที่ 6.17)

ภาพที่ 6.17 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.6 ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/1

เมื่อเปรียบเทียบค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียงในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/1 โดยคุมตัวแปรโครงสร้างพยางค์ที่แตกต่างกัน เปรียบเทียบเฉพาะค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: เท่านั้น พบว่า ว.3 /22/ (วัดจากคำว่า 'ซา') มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์มากที่สุดประมาณ 445 มิลลิวินาที รองลงมา คือ เสียง ว.2 /231/ (วัดจากคำว่า 'กา' และ 'คา') ประมาณ 438 มิลลิวินาที เสียง ว.1 /25/ (วัดจากคำว่า 'ซา') ประมาณ 422 มิลลิวินาที เสียง ว.5 /447/ (วัดจากคำว่า 'ซ่า') ประมาณ 376 มิลลิวินาที เสียง ว.6 /357/ (วัดจากคำว่า 'คั') ประมาณ 371

มิลลิวินาที และเสียง ว.4 /41/ (วัดจากคำว่า ‘ค่า’) น้อยที่สุดประมาณ 359 มิลลิวินาที ตามลำดับ (ดูภาพที่ 6.18) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ภาษาพวนที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 2/1 มีเสียง ว.3 ซึ่งเป็นเสียงต่ำระดับ /22/ ยาวมากที่สุดโดยประมาณ และมีเสียง ว.4 ซึ่งเป็นเสียงสูง-ตก /41/ สั้นมากที่สุดโดยประมาณ

ภาพที่ 6.18 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/1

เมื่อสังเกตพฤติกรรมค่าระยะเวลาและระดับเสียงกับทิศทางการขึ้น-ตกของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/1 พบว่า วรรณยุกต์ค่อนข้างสูง-ตกมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับวรรณยุกต์อื่น ๆ สอดคล้องกับพฤติกรรมที่พบในภาษากลุ่มลาว อย่างไรก็ตาม ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/1 วรรณยุกต์ค่อนข้างต่ำระดับมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากที่สุด โดยมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากกว่าวรรณยุกต์คงระดับที่มีระดับเสียงสูงกว่า ลักษณะดังกล่าวแตกต่างจากลักษณะที่พบในภาษากลุ่มลาว นั่นคือ ในภาษากลุ่มลาวส่วนใหญ่ วรรณยุกต์ที่เป็นเสียงค่อนข้างต่ำระดับจะมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยน้อยกว่าวรรณยุกต์คงระดับที่มีระดับเสียงสูงกว่า

กล่าวโดยสรุป คือ ภาษาพวนที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 2/1 เป็นภาษาที่มีวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง ได้แก่

ว.1 (A1=DS123) เป็นเสียง /215/ เช่น /hu:²¹⁵/ ‘หู’, /suk²¹⁵/ ‘สุข’, /wat²¹⁵/, ฯลฯ

ว.2 (A234) เป็นเสียง /231/ เช่น /pi:²³¹/ ‘ปี’, /de:ŋ²³¹/ ‘แดง’, ฯลฯ

ว.3 (B123=DL123) เป็นเสียง /22/ เช่น /pa:²²/ ‘ป่า’, /pa:²²/ ‘ปาก’, ฯลฯ

ว.4 (B4=DL4) เป็นเสียง /41/ เช่น /p^ho:⁴¹/ ‘พ่อ’, /mɛ:⁴¹/ ‘แม่’, /lu:⁴¹/ ‘ลูก’, ฯลฯ

ว.5 (C1=DS4) เป็นเสียง /44ʔ/ เช่น /ha:^{44ʔ}/ ‘ห้า’, /nok⁴⁴/ ‘นก’, ฯลฯ

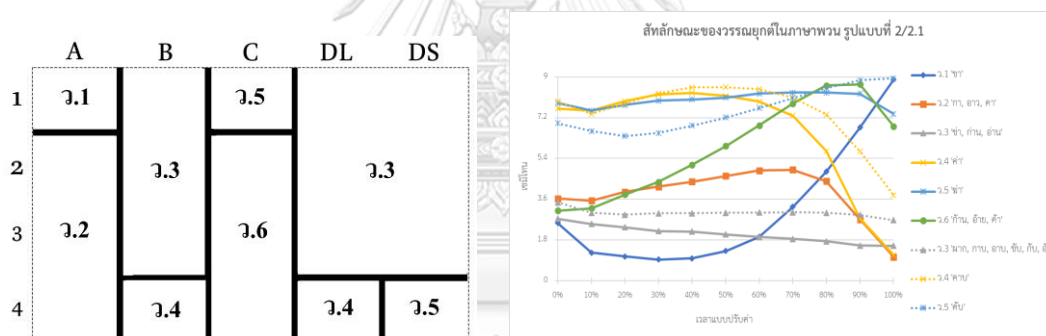
ว.6 (C234) เป็นเสียง /35ʔ/ เช่น /pa:^{35ʔ}/ ‘ป่า’, /maj^{35ʔ}/ ‘ไม้’, ฯลฯ

ผู้วิจัยพบว่า ภาษาพวนที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 2/1 มีระบบวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ทุกหน่วยเสียงคล้ายคลึงกับในภาษาพวน รูปแบบที่ 5 ในงานวิจัยของ Tanprasert (2003) ซึ่งพูดในบ้านน้ำเขียว อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี บ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี บ้านเขาแดง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก (ดูภาพที่ 4.13 หน้า 105 ในบทที่ 4) ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าทั้ง 2 ภาษาน่าจะเป็นภาษาเดียวกัน

6.2 วรรณยุกต์ในภาษากลุ่ม 2/2: ภาษาพวนที่มีลักษณะเบี่ยงเบนจากภาษาพวน

ภาษาในกลุ่ม 2/2 เป็นภาษาพวนแต่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบนจากภาษาพวน ผู้วิจัยพบภาษาในกลุ่มย่อยนี้จำนวน 2 วิชา ได้แก่ ภาษาพวนที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 2/2.1 และภาษาพวนที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 2/2.2 ทั้ง 2 วิชาพูดโดยกลุ่มชนที่เรียกตนเองและภาษาว่า “พวน/ไทพวน/ไทยพวน/ลาวพวน” เช่นเดียวกับภาษาพวนที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 2/1 วรรณยุกต์ในภาษากลุ่ม 2/2 มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

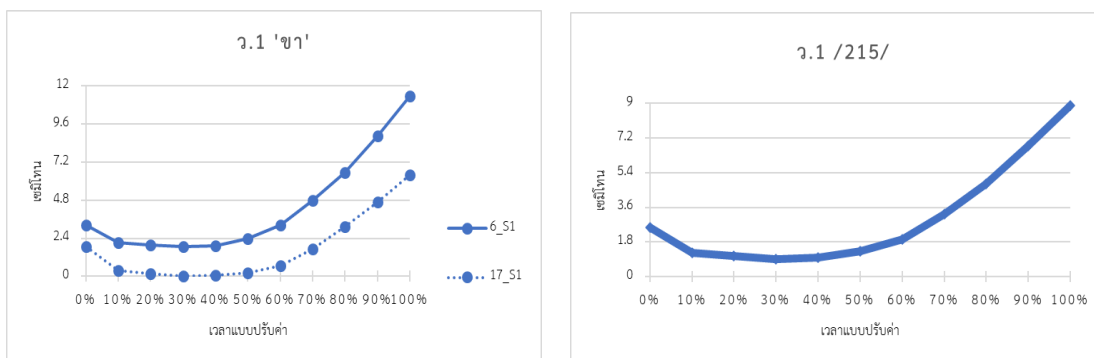
6.2.1 ภาษาพวนที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 2/2.1

ภาพที่ 6.19 วรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.1

ภาษาพวนที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 2/2.1 พูดในจุดเก็บข้อมูลที่ 6 บ้านหนองป่าตองใต้ หมู่ 2 ตำบลหนองยาว อำเภอพนมสารคาม และจุดเก็บข้อมูลที่ 17 บ้านหนองปรือ หมู่ 14 ตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม ภาษาดังกล่าวมีรูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์ ดังนี้ A1-234, B123-4, C1-234 และ DLDS123-4 โดยมีรูปแบบการรวมเสียงวรรณยุกต์ ดังนี้ B123=DL123=DS123, B4=DL4 และ C1=DS4 (ดูภาพที่ 6.19) ภาษานี้มีวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง ดังนี้

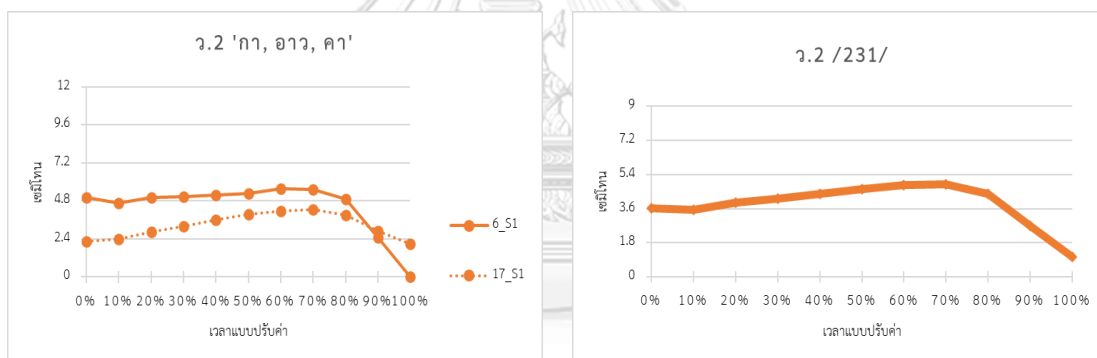
ว.1 (25/A1) ในภาพรวมของผู้บอกภาษา 2 คน เป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างต่ำ-ตก-ขึ้น /215/ ปรากฏในพยางค์เป็นเท่านั้นในช่อง A1 ดังแสดงในภาพที่ 6.20

ภาพที่ 6.20 สัทลักษณะของเสียง ว.1 ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.1

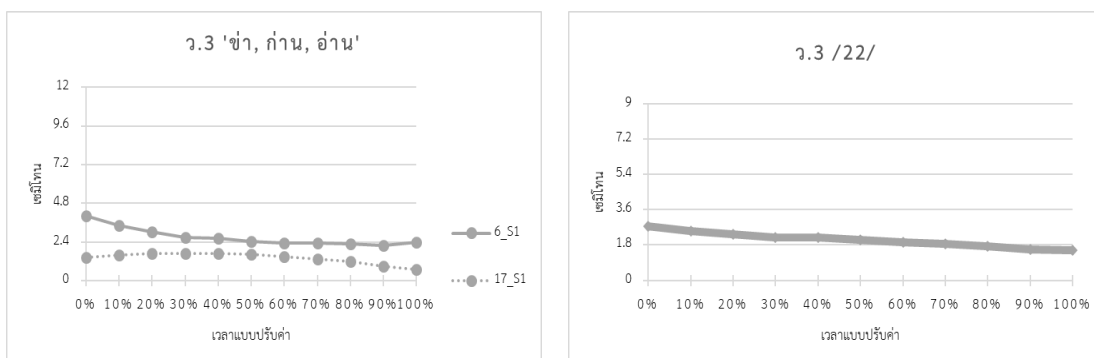
จะสังเกตได้ว่า เสียง ว.1 ในภาษาพวนที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 2/2.1 มี สัทลักษณะของวรรณยุกต์เหมือนในภาษาพวนที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 2/1

ว.2 (231/A234) ในภาพรวมของผู้บอกภาษา 2 คน เป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างต่ำเลื่อนขึ้น-ตก /231/ ปรากฏในพยางค์เป็นเท่านั้นในช่อง A234 (ดูภาพที่ 6.21) เสียง ว.2 มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์เหมือนในภาษาพวนที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 2/1

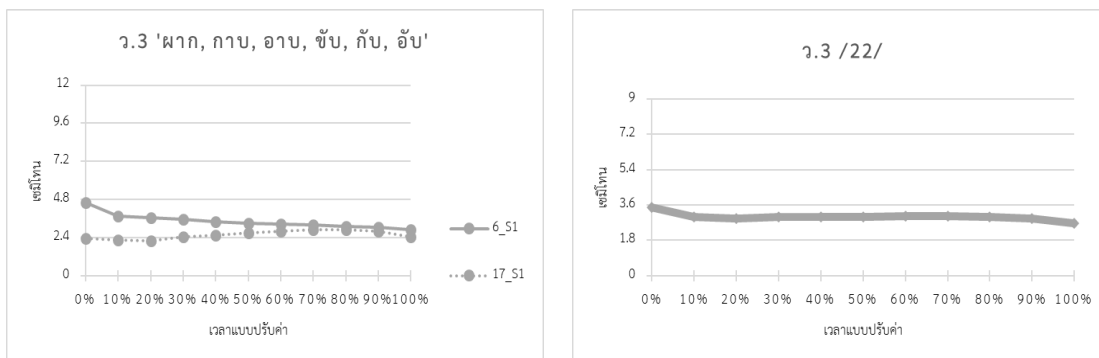

ภาพที่ 6.21 สัทลักษณะของเสียง ว.2 ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.1

ว.3 (22/B123 DL123 และ DS123) ในภาพรวมของผู้บอกภาษา 2 คน เป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างต่ำระดับ /22/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง B123 และในพยางค์ตายสระเสียงยาวและเสียงสั้นในช่อง DL123 และ DS123 ดังแสดงในภาพที่ 6.22 และ 6.23 ตามลำดับ

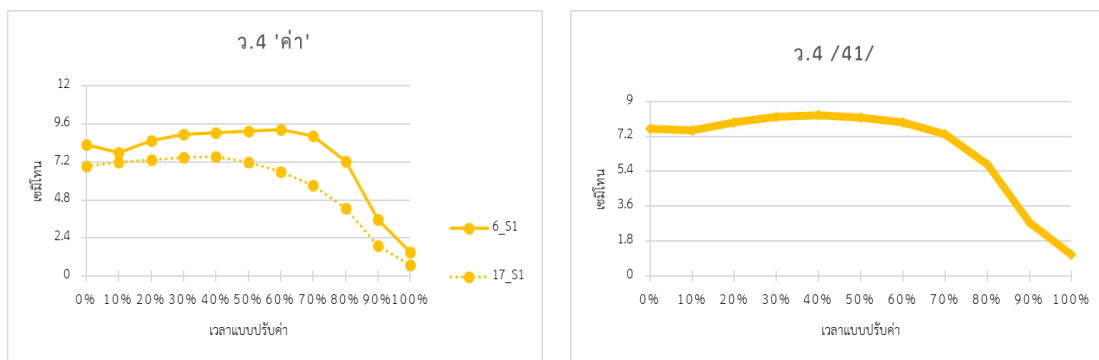
ภาพที่ 6.22 สัทลักษณะของเสียง ว.3 ในพยางค์เป็นภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.1

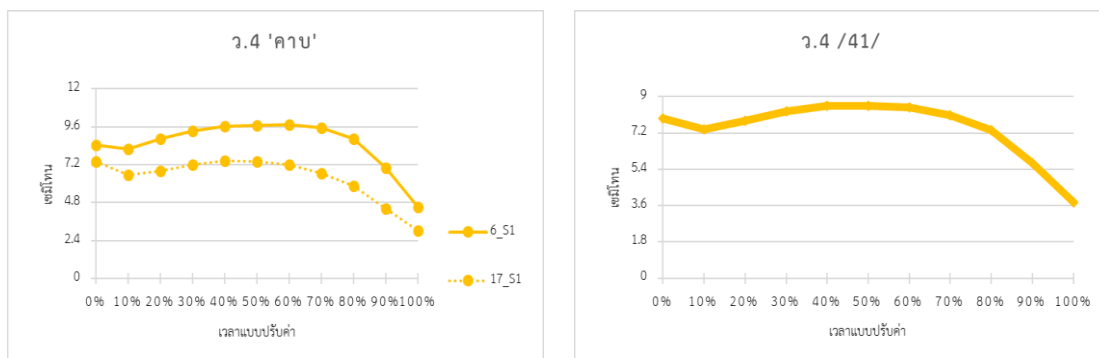
ภาพที่ 6.23 สัทลักษณะของเสียง ว.3 ในพยางค์ตายภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.1

ผู้วิจัยสังเกตว่า คำที่ปรากฏในช่อง DS123 ของกล่องวรรณยุกต์ เช่น คำว่า ‘ชับ, กับ, อับ, ฯลฯ’ ในภาษาพวนที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 2/2.1 มีเสียงวรรณยุกต์เป็นเสียงต่ำระดับ /22/ แต่เป็นเสียงกลางเลื่อนขึ้น /34/ ในภาษาพวนที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 2/1 ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าเดิมวรรณยุกต์ในช่อง DS123 ในภาษาพวนที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 2/2.1 อาจเป็นเสียง /34/ เช่นเดียวกับในวิธภาษาพวนที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 2/1 แต่ภายหลังอาจยืมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นกลางเข้ามาใช้ซึ่งเป็นเสียง [21] และปรับให้เข้ากับระบบเสียงในภาษา ในเวลาต่อมาอาจมีการใช้รูปแปรใหม่ [22] แทนรูปแปรเดิม [34] จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของเสียงวรรณยุกต์ คือ วรรณยุกต์ในช่อง DS123 กลายเป็นเสียง /22/ และรวมเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง B123 และ DL123 ซึ่งเป็นเสียง /22/ ภาษาพวนที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 2/2.1 จึงมีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เบี่ยงเบนจากภาษาพวนที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 2/1

ว.4 (41/B4 และ DL4) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างสูง-ตก /41/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง B4 และในพยางค์ตายสระเสียงยาวในช่อง DL4 ดังแสดงในภาพที่ 6.24 และ 6.25 ตามลำดับ น่าสังเกตว่า เสียง ว.4 มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์เหมือนในภาษาพวนที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 2/1

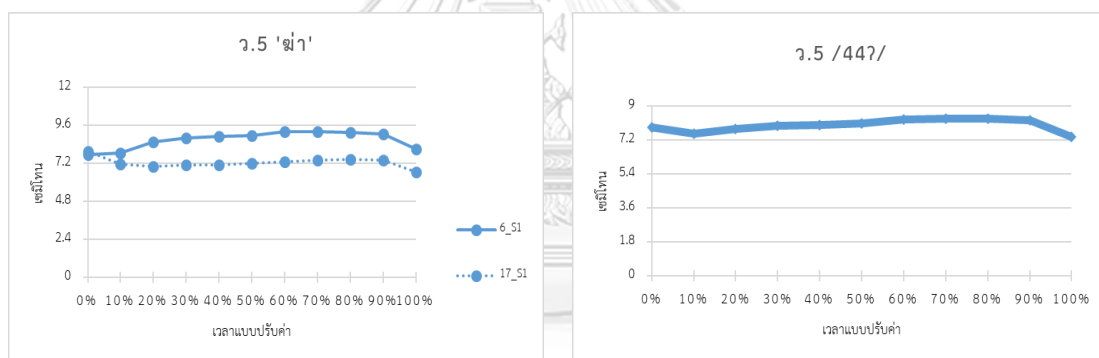

ภาพที่ 6.24 สัทลักษณะของเสียง ว.4 ในพยางค์เป็นภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.1

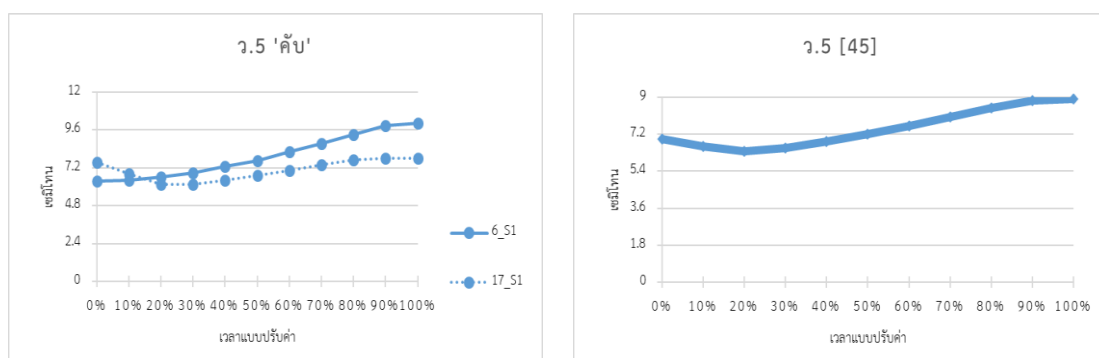

ภาพที่ 6.25 สัทลักษณะของเสียง ว.4 ในพยางค์ตายภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.1

ว.5 (447/C1 และ DS4) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างสูงระดับ มีการกักที่เส้นเสียง ตอนท้าย /447/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง C1 ดังแสดงในภาพที่ 6.26 เมื่อปรากฏในพยางค์ตาย สระเสียงสั้นในช่อง DS4 เป็นเสียงค่อนข้างสูงเลื่อนขึ้น ไม่มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [45] ดังแสดงในภาพที่ 6.27 โดยมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์เหมือนในภาษาพวนที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 2/1

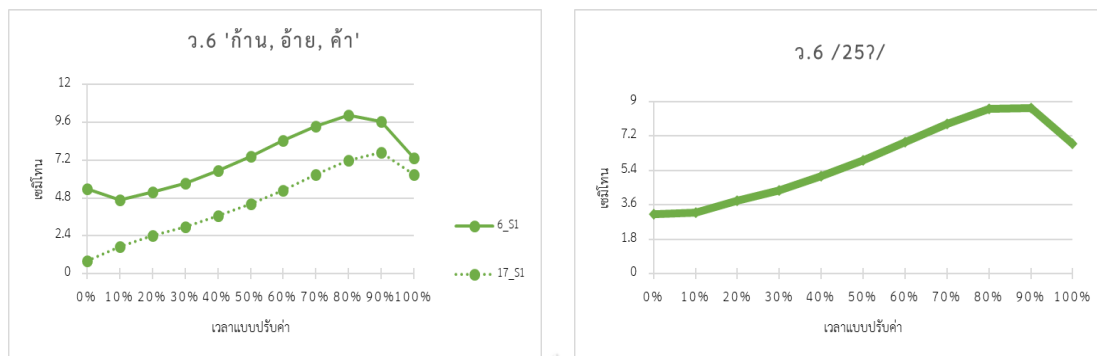

ภาพที่ 6.26 สัทลักษณะของเสียง ว.5 ในพยางค์เป็นภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.1

ภาพที่ 6.27 สัทลักษณะของเสียง ว.5 ในพยางค์ตายภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.1

ว.6 (257/C234) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างต่ำ-ขึ้น มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย /257/ ปรากฏในพยางค์เป็นเท่านั้นในช่อง C234 ดังแสดงในภาพที่ 6.28

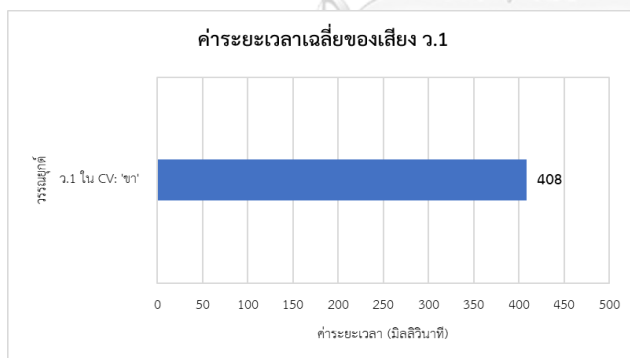

ภาพที่ 6.28 สัทธิลักษณ์ของเสียง ว.6 ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.1

ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.1

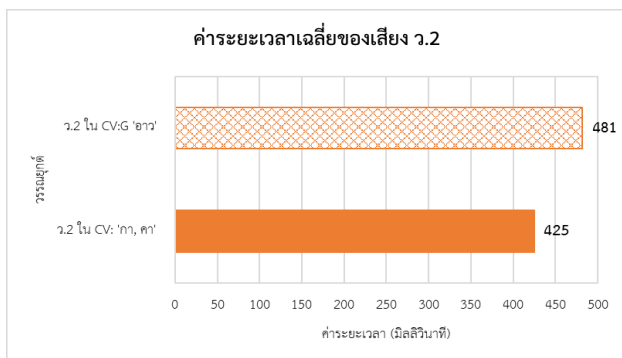
ผลการวัดค่าระยะเวลาเฉลี่ยของวรรณยุกต์แต่ละหน่วยเสียงในภาษาพวนที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 2/2.1 โดยไม่เฉลี่ยค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์เดียวกันในคำที่มีโครงสร้างพยางค์ต่างกัน พบว่า

เสียง ว.1 เป็นเสียง /215/ ปรากฏในช่อง A1 มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: ประมาณ 408 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 6.29

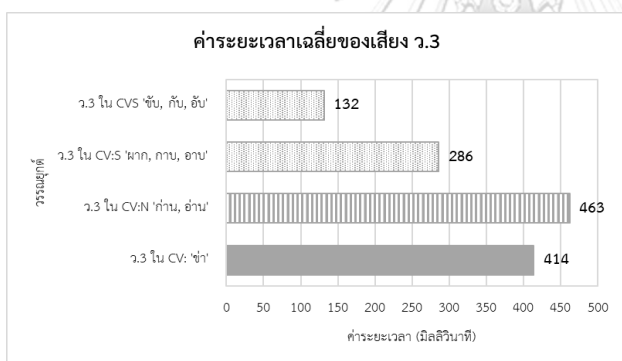
ภาพที่ 6.29 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.1 ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.1

เสียง ว.2 เป็นเสียง /231/ ปรากฏในช่อง A234 เมื่อปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:G มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์มากกว่าเมื่อปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: ประมาณ 481 มิลลิวินาที และ 425 มิลลิวินาที ตามลำดับ ดังแสดงในภาพที่ 6.30

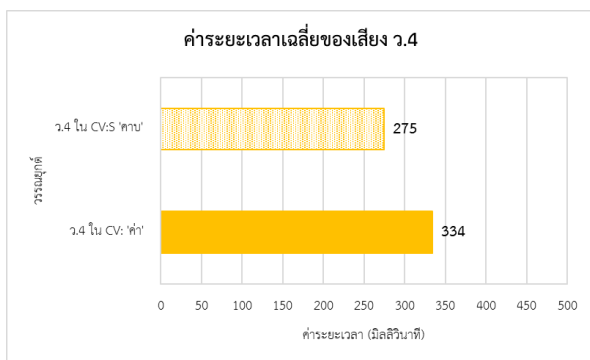
ภาพที่ 6.30 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.2 ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.1

เสียง ว.3 เป็นเสียง /22/ ปรากฏในช่อง B123, DL123 และ DS123 เมื่อเสียง ว.3 ปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:N มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากที่สุดประมาณ 463 มิลลิวินาที รองลงมาคือในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: และ CV:S ซึ่งมีค่าระยะเวลาประมาณ 414 และ 286 มิลลิวินาที ตามลำดับ เมื่อเสียง ว.3 ปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CVS มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยน้อยที่สุดประมาณ 132 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 6.31

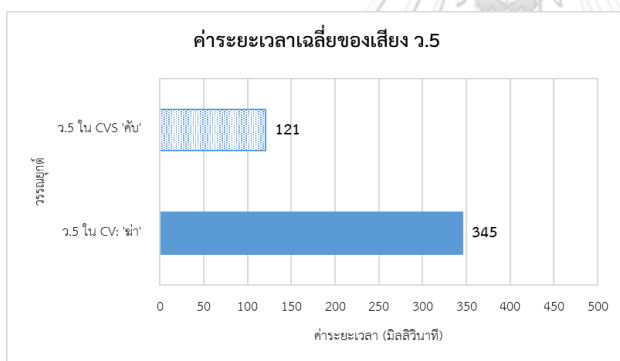
ภาพที่ 6.31 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.3 ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.1

เสียง ว.4 เป็นเสียง /41/ ปรากฏในช่อง B4 และ DL4 เมื่อปรากฏในโครงสร้างพยางค์ต่างกันมีค่าระยะเวลาไม่เท่ากันโดยประมาณ นั่นคือ เมื่อปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ประมาณ 334 มิลลิวินาที เมื่อปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:S มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ประมาณ 275 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 6.32

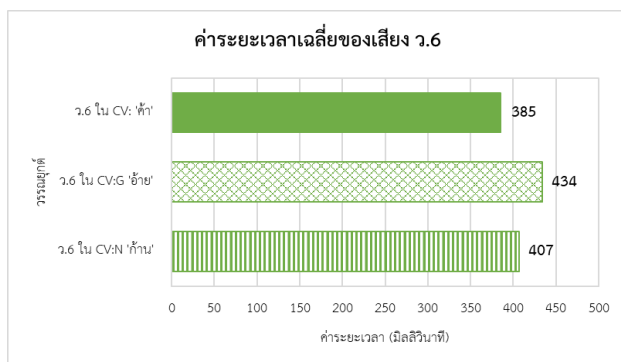
ภาพที่ 6.32 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.4 ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.1

เสียง ว.5 เป็นเสียง /447/ ปรากฏในช่อง C1 และ DS4 เสียงวรรณยุกต์นี้เมื่อปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากที่สุดประมาณ 345 มิลลิวินาที เมื่อปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CVS มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยน้อยที่สุดประมาณ 121 มิลลิวินาที เนื่องจากโครงสร้างพยางค์แบบ CVS เป็นสระเสียงสั้นและพยัญชนะท้ายเสียงก็เป็นเสียงไม่ก้องซึ่งไม่สามารถนำพาเสียงวรรณยุกต์ได้ ดังแสดงในภาพที่ 6.33

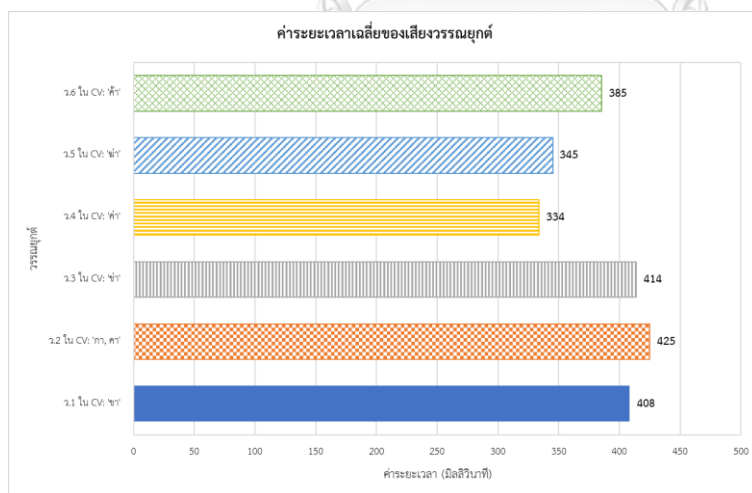
ภาพที่ 6.33 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.5 ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.1

เสียง ว.6 เป็นเสียง /257/ ปรากฏในช่อง C234 เสียงวรรณยุกต์ดังกล่าวเมื่อปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:G มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากที่สุดประมาณ 434 มิลลิวินาที รองลงมาคือ 407 มิลลิวินาทีในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:N และน้อยที่สุดประมาณ 385 มิลลิวินาทีเมื่อปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: (ดูภาพที่ 6.34)

ภาพที่ 6.34 คำระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.6 ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.1

เมื่อเปรียบเทียบคำระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์แต่ละหน่วยเสียงในภาษาพวนที่มีวรรณยุกต์เบี่ยงเบน รูปแบบที่ 2/2.1 เฉพาะในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: เท่านั้น พบว่า 2.2 (A234) ซึ่งเป็นเสียง /231/ วัดจากคำว่า 'กา' และ 'คา' มีคำระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์มากที่สุดประมาณ 425 มิลลิวินาที รองลงมาคือ 2.3 (B123=DL123=DS123) ซึ่งเป็นเสียง /22/ วัดจากคำว่า 'ขา' ประมาณ 414 มิลลิวินาที 2.1 (A1) ซึ่งเป็นเสียง /215/ วัดจากคำว่า 'ขา' ประมาณ 408 มิลลิวินาที 2.6 (C234) ซึ่งเป็นเสียง /257/ วัดจากคำว่า 'ค้ำ' ประมาณ 385 มิลลิวินาที 2.5 (C1=DS4) ซึ่งเป็นเสียง /447/ วัดจากคำว่า 'ข่า' ประมาณ 345 มิลลิวินาที และ 2.4 (B4=DL4) ซึ่งเป็นเสียง /41/ วัดจากคำว่า 'ค้ำ' มีคำระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์น้อยที่สุดประมาณ 334 มิลลิวินาที ตามลำดับ ดังแสดงในภาพที่ 6.35

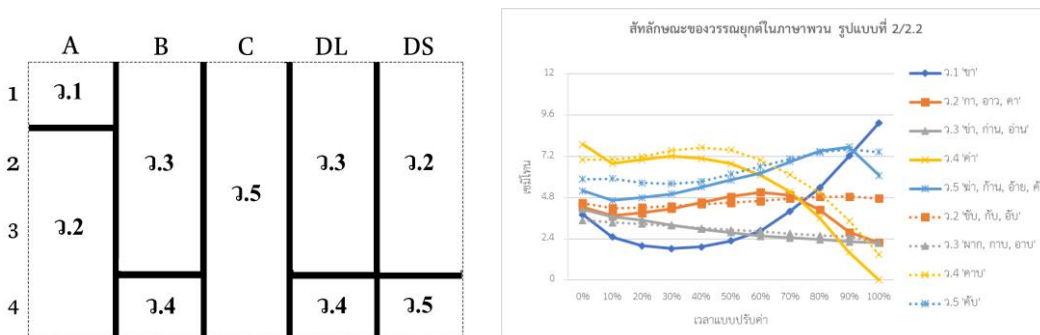
ภาพที่ 6.35 คำระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.1

เมื่อสังเกตพฤติกรรมคำระยะเวลากับระดับเสียงและทิศทางการขึ้น-ตกของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.1 พบว่า วรรณยุกต์ที่เป็นเสียงค่อนข้างสูง-ตกมีคำระยะเวลาเฉลี่ยน้อยที่สุด เช่นเดียวกับลักษณะที่พบในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/1 โดยพบว่าวรรณยุกต์ค่อนข้างต่ำเลื่อนขึ้น-ตกมีคำระยะเวลาเฉลี่ยมากที่สุด แตกต่างจากลักษณะที่พบในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/1 ที่พบว่า

วรรณยุกต์ต่ำระดับมีแนวโน้มมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากที่สุด อย่างไรก็ตาม เมื่อวิเคราะห์ในภาพรวมพบว่า ผลการศึกษาค่าระยะเวลาเฉลี่ยของวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียงในภาษาพวนที่มีลักษณะเบี่ยงเบนรูปแบบที่ 2/2.1 สอดคล้องกับผลการศึกษาค่าระยะเวลาเฉลี่ยของวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียงในภาษาพวนที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 2/1 ในแง่ที่ว่าในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: เสียง ว.1 (A1) ซึ่งเป็นเสียงค่อนข้างต่ำ-ตก-ขึ้น, ว.2 (A234) ซึ่งเป็นเสียงค่อนข้างต่ำเลื่อนขึ้น-ตก และ ว.3 (B123) ซึ่งเป็นเสียงค่อนข้างต่ำระดับ มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากกว่าเสียง ว.4 (B4) ซึ่งเป็นเสียงค่อนข้างสูง-ตก, ว.5 (C1) ซึ่งเป็นเสียงค่อนข้างสูงระดับมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย และ ว.6 (C234) ซึ่งเป็นเสียงค่อนข้างต่ำ-ขึ้นหรือกลาง-ขึ้นมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย ผู้วิจัยพบว่า เสียง ว.1, ว.2 และ ว.3 ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: ทั้ง 2 ภาษามีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากกว่า 400 มิลลิวินาทีขึ้นไป ในขณะที่เสียง ว.4, ว.5 และ ว.6 มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยน้อยกว่า นั่นคือ ประมาณ 300 กว่ามิลลิวินาทีไม่เกิน 400 มิลลิวินาที (ดูภาพที่ 6.18 และ 6.35) ทั้ง 2 ภาษามีเสียง ว.4 ซึ่งเป็นเสียงค่อนข้างสูง-ตก ปรากฏในช่อง B4 มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยน้อยที่สุด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เสียง ว.4 เป็นเสียงวรรณยุกต์ที่สั้นที่สุดในบรรดาวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียงในภาษาพวนทั้ง 2 ภาษา

สรุปผลการวิเคราะห์วรรณยุกต์ในภาษาพวนที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 2/2.1 พบว่า ภาษาดังกล่าวมีวรรณยุกต์เหมือนหรือคล้ายกับในภาษาพวนที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 2/1 ต่างกันเพียงสีทลักษณ์ของวรรณยุกต์ที่ปรากฏในช่อง DS123 เท่านั้น กล่าวคือ เป็นเสียง /22/ ในภาษาพวนที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 2/2.1 แต่เป็นเสียง /34/ ในภาษาพวนที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 2/1 ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าวรรณยุกต์ในภาษาพวนที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 2/2.1 น่าจะมีพัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์มาจากภาษาพวนที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 2/1 กล่าวคือ เสียงวรรณยุกต์ในช่อง DS123 เดิมน่าจะเป็นเสียง /34/ เหมือนในภาษาพวนที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 2/1 แต่ได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยถิ่นกลางเนื่องจากเป็นผู้พูดทวิภาษาและสัมผัสภาษากับภาษาไทยถิ่นกลางมาเป็นเวลานาน จึงยืมเสียงวรรณยุกต์ [21] ในภาษาไทยถิ่นกลางเข้ามาใช้และปรับให้เข้ากับระบบเสียงในภาษาของตน จึงทำให้เสียงวรรณยุกต์ในช่อง DS123 กลายเป็นเสียง [22] และเป็นหน่วยเสียงวรรณยุกต์เดียวกันกับเสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏในช่อง B123 และ DL123 ซึ่งเป็นเสียง /22/

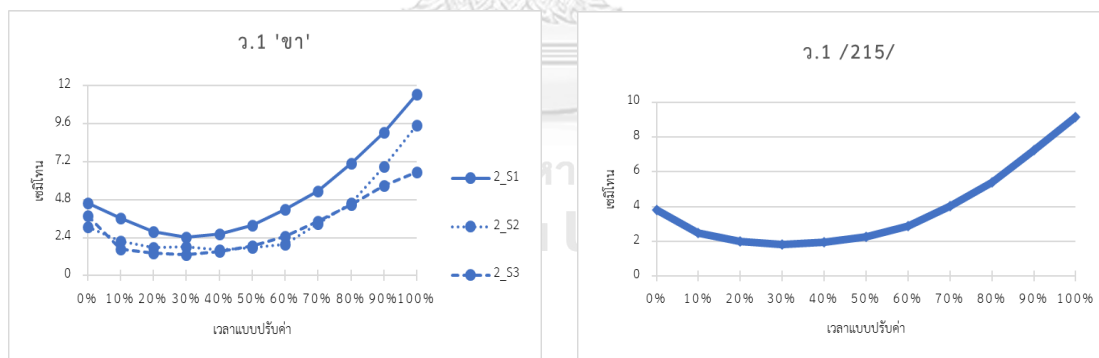
6.2.2 ภาษาพวนที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 2/2.2

ภาพที่ 6.36 วรรณยุกต์และสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.2

ภาษาพวนที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 2/2.2 พุดในจุดเก็บข้อมูลที่ 2 บ้านเมืองแมด ตำบลเมืองเก่า อำเภอพนมสารคาม โดยกลุ่มคนที่เรียกตนเองและภาษาว่า “พวน/ไทยพวน/ไทพวน/ลาวพวน” เมื่อวิเคราะห์วรรณยุกต์ในวิธภาษาดังกล่าวพบว่ามีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ ดังนี้ A1-234, B123-4, C1234, DLDS123-4, A234=DS123, B123=DL123, B4=DL4 และ C1234=DS4 ดังแสดงในภาพที่ 6.36 วิธภาษานี้เป็นภาษาที่มีวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง ดังนี้

ว.1 (215/A1) ในภาพรวมของผู้บอกภาษา 3 คน เป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างต่ำ-ตก-ขึ้น /215/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง A1 เท่านั้น (ดูกราฟแสดงสัญลักษณ์ของเสียง ว.1 ในภาพที่ 6.37)

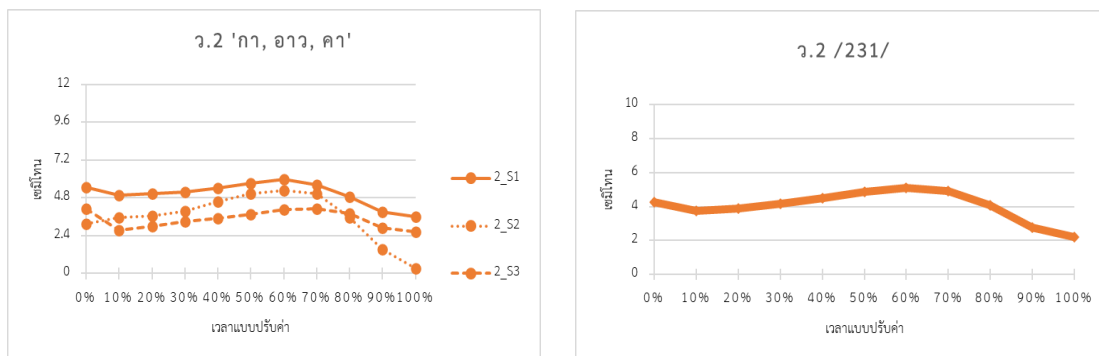

ภาพที่ 6.37 สัญลักษณ์ของเสียง ว.1 ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.2

จะเห็นได้ว่าวรรณยุกต์ในช่อง A1 ในภาษาพวนที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 2/2.2 มีสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์เป็นเสียงค่อนข้างต่ำ-ตก-ขึ้นเช่นเดียวกับในภาษาพวนที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 2/1 และภาษาพวนที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 2/2.1

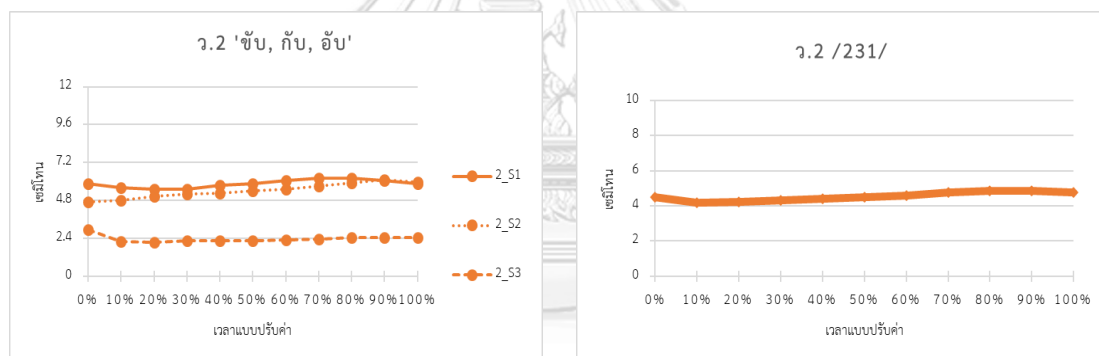
ว.2 (231/A234 และ DS123) ในภาพรวมของผู้บอกภาษา 3 คน เป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างต่ำ-เลื่อนขึ้น-ตก /231/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง A234 และในพยางค์ตายสระเสียงสั้นในช่อง

DS123 (ดูกราฟแสดงสัทลักษณะของเสียง ว.2 เมื่อปรากฏในพยางค์เป็นในภาพที่ 6.38 และในพยางค์ตายในภาพที่ 6.39)

ภาพที่ 6.38 สัทลักษณะของเสียง ว.2 ในพยางค์เป็นภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.2

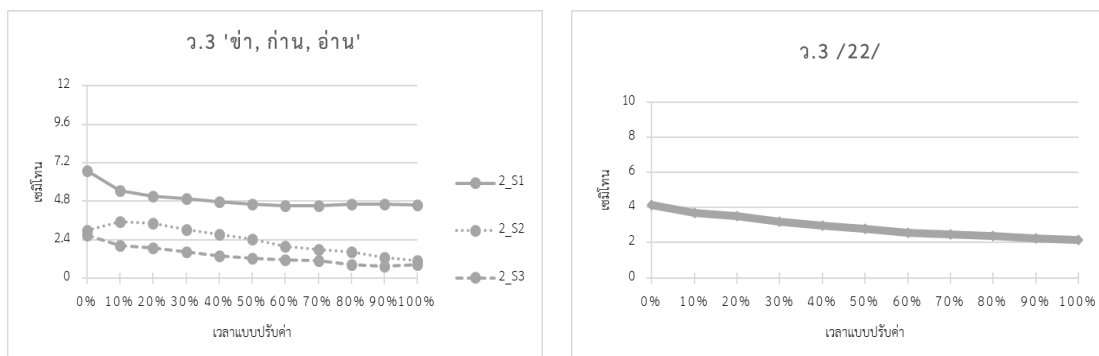
เสียงวรรณยุกต์ในช่อง A234 มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์เหมือนในภาษาพวนที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 2/1 และภาษาพวนที่มีลักษณะเปียงเบน รูปแบบที่ 2/2.1 นั่นคือ เป็นเสียงค่อนข้างต่ำเลื่อนขึ้นตก [231] เหมือนกัน

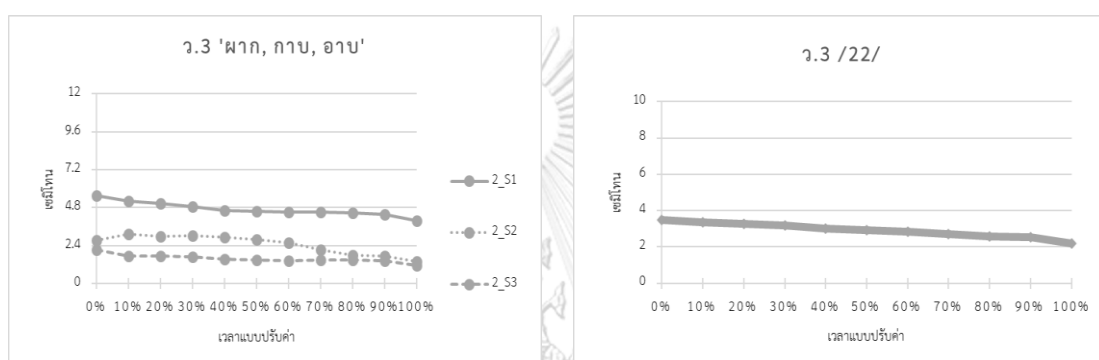
ภาพที่ 6.39 สัทลักษณะของเสียง ว.2 ในพยางค์ตายภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.2

จากภาพที่ 6.39 จะเห็นได้ว่า เสียง ว.2 เมื่อปรากฏในพยางค์ตายสระเสียงสั้นในช่อง DS123 เช่น คำว่า 'ซับ, กับ, อับ' เป็นเสียงกลางระดับ [33] ผู้วิจัยวิเคราะห์ให้เป็นหน่วยเสียงย่อยของเสียง ว.2 เนื่องจากมีระดับเสียงใกล้เคียงกับเสียง ว.2 มากที่สุดเพราะมีระดับเสียงกลางเหมือนกัน

ว.3 (22/B123 และ DL123) ในภาพรวมของผู้บอกภาษา 3 คน เป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างต่ำระดับ /22/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง B123 และในพยางค์ตายสระเสียงยาวในช่อง DL123 (ดูภาพที่ 6.40 และ 6.41 ตามลำดับ) เช่นเดียวกับในภาษาพวนที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 2/1 และภาษาพวนที่มีลักษณะเปียงเบน รูปแบบที่ 2/2.1 แต่ในภาษาพวนที่มีลักษณะเปียงเบน รูปแบบที่ 2/2.1 มีวรรณยุกต์ในช่อง DS123 เป็นเสียงค่อนข้างต่ำระดับและรวมเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง B123 และ DL123

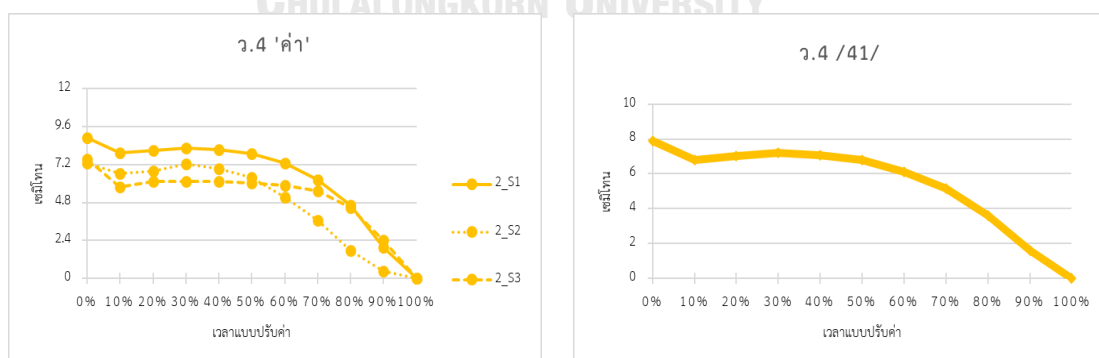

ภาพที่ 6.40 สัทลักษณะของเสียง ว.3 ในพยางค์เป็นภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.2

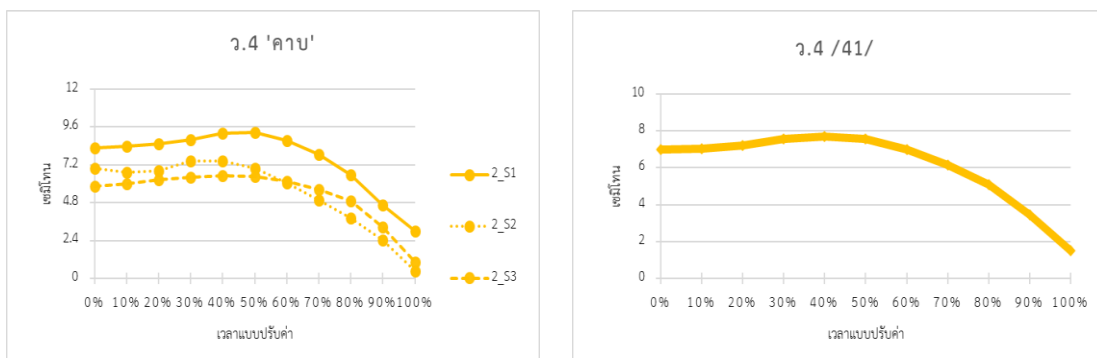

ภาพที่ 6.41 สัทลักษณะของเสียง ว.3 ในพยางค์ตายภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.2

ว.4 (41/B4 และ DL4) ในภาพรวมของผู้บอกภาษา 3 คน เป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างสูง-ตก /41/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง B4 และในพยางค์ตายสระเสียงยาวในช่อง DL4 ดังแสดงในภาพที่ 6.42 และภาพที่ 6.43 ตามลำดับ ว.4 ซึ่งปรากฏในช่อง B4 และ DL4 เป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างสูง-ตก เหมือนกับในภาษาพวนทั้ง 2 วิชา

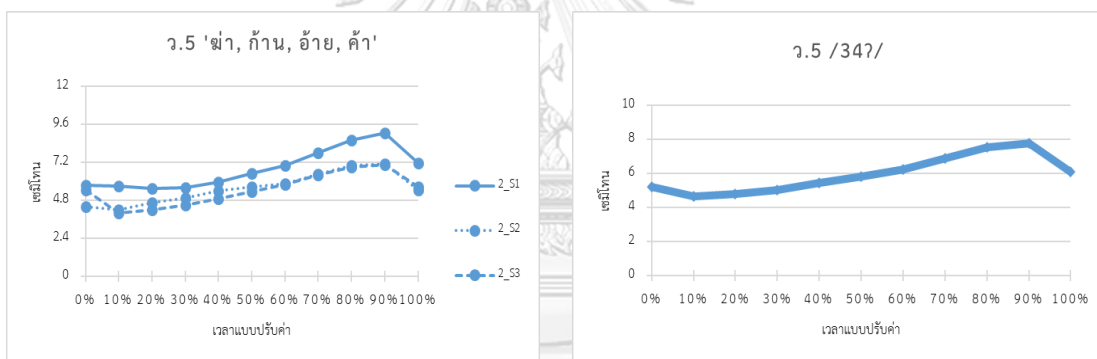

ภาพที่ 6.42 สัทลักษณะของเสียง ว.4 ในพยางค์เป็นภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.2

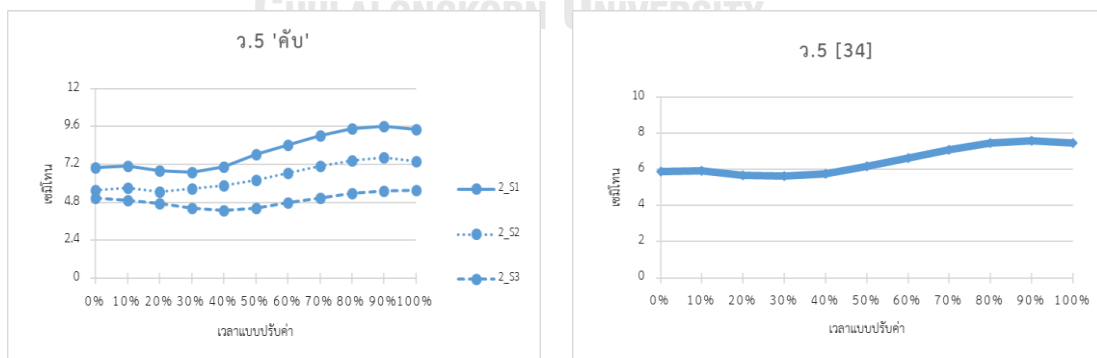

ภาพที่ 6.43 สัทลักษณะของเสียง 2.4 ในพยางค์ตายภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.2

2.5 (347/C1234 และ DS4) ในภาพรวมของผู้บอกภาษา 3 คน เป็นวรรณยุกต์กลาง-ขึ้น มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย /347/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง C1234 เมื่อปรากฏในพยางค์ตายสระเสียงสั้นในช่อง DS4 เป็นเสียงกลาง-ขึ้น ไม่มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [34] (ดูสัทลักษณะของเสียง 2.5 เมื่อปรากฏในพยางค์เป็นในภาพที่ 6.44 และในพยางค์ตายสระเสียงสั้นในภาพที่ 6.45)

ภาพที่ 6.44 สัทลักษณะของเสียง 2.5 ในพยางค์เป็นภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.2

ภาพที่ 6.45 สัทลักษณะของเสียง 2.5 ในพยางค์ตายภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.2

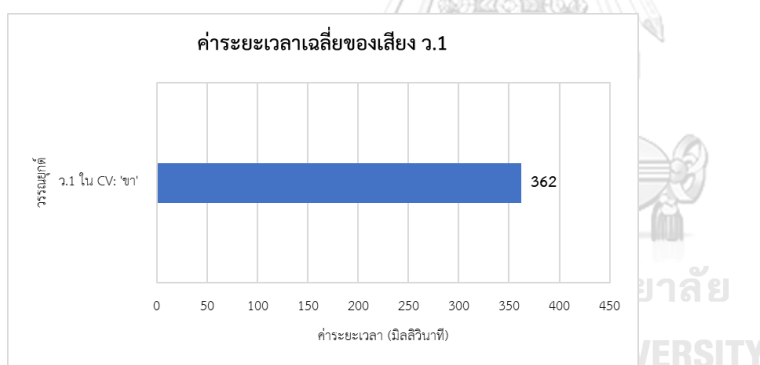
เมื่อเปรียบเทียบวรรณยุกต์ในคำที่ปรากฏในช่อง C1 ในภาษาพวนที่มีลักษณะเบี่ยงเบนรูปแบบที่ 2/2.2 กับภาษาพวนทั้ง 2 วิชาภาษาที่ได้กล่าวไปแล้วในตอนต้น จะพบว่า วรรณยุกต์ในช่อง C1 ในภาษาพวนที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 2/2.2 มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์เหมือนวรรณยุกต์

ในช่อง C234 นั่นคือ เป็นเสียงกลาง-ขึ้นมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย /347/ ซึ่งแตกต่างจากภาษาพวนที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 2/1 และภาษาพวนที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 2/2.1 ที่มีเสียงวรรณยุกต์ในช่อง C1 เป็นเสียงค่อนข้างสูงระดับมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย /447/ และวรรณยุกต์ดังกล่าวเป็นคนละหน่วยเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง C234 จะเห็นได้ว่าวรรณยุกต์ที่ปรากฏในช่อง C1 ซึ่งมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ไม่เหมือนในภาษาพวน 2 วิธภาษา ทำให้ภาษาพวนที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 2/2.2 มีวรรณยุกต์ที่เบี่ยงเบนจากภาษากลุ่มพวน

ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.2

ผลการวัดค่าระยะเวลาเฉลี่ยของวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียงในภาษาพวนที่มีลักษณะเบี่ยงเบนรูปแบบที่ 2/2.2 จากตัวแทนผู้บอกภาษาเพศหญิงจำนวน 3 คน โดยไม่เฉลี่ยค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์เดียวกันในโครงสร้างพยางค์ต่างกัน พบว่า ภาษาพวนที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 2/2.2 มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์แต่ละหน่วยเสียง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

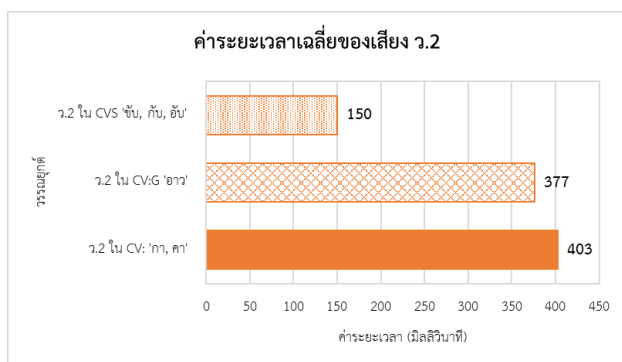
เสียง ว.1 เป็นเสียง /215/ ปรากฏในช่อง A1 มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ประมาณ 362 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 6.46

ภาพที่ 6.46 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.1 ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.2

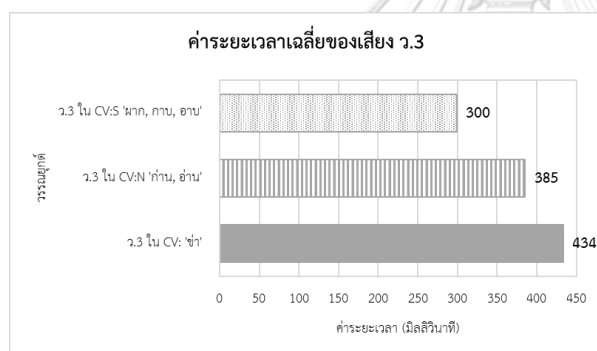
ภาพที่ 6.46 เป็นค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.1 ซึ่งวัดจากส่วนที่เป็นเสียงก้องของคำทดสอบในช่อง A1 คำว่า 'ข' ที่มีโครงสร้างพยางค์แบบ CV:

เสียง ว.2 เป็นเสียง /231/ ปรากฏในช่อง A234 และ DS123 เสียง ว.2 เมื่อปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากที่สุดประมาณ 403 มิลลิวินาที รองลงมาคือ 377 มิลลิวินาทีในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:G และมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์น้อยที่สุดประมาณ 150 มิลลิวินาทีเมื่อปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CVS ดังแสดงในภาพที่ 6.47

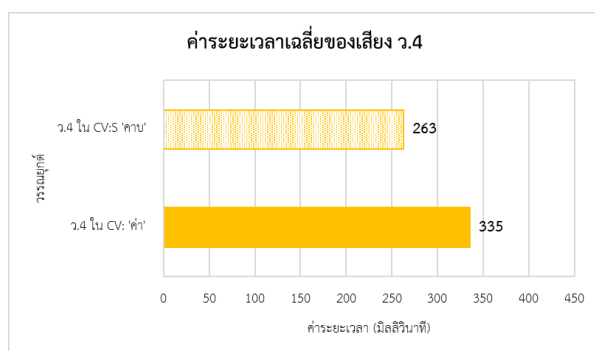
ภาพที่ 6.47 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.2 ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.2

เสียง ว.3 เป็นเสียง /22/ ปรากฏในช่อง B123 และ DL123 ผู้วิจัยพบว่า เสียง ว.3 มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากที่สุดประมาณ 434 มิลลิวินาทีเมื่อปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: รองลงมาคือ 385 มิลลิวินาทีเมื่อปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:N และน้อยที่สุดประมาณ 300 มิลลิวินาทีเมื่อปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:S ดังแสดงในภาพที่ 6.48

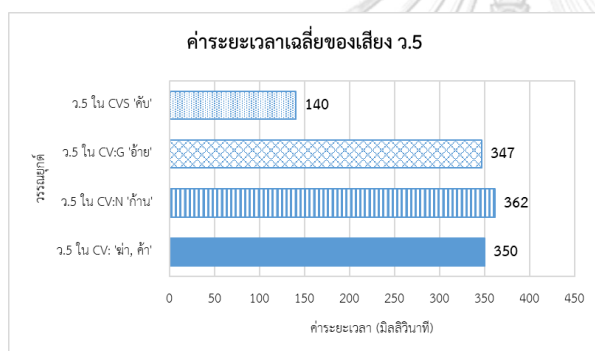
ภาพที่ 6.48 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.3 ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.2

เสียง ว.4 เป็นเสียง /41/ ปรากฏในช่อง B4 และ DL4 เมื่อปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์มากที่สุดประมาณ 335 มิลลิวินาที และมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์น้อยที่สุดประมาณ 263 มิลลิวินาทีเมื่อปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:S ดังแสดงในภาพที่ 6.49

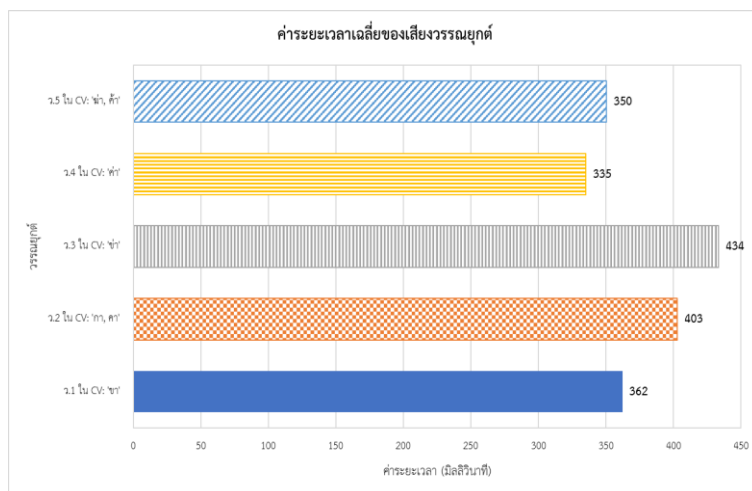
ภาพที่ 6.49 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง 2.4 ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.2

เสียง 2.5 เป็นเสียง /347/ ปรากฏในช่อง C1234 และ DS4 เสียง 2.5 มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากสุดในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:N ประมาณ 362 มิลลิวินาที รองลงมาคือ 350 มิลลิวินาที, 347 มิลลิวินาที และ 140 มิลลิวินาทีในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:, CV:G และ CVS ตามลำดับ ดังแสดงในภาพที่ 6.50

ภาพที่ 6.50 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง 2.5 ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.2

เมื่อเปรียบเทียบค่าระยะเวลาเฉลี่ยของวรรณยุกต์แต่ละหน่วยเสียงในภาษาพวนที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 2/2.2 ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: พบว่า 2.3 (B123=DL123) ซึ่งเป็นเสียง /22/ วัดจากคำว่า 'ข่า' มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์มากที่สุดประมาณ 434 มิลลิวินาที รองลงมาคือ 2.2 (A234=DS123) ซึ่งเป็นเสียง /231/ วัดจากคำว่า 'กา' และ 'คา' มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยประมาณ 403 มิลลิวินาที 2.1 (A1) ซึ่งเป็นเสียง /215/ วัดจากคำว่า 'ขา' มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยประมาณ 362 มิลลิวินาที 2.5 (C1234=DS4) ซึ่งเป็นเสียง /347/ วัดจากคำว่า 'ข่า' มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยประมาณ 350 มิลลิวินาที และ 2.4 (B4=DL4) ซึ่งเป็นเสียง /41/ วัดจากคำว่า 'คำ' มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์น้อยที่สุดประมาณ 335 มิลลิวินาที ตามลำดับ ดังแสดงในภาพที่ 6.51

ภาพที่ 6.51 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.2

ผลการศึกษาค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.2 พบว่า พฤติกรรมค่าระยะเวลากับระดับเสียงและทิศทางการขึ้น-ตกของเสียงวรรณยุกต์สอดคล้องกับพฤติกรรมค่าระยะเวลากับวรรณยุกต์ที่พบในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/1 กล่าวคือ วรรณยุกต์ที่เป็นเสียงค่อนข้างสูง-ตกมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยน้อยที่สุด ในขณะที่วรรณยุกต์ที่เป็นเสียงค่อนข้างต่ำระดับมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากที่สุด

สรุปผลการวิเคราะห์วรรณยุกต์ในภาษาพวนที่มีลักษณะเปียงเบน รูปแบบที่ 2/2.2 พบว่า วิธภาษาดังกล่าวมีวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง มีวรรณยุกต์เหมือนหรือคล้ายในภาษาพวนที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 2/1 ต่างกันเพียงสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในช่อง C1 นั่นคือ เป็นเสียง /347/ ในภาษาพวนที่วรรณยุกต์มีลักษณะเปียงเบน รูปแบบที่ 2/2.2 และรวมเป็นเสียงเดียวกับวรรณยุกต์ในช่อง C234 ($C1=C234$) แต่ในภาษาพวนที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 2/1 มีวรรณยุกต์ในช่อง C1 เป็นเสียง /447/ ซึ่งเป็นคนละหน่วยเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง C234 ($C1 \neq C234$) จะเห็นได้ว่าสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในช่อง C1 ที่แตกต่างกันทำให้ทั้ง 2 วิธภาษามีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในคอลัมน์ C ที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าการรวมเสียงวรรณยุกต์ในคอลัมน์ C ในภาษาพวนที่วรรณยุกต์มีลักษณะเปียงเบน รูปแบบที่ 2/2.2 น่าจะเป็นลักษณะที่เกิดขึ้นในภายหลัง อย่างไรก็ตาม ก็อาจเป็นไปได้ว่าลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะดั้งเดิมในภาษานี้ตั้งแต่ก่อนอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย

ผู้วิจัยพบข้อมูลที่น่าสนใจจากรายงานผลการวิจัยเรื่อง “ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของชาวลาวเวียงและลาวพวน อำเภอพนมสารคามและอำเภอสนามชัยเขต ฉะเชิงเทรา” ของเพ็ญศรี ดุ้ก และ

นารี สาริกะภูติ (2529) ว่ามีกลุ่มคนที่เรียกตนเองว่า “ลาวเหนือ”⁵⁶ หรือ “ไทแอ๊ด”⁵⁷ ตั้งถิ่นฐานอยู่ในหมู่บ้านเมืองแมด (จุดเก็บข้อมูลที่ 2) ดังข้อความต่อไปนี้ “ชาวบ้านเมืองแมดเป็นชาวลาออพยพกลุ่มเดียวที่เรียกตนเองว่า ลาวเหนือ หรือ ไทยแอ๊ด ใช้ภาษาถิ่นและมีประเพณีที่แตกต่างไปจากชาวลาอพวนในหมู่บ้านใกล้เคียง” อย่างไรก็ตาม จากการสอบถามผู้บอกภาษาและผู้ประสานงาน ผู้วิจัยไม่พบข้อมูลเกี่ยวกับชาว “ลาวเหนือ” หรือ “ไทแอ๊ด” ในหมู่บ้านแห่งนี้ พบแต่กลุ่มคนที่เรียกตนเองและภาษาว่า “ลาวพวน” “พวน” หรือบางทีก็เรียกว่า “ไทยพวน” อาจเป็นเพราะปัจจุบันไม่มีผู้พูดภาษานี้แล้ว หรืออาจเป็นเพราะผู้พูดภาษานี้ไม่ต้องการรู้สึกแปลกแยกหรือแตกต่างจากชนกลุ่มใหญ่ในหมู่บ้านใกล้เคียงที่พูดภาษาพวนที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 2/1 และภาษาพวนที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 2/2.1

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่าภาษาพวนที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 2/2.2 ซึ่งพูดในหมู่บ้านเมืองแมด ตำบลเมืองเก่า อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา มีระบบวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์เหมือนหรือคล้ายกับในภาษาพวนที่พูดในบ้านมาบปลาเค้า อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรีในงานวิจัยของรัชนี เสนีย์ศรีสันต์ (2526) และ Tanprasert (2003) ยกเว้น สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในช่อง DS123 เท่านั้นที่ทำให้เกิดรูปแบบการรวมเสียงวรรณยุกต์ที่ต่างต่างกัน เนื่องจากผู้วิจัยวิเคราะห์ให้วรรณยุกต์ในช่อง DS123 เป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ในช่อง A234 แต่รัชนี เสนีย์ศรีสันต์ (2526) และ Tanprasert (2003) วิเคราะห์ให้เป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ในช่อง A1

6.3 สรุป

ภาษาในกลุ่ม 2 ซึ่งเป็นภาษากลุ่มพวน พบ 3 วิชาภาษา แบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ *กลุ่มย่อย 2/1* ได้แก่ ภาษาพวนที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 2/1 และ *กลุ่มย่อย 2/2* ได้แก่ ภาษาพวนที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 2/2.1 และรูปแบบที่ 2/2.2 ผลการศึกษาพบว่า ภาษาพวนที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 2/1 และภาษาพวนที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่

⁵⁶ น่าจะหมายถึง กลุ่มคนลาวที่อยู่ทางตอนเหนือของอาณาจักรล้านช้างหรือประเทศลาวในปัจจุบัน

⁵⁷ ในรายงานผลการวิจัยดังกล่าวสะกดว่า “ไทยแอ๊ด” แต่ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ใช้ “ไทแอ๊ด” เนื่องจากผู้วิจัยสันนิษฐานว่ากลุ่มคนที่เรียกตนเองว่า “ลาวเหนือ” หรือ “ไทแอ๊ด” น่าจะหมายถึง กลุ่มคนไทที่พูดภาษาตระกูลไทตั้งถิ่นฐานอยู่ในเมืองแอ๊ดซึ่งเป็นเมืองในแขวงหัวพันตั้งอยู่ทางตอนเหนือของอาณาจักรล้านช้าง หรือทางตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศลาวในปัจจุบัน เมืองแอ๊ดเป็นเมืองที่อยู่ติดกับชายแดนเวียดนาม ทั้งนี้ สาเหตุที่ผู้วิจัยใช้ตัวสะกดว่า “ไทแอ๊ด” แตกต่างจากการสะกดในรายงานผลการวิจัยที่ใช้การสะกดว่า “ไทยแอ๊ด” เนื่องจากผู้บอกภาษาในหมู่บ้านเมืองแมดออกเสียงคำว่า “แอ๊ด” เป็นเสียงต่ำระดับซึ่งตรงกับคำในช่อง DL3 ซึ่งเป็นเสียงต่ำระดับ

2/2.1 มีระบบวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียงเหมือนกัน มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์เหมือนกัน ต่างกันเพียงสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในช่อง DS123 เท่านั้น ส่วนภาษาพวนที่วรรณยุกต์มีลักษณะเป็ยงเบนรูปแบบที่ 2/2.2 มีระบบวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง เนื่องจากวรรณยุกต์ในช่อง C1 รวมเป็นเสียงเดียวกับวรรณยุกต์ในช่อง C234

ภาษากลุ่มพวนไม่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาลาว แต่มีลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาพวน นั่นคือ มีรูปแบบ B123-4, C1-234, DL123-4, DS123-4, B123=DL123, B4=DL4 และ C1≠DL123 นอกจากนี้ ยังไม่มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาลาว กล่าวคือ วรรณยุกต์ในคอลัมน์ B ไม่ใช่เสียงสูงระดับ และวรรณยุกต์ในช่อง C234 ไม่ใช่เสียงตกมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย แต่ภาษาพวนทั้ง 3 วิธภาษามีวรรณยุกต์ในคอลัมน์ B และ C ที่เหมือนหรือคล้ายกับสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่พบในภาษาพวนในงานวิจัยที่ผ่านมาที่พูดใน สปป.ลาว (ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ, 2535) และที่พูดในประเทศไทย (ทัศไนย อารมณฺ์ สุข, 2521; อุทัยวรรณ ตันหยง, ม.ป.ป.; กาญจนา ปัทมดิลก และบรรพต สุวรรณประเสริฐ, ม.ป.ป.; รัชณี เสนีย์ศรีสันต์, 2525; กันทิมา วัฒนประเสริฐ และสุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ, 2528; วิไลลักษณ์ เดชะ, 2530; ชลลดา สังวาลทรัพย์, 2534; พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2546; Khanittanan, 1973; Tanprasert, 2003; Akharawatthanakun, 2010) นั่นคือ มีวรรณยุกต์ในช่อง B123 และ DL123 เป็นเสียงค่อนข้างต่ำ/กลางระดับ วรรณยุกต์ในช่อง B4 และ DL4 เป็นเสียงสูง/กลาง-ตก และมีวรรณยุกต์ในช่อง C1 เป็นเสียงค่อนข้างสูงระดับมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย

ผลการศึกษาค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มพวนพบว่า เสียง ว.4 ในภาษากลุ่มพวนซึ่งเป็นเสียงค่อนข้างสูง-ตก ปรากฏในช่อง B4 มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์น้อยที่สุด โดยมีแนวโน้มว่าเสียง ว.3 ซึ่งเป็นเสียงค่อนข้างต่ำระดับ ปรากฏในช่อง B123 จะมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์มากที่สุด ข้อค้นพบดังกล่าวแตกต่างจากผลการศึกษาค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มลาวซึ่งพบว่า ภาษากลุ่มลาวมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏในคอลัมน์ C น้อยที่สุด โดยมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏในคอลัมน์ A มากที่สุด อย่างไรก็ตาม น่าสังเกตว่าวรรณยุกต์ที่เป็นเสียงสูง-ตกในภาษากลุ่มพวน (ปรากฏในช่อง B4) และภาษากลุ่มลาว (ปรากฏในช่อง C123) เป็นวรรณยุกต์ที่มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยน้อยที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่า พฤติกรรมค่าระยะเวลาของวรรณยุกต์คงระดับในภาษากลุ่มพวนแตกต่างจากภาษากลุ่มลาว นั่นคือ ในภาษากลุ่มพวน วรรณยุกต์เสียงค่อนข้างต่ำระดับจะมีค่าระยะเวลามากกว่าวรรณยุกต์เสียงค่อนข้างสูงระดับ แต่ในภาษากลุ่มลาว วรรณยุกต์เสียงค่อนข้างสูงระดับจะมีค่าระยะเวลามากกว่าวรรณยุกต์เสียงค่อนข้างต่ำ

บทที่ 7

วรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มไทเหนือหัวพัน

เนื้อหาในบทนี้จะเป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์วรรณยุกต์ในภาษากลุ่ม 3 ซึ่งเป็นกลุ่มภาษาไทเหนือหัวพัน (Hua Phan Tai Nuea) แบ่งการนำเสนอเป็น 3 หัวข้อหลัก คือ (1) วรรณยุกต์ในภาษากลุ่ม 3/1: ภาษาไทเหนือหัวพันที่มีลักษณะเด่นเฉพาะของภาษาไทเหนือหัวพัน จำนวน 2 วิธภาษา (2) วรรณยุกต์ในภาษากลุ่ม 3/2: ภาษาไทเหนือหัวพันที่มีลักษณะเบี่ยงเบนจากภาษาไทเหนือหัวพัน จำนวน 7 วิธภาษา และ (3) สรุป

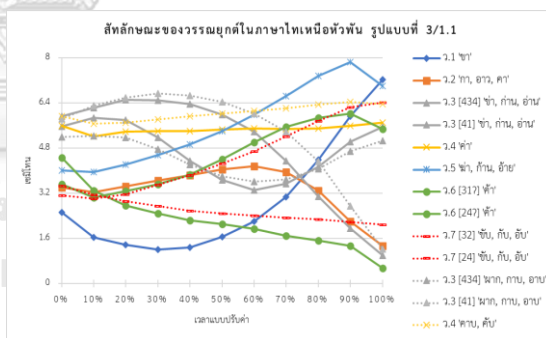
ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์วรรณยุกต์ในแต่ละภาษา ผู้วิจัยได้เชื่อมโยงกับรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์โดยใช้แนวคิดกล่องวรรณยุกต์ของ Gedney (1972) และบรรยายสัทลักษณะของวรรณยุกต์แต่ละหน่วยเสียงด้วยกราฟจำนวน 2 กราฟ/ภาพ เช่นเดียวกับวิธีการนำเสนอในบทที่ 5 และ 6 กราฟด้านซ้ายเป็นกราฟแสดงสัทลักษณะของวรรณยุกต์แต่ละเสียงของผู้บอกภาษาแต่ละคนจากค่าเซมิโตน กราฟด้านขวาเป็นกราฟแสดงค่าเซมิโตนเฉลี่ยรวมของผู้บอกภาษาทุกคนในแต่ละวิธภาษาในกรณีที่ผู้บอกภาษาในวิธภาษานั้นมีค่าเซมิโตนเฉลี่ยใกล้เคียงกันและมีทิศทางการขึ้น-ตกของเสียงวรรณยุกต์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากผู้วิจัยพบว่าบางวิธภาษาในภาษากลุ่ม 3 มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในคอลัมน์ A, B, C และ DL เหมือนกันทุกประการ ต่างกันเพียงการรวมเสียงวรรณยุกต์ในช่อง DS123 กับวรรณยุกต์ในพยางค์เป็นเท่านั้น เพราะมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในช่อง DS123 แตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์วรรณยุกต์ที่ปรากฏในช่อง DS123 เป็นอีกหนึ่งหน่วยเสียงวรรณยุกต์ซึ่งมีรูปแบบต่างกันตามถิ่น ดังนั้น วิธีการนำเสนอสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในพยางค์ตายในช่อง DS123 ในภาษาไทเหนือหัวพันบางวิธภาษาจะแตกต่างจากการนำเสนอในบทที่ 5 และ 6 ซึ่งวิเคราะห์ให้เป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ในพยางค์เป็น หลังจากนำเสนอสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในแต่ละวิธภาษาแล้ว ผู้วิจัยจึงจะนำเสนอค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์แต่ละหน่วยเสียงในโครงสร้างพยางค์แบบต่าง ๆ ได้แก่ CV:, CV:N, CV:G, CV:S และ/หรือ CVS ด้วยกราฟแท่งแสดงค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์ วัดจากจุดเริ่มต้นของเสียงเรียงซึ่งเป็นเสียงก้อง จนถึงจุดสิ้นสุดของเสียงก้องในพยางค์แต่ละแบบ หลังจากนั้นจะเปรียบเทียบค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์แต่ละ หน่วยเสียงในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: เช่นเดียวกับการนำเสนอในบทที่ 5 และ 6

7.1 วรรณยุกต์ในภาษากลุ่ม 3/1: ภาษาไทเหนือหัวพันที่มีลักษณะเด่นเฉพาะของภาษาไทเหนือหัวพัน

ภาษาในกลุ่ม 3/1 เป็นภาษาที่ไม่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาลาว นั่นคือ ไม่มี B≠DL, C1=DL123 และ C234=DL4 และเป็นภาษาที่ไม่มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาลาว กล่าวคือ วรรณยุกต์ในคอลัมน์ B ไม่ใช่เสียงสูงระดับ และวรรณยุกต์ในช่อง C234 ไม่ใช่เสียงตก แต่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาไทเหนือที่พุดกันบริเวณแขวงหัวพัน ประเทศลาว นั่นคือ มีรูปแบบ A1-234, BCDL123-4 และ B=DL⁵⁸ โดยมีวรรณยุกต์ในช่อง C123 รวมเสียงหรืออาจไม่รวมเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง B4 และ DL4 นั่นคือ มีรูปแบบ C123 ≠ B4=DL4 หรือมีรูปแบบ C123 = B4=DL4 ทั้งนี้ Chamberlain (1991) ได้ชี้ให้เห็นว่าภาษาไทเหนือหัวพันที่พุดในเมืองต่าง ๆ ทุกเมืองที่อยู่ในแขวงหัวพันมีวรรณยุกต์ค่อนข้างแตกต่างกัน ผลการศึกษาวรรณยุกต์ในภาษา “ลาวอะเขิงเทรา” กลุ่ม 3/1 ซึ่งเป็นภาษาไทเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ ผู้วิจัยพบทั้งหมด 2 วิธภาษา ได้แก่ ภาษาไทเหนือหัวพันที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.1 (มี 7 วรรณยุกต์) และภาษาไทเหนือหัวพันที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.2 (มี 6 วรรณยุกต์) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

7.1.1 ภาษาไทเหนือหัวพันที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.1

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1				
2		ว.3	ว.5	ว.3	ว.7
3	ว.2				
4		ว.4	ว.6		ว.4

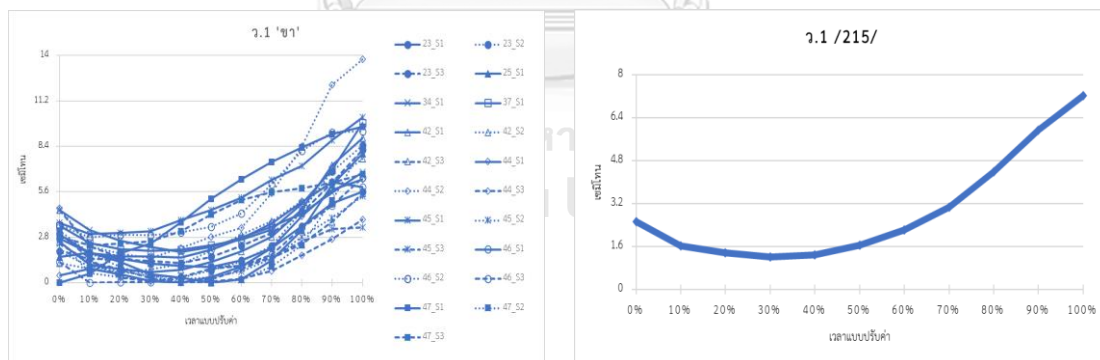

ภาพที่ 7.1 วรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาไทเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1

⁵⁸ แม้รูปแบบ A1-234, BCDL123-4 และ B=DL จะคล้ายกับรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาพวนที่พบในงานวิจัยของ Brown (1965) และ Khanittanan (1973) แต่จากการเปรียบเทียบสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาพวนและภาษาไทเหนือหัวพันในงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า วรรณยุกต์ในคอลัมน์ B และ C ในภาษาพวนและไทเหนือหัวพันมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ ในภาษาพวนทั้งที่พุดในสปป.ลาวและในประเทศไทยส่วนใหญ่มีวรรณยุกต์ในช่อง B123 และ DL123 เป็นเสียงต่ำ/กลางระดับ แต่ในภาษาไทเหนือหัวพันมีเสียงวรรณยุกต์ในช่องดังกล่าวเป็นเสียงสูง-ตก นอกจากนี้ยังพบว่า ในภาษาพวนในงานวิจัยที่ผ่านมา ส่วนใหญ่มีวรรณยุกต์ในช่อง B4 และ DL4 เป็นเสียงสูง/กลาง-ตก แต่ในภาษาไทเหนือหัวพันมีวรรณยุกต์ในช่องดังกล่าวเป็นเสียงสูง-ตก-ขึ้นมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย หรือเสียงต่ำ-ขึ้น

ภาษาไทยเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.1 พุดใน 9 จุดเก็บข้อมูล ได้แก่ จุดเก็บข้อมูลที่ 23, 25, 34, 37, 42, 44, 45, 46 และ 47 (ดูรายชื่อจุดเก็บข้อมูลและหมู่บ้านในบทที่ 3) โดยกลุ่มชนที่มีชื่อเรียกตนเองและชื่อเรียกภาษาว่า “ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ลาวอันเดอ/ลาว/ลาว+ชื่อหมู่บ้านที่อยู่ปัจจุบัน” ผลการวิเคราะห์วรรณยุกต์ในวิชาภาษาดังกล่าวจากตัวแทนผู้บอกภาษาเพศหญิงจำนวนรวมทั้งสิ้น 21 คน พบว่า วิชาภาษาดังกล่าวมีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ ดังนี้ A1-234, BCDLDS123-4, B123=DL123, B4=DL4=DS4 และ C4=DS123 (ดูภาพที่ 7.1) ผู้บอกภาษาทั้ง 21 คนมีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในคอลัมน์ A, B, C และ DL เหมือนกันทุกประการ ต่างกันเพียงการรวมเสียงวรรณยุกต์ในช่อง DS123 กับวรรณยุกต์ในพยางค์เป็นที่แตกต่างกันเท่านั้น เพราะมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในช่อง DS123 แตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์เสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏในพยางค์ตายสระเสียงสั้นในช่อง DS123 เป็นอีกหนึ่งหน่วยเสียงวรรณยุกต์ โดยไม่ได้วิเคราะห์ให้เป็นเสียงย่อยของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในพยางค์เป็น เพื่อความสะดวกในการบรรยายเสียงวรรณยุกต์ในช่อง DS123 ซึ่งมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์แตกต่างกันในแต่ละถิ่น ผลการศึกษาพบว่า ภาษาไทยเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.1 เป็นภาษาที่มีวรรณยุกต์ 7 หน่วยเสียง ดังนี้

ว.1 (25/A1) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างต่ำเลื่อนลง-ขึ้น /215/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง A1 ของกล่องวรรณยุกต์ (ดูภาพที่ 7.2)⁵⁹

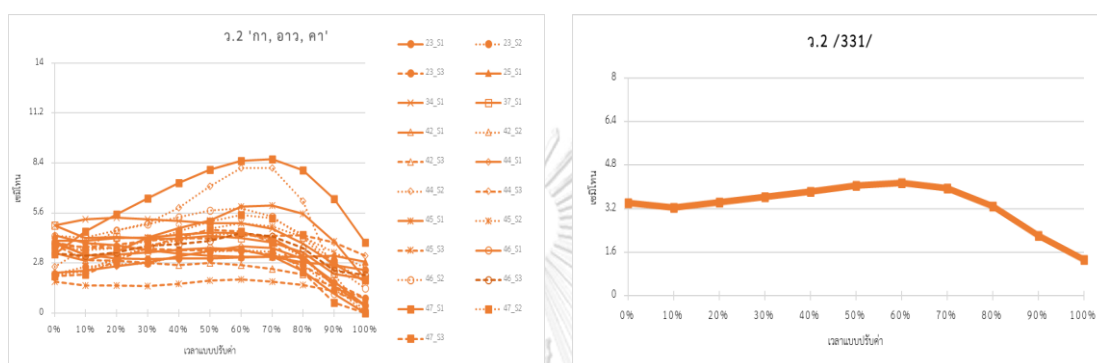
ภาพที่ 7.2 สัทลักษณะของเสียง ว.1 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1

ภาพที่ 7.2 ด้านซ้าย เป็นค่าเซมิโตนของเสียง ว.1 ในคำว่า ‘ซา’ ของผู้บอกภาษาแต่ละคน รวมทั้งหมด 21 คน จะสังเกตเห็นได้ว่ากราฟค่าเซมิโตนแสดงสัทลักษณะของเสียง ว.1 ของผู้บอกภาษาแต่ละคนมีทิศทางการขึ้น-ตกค่อนข้างเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ เป็นเสียงค่อนข้างต่ำเลื่อนลง-ขึ้น นอกจากนี้ ยังมีระดับเสียงโดยรวมอยู่ในช่วงเดียวกัน ยกเว้นผู้บอกภาษาคนที่ 2 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 44

⁵⁹ กราฟด้านซ้ายและขวามีค่าพิสัยระดับเสียงไม่เท่ากัน เนื่องจากผู้วิจัยได้ปรับค่าพิสัยระดับเสียงเพื่อให้ครอบคลุมค่าพิสัยระดับเสียงของผู้บอกภาษาทุกคน (กราฟด้านซ้าย) และได้ปรับค่าพิสัยระดับเสียงเพื่อให้ครอบคลุมระบบ (กราฟด้านขวา)

(44_S2) ซึ่งมีค่าเขมิโทนตั้งแต่ช่วง 60 % ขึ้นไปของเสียงวรรณยุกต์สูงกว่าผู้บอกภาษาคนอื่น ๆ อย่างเห็นได้ ผู้วิจัยจึงไม่นำค่าเขมิโทนของผู้บอกภาษาคงดังกล่าวมาเฉลี่ยรวมในกราฟด้านขวา ดังนั้น กราฟเขมิโทนด้านซ้ายและขวามีช่วงพิสัยระดับเสียงไม่เท่ากัน กล่าวคือ กราฟด้านซ้ายมีช่วงพิสัยระดับเสียงระหว่าง 0 – 14 เขมิโทน แต่กราฟด้านขวามีช่วงพิสัยระดับเสียงระหว่าง 0 – 8 เขมิโทน

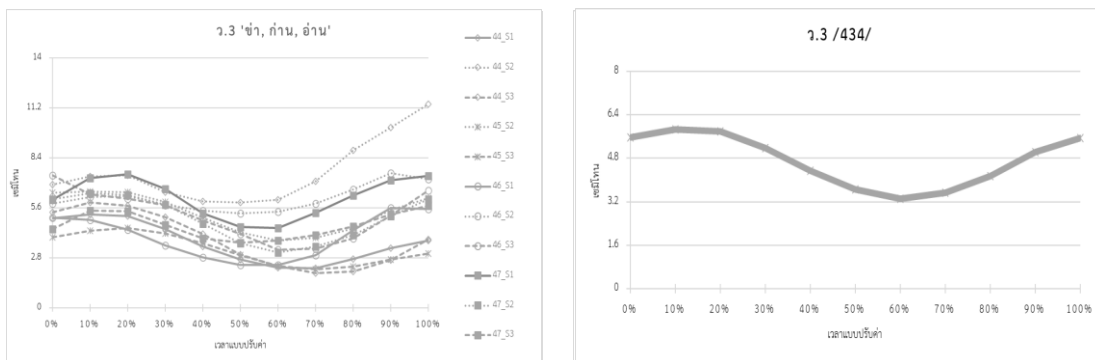
ว.2 (331/A234) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์กลางระดับ-ตก /331/ เสียง ว.2 ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง A234 ของกล่องวรรณยุกต์ ดังแสดงในภาพที่ 7.3

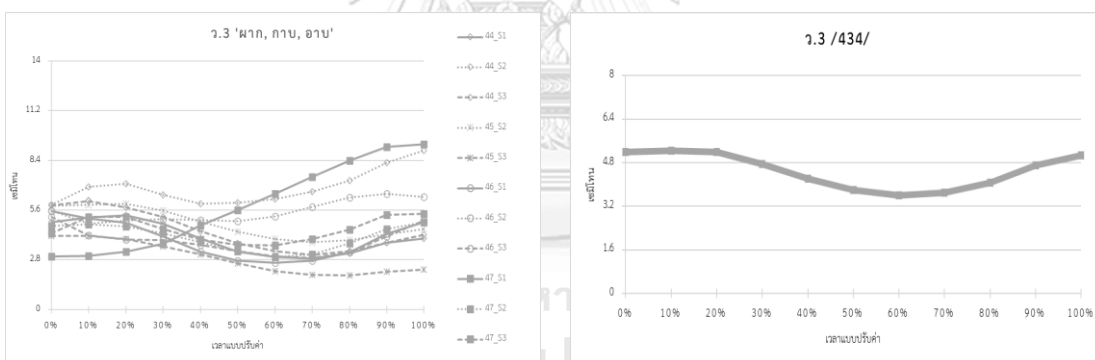
ภาพที่ 7.3 สัทธิลักษณะของเสียง ว.2 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1

จากภาพที่ 7.3 ด้านซ้าย จะเห็นได้ว่า กราฟค่าเขมิโทนในภาพรวมของเสียง ว.2 ของผู้บอกภาษาแต่ละคนแสดงทิศทางการขึ้น-ตกของเสียงวรรณยุกต์ค่อนข้างสอดคล้องกัน คือ เป็นเสียงคงระดับตกตั้งแต่ช่วง 70% ขึ้นไปของเสียงวรรณยุกต์ ยกเว้นในผู้บอกภาษาคนที่ 2 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 44 (44_S2) และผู้บอกภาษาคนที่ 1 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 47 (47_S1) ซึ่งเป็นเสียงขึ้นจนถึงช่วงประมาณ 60% – 70% ของเสียงวรรณยุกต์แล้วจึงตก เมื่อตรวจสอบข้อมูลและไฟล์เสียงของผู้บอกภาษาทั้งสองคน พบว่า ผู้บอกภาษาทั้งสองคนดังกล่าวพูดค่อนข้างเสียงดังและเน้น จึงทำให้ค่าเขมิโทนสูงกว่าของผู้บอกภาษาคนอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัด ผู้วิจัยจึงไม่นำค่าเขมิโทนของผู้บอกภาษาทั้งสองคนดังกล่าวมาเฉลี่ยรวมในกราฟด้านขวา

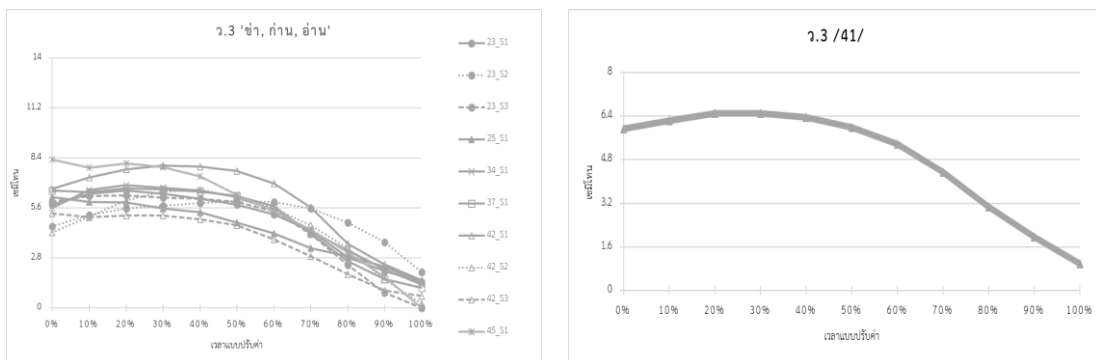
ว.3 (434/41/B123 และ DL123) ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง B123 และในพยางค์ตายสระเสียงยาวในช่อง DL123 ของกล่องวรรณยุกต์ เสียง ว.3 มีรูปแปร 2 รูปแปรตามถิ่น คือ เป็นเสียงค่อนข้างสูง-ตก-ขึ้น [434] ในจุดเก็บข้อมูลที่ 44, 45, 46 และ 47 (ดูภาพกราฟแสดงสัทธิลักษณะของเสียง ว.3 รูปแปร [434] เมื่อปรากฏในพยางค์เป็นในภาพที่ 7.4 และในพยางค์ตายในภาพที่ 7.5) และเป็นเสียงค่อนข้างสูง-ตก [41] ในจุดเก็บข้อมูลที่ 23, 25, 34, 37, 42 และ 45 (ดูภาพกราฟแสดงสัทธิลักษณะของเสียง ว.3 รูปแปร [41] เมื่อปรากฏในพยางค์เป็นในภาพที่ 7.6 และในพยางค์ตายในภาพที่ 7.7)

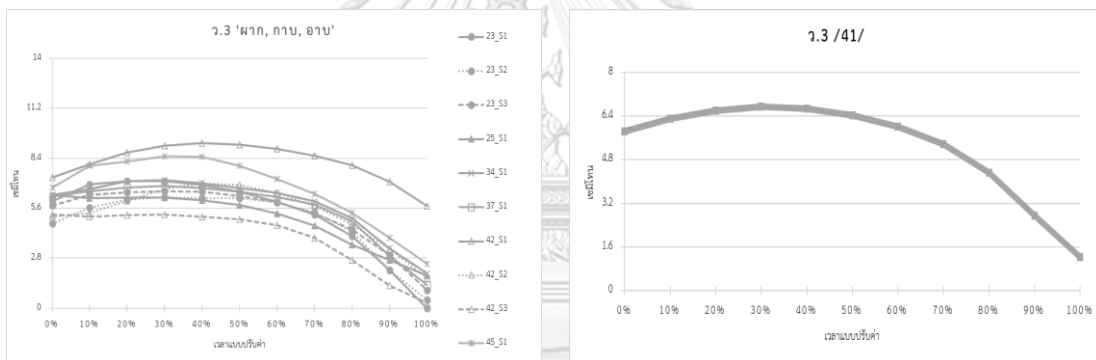
ภาพที่ 7.4 สัทลักษณะของเสียง ว.3 รูปแปร [434] ในพยางค์เป็นภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1 จากภาพที่ 7.4 จะเห็นได้ว่าเสียง ว.3 เมื่อปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง B123 เช่น คำว่า ‘ซ่า, ก่าน, อ่าน’ ในภาพรวมของผู้บอกภาษาจำนวน 11 คนในจุดเก็บข้อมูลที่ 44, 45, 46 และ 47 เป็นเสียงค่อนข้างสูงเลื่อนลงแล้วเลื่อนขึ้น อย่างไรก็ตาม จะสังเกตเห็นได้ว่ากราฟค่าเซมิโตนของผู้บอกภาษาคนที่ 2 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 44 (44_S2) ตั้งแต่ช่วง 60% ขึ้นไปของเสียงวรรณยุกต์สูงกว่าค่าเซมิโตนของผู้บอกภาษาคนอื่น ๆ เนื่องจากพูดค่อนข้างเน้นและเสียงดัง ผู้วิจัยจึงไม่นำค่าเซมิโตนของผู้บอกภาษาคงดังกล่าวมาเฉลี่ยรวมด้วยในกราฟด้านขวาเช่นเดียวกับเสียง ว.2

ภาพที่ 7.5 สัทลักษณะของเสียง ว.3 รูปแปร [434] ในพยางค์ตายภาษาเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1 จากภาพที่ 7.5 จะเห็นได้ว่ารูปแปรเสียงค่อนข้างสูง-ตก-ขึ้น [434] ของเสียง ว.3 เมื่อปรากฏในพยางค์ตายสระเสียงยาวในช่อง DL123 เช่น คำว่า ‘ผาก, กาบ, อาบ’ ที่พบในจุดเก็บข้อมูลที่ 44, 45, 46 และ 47 ในภาพรวมมีลักษณะสอดคล้องกันคือเป็นเสียงค่อนข้างสูง-ตก-ขึ้น ยกเว้นผู้บอกภาษาคนที่ 1 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 47 (47_S1) ที่เป็นเสียงค่อนข้างต่ำ-ขึ้น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บอกภาษาคงดังกล่าวพูดเสียงดังและไม่เป็นธรรมชาติเนื่องจากความตื่นเต้นหรือประหม่าระหว่างการบันทึกเสียง จึงทำให้ทิศทางการขึ้น-ตกของเสียง ว.3 ในพยางค์ตายแตกต่างจากผู้บอกภาษาคนอื่น ๆ ผู้วิจัยจึงไม่นำค่าเซมิโตนของผู้บอกภาษาคงดังกล่าวมาเฉลี่ยรวมในกราฟด้านขวา

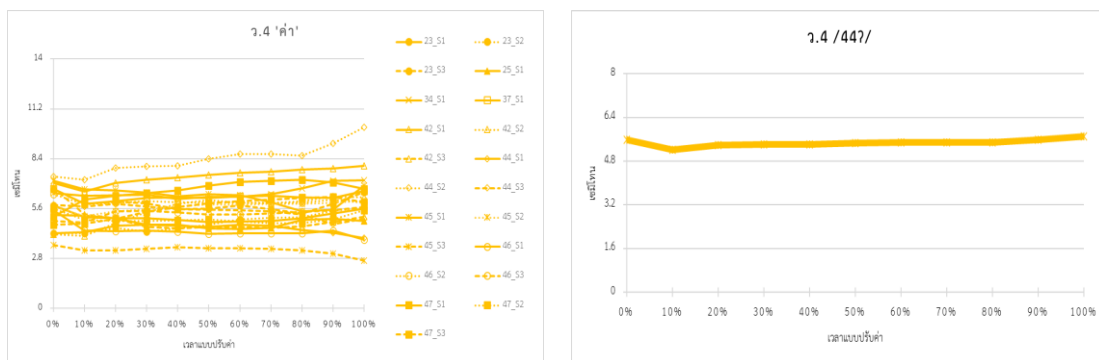

ภาพที่ 7.6 สัทลักษณะของเสียง ว.3 รูปแปร [41] ในพยางค์เป็นภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1 สำหรับรูปแปรเสียงค่อนข้างสูง-ตก [41] เมื่อปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง B123 ในกราฟด้านซ้ายของภาพที่ 7.6 จะสังเกตได้ว่าระดับเสียงและทิศทางการขึ้น-ตกของเสียง ว.3 ของผู้บอกภาษาจำนวน 10 คนในจุดเก็บข้อมูลที่ 23, 25, 34, 37, 42 และ 45 มีลักษณะสอดคล้องกัน ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ในภาพรวมเสียง ว.3 เมื่อปรากฏในพยางค์เป็น เป็นเสียงค่อนข้างสูงตก (ดูภาพที่ 7.6 ด้านขวา)

ภาพที่ 7.7 สัทลักษณะของเสียง ว.3 รูปแปร [41] ในพยางค์ตายภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1 จากภาพที่ 7.7 ซึ่งแสดงสัทลักษณะของเสียง ว.3 รูปแปรเสียงค่อนข้างสูง-ตก [41] เมื่อปรากฏในพยางค์ตายสระเสียงยาวในช่อง DL123 รูปแปรดังกล่าวพบในจุดเก็บข้อมูลที่ 23, 25, 34, 37, 42 และ 45 ผู้วิจัยไม่ได้นำค่าเซมิโทนของผู้บอกภาษาคนที่ 1 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 42 (42_S1) มาเฉลี่ยรวมด้วยในกราฟด้านขวา เพราะมีกราฟค่าเซมิโทนสูงกว่าของผู้บอกภาษาคนอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัด

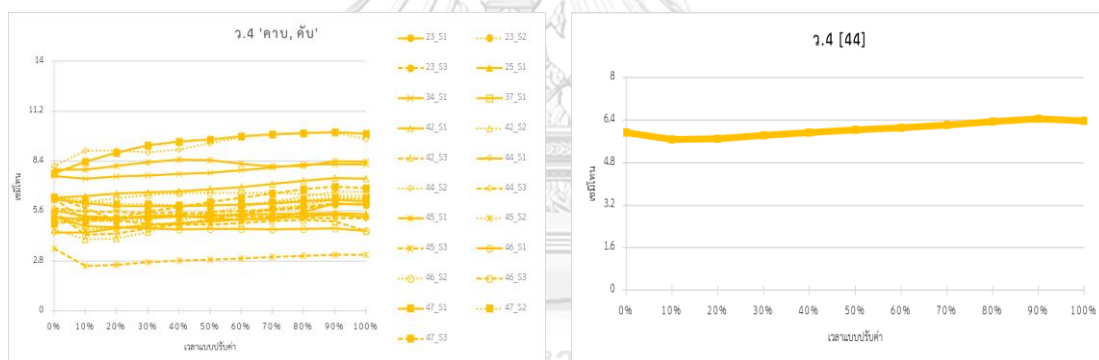
ว.4 (447/B4 DL4 และ DS4) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างสูงระดับ มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย /447/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง B4 ดังแสดงในภาพที่ 7.8

ภาพที่ 7.8 สัทลักษณะของเสียง ว.4 ในพยางค์เป็นภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1

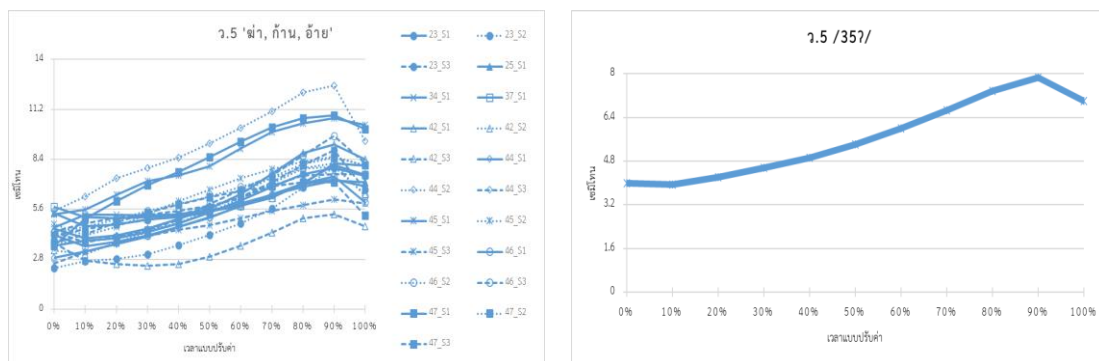
จากภาพที่ 7.8 ด้านซ้าย จะเห็นได้ว่ากราฟค่าเซมิโตนของผู้บอกภาษาคนที่ 2 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 44 (44_52) ค่อนข้างสูงกว่าของผู้บอกภาษาคนอื่น ๆ โดยเฉพาะช่วงตั้งแต่ช่วง 80% ขึ้นไปของเสียงวรรณยุกต์ ผู้วิจัยจึงไม่นำค่าเซมิโตนของผู้บอกภาษาคงกล่าวมาเฉลี่ยรวม

เสียง ว.4 เมื่อปรากฏในพยางค์ตายสระเสียงยาวในช่อง DL4 และพยางค์ตายสระเสียงสั้นในช่อง DS4 เป็นเสียงค่อนข้างสูงระดับ ไม่มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [44] ดังแสดงในภาพที่ 7.9

ภาพที่ 7.9 สัทลักษณะของเสียง ว.4 ในพยางค์ตายภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1

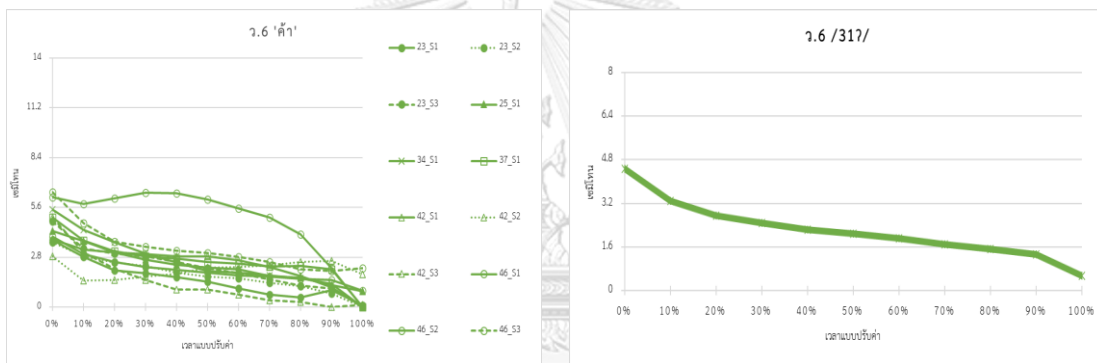
ว.5 (357/C123) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์กลาง-ขึ้น มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย /357/ ปรากฏในช่อง C123 ของกล่องวรรณยุกต์ ดังแสดงในภาพที่ 7.10

ภาพที่ 7.10 สัทลักษณะของเสียง ว.5 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1

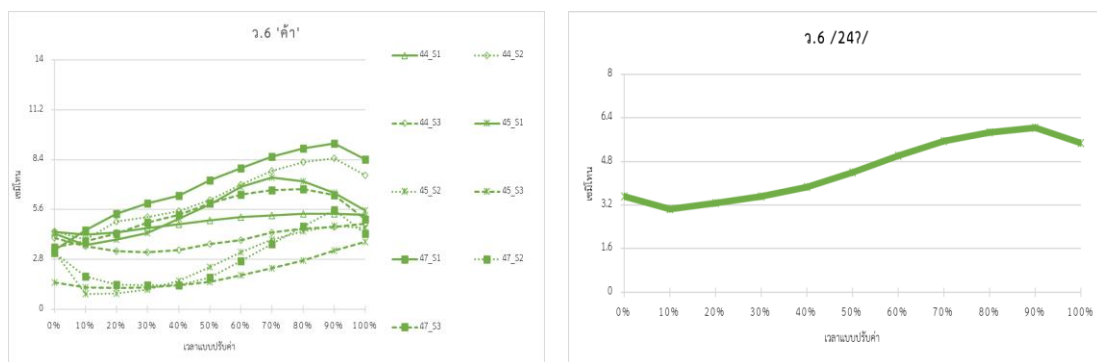
จากภาพที่ 7.10 ด้านซ้าย จะเห็นได้ว่าในภาพรวมเสียง ว.5 เป็นเสียงขึ้นจนถึงประมาณ 90% ของเสียงวรรณยุกต์ จากนั้นจึงตกเนื่องจากอิทธิพลของเสียงกักที่เส้นเสียงในตอนท้าย อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่ากราฟค่าเฮมิโตนของผู้บอกภาษาจำนวน 3 คนค่อนข้างสูงกว่าของผู้บอกภาษาคนอื่น ๆ ได้แก่ ผู้บอกภาษาคนที่ 2 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 44 (44_S2) ผู้บอกภาษาคนที่ 1 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 45 (45_S1) และผู้บอกภาษาคนที่ 1 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 47 (47_S1) ผู้วิจัยจึงไม่นำค่าเฮมิโตนของผู้บอกภาษาทั้ง 3 คนดังกล่าวมาเฉลี่ยรวมในกราฟด้านขวา

ว.6 (317/247/C4) พบรูปแปรทั้งหมด 2 รูปแปรตามถิ่น คือ เสียงกลาง-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [317] ในจุดเก็บข้อมูลที่ 23, 25, 34, 37, 42 และ 46 และเสียงค่อนข้างต่ำ-ขึ้น มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [247] ในจุดเก็บข้อมูลที่ 44, 45 และ 47 ดังแสดงในภาพที่ 7.11 และ 7.12 ตามลำดับ

ภาพที่ 7.11 สัทลักษณะของเสียง ว.6 รูปแปร [317] ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1

จากภาพที่ 7.11 จะเห็นได้ว่าในภาพรวมของผู้บอกภาษาจำนวน 11 คน จากจุดเก็บข้อมูลที่ 23, 25, 34, 37, 42 และ 46 มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ เป็นเสียงตก ยกเว้นผู้บอกภาษาคนที่ 2 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 46 (46_S2) เป็นเสียงเลื่อนขึ้นจนถึงประมาณ 30% ของเสียงวรรณยุกต์แล้วตก ผู้วิจัยจึงไม่นำค่าเฮมิโตนของผู้บอกภาษาค้นดังกล่าวมาเฉลี่ยรวมในภาพกราฟด้านขวา

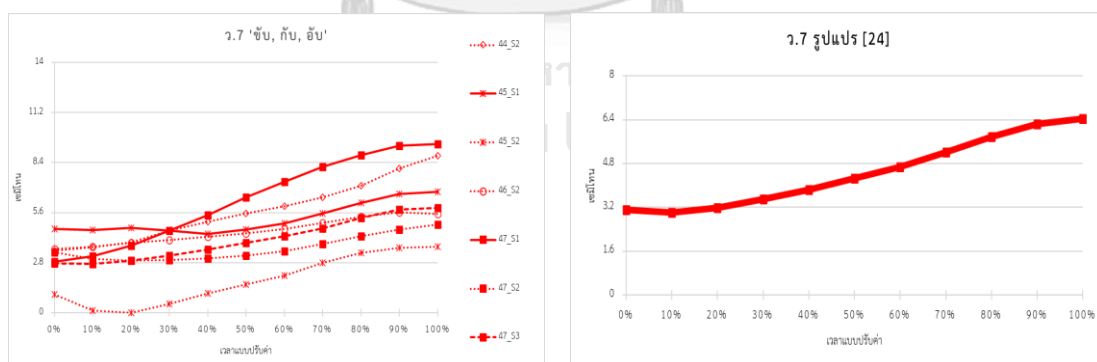

ภาพที่ 7.12 สัทลักษณะของเสียง ว.6 รูปแปร [247] ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1

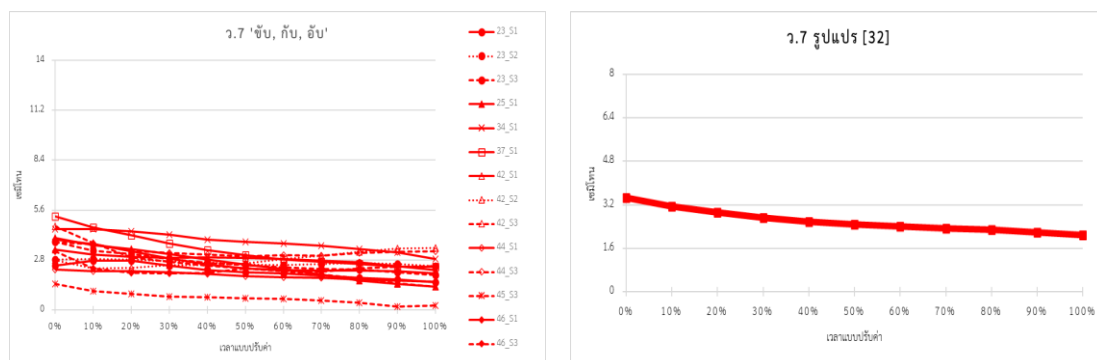
สำหรับสัทลักษณะของ ว.6 รูปแปรเสียงค่อนข้างต่ำ-ขึ้น มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [247] (ดูภาพที่ 7.12) ซึ่งพบในผู้บอกภาษา 9 คนในจุดเก็บข้อมูลที่ 44, 45 และ 47 จะเห็นได้ว่า แม้กราฟค่าเซมิโตนของผู้บอกภาษาแต่ละคนจะมีพิสัยระดับเสียงค่อนข้างกระจาย ไม่เกาะกลุ่มเหมือนรูปแปรกลาง-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [317] แต่มีทิศทางการขึ้น-ตกของเสียงวรรณยุกต์ค่อนข้างสอดคล้องกัน คือ เป็นเสียงเลื่อนขึ้นจนถึงประมาณช่วง 90% ของเสียงวรรณยุกต์แล้วตก เนื่องจากอิทธิพลของเสียงกักที่เส้นเสียงตอนท้าย

น่าสังเกตว่า รูปแปร [247] ของ ว.6 ที่พบในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเด่นเฉพาะรูปแบบที่ 3/1.1 มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในแง่ทิศทางการขึ้น-ตกและการกักที่เส้นเสียงตอนท้ายของเสียงวรรณยุกต์คล้ายกับในภาษาไทยถิ่นกลาง แต่มีระดับเสียงต่ำกว่า ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า รูปแปรดังกล่าวอาจยืมจากเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นกลางและปรับให้เข้ากับระบบเสียงในภาษา นั่นคือเป็นเสียงต่ำกว่าเสียง ว.5 ซึ่งเป็นเสียงกลาง-ขึ้นมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [357]

ว.7 (24/32/DS123) พบรูปแปรทั้งหมด 2 รูปแปร ได้แก่ เสียงค่อนข้างต่ำ-ขึ้น [24] พบในผู้บอกภาษารวม 7 คนในจุดเก็บข้อมูลที่ 44 (1 คน) จุดเก็บข้อมูลที่ 45 (2 คน) จุดเก็บข้อมูลที่ 46 (1 คน) และจุดเก็บข้อมูลที่ 47 (3 คน) และเสียงกลาง-เลื่อนลง [32] พบในผู้บอกภาษารวม 14 คนในจุดเก็บข้อมูลที่ 23 (3 คน) จุดเก็บข้อมูลที่ 25 (1 คน) จุดเก็บข้อมูลที่ 34 (1 คน) จุดเก็บข้อมูลที่ 37 (1 คน) จุดเก็บข้อมูลที่ 42 (3 คน) จุดเก็บข้อมูลที่ 42 (2 คน) จุดเก็บข้อมูลที่ 45 (1 คน) และจุดเก็บข้อมูลที่ 46 (2 คน) ดังแสดงในภาพที่ 7.13 และ 7.14 ตามลำดับ

ภาพที่ 7.13 สัทลักษณะของเสียง ว.7 รูปแปร [24] ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1

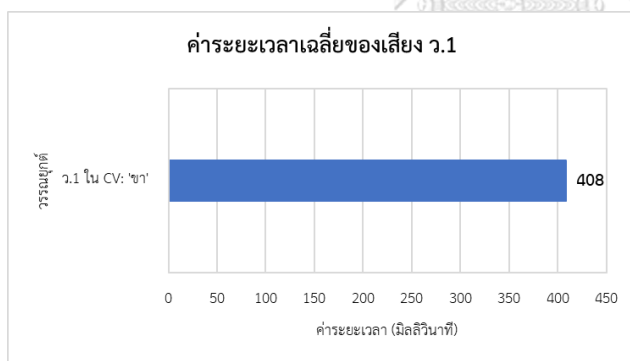

ภาพที่ 7.14 สัลักษณะของเสียง ว.7 รูปแปร [32] ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1

ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1

ผลการวัดค่าระยะเวลาเฉลี่ยของวรรณยุกต์ 7 หน่วยเสียงในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.1 โดยไม่เฉลี่ยค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์เดียวกันในโครงสร้างพยางค์ต่างกัน พบว่า วรรณยุกต์ทั้ง 7 หน่วยเสียงในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.1 มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

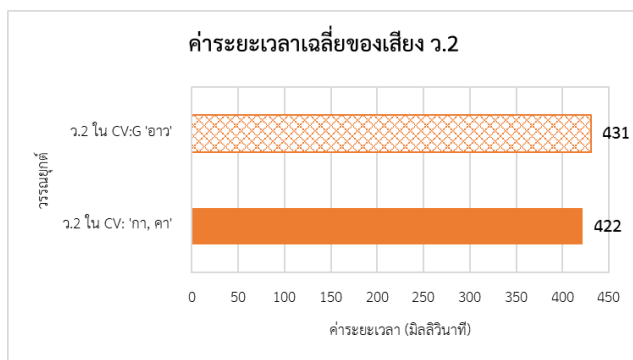
เสียง ว.1 เป็นเสียง /215/ ปรากฏในช่อง A1 มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ประมาณ 408 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 7.15

ภาพที่ 7.15 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.1 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1

ภาพที่ 7.15 เป็นค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.1 ซึ่งวัดจากส่วนที่เป็นเสียงก้องของคำทดสอบในช่อง A1 คำว่า 'ขา' ซึ่งมีโครงสร้างพยางค์แบบ CV: ผู้วิจัยวัดและวิเคราะห์ค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์จากตัวแทนผู้บอกภาษาเพศหญิงจุดเก็บข้อมูลละ 3 คนในจุดเก็บข้อมูลที่ 23, 25, 34, 37, 42, 44, 45, 46 และ 47 รวมผู้บอกภาษาทั้งหมด 21 คน (9 จุดเก็บข้อมูล X 3 คน)

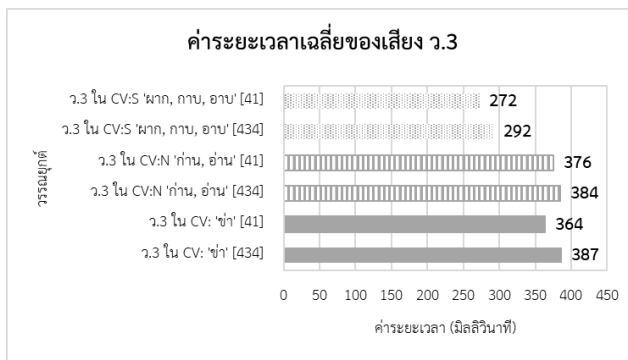
เสียง ว.2 เป็นเสียง /331/ ปรากฏในช่อง A234 เสียง ว.2 ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:G และ CV: มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยประมาณ 431 มิลลิวินาที และ 422 มิลลิวินาที ตามลำดับ ดังแสดงในภาพที่ 7.16

ภาพที่ 7.16 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.2 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1

เมื่อเปรียบเทียบค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.2 ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:G และ CV: จะพบว่า เสียง ว.2 เมื่อปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:G มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์มากกว่าโดยประมาณ และเมื่อเปรียบเทียบกับเสียง ว.1 ซึ่งเป็นเสียงต่ำ-ขึ้น /25/ ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: กับเสียง ว.2 ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: จะพบว่าเสียง ว.1 มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์น้อยกว่าเสียง ว.2 ซึ่งเป็นเสียงกลางระดับ-ตก นั่นคือ 408 มิลลิวินาที และ 422 มิลลิวินาที ตามลำดับ

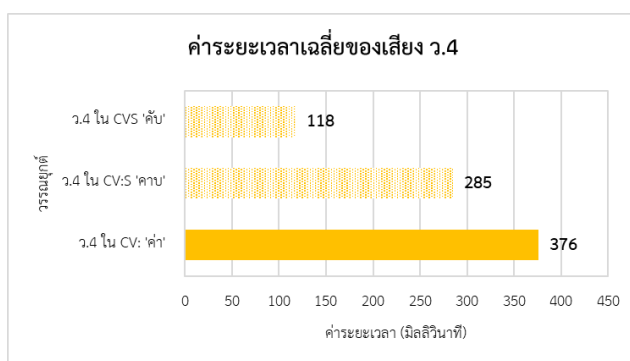
เสียง ว.3 มีรูปแปรทั้งหมด 2 รูปแปรตามถิ่น คือ เสียงค่อนข้างสูง-ตก-ขึ้น [434] ในจุดเก็บข้อมูลที่ 44, 45, 46 และ 47 และเสียงสูง-ตก [41] ในจุดเก็บข้อมูลที่ 23, 25, 34, 37, 42 และ 45 เมื่อเปรียบเทียบค่าระยะเวลาของเสียง ว.3 ทั้ง 2 รูปแปรที่ปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:, CV:N และ CV:S จะพบว่า รูปแปร [434] ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยโดยประมาณมากที่สุด คือ 387 มิลลิวินาที รองลงมาคือ รูปแปร [434] ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:N ซึ่งมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยโดยประมาณ 384 มิลลิวินาที รูปแปร [41] ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:N ซึ่งมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยประมาณ 376 มิลลิวินาที รูปแปร [41] ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: ที่มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยประมาณ 364 มิลลิวินาที รูปแปร [434] ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:S มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยประมาณ 292 มิลลิวินาที และรูปแปร [41] ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:S มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยน้อยที่สุดประมาณ 272 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 7.17

ภาพที่ 7.17 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.3 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1

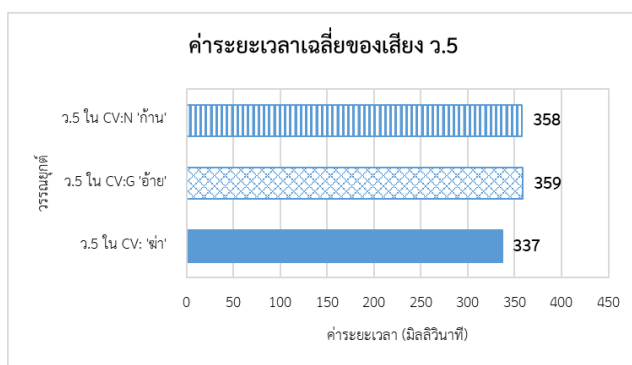
น่าสังเกตว่า รูปแปร [434] มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์มากกว่ารูปแปร [41] ในโครงสร้างพยางค์ทุกแบบ เนื่องจากเป็นวรรณยุกต์ที่มีการเปลี่ยนแปลงระดับแบบซับซ้อนมากกว่ารูปแปร [41] เมื่อเปรียบเทียบค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.3 รูปแปร [434] ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:, CV:N และ CV:S จะพบว่า รูปแปร [434] ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์มากที่สุด ใกล้เคียงกับโครงสร้างพยางค์แบบ CV:N โดยมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์น้อยที่สุดในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:S สำหรับรูปแปร [41] ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:N มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์มากที่สุด รองลงมาในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: และน้อยที่สุดในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:S เนื่องจากพยัญชนะท้ายเป็นเสียงไม่ก้องไม่สามารถนำพาวรรณยุกต์ได้ จึงมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์น้อยที่สุด

เสียง ว.4 เป็นเสียง /447/ ปรากฏในช่อง B4 และเป็นเสียง /44/ เมื่อปรากฏในช่อง DL4 และ DS4 เสียง ว.4 เมื่อปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์มากที่สุดประมาณ 376 มิลลิวินาที รองลงมาในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:S มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยประมาณ 285 มิลลิวินาที และน้อยที่สุดในโครงสร้างพยางค์แบบ CVS ประมาณ 118 มิลลิวินาทีเนื่องจากมีสระเสียงสั้นและพยัญชนะท้ายเป็นเสียงไม่ก้อง ดังแสดงในภาพที่ 7.18

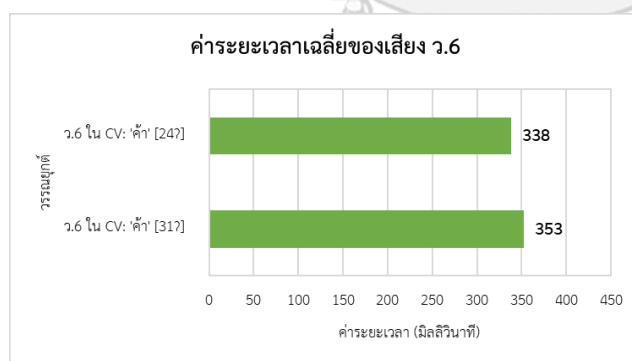
ภาพที่ 7.18 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.4 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1

เสียง ว.5 เป็นเสียง /357/ ปรากฏในช่อง C123 เสียง ว.5 ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:G และ CV:N มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ใกล้เคียงกันประมาณ 359 มิลลิวินาที และ 358 มิลลิวินาที ตามลำดับ โดยมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์น้อยที่สุดในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: ประมาณ 337 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 7.19

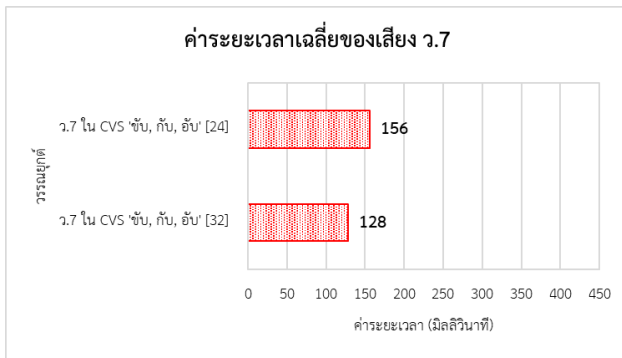
ภาพที่ 7.19 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.5 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1

เสียง ว.6 ปรากฏในช่อง C4 มี 2 รูปแปรตามถิ่น คือ เป็นเสียง [317] ในจุดเก็บข้อมูลที่ 23, 25, 34, 37, 42 และ 46 และเป็นเสียง [247] ในจุดเก็บข้อมูลที่ 44, 45 และ 47 ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: รูปแปร [317] ซึ่งเป็นเสียงกลาง-ตกมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้ายมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์มากกว่ารูปแปร [247] ซึ่งเป็นเสียงค่อนข้างต่ำ-ขึ้นมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้ายประมาณ 353 มิลลิวินาที และ 338 มิลลิวินาที ตามลำดับ ดังแสดงในภาพที่ 7.20

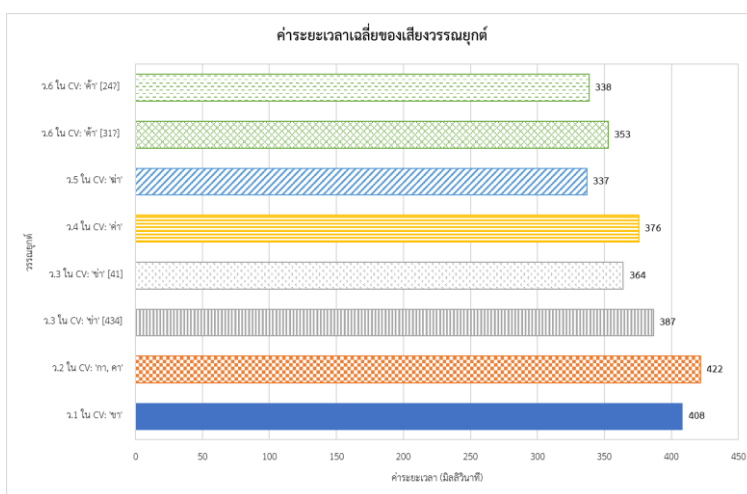
ภาพที่ 7.20 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.6 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1

เสียง ว.7 ปรากฏในช่อง DS123 มี 2 รูปแปร คือ เสียงค่อนข้างต่ำ-ขึ้น [24] และเสียงกลาง-เลื่อนลง [32] รูปแปร [24] มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์มากกว่ารูปแปร [32] ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: ดังแสดงในภาพที่ 7.21

ภาพที่ 7.21 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.7 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1

เมื่อเปรียบเทียบค่าระยะเวลาเฉลี่ยของวรรณยุกต์แต่ละหน่วยเสียงในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: (ไม่นับรวมเสียง ว.7 เพราะปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CVS เท่านั้น) พบว่า ภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1 มีลำดับความสั้น-ยาวของเสียงวรรณยุกต์จากมากที่สุดไปยังน้อยที่สุด ดังนี้ ว.2 (A234) ซึ่งเป็นเสียง /331/ วัดและวิเคราะห์จากคำว่า 'กา' และ 'คา' มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์มากที่สุดประมาณ 422 มิลลิวินาที ว.1 (A1) ซึ่งเป็นเสียง /215/ วัดและวิเคราะห์จากคำว่า 'ขา' มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยประมาณ 408 มิลลิวินาที ว.3 (B123) รูปแปร [434] วัดและวิเคราะห์จากคำว่า 'ชา' มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยประมาณ 387 มิลลิวินาที ว.4 (B4) ซึ่งเป็นเสียง /447/ วัดและวิเคราะห์จากคำว่า 'ค่า' มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยประมาณ 376 มิลลิวินาที ว.3 (B123) รูปแปร [41] วัดและวิเคราะห์จากคำว่า 'ชา' มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยประมาณ 364 มิลลิวินาที ว.6 (C4) รูปแปร [247] ซึ่งเป็นเสียงต่ำ-ขึ้นมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย วัดและวิเคราะห์จากคำว่า 'ค่า' มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยประมาณ 353 มิลลิวินาที ว.6 (C4) รูปแปร [317] มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยประมาณ 337 มิลลิวินาที และ ว.5 ซึ่งเป็นเสียง /357/ วัดและวิเคราะห์จากคำว่า 'ฆ่า' มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์น้อยที่สุดประมาณ 337 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 7.22

ภาพที่ 7.22 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1

เมื่อสังเกตพฤติกรรมค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1 พบว่า วรรณยุกต์ที่เป็นเสียงกลางระดับ-ตก มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากที่สุด วรรณยุกต์กลาง-ขึ้น มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยน้อยที่สุดใกล้เคียงกับวรรณยุกต์กลาง-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย เมื่อเปรียบเทียบค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์ที่มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย ได้แก่ ว.4 /447/ ว.5 /357/ ว.6 รูปแปร [317] และ [247] พบว่า ค่าระยะเวลาของ ว.4 ซึ่งเป็นเสียงค่อนข้างสูงระดับที่มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย มีแนวโน้มมีค่าระยะเวลามากที่สุด ในขณะที่ ว.6 รูปแปร [247] ซึ่งมีจุดเริ่มต้นของเสียงวรรณยุกต์ที่ระดับค่อนข้างต่ำและจุดสิ้นสุดของเสียงวรรณยุกต์ที่ระดับค่อนข้างสูง มีแนวโน้มมีค่าระยะเวลามากกว่า ว.6 รูปแปร [317] และ ว.5 /357/ ซึ่งมีจุดเริ่มต้นของเสียงวรรณยุกต์ที่ระดับกลาง นำสังเกตว่า พฤติกรรมค่าระยะเวลากับวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1 แตกต่างจาก พฤติกรรมค่าระยะเวลาของวรรณยุกต์ที่พบในภาษากลุ่มลาวและกลุ่มพวน กล่าวคือ เมื่อเปรียบเทียบวรรณยุกต์ที่เป็นเสียงค่อนข้างสูง-ตก กับวรรณยุกต์ที่เป็นเสียงกลาง-ขึ้น พบว่า ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1 มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์กลาง-ขึ้นน้อยที่สุด แต่ในภาษากลุ่มลาวและกลุ่มพวนมีค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์ค่อนข้างสูง-ตกน้อยที่สุด

กล่าวโดยสรุป ภาษาไทยเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.1 เป็นภาษาที่มีวรรณยุกต์ 7 หน่วยเสียง ได้แก่

ว.1 (A1) เป็นเสียง /215/ เช่น /hu:²¹⁵/ ‘หู’, /sɔŋ²¹⁵/ ‘สอง’, ฯลฯ

ว.2 (A234) เป็นเสียง /331/ เช่น /pi:³³¹/ ‘ปี’, /dɛŋ³³¹/ ‘แดง’, ฯลฯ

ว.3 (B123=DL123) มี 2 รูปแปร คือ [434] และ [41] เช่น /pa:^{434/41}/ ‘ป่า’, /pa:k^{434/41}/ ‘ปาก’, ฯลฯ

ว.4 (B4=DL4=DS4) เป็นเสียง /447/ เช่น /p^ho:⁴⁴⁷/ ‘พ่อ’, /lu:k⁴⁴/ ‘ลูก’, /wat⁴⁴/ ‘วัด’, ฯลฯ

ว.5 (C123) เป็นเสียง /357/ เช่น /ha:³⁵⁷/ ‘ห้า’, /tom³⁵⁷/ ‘ต้ม’, ฯลฯ

ว.6 (C4) มี 2 รูปแปร คือ [317] และ [247] เช่น /ma:^{317/247}/ ‘ม้า’, /maj^{317/247}/ ‘ไม้’, ฯลฯ

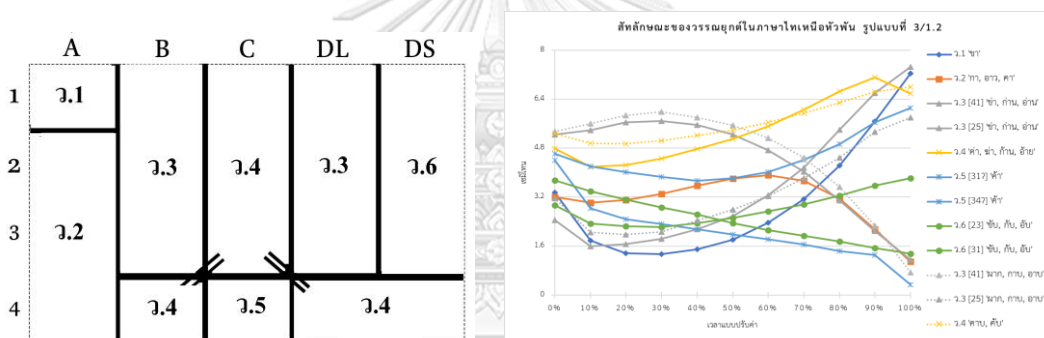
ว.7 (DS123) มี 2 รูปแปร คือ [24] และ [32] เช่น /kop^{24/32}/ ‘กบ’, /wat^{24/32}/ ‘หวัด’, ฯลฯ

เสียง ว.2 มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ว.1, ว.3 รูปแปร [434], ว.4, ว.3 รูปแปร [41], ว.6 รูปแปร [247] และรูปแปร [317], ว.5 และ ว.7 ตามลำดับ

ผู้วิจัยพบว่า ภาษาไทยเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.1 มีระบบวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์คล้ายกับในภาษาไทยเหนือหัวพันที่พูดในบ้านซำเหนือ เมืองซำเหนือ แขวงหัวพัน ประเทศลาวในงานของ Chamberlain (1984) และสุล่ง เดชวงสา และคณะ (1972) โดยเฉพาะ ว.2 (A234) ซึ่งเป็นเสียงกลาง-ตก, ว.3 (B123=DL123) รูปแปรเสียงค่อนข้างสูง-ตก, ว.5 (C123) ซึ่งเป็นเสียงกลาง-ขึ้นมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย และ ว.6 (C4) รูปแปร [317] มีสัทลักษณะ

ของวรรณยุกต์คล้ายในภาษาไทยเหนือหัวพันที่พูดในบ้านชำเหนือ เมืองชำเหนือในงานของ Chamberlain (1984) และสุลิ่ง เดชวงสา และคณะ (1972) (ดูภาพที่ 4.19 ในบทที่ 4 หน้า 113) สำหรับเสียง ว.1 ซึ่งปรากฏในช่อง A1 นั้นจะพบว่าในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1 มี สัทลักษณะของวรรณยุกต์ไม่เหมือนกับในภาษาไทยเหนือหัวพันที่พูดในบ้านชำเหนือ เมืองชำเหนือ แขวง หัวพันในงานวิจัยของ Chamberlain (1984) และสุลิ่ง เดชวงสา และคณะ (1972) ซึ่งมีสัทลักษณะของ วรรณยุกต์เป็นเสียงกลาง-ตก มีการกักที่เส้นเสียงหรือเสียงเครียดตอนท้าย แต่มีสัทลักษณะของ วรรณยุกต์ในช่อง A1 คล้ายในภาษาไทยถิ่นกลาง นั่นคือ เป็นเสียง /25/ ลักษณะดังกล่าวอาจเกิดจาก อิทธิพลของการสัมผัสภาษากับภาษาไทยถิ่นกลางมาเป็นเวลานาน จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของ เสียงวรรณยุกต์บางหน่วยเสียง

7.1.2 ภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.2

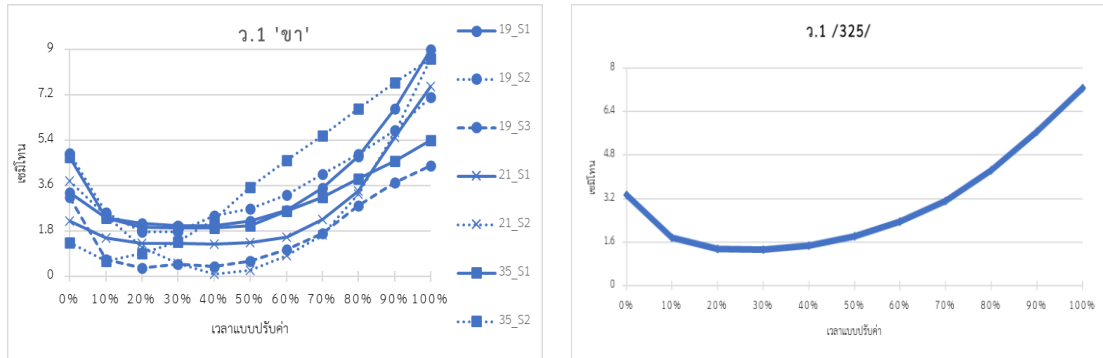

ภาพที่ 7.23 วรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.2

ภาษาไทยเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.2 พูดใน 3 จุดเก็บ ข้อมูล ได้แก่ จุดเก็บข้อมูลที่ 19 (บ้านหนองบัว หมู่ 8 ตำบลหนองแห่น อำเภอพนมสารคาม) จุดเก็บ ข้อมูลที่ 21 (บ้านโคก หมู่ 9 ตำบลหนองแห่น อำเภอพนมสารคาม) และจุดเก็บข้อมูลที่ 35 (บ้าน หนองปรือ หมู่ 9 ตำบลเกาะขนุน อำเภอพนมสารคาม) ผลการวิเคราะห์วรรณยุกต์จากผู้บอกภาษา จำนวนรวมทั้งสิ้น 7 คน⁶⁰ พบว่า วิธภาษาไทยเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบ ที่ 3/1.2 มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ ดังนี้ A1-234, BCDLDS123-4, A1=DS123, B123=DL123 และ C123=B4=DL4=DS4 ดังแสดงในภาพที่ 7.23 วิธภาษาดังกล่าวเป็นภาษาที่มี วรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

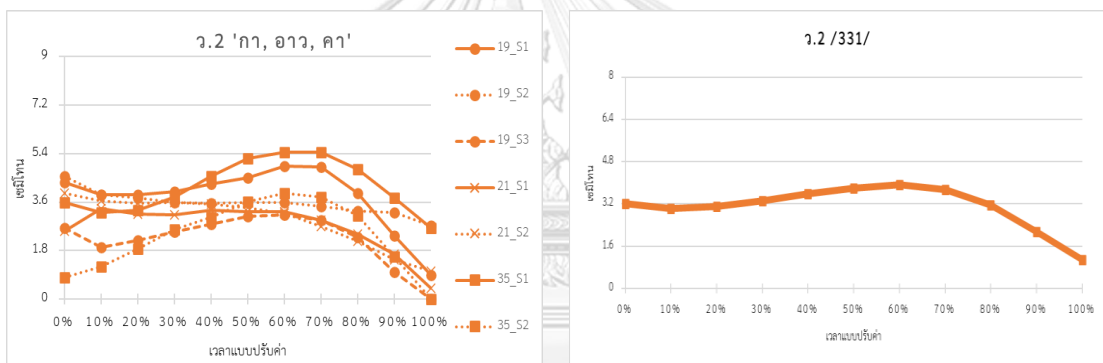
⁶⁰ เก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาในจุดเก็บข้อมูลที่ 19 จำนวน 3 คน จุดเก็บข้อมูลที่ 21 จำนวน 2 คน และจุดเก็บข้อมูลที่ 35 จำนวน 2 คน รวมผู้บอกภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.2 ทั้งหมด 7 คน ผู้วิจัยไม่สามารถหาผู้บอกภาษาในจุดเก็บข้อมูลที่ 21 และ 35 ได้ครบ 3 คน เนื่องจากกลุ่มคนที่มีเวลารว่างและอยู่บ้านมักมีอายุมาก และมีโรคประจำตัว จึงไม่สะดวกให้สัมภาษณ์และบันทึกเสียงซึ่งใช้เวลานาน

ว.1 (325/A1) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์กลาง-ตก-ขึ้น /325/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง A1 ดังแสดงในภาพที่ 7.24

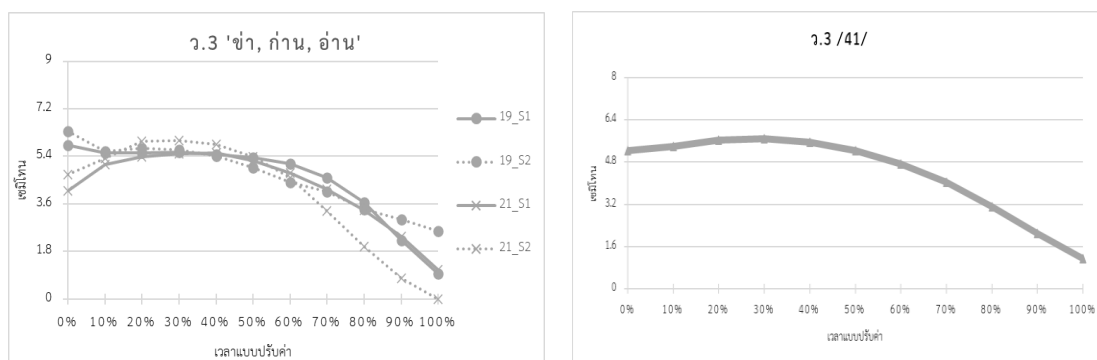
ภาพที่ 7.24 สัทลักษณะของเสียง ว.1 ในภาษาไทยเหนือหัวพื้น รูปแบบที่ 3/1.2

ว.2 (331/A234) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์กลางระดับ-ตก /331/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง A234 ดังแสดงในภาพที่ 7.25

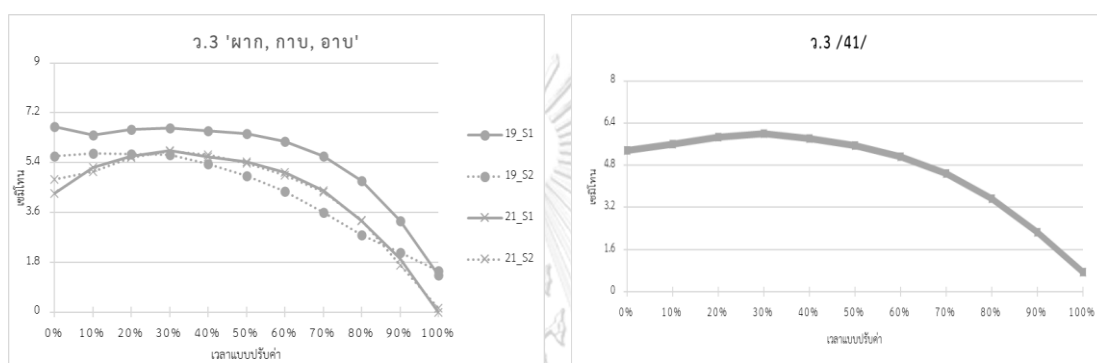

ภาพที่ 7.25 สัทลักษณะของเสียง ว.2 ในภาษาไทยเหนือหัวพื้น รูปแบบที่ 3/1.2

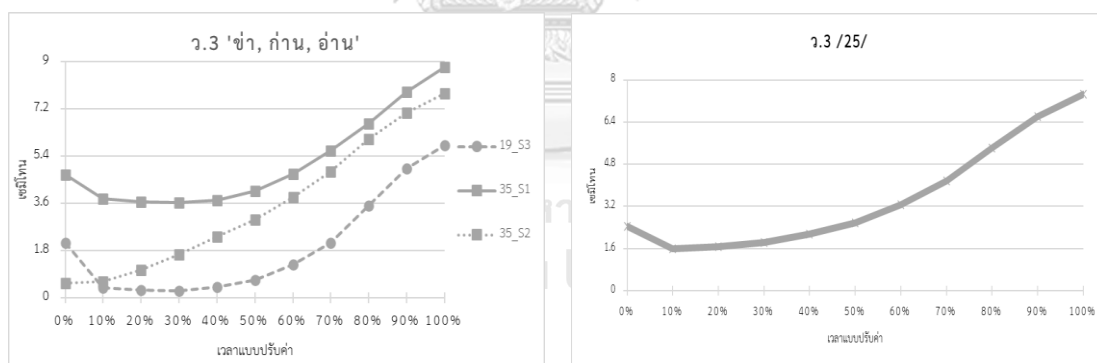
ว.3 (41/25/B123 และ DL123) พบ 2 รูปแปร คือ เสียงค่อนข้างสูง-ตก [41] ในจุดเก็บข้อมูลที่ 19 (ผู้บอกภาษาคนที่ 1 และ 2) และจุดเก็บข้อมูลที่ 21 และเสียงค่อนข้างต่ำ-ขึ้น [25] ในจุดเก็บข้อมูลที่ 19 (ผู้บอกภาษาคนที่ 3) และจุดเก็บข้อมูลที่ 35 ทั้ง 2 รูปแปรปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง B123 และในพยางค์ตายสระเสียงยาวในช่อง DL123 (ดูภาพแสดงสัทลักษณะของเสียง ว.3 รูปแปร [41] ในพยางค์เป็นและพยางค์ตายในภาพที่ 7.26 และ 7.27 ตามลำดับ และดูภาพแสดงสัทลักษณะของเสียง ว.3 รูปแปร [25] ในพยางค์เป็นและพยางค์ตายในภาพที่ 7.28 และ 7.29 ตามลำดับ)

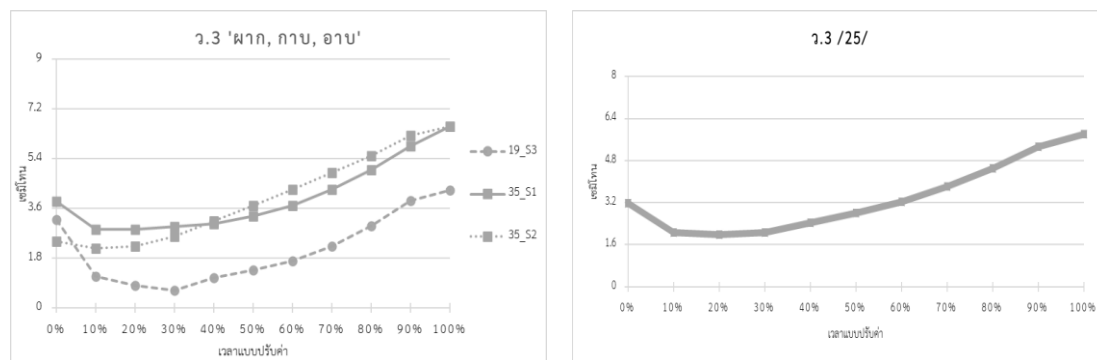
ภาพที่ 7.26 สัทลักษณะของเสียง ว.3 รูปแปร [41] ในพยางค์เป็นภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.2

ภาพที่ 7.27 สัทลักษณะของเสียง ว.3 รูปแปร [41] ในพยางค์ตายภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.2

ภาพที่ 7.28 สัทลักษณะของเสียง ว.3 รูปแปร [25] ในพยางค์เป็นภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.2

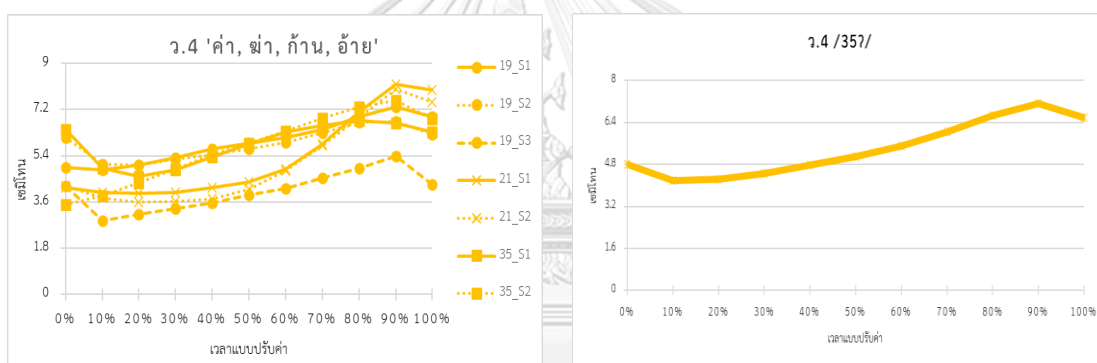

ภาพที่ 7.29 สัทลักษณะของเสียง ว.3 รูปแปร [25] ในพยางค์ตายภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.2

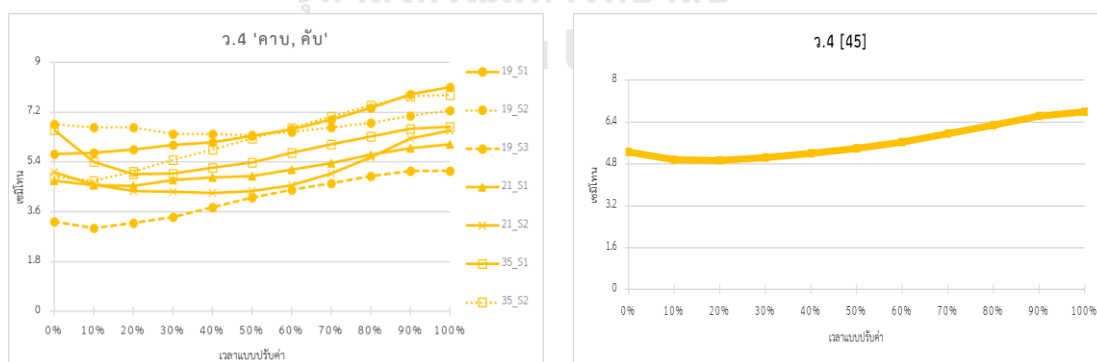
จากภาพที่ 7.28 และ 7.29 (ด้านซ้าย) จะเห็นได้ว่า แม่ผู้บอกภาษาคนที่ 3 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 19 (19_S3) จะมีระดับเสียงต่ำกว่าผู้บอกภาษาอีก 2 คน แต่มีทิศทางการขึ้น-ตกของเสียงวรรณยุกต์ค่อนข้างเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ผู้วิจัยจึงเฉลี่ยค่าเซมิโตนของผู้บอกภาษาทั้ง 3 คนรวมกันในกราฟด้านขวา

น่าสังเกตว่า ว.3 รูปแปร [41] ซึ่งเป็นวรรณยุกต์ที่ปรากฏในช่อง B123 และ DL123 มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์เหมือน ว.3 รูปแปร [41] ซึ่งปรากฏในช่อง B123 และ DL123 ในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.1

ว.4 (357/B4 C123 DL4 และ DS4) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์กลาง-ขึ้น มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย /357/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง B4 และช่อง C123 (ดังแสดงในภาพที่ 7.30) เมื่อปรากฏในพยางค์ตายในช่อง DL4 และ DS4 เป็นเสียงค่อนข้างสูงเลื่อนขึ้น ไม่มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [45] (ดังแสดงในภาพที่ 7.31)

ภาพที่ 7.30 สัทลักษณะของเสียง ว.4 ในพยางค์เป็นภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.2

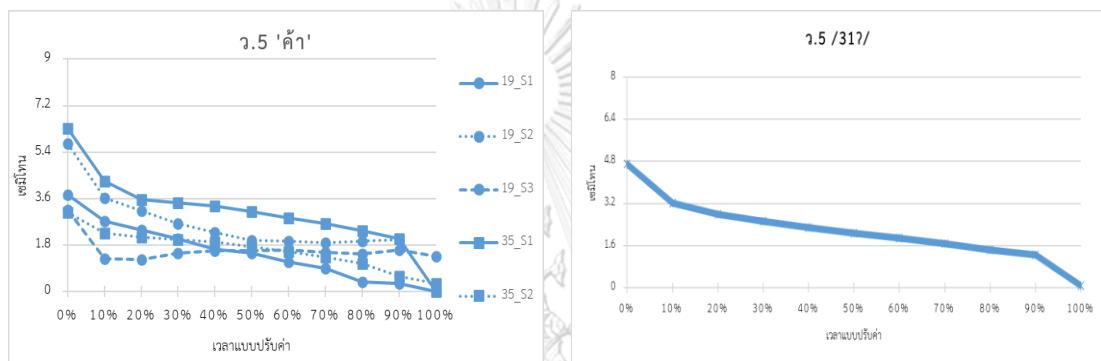

ภาพที่ 7.31 สัทลักษณะของเสียง ว.4 ในพยางค์ตายภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.2

เมื่อเปรียบเทียบสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่ปรากฏในช่อง B4, C123, DL4 และ DS4 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.2 กับภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1 จะพบว่า ทั้ง 2 ภาษามีวรรณยุกต์ในช่อง C123, DL4 และ DS4 เป็นเสียงเดียวกัน นั่นคือ เป็นเสียงกลาง-ขึ้นมีการกักที่เส้นเสียง

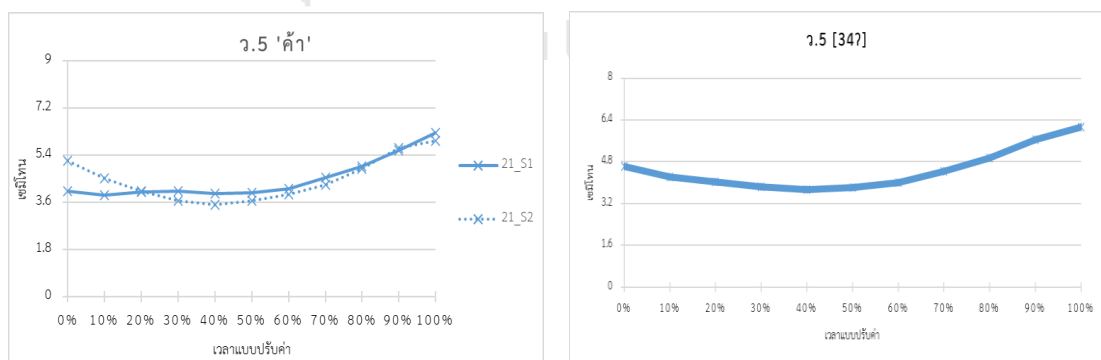
ตอนท้าย [357] แต่มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่ปรากฏในช่อง B4 ที่แตกต่างกัน นั่นคือ เป็นเสียง [357] ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.2 แต่เป็นเสียง [447] ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1

ว.5 (317/347/C4) พบ 2 รูปแปร คือ เสียงกลาง-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [317] ในจุดเก็บข้อมูลที่ 19 บ้านหนองบัว หมู่ 8 ตำบลหนองแหน อำเภอพนมสารคาม และจุดเก็บข้อมูลที่ 35 บ้านหนองปรือ หมู่ 9 ตำบลเกาะขนุน อำเภอพนมสารคาม และเสียงกลาง-ขึ้น มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [347] ในจุดเก็บข้อมูลที่ 19 บ้านโคก หมู่ 9 ตำบลหนองแหน อำเภอพนมสารคาม เสียง ว.5 ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง C4 เท่านั้น (ดูกราฟแสดงสัทลักษณะของเสียง ว.5 รูปแปร [317] และรูปแปร [347] ในภาพที่ 7.32 และ 7.33 ตามลำดับ)

ภาพที่ 7.32 สัทลักษณะของเสียง ว.5 รูปแปร [317] ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.2

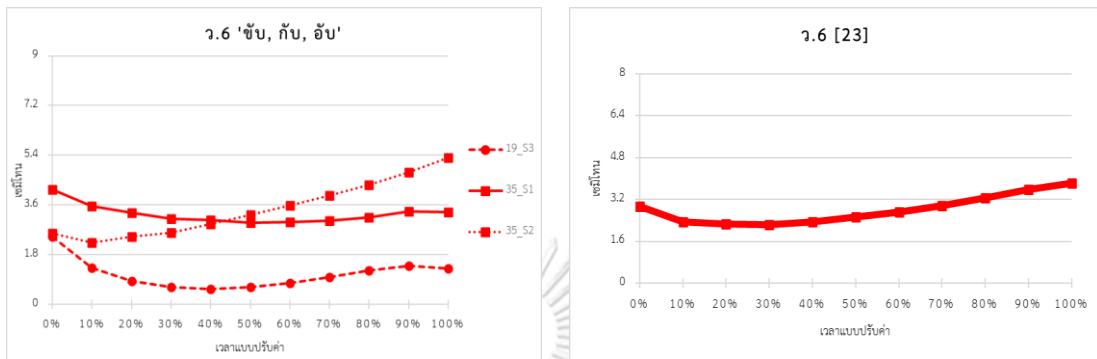
จากภาพที่ 7.32 ด้านซ้าย จะเห็นได้ว่า กราฟแสดงสัทลักษณะของเสียง ว.5 ในผู้บอกภาษาคนที่ 3 จุดเก็บข้อมูลที่ 19 (19_S3) มีทิศทางการขึ้น-ตกของเสียงวรรณยุกต์ค่อนข้างแตกต่างจากผู้บอกภาษาคนอื่น ๆ ผู้วิจัยจึงไม่นำค่าเซมิโตนของผู้บอกภาษาค้นดังกล่าวมาเฉลี่ยรวมในกราฟด้านขวา

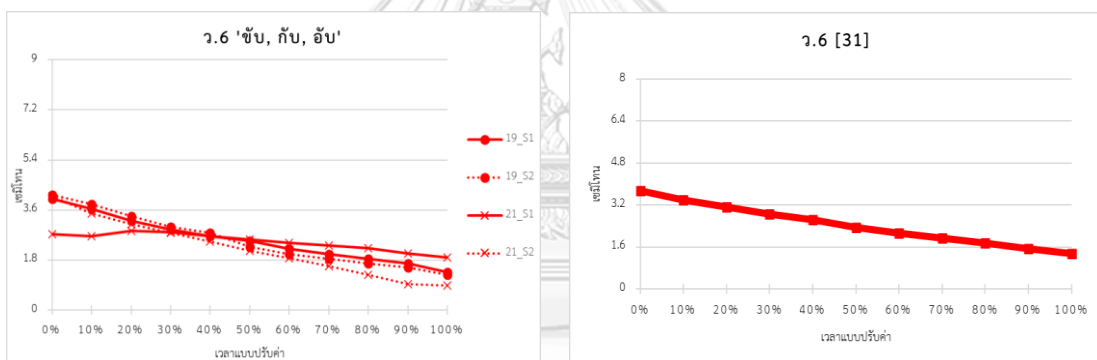
ภาพที่ 7.33 สัทลักษณะของเสียง ว.5 รูปแปร [347] ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.2

น่าสังเกตว่า วรรณยุกต์ที่ปรากฏในช่อง C4 ในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.2 มีรูปแปร 2 รูปแปร นั่นคือ รูปแปร [317] และรูปแปร [347] คล้ายคลึงกับวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.1 ซึ่งมีรูปแปร [317] และรูปแปร [247]

ว.6 (23/31/DS123) พบ 2 รูปแปร คือ เสียงค่อนข้างต่ำเลื่อนขึ้น [23] ในจุดเก็บข้อมูลที่ 19 (ผู้บอกภาษาคนที่ 3) และจุดเก็บข้อมูลที่ 35 และเสียงกลาง-ตก [31] ในจุดเก็บข้อมูลที่ 19 (ผู้บอกภาษาคนที่ 1 และ 2) และจุดเก็บข้อมูลที่ 21 ทั้ง 2 รูปแปรปรากฏในช่อง DS123 ดังแสดงในภาพที่ 7.34 และ 7.35 ตามลำดับ

ภาพที่ 7.34 สั้บลักษณะของเสียง ว.6 รูปแปร [23] ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.2

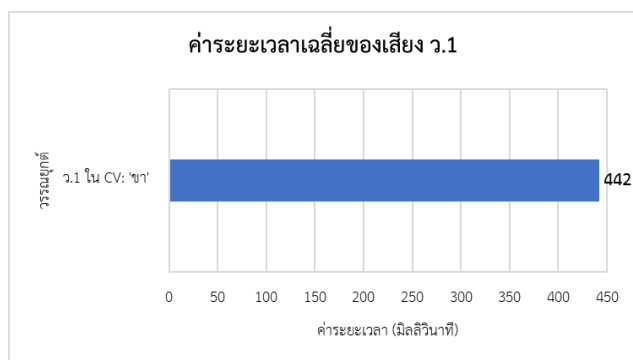

ภาพที่ 7.35 สั้บลักษณะของเสียง ว.6 รูปแปร [31] ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.2

ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.2

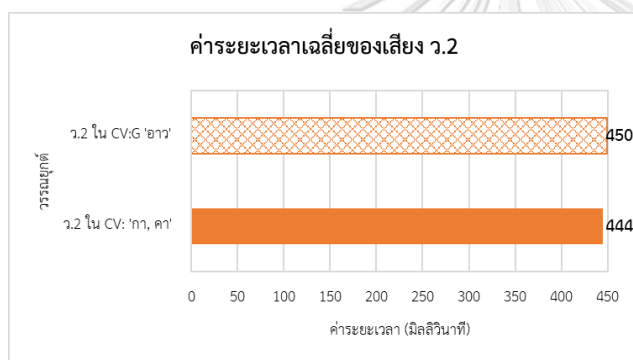
ผลการวัดและวิเคราะห์ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียงในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.2 โดยไม่เฉลี่ยค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์ในคำทดสอบที่มีโครงสร้างพยางค์ต่างกัน ผลการศึกษาพบว่าวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียงในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.2 มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เสียง ว.1 เป็นเสียง /325/ ปรากฏในช่อง A1 มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ ประมาณ 442 มิลลิวินาที (ดูภาพที่ 7.36) ผู้วิจัยวัดและวิเคราะห์ค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์ จากจุดเริ่มต้นของเสียงสระจนถึงจุดสิ้นสุดของเสียงสระในคำทดสอบคำว่า ‘ขา’ เก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาจำนวน 7 คนใน 3 จุดเก็บข้อมูล

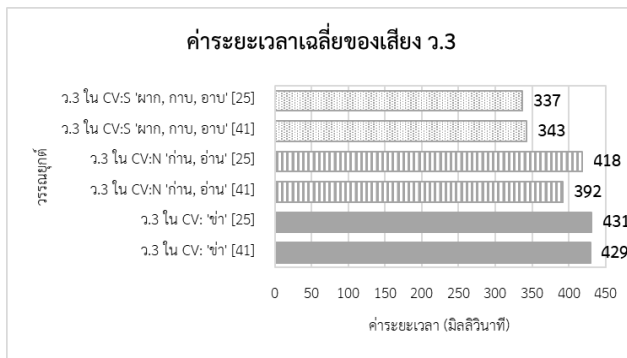
ภาพที่ 7.36 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.1 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.2

เสียง ว.2 เป็นเสียง /331/ ปรากฏในช่อง A234 เสียง ว.2 ในคำทดสอบคำว่า 'อ่าว' ซึ่งมีโครงสร้างพยางค์แบบ CV:G มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากกว่าในคำทดสอบคำว่า 'กา, คา' ซึ่งมีโครงสร้างพยางค์แบบ CV: ประมาณ 450 มิลลิวินาที และ 444 มิลลิวินาที ตามลำดับ ดังแสดงในภาพที่ 7.37

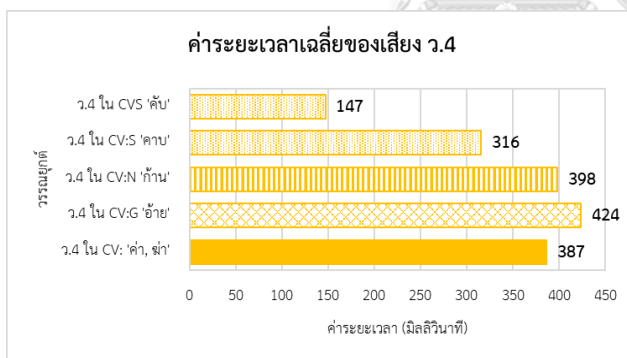
ภาพที่ 7.37 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.2 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.2

เสียง ว.3 มี 2 รูปแปร คือ [41] และ [25] ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง B123 และในพยางค์ตายสระเสียงยาวในช่อง DL123 ผู้วิจัยวัดและวิเคราะห์ค่าระยะเวลาของเสียง ว.3 ในคำทดสอบที่มีโครงสร้างพยางค์แบบ CV:, CV:N และ CV:S พบว่า รูปแปร [25] และ [41] ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: มีค่าระยะเวลามากที่สุด นั่นคือ ประมาณ 431 มิลลิวินาที และ 429 มิลลิวินาที ตามลำดับ โดยมีความยาวเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:N รองลงมาคือ ประมาณ 418 มิลลิวินาทีในรูปแปร [25] และประมาณ 392 มิลลิวินาทีในรูปแปร [41] นอกจากนี้ ยังพบว่า เสียง ว.3 ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:S มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์น้อยที่สุดโดยประมาณ กล่าวคือ ว.3 รูปแปร [41] มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ประมาณ 343 มิลลิวินาที และรูปแปร [25] มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์น้อยที่สุดประมาณ 337 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 7.38 ในกรณีนี้ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าโครงสร้างพยางค์มีผลต่อความสั้น-ยาวของวรรณยุกต์มากกว่าระดับเสียงและทิศทางการขึ้น-ตกของวรรณยุกต์

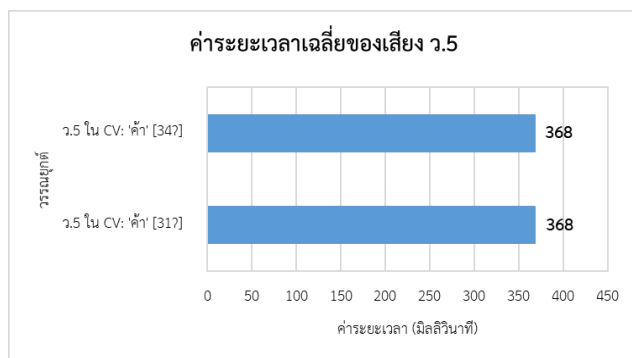
ภาพที่ 7.38 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.3 ในภาษาไทยเหนือหัวพ่น รูปแบบที่ 3/1.2

เสียง ว.4 เป็นเสียง /357/ ปรากฏในช่อง B4, C123, DL4 และ DS4 ผลการวัดและวิเคราะห์ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.4 ในคำทดสอบที่มีโครงสร้างพยางค์แบบ CV:, CV:G, CV:N, CV:S และ CVS พบว่า เสียง ว.4 ที่ปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:G มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์มากที่สุดประมาณ 424 มิลลิวินาที รองลงมาในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:N ประมาณ 398 มิลลิวินาที โครงสร้างพยางค์แบบ CV: ประมาณ 387 มิลลิวินาที โครงสร้างพยางค์แบบ CV:S ประมาณ 316 มิลลิวินาที และน้อยที่สุดในโครงสร้างพยางค์แบบ CVS ประมาณ 147 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 7.39

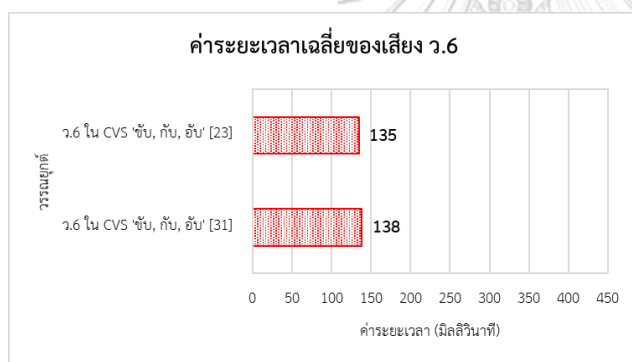
ภาพที่ 7.39 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.4 ในภาษาไทยเหนือหัวพ่น รูปแบบที่ 3/1.2

เสียง ว.5 มีรูปแบบ 2 รูปแบบ คือ [317] และ [347] ปรากฏในช่อง C4 ผลการวิเคราะห์พบว่า เสียง ว.5 ทั้ง 2 รูปแบบเมื่อปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: (วัดและวิเคราะห์จากคำว่า 'คำ') มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์เท่ากันโดยประมาณ คือ 368 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 7.40

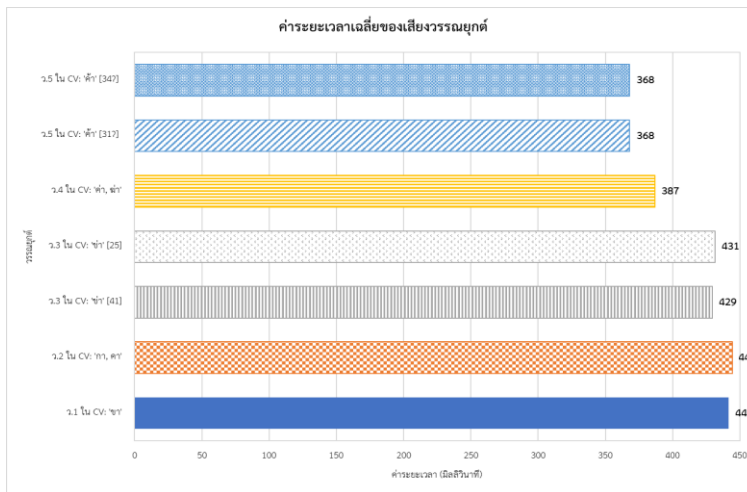
ภาพที่ 7.40 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.5 ในภาษาไทยเหนือหัวพ้น รูปแบบที่ 3/1.2

เสียง ว.6 มีรูปแปร 2 รูปคือ [31] และ [23] ปรากฏในช่อง DS123 ผลการวิเคราะห์ค่าระยะเวลาของเสียง ว.6 พบว่า เสียง ว.6 ทั้ง 2 รูปแปรเมื่อปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CVS (วัดและวิเคราะห์จากคำว่า ‘ซับ, กับ, อับ’) มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ใกล้เคียงกัน คือ 138 มิลลิวินาที และ 135 มิลลิวินาที ตามลำดับ ดังแสดงในภาพที่ 7.41

ภาพที่ 7.41 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.6 ในภาษาไทยเหนือหัวพ้น รูปแบบที่ 3/1.2

จากการเปรียบเทียบค่าระยะเวลาเฉลี่ยของวรรณยุกต์แต่ละหน่วยเสียงในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: ยกเว้น ว.6 เพราะปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CVS ผลการศึกษาพบว่า ว.2 (331/A234) มีค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์เฉลี่ยมากที่สุดประมาณ 444 มิลลิวินาที และใกล้เคียงกับ ว.1 (325/A1) ซึ่งมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ประมาณ 442 มิลลิวินาที รองลงมาคือ ว.3 (25/41/B123=DL123) ทั้ง 2 รูปแปร ได้แก่ รูปแปร [25] และรูปแปร [41] มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยประมาณ 431 มิลลิวินาที และ 429 มิลลิวินาที ตามลำดับ ว.4 (357/B4=C123=DL4=DS4) มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยประมาณ 387 มิลลิวินาที และ ว.5 (317/347/C4) ทั้ง 2 รูปแปร คือ รูปแปร [317] และรูปแปร [347] มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยน้อยที่สุดประมาณ 368 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 7.42 หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ในภาษาไทยเหนือหัวพ้น รูปแบบที่ 3/1.2 มีเสียง ว.2 ซึ่งเป็นเสียง /331/ ยาวที่สุด และเสียง ว.5 ซึ่งเป็นเสียง [317] และ [347] สั้นที่สุด

ภาพที่ 7.42 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.2

น่าสังเกตว่าภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.2 มีพฤติกรรมค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์สอดคล้องกับพฤติกรรมค่าระยะเวลาของวรรณยุกต์ที่พบในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1 กล่าวคือ วรรณยุกต์กลางระดับ-ตก มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากที่สุด วรรณยุกต์กลาง-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย และวรรณยุกต์กลาง-ขึ้น มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยน้อยที่สุด ผู้วิจัยพบว่าในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.2 และรูปแบบที่ 3/1.1 มีแนวโน้มว่าวรรณยุกต์เสียงค่อนข้างสูง-ตกไม่ใช่วรรณยุกต์ที่มีค่าระยชเวลายาน้อยที่สุด แตกต่างจากพฤติกรรมค่าระยะเวลาของวรรณยุกต์ที่พบในภาษากลุ่มลาวและกลุ่มพวน

สรุปผลการวิเคราะห์วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.2 พบว่า เป็นภาษาที่มีวรรณยุกต์ 6 เสียง ได้แก่

- ว.1 (A1) เป็นเสียง /325/ เช่น /ma:³²⁵/ ‘หมา’, /sɔ:³²⁵/ ‘สอง’, /hua:³²⁵/ ‘หัว’, ฯลฯ
- ว.2 (A234) เป็นเสียง /331/ เช่น /kin³³¹/ ‘กิน’, /na:³³¹/ ‘นา’, ฯลฯ
- ว.3 (B123=DL123) มี 2 รูปแปร คือ [41] และ [25] เช่น /k^haj^{41/25}/ ‘ไข่’, /tɔ:k^{41/25}/ ‘ตอก’, ฯลฯ
- ว.4 (B4=C123=DL4=DS4) เป็นเสียง /357/ เช่น /p^hɔ:³⁵⁷/ ‘พ่อ’, /sue³⁵⁷/ ‘เสือ’, /nok³⁵⁷/ ‘นก’, ฯลฯ
- ว.5 (C4) มี 2 รูปแปร คือ [31?] และ [34?] เช่น /ma:^{317/347}/ ‘ม้า’, /maj^{317/347}/ ‘ไม้’, ฯลฯ
- ว.6 (DS123) มี 2 รูปแปร คือ [23] และ [31] เช่น /kop^{23/31}/ ‘กบ’, /wat^{23/31}/ ‘หวัด’, ฯลฯ

โดยมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.2 มากที่สุด รองลงมาคือ ว.1, ว.3, ว.4, ว.5 และ ว.6 ตามลำดับ กล่าวคือ เสียง ว.2 ยาวสุด และเสียง ว.6 สั้นสุด

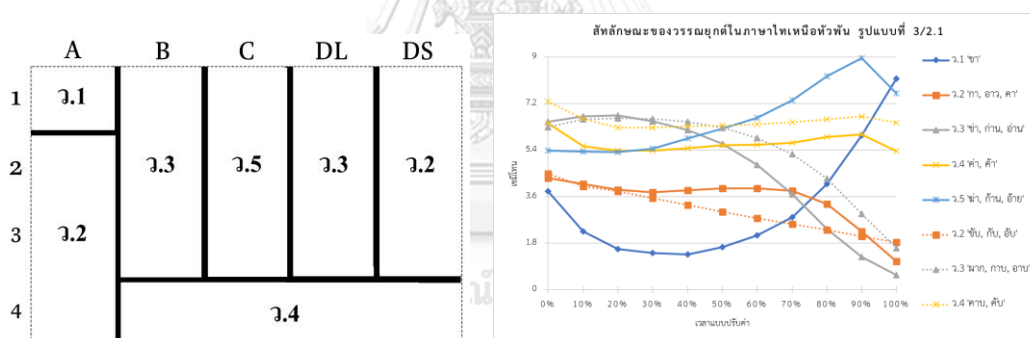
ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 4 ว่า ภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.2 มีวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์คล้ายกับในภาษาไทยเหนือหัวพันที่พูดในบ้านหนองคางและ

บ้านสะแนน เมืองขำเหนือ แขวงหัวพันในงานของ Chamberlain (1984) (ดูภาพที่ 4.21 ในบทที่ 4 หน้า 115) เมื่อเปรียบเทียบวรรณยุกต์และสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์พบว่า ทั้ง 2 ภาษามีเพียงสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในช่อง A1 เท่านั้นที่แตกต่างกัน นั่นคือ วรรณยุกต์ในช่อง A1 เป็นเสียงกลาง-ตก-ขึ้น /325/ ในภาษาไทเหนือหัวพันรูปแบบที่ 3/1.2 แต่เป็นเสียงกลาง-ตกมีการกักที่เส้นเสียง ตอนท้ายในภาษาไทเหนือหัวพันที่พูดในบ้านหนองค้ำงและบ้านสะแนน ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าทั้ง 2 ภาษาน่าจะเป็นภาษาเดียวกัน แต่มีสำเนียงที่แตกต่างกันเนื่องจากมีสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ที่แตกต่างกัน อาจเป็นสำเนียงที่แตกต่างกันมาตั้งแต่ต้นก่อนอพยพหรือย้ายถิ่นฐานเข้ามาในประเทศไทย หรืออาจเป็นสำเนียงที่แตกต่างกันในภายหลังหลังจากเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยแล้ว

7.2 วรรณยุกต์ในภาษากลุ่ม 3/2: ภาษาไทเหนือหัวพันที่มีลักษณะเบี่ยงเบนจากภาษาไทเหนือหัวพัน

ภาษากลุ่ม 3/1 เป็นภาษาไทเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบนจากภาษาไทเหนือหัวพันที่พบในงานวิจัยที่ผ่านมา พบทั้งหมด 7 ภาษากัน ได้แก่ ภาษาไทเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.1 ถึงรูปแบบที่ 3/2.7 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

7.2.1 ภาษาไทเหนือหัวพันที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.1

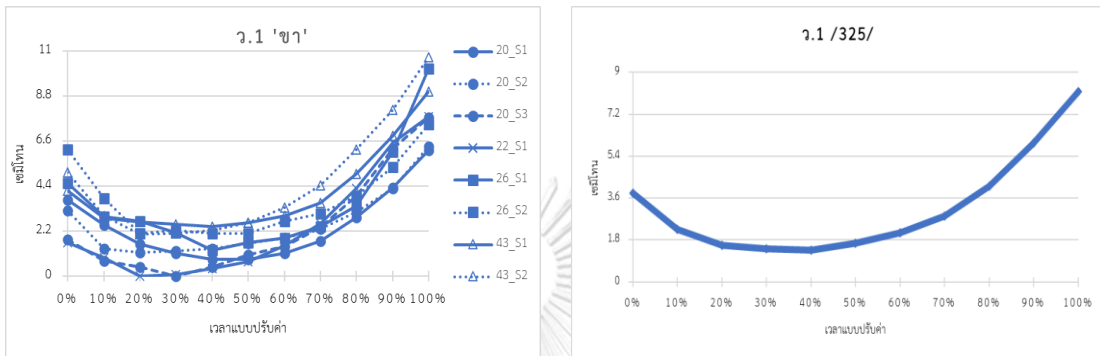
ภาพที่ 7.43 วรรณยุกต์และสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในภาษาไทเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.1

ภาษาไทเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.1 พูดใน 4 จุดเก็บข้อมูล ได้แก่ จุดเก็บข้อมูลที่ 20 (บ.หนองบัว ม.8 ต.หนองแหวน อ.พนมสารคาม) จุดเก็บข้อมูลที่ 22 (บ.โคก ม.9 ต.หนองแหวน อ.พนมสารคาม) จุดเก็บข้อมูลที่ 26 (บ.ป่าไร่ ม.14 ต.หนองแหวน อ.พนมสารคาม) และจุดเก็บข้อมูลที่ 43 (บ.หนองอีโถน ม.12 ต.เกาะขนุน อ.พนมสารคาม) โดยกลุ่มชนที่มีชื่อเรียกตนเองและภาษาว่า “ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ลาวอันเดอ/ลาว/ลาว+ชื่อหมู่บ้านที่อยู่ปัจจุบัน” ผลการวิเคราะห์วรรณยุกต์ในวิธภาษาดังกล่าวจากผู้บอกภาษาเพศหญิงจำนวนรวมทั้งสิ้น 8 คน⁶¹ พบว่า มีรูปแบบ

⁶¹ จุดเก็บข้อมูลที่ 20 จำนวน 3 คน จุดเก็บข้อมูลที่ 22 จำนวน 1 คน จุดเก็บข้อมูลที่ 26 จำนวน 2 คน และจุดเก็บข้อมูลที่ 43 จำนวน 2 คน

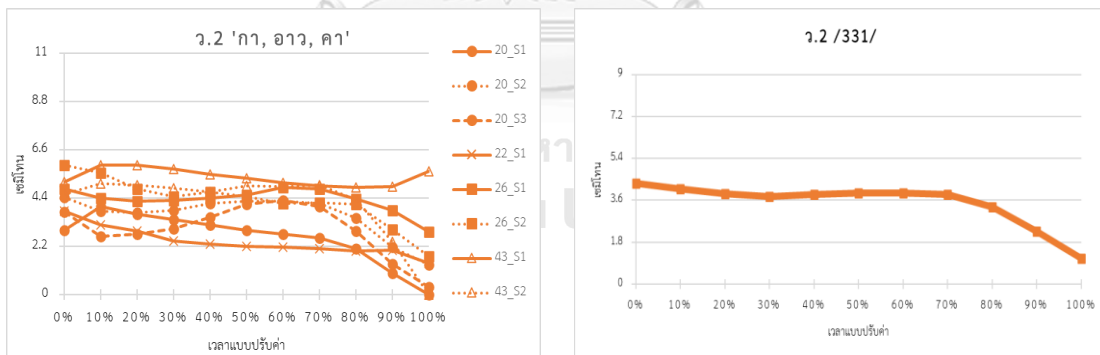
การแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ ดังนี้ A1-234, BCDLDS123-4, B123=DL123, B4=C4=DL4=DS4 และ DS123=A234 (ดูภาพที่ 7.43) เป็นภาษาที่มีวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง ดังนี้

ว.1 (325/A1) ในภาพรวมของผู้บอกภาษา 8 คนเป็นวรรณยุกต์กลาง-ตก-ขึ้น /325/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง A1 เท่านั้น (ดูกราฟแสดงสัญลักษณ์ของเสียง ว.1 ซึ่งวัดจากจุดเริ่มต้นของเสียงสระถึงจุดสิ้นสุดของเสียงสระจากคำทดสอบคำว่า ‘ขา’ ในภาพที่ 7.44)

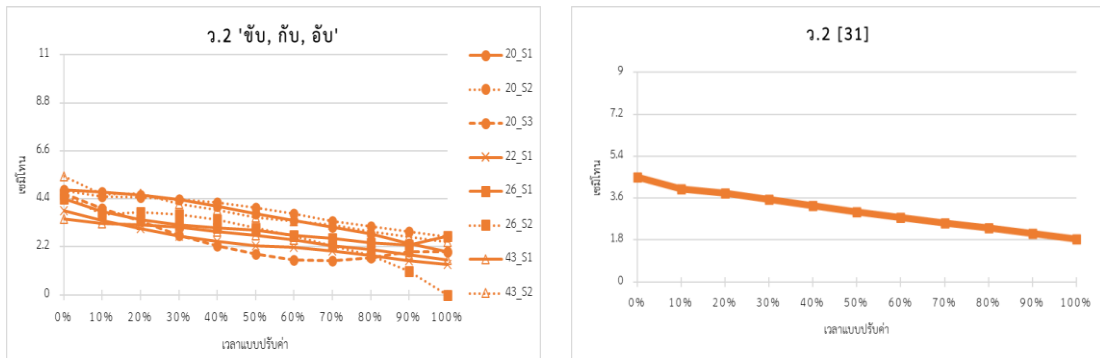
ภาพที่ 7.44 สัญลักษณ์ของเสียง ว.1 ในภาษาไทยเหนือหัวพื้น รูปแบบที่ 3/2.1

ว.2 (331/A234 และ DS123) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์กลางระดับ-ตก /331/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง A234 เมื่อปรากฏในพยางค์ตายสระเสียงสั้นในช่อง DS123 เป็นเสียงกลาง-ตก [31] ดังแสดงในภาพที่ 7.45 และ 7.46 ตามลำดับ

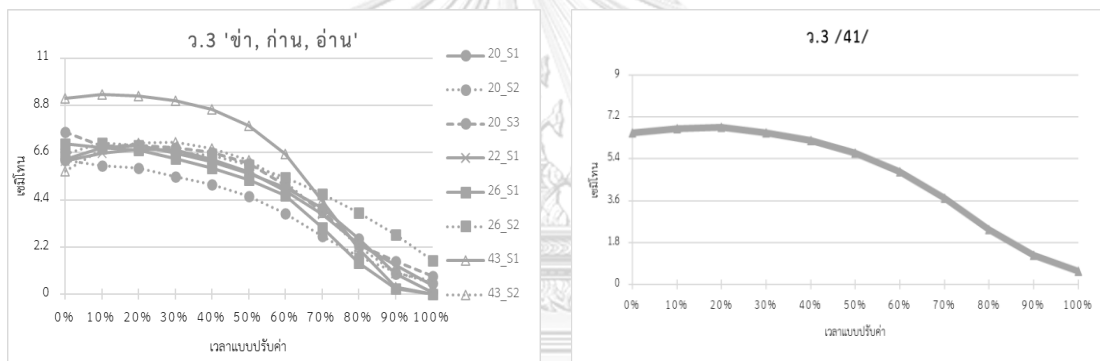
ภาพที่ 7.45 สัญลักษณ์ของเสียง ว.2 ในพยางค์เป็นภาษาไทยเหนือหัวพื้น รูปแบบที่ 3/2.1

จากภาพที่ 7.45 จะเห็นได้ว่ากราฟแสดงสัญลักษณ์ของเสียง ว.2 ของผู้บอกภาษาคนที่ 1 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 43 (43_S1) มีค่าเฮมิโตนตั้งแต่ช่วง 80% ขึ้นไปมากกว่าของผู้บอกภาษาคนอื่น ๆ และมีทิศทางการขึ้น-ตกของเสียงวรรณยุกต์โดยเฉพาะในช่วง 80% ขึ้นไป แตกต่างจากผู้บอกภาษาคนอื่น ผู้วิจัยจึงไม่นำค่าเฮมิโตนของผู้บอกภาษาคงกล่าวมาเฉลี่ยรวมในกราฟด้านขวา

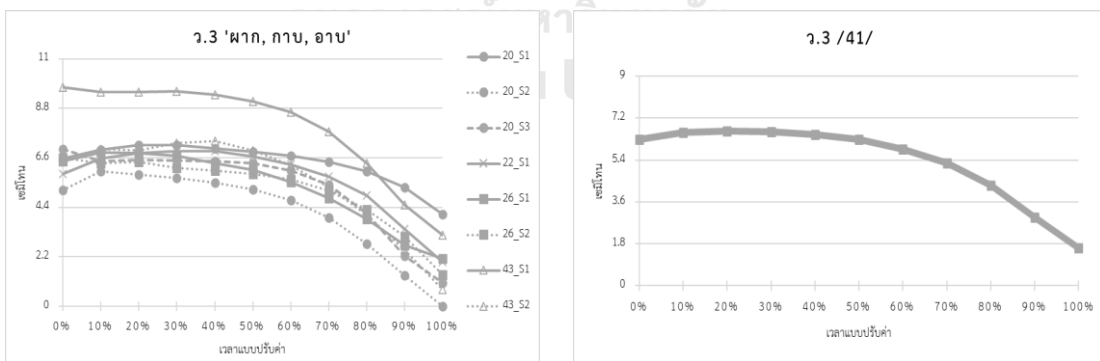

ภาพที่ 7.46 สัทลักษณะของเสียง ว.2 ในพยางค์ตายภาษาไทยเหนือหัวพื้น รูปแบบที่ 3/2.1

ว.3 (41/B123 และ DL123) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างสูง-ตก /41/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง B123 และในพยางค์ตายสระเสียงยาวในช่อง DL123 ดังแสดงในภาพที่ 7.47 และ 7.48 ตามลำดับ

ภาพที่ 7.47 สัทลักษณะของเสียง ว.3 ในพยางค์เป็นภาษาไทยเหนือหัวพื้น รูปแบบที่ 3/2.1

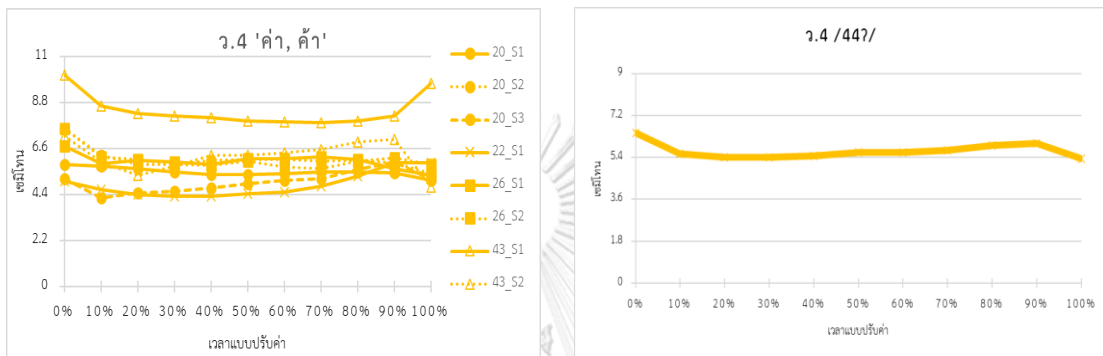

ภาพที่ 7.48 สัทลักษณะของเสียง ว.3 ในพยางค์ตายภาษาไทยเหนือหัวพื้น รูปแบบที่ 3/2.1

กราฟแสดงสัทลักษณะของเสียง ว.3 ที่ปรากฏในพยางค์เป็นในภาพที่ 7.47 และในพยางค์ตายในภาพที่ 7.48 ด้านขวา มาจากค่าเฉลี่ยเซมิโตนของผู้บอกภาษา 7 คน ไม่รวมผู้บอกภาษาคนที่ 1 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 43 (43_S1) เนื่องจากผู้บอกภาษาคงดังกล่าวมีค่าเซมิโตนมากกว่าของผู้บอกภาษา

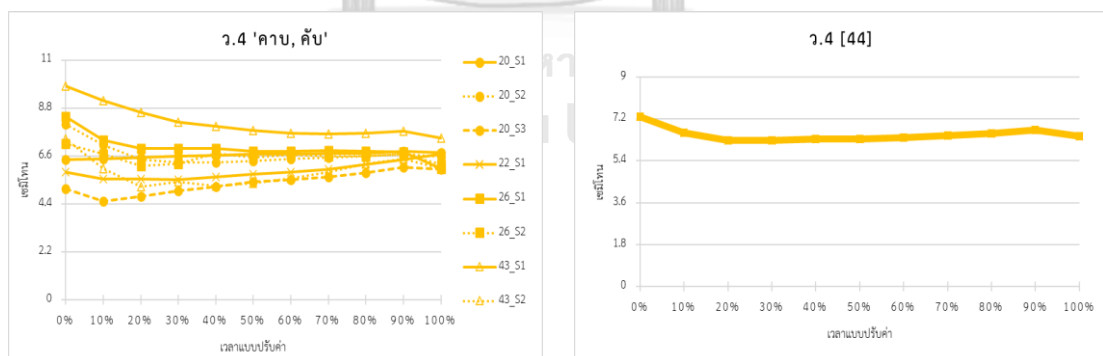
คนอื่น ๆ อย่งเห็นได้ชัด โดยเฉพาะช่วง 0% – 60% ของเสียงวรรณยุกต์ในพยางค์เป็นและช่วง 0% – 70% ของเสียงวรรณยุกต์ในพยางค์ตาย ซึ่งวัดและวิเคราะห์จากส่วนที่เป็นเสียงก้องทั้งหมด

ว.4 (447/B4 C4 DL4 และ DS4) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างสูงระดับ มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย /447/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง B4 และ C4 และเมื่อปรากฏในพยางค์ตายในช่อง DL4 และ DS4 เป็นเสียงค่อนข้างสูงระดับ ไม่มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [44] ดังแสดงในภาพที่ 7.49 และ 7.50 ตามลำดับ

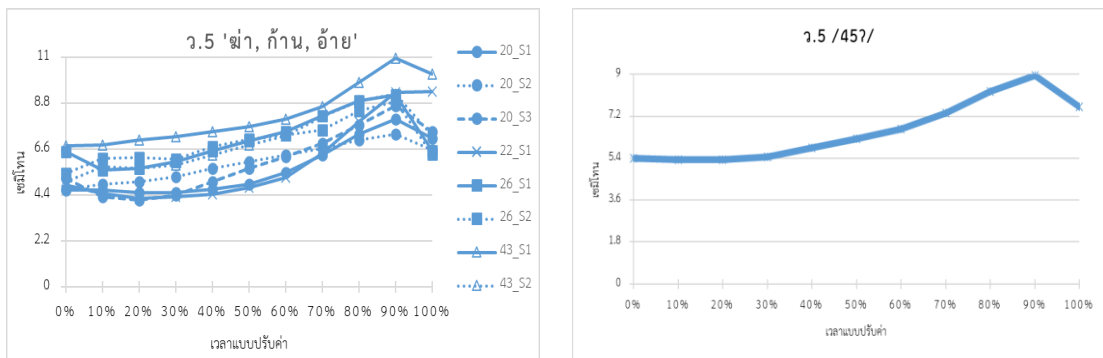
ภาพที่ 7.49 สัทลักษณะของเสียง ว.4 ในพยางค์เป็นภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.1

จากภาพที่ 7.49 ด้านซ้าย จะเห็นได้ว่ากราฟแสดงสัทลักษณะของเสียง ว.4 ในพยางค์เป็นของผู้บอกภาษาคนที่ 1 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 43 (43_S1) มากกว่าผู้บอกภาษาคนอื่น ๆ นอกจากนี้ ช่วง 10% สุดท้ายของเสียงวรรณยุกต์ยังมีทิศทางการขึ้น-ตกแตกต่างจากของผู้บอกภาษาคนอื่นด้วย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงไม่นำค่าเอมิโตนของผู้บอกภาษาคงดังกล่าวมาเฉลี่ยรวมในกราฟด้านขวา

ภาพที่ 7.50 สัทลักษณะของเสียง ว.4 ในพยางค์ตายภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.1

ว.5 (457/C123) ในภาพรวมของผู้บอกภาษา 8 คนเป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างสูง-ขึ้น มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย /457/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง C123 เท่านั้น (ดูกราฟแสดงสัทลักษณะของเสียง ว.5 ซึ่งวัดจากจุดเริ่มต้นของเสียงสระถึงจุดสิ้นสุดของเสียงสระจากคำทดสอบคำว่า ‘ฆ่า, ก้าน, อ้าย’ ในภาพที่ 7.51)

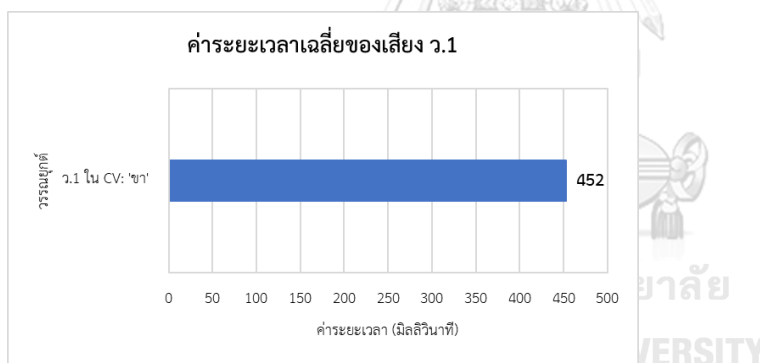

ภาพที่ 7.51 สัทลักษณะของเสียง ว.5 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.1

ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.1

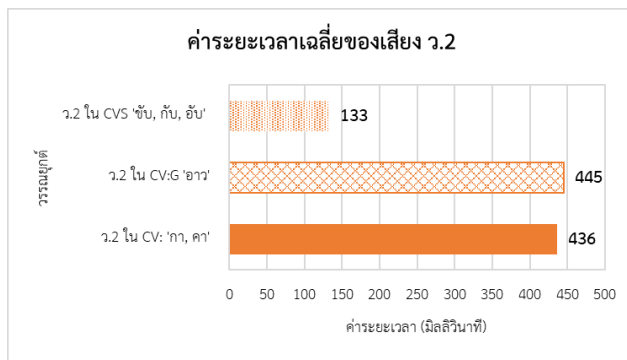
ผลการวัดและวิเคราะห์ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียงในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเป็ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.1 มีดังนี้

เสียง ว.1 เป็นเสียง /325/ ปรากฏในช่อง A1 มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ประมาณ 452 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 7.52 ค่าระยะเวลาดังกล่าววัดจากจุดเริ่มต้นของเสียงสระถึงจุดสิ้นสุดของเสียงสระในคำทดสอบคำว่า 'ขา' บันทึกเสียงจากผู้บอกภาษาเพศหญิง 8 คน

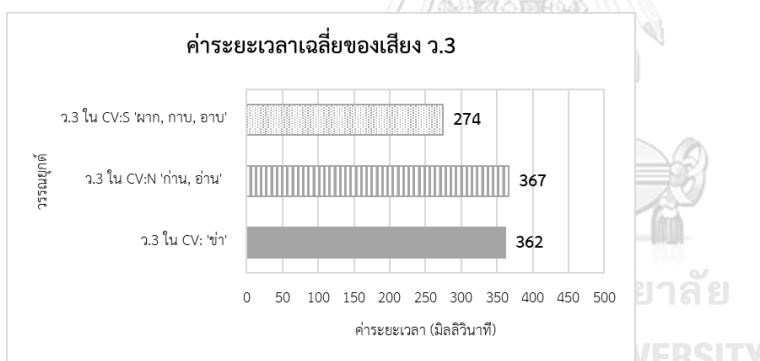
ภาพที่ 7.52 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.1 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.1

เสียง ว.2 เป็นเสียง /331/ ปรากฏในช่อง A234 และ DS123 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.2 ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:G มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์มากที่สุดประมาณ 445 มิลลิวินาที รองลงมาคือ 436 มิลลิวินาทีในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: และน้อยที่สุดในโครงสร้างพยางค์แบบ CVS ประมาณ 133 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 7.53

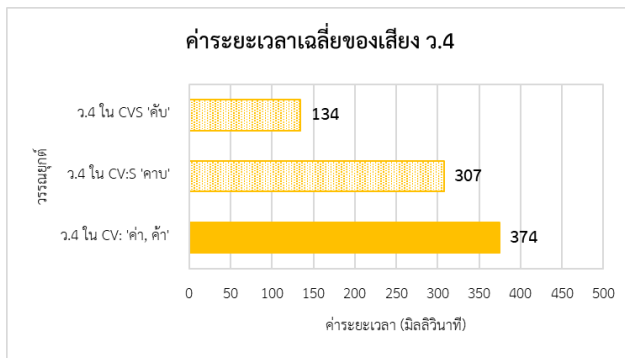
ภาพที่ 7.53 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.2 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.1

เสียง ว.3 เป็นเสียง /41/ ปรากฏในช่อง B123 และ DL123 ผลการวัดและวิเคราะห์ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.3 ในคำทดสอบที่มีโครงสร้างพยางค์ 3 แบบ คือ CV:, CV:N และ CV:S พบว่า ว.3 ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:N มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์มากที่สุดประมาณ 367 มิลลิวินาทีใกล้เคียงกับ ว.3 ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: ซึ่งมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยประมาณ 362 มิลลิวินาที และน้อยที่สุดในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:S ประมาณ 274 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 7.54

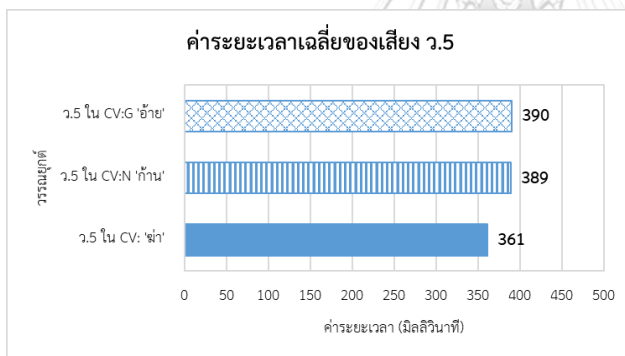
ภาพที่ 7.54 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.3 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.1

เสียง ว.4 เป็นเสียง /447/ ปรากฏในช่อง B4, C4, DL4 และ DS4 ผลการศึกษาค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.4 ในคำทดสอบที่มีโครงสร้างพยางค์แบบ CV:, CV:S และ CVS พบว่า ว.4 ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากที่สุดประมาณ 374 มิลลิวินาที รองลงมา คือ 307 มิลลิวินาทีในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:S และน้อยที่สุดในโครงสร้างพยางค์แบบ CVS ประมาณ 134 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 7.55

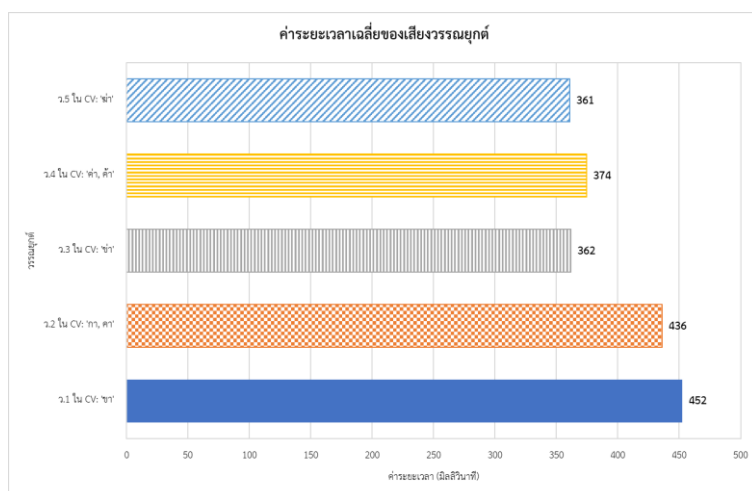
ภาพที่ 7.55 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.4 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.1

เสียง ว.5 เป็นเสียง /457/ ปรากฏในช่อง C123 เท่านั้น จากการวัดและวิเคราะห์ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.5 ในคำทดสอบที่มีโครงสร้างพยางค์แบบ CV:, CV:N และ CV:G พบว่าเสียง ว.5 ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:G และ CV:N มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์มากที่สุดใกล้เคียงกัน คือ ประมาณ 390 มิลลิวินาที และ 389 มิลลิวินาที ตามลำดับ เสียง ว.5 ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยน้อยที่สุดประมาณ 361 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 7.56

ภาพที่ 7.56 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.5 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.1

เมื่อเปรียบเทียบค่าระยะเวลาเฉลี่ยของวรรณยุกต์ทั้ง 5 หน่วยเสียงเฉพาะในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: เท่านั้น พบว่า ว.1 (325/A1) มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากที่สุดประมาณ 452 มิลลิวินาที รองลงมาคือ ว.2 (331/A234=DS123) ประมาณ 436 มิลลิวินาที ว.4 (447/B4=C4=DL4=DS4) ประมาณ 374 มิลลิวินาที และพบว่า ว.3 (41/B123=DL123) และ ว.5 (457/C123) มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์น้อยที่สุดประมาณ 362 มิลลิวินาที และ 361 มิลลิวินาที ตามลำดับ ดังแสดงในภาพที่ 7.57

ภาพที่ 7.57 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.1

เมื่อสังเกตพฤติกรรมค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์ซึ่งเป็นหนึ่งในองค์ประกอบของสัทลักษณะของวรรณยุกต์ พบว่า ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.1 วรรณยุกต์กลาง-ตก-ขึ้นมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากที่สุด วรรณยุกต์ค่อนข้างสูง-ขึ้นที่มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้ายมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยน้อยที่สุดใกล้เคียงกับวรรณยุกต์ค่อนข้างสูง-ตก เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.1 กับภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1 พบว่า มีทั้งพฤติกรรมที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องกัน กล่าวคือ ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.1 วรรณยุกต์กลาง-ตก-ขึ้นมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากกว่าวรรณยุกต์กลางระดับ-ตก แต่ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1 วรรณยุกต์กลาง-ตก-ขึ้นมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยน้อยกว่าวรรณยุกต์กลางระดับ-ตก สำหรับพฤติกรรมค่าระยะเวลาของวรรณยุกต์ที่สอดคล้องกัน คือ วรรณยุกต์ค่อนข้างสูง/กลาง-ขึ้นที่มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย ทั้ง 2 วิธภาษามีค่าระยะเวลาเฉลี่ยน้อยที่สุด โดยมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยน้อยกว่าวรรณยุกต์ค่อนข้างสูง-ตก แตกต่างจากพฤติกรรมค่าระยะเวลาของวรรณยุกต์ที่พบในภาษากลุ่มพวน ซึ่งพบว่าวรรณยุกต์ค่อนข้างสูง-ตกมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยน้อยกว่าวรรณยุกต์กลาง-ขึ้นที่มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย

สรุปผลการศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.1 พบว่า เป็นภาษามีวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง ได้แก่

ว.1 (A1) เป็นเสียง /325/ เช่น /hu:³²⁵/ ‘หู’, /sɔŋ³²⁵/ ‘สอง’, ฯลฯ

ว.2 (A234=DS123) เป็นเสียง /331/ เช่น /dɛŋ³³¹/ ‘แดง’, /wat³¹/ ‘หวัด’, ฯลฯ

ว.3 (B123=DL123) เป็นเสียง /41/ เช่น /kʰaj⁴¹/ ‘ไข่’, /bat⁴¹/ ‘ขาด’, ฯลฯ

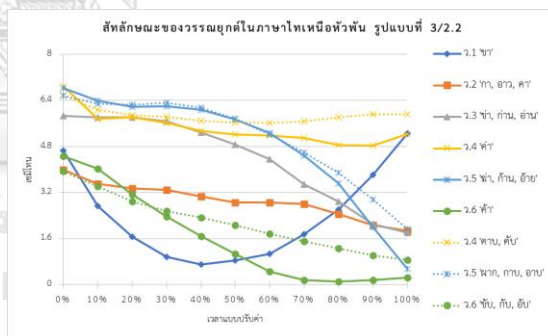
ว.4 (B4=C4=DL4=DS4) เป็นเสียง /447/ เช่น /pʰɔ:⁴⁴⁷/ ‘พ่อ’, /maj⁴⁴⁷/ ‘ไม้’, /kʰat⁴⁴/ ‘ขาด’, ฯลฯ

ว.5 (C123) เป็นเสียง /457/ เช่น /ha:⁴⁵⁷/ ‘ห้า’, /pa:⁴⁵⁷/ ‘ป่า’, /tom⁴⁵⁷/ ‘ต้ม’, ฯลฯ

ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าภาษาไทยเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.1 มีวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์คล้ายในภาษาไทยเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.1 ยกเว้นวรรณยุกต์ที่ปรากฏในช่อง C4 เท่านั้นที่มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์แตกต่างกันจึงทำให้เกิดรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่แตกต่างกัน กล่าวคือ วรรณยุกต์ในช่อง C4 เป็นเสียง /447/ ในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.1 โดยมีวรรณยุกต์ในช่องดังกล่าวเป็นเสียงเดียวกับวรรณยุกต์ในช่อง B4, DL4 และ DS4 แต่ในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.1 มีวรรณยุกต์ในช่อง C4 เป็นเสียง /317/ หรือ /247/ โดยมีเสียงวรรณยุกต์ในช่อง C4 เป็นคนละหน่วยเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง B4, DL4 และ DS4 ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.1 อาจมีวรรณยุกต์ที่เบี่ยงเบนจากภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.1 หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ อาจเกิดการเปลี่ยนแปลงของเสียงวรรณยุกต์ในช่อง C4 จากเสียง /317/ หรือ /247/ กลายเป็นเสียง /447/ เนื่องด้วยอิทธิพลของภาษาไทยถิ่นกลางหรืออาจเกิดจากการแปรและการเปลี่ยนแปลงของภาษาที่เป็นปัจจัยภายในตัวภาษาเอง

7.2.2 ภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.2

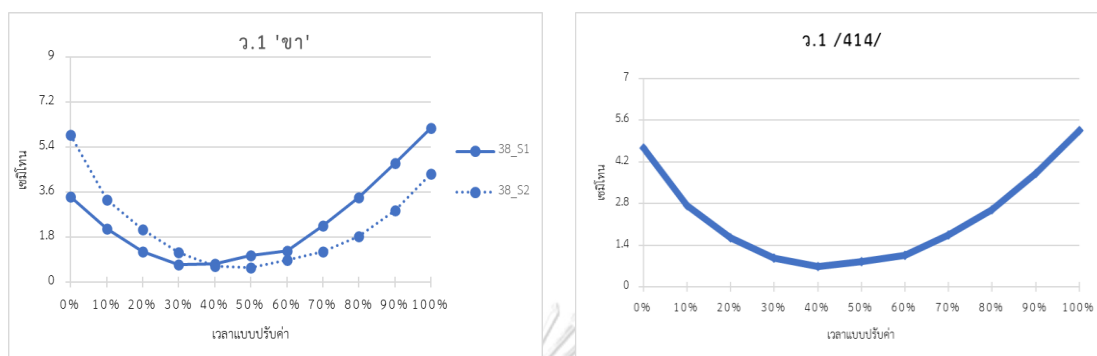
	A	B	C	DL	DS
1	ว.1				
2		ว.3	ว.5		ว.6
3	ว.2				
4		ว.4	ว.6	ว.4	

ภาพที่ 7.58 วรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.2

ภาษาไทยเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.2 พบในจุดเก็บข้อมูลที่ 38 บ้านหินดาษ หมู่ 11 ตำบลเกาะขนุน อำเภอพนมสารคาม โดยกลุ่มชนที่มีชื่อเรียกตนเองและภาษาว่า “ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ลาวอันเดอ/ลาว/ลาว+ชื่อหมู่บ้านที่อยู่ปัจจุบัน” เช่นเดียวกับภาษาไทยเหนือหัวพันวิธภาษาอื่น ๆ ที่ได้กล่าวไปแล้ว ผลการวิเคราะห์รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในวิธภาษานี้จากตัวแทนผู้บอกภาษาเพศหญิงจำนวน 2 คน พบว่า มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ ดังนี้ A1-234, BCDLDS123-4, B4=DL4=DS4, C123=DL123 และ DS123=C4 (ดูภาพที่ 7.58) เป็นภาษาที่มีวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง ดังนี้

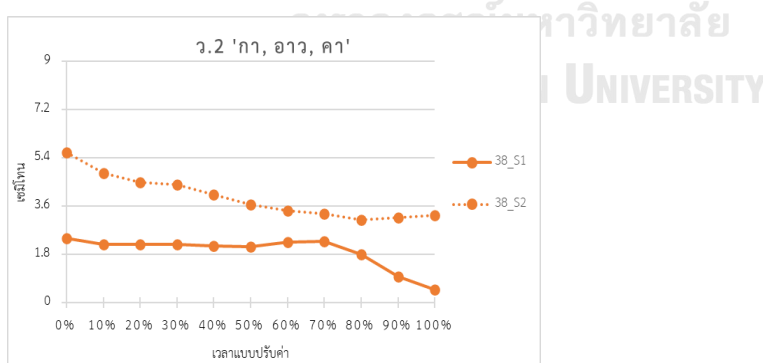
ว.1 (414/A1) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างสูง-ตก-ขึ้น /414/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง A1 เท่านั้น (ดูกราฟแสดงสัญลักษณ์ของเสียง ว.1 ซึ่งวัดจากจุดเริ่มต้นของเสียงสระถึงจุดสิ้นสุดของเสียงสระจากคำทดสอบคำว่า ‘ขา’ ในภาพที่ 7.59)

ภาพที่ 7.59 สัญลักษณ์ของเสียง ว.1 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.2

น่าสังเกตว่า เสียง ว.1 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.2 มีทิศทางการขึ้น-ตกของเสียงวรรณยุกต์เหมือนในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1 รูปแบบที่ 3/1.2 และรูปแบบที่ 3/2.1 นั่นคือเป็นเสียงตก-ขึ้นเหมือนกัน แต่มีจุดเริ่มต้นของเสียงวรรณยุกต์สูงกว่าในภาษาไทยเหนือหัวพันวิธภาษาอื่น

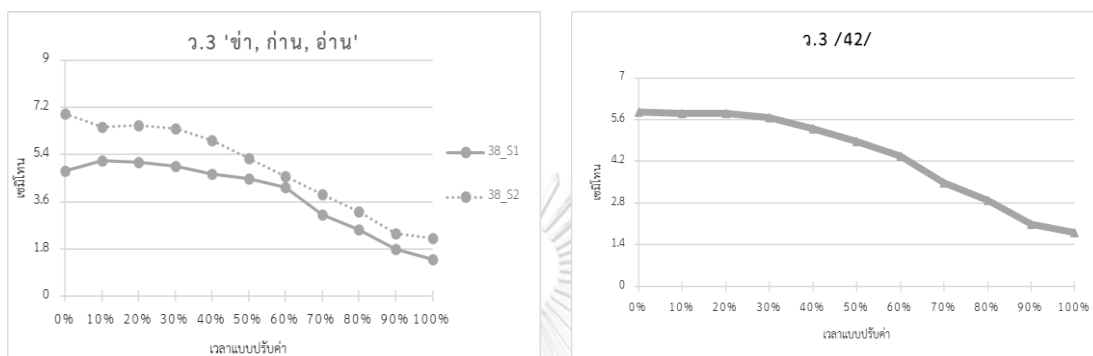
ว.2 (221/32/A234) เป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างต่ำระดับ-ตก /221/ หรือกลางเลื่อนลง /32/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง A234 เท่านั้น เป็นเสียงค่อนข้างต่ำระดับ-ตกในผู้บอกภาษาคนที่ 1 แต่เป็นเสียงกลางเลื่อนลงในผู้บอกภาษาคนที่ 2 (ดูกราฟแสดงสัญลักษณ์ของเสียง ว.2 ซึ่งวัดจากจุดเริ่มต้นของเสียงก้องถึงจุดสิ้นสุดของเสียงก้องจากคำทดสอบคำว่า ‘กา, อาว, คา’ ในภาพที่ 7.60)

ภาพที่ 7.60 สัญลักษณ์ของเสียง ว.2 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.2

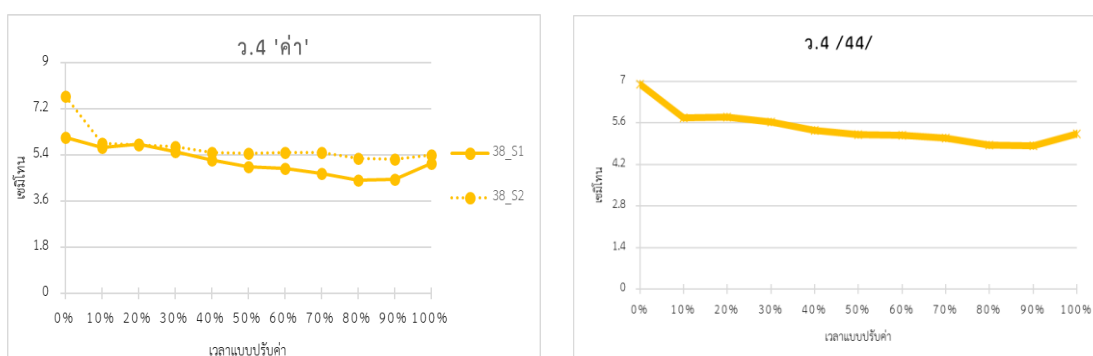
จากภาพที่ 7.60 จะเห็นได้ว่า ผู้วิจัยไม่ได้นำเสนอกราฟด้านขวาเหมือนการนำเสนอในวรรณยุกต์อื่น ๆ เนื่องจากกราฟแสดงสัญลักษณ์ของเสียง ว.2 ของผู้บอกภาษา 2 คนมีทิศทางการขึ้น-ตกของเสียงวรรณยุกต์แตกต่างกัน จึงไม่ได้นำค่าเซมิโตนของผู้บอกภาษา 2 คนมาเฉลี่ยรวมกัน

ว.3 (42/B123) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างสูง-ตก /42/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง B123 เท่านั้น (ดูกราฟแสดงสัญลักษณ์ของเสียง ว.3 ซึ่งวัดจากจุดเริ่มต้นของเสียงก้องถึงจุดสิ้นสุดของเสียงก้องในคำทดสอบคำว่า 'ข้า, กำน, อำน' ในภาพที่ 7.61) ผู้วิจัยสังเกตว่าเสียง ว.3 มีทิศทางการขึ้น-ตกของเสียงวรรณยุกต์เหมือนในภาษาไทยเหนือหัวพันทั้ง 3 วิธภาษาที่ได้กล่าวไปแล้วในตอนต้น นั่นคือ เป็นเสียงค่อนข้างสูง-ตกเหมือนกัน

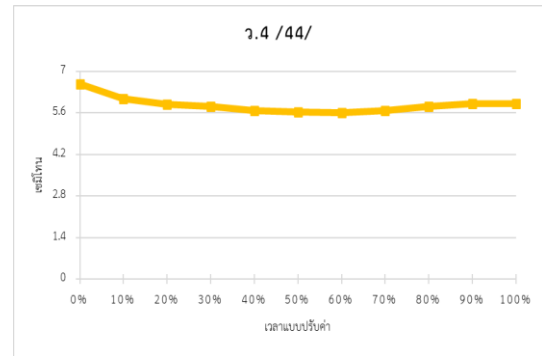
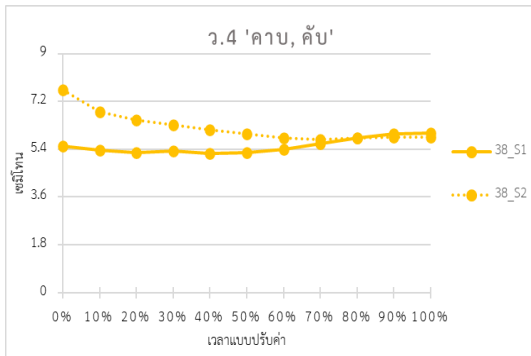

ภาพที่ 7.61 สัญลักษณ์ของเสียง ว.3 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.2

ว.4 (44/B4 DL4 และ DS4) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างสูงระดับ /44/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง B4 และในพยางค์ตายในช่อง DL4 และ DS4 (ดูกราฟแสดงสัญลักษณ์ของเสียง ว.4 ในพยางค์เป็นในภาพที่ 7.62 และในพยางค์ตายในภาพที่ 7.63) เสียง ว.4 ซึ่งปรากฏในช่อง B4 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.2 มีสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์คล้ายในภาษาไทยเหนือหัวพันรูปแบบที่ 3/1.1 และรูปแบบที่ 3/2.1 นั่นคือ เป็นเสียงค่อนข้างสูงระดับเหมือนกัน แต่ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1 และรูปแบบที่ 3/2.1 มี ว.4 ซึ่งปรากฏในช่อง B4 เป็นเสียงค่อนข้างสูงระดับ มีการกักที่เส้นเสียงในตอนท้าย

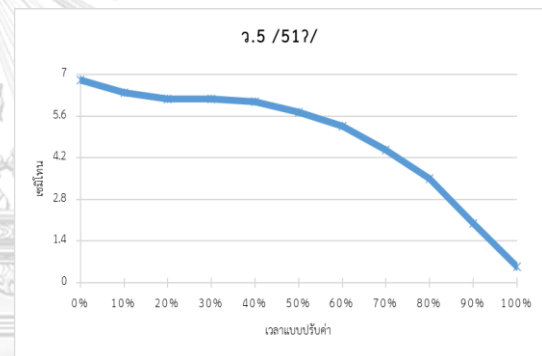
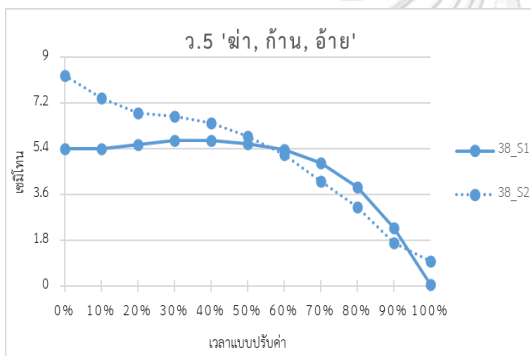

ภาพที่ 7.62 สัญลักษณ์ของเสียง ว.4 ในพยางค์เป็นภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.2

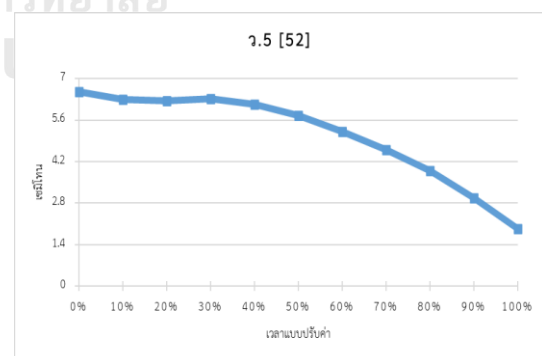
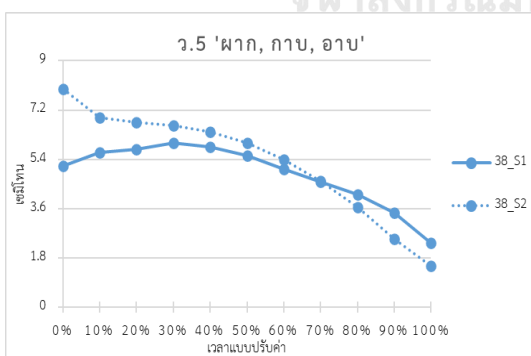

ภาพที่ 7.63 สัทลักษณะของเสียง ว.4 ในพยางค์ตายภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.2

ว.5 (517/C123 และ DL123) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์สูง-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย /517/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง C123 (ดูภาพที่ 7.64) เมื่อเสียง ว.5 ปรากฏในพยางค์ตายในช่อง DL123 เป็นเสียงสูง-ตก ไม่มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [52] (ดูภาพที่ 7.64)

ภาพที่ 7.64 สัทลักษณะของเสียง ว.5 ในพยางค์เป็นภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.2

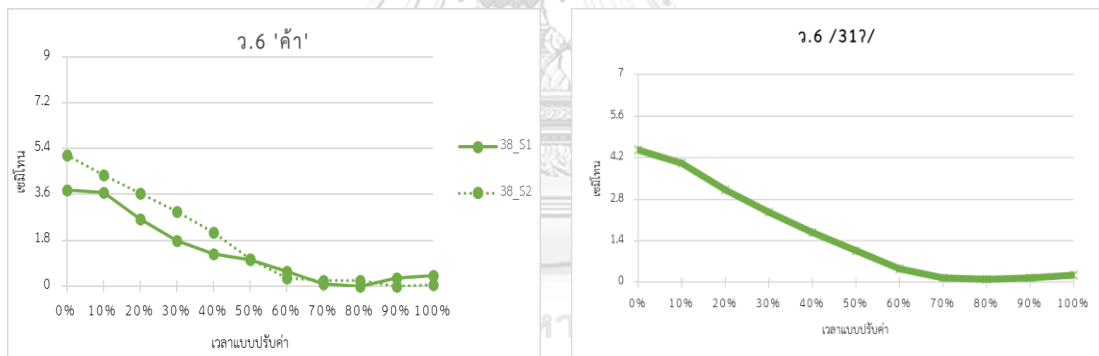

ภาพที่ 7.65 สัทลักษณะของเสียง ว.5 ในพยางค์ตายภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.2

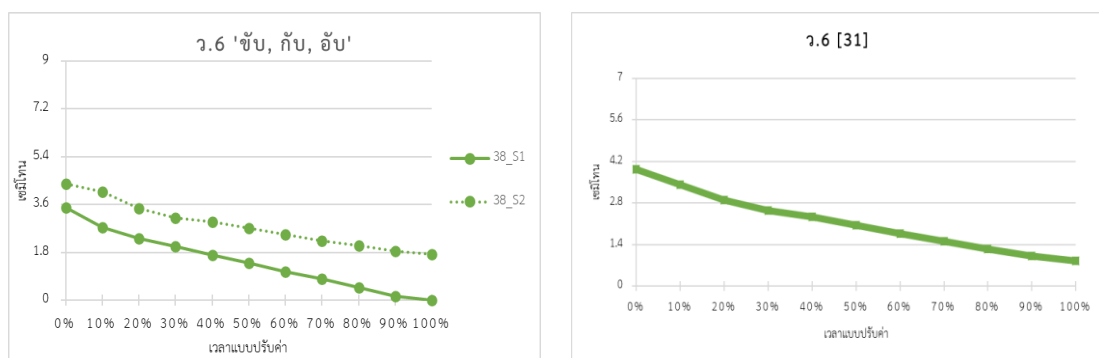
น่าสังเกตว่า เสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏในช่อง C123 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.2 มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์แตกต่างจากในภาษาไทยเหนือหัวพันทั้ง 3 วิธภาษา กล่าวคือ วรรณยุกต์ในช่อง C123 เป็นเสียง /517/ ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.2 แต่เป็นเสียง /357/ ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1 และรูปแบบที่ 3/1.2 และเป็นเสียง /457/ ในภาษาไทยเหนือหัวพัน

รูปแบบที่ 3/2.1 ผู้วิจัยสังเกตว่าเสียงวรรณยุกต์ในช่อง C123 และ DL123 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.2 ซึ่งเป็นเสียงสูง-ตกมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย มีลักษณะคล้ายกับวรรณยุกต์ในภาษาลาวที่มีลักษณะเป็ยงเบน รูปแบบที่ 1/2.1 ซึ่งพูดกันในจุดเก็บข้อมูลที่ 31 บ้านหนองปรือ หมู่ 9 ตำบลเกาะขนุน อำเภอพนมสารคาม เป็นไปได้ว่า ภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเป็ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.2 อาจยืมเสียงวรรณยุกต์ในช่อง C123 และ DL123 มาจากภาษาลาวที่วรรณยุกต์มีลักษณะเป็ยงเบน รูปแบบที่ 1/2.1 จากการสัมภาษณ์คนในหมู่บ้านหินดาช และบ้านหนองปรือ ตำบลเกาะขนุน อำเภอพนมสารคาม ทำให้ทราบว่ามียุคคนลาวจำนวนหนึ่งจากบ้านหนองปรือย้ายไปตั้งถิ่นฐานอยู่ในบ้านหินดาช จึงเป็นไปได้ว่าภาษาไทยเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเป็ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.2 อาจได้รับอิทธิพลจากภาษาลาวที่วรรณยุกต์มีลักษณะเป็ยงเบน รูปแบบที่ 1/2.1

ว.6 (317/C4 และ DS123) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์กลาง-ตก มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย /317/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง C4 ดังแสดงในภาพที่ 7.66 และเมื่อปรากฏในพยางค์เป็นสระสั้นในช่อง DS123 เป็นเสียงกลาง-ตก ไม่มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [31] ดังแสดงในภาพที่ 7.67

ภาพที่ 7.66 สัทลักษณะของเสียง ว.6 ในพยางค์เป็นภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.2

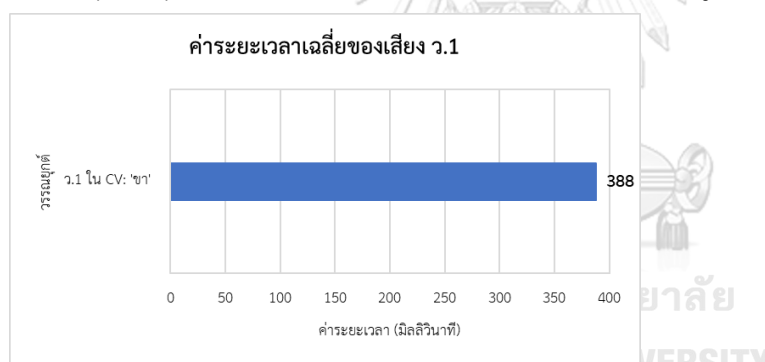
ภาพที่ 7.67 สัทลักษณะของเสียง ว.6 ในพยางค์ตายภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.2

ผู้วิจัยสังเกตว่าเสียงวรรณยุกต์ซึ่งปรากฏในช่อง C4 มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์เหมือนกับในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1 และรูปแบบที่ 3/1.2 นั่นคือ เป็นเสียงกลาง-ตกมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้ายเหมือนกัน อย่างไรก็ตาม ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1 และรูปแบบที่ 3/1.2 มีวรรณยุกต์ในช่อง C4 อีกรูปแปรหนึ่ง คือ เสียง [24ʔ] และ [34ʔ] ตามลำดับ ผลการศึกษาดังกล่าวจึงช่วยยืนยันข้อสันนิษฐานของผู้วิจัยที่ว่า รูปแปร [24ʔ] และ [34ʔ] ของเสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏในช่อง C4 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1 และรูปแบบที่ 3/1.2 น่าจะเป็นรูปแปรใหม่ที่ได้รับอิทธิพลมาจากภาษาไทยถิ่นกลาง

ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.2

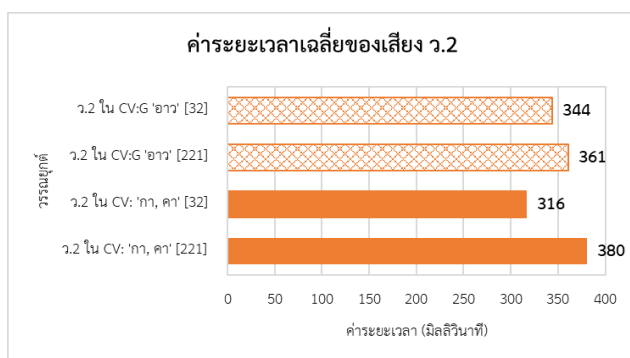
ผลการวัดและวิเคราะห์ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียงในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเปียงเบน รูปแบบที่ 3/2.2 มีดังนี้

เสียง ว.1 เป็นเสียง /414/ ปรากฏในช่อง A1 มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ประมาณ 388 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 7.68 ค่าระยะเวลาดังกล่าววัดจากจุดเริ่มต้นของเสียงสระถึงจุดสิ้นสุดของเสียงสระในคำทดสอบคำว่า ‘ขา’ (เก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาเพศหญิง 2 คน)

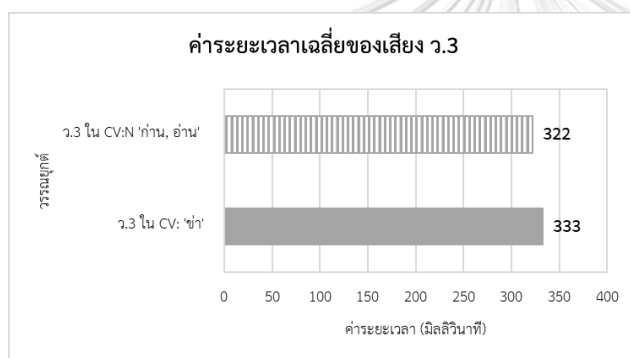
ภาพที่ 7.68 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.1 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.2

เสียง ว.2 ปรากฏในช่อง A234 เป็นเสียง [221] ในผู้บอกภาษาคนที่ 1 และเป็นเสียง [32] ในผู้บอกภาษาคนที่ 2 เมื่อเปรียบเทียบค่าระยะเวลาของเสียง ว.2 ทั้ง 2 รูปแปรที่ปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: และ CV:G พบว่า รูปแปร [221] ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: และโครงสร้างพยางค์แบบ CV:G มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากที่สุด ประมาณ 380 มิลลิวินาที และ 361 มิลลิวินาที ตามลำดับ รองลงมาคือ รูปแปร [32] ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:G และ CV: มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยประมาณ 344 มิลลิวินาที และ 316 มิลลิวินาที ตามลำดับ ดังแสดงในภาพที่ 7.69

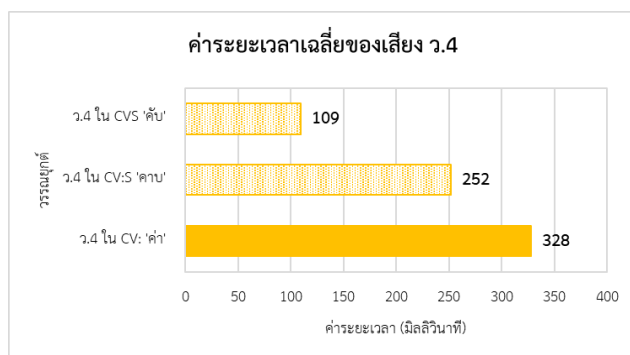
ภาพที่ 7.69 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.2 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.2

เสียง ว.3 เป็นเสียง /42/ ปรากฏในช่อง B123 เมื่อปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากกว่าเมื่อปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:N ประมาณ 333 มิลลิวินาที และ 322 มิลลิวินาที ตามลำดับ ดังแสดงในภาพที่ 7.70

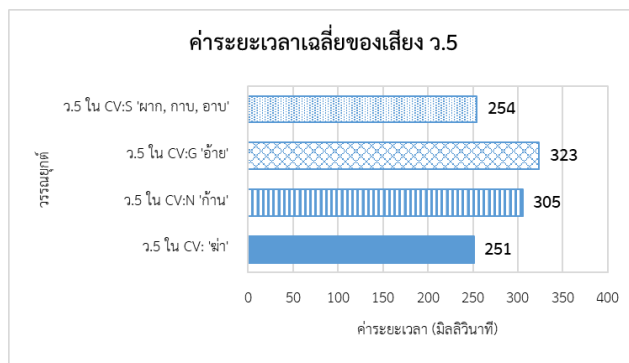
ภาพที่ 7.70 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.3 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.2

เสียง ว.4 เป็นเสียง /44/ ปรากฏในช่อง B4, DL4 และ DS4 เมื่อปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากที่สุดประมาณ 328 มิลลิวินาที รองลงมาในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:S ประมาณ 252 มิลลิวินาที และน้อยที่สุดในโครงสร้างพยางค์แบบ CVS ประมาณ 109 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 7.71

ภาพที่ 7.71 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.4 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.2

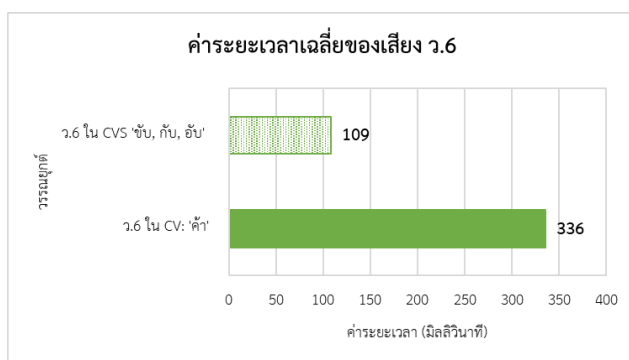
เสียง ๖.5 เป็นเสียง /517/ ปรากฏในช่อง C123 และ DL123 เมื่อปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:G มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากที่สุดประมาณ 323 มิลลิวินาที รองลงมา คือ ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:N ประมาณ 305 มิลลิวินาที โครงสร้างพยางค์แบบ CV:S ประมาณ 254 มิลลิวินาที และน้อยที่สุดในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: ประมาณ 251 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 7.72

ภาพที่ 7.72 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ๖.5 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.2

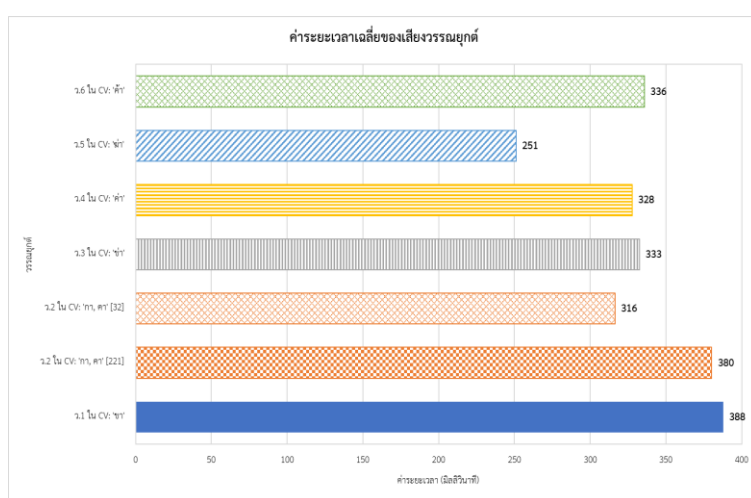
น่าสังเกตว่า เสียง ๖.5 เมื่อปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยน้อยกว่าเมื่อปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:S ทั้งนี้เนื่องจากเสียง ๖.5 ในพยางค์เป็นซึ่งวัดและวิเคราะห์จากคำทดสอบคำว่า 'ฆ่า' เป็นเสียงสูง-ตกมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย แต่เสียง ๖.5 ซึ่งปรากฏในพยางค์ตายในช่อง DL123 วัดและวิเคราะห์จากคำทดสอบคำว่า 'ผาก, กาบ, อาบ' เป็นเสียงสูง-ตกไม่มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นเพราะอิทธิพลของเสียงกักที่เส้นเสียงตอนท้ายที่ส่งผลให้ค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์ดังกล่าวน้อยกว่าในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:S ซึ่งไม่มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย

เสียง ๖.6 เป็นเสียง /317/ ปรากฏในช่อง C4 และ DS123 เมื่อปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยประมาณ 336 มิลลิวินาที และเมื่อปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CVS มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยประมาณ 109 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 7.73

ภาพที่ 7.73 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ๖.6 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.2

เมื่อเปรียบเทียบค่าระยะเวลาเฉลี่ยของวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียงเฉพาะในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: จะพบว่า ว.1 (414/A1) มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากที่สุดประมาณ 388 มิลลิวินาที รองลงมาคือ ว.2 (A234) รูปแปร [221] ประมาณ 380 มิลลิวินาที ว.6 (317/C4=DS123) ประมาณ 336 มิลลิวินาที ใกล้เคียงกับ ว.3 (42/B123) ประมาณ 333 มิลลิวินาที รองลงมา คือ ว.4 (44/B4=DL4=DS4) ประมาณ 328 มิลลิวินาที ว.2 (A234) รูปแปร [32] ประมาณ 316 มิลลิวินาที และน้อยที่สุดคือ ว.5 (517/C123=DL123) มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ประมาณ 251 มิลลิวินาที ตามลำดับ ดังแสดงในภาพที่ 7.74

ภาพที่ 7.74 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.2

น่าสังเกตว่าในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.2 วรรณยุกต์สูง-ตกที่มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้ายมีแนวโน้มมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยน้อยที่สุด ต่างจากพฤติกรรมค่าระยะเวลาของวรรณยุกต์ที่พบในภาษาไทยเหนือหัวพัน 3 วิธภาษาที่ได้กล่าวไปแล้ว ซึ่งพบว่าวรรณยุกต์กลาง-ขึ้นที่มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้ายมีแนวโน้มมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยน้อยที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.2 ไม่มีวรรณยุกต์ที่เป็นเสียงกลาง-ขึ้นมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย เนื่องจากวรรณยุกต์ที่ปรากฏในช่อง C123 เป็นเสียงสูง-ตกมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย ไม่ใช่เสียงกลาง-ขึ้นมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้ายเหมือนในภาษากลุ่มไทเหนือหัวพันวิธภาษาอื่น

สรุปผลการศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.2 พบว่า เป็นภาษามีวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง ได้แก่

ว.1 (A1) เป็นเสียง /414/ เช่น /hu:⁴¹⁴/ ‘หู’, /so:ŋ⁴¹⁴/ ‘สอง’, ฯลฯ

ว.2 (A234) มี 2 รูปแปร คือ [221] และ [32] เช่น /de:ŋ^{221/32}/ ‘แดง’, /k^han^{221/32}/ ‘คั่น’, ฯลฯ

ว.3 (B123) เป็นเสียง /42/ เช่น /k^haj⁴²/ ‘ใจ’, ฯลฯ

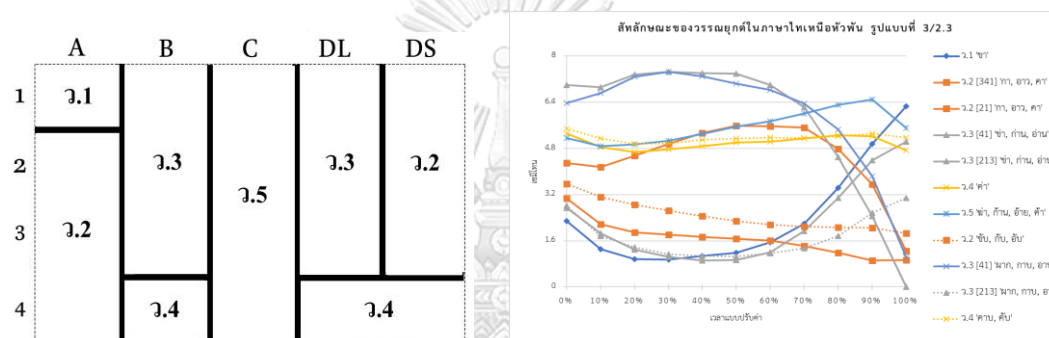
ว.4 (B4=DL4=DS4) เป็นเสียง /44/ เช่น /p^hv:⁴⁴/ ‘พอ’, /k^hat⁴⁴/ ‘คาด’, ฯลฯ

ว.5 (C123=DL123) เป็นเสียง /517/ เช่น /ha:⁵¹⁷/ ‘ห้า’, /pa:⁵¹⁷/ ‘ป่า’, /tom⁵¹⁷/ ‘ต้ม’, ฯลฯ

ว.6 (C4=DS123) เป็นเสียง /317/ เช่น /ma:³¹⁷/ ‘ม้า’, /na:m³¹⁷/ ‘น้ำ’, /kap³¹/ ‘กั๊บ’, ฯลฯ

โดยเสียง ว.1 (A1) ซึ่งเป็นเสียงค่อนข้างสูง-ตก-ขึ้น มีค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์มากที่สุด และเสียง ว.5 (C123=DL123) ซึ่งเป็นเสียงสูง-ตกมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย มีค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์น้อยที่สุด กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ภาษาไทเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.2 มี ว.1 เป็นเสียงวรรณยุกต์ที่ยาวที่สุด และ ว.5 เป็นเสียงวรรณยุกต์ที่สั้นที่สุดในบรรดาวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง

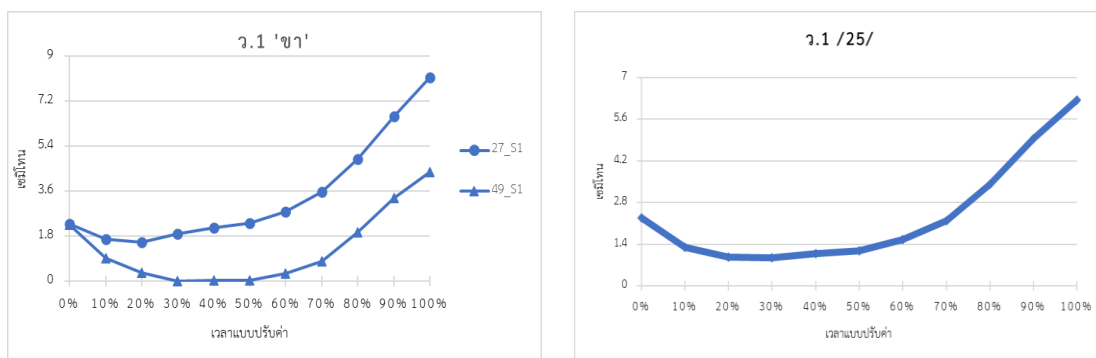
7.2.3 ภาษาไทเหนือหัวพันที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.3

ภาพที่ 7.75 วรรณยุกต์และสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในภาษาไทเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.3

ภาษาไทเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.3 พูดินจุดเก็บข้อมูลที่ 27 บ้านหนองเสือ หมู่ 4 ตำบลเกาะขนุน อำเภอพนมสารคาม และจุดเก็บข้อมูลที่ 49 บ้านฝั่งคลอง หมู่ 21 ตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ โดยกลุ่มชนที่มีชื่อเรียกตนเองและภาษาว่า “ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ลาวอันเดอ/ลาว/ลาว+ชื่อหมู่บ้านที่อยู่ปัจจุบัน” ผลการวิเคราะห์รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในวิธภาษานี้จากตัวแทนผู้บอกภาษาเพศหญิงจำนวนจุดเก็บข้อมูลละ 1 คน พบว่า วิธภาษาดังกล่าวมีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ ดังนี้ A1-234, B123=DL123, B4=DL4=DS4, C1234 และ A234=DS123 (ดูภาพที่ 7.75) เป็นภาษาที่มีวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

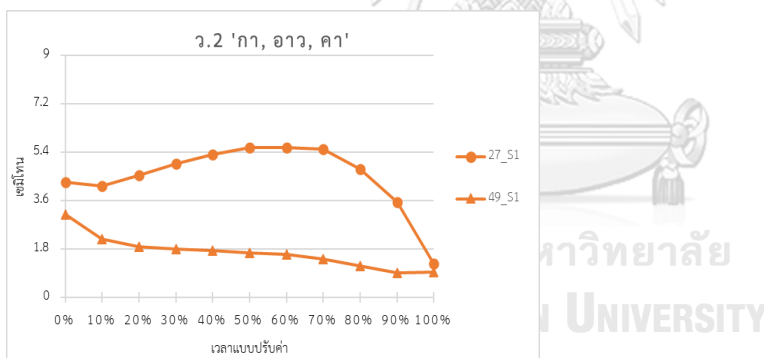
ว.1 (25/A1) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างต่ำ-ขึ้น /25/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง A1 เท่านั้น (ดูกราฟแสดงสัญลักษณ์ของเสียง ว.1 ซึ่งวัดจากจุดเริ่มต้นของเสียงสระถึงจุดสิ้นสุดของเสียงสระจากคำทดสอบคำว่า ‘ขา’ ในภาพที่ 7.76)

ภาพที่ 7.76 สัทธิลักษณ์ของเสียง ว.1 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.3

น่าสังเกตว่า ว.1 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.3 มีทิศทางการขึ้น-ตกของเสียงวรรณยุกต์คล้ายกับในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1 รูปแบบที่ 3/1.2 รูปแบบที่ 3/2.1 และรูปแบบที่ 3/2.2 นั่นคือ เป็นเสียงขึ้นเหมือนกัน แต่เสียง ว.1 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.2 มีจุดเริ่มต้นของเสียงวรรณยุกต์สูงกว่าในภาษาไทยเหนือหัวพันวิธภาษาอื่น

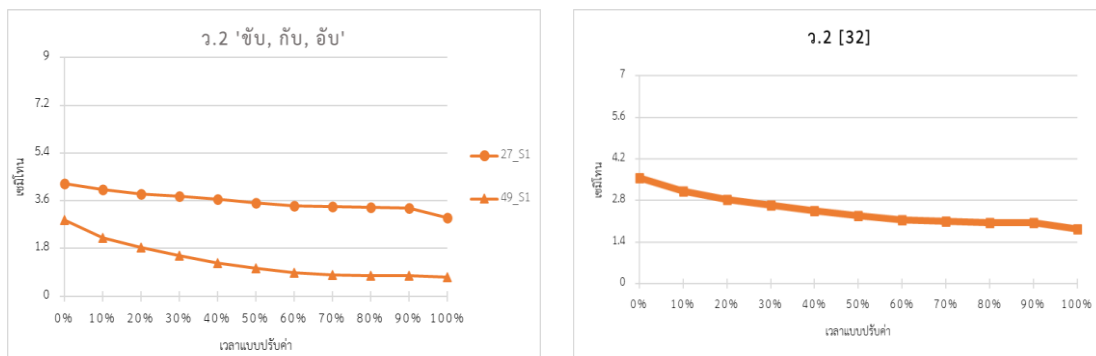
ว.2 (341/21/31/A234 และ DS123) เป็นวรรณยุกต์กลาง-ขึ้น-ตก /341/ ในผู้บอกภาษาคนที่ 1 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 27 (S1_27) แต่เป็นเสียงค่อนข้างต่ำ-เลื่อนลง /21/ ในผู้บอกภาษาคนที่ 1 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 49 (49_S1) ปรากฏในช่อง A234 ดังแสดงในภาพที่ 7.77

ภาพที่ 7.77 สัทธิลักษณ์ของเสียง ว.2 ในพยางค์เป็นภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.3

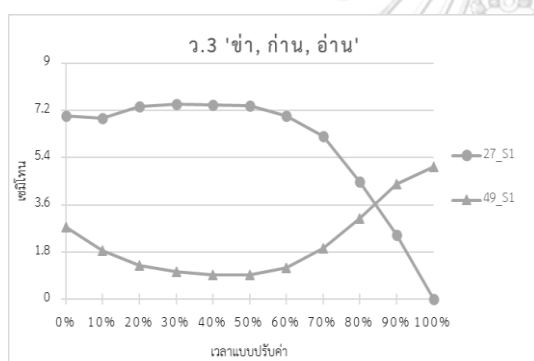
จากภาพที่ 7.77 จะเห็นว่าผู้วิจัยนำเสนอกราฟเส้นแสดงสัทธิลักษณ์ของเสียง ว.2 ในพยางค์เป็นเพียงกราฟเดียวเท่านั้น เนื่องจากมีตัวแทนผู้บอกภาษาเพียง 2 คนและแต่ละคนที่ทิศทางการขึ้น-ตกของเสียงวรรณยุกต์แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ผู้วิจัยจึงไม่นำค่าเซมิโตนมาเฉลี่ยรวมกัน

เมื่อเสียง ว.2 ปรากฏในพยางค์ตายสระสั้นในช่อง DS123 เป็นเสียงกลาง-เลื่อนลง [32] ในผู้บอกภาษาคนที่ 1 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 27 และเป็นเสียงค่อนข้างต่ำ-เลื่อนลง [21] ในผู้บอกภาษาคนที่ 1 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 49 ผู้วิจัยเฉลี่ยค่าเซมิโตนของผู้บอกภาษาทั้ง 2 คนรวมกันในกราฟด้านขวาในภาพที่ 7.78 เนื่องจากมีทิศทางการขึ้น-ตกของเสียงวรรณยุกต์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน แม้จะมีช่วงพิสัยระดับเสียงต่างกัน

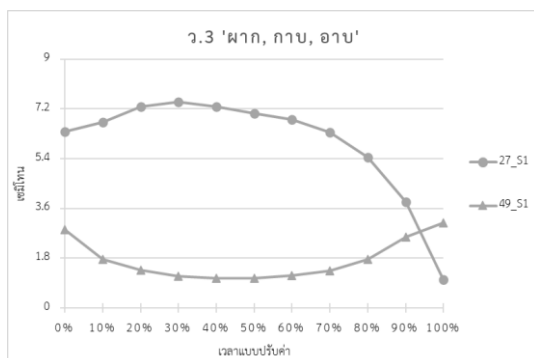
ภาพที่ 7.78 สัทธิลักษณ์ของเสียง ว.2 ในพยางค์ตายภาษาไทยเหนือหัวพ้น รูปแบบที่ 3/2.3

ว.3 (41/213/B123 และ DL123) เป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างสูง-ตก /41/ หรือวรรณยุกต์ค่อนข้างต่ำ-ตก-ขึ้น /213/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง B123 เป็นเสียงสูง-ตกในผู้บอกภาษาคนที่ 1 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 27 และเป็นเสียงค่อนข้างต่ำ-ตก-ขึ้นในผู้บอกภาษาคนที่ 1 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 49 (ดูภาพที่ 7.79)

ภาพที่ 7.79 สัทธิลักษณ์ของเสียง ว.3 ในพยางค์เป็นภาษาไทยเหนือหัวพ้น รูปแบบที่ 3/2.3

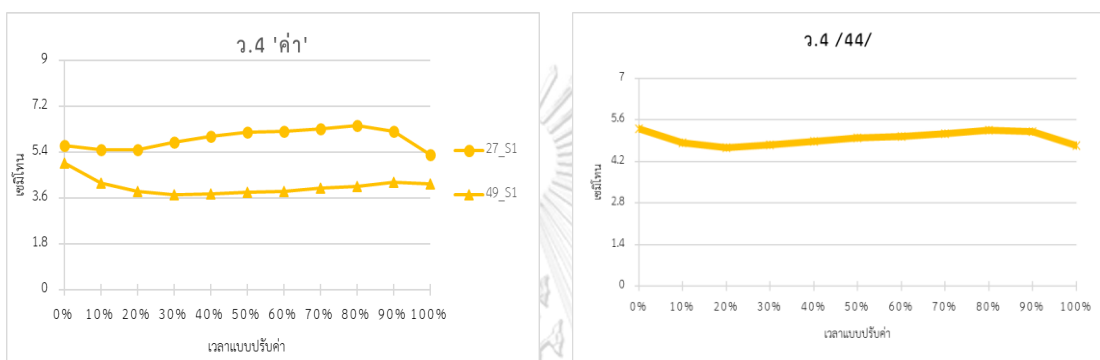
เมื่อเสียง ว.3 ปรากฏในพยางค์ตายสระเสียงยาวในช่อง DL123 เป็นเสียงสูง-ตก ในผู้บอกภาษาคนที่ 1 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 27 และเป็นเสียงค่อนข้างต่ำเลื่อนลงแล้วเลื่อนขึ้นในผู้บอกภาษาคนที่ 1 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 49 เช่นเดียวกับเมื่อปรากฏในพยางค์เป็น ดังแสดงในภาพที่ 7.80

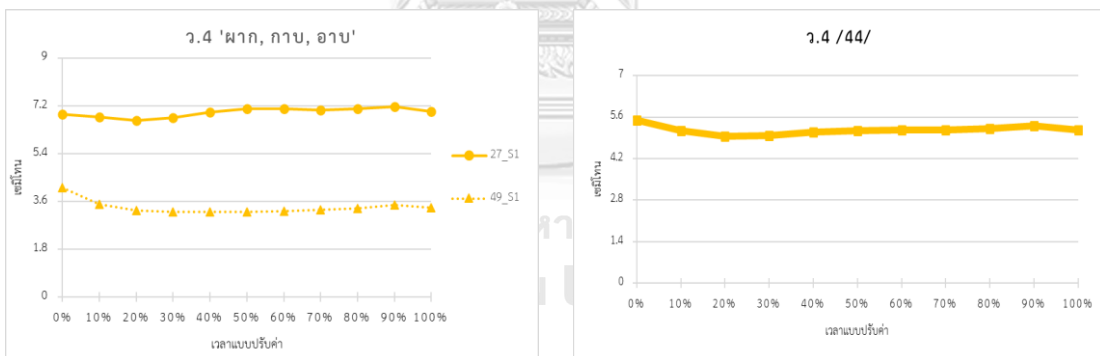
ภาพที่ 7.80 สัทธิลักษณ์ของเสียง ว.3 ในพยางค์ตายภาษาไทยเหนือหัวพ้น รูปแบบที่ 3/2.3

ผู้วิจัยสังเกตว่า ว.3 ซึ่งมีรูปแปร 2 รูปคือ [41] และ [213] ในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.3 มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์คล้ายกับในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.2 นั่นคือ ว.3 มี 2 รูปแปร เป็นเสียง [41] และ [25] เช่นเดียวกัน

ว.4 (44/B4 DL4 และ DS4) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างสูงระดับ /44/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง B4 (ดูภาพที่ 7.81) และในพยางค์ตายในช่อง DL4 และ DS4 (ดูภาพที่ 7.82) ผู้วิจัยพบว่าเสียง ว.4 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.3 มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์คล้ายกับในภาษาไทยเหนือหัวพันทั้ง 4 ภูมิภาคที่กล่าวไปแล้ว

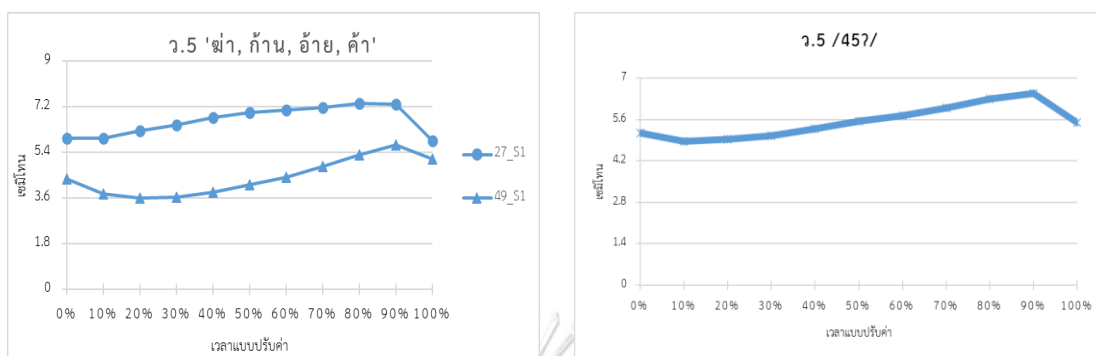
ภาพที่ 7.81 สัทลักษณะของเสียง ว.4 ในพยางค์เป็นภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.3

ภาพที่ 7.82 สัทลักษณะของเสียง ว.4 ในพยางค์ตายภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.3

จากภาพที่ 7.81 และ 7.82 ด้านซ้าย จะเห็นได้ว่าแม้ผู้บอกภาษาทั้ง 2 คนจะมีช่วงพิสัยระดับเสียงไม่เท่ากัน แต่ในกราฟด้านซ้ายเนื่องจากผู้บอกภาษาคนที่ 1 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 27 (27_S1) มีช่วงพิสัยระดับเสียงระหว่าง 0 – 10 เซมิโตน แต่ผู้บอกภาษาคนที่ 1 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 49 (49_S1) มีช่วงพิสัยระดับเสียงระหว่าง 0 – 7 เซมิโตน เมื่อวิเคราะห์ระบบวรรณยุกต์ของผู้บอกภาษาแต่ละคนพบว่า ว.4 เป็นเสียงสูงระดับเหมือนกัน ดังนั้นกราฟด้านขวาในภาพที่ 7.81 และ 7.82 ผู้วิจัยจึงนำค่าเซมิโตนของผู้บอกภาษาทั้ง 2 มาเฉลี่ยรวมกัน

ว.5 (457/C1234) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างสูง-ขึ้น มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย /457/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง C1234 เท่านั้น (ดูกราฟแสดงสัญลักษณ์ของเสียง ว.5 ในภาพที่ 7.83)

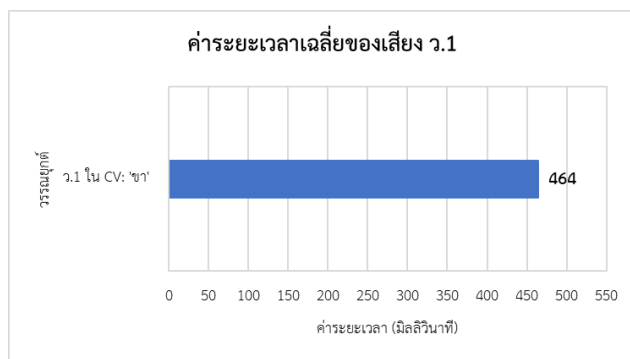
ภาพที่ 7.83 สัญลักษณ์ของเสียง ว.5 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.3

น่าสังเกตว่า วรรณยุกต์ที่ปรากฏในช่อง C123 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.3 เป็นวรรณยุกต์เดียวกับที่ปรากฏในช่อง C4 แต่เป็นคนละหน่วยเสียงในภาษาไทยเหนือหัวพันวิธภาษาอื่นที่ได้กล่าวไปแล้วในตอนต้น (รูปแบบที่ 3/1.1 รูปแบบที่ 3/1.2 และรูปแบบที่ 3/2.2) จะสังเกตได้ว่า วรรณยุกต์ที่ปรากฏในช่อง C123 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.3 มีสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์เหมือนหรือคล้ายกับในภาษาไทยเหนือหัวพันทั้ง 3 วิธภาษา นั่นคือ เป็นเสียงกลางหรือสูง-ขึ้นมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้ายเหมือนกัน แต่วรรณยุกต์ที่ปรากฏในช่อง C4 มีสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์แตกต่างกัน จึงทำให้เกิดรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในคอลัมน์ C ที่แตกต่างกัน น่าสังเกตว่าภาษาไทยเหนือหัวพันบางวิธภาษา (รูปแบบที่ 3/1.1 และรูปแบบที่ 3/1.2) มีการแปรของวรรณยุกต์ในช่อง C4 ซึ่งเป็นเสียงกลาง-ตกมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [317] และเสียงต่ำหรือกลาง-ขึ้นมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [247] หรือ [347] ลักษณะดังกล่าวบ่งชี้ให้เห็นการแปรและการเปลี่ยนแปลงที่กำลังดำเนินอยู่ สันนิษฐานว่า [317] น่าจะเป็นรูปแปรเดิม และมี [247] หรือ [347] เป็นรูปแปรใหม่ ในอนาคตหาก รูปแปรใหม่ถูกนำมาใช้แทนที่รูปแปรเก่าโดยสมบูรณ์ วรรณยุกต์ในช่อง C4 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1 และรูปแบบที่ 3/1.2 อาจรวมเป็นเสียงเดียวกับวรรณยุกต์ในช่อง C123 ซึ่งเป็นเสียง /357/ เช่นเดียวกับลักษณะที่เกิดขึ้นในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.3 ซึ่งมีวรรณยุกต์ในช่อง C4 เป็นเสียงเดียวกับวรรณยุกต์ในช่อง C123

ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.3

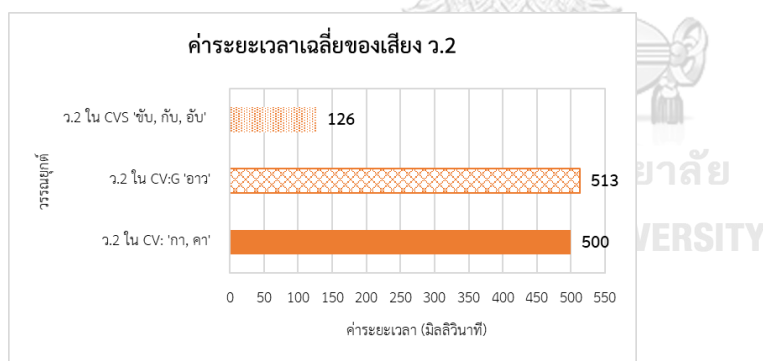
ผลการวัดและวิเคราะห์ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของวรรณยุกต์ทั้ง 5 หน่วยเสียงในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเป็ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.3 มีดังนี้

เสียง ว.1 เป็นเสียง /25/ ปรากฏในช่อง A1 มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ใน โครงสร้างพยางค์แบบ CV: ประมาณ 464 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 7.84

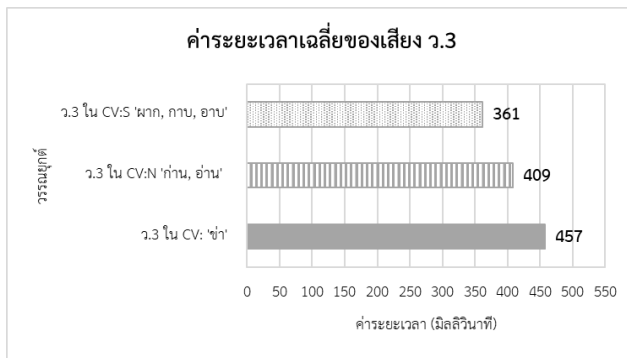
ภาพที่ 7.84 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.1 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.3

เสียง ว.2 เป็นเสียง /341/ หรือ /21/ ปรากฏในช่อง A234 และ DS123 ผู้วิจัยวัดและ วิเคราะห์ค่าระยะเวลาของเสียง ว.2 จากคำทดสอบในช่อง A234 คำว่า 'กา, อาว, คา' และคำ ทดสอบในช่อง DS123 คำว่า 'ซับ, กับ, อับ' ผลการวัดและวิเคราะห์ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง วรรณยุกต์พบว่า เสียง ว.2 ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:G มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากที่สุดประมาณ 513 มิลลิวินาที รองลงมาในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: ประมาณ 500 มิลลิวินาที และน้อยที่สุดใน โครงสร้างพยางค์แบบ CVS ประมาณ 126 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 7.85

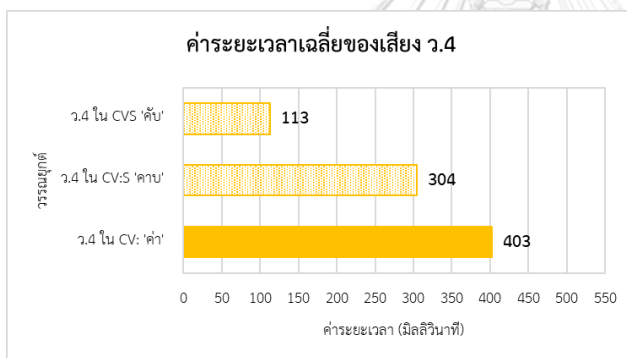
ภาพที่ 7.85 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.2 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.3

เสียง ว.3 เป็นเสียง /41/ หรือ /213/ ปรากฏในช่อง B123 และ DL123 เสียง ว.3 เมื่อ ปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากที่สุดประมาณ 457 มิลลิวินาที รองลงมาในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:N ประมาณ 409 มิลลิวินาที และน้อยที่สุดในโครงสร้างพยางค์ แบบ CV:S ประมาณ 361 มิลลิวินาที ตามลำดับ ดังแสดงในภาพที่ 7.86

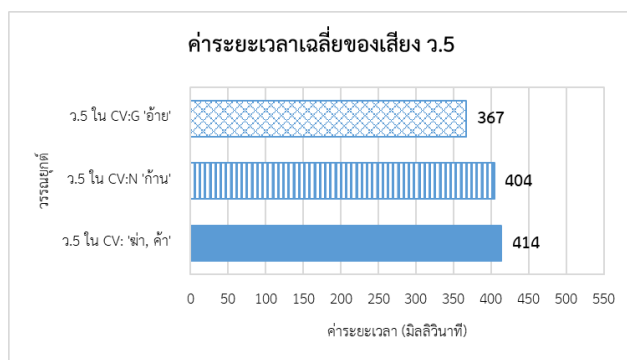
ภาพที่ 7.86 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.3 ในภาษาไทยเหนือหัวพ่น รูปแบบที่ 3/2.3

เสียง ว.4 เป็นเสียง /44/ ปรากฏในช่อง B4, DL4 และ DS4 ผลการศึกษาพบว่าเสียง ว.4 ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากที่สุดประมาณ 403 มิลลิวินาที รองลงมาในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:S ประมาณ 304 มิลลิวินาที และน้อยที่สุดในโครงสร้างพยางค์แบบ CVS ประมาณ 113 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 7.87

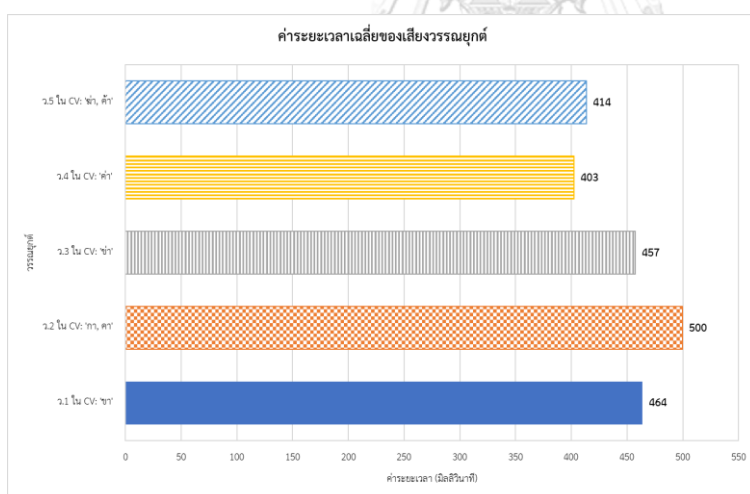
ภาพที่ 7.87 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.4 ในภาษาไทยเหนือหัวพ่น รูปแบบที่ 3/2.3

เสียง ว.5 เป็นเสียง /457/ ปรากฏในช่อง C1234 ผลการศึกษาค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์พบว่า เสียง ว.5 ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากที่สุดประมาณ 414 มิลลิวินาที รองลงมาในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:N ประมาณ 404 มิลลิวินาที และน้อยที่สุดในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:G ประมาณ 367 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 7.88

ภาพที่ 7.88 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.5 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.3

เมื่อเปรียบเทียบค่าระยะเวลาเฉลี่ยของวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียงในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเปียงเบน รูปแบบที่ 3/2.3 เฉพาะที่ปรากฏในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: พบว่า ว.2 (341/21/A234=DS123) มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์มากที่สุดประมาณ 500 มิลลิวินาที รองลงมาคือ ว.1 (25/A1) ประมาณ 464 มิลลิวินาที ว.3 (41/213/B123=DL123) ประมาณ 457 มิลลิวินาที ว.5 (457/C1234) ประมาณ 414 มิลลิวินาที และน้อยที่สุดคือ ว.4 (44/B4=DL4=DS4) ประมาณ 403 มิลลิวินาที ตามลำดับ ดังแสดงในภาพที่ 7.89

ภาพที่ 7.89 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.3

เมื่อสังเกตพฤติกรรมค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.3 พบว่า วรรณยุกต์กลาง-ขึ้น-ตกมีแนวโน้มมีค่าระยะเวลามากที่สุด ในขณะที่วรรณยุกต์ค่อนข้างสูงระดับมีค่าระยะเวลาน้อยที่สุด ผู้วิจัยพบว่าวรรณยุกต์ค่อนข้างสูง-ตกในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.3 ไม่ใช่วรรณยุกต์ที่มีค่าระยะเวลาน้อยที่สุด พฤติกรรมค่าระยะเวลาดังกล่าวสอดคล้องกับลักษณะที่พบในภาษาไทยเหนือหัวพันวิธภาษาอื่นที่ได้กล่าวไปแล้ว (ยกเว้น รูปแบบที่ 3/2.2)

สรุปผลการศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพจน์ที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.3 พบว่า มีวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง ได้แก่

ว.1 (A1) เป็นเสียง /25/ เช่น /hu:²⁵/ ‘หู’, /so:n²⁵/ ‘สอง’, ฯลฯ

ว.2 (A234=DS123) เป็นเสียง /341, 21/ เช่น /de:n^{341/21}/ ‘แดง’, /kap³¹/ ‘กั๊บ’, ฯลฯ

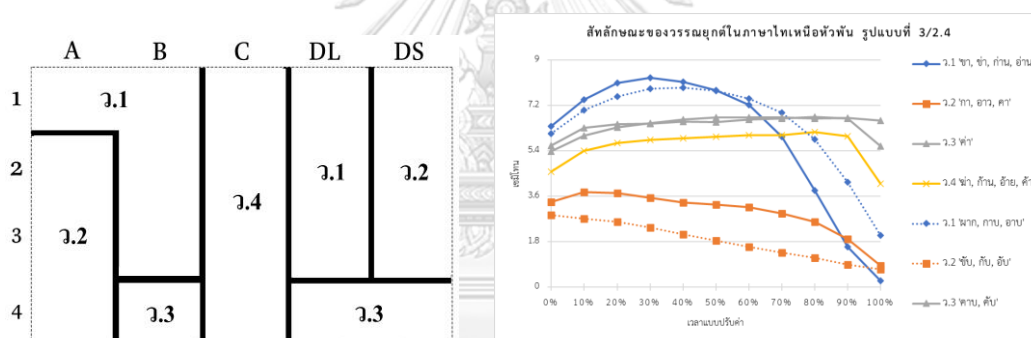
ว.3 (B123=DL123) เป็นเสียง /41/ เช่น /k^haj⁴¹/ ‘ไข่’, /ka:p⁴¹/ ‘กาบ’, ฯลฯ

ว.4 (B4=DL4=DS4) เป็นเสียง /44/ เช่น /p^ho:⁴⁴/ ‘พ่อ’, /k^hat⁴⁴/ ‘คาด’, /k^hap⁴⁴/ ‘คั๊บ’, ฯลฯ

ว.5 (C1234) เป็นเสียง /457/ เช่น /ha:⁴⁵⁷/ ‘ห้า’, /pa:⁴⁵⁷/ ‘ป่า’, /tom⁴⁵⁷/ ‘ต้ม’, /ma:⁴⁵⁷/ ‘ม้า’, ฯลฯ

โดยเสียง ว.2 (A234=DS123) ซึ่งเป็นเสียง /341/ มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์มากที่สุดโดยประมาณ และ ว.4 (B4=DL4=DS4) ซึ่งเป็นเสียง /44/ มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์น้อยที่สุดโดยประมาณ

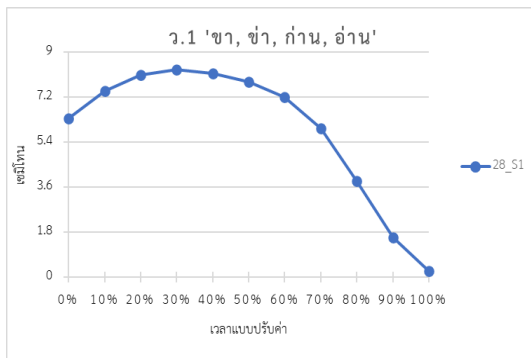
7.2.4 ภาษาไทยเหนือหัวพจน์ที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.4

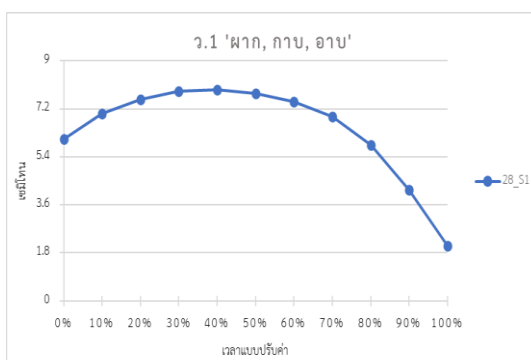
ภาพที่ 7.90 วรรณยุกต์และสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพจน์ รูปแบบที่ 3/2.4

ภาษาไทยเหนือหัวพจน์ที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.4 พบในจุดเก็บข้อมูลที่ 28 บ้านหนองเสือ หมู่ 4 ตำบลเกาะขนุน อำเภอพนมสารคาม โดยกลุ่มชนที่มีชื่อเรียกตนเองและภาษาว่า “ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ลาวอันเดอ/ลาว/ลาว+ชื่อหมู่บ้านที่อยู่ปัจจุบัน” ผลการวิเคราะห์วรรณยุกต์ในวิภาษานี้มาจากตัวแทนผู้บอกภาษาเพศหญิงเพียง 1 คนเท่านั้น เนื่องจากคนในหมู่บ้านกล่าวว่าเหลือคนที่พูดสำเนียงนี้เพียงไม่กี่คนและคนที่เหลือได้ย้ายไปทำงานในจังหวัดอื่น ผู้วิจัยจึงไม่สามารถเก็บข้อมูลในจุดเก็บข้อมูลนี้ได้ครบ 3 คน ผลการศึกษาวิภาษาดังกล่าวพบว่า มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ ดังนี้ A1-234, A1=B123=DL123, B4=DL4=DS4, C1234 และ A234=DS123 (ดูภาพที่ 7.90) วิภาษานี้มีวรรณยุกต์เพียง 4 หน่วยเสียง ดังนี้

ว.1 (451/A1 B123 และ DL123) เป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างสูง-ขึ้น-ตก /451/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง A1 และ B123 (ดูภาพที่ 7.91) และในพยางค์ตายในช่อง DL123 (ดูภาพที่ 7.92)

ภาพที่ 7.91 สัทลักษณะของเสียง ว.1 ในพยางค์เป็นภาษาไทยเหนือหัวพ้น รูปแบบที่ 3/2.4

ภาพที่ 7.92 สัทลักษณะของเสียง ว.1 ในพยางค์ตายภาษาไทยเหนือหัวพ้น รูปแบบที่ 3/2.4

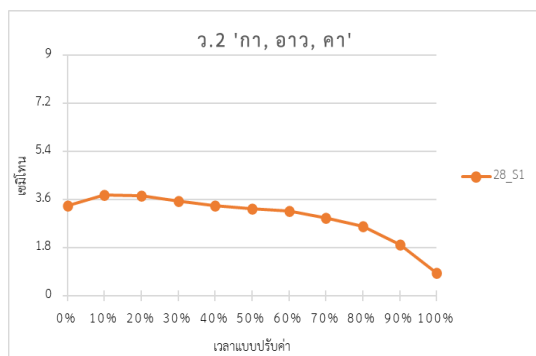
เสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏในช่อง A1 ในวิธภาษานี้มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์เหมือนหรือคล้ายในภาษาไทยเหนือหัวพ้นที่พูดในบ้านชำเหนือ เมืองชำเหนือ แขวงหัวพ้นในงานวิจัยของ Chamberlain (1984) และสุลิ่ง เดชวงสา และคณะ (1972) โดยมีทิศทางการขึ้น-ตกของเสียงวรรณยุกต์คล้ายคลึงกัน แต่ในภาษาไทยเหนือหัว พ้นรูปแบบที่ 3/2.4 มีระดับของเสียงวรรณยุกต์สูงกว่า นั่นคือ เป็นเสียง /451/ ในภาษาไทยเหนือหัวพ้น รูปแบบที่ 3/2.4 แต่เป็นเสียงประมาณ /3317/ ในภาษาไทยเหนือหัวพ้นที่พูดในบ้านชำเหนือในงานวิจัยของ Chamberlain (1984) และสุลิ่ง เดชวงสา และคณะ (1972) น่าสังเกตว่าเสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏในช่อง B123 และ DL123 ในภาษาไทยเหนือหัวพ้น รูปแบบที่ 3/2.4 มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์เหมือนในภาษาไทยเหนือหัวพ้นที่พูดในบ้านชำเหนือในงานวิจัยที่ผ่านมา คือ เป็นเสียงสูง-ตกไม่มีการกักที่เส้นเสียงในตอนท้ายเหมือนกับในภาษาไทยเหนือหัวพ้น รูปแบบที่ 3/2.4

ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าในอดีตภาษาไทยเหนือหัวพ้น รูปแบบที่ 3/2.4 อาจมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในช่อง A1 เหมือนกับในภาษาไทยเหนือหัวพ้นที่พูดในบ้านชำเหนือ เมืองชำเหนือ แขวงหัวพ้น แต่เกิดการเปลี่ยนแปลงของเสียงวรรณยุกต์ในภายหลัง คือ $A1 \neq B123 = DL123 > A1 = B123 = DL123$ ดังนี้

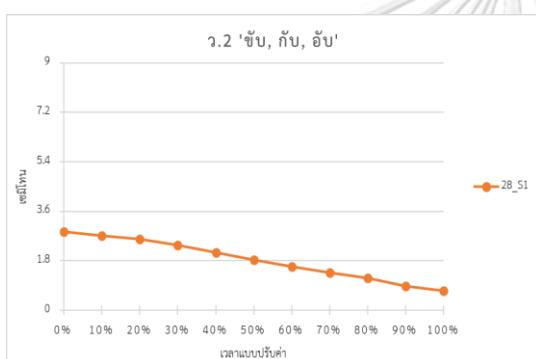
วรรณยุกต์ในช่อง A1 /3317/ > /451/

วรรณยุกต์ในช่อง B123 และ DL123 /451/ > /451/

ว.2 (21/A234 และ DS123) เป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างต่ำเลื่อนลง /21/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง A234 (ดูกราฟแสดงสัทลักษณะของเสียง ว.2 เมื่อปรากฏในพยางค์เป็นในภาพที่ 7.93) และในพยางค์ตายในช่อง DS123 (ดูกราฟแสดงสัทลักษณะของเสียง ว.2 เมื่อปรากฏในพยางค์ตายในภาพที่ 7.94)

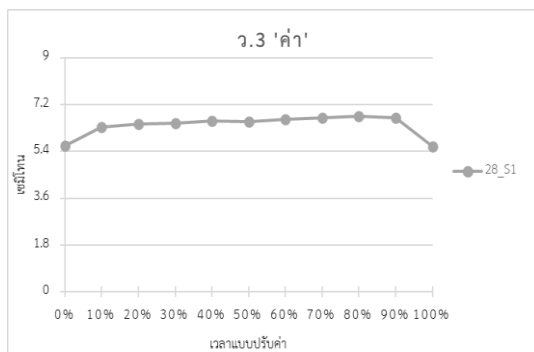
ภาพที่ 7.93 สัทลักษณะของเสียง ว.2 ในพยางค์เป็นภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.4

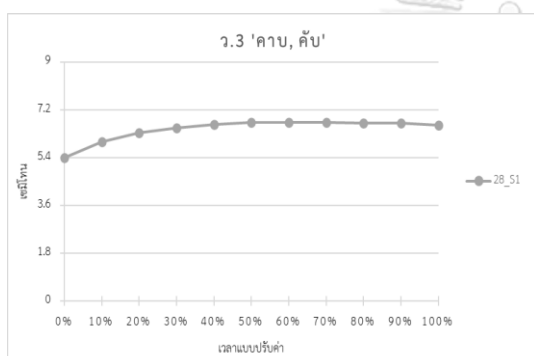
ภาพที่ 7.94 สัทลักษณะของเสียง ว.2 ในพยางค์ตายภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.4

เสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏในช่อง A234 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.4 มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์คล้ายกับในภาษาไทยเหนือหัวพันที่พูดในบ้านชำเหนือ เมืองชำเหนือในงานของ Chamberlain (1984) และสุลิ่ง เดชวงสา และคณะ (1972) และคล้ายกับในภาษาไทยเหนือหัวพันที่พูดในบ้านหนองค้ำงและบ้านสะแนน เมืองชำเหนือ แขวงหัวพันในงานของ Chamberlain (1984) ซึ่งเป็นเสียงต่ำระดับเลื่อนลงช่วงท้าย อย่างไรก็ตาม เสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏในช่อง DS123 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.4 มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์แตกต่างจากภาษาไทยเหนือหัวพันที่พูดในบ้านชำเหนือ เมืองชำเหนือและภาษาไทยเหนือหัวพันที่พูดในบ้านหนองค้ำงและบ้านสะแนน เมืองชำเหนือ เนื่องจากในภาษาดังกล่าวเป็นเสียง /45/ หรือ /44/ แต่ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.4 เป็นเสียง /21/ ซึ่งคล้ายกับในภาษาไทยถิ่นกลาง อาจเป็นไปได้ว่ายืมเสียง /21/ มาจากภาษาไทยถิ่นกลางเพราะสัมผัสภาษากับภาษาไทยถิ่นกลางมาเป็นเวลานาน จึงทำให้วรรณยุกต์ในช่อง DS123 มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์เบี่ยงเบนจากภาษาไทยเหนือหัวพันที่พูดในบ้านชำเหนือและในบ้านหนองค้ำงและบ้านสะแนน เมืองชำเหนือในงานวิจัยที่ผ่านมา

ว.3 (44/B4 DL4 และ DS4) เป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างสูงระดับ /44/ ปรากฏในพยางค์เป็น
ในช่อง B4 (ดูภาพที่ 7.95) และในพยางค์ตายในช่อง DL4 และ DS4 (ดูภาพที่ 7.96)

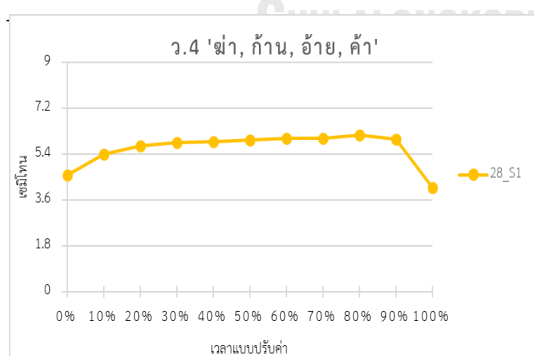

ภาพที่ 7.95 สัทลักษณะของเสียง ว.3 ในพยางค์เป็นภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.4

ภาพที่ 7.96 สัทลักษณะของเสียง ว.3 ในพยางค์ตายภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.4

ว.4 (347/C1234) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์กลางเลื่อนขึ้น มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย
/347/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง C1234 เท่านั้น (ดูกราฟแสดงสัทลักษณะของเสียง ว.4 ในภาพที่

ภาพที่ 7.97 สัทลักษณะของเสียง ว.4 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.4

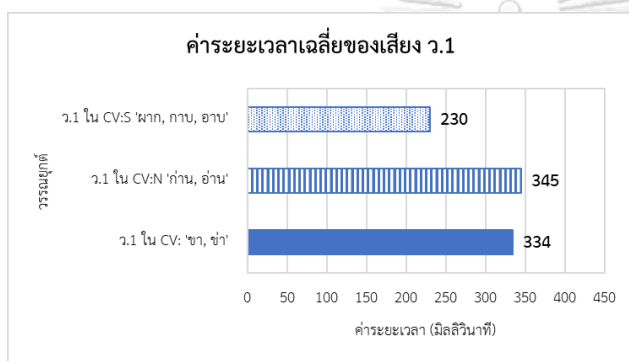
แม้กราฟค่าเซมิโตนของเสียง ว.4 (C1234) ซึ่งเป็นเสียง /347/ ในภาพที่ 7.97 และกราฟค่า
เซมิโตนของเสียง ว.3 (B4=DL4=DS4) ซึ่งเป็นเสียง /44/ ในภาพที่ 7.95 และ 7.96 จะมีสัทลักษณะของ

วรรณยุกต์คล้ายคลึงกัน ผู้วิจัยวิเคราะห์ให้เป็นคนละหน่วยเสียงกัน เนื่องจากมีระดับเสียงต่างกันและเสียง ว.4 มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย แต่เสียง ว.3 ไม่มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย

ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.4

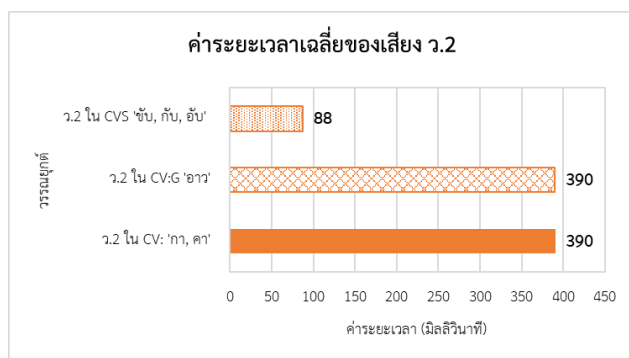
ผลการศึกษาค่าระยะเวลาเฉลี่ยของวรรณยุกต์ 4 หน่วยเสียงในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.4 มีดังรายละเอียดต่อไปนี้

เสียง ว.1 เป็นเสียง /451/ ปรากฏในช่อง A1, B123 และ DL123 เสียง ว.1 ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์มากที่สุดประมาณ 345 มิลลิวินาที รองลงมาคือ 334 มิลลิวินาทีในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: และน้อยที่สุดในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:S ประมาณ 230 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 7.98

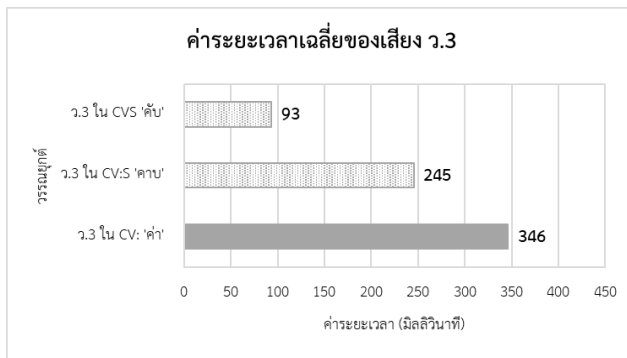
ภาพที่ 7.98 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.1 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.4

เสียง ว.2 เป็นเสียง /21/ ปรากฏในช่อง A234 และ DS123 ผลการวัดและวิเคราะห์ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.2 ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:, CV:G และ CVS พบว่า เสียง ว.2 ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: และ CV:G มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากที่สุด โดยมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยเท่ากันโดยประมาณ คือ 390 มิลลิวินาที และน้อยที่สุดในโครงสร้างพยางค์แบบ CVS ประมาณ 88 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 7.99

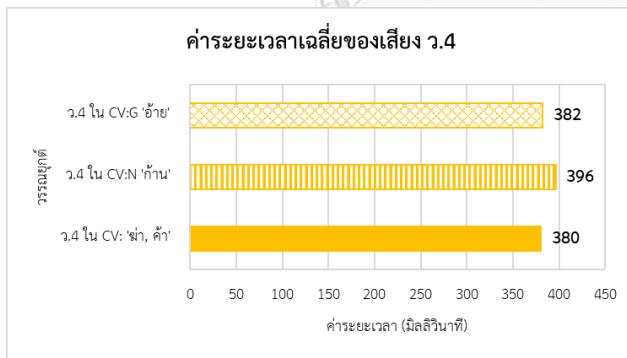
ภาพที่ 7.99 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.2 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.4

เสียง ว.3 เป็นเสียง /44/ ปรากฏในช่อง B4, DL4 และ DS4 เสียง ว.3 ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากที่สุดประมาณ 346 มิลลิวินาที รองลงมาในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:S ประมาณ 245 มิลลิวินาที และน้อยที่สุดในโครงสร้างพยางค์แบบ CVS ประมาณ 93 มิลลิวินาที ตามลำดับ ดังแสดงในภาพที่ 7.100

ภาพที่ 7.100 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.3 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.4

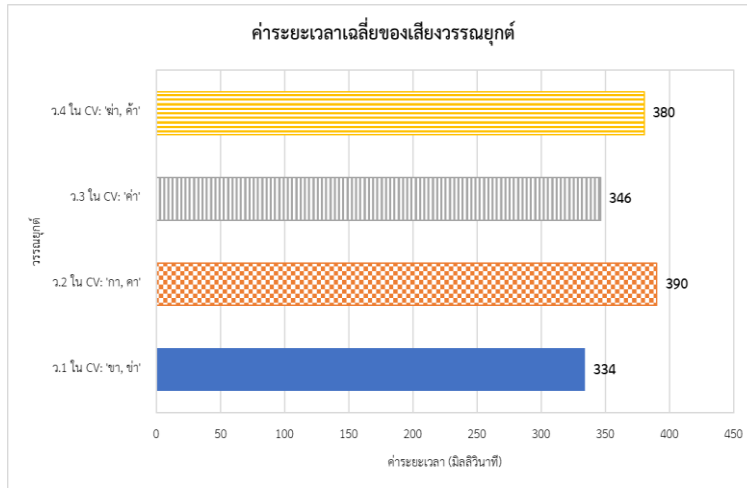
เสียง ว.4 เป็นเสียง /34ʔ/ ปรากฏในช่อง C1234 ผลการศึกษาค่าระยะเวลาพบว่าเสียง ว.4 ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:N มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์มากที่สุดประมาณ 396 มิลลิวินาที รองลงมาในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:G ประมาณ 382 มิลลิวินาทีใกล้เคียงกับในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: ซึ่งมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยประมาณ 380 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 7.101

ภาพที่ 7.101 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.4 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.4

ผลการศึกษาค่าระยะเวลาเฉลี่ยของวรรณยุกต์ 4 หน่วยเสียงในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเป็ยเบน รูปแบบที่ 3/2.4 ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: พบลำดับความมาก-น้อยของค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์ 4 หน่วยเสียง ซึ่งสะท้อนความสั้น-ยาวของเสียงวรรณยุกต์ตามลำดับ ดังนี้ ว.2 (21/A234=DS123) มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์มากที่สุดประมาณ 390 มิลลิวินาที รองลงมาคือ ว.4 (34ʔ/C1234) ประมาณ 380 มิลลิวินาที ว.3 (44/B4=DL4=DS4) ประมาณ 346

มิลลิวินาที และน้อยที่สุดคือ ว.1 (451/A1=B123=DL123) ประมาณ 334 มิลลิวินาที ตามลำดับ
 ดังแสดงในภาพที่ 7.102

ภาพที่ 7.102 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.4

เมื่อสังเกตพฤติกรรมค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.4 พบว่า วรรณยุกต์ค่อนข้างต่ำเสียงลงมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากที่สุด โดยพบว่าวรรณยุกต์ค่อนข้างสูง-ขึ้น-ตกมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยน้อยที่สุด

สรุปผลการวิเคราะห์วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเป็ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.4 พบว่า เป็นภาษามีวรรณยุกต์ 4 หน่วยเสียง ได้แก่

ว.1 (A1=B123=DL123) เป็นเสียง /451/ เช่น /hu:⁴⁵¹/ 'หู', /k^haŋ⁴⁵¹/ 'ช้า', /pa:k⁴⁵¹/ 'ปาก', ฯลฯ

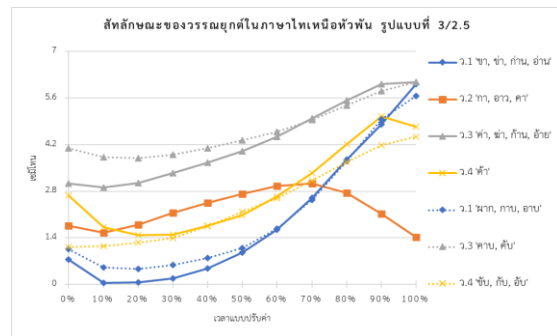
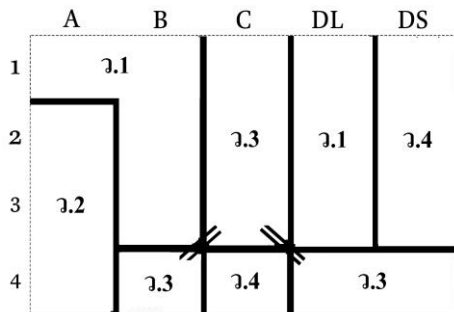
ว.2 (A234=DS123) เป็นเสียง /21/ เช่น /dɛŋ²¹/ 'แดง', /ka:²¹/ 'กา', /kap²¹/ 'กั๊บ', ฯลฯ

ว.3 (B4=DL4=DS4) เป็นเสียง /44/ เช่น /k^ha:⁴⁴/ 'ค่า', /k^ha:p⁴⁴/ 'คาบ', /k^hap⁴⁴/ 'คั๊บ', ฯลฯ

ว.4 (C1234) เป็นเสียง /347/ เช่น /ha:³⁴⁷/ 'ห้า', /pa:³⁴⁷/ 'ป่า', /ʔa:³⁴⁷/ 'อ้า', /ma:³⁴⁷/ 'ม้า', ฯลฯ

ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.4 เสียง ว.2 มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์มากที่สุด และเสียง ว.1 มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์น้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบเสียงวรรณยุกต์ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:

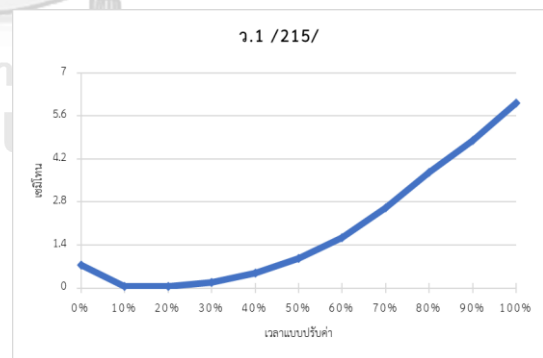
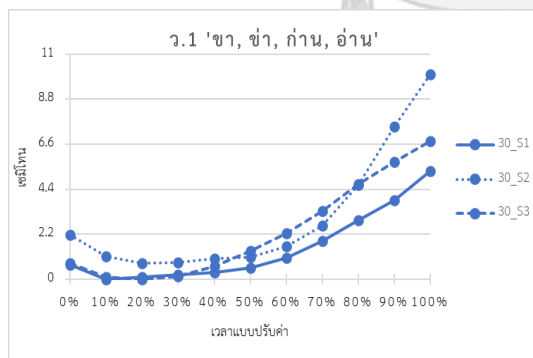
7.2.5 ภาษาไทเหนือหัวพันที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.5

ภาพที่ 7.103 วรรณยุกต์และสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.5

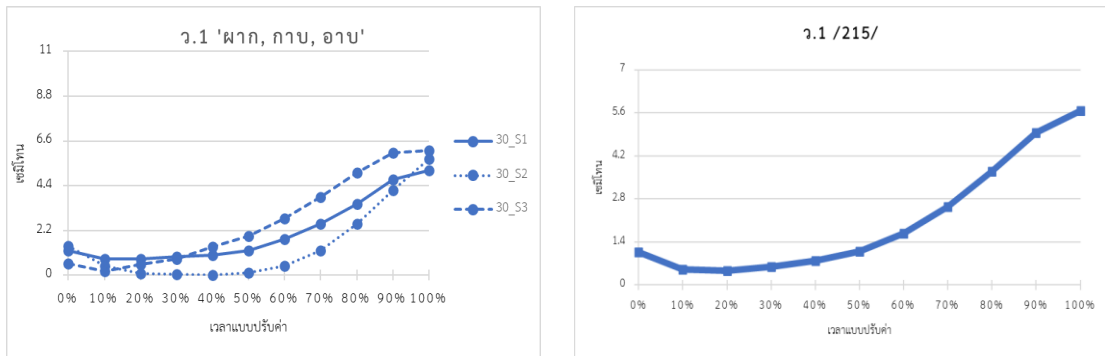
ภาษาไทยเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.5 พูดในจุดเก็บข้อมูลที่ 30 บ้านนาน้อย หมู่ 6 ตำบลเกาะขนุน อำเภอพนมสารคาม โดยกลุ่มชนที่มีชื่อเรียกตนเองและภาษาว่า “ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ลาวอันเดอ/ลาว/ลาวนาน้อย” ผู้วิจัยเก็บข้อมูลวรรณยุกต์จากผู้บอกภาษาเพศหญิงที่บ้านนาน้อยจำนวน 3 คน ผลการวิเคราะห์รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในวิธภาษาดังกล่าว มีดังนี้ A1=234, A1=B123=DL123, B4=C123=DL4=DS4 และ DS123=C4 (ดูภาพที่ 7.103) วิธภาษานี้เป็นภาษาที่มีวรรณยุกต์ 4 หน่วยเสียง ดังนี้

ว.1 (215/A1 B123 และ DL123) ในภาพรวมผู้บอกภาษา 3 คนเป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างต่ำ-ตก-ขึ้น /215/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง A1 และ B123 (ดูภาพที่ 7.104) และในพยางค์ตายในช่อง DL123 (ดูภาพที่ 7.105)

ภาพที่ 7.104 สัญลักษณ์ของเสียง ว.1 ในพยางค์เป็นภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.5

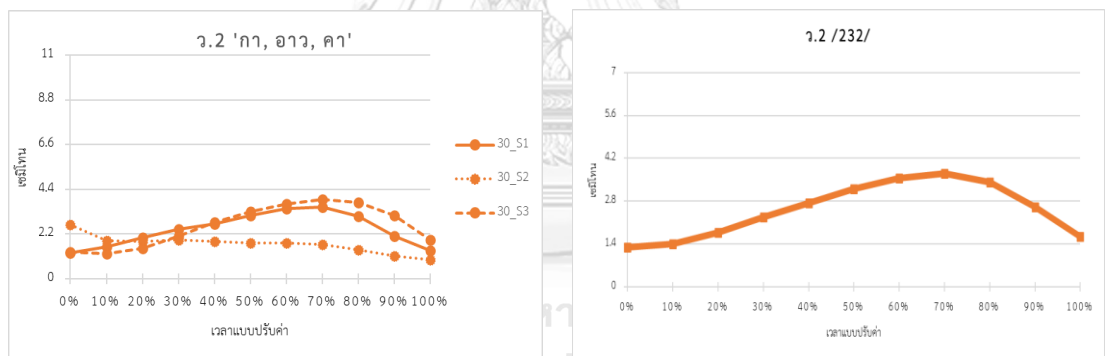
จากภาพที่ 7.104 จะเห็นได้ว่ากราฟแสดงสัญลักษณ์ของเสียง ว.1 ในพยางค์เป็นของผู้บอกภาษาคนที่ 2 ตั้งแต่ช่วง 80% ขึ้นไปของเสียงวรรณยุกต์แตกต่างจากผู้บอกภาษาคนอื่นอย่างเห็นได้ชัด ผู้วิจัยจึงไม่ได้นำค่าเสียงของผู้บอกภาษาคิดกล่าวมาเฉลี่ยรวมในกราฟด้านขวา

ภาพที่ 7.105 สัทลักษณะของเสียง ว.1 ในพยางค์ตายภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.5

น่าสังเกตว่าเสียง ว.1 นอกจากจะปรากฏในช่อง A1 แล้ว ยังปรากฏในช่อง B123 และ DL123 ด้วย ลักษณะดังกล่าวเหมือนกับในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.4 แต่ทั้ง 2 วิธภาษามี สัทลักษณะของเสียง ว.1 (A1=B123=DL123) แตกต่างกัน คือ เป็นเสียง /215/ ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.5 และเป็นเสียง /451/ ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.4

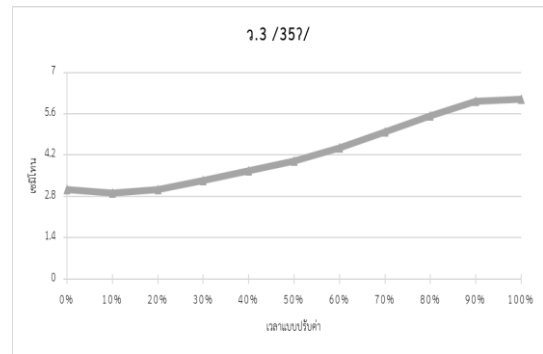
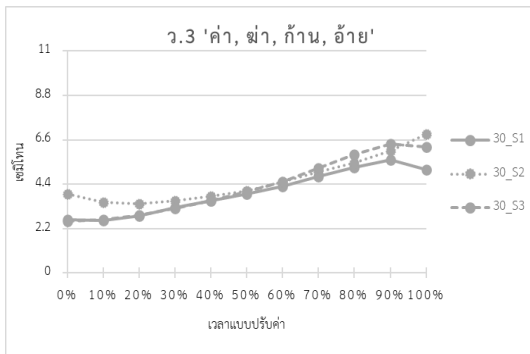
ว.2 (232/A234) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างต่ำ-ขึ้น-ตก /232/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง A234 เท่านั้น ดังแสดงในภาพที่ 7.106

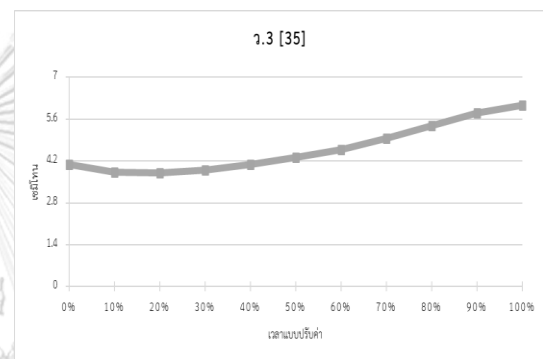
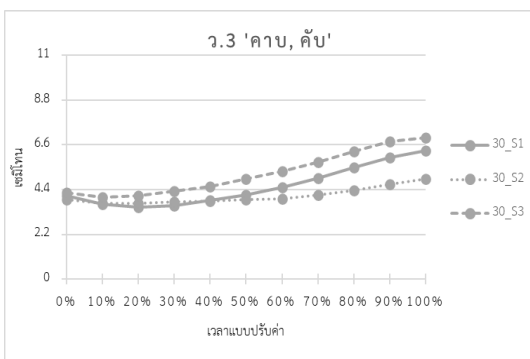
ภาพที่ 7.106 สัทลักษณะของเสียง ว.2 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.5

กราฟด้านขวาในภาพที่ 7.106 มาจากค่าเซมิโตนเฉลี่ยของผู้บอกภาษา 2 คนรวมกันเท่านั้น เนื่องจากผู้บอกภาษาคนที่ 1 และคนที่ 3 มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ เป็นเสียงค่อนข้างต่ำ-ขึ้น-ตก แต่ในผู้บอกภาษาคนที่ 2 เป็นเสียงต่ำระดับ จึงไม่ได้นำค่าเซมิโตนของผู้บอกภาษาคนที่ 2 มาเฉลี่ยรวมด้วย

ว.3 (357/B4 C123 DL4 และ DS4) เป็นวรรณยุกต์กลาง-ขึ้น มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย /357/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง B4 และ C123 (ดูภาพที่ 7.107) เมื่อปรากฏในพยางค์ตายในช่อง DL4 และ DS4 เป็นเสียงกลาง-ขึ้น ไม่มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [35] (ดูภาพที่ 7.108)

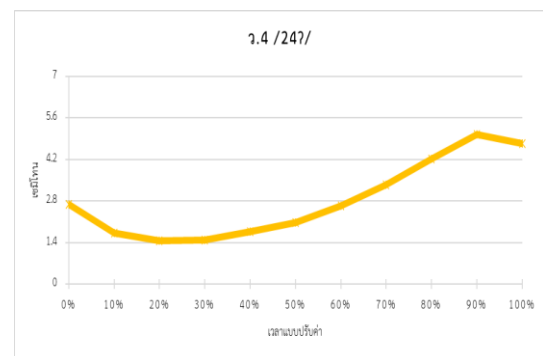
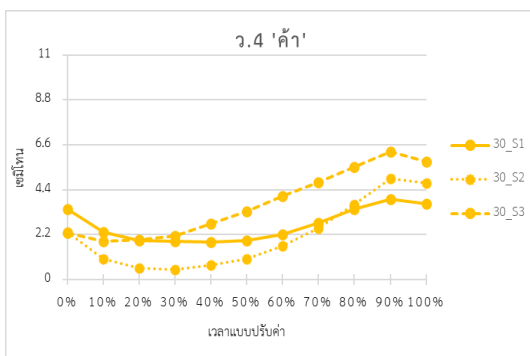
ภาพที่ 7.107 สัทลักษณะของเสียง ว.3 ในพยางค์เป็นภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.5

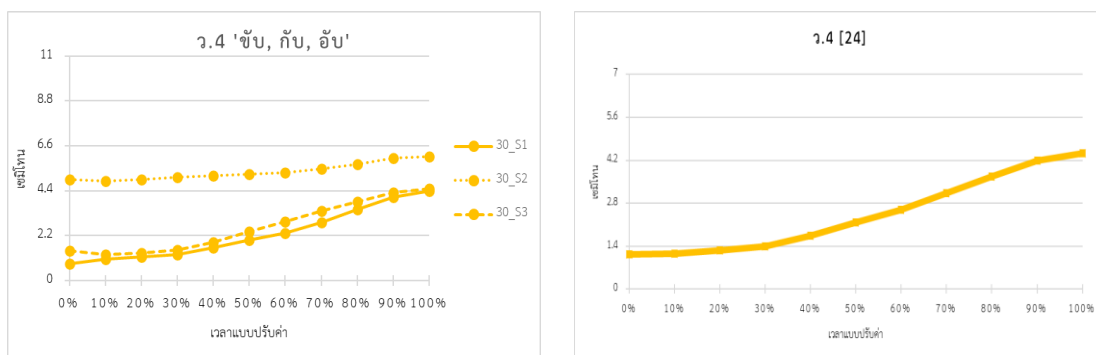
ภาพที่ 7.108 สัทลักษณะของเสียง ว.3 ในพยางค์ตายภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.5

เสียง ว.3 ซึ่งปรากฏในช่อง B4, C123, DL4 และ DS4 มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์เหมือนกับเสียง ว.4 ซึ่งปรากฏในช่อง B4, C123, DL4 และ DS4 ในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเด่นเฉพาะรูปแบบที่ 3/1.2 กล่าวคือ เป็นเสียงกลาง-ขึ้นมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย /357/ เหมือนกัน

ว.4 (247/C4 และ DS123) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างต่ำ-ขึ้น มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย /247/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง C4 เมื่อปรากฏในพยางค์ตายสระสั้นในช่อง DS123 เป็นเสียงค่อนข้างต่ำ-ขึ้น ไม่มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [24] (ดูกราฟแสดงสัทลักษณะของเสียง ว.4 ในพยางค์เป็นในภาพที่ 7.109 และในพยางค์ตายในภาพที่ 7.110)

ภาพที่ 7.109 สัทลักษณะของเสียง ว.4 ในพยางค์เป็นภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.5

ภาพที่ 7.110 สัทธิลักษณะของเสียง ว.4 ในพยางค์ตายภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.5

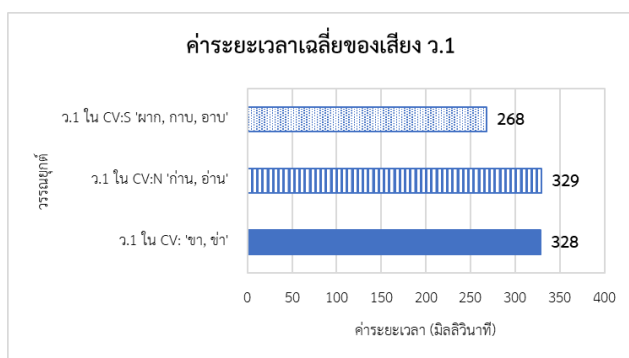
จากภาพที่ 7.110 ผู้วิจัยไม่ได้นำค่าซับของผู้ออกภาษาคนที่ 2 มาเฉลี่ยรวมในกราฟด้านขวา เนื่องจากกราฟแสดงสัทธิลักษณะของเสียง ว.4 ในพยางค์ตายของผู้ออกภาษาคนที่ 2 เป็นเสียงระดับ แตกต่างจากของผู้ออกภาษาคนอื่นที่เป็นเสียงขึ้น

ผู้วิจัยสังเกตว่าวรรณยุกต์ที่ปรากฏในช่อง C4 ในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเบี่ยงเบนรูปแบบที่ 3/2.5 มีสัทธิลักษณะของวรรณยุกต์คล้ายคลึงกับเสียง ว.5 รูปแปร [34?] ซึ่งปรากฏในช่อง C4 ในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.2 แต่มีระดับเสียงที่จุดเริ่มต้นของเสียงวรรณยุกต์ต่ำกว่า

ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.5

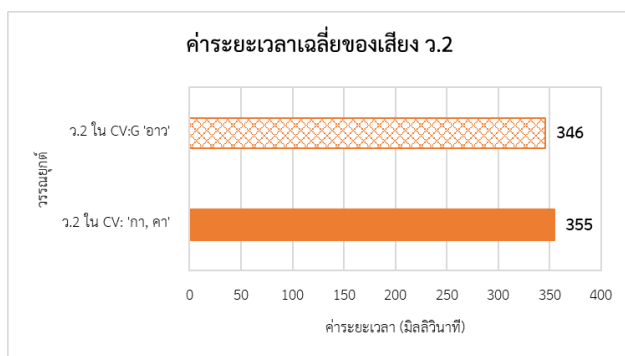
ผลการศึกษาค่าระยะเวลาเฉลี่ยของวรรณยุกต์ 4 หน่วยเสียงในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.5 มีดังนี้

เสียง ว.1 เป็นเสียง /215/ ปรากฏในช่อง A1, B123 และ DL123 ว.1 ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:N มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์มากที่สุดประมาณ 329 มิลลิวินาทีใกล้เคียงกับในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: ประมาณ 328 มิลลิวินาที และน้อยที่สุดในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:S ประมาณ 268 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 7.111

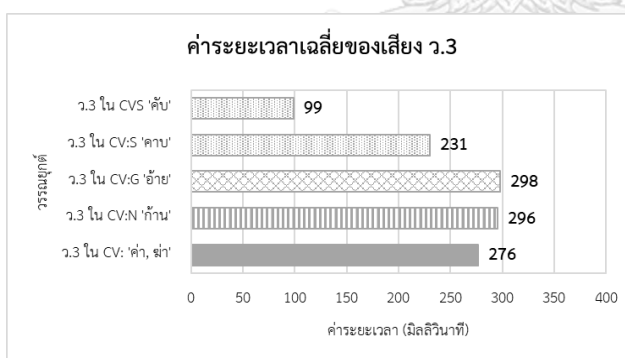
ภาพที่ 7.111 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.1 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.5

เสียง ว.2 เป็นเสียง /231/ ปรากฏในช่อง A234 ผลการศึกษาพบว่า เสียง ว.2 ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากกว่าในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:G คือ ประมาณ 355 มิลลิวินาที และประมาณ 346 มิลลิวินาที ตามลำดับ ดังแสดงในภาพที่ 7.112

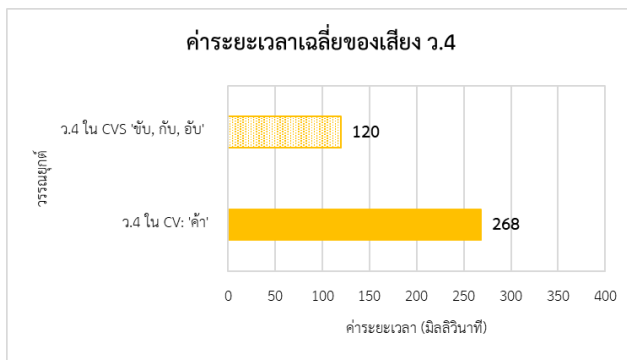
ภาพที่ 7.112 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.2 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.5

เสียง ว.3 เป็นเสียง /357/ ปรากฏในช่อง B4, C123, DL4 และ DS4 ผลการศึกษาพบว่า เสียง ว.3 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.5 ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:G มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากที่สุด ประมาณ 298 มิลลิวินาที ใกล้เคียงกับในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:N ประมาณ 296 มิลลิวินาที รองลงมา ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: และ CV:S ประมาณ 276 มิลลิวินาที และ 231 มิลลิวินาที ตามลำดับ และน้อยที่สุดในโครงสร้างพยางค์แบบ CVS ประมาณ 99 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 7.113

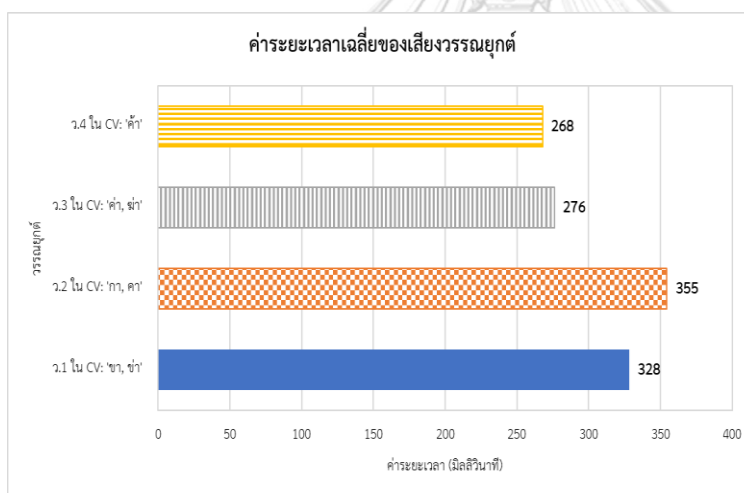
ภาพที่ 7.113 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.3 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.5

เสียง ว.4 เป็นเสียง /247/ ปรากฏในช่อง C4 ผลการศึกษาพบว่า ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์พบว่าเสียง ว.4 ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์มากกว่าในโครงสร้างพยางค์แบบ CVS คือ ประมาณ 268 มิลลิวินาที และ 120 มิลลิวินาที ตามลำดับ ดังแสดงในภาพที่ 7.114

ภาพที่ 7.114 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.4 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.5

เมื่อเปรียบเทียบค่าระยะเวลาเฉลี่ยของวรรณยุกต์ 4 หน่วยเสียงในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: พบว่า ว.2 (231/A234) มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์มากที่สุดประมาณ 355 มิลลิวินาที รองลงมาคือ ว.1 (215/A1=B123=DL123) ประมาณ 328 มิลลิวินาที ว.3 (357/B4=C123=DL4=DS4) ประมาณ 276 มิลลิวินาที และน้อยที่สุดคือ ว.4 (247/C4=DS123) ประมาณ 268 มิลลิวินาที ตามลำดับ ดังแสดงในภาพที่ 7.115

ภาพที่ 7.115 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.5

ผลการศึกษาค่าระยะเวลาของวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.5 ชี้ให้เห็นว่า วรรณยุกต์ที่เป็นเสียงค่อนข้างต่ำ-ขึ้น-ตก (ว.2) มีแนวโน้มมีค่าระยะเวลามากที่สุด มากกว่าวรรณยุกต์ค่อนข้างต่ำ-ตก-ขึ้น (ว.1) โดยวรรณยุกต์ค่อนข้างต่ำ-ตก-ขึ้น (ว.1) มีแนวโน้มมีค่าระยะเวลามากกว่า วรรณยุกต์กลาง-ขึ้นมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย (ว.3) และวรรณยุกต์ค่อนข้างต่ำ-ขึ้นมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย (ว.4) ทั้งนี้ วรรณยุกต์ค่อนข้างต่ำ-ขึ้นมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย (ว.4) มีแนวโน้มมีค่าระยะเวลาน้อยกว่าเสียงวรรณยุกต์อื่น

สรุปผลการศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเป็ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.5 พบว่า มีวรรณยุกต์ 4 หน่วยเสียง ได้แก่

ว.1 (A1=B123=DL123) เป็นเสียง /215/ เช่น /soŋ²¹⁵/ ‘สอง’, /kʰaj²¹⁵/ ‘ไข่’, /ka:p²¹⁵/ ‘กาบ’, ฯลฯ

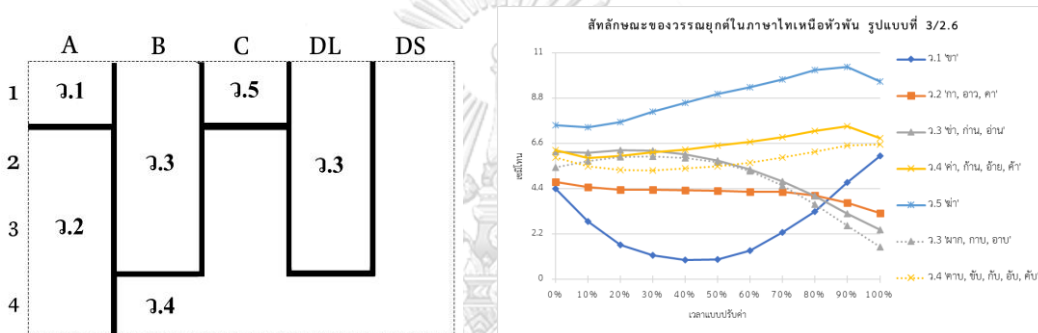
ว.2 (A234) เป็นเสียง /232/ เช่น /de:ŋ²³²/ ‘แดง’, /na:²³²/ ‘นา’, ฯลฯ

ว.3 (B4=C123=DL4=DS4) เป็นเสียง /357/ เช่น /pʰu:³⁵⁷/ ‘พ่อ’, /pa:³⁵⁷/ ‘ป่า’, /kʰat³⁵/ ‘คาด’, /kʰap³⁵/ ‘คับ’, ฯลฯ

ว.4 (C4=DS123) เป็นเสียง /247/ เช่น /ma:²⁴⁷/ ‘ม้า’, /kʰap²⁴/ ‘ขับ’, /kop²⁴/ ‘กบ’, ฯลฯ

โดยเสียง ว.2 (A234) ซึ่งเป็นเสียง /232/ มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์มากที่สุด และเสียง ว.4 (C4) ซึ่งเป็นเสียง /247/ มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์น้อยที่สุด

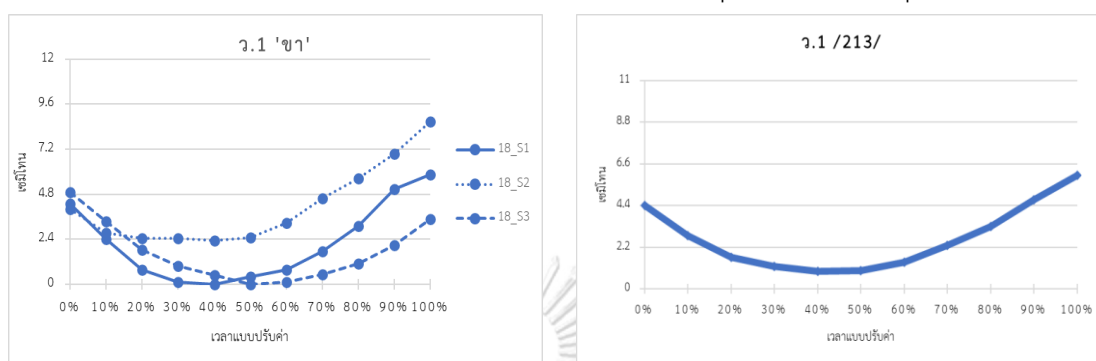
7.2.6 ภาษาไทเหนือหัวพันที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.6

ภาพที่ 7.116 วรรณยุกต์และสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในภาษาไทเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.6

ภาษาไทเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.6 พูดในจุดเก็บข้อมูลที่ 18 บ้านปากห้วย หมู่ 7 ตำบลหนองแหน อำเภอพนมสารคาม โดยกลุ่มชนที่มีชื่อเรียกตนเองและภาษาว่า “ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ลาวอันเดอ/ลาว/ลาวปากห้วย” จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนามของผู้วิจัยทำให้ทราบว่า มีกลุ่มคน “ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ลาวอันเดอ/ลาว” ในหมู่บ้านอื่น ๆ ในตำบลหนองแหนบางที่เรียกกลุ่มคน “ลาวเวียง” หรือ “ลาวปากห้วย” ซึ่งตั้งถิ่นฐานอยู่ในบ้านปากห้วยว่า “ไทปากห้วย” เนื่องจากมีสำเนียงที่แตกต่างไปจากกลุ่มคน “ลาวเวียง” ในหมู่บ้านอื่น ๆ ในตำบลหนองแหน ผลการศึกษาวรรณยุกต์ในภาษา “ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ลาวอันเดอ/ลาว/ลาวปากห้วย/ไทปากห้วย” จากตัวแทนผู้บอกภาษาเพศหญิงจำนวน 3 คนที่บ้านปากห้วย พบว่า วิธภาษาดังกล่าวมีรูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์ ดังนี้ A1-234, B123-4, C1-234, DL123-4 และ DS1234 โดยมีรูปแบบการรวมเสียงวรรณยุกต์ ดังนี้ B123=DL123 และ B4=C234=DL4=DS1234 (ดูภาพที่ 7.116) จำแนกเป็นภาษาไทเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.6 วิธภาษาดังกล่าวมีวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง ดังนี้

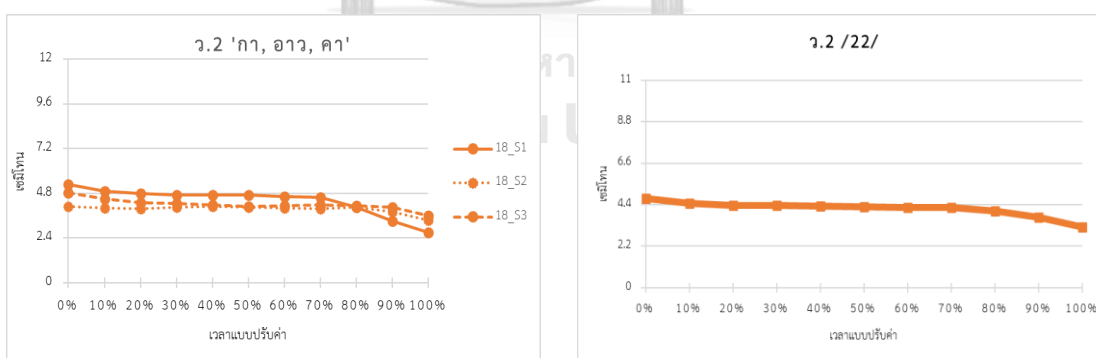
ว.1 (213/A1) ในภาพรวมผู้บอกภาษา 3 คนเป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างต่ำ-ตก-ขึ้น /213/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง A1 เท่านั้น (ดูภาพที่ 7.117) ว.1 มีทิศทางการขึ้น-ตกของเสียงวรรณยุกต์คล้ายกับในภาษาไทยเหนือหัวพันวิธภาษาอื่น ๆ ที่ได้กล่าวไปแล้ว (ยกเว้น ภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.4 ซึ่งมี ว.1 เป็นเสียง /451/) แต่มีระดับเสียงโดยเฉพาะช่วงสิ้นสุดของเสียงวรรณยุกต์ต่ำกว่า

ภาพที่ 7.117 สัทลักษณะของเสียง ว.1 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.6

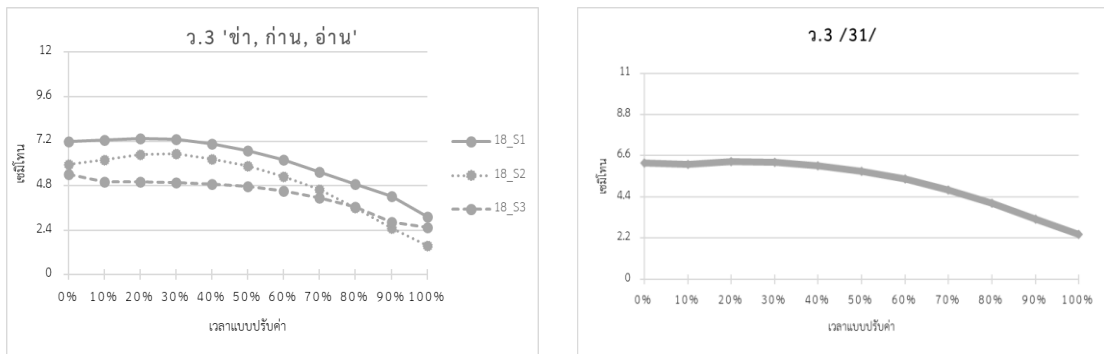
น่าสังเกตว่าเสียง ว.1 ของผู้บอกภาษาคนที่ 3 มีระดับเสียงที่จุดสิ้นสุดของเสียงวรรณยุกต์ต่ำกว่าจุดเริ่มต้นของเสียงวรรณยุกต์ โดยมีทิศทางการขึ้น-ตกของเสียงวรรณยุกต์คล้ายกับในภาษาลาว หลวงพระบางในงานของ Brown (1955) ซึ่งเป็นเสียงกลาง-ตก-ขึ้น โดยมีจุดสิ้นสุดของเสียงวรรณยุกต์ต่ำกว่าจุดเริ่มต้นของเสียงวรรณยุกต์เช่นเดียวกัน

ว.2 (22/A234) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างต่ำระดับ /22/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง A234 ดังแสดงในภาพที่ 7.118

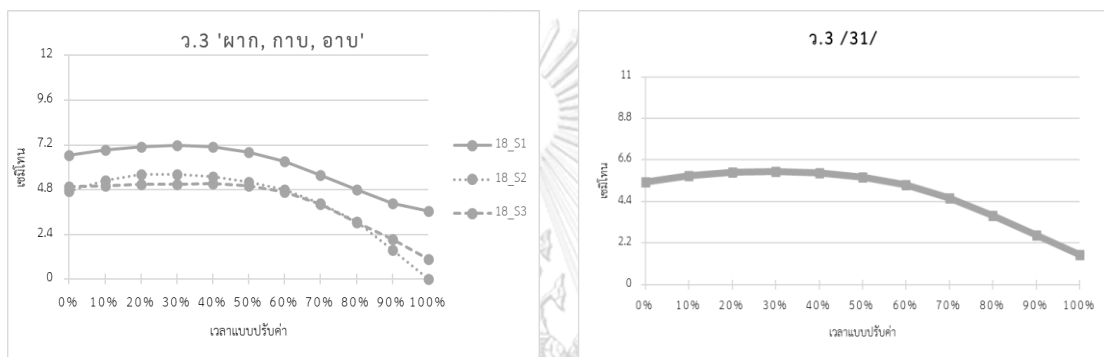

ภาพที่ 7.118 สัทลักษณะของเสียง ว.2 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.6

ว.3 (31/B123 และ DL123) เป็นวรรณยุกต์กลาง-ตก /31/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง B123 (ดูภาพที่ 7.119) และในพยางค์ตายในช่อง DL123 (ดูภาพที่ 7.120)

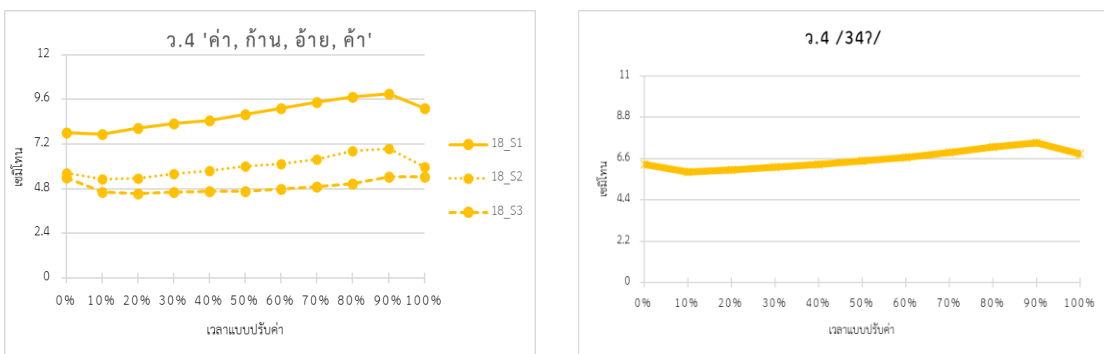
ภาพที่ 7.119 สัทลักษณะของเสียง ว.3 ในพยางค์เป็นภาษาไทยเหนือหัวพ้น รูปแบบที่ 3/2.6

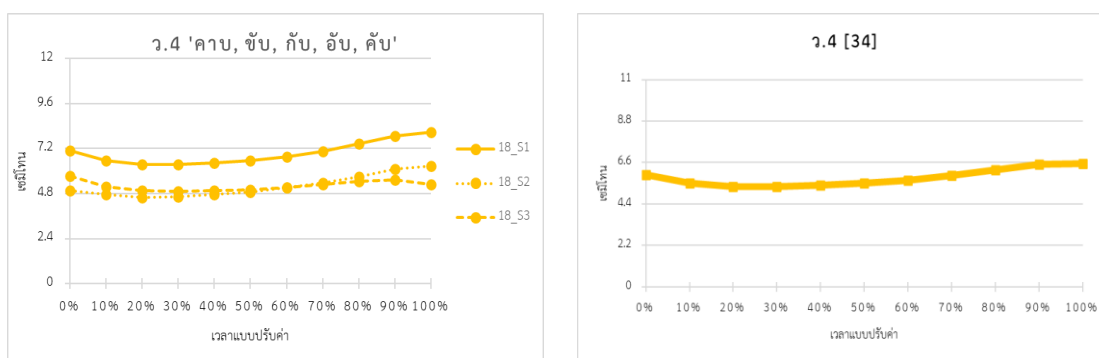
ภาพที่ 7.120 สัทลักษณะของเสียง ว.3 ในพยางค์ตายภาษาไทยเหนือหัวพ้น รูปแบบที่ 3/2.6

ผู้วิจัยพบว่า เสียง ว.3 ซึ่งปรากฏในช่อง B123 และ DL123 ในภาษาไทยเหนือหัวพ้น รูปแบบที่ 3/2.6 มีทิศทางการขึ้น-ตกของเสียงวรรณยุกต์คล้ายคลึงกับวรรณยุกต์ที่ปรากฏในช่อง B123 และ DL123 ในภาษาไทยเหนือหัวพ้นวิชาอื่นที่ได้กล่าวไปแล้วในตอนต้น นั่นคือ เป็นเสียงตกเหมือนกัน (บางวิชาอาจมีรูปแปรอื่น)

ว.4 (347/B4 C234 และ DS1234) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์กลางเลื่อนขึ้น มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย /347/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง B4 และ C234 (ดูภาพที่ 7.121) เมื่อปรากฏในพยางค์ตายสระสั้นในช่อง DS1234 เป็นเสียงกลางเลื่อนขึ้น ไม่มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [34] (ดูภาพที่ 7.122)

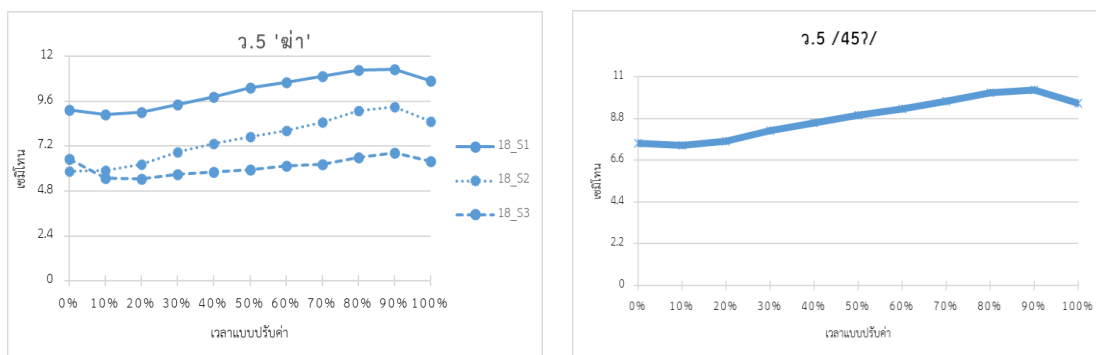
ภาพที่ 7.121 สัทลักษณะของเสียง ว.4 ในพยางค์เป็นภาษาไทยเหนือหัวพ้น รูปแบบที่ 3/2.6

ภาพที่ 7.122 สัทลักษณะของเสียง ว.4 ในพยางค์ตายภาษาไทเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.6

ผู้วิจัยพบว่าคำที่ปรากฏในช่อง C23 ในภาษาไทเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.6 (ลาวเวียงบ้านปากห้วย) มีเสียงวรรณยุกต์เป็นเสียงเดียวกับคำที่ปรากฏในช่อง C4 และ B4 (C234=B4) นั่นคือ เสียง /34?/ แต่ในภาษาไทเหนือหัวพันวิชาอื่นในงานวิจัยนี้ได้กล่าวไปแล้ว มีเสียงวรรณยุกต์ในคำที่ปรากฏในช่อง C23 เป็นเสียงเดียวกับคำที่ปรากฏในช่อง C1 (C123) ระหว่างการเก็บข้อมูลวรรณยุกต์ ผู้วิจัยสังเกตว่าคำที่มักถูกยกมาเป็นตัวอย่างแสดงสำเนียงที่แตกต่างกันระหว่างคน “ลาวเวียงบ้านปากห้วย” และคน “ลาวเวียง” บ้านอื่นในตำบลหนองแห่น คือ คำที่ปรากฏในช่อง C4 และ DS1234 ตัวอย่างเช่น คำว่า ‘น้ำ’ สำเนียงบ้านปากห้วยจะเป็น [na:m^{34?}] แต่สำเนียงบ้านหนองแห่นจะเป็น [na:m^{31?}] คำว่า ‘ม่า’ สำเนียงบ้านปากห้วยจะเป็น [ma:^{34?}] แต่สำเนียงบ้านหนองแห่นจะเป็น [ma:^{31?}] เป็นต้น นอกจากนี้ ยังพบว่าคำที่ปรากฏในช่อง DS123 ในภาษา “ลาวเวียงบ้านปากห้วย” มีวรรณยุกต์เป็นเสียงเดียวกับวรรณยุกต์ในคำที่ปรากฏในช่อง DS4 นั่นคือ /34/ เช่น คำว่า ‘หวัด’ /wat^{DS1}/ และ ‘วัด’ /wat^{DS4}/ ในภาษา “ลาวเวียงบ้านปากห้วย” มีเสียงวรรณยุกต์เป็นเสียงเดียวกัน แต่สำเนียง “ลาวเวียง” หมู่บ้านอื่นในตำบลหนองแห่นมีเสียงวรรณยุกต์เป็นคนละหน่วยเสียง ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในคอลัมน์ C และ DS ที่แตกต่างจากภาษา “ลาวเวียง” ที่พูดในหมู่บ้านอื่น อาจจะเป็นลักษณะหนึ่งที่ทำให้คน “ลาวเวียง” ในหมู่บ้านอื่นในตำบลหนองแห่นล้อเลียนสำเนียงคน “ลาวเวียงบ้านปากห้วย” และเรียกคน “ลาวเวียงบ้านปากห้วย” ว่า “ไทปากห้วย” หรือ “ไทยปากห้วย”

ว.5 (45?/C1) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างสูง-ขึ้น มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย /45?/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง C1 เท่านั้น ดังแสดงในภาพที่ 7.123

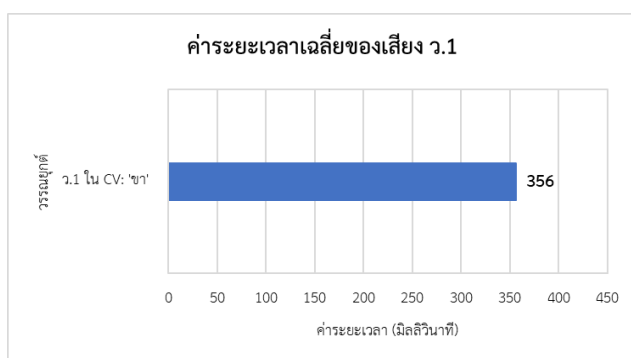
ภาพที่ 7.123 สัทลักษณะของเสียง ว.5 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.6

จากภาพที่ 7.123 ด้านซ้าย จะเห็นได้ว่าค่าเซมิโตนของผู้บอกภาษาคนที่ 1 มากกว่าของผู้บอกภาษาคนที่ 2 และ 3 เช่นเดียวกับค่าเซมิโตนของเสียง ว.4 ในภาพที่ 7.121 และ 7.122 ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกัน อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบกราฟแสดงค่าเซมิโตนของเสียง ว.5 และเสียง ว.4 ของผู้บอกภาษาแต่ละคนจะพบว่า แม้เสียง ว.5 และเสียง ว.4 จะมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์คล้ายคลึงกัน แต่เป็นคนละหน่วยเสียงกันเนื่องจาก ว.5 มีระดับเสียงสูงกว่า ว.4 สอดคล้องกับสิ่งที่หูของผู้วิจัยได้ยิน รวมทั้งสอดคล้องกับการรับรู้ของเจ้าของภาษาซึ่งต่างยืนยันว่า คำว่า ‘ค่า’ /kʰaː^{B4}/ และ ‘ค่า’ /kʰaː^{C4}/ ออกเสียงเหมือนกันแต่ไม่เหมือนคำว่า ‘ฮ่า’ /kʰaː^{C1}/ ดังนั้น ผลการวัดและวิเคราะห์ค่าเซมิโตนของเสียง ว.5 (คำทดสอบคำว่า ‘ฮ่า’) และเสียง ว.4 (คำทดสอบคำว่า ‘ค่า, ก้าน, อ้าย, ค่า’) จากตัวแทนผู้บอกภาษาเพศหญิงที่พูดภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.6 จำนวน 3 คน จึงช่วยยืนยันผลการวิเคราะห์วรรณยุกต์ด้วยวิธีการฟังของผู้วิจัย และผลการวิเคราะห์ดังกล่าวสอดคล้องกับการรับรู้ของเจ้าของภาษา

ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.6

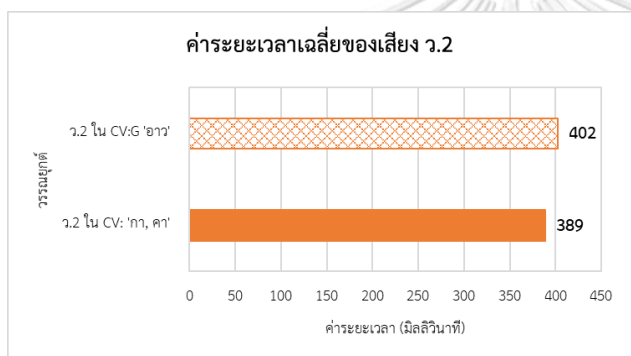
ผลการศึกษาค่าระยะเวลาเฉลี่ยของวรรณยุกต์ทั้ง 5 หน่วยเสียงในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.6 มีดังนี้

เสียง ว.1 เป็นเสียง /213/ ปรากฏในช่อง A1 ผลการวัดค่าระยะเวลาของเสียง ว.1 ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: จากคำทดสอบคำว่า ‘ขา’ พบว่ามีค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์เฉลี่ยประมาณ 356 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 7.124

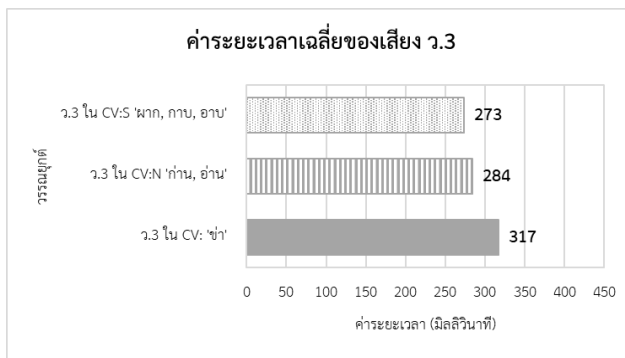
ภาพที่ 7.124 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.1 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.6

เสียง ว.2 เป็นเสียง /22/ ปรากฏในช่อง A234 ผลการศึกษาพบว่า เสียง ว.2 ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:G มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากกว่าในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: นั่นคือ ประมาณ 402 มิลลิวินาที และประมาณ 389 มิลลิวินาที ตามลำดับ ดังแสดงในภาพที่ 7.125

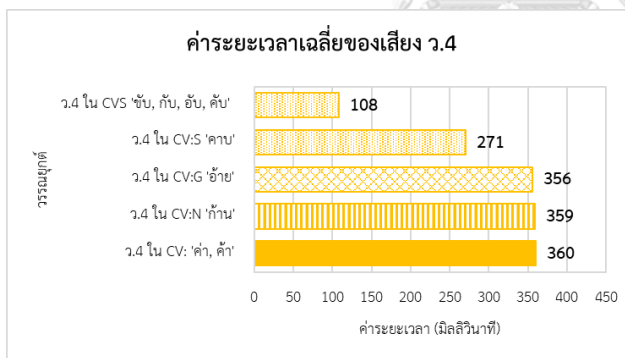
ภาพที่ 7.125 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.2 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.6

เสียง ว.3 เป็นเสียง /31/ ปรากฏในช่อง B123 และ DL123 ผลการวัดและวิเคราะห์ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.3 ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:, CV:N และ CV:S พบว่า เสียง ว.3 ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์มากที่สุดประมาณ 317 มิลลิวินาที รองลงมา คือ 284 มิลลิวินาทีและ 273 มิลลิวินาทีในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:N และ CV:S ตามลำดับ ดังแสดงในภาพที่ 7.126

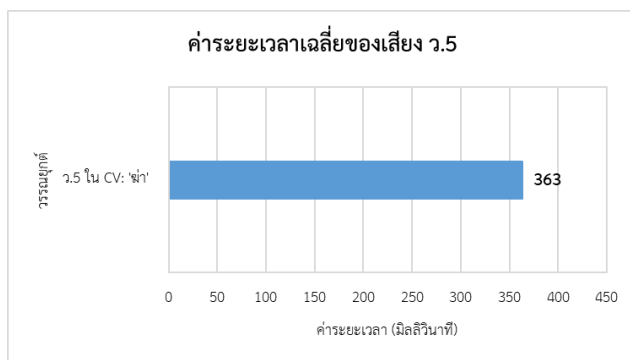
ภาพที่ 7.126 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.3 ในภาษาไทยเหนือหัวพันรูปแบบที่ 3/2.6

เสียง ว.4 เป็นเสียง /347/ ปรากฏในช่อง B4, C234, DL4 และ DS1234 ผลการศึกษาค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.4 ในโครงสร้างพยางค์ 5 แบบ ได้แก่ CV:, CV:N, CV:G, CV:S และ CVS พบว่า เสียง ว.4 ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์มากที่สุด ประมาณ 360 มิลลิวินาทีใกล้เคียงกับในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:N และ CV:G นั่นคือ 359 มิลลิวินาที และ 356 มิลลิวินาที ตามลำดับ รองลงมาในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:S ประมาณ 271 มิลลิวินาที และน้อยที่สุดในโครงสร้างพยางค์แบบ CVS ประมาณ 108 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 7.127

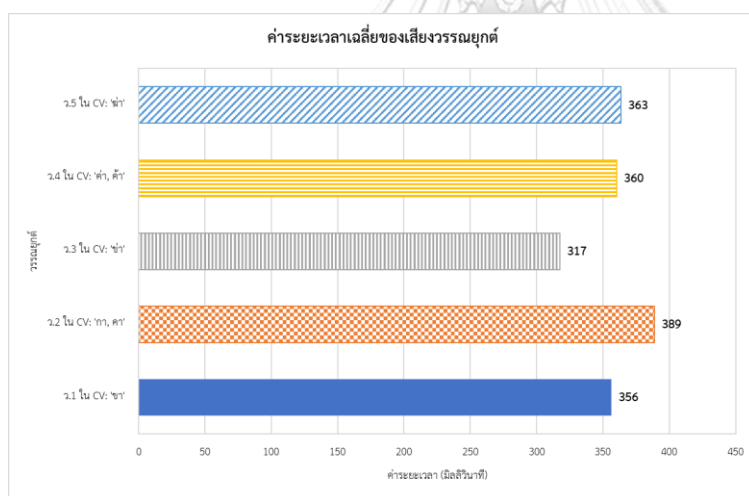
ภาพที่ 7.127 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.4 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.6

เสียง ว.5 เป็นเสียง /457/ ปรากฏในช่อง C1 ผลการศึกษาค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.5 ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: จากคำทดสอบคำว่า 'ฆ่า' พบว่า เสียง ว.5 มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ประมาณ 363 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 7.128

ภาพที่ 7.128 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.5 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.6

จากการเปรียบเทียบค่าระยะเวลาเฉลี่ยของวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียงในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเป็ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.6 (ลาวปากห้วย) ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: พบว่า ว.2 (22/A234) มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์มากที่สุดประมาณ 389 มิลลิวินาที รองลงมาคือ ว.5 (457/C1) ว.4 (347/B4=C234=DL4=DS1234) ว.1 (213/A1) และ ว.3 (31/B123=DL123) ประมาณ 363, 360, 356 และ 317 มิลลิวินาที ตามลำดับ ดังแสดงในภาพที่ 7.129

ภาพที่ 7.129 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.6

เมื่อสังเกตพฤติกรรมค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.6 พบว่า วรรณยุกต์ที่เป็นเสียงตก /31/ (ว.3) มีแนวโน้มมีค่าระยะเวลาน้อยกว่าเสียงวรรณยุกต์อื่น ๆ และสั้นกว่าเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นเสียงขึ้นมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย /347/ (ว.4) และ /457/ (ว.5)

สรุปผลการวิเคราะห์วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเป็ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.6 พบว่า มีวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง ได้แก่

ว.1 (A1) เป็นเสียง /213/ เช่น /hu:²¹³/ ‘หู’, /so:ŋ²¹³/ ‘สอง’, ฯลฯ

ว.2 (A234) เป็นเสียง /22/ เช่น /de:ŋ²²/ ‘แดง’, /ka:²²/ ‘กา’, ฯลฯ

ว.3 (B123=DL123) เป็นเสียง /31/ เช่น /k^haj³¹/ ‘ไข่’, /ka:p³¹/ ‘กาบ’, ฯลฯ

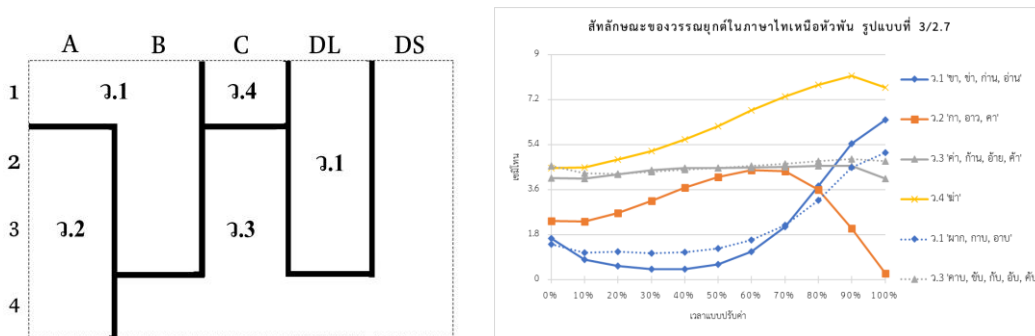
ว.4 (B4=C234=DL4=DS1234) เป็นเสียง /347/ เช่น /p^ho:³⁴⁷/ ‘พ่อ’, /pa:³⁴⁷/ ‘ป่า’, /k^hap³⁴/ ‘คาบ’, /k^hap³⁴/ ‘ขับ’, /k^hap³⁴/ ‘คืบ’, ฯลฯ

ว.5 (C1) เป็นเสียง /457/ เช่น /ha:⁴⁵⁷/ ‘ห้า’, /k^haw⁴⁵⁷/ ‘ข้าว’, ฯลฯ

โดย ว.2 (A234) ซึ่งเป็นเสียง /22/ มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์มากที่สุด และ ว.3 (B123=DL123) ซึ่งเป็นเสียง /31/ มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์น้อยที่สุด

ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.6 น่าจะเป็นภาษาไทยเหนือหัวพันวิธภาษาหนึ่งที่พูดกันในบริเวณแขวงหัวพันเช่นเดียวกับภาษาไทยเหนือหัวพันวิธภาษาอื่น ๆ ที่ได้กล่าวไปแล้ว แต่มีพัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์แตกต่างจากวิธภาษาอื่น โดยเฉพาะพัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์ในคอลัมน์ C และ DS ทั้งนี้ หลักฐานที่สนับสนุนความคิดของผู้วิจัยที่ว่าภาษา “ลาวเวียงบ้านปากห้วย” ไม่ใช่ภาษาลาว แต่เป็นภาษาไทยเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบนจากภาษาไทยเหนือหัวพัน คือ (1) ภาษาลาวส่วนใหญ่มีวรรณยุกต์ในคอลัมน์ B เป็นคนละเสียงกับวรรณยุกต์ในคอลัมน์ DL (B≠DL) โดยมีวรรณยุกต์ในคอลัมน์ B เป็นเสียงระดับ แต่ภาษา “ลาวเวียงบ้านปากห้วย” มีวรรณยุกต์ในคอลัมน์ B เป็นเสียงเดียวกับวรรณยุกต์ในคอลัมน์ DL (B=DL) โดยมีวรรณยุกต์ในช่อง B123 และ DL123 เป็นเสียงตก และ (2) ภาษาลาวส่วนใหญ่มีวรรณยุกต์ในช่อง DS123 เป็นคนละหน่วยเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง DS4 (DS123-4) Chamberlain (1984) และ Hartmann (2004) กล่าวว่า รูปแบบ D123-4 เป็นลักษณะเด่นในภาษาลาวที่พูดกันในหลวงพระบาง เวียงจันทน์ และปากเซ แต่ภาษา “ลาวเวียงบ้านปากห้วย” มีวรรณยุกต์ในช่อง DS123 เป็นเสียงเดียวกับวรรณยุกต์ในช่อง DS4 (DS1234) ทั้งนี้ Chamberlain (1984) ได้กล่าวไว้ว่ารูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ B=DL และ DS1234 เป็นลักษณะประจำเขต (areal feature) ของภาษาไทยถิ่นต่าง ๆ ที่พูดในแขวงหัวพัน จึงสรุปได้ว่า ภาษา “ลาวเวียงบ้านปากห้วย” ไม่ใช่ภาษาลาว แต่เป็นภาษาไทยเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน

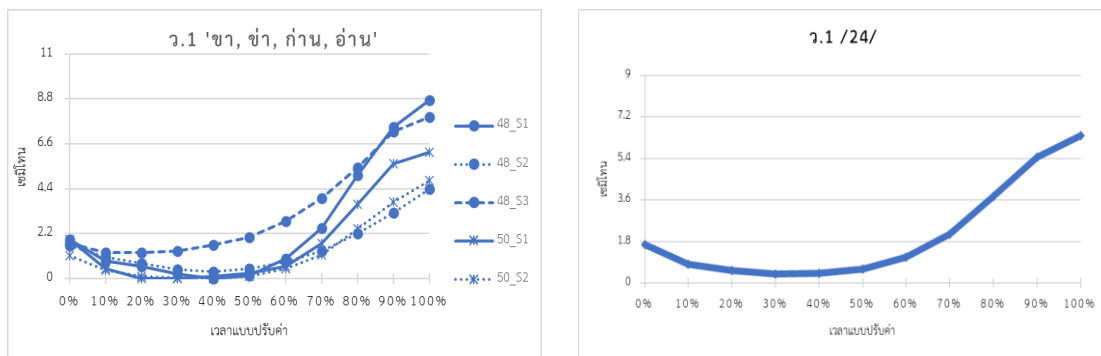
7.2.7 ภาษาไทเหนือหัวพันที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.7

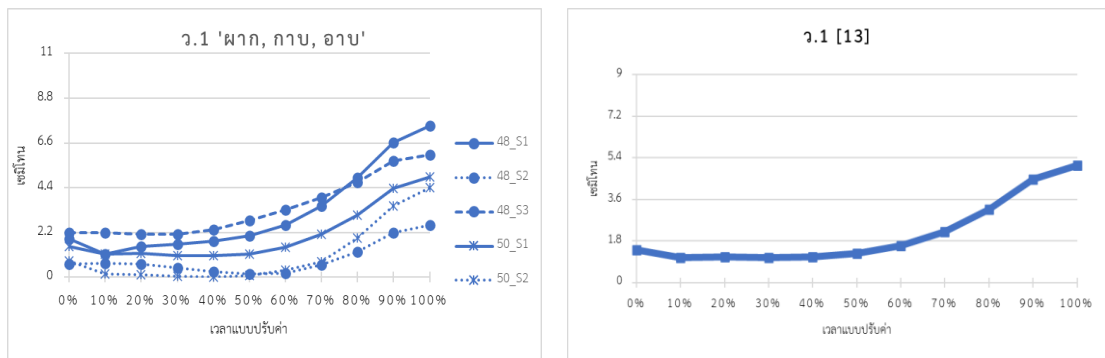
ภาพที่ 7.130 วรรณยุกต์และสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.7

ภาษาไทยเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.7 พุดในจุดเก็บข้อมูลที่ 48 บ้านท่ากลอย หมู่ 4 ตำบลท่าตะเียบ อำเภอท่าตะเียบ และจุดเก็บข้อมูลที่ 50 บ้านฝั่งคลอง หมู่ 21 ตำบลท่าตะเียบ อำเภอท่าตะเียบ โดยกลุ่มชนที่มีชื่อเรียกตนเองและภาษาว่า “ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ลาวอันเดอ/ลาว/ลาว+ชื่อหมู่บ้านที่อยู่ในปัจจุบัน” ผลการศึกษาวรรณยุกต์จากตัวแทนผู้บอกภาษาเพศหญิงจำนวน 3 คนที่บ้านท่ากลอย และ 2 คนที่บ้านฝั่งคลอง พบว่าภาษาดังกล่าวมีรูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์ ดังนี้ A1-234, B123-4, C1-234, DL123-4 และ DS1234 เช่นเดียวกับภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.6 โดยมีรูปแบบการรวมเสียงวรรณยุกต์ ดังนี้ A1=B123=DL123 และ B4=C234=DL4=DS1234 (ดูภาพที่ 7.130) ภาษาไทเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.7 มีวรรณยุกต์ 4 หน่วยเสียง ดังนี้

ว.1 (24/A1 B123 และ DL123) ในภาพรวมของผู้บอกภาษา 5 คนเป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างต่ำ-ขึ้น /24/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง A1 และ B123 (ดังแสดงในภาพที่ 7.131) เมื่อปรากฏในพยางค์ตายสระยาวในช่อง DL123 เป็นเสียงต่ำ-ขึ้น [13] (ดูภาพที่ 7.132)

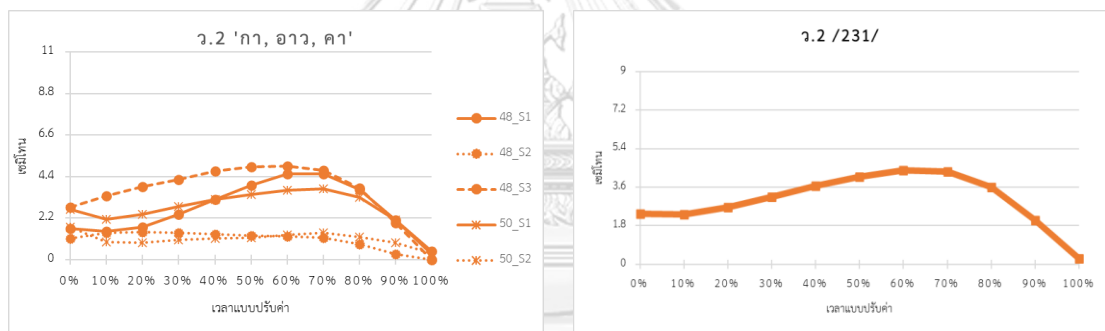
ภาพที่ 7.131 สัญลักษณ์ของเสียง ว.1 ในพยางค์เป็นภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.7

ภาพที่ 7.132 สัทลักษณะของเสียง ว.1 ในพยางค์ตายภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.7

เสียง ว.1 ซึ่งเป็นเสียงต่ำ-ขึ้นในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.7 มีสัทลักษณะลักษณะของวรรณยุกต์คล้ายเสียง ว.1 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.5 ซึ่งเป็นวรรณยุกต์ต่ำ-ขึ้นปรากฏในช่อง A1 B123 และ DL123 เหมือนกัน

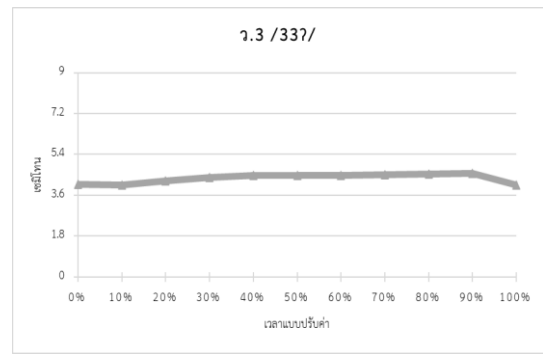
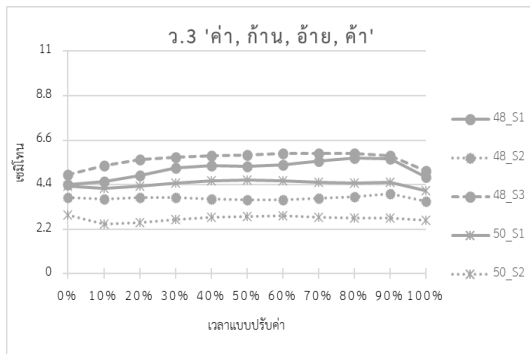
ว.2 (231/A234) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์ค่อนข้างต่ำ-ขึ้น-ตก /231/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง A234 ดังแสดงในภาพที่ 7.133

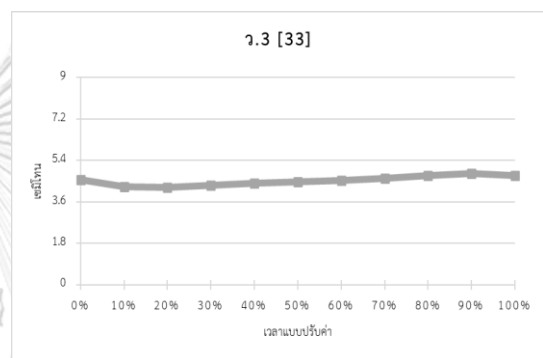
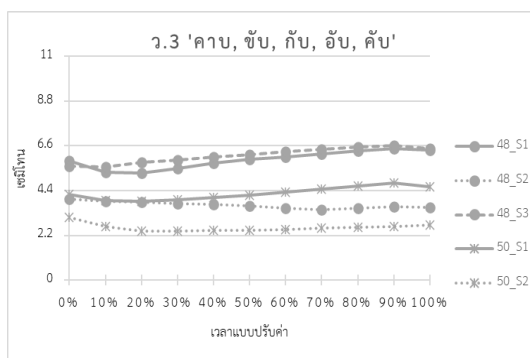
ภาพที่ 7.133 สัทลักษณะของเสียง ว.2 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.7

จากภาพที่ 7.133 จะเห็นได้ว่าค่าเซมิโตนของผู้บอกภาษา 3 คน (ผู้บอกภาษาคนที่ 1 และ 3 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 48 และผู้บอกภาษาคนที่ 1 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 50) มีทิศทางการขึ้น-ตกของเสียงวรรณยุกต์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน นั่นคือ เป็นเสียงค่อนข้างต่ำ-ขึ้น-ตก แต่ในผู้บอกภาษาคนที่ 2 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 48 และผู้บอกภาษาคนที่ 2 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 50 มีกราฟเส้นแสดงสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์แตกต่างออกไป คือ เป็นเสียงต่ำระดับ ผู้วิจัยจึงไม่นำค่าเซมิโตนของผู้บอกภาษา 2 คนดังกล่าวมาเฉลี่ยรวมในกราฟด้านขวา

ว.3 (337/B4 C234 DL4 และ DS1234) เป็นวรรณยุกต์กลางระดับ มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย /337/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง B4 และ C234 (ดูภาพที่ 7.134) และปรากฏในพยางค์ตายในช่อง DL4 และ DS1234 เป็นเสียงกลางระดับ ไม่มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย [33] (ดูภาพที่ 7.135)

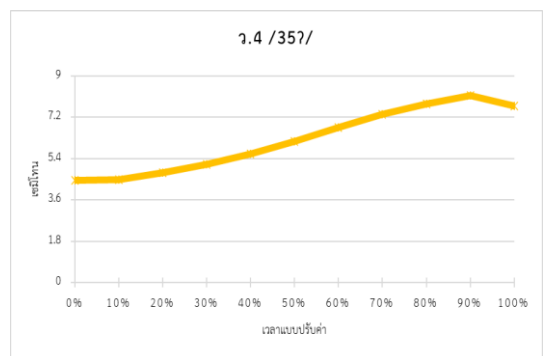
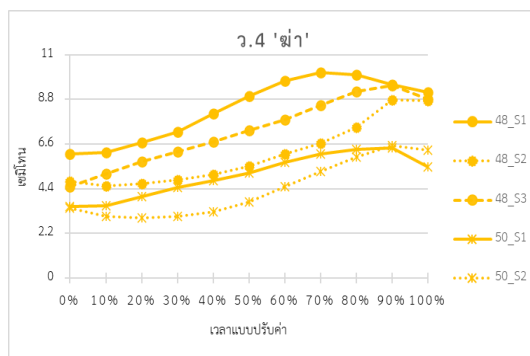
ภาพที่ 7.134 สัทลักษณะของเสียง ว.3 ในพยางค์เป็นภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.7

ภาพที่ 7.135 สัทลักษณะของเสียง ว.3 ในพยางค์ตายภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.7

เสียง ว.3 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.7 ปรากฏในช่อง B4, C234, DL4 และ DS1234 เช่นเดียวกับในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.6 แต่มีสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ต่างกันเล็กน้อย นั่นคือ ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.7 เป็นเสียงกลางระดับมีการกักที่เส้นเสียงในตอนท้าย /337/ แต่ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.6 เป็นเสียงกลาง-ขึ้นมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย /347/

ว.4 (357/C1) ในภาพรวมเป็นวรรณยุกต์กลาง-ขึ้น มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย /357/ ปรากฏในพยางค์เป็นในช่อง C1 เท่านั้น ดังแสดงในภาพที่ 7.136

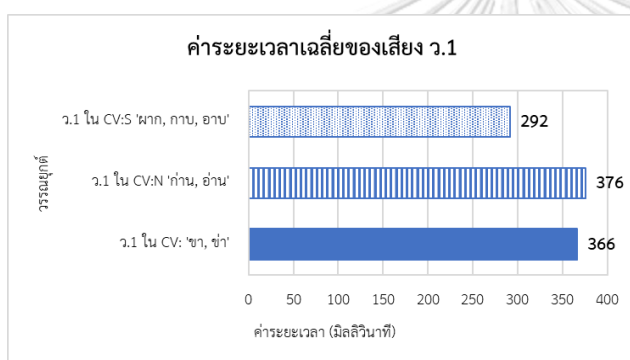
ภาพที่ 7.136 สัทลักษณะของเสียง ว.4 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.7

น่าสังเกตว่าเสียง ว.4 /357/ ซึ่งปรากฏในช่อง C1 ในภาษาไทยเหนือหัวพ่น รูปแบบที่ 3/2.7 มีสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์คล้ายกับในภาษาไทยเหนือหัวพ่น รูปแบบที่ 3/2.6 ซึ่งเป็นเสียง /457/

ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพ่น รูปแบบที่ 3/2.7

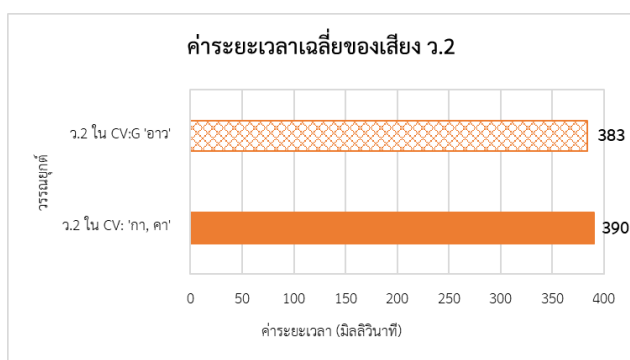
ผลการศึกษาค่าระยะเวลาเฉลี่ยของวรรณยุกต์ทั้ง 4 หน่วยเสียงในภาษาไทยเหนือหัวพ่นที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.7 มีดังนี้

เสียง ว.1 เป็นเสียง /24/ ปรากฏในช่อง A1, B123 และ DL123 ผลการศึกษาค่าระยะเวลาของเสียง ว.1 ในโครงสร้างพยางค์แบบ 3 แบบ ได้แก่ CV:, CV:N และ CV:S พบว่า เสียง ว.1 ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:N มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์มากที่สุดประมาณ 376 มิลลิวินาที รองลงมาในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: ประมาณ 366 มิลลิวินาที และน้อยที่สุดในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:S ประมาณ 292 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 7.137

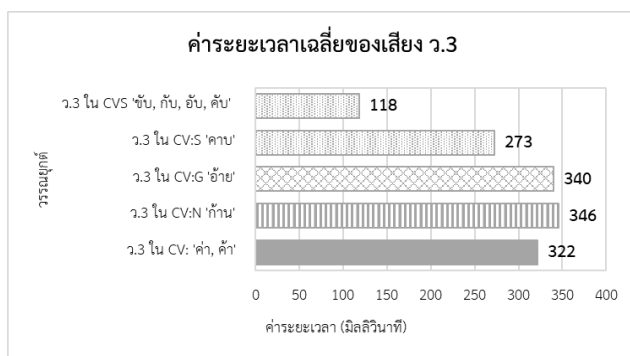
ภาพที่ 7.137 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.1 ในภาษาไทยเหนือหัวพ่น รูปแบบที่ 3/2.7

เสียง ว.2 เป็นเสียง /231/ ปรากฏในช่อง A234 ผลการศึกษาค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.2 ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: และ CV:G พบว่า เสียง ว.2 ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากกว่าในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:G นั่นคือ ประมาณ 390 มิลลิวินาที และประมาณ 383 มิลลิวินาที ตามลำดับ ดังแสดงในภาพที่ 7.138

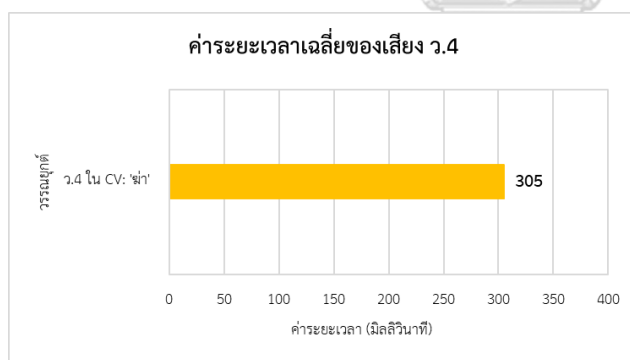
ภาพที่ 7.138 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.2 ในภาษาไทยเหนือหัวพ่น รูปแบบที่ 3/2.7

เสียง ว.3 เป็นเสียง /337/ ปรากฏในช่อง B4, C234, DL4 และ DS1234 ผลการวัดและวิเคราะห์ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.3 ในโครงสร้างพยางค์ 5 แบบ คือ CV:, CV:N, CV:G, CV:S และ CVS พบว่า เสียง ว.3 ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:N มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์มากที่สุดประมาณ 346 มิลลิวินาที รองลงมา คือ 340, 322, 273 และ 118 มิลลิวินาทีในโครงสร้างพยางค์แบบ CV:G, CV:, CV:S และ CVS ตามลำดับ ดังแสดงในภาพที่ 7.139

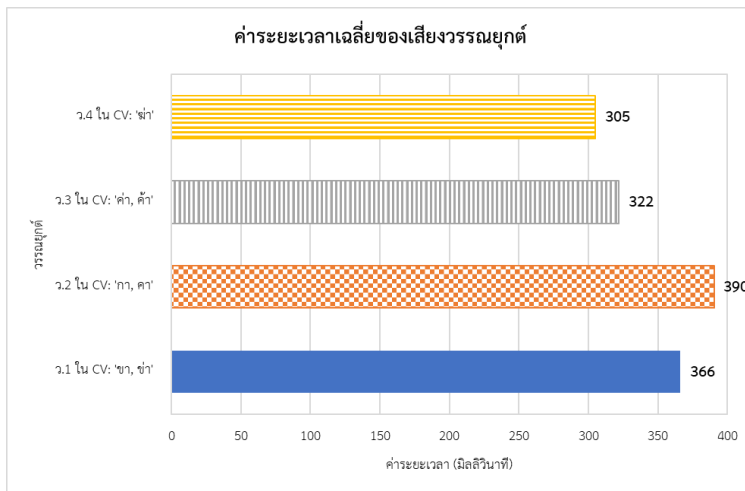
ภาพที่ 7.139 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.3 ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.7

เสียง ว.4 เป็นเสียง /357/ ปรากฏในช่อง C1 ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ประมาณ 305 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 7.140

ภาพที่ 7.140 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียง ว.4 ในภาษาไทยเหนือหัวพันรูปแบบที่ 3/2.7

เมื่อเปรียบเทียบค่าระยะเวลาเฉลี่ยของวรรณยุกต์ 4 หน่วยเสียงในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเป็ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.7 ในโครงสร้างพยางค์แบบ CV: พบว่า ว.2 (231/A234) มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์มากที่สุดประมาณ 390 มิลลิวินาที รองลงมาคือ ว.1 (24/A1=B123=DL123) ประมาณ 366 มิลลิวินาที ว.3 (337/B4=C234=DL4=DS1234) ประมาณ 322 มิลลิวินาที และน้อยที่สุดคือ ว.4 (357/C1) ประมาณ 305 มิลลิวินาที ดังแสดงในภาพที่ 7.141

ภาพที่ 7.141 ค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.7

ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.7 มีวรรณยุกต์ที่มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้ายเป็นวรรณยุกต์ที่มีเสียงสั้นที่สุด ได้แก่ เสียง ว.3 และ ว.4 โดย ว.4 ซึ่งเป็นเสียงกลาง-ขึ้นมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย /357/ สั้นกว่า ว.3 ซึ่งเป็นเสียงกลางระดับมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย /337/ ส่วน ว.2 ซึ่งเป็นเสียงค่อนข้างต่ำ-ขึ้น-ตก /231/ มีเสียงวรรณยุกต์ยาวกว่า ว.1 ซึ่งเป็นเสียงค่อนข้างต่ำ-ขึ้น /24/ อาจเพราะ ว.2 เป็นวรรณยุกต์เปลี่ยนระดับแบบซับซ้อน น่าสังเกตว่าวรรณยุกต์ที่เป็นเสียงกลาง-ขึ้น มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้ายมีค่าระยเวลาน้อยที่สุดเช่นเดียวกับที่พบในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1

สรุปผลการวิเคราะห์วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.7 พบว่า ภาษาดังกล่าวมีวรรณยุกต์ 4 หน่วยเสียง ได้แก่

ว.1 (A1=B123=DL123) เป็นเสียง /24/ เช่น /hu:²⁴/ 'หู', /sɔ:²⁴/ 'สอง', ฯลฯ มีสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์และการปรากฏของเสียงวรรณยุกต์คล้ายในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.5

ว.2 (A234) เป็นเสียง /231/ เช่น /dɛ:²³¹/ 'แดง', /ka:²³¹/ 'กา', ฯลฯ มีสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์และการปรากฏของเสียงวรรณยุกต์เหมือนในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.5

ว.3 (B4=C234=DL4=DS1234) เป็นเสียง /337/ เช่น /mɛ:³³⁷/ 'แม่', /pa:³³⁷/ 'ป่า', /ma:³³⁷/ 'ม้า', /nɔ:k³³/ 'นอก', /nok³³/ 'นก', ฯลฯ มีการปรากฏของเสียงวรรณยุกต์คล้ายกับในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.6 และคล้ายกับในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.5 แต่ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.5 มีวรรณยุกต์ในช่อง DS123 เป็นคนละเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง DS4

ว.4 (C1) เป็นเสียง /357/ เช่น /ha:³⁵⁷/ 'ห้า', /hʌw³⁵⁷/ 'ข้าว', ฯลฯ มีสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์และการปรากฏของเสียงวรรณยุกต์คล้ายในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.6

ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.7 น่าจะเป็นภาษาไทยเหนือวิธภาษาหนึ่งที่พูดกันในบริเวณแขวงหัวพัน แต่มีพัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์ซึ่งน่าจะเกิดขึ้นในภายหลังจากที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยแล้ว อย่างไรก็ตาม ภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.7 ยังคงเก็บรักษาลักษณะของวรรณยุกต์ที่ Chamberlain (1984) ได้กล่าวไว้ว่าเป็นลักษณะประจำเขต (areal feature) ของภาษาไทยถิ่นต่าง ๆ ที่พูดในแขวงหัวพัน นั่นคือ วรรณยุกต์ในคอลัมน์ B เป็นเสียงเดียวกับวรรณยุกต์ในคอลัมน์ DL (B=DL) และวรรณยุกต์ในคอลัมน์ DS เป็นเสียงเดียวกัน (DS1234)

7.3 สรุป

ภาษากลุ่ม 3 เป็นภาษากลุ่มไทยเหนือหัวพัน สามารถจำแนกเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ *กลุ่มย่อย 3/1* ประกอบด้วย 2 วิธภาษา ได้แก่ ภาษาไทยเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.1 มี 7 วรรณยุกต์ และภาษาไทยเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.2 มี 6 วรรณยุกต์ และ *กลุ่มย่อย 3/2* ประกอบด้วย 7 วิธภาษา ได้แก่ ภาษาไทยเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.1 มี 5 วรรณยุกต์ ภาษาไทยเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.2 มี 6 วรรณยุกต์ ภาษาไทยเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.3 มี 5 วรรณยุกต์ ภาษาไทยเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.4 มี 4 วรรณยุกต์ ภาษาไทยเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.5 มี 4 วรรณยุกต์ ภาษาไทยเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.6 มี 5 วรรณยุกต์ และภาษาไทยเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.7 มี 4 วรรณยุกต์

สัทลักษณะเด่นของวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพันทั้ง 9 วิธภาษามีวรรณยุกต์ในคอลัมน์ B แยกเป็น 2 เสียง คือ ในช่อง B123 เป็นเสียงสูง-ตก-ขึ้น สูง-ตก ต่ำ-ขึ้น ต่ำ-ตก-ขึ้น หรือ กลาง-ตก และในช่อง B4 เป็นเสียงสูงระดับมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย สูงระดับ กลางระดับมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย หรือกลาง-ขึ้นมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย และวรรณยุกต์ในช่อง C234 ไม่ใช่เสียงตกมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย (ยกเว้นในภาษาไทยเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.2 ที่มีวรรณยุกต์ในช่อง C123 เป็นเสียงสูง-ตกมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย ซึ่งอาจได้รับอิทธิพลจากภาษาลาวที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 1/2.1 ก็เป็นไปได้)

ผลการศึกษาค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มไทยเหนือหัวพันพบว่า ในภาพรวมวรรณยุกต์กลาง/ค่อนข้างสูง-ขึ้นที่มีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย แสดงให้เห็นแนวโน้มว่าจะมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งแตกต่างจากพฤติกรรมค่าระยะเวลาของวรรณยุกต์ที่พบในภาษากลุ่มลาวและภาษากลุ่มพวน นั่นคือ วรรณยุกต์(ค่อนข้าง)สูง-ตกมีแนวโน้มมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยน้อยที่สุด

ผู้วิจัยพบว่าภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.1 มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ รวมถึงสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์คล้ายกับในภาษาไทยเหนือหัวพันที่พูดในบ้านซำเหนือ เมืองซำเหนือ แขวงหัวพันในงานของ Chamberlain (1984) และสุลิ่ง เดชวงสา และคณะ (1972) และพบว่าภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.2 มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ และสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์คล้ายกับในภาษาไทยเหนือหัวพันที่พูดในบ้านหนองค้ำงและบ้านสะแนน เมืองซำเหนือ แขวงหัวพันในงานของ Chamberlain (1984) สำหรับภาษาในกลุ่มย่อย 3/2 ซึ่งมี 7 วิธภาษานั้น ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าน่าจะเป็นภาษาไทยเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีสัญลักษณ์เบี่ยงเบนไปจากสัญลักษณ์ปกติ

บทที่ 8

สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ศึกษาภาษา “ลาว” ที่พูดในภาคกลางของประเทศไทยด้วยแนวทางการศึกษาใหม่นั้นคือ ในการเริ่มต้นการวิจัยไม่ได้อิงจากชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์และชื่อเรียกภาษาเป็นสำคัญ แต่เริ่มต้นด้วยเกณฑ์ทางภาษาศาสตร์ คือ วรรณยุกต์ในการระบุและจำแนกภาษาที่พูดร่วมกับกรอบความคิดที่ว่า กลุ่มชาติพันธุ์ “ลาว” ในภาคกลางของประเทศไทยอาจจะประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ไทต่างกลุ่มชาติพันธุ์กันและอาจพูดภาษาตระกูลไทที่ต่างกันมาตั้งแต่ต้น แม้จะมีบรรพบุรุษซึ่งอพยพโยกย้ายถิ่นฐานมาจากเมืองเดียวกันใน สปป.ลาวเมื่อ 200 กว่าปีก่อน โดยใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์เป็นองค์ประกอบในการวิเคราะห์ตีความด้วย เป็นกรอบความคิดที่ได้จากข้อค้นพบในงานวิจัยของธีระพันธ์ ล. ทองคำ (2559) ที่ผ่านมายังไม่มีงานวิจัยอื่นที่ยืนยันข้อค้นพบจากการศึกษาด้วยวิธีการดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องการใช้กรอบความคิดเดียวกัน เพื่อพิสูจน์ในวงกว้างขึ้นและต่างพื้นที่กับงานวิจัยของธีระพันธ์ ล. ทองคำ (2559) ที่เก็บข้อมูลในอำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานีเท่านั้น โดยขยายผลการศึกษาเป็นระดับจังหวัดและใช้ภาษา “ลาว” ที่พูดในจังหวัดฉะเชิงเทราเป็นกรณีศึกษา ในบทนี้ ผู้วิจัยจะสรุปผลการวิจัยในหัวข้อที่ 8.1 อภิปรายผลการวิจัยในหัวข้อที่ 8.2 และให้ข้อเสนอแนะในหัวข้อที่ 8.3

8.1 สรุปผล

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ (1) วิเคราะห์รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์รวมทั้งสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษา “ลาว” ที่พูดในบริเวณอำเภอนมสารคาม อำเภอสนามชัยเขต และอำเภอบ้านไร่ จังหวัดฉะเชิงเทรา (2) จำแนกภาษา “ลาว” ที่พูดใน 3 อำเภอดังกล่าว โดยใช้รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์เป็นเกณฑ์ และ (3) ศึกษาความสอดคล้องระหว่างชื่อเรียกกลุ่มคน “ลาว” กับผลการจำแนกด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์

โดยมีสมมติฐานการวิจัย ดังนี้ (1) รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์สามารถนำมาใช้จำแนกภาษา “ลาว” ที่พูดใน 3 อำเภอในจังหวัดฉะเชิงเทราออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มที่มีลักษณะเด่นของภาษาลาว และกลุ่มที่ไม่มีลักษณะเด่นของภาษาลาว ส่วนสัทลักษณะของวรรณยุกต์สามารถนำมาใช้จำแนกกลุ่มย่อยของภาษาทั้ง 2 กลุ่มได้ และ (2) ชื่อเรียกกลุ่มคน “ลาว” กับผลการจำแนกภาษา “ลาว” ด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์ไม่สอดคล้องกัน

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มคน “ลาว” ที่มีบรรพบุรุษอพยพมาจากอาณาจักรล้านช้างหรือ สปป.ลาวตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรีจนถึงสมัยรัชกาลที่ 4 ไม่นับรวมกลุ่มคนลาวที่เพิ่งย้ายถิ่นฐานเข้ามาอยู่ใหม่ และไม่นับรวมกลุ่มคนลาว/อีสานจากภาคอีสานของประเทศไทยที่เพิ่งมาอยู่อาศัยและทำมาหา

กินในจังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้บอกภาษาเป็นคน “ลาว” เพศหญิงอายุ 50 ปีขึ้นไป เป็นคนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดฉะเชิงเทราแต่ดั้งเดิม ไม่ได้ย้ายถิ่นฐานมาจากจังหวัดอื่น และปัจจุบันยังคงใช้ภาษาลาวในชีวิตประจำวัน ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาจำนวนรวมทั้งสิ้น 124 คน ณ 50 จุดเก็บข้อมูลซึ่งกระจายอยู่ใน 3 อำเภอของจังหวัดฉะเชิงเทรา

ในการเก็บข้อมูลวรรณยุกต์ ผู้วิจัยได้ใช้รายการคำทดสอบเสียงวรรณยุกต์จำนวน 2 ชุด ได้แก่ รายการคำชุดที่ 1 จำนวน 102 คำสำหรับวิเคราะห์รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์รวมทั้งระบบเสียงวรรณยุกต์ด้วยการฟัง รายการคำดังกล่าวปรับเปลี่ยนจากรายการคำทดสอบเสียงวรรณยุกต์ของ Gedney (1972) และรายการคำชุดที่ 2 จำนวน 22 คำซึ่งเป็นคำทดสอบที่เป็นคำตัวแทนในแต่ละช่องของกล่องวรรณยุกต์ ได้แก่ คำว่า ขา (อี)กา อา คา ข่า ก่าน อ่าน คำ ข่า ก่าน อ้าย คำ (ตะ)ขาบ (หน้า)ผาก ขาก กาบ อาบ คาบ ขับ กับ อับ คับ รายการคำดังกล่าวเป็นรายการคำชุดเทียบเสียงเหมือนและเทียบเสียงคล้ายสำหรับวิเคราะห์สัทลักษณะของวรรณยุกต์ด้วยวิธีการทางกลศาสตร์ ผู้วิจัยบันทึกเสียงรายการคำชุดที่ 2 รวมทั้งหมด 5 ครั้ง โดยเรียงลำดับครั้งที่ 2 – 5 แบบสุ่ม รวมคำตัวอย่างจำนวน 110 คำ (22 คำ x 5 ครั้ง) ผู้วิจัยบันทึกเสียงด้วยไมโครโฟนแบบรับเสียงได้ทิศทางเดียวของ Sony รุ่น ECM-719 ต่อเข้ากับคอมพิวเตอร์แบบพกพาผ่านโปรแกรม Cool Edit Pro 2.1 โดยใช้ Sampling rate ที่ 44,100 เฮิรตซ์ แบบ Mono 16 bit

ในการวิเคราะห์วรรณยุกต์ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ ระบบวรรณยุกต์ และสัทลักษณะของวรรณยุกต์แต่ละหน่วยเสียงด้วยการฟัง จากข้อมูลวรรณยุกต์ที่เก็บด้วยรายการคำชุดที่ 1 หลังจากนั้นจึงวัดและวิเคราะห์ค่าทางกลศาสตร์ของวรรณยุกต์จากรายการคำชุดที่ 2 เพื่อยืนยันผลการวิเคราะห์สัทลักษณะของวรรณยุกต์ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมพรอท รุ่น 5.3.17 และ script⁶² เพื่อวัดค่าระยะเวลาและค่าความถี่มูลฐานใน 11 จุดเวลาแบบปรับค่า จากค่าระยะเวลาที่ 0 – 100% จากจุดเริ่มต้นของเสียงก้องจนถึงจุดสิ้นสุดของเสียงก้อง เนื่องจากเสียงก้องสามารถนำพาวรรณยุกต์ได้ โดยได้ปรับช่วงระดับเสียง (pitch range) ตามความเหมาะสมกับช่วงระดับเสียงของผู้บอกภาษาแต่ละคน งานวิจัยนี้มีคำทดสอบที่ใช้ทั้งหมดจำนวน 8,184 คำ (22 คำ ตัวอย่าง x การบันทึกเสียง 3 ครั้งที่มีคุณภาพเสียงที่ดี x ผู้บอกภาษา 124 คน = คำทดสอบจำนวน 8,184 คำ) ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรม Microsoft Excel สำหรับบันทึกค่าทางกลศาสตร์ของวรรณยุกต์และหาค่าเฉลี่ยต่าง ๆ รวมถึงปรับค่าความถี่มูลฐานโดยการแปลงค่าเฮิรตซ์เป็นค่าเซมิโตนเพื่อลด

⁶² ปรับแก้จากศุภินันท์ จิตวิริยพันธ์ (2556) ที่วัดค่า Fundamental frequency (F0) ใน 11 จุดเวลาแบบปรับค่าเพียงอย่างเดียวให้สามารถวัดค่าระยะเวลาในแต่ละคำทดสอบแบบอัตโนมัติได้ด้วย ปรับแก้โดยนางสาววไลภรณ์ พรพจน์ธนาภา ผู้จัดการแผนก IT Regional Support Group แห่ง Daikin Industries (Thailand) LTD ในปี 2561

ความแตกต่างอันเนื่องมาจากสรีระของผู้พูดและเพื่อให้ผลการวิเคราะห์สัทลักษณะของวรรณยุกต์สอดคล้องกับการรับรู้วรรณยุกต์ ผู้วิจัยใช้สูตรเคมีโทน = $12 \times \text{LOG}(\text{ค่าเฮิร์ตซ์ที่จะแปลงค่า}/\text{ค่าเฮิร์ตซ์ที่ต่ำที่สุด})/\text{LOG}(2)$ โดยแทนค่าอ้างอิงด้วยค่าเฮิร์ตซ์ที่ต่ำที่สุดในชุดข้อมูลของผู้บอกภาษาแต่ละคน และใช้โปรแกรม Microsoft Excel หาค่าเคมีโทนเฉลี่ยของผู้บอกภาษาที่มีระบบวรรณยุกต์และสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์เหมือนกัน หลังจากนั้นนำค่าที่ได้มาสร้างกราฟเส้นแสดงสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์จากค่าเคมีโทน และหาค่าระยะเวลาเฉลี่ยของวรรณยุกต์แต่ละหน่วยเสียงในโครงสร้างพยางค์แต่ละแบบ โดยนำค่าที่ได้มาสร้างกราฟแท่งแสดงค่าระยะเวลาเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์แต่ละหน่วยเสียงในแต่ละภาษา

ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษา “ลาว ฉะเชิงเทรา” ที่พูดใน 50 จุดเก็บข้อมูลมาจำแนกว่ามีทั้งหมดกี่รูปแบบ หลังจากนั้นจึงระบุและจำแนกกลุ่มภาษา “ลาว ฉะเชิงเทรา” แต่ละรูปแบบว่าเป็นภาษาลาวหรือไม่ใช่ภาษาลาว โดยมีเกณฑ์หลักในการพิจารณา คือ เกณฑ์รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาลาว กล่าวคือ หากภาษาดังกล่าวมีรูปแบบ $B \neq DL$, $C1 = DL123$ และ $C234 = DL4$ สมบูรณ์แบบ ผู้วิจัยได้จำแนกให้เป็นภาษาลาวที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ แต่ถ้าภาษาดังกล่าวมีเพียงลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น มีเพียงรูปแบบ $B \neq DL$ และ $C1 = DL123$ หรือ $B \neq DL$ และ $C234 = DL4$ ก็จะใช้เกณฑ์รองมาพิจารณาประกอบ นั่นคือ เกณฑ์สัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาลาว กล่าวคือ ถ้าวรรณยุกต์ในคอลัมน์ B เป็นเสียงระดับ และวรรณยุกต์ในช่อง C234 เป็นเสียงตก ผู้วิจัยได้จำแนกให้เป็นภาษาลาวที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน หรือในบางกรณีผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์อื่น ๆ มาพิจารณาประกอบร่วมด้วยในลักษณะเกณฑ์เสริม เช่น พัฒนาการของสระประสมดั้งเดิม *aυ คำแสดงคำถาม เป็นต้น เพื่อเพิ่มความมั่นใจยิ่งขึ้น หลังจากนั้นจึงใช้เกณฑ์พัฒนาการของวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A เพื่อจำแนกกลุ่มย่อยภาษาลาว นั่นคือ ภาษาลาวเหนือ มีพัฒนาการของวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A แบบ A1-234 และภาษาลาวกลาง/ลาวใต้ มีพัฒนาการของวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A แบบ A123-4 หรือ A1-23-4 อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ภาษาดังกล่าวไม่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาลาว และไม่มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาลาว ผู้วิจัยได้จำแนกให้เป็นภาษาที่ไม่ใช่ภาษาลาว และค้นคว้าข้อมูลจากงานวิจัยที่ผ่านมาเพื่อศึกษาว่ามีภาษาตระกูลไทภาษาใดที่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ รวมถึงระบบวรรณยุกต์เหมือนหรือคล้ายในภาษาที่ผู้วิจัยพบบ้าง

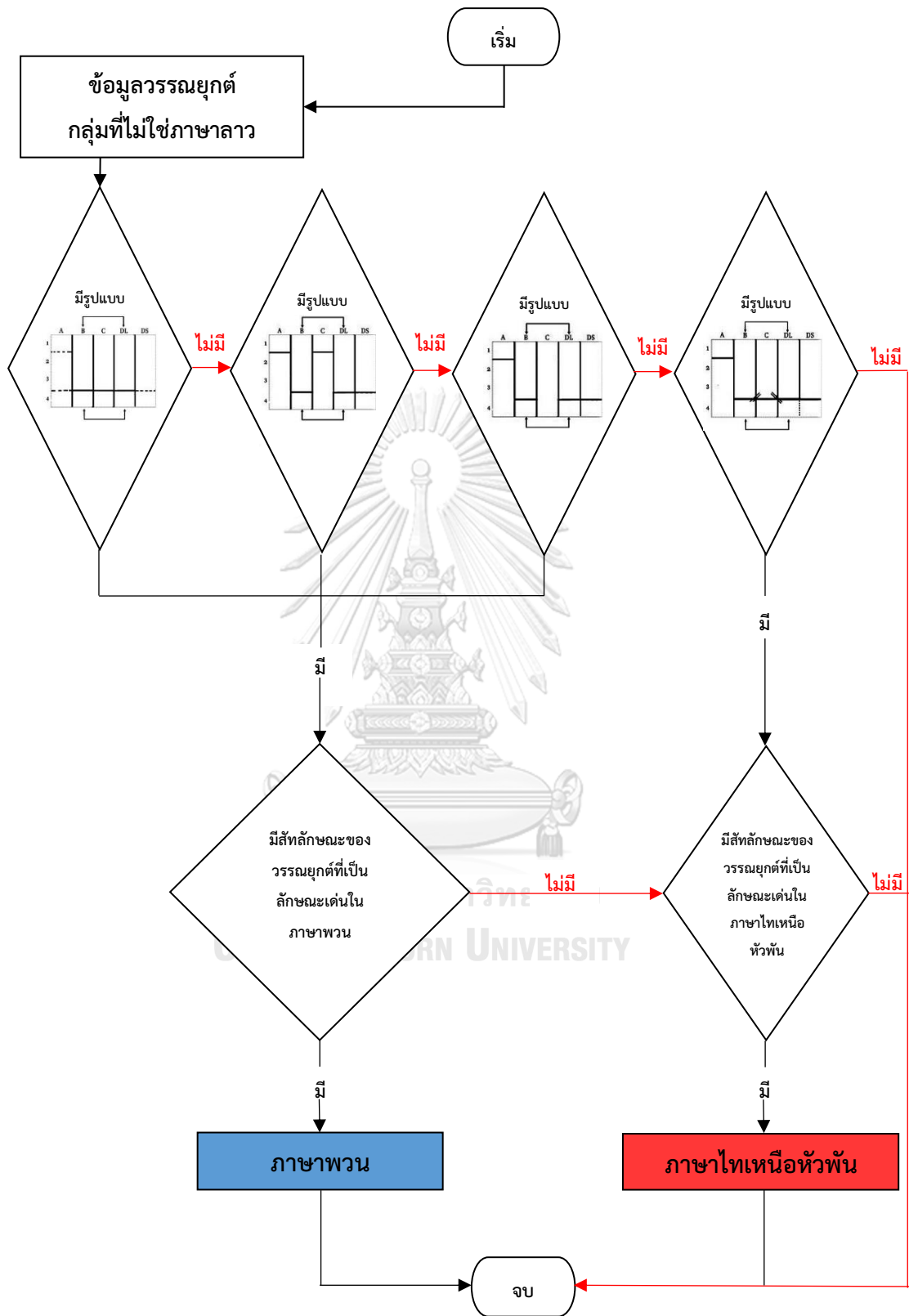
ผลการศึกษาวรรณยุกต์ในภาษา “ลาว ฉะเชิงเทรา” โดยไม่อิงชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์และชื่อเรียกภาษาเป็นสำคัญจากผู้บอกภาษาจำนวน 124 คนใน 50 จุดเก็บข้อมูล พบรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ทั้งหมด 16 รูปแบบ สามารถระบุและจำแนกภาษา “ลาว ฉะเชิงเทรา” ได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ

กลุ่ม 1 ภาษากลุ่มลาว กลุ่ม 2 ภาษากลุ่มพวน (ไม่ใช่ภาษาลาว) และกลุ่ม 3 ภาษากลุ่มไทเหนือหัวพัน (ไม่ใช่ภาษาลาว) แต่ละกลุ่มประกอบด้วยภาษาที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะของภาษากลุ่มนั้น และภาษาที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบนจากภาษากลุ่มนั้น ผลการศึกษาดังกล่าวเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์สามารถนำมาใช้จำแนกภาษา “ลาว” ที่พูดใน 3 อำเภอในจังหวัดฉะเชิงเทราออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มภาษาลาว และกลุ่มที่ไม่ใช่ภาษาลาว ส่วนสัทลักษณะของวรรณยุกต์สามารถนำมาใช้จำแนกกลุ่มย่อยของภาษาได้ อย่างไรก็ตาม มีข้อค้นพบเพิ่มเติมว่ากลุ่มที่ไม่ใช่ภาษาลาว (ภาษากลุ่มพวน-ไทเหนือหัวพัน) สามารถจำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มภาษาพวน และกลุ่มภาษาไทเหนือหัวพัน ดังนั้น สมมติฐานที่ว่าชื่อเรียกกลุ่มคน “ลาว” กับผลการจำแนกด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์ไม่สอดคล้องกันก็เป็นไปตามสมมติฐานเช่นกัน

จากข้อค้นพบเกี่ยวกับภาษากลุ่มที่ไม่ใช่ภาษาลาว ทำให้สามารถสร้างแผนภาพแสดงเกณฑ์ในการจำแนกภาษากลุ่มพวน-ไทเหนือหัวพันเพิ่มเติมต่อจากแผนภาพแสดงเกณฑ์ในการจำแนกภาษาลาวในภาพที่ 3.2 ในบทที่ 3 (ดูหน้า 86) ดังแสดงในภาพที่ 8.1

จากภาพที่ 8.1 ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่ได้จากการประมวลและสังเคราะห์จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับวรรณยุกต์ในภาษาพวนและภาษาไทเหนือหัวพันที่พูดใน สปป.ลาวและในประเทศไทยในงานวิจัยที่ผ่านมา ผู้วิจัยพบว่าภาษากลุ่มพวน-ไทเหนือหัวพันมีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่น คือ A1-23-4 หรือ A1-234, BCDLDS123-4 และ B=DL อย่างไรก็ตาม แม้ภาษาพวนและภาษาไทเหนือหัวพันจะมีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์เหมือนกัน แต่สามารถใช้เกณฑ์สัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์มาจำแนกภาษาพวนและภาษาไทเหนือหัวพันได้ ผู้วิจัยพบว่าภาษาพวนมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่น คือ วรรณยุกต์ในช่อง B123=DL123 เป็นเสียงต่ำ/กลางระดับ วรรณยุกต์ในช่อง B4=DL4 ส่วนใหญ่เป็นเสียงสูง/กลาง-ตก และมีวรรณยุกต์ในช่อง C123 เป็นเสียงสูงระดับมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย ในขณะที่ภาษาไทเหนือหัวพันมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่น คือ วรรณยุกต์ในช่อง B123=DL123 เป็นเสียงสูง-ตก

นอกจากข้อค้นพบดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยยังพบว่าภาษาพวนที่พูดในประเทศไทยส่วนใหญ่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ ดังนี้ A1-234, BDLDS123-4, C1-234, B=DL และ C1≠DL123 บางถิ่นมีวรรณยุกต์ในช่อง C รวมเป็นเสียงเดียวกัน (C1234) แต่ยังคงมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาพวน โดยพบว่าวรรณยุกต์ในช่อง C1 (กรณีมีการแยกเสียงแบบ C1-234) และ C1234 เป็นเสียงสูงระดับมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย หรือกลาง-ขึ้นมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย สำหรับภาษาไทเหนือหัวพัน ผู้วิจัยพบว่าบางถิ่นมีวรรณยุกต์ในช่อง B4 รวมเสียงกับวรรณยุกต์ในช่อง C123 และ DL4 (B4=C123=DL4) แต่ยังคงมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาไทเหนือหัวพัน

ภาพที่ 8.1 แผนภาพแสดงเกณฑ์ในการจำแนกภาษาพวนและภาษาไทยเหนือหัวพัน

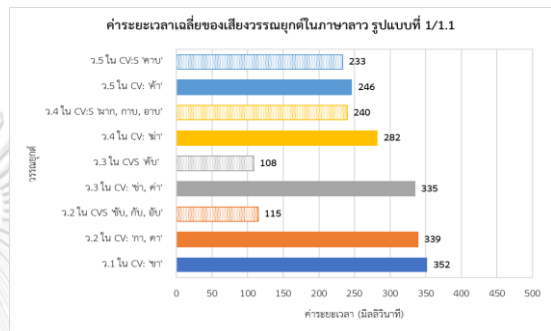
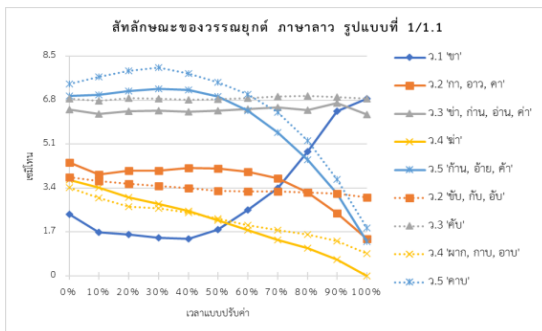
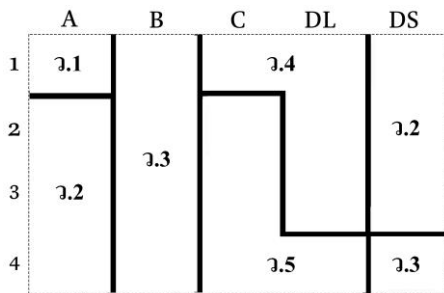
กลุ่ม 1 ภาษากลุ่มลาว พบทั้งหมด 4 วิธภาษา จำแนกเป็น 2 กลุ่มย่อย ดังนี้

กลุ่ม 1/1 ภาษาลาวที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาลาว (มีรูปแบบ B≠DL, C1=DL123 และ C234=DL4) ได้แก่ ภาษาลาวที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 1/1.1 มี 5 วรรณยุกต์ (ดูภาพที่ 8.2) พุดในจุดเก็บข้อมูลที่ 33 บ.หนองปรือ หมู่ 9 ต.เกาะขนุน อ.พนมสารคาม โดยกลุ่มคน “ลาว/ลาวอีหยัง” เป็นภาษาที่มีพัฒนาการของวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A แบบ A1-234 และภาษาลาวที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 1/1.2 มี 7 วรรณยุกต์ (ดูภาพที่ 8.3) พุดใน 5 จุดเก็บข้อมูลในบริเวณอำเภอพนมสารคาม (ดูรายละเอียดในบทที่ 5) โดยกลุ่มคน “ลาว/ลาวอีหยัง” เป็นภาษาที่มีพัฒนาการของวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A แบบ A1-23-4

กลุ่ม 1/2 ภาษาลาวที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบนจากภาษาลาว ได้แก่ ภาษาลาวที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 1/2.1 มี 4 วรรณยุกต์ (ดูภาพที่ 8.4) พุดในจุดเก็บข้อมูลที่ 31 บ.หนองปรือ หมู่ 9 ต.เกาะขนุน อ.พนมสารคาม โดยกลุ่มคน “ลาว/ลาวหนองปรือ” เป็นภาษาที่มีพัฒนาการของวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A แบบ A1-234 ภาษาดังกล่าวยังคงเก็บรักษารูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่พบในภาษาลาวส่วนใหญ่ นั่นคือ B ≠ DL และ B1234 และยังคงเก็บรักษาสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาลาว คือ วรรณยุกต์ในคอลัมน์ B เป็นเสียงสูงระดับ และวรรณยุกต์ในช่อง C234 เป็นเสียงสูง-ตกเหมือนในภาษาลาวส่วนใหญ่ (Strecker, 1979; พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2546) และภาษาลาวที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 1/2.2 มี 5 วรรณยุกต์ (ดูภาพที่ 8.5) พุดในจุดเก็บข้อมูลที่ 36 บ.หนองปรือ (คุ้มหรือเกาะบ้านหนองน้ำดำ) หมู่ 9 ต.เกาะขนุน อ.พนมสารคาม โดยกลุ่มคน “ลาว/ลาวหนองน้ำดำ” น่าสังเกตว่าวิธภาษาดังกล่าวไม่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาลาว แต่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์รวมถึงสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์เหมือนหรือคล้ายในภาษาไทยถิ่นกลาง ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าลักษณะดังกล่าวอาจจะเกิดจากการสัมผัสภาษากับภาษาไทยถิ่นกลางมาเป็นเวลานานเพราะผู้ออกภาษาเป็นผู้พูดทวิภาษา

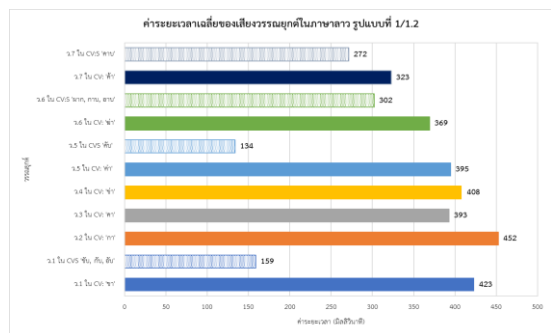
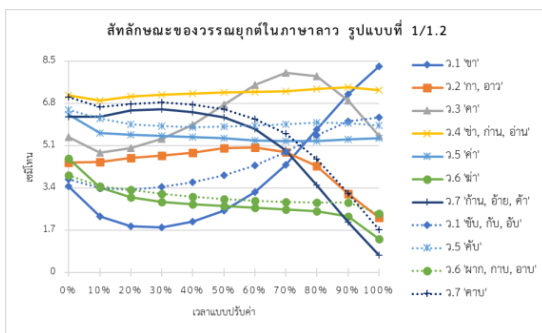
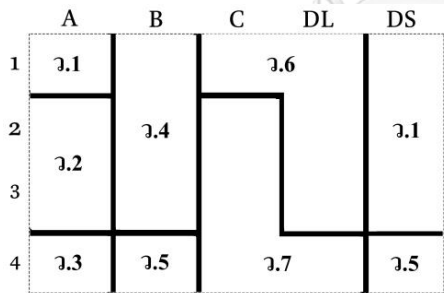
ผลการศึกษาพบว่า ภาษากลุ่มลาวมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาลาว คือ วรรณยุกต์ในคอลัมน์ B เป็นเสียงระดับ และวรรณยุกต์ในช่อง C234 เป็นเสียงตกมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย (ยกเว้นภาษาลาวที่มีวรรณยุกต์เบี่ยงเบน รูปแบบที่ 1/2.2)

วรรณยุกต์ในภาษาลาวที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 1/1.1

ภาพที่ 8.2 รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ ระบบวรรณยุกต์ และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ (ค่าความถี่มูลฐานและค่าระยะเวลา) ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1

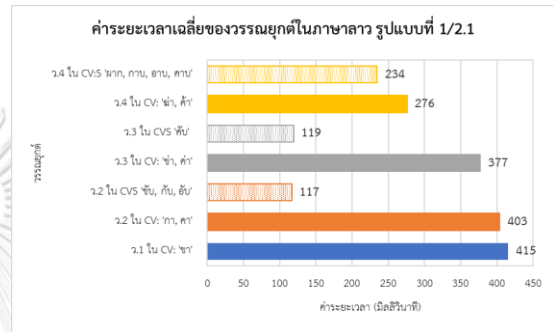
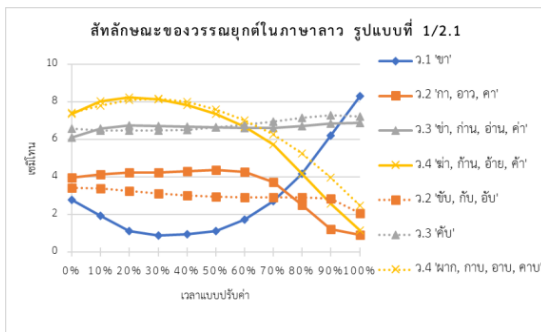
วรรณยุกต์ในภาษาลาวที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 1/1.2

ภาพที่ 8.3 รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ ระบบวรรณยุกต์ และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ (ค่าความถี่มูลฐานและค่าระยะเวลา) ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.2

วรรณยุกต์ในภาษาลาวที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 1/2.1

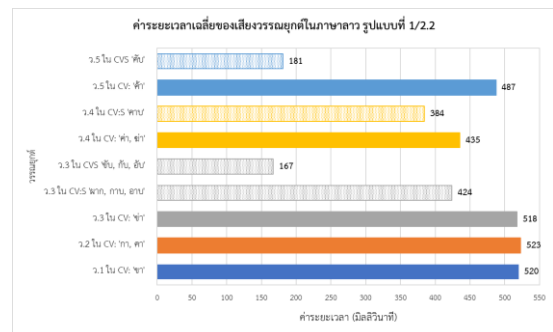
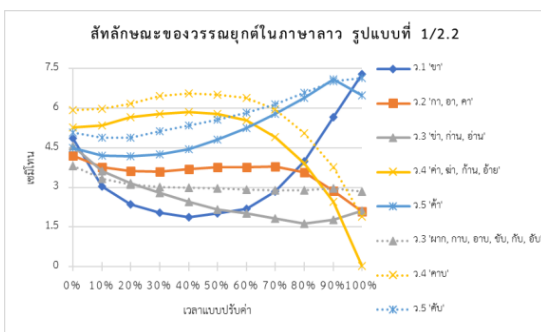
	A	B	C	DL	DS
1	ว.1				
2					ว.2
3	ว.2	ว.3	ว.4		
4					ว.3

ภาพที่ 8.4 รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ ระเบบวรรณยุกต์ และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ (ค่าความถี่มูลฐานและค่าระยะเวลา) ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/2.1

วรรณยุกต์ในภาษาลาวที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 1/2.2

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1				
2		ว.3	ว.4		ว.3
3	ว.2				
4		ว.4	ว.5	ว.4	ว.5

ภาพที่ 8.5 รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ ระเบบวรรณยุกต์ และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ (ค่าความถี่มูลฐานและค่าระยะเวลา) ในภาษาลาว รูปแบบที่ 1/2.2

กลุ่ม 2 ภาษาพวน พบทั้งหมด 3 วิธภาษา จำแนกเป็น 2 กลุ่มย่อย ดังนี้

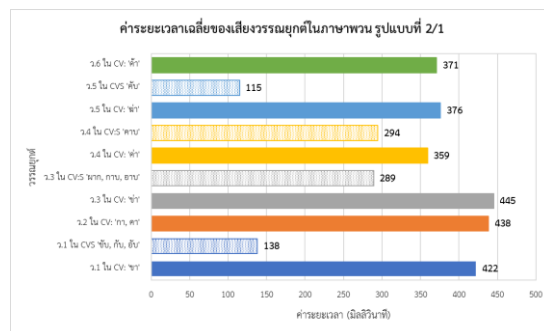
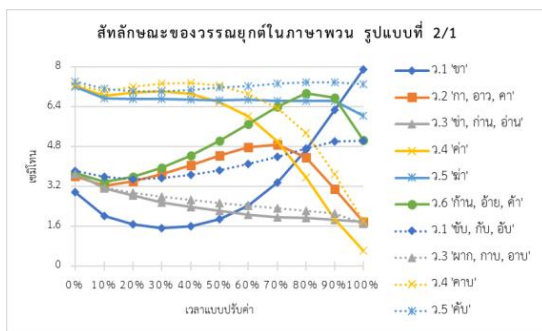
กลุ่ม 2/1 ภาษาพวนที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาพวน (มีรูปแบบ A1-234, B123-4, C1-234, DL123-4, DS123-4, B123=DL123, B4=DL4 และ C1≠DL123) ได้แก่ ภาษาพวนที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 2/1 มี 6 วรรณยุกต์ (ดูภาพที่ 8.6) พุดใน 15 จุดเก็บข้อมูลในบริเวณอำเภอพนมสารคาม (ดูรายละเอียดในบทที่ 6) โดยกลุ่มคน “พวน/ไทพวน/ไทยพวน/ลาวพวน”

กลุ่ม 2/2 ภาษาพวนที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบนจากภาษาพวน ได้แก่ ภาษาพวนที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 2/2.1 มี 6 วรรณยุกต์ (ดูภาพที่ 8.7) พุดใน 2 จุดเก็บข้อมูลในอำเภอพนมสารคาม (ดูรายละเอียดในบทที่ 6) โดยกลุ่มคน “พวน/ไทพวน/ไทยพวน/ลาวพวน” และภาษาพวนที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 2/2.2 มี 5 วรรณยุกต์ (ดูภาพที่ 8.8) พุดในจุดเก็บข้อมูลที่ 2 บ.เมืองแมต ต.เมืองเก่า อ.พนมสารคามโดยกลุ่มคน “พวน/ไทพวน/ไทยพวน/ลาวพวน”

ผลการศึกษาพบว่า ภาษากลุ่มพวนไม่มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาลาว นั่นคือ วรรณยุกต์ในคอลัมน์ B ไม่ใช่เสียงสูงระดับ และวรรณยุกต์ในช่อง C234 ไม่ใช่เสียงตกมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย แต่มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาพวน นั่นคือ วรรณยุกต์ในช่อง B123=DL123 เป็นเสียงต่ำระดับ วรรณยุกต์ในช่อง B4=DL4 เป็นเสียงสูง-ตก และมีวรรณยุกต์ในช่อง C234 เป็นเสียงกลาง-ขึ้นมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย หรือเสียงต่ำ-ขึ้นมีการกักที่เส้นเสียงตอนท้าย

วรรณยุกต์ในภาษาพวนที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 2/1

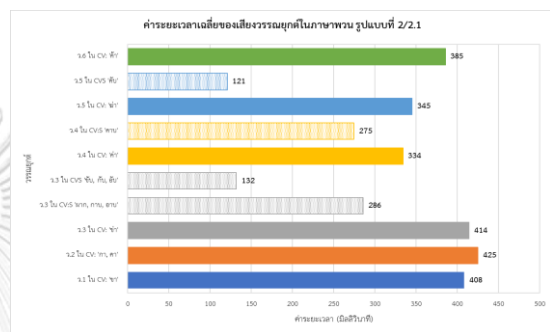
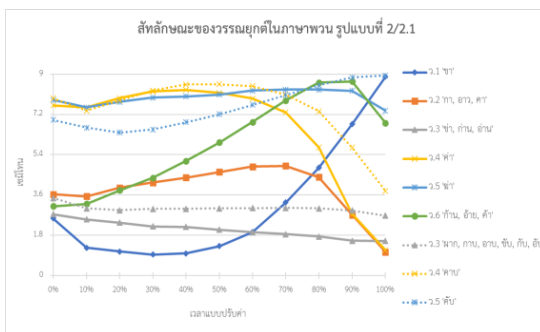
	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.5		
2		ว.3		ว.3	ว.1
3	ว.2		ว.6		
4		ว.4		ว.4	ว.5

ภาพที่ 8.6 รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ ระบบวรรณยุกต์ และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ (ค่าความถี่มูลฐานและค่าระยะเวลา) ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/1

วรรณยุกต์ในภาษาพวนที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 2/2.1

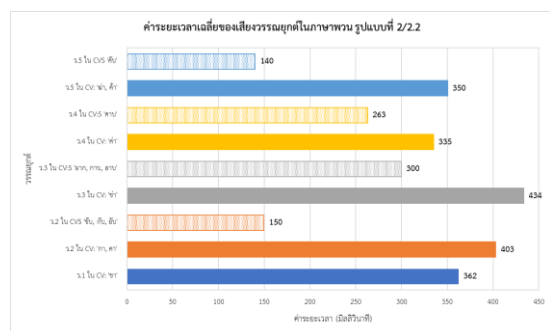
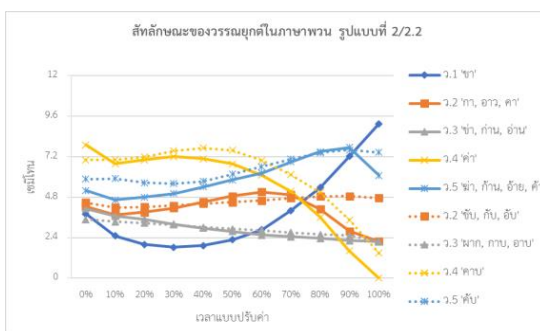
	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.5		
2		ว.3		ว.3	
3	ว.2		ว.6		
4		ว.4		ว.4	ว.5

ภาพที่ 8.7 รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ ระเบบวรรณยุกต์ และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ (ค่าความถี่มูลฐานและค่าระยะเวลา) ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.1

วรรณยุกต์ในภาษาพวนที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 2/2.2

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1				
2		ว.3		ว.3	ว.2
3	ว.2		ว.5		
4		ว.4		ว.4	ว.5

ภาพที่ 8.8 รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ ระเบบวรรณยุกต์ และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ (ค่าความถี่มูลฐานและค่าระยะเวลา) ในภาษาพวน รูปแบบที่ 2/2.2

กลุ่ม 3 ภาษาไทเหนือหัวพัน พบทั้งหมด 9 วิชา พุดโดยกลุ่มคน “ลาวเวียง/ลาวที่มาจาก เวียงจันทน์/ลาวอันเดอ/ลาว/ลาว+ชื่อหมู่บ้านที่อยู่ปัจจุบัน” จำแนกเป็น 2 กลุ่มย่อย ดังนี้

กลุ่ม 3/1 ภาษาไทเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาไทเหนือหัวพัน (มีรูปแบบ A1-234, BCDL123-4 และ B=DL โดยมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในช่อง B123 และ DL123 เป็นเสียง สูง-ตก) ได้แก่ ภาษาไทเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.1 มี 7 วรรณยุกต์ (ดู ภาพที่ 8.9) พุดใน 5 จุดเก็บข้อมูลในบริเวณอำเภอพนมสารคาม และ 4 จุดเก็บข้อมูลในบริเวณอำเภอ สยามชัยเขต (ดูรายละเอียดในบทที่ 7) ภาษาดังกล่าวมีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ และสัท ลักษณะของวรรณยุกต์เหมือนหรือคล้ายในภาษาไทเหนือหัวพันที่พุดในบ้านซำเหนือ เมืองซำเหนือ แขวง หัวพัน ประเทศลาวในงานวิจัยของ Chamberlain (1984) และสุลิ่ง เดชวงสา และคณะ (1972) และ ภาษาไทเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.2 มี 6 วรรณยุกต์ (ดูภาพที่ 8.10) พุดใน 3 จุดเก็บข้อมูลในบริเวณอำเภอพนมสารคาม (ดูรายละเอียดในบทที่ 7) มีรูปแบบการแยกและรวม เสียงวรรณยุกต์ และสัทลักษณะของวรรณยุกต์เหมือนหรือคล้ายในภาษาไทเหนือหัวพันที่พุดในบ้าน หนองค้ำและบ้านสะแนน เมืองซำเหนือ แขวงหัวพัน ประเทศลาวในงานวิจัยของ Chamberlain (1984)

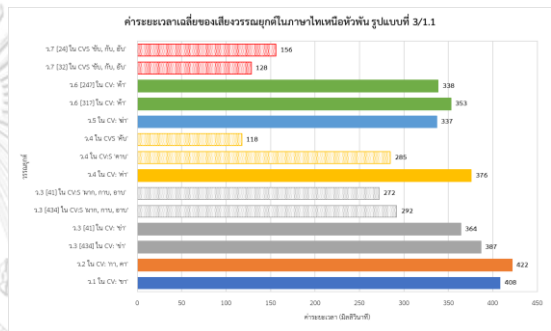
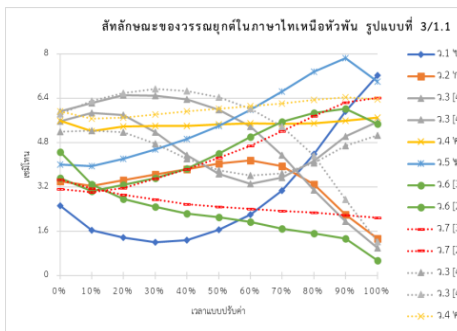
กลุ่ม 3/2 ภาษาไทเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบนจากภาษาไทเหนือหัวพัน พบ 7 วิชา พุดใน 3 อำเภอ ได้แก่ ภาษาไทเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.1 มี 5 วรรณยุกต์ (ดูภาพที่ 8.11) พุดใน 4 จุดเก็บข้อมูลในบริเวณ ต.หนองแห่น และ ต.เกาะขนุน อ.พนมสารคาม ภาษาไทเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.2 มี 6 วรรณยุกต์ (ดูภาพที่ 8.12) พุดในจุดเก็บข้อมูลที่ 38 บ.หินดาช ต.เกาะขนุน อ.พนมสารคาม ภาษาไทเหนือ หัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.3 มี 5 วรรณยุกต์ (ดูภาพที่ 8.13) พุดในจุดเก็บ ข้อมูลที่ 27 บ.หนองเสือ ต.เกาะขนุน อ.พนมสารคาม และจุดเก็บข้อมูลที่ 49 บ.ฝั่งคลอง ต.ท่าตะเกียบ อ.ท่าตะเกียบ ภาษาไทเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.4 มี 4 วรรณยุกต์ (ดู ภาพที่ 8.14) พุดในจุดเก็บข้อมูลที่ 28 บ.หนองเสือ ต.เกาะขนุน อ.พนมสารคาม ภาษาไทเหนือหัวพัน ที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.5 มี 4 วรรณยุกต์ (ดูภาพที่ 8.15) พุดในจุดเก็บข้อมูล ที่ 30 บ.น่าน้อย ต.เกาะขนุน อ.พนมสารคาม ภาษาไทเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.6 มี 5 วรรณยุกต์ (ดูภาพที่ 8.16) พุดในจุดเก็บข้อมูลที่ 18 บ.ปากห้วย ต.หนองแห่น อ.พนมสารคาม และภาษาไทเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.7 มี 4 วรรณยุกต์ (ดูภาพที่ 8.17) พุดใน 2 จุดเก็บข้อมูลในบริเวณ ต.ท่าตะเกียบ อ.ท่าตะเกียบ (ดูรายละเอียดในบทที่ 7)

ผลการศึกษาพบว่า ภาษากลุ่มไทเหนือหัวพันไม่มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นใน ภาษาลาว แต่มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาไทเหนือหัวพัน นั่นคือ วรรณยุกต์ใน

ช่อง B123=DL123 เป็นเสียงสูง-ตก (ยกเว้น ภาษาไทเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.5 และรูปแบบที่ 3/2.7 มีวรรณยุกต์ในช่อง B123=DL123 เป็นเสียงต่ำ-ขึ้น)

วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.1

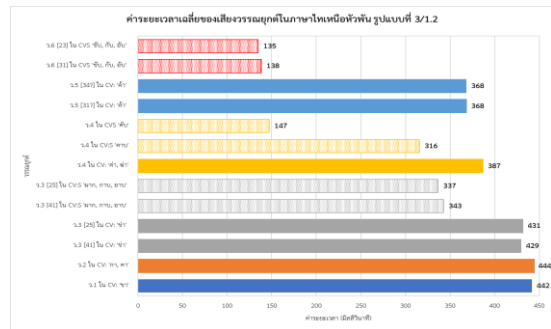
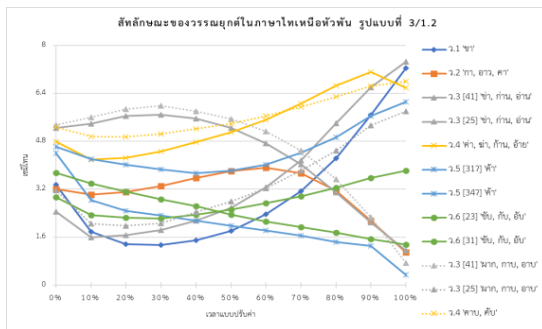
	A	B	C	DL	DS
1	ว.1				
2		ว.3	ว.5	ว.3	ว.7
3	ว.2				
4		ว.4	ว.6	ว.4	

ภาพที่ 8.9 รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ ระบบวรรณยุกต์ และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ (ค่าความถี่มูลฐานและค่าระยะเวลา) ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1

วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ รูปแบบที่ 3/1.2

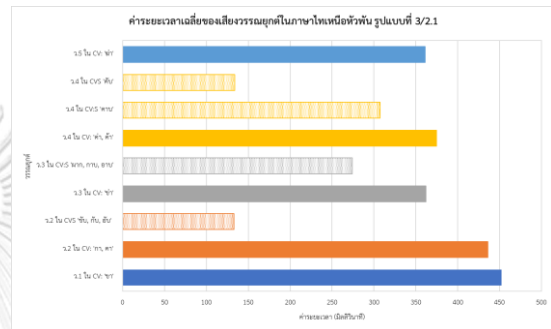
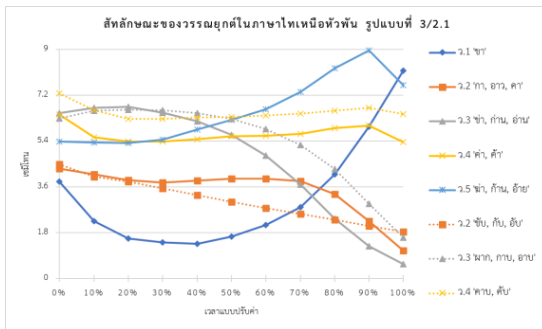
	A	B	C	DL	DS
1	ว.1				
2		ว.3	ว.4	ว.3	ว.6
3	ว.2				
4		ว.4	ว.5	ว.4	

ภาพที่ 8.10 รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ ระบบวรรณยุกต์ และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ (ค่าความถี่มูลฐานและค่าระยะเวลา) ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.2

วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพจน์ที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.1

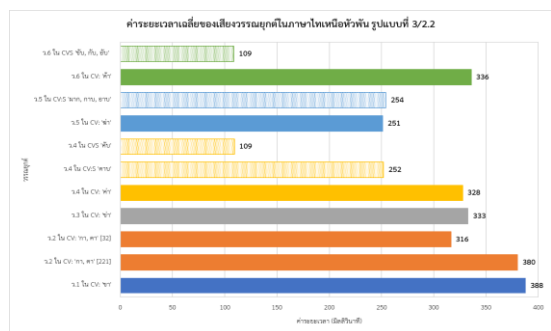
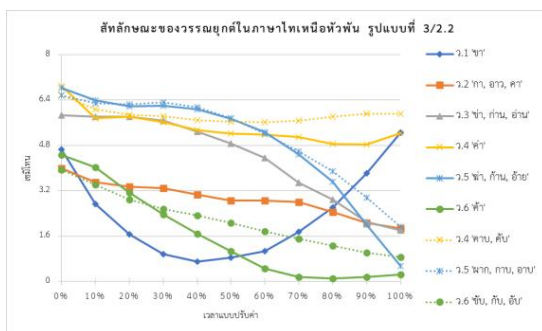
	A	B	C	DL	DS
1	ว.1				
2		ว.3	ว.5	ว.3	ว.2
3	ว.2				
4		ว.4			

ภาพที่ 8.11 รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ ระบบวรรณยุกต์ และสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ (ค่าความถี่มูลฐานและค่าระยะเวลา) ในภาษาไทยเหนือหัวพจน์ รูปแบบที่ 3/2.1

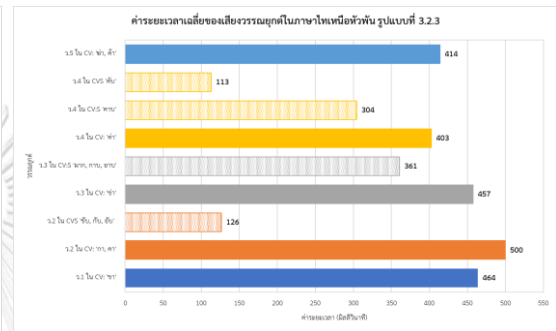
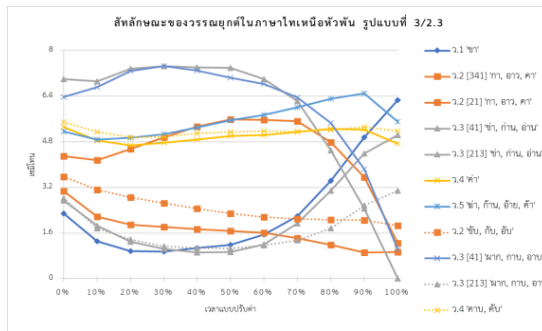
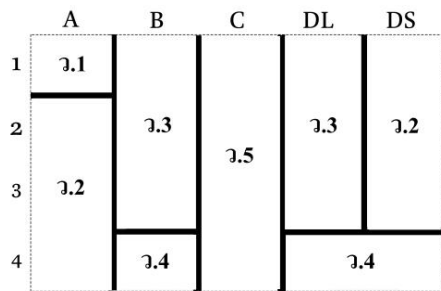
วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพจน์ที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.2

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1				
2		ว.3	ว.5		ว.6
3	ว.2				
4		ว.4	ว.6	ว.4	

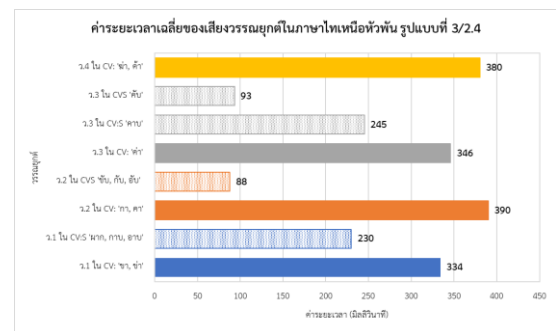
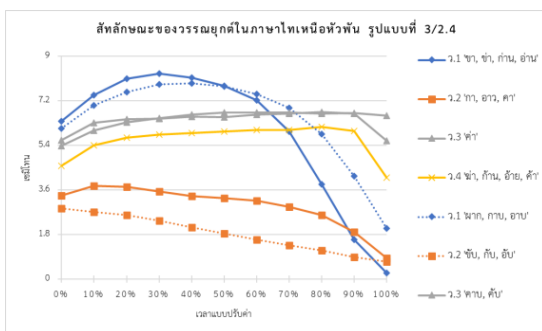
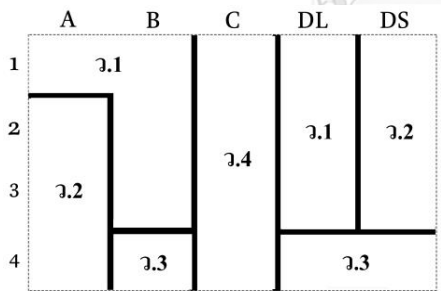
ภาพที่ 8.12 รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ ระบบวรรณยุกต์ และสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ (ค่าความถี่มูลฐานและค่าระยะเวลา) ในภาษาไทยเหนือหัวพจน์ รูปแบบที่ 3/2.2

วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพจน์ที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.3

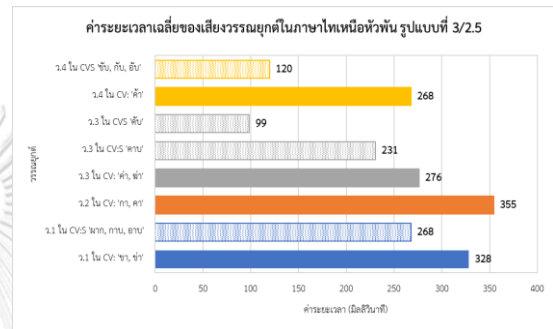
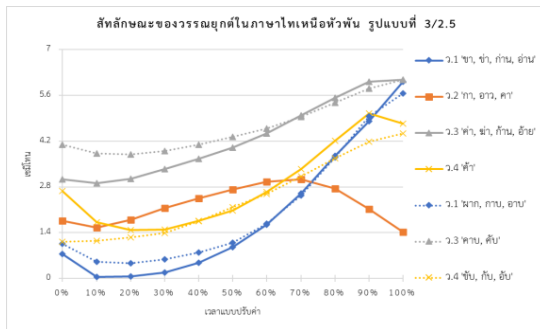
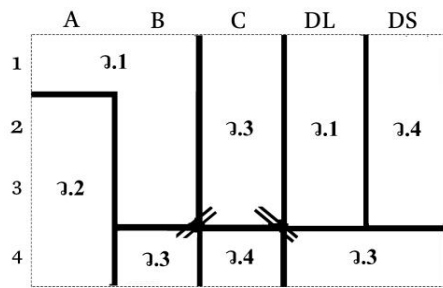
ภาพที่ 8.13 รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ ระบบวรรณยุกต์ และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ (ค่าความถี่มูลฐานและค่าระยะเวลา) ในภาษาไทยเหนือหัวพจน์ รูปแบบที่ 3/2.3

วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพจน์ที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.4

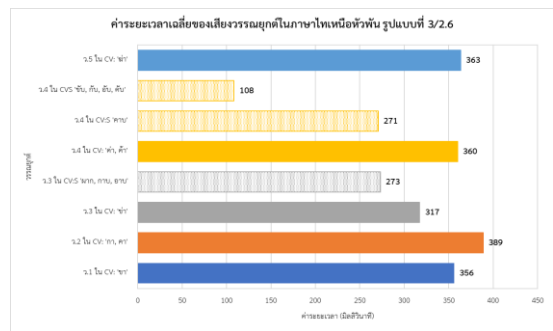
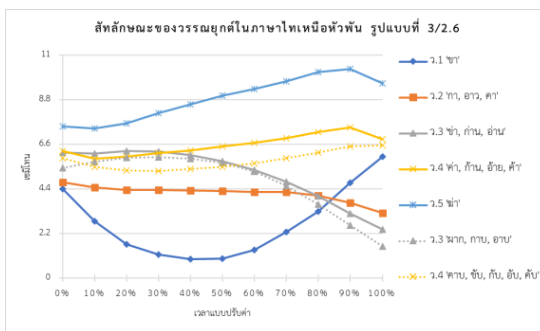
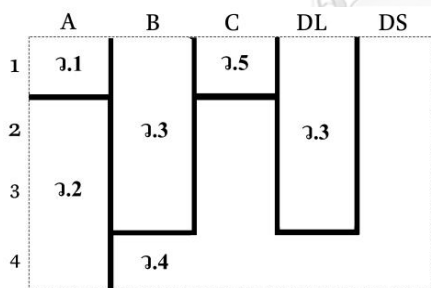
ภาพที่ 8.14 รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ ระบบวรรณยุกต์ และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ (ค่าความถี่มูลฐานและค่าระยะเวลา) ในภาษาไทยเหนือหัวพจน์ รูปแบบที่ 3/2.4

วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพจน์ที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.5

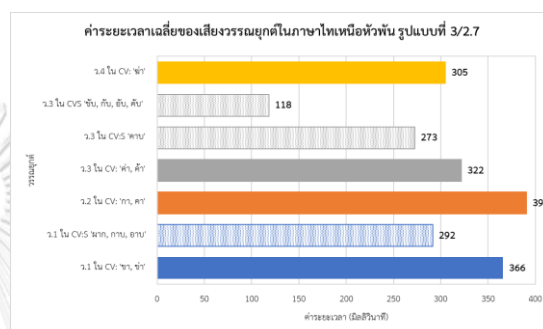
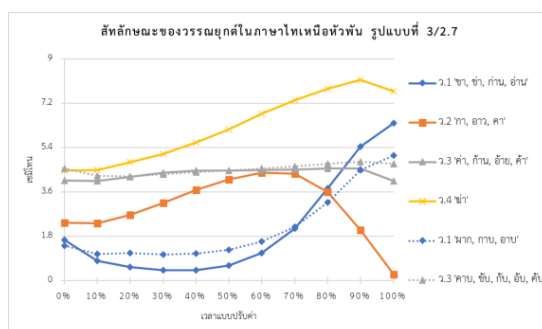
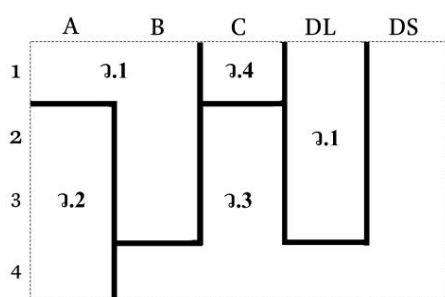
ภาพที่ 8.15 รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ ระบบวรรณยุกต์ และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ (ค่าความถี่มูลฐานและค่าระยะเวลา) ในภาษาไทยเหนือหัวพจน์ รูปแบบที่ 3/2.5

วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพจน์ที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.6

ภาพที่ 8.16 รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ ระบบวรรณยุกต์ และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ (ค่าความถี่มูลฐานและค่าระยะเวลา) ในภาษาไทยเหนือหัวพจน์ รูปแบบที่ 3/2.6

วรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือหัวพันที่มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 3/2.7

ภาพที่ 8.17 รูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ ระบบวรรณยุกต์ และสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ (ค่าความถี่มูลฐานและค่าระยะเวลา) ในภาษาไทยเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.7

เพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงทำตารางแสดงผลการจำแนกภาษาด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์เปรียบเทียบกับชื่อเรียกกลุ่มคนและชื่อเรียกภาษาทั้งชื่อที่ตนเองเรียกและชื่อที่คนอื่นเรียก และผลการศึกษาค้นคว้าความสอดคล้องระหว่างผลการจำแนกภาษาด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์กับชื่อเรียกกลุ่มคนและชื่อเรียกภาษา ดังแสดงในตารางที่ 8.1

ตารางที่ 8.1 ผลการศึกษาความสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องระหว่างชื่อเรียกกลุ่มคนและชื่อเรียกภาษากับผลการจำแนกด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์

ผลการจำแนกภาษาด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์	ชื่อเรียกกลุ่มคนและชื่อเรียกภาษา		ความสอดคล้องระหว่างชื่อเรียกกลุ่มคน “ลาว” กับผลการจำแนกด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์
	ตนเองเรียก	คนอื่นเรียก	
ลาว รูปแบบที่ 1/1.1	ลาว/ลาวอีหยัง	ลาว/ลาวอีหยัง	สอดคล้องกัน
ลาว รูปแบบที่ 1/1.2			สอดคล้องกัน
ลาว รูปแบบที่ 1/2.1			สอดคล้องกัน
ลาว รูปแบบที่ 1/2.2	ลาว/ลาวหนองน้ำดำ	เขมรปนไทยหนองน้ำดำ/ไทยหนองน้ำดำ/ลาวหนองน้ำดำ	ไม่สอดคล้องกัน (ไม่ใช่วรรณยุกต์ในภาษาลาว แต่เหมือนวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นกลาง)
พวน รูปแบบที่ 2/1	พวน/ไทพวน/ไทยพวน/ลาวพวน	พวน/ไทพวน/ไทยพวน/ลาวพวน	สอดคล้องกันในกรณีที่เรียกภาษาว่า “พวน” หรือ “ไทพวน” แต่ไม่สอดคล้องในกรณีที่เรียกภาษาว่า “ลาวพวน” เพราะภาษาที่พูดไม่ใช่ภาษาลาว
พวน รูปแบบที่ 2/2.1			
พวน รูปแบบที่ 2/2.2			
ไทเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1	ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ลาวอันเตอ/ลาว/ลาว+ชื่อหมู่บ้านที่อยู่ในปัจจุบัน	ลาวเวียง/ลาวกลาง/ลาว/พวนเหนือ/ลาวแอต	ไม่สอดคล้องกับภาษาที่พูด
ไทเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.2			
ไทเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.1			
ไทเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.2			
ไทเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.3			
ไทเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.4			
ไทเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.5			
ไทเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.6			
ไทเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.7			

กล่าวโดยสรุป คือ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าชื่อเรียกกลุ่มคนและภาษาว่า “ลาว/ลาวอื๋ยั้ง” และ “ลาว/ลาวหนองปรือ” สอดคล้องกับผลการจำแนกด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์ นั่นคือ ภาษาที่พูดเป็นภาษาลาวสอดคล้องกับชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์และชื่อเรียกภาษา ชื่อเรียกกลุ่มคนและภาษาว่า “ลาว/ลาวหนองน้ำดำ” ไม่สอดคล้องกับภาษาที่พูด เพราะไม่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์และระบบวรรณยุกต์เหมือนในภาษาลาว แต่เหมือนในภาษาไทยถิ่นกลาง ชื่อเรียกกลุ่มคนและภาษาว่า “พวน/ไทพวน/ไทยพวน/ลาวพวน” สอดคล้องกันในกรณีที่เรียกภาษาว่า “พวน” หรือ “ไทพวน” แต่ไม่สอดคล้องในกรณีที่เรียกภาษาว่า “ลาวพวน” ชื่อเรียกกลุ่มคนและภาษาว่า “ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ลาวอันเดอ/ลาว/ลาว+ชื่อหมู่บ้านที่อยู่ในปัจจุบัน/ลาวกลาง/พวนเหนือ/ลาวแอต” ไม่สอดคล้องกับภาษาที่พูด เพราะภาษาที่พูดไม่ใช่ภาษาลาวและไม่ใช่ภาษาพวน แต่เป็นภาษาไทยเหนือหัวพัน

8.2 อภิปรายผล

ผลการศึกษาที่ได้จากการศึกษาวิจัยภาษา “ลาว” ที่พูดในภาคกลางของประเทศไทย กรณีศึกษาภาษา “ลาว” ที่พูดในจังหวัดฉะเชิงเทรา ช่วยยืนยันข้อค้นพบในงานวิจัยของธีระพันธ์ ล. ทองคำ (2559) ที่ว่า กลุ่มชาติพันธุ์ลาวในภาคกลางของประเทศไทยประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ไทต่างกลุ่มชาติพันธุ์กันที่พูดภาษาต่างกัน แม้จะมีบรรพบุรุษอพยพมาจากเมืองเดียวกันในอาณาจักรล้านช้าง หรือ สปป.ลาว ข้อค้นพบดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความไม่สอดคล้องกันระหว่างชื่อเรียกกลุ่มคนและชื่อเรียกภาษากับภาษาที่พูด ซึ่งอาจนำไปสู่ข้อสรุปทางภาษาที่ไม่ได้สะท้อนความเป็นจริงต่อไปนี้จะเป็นการอภิปรายผลการศึกษาจากข้อค้นพบที่ได้ในงานวิจัยนี้โดยเชื่อมโยงกับข้อค้นพบในงานวิจัยอื่น ๆ เพื่ออธิบายข้อค้นพบเกี่ยวกับภาษา “ลาว” ที่พูดในภาคกลางของประเทศไทย กรณีศึกษาภาษา “ลาวฉะเชิงเทรา”

ภาษาและกลุ่มชาติพันธุ์ลาวในจังหวัดฉะเชิงเทรา

ในหัวข้อนี้เป็นการอภิปรายผลการระบุและจำแนกภาษา “ลาว” ที่พูดในจังหวัดฉะเชิงเทราด้วยแนวทางการศึกษาที่ไม่อิงจากชื่อเรียกกลุ่มคนและชื่อเรียกภาษาเป็นสำคัญ แต่ยังคงระบุและจำแนกภาษาด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์เป็นเกณฑ์หลัก และใช้ข้อมูลทางภาษาแง่มุมอื่น ๆ รวมทั้งข้อมูลทางประวัติศาสตร์เป็นองค์ประกอบในการวิเคราะห์ตีความ งานวิจัยทางด้านประวัติศาสตร์พบข้อมูลตรงกันว่า มีการอพยพย้ายถิ่นฐานของกลุ่มคน “ลาว” จากอาณาจักรล้านช้างเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดฉะเชิงเทราตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรีถึงสมัยรัชกาลที่ 4 กลุ่มคนเหล่านี้ประกอบด้วยกลุ่มคนที่หลักฐานทางเอกสารและโบราณคดี เช่น จดหมายเหตุ สารตรา ใบบอกของเมือง ฯลฯ เรียกกันว่า “ลาวพวน” “ลาวเมืองพลาน” และ “ลาวเวียง” (บังอร ปิยะพันธุ์, 2541; เพ็ญศรี ติ๊ก และนารี สาริกะภูติ,

2529; ศรีศักร วัลลิโภดม, 2523) นอกจากนี้ ในฉะเชิงเทรายังมีกลุ่มคนที่เรียกกันว่า “ลาวหัวเมือง ผากโขงตะวันออก” ปรากฏในบทความเรื่อง “ลาวในเมืองไทย” ของศรีศักร วัลลิโภดม (2523: 65) และ กลุ่มคน “ลาวหัวเมืองลาว”⁶³ “ลาวหัวเมืองอีสาน”⁶⁴ และ “ลาวพุงดำ”⁶⁵ ปรากฏในแผนภาพแสดงการ ตั้งถิ่นฐานของชนชาวลาวในหัวเมืองชั้นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นในหนังสือเรื่อง “ลาวในกรุง รัตนโกสินทร์” ของบังอร ปิยะพันธุ์ (2541: 36) แผนภาพดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ามีกลุ่มคนที่ถูกกวาด ต้อนสืบเนื่องมาจากผลของสงครามไทย-ลาวเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในเมืองฉะเชิงเทราในสมัยรัตนโกสินทร์ ตอนต้น 3 กลุ่มด้วยกัน แผนภาพดังกล่าวอ้างอิงแหล่งที่มาจากจดหมายเหตุรัชกาลที่ 1 – 3 และจาก ข้อมูลภาคสนามของเพ็ญศรี ตึก และนารี สาริกะภูติ (2529) พบว่ามีกลุ่มคนที่เรียกตนเองและภาษาว่า “ลาวเหนือ” หรือ “ไทแอต” ตั้งถิ่นฐานอยู่ที่หมู่บ้านเมืองแมด ตำบลเมืองเก่า อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา แต่จากการสำรวจภาคสนามที่หมู่บ้านเมืองแมดของผู้วิจัยในปี พ.ศ.2559 – 2562 ผู้วิจัยไม่พบกลุ่มคนที่สามารถพูดภาษาดังกล่าวได้ นอกจากนี้ ในจังหวัดฉะเชิงเทรายังมีกลุ่มคนที่ชาว “ลาวเวียง” เรียกว่า “ลาวอีหยัง” ตั้งถิ่นฐานอยู่ในอำเภอพนมสารคาม เพราะกลุ่มคนดังกล่าวใช้คำ แสดงคำถาม ‘อะไร’ ว่า “อีหยัง” โดยมีภาษาพูดแตกต่างจากชาว “ลาวเวียง” และ “ลาวพวน” ใน จังหวัดฉะเชิงเทรา (วรรณ รัตนประเสริฐ, 2528: 176) แต่ยังไม่มีการวิจัยใดศึกษาภาษาดังกล่าว

เพ็ญศรี ตึก และนารี สาริกะภูติ (2529) ได้สรุปไว้ในรายงานผลการวิจัยเรื่อง “ประวัติศาสตร์ ท้องถิ่นของชาวลาวเวียงและลาวพวน อำเภอพนมสารคามและอำเภอสนามชัยเขต ฉะเชิงเทรา” ว่า กลุ่มคน “ลาวพวน” มีถิ่นฐานดั้งเดิมมาจากเมืองพวน แขวงเชียงขวาง กลุ่มคน “ลาวเมืองพลาน” มีถิ่นฐานดั้งเดิมมาจากเมืองพลาน⁶⁶ แต่ไม่สามารถระบุถิ่นที่อยู่เดิมของกลุ่มคน “ลาวเวียง” ได้ ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าสาเหตุที่ไม่สามารถระบุถิ่นฐานดั้งเดิมของกลุ่มคนที่เอกสารทางราชการเรียกว่า “ลาวเวียง” ได้ เพราะการกวาดต้อนกลุ่มคน “ลาว” เกิดขึ้นหลายครั้งและส่วนใหญ่ไม่ได้กวาดต้อน

⁶³ หมายถึง กลุ่มคนที่มาจากบริเวณอาณาจักรหลวงพระบาง อาณาจักรเวียงจันทน์ และอาณาจักรจำปาศักดิ์ บางครั้งถูกเรียกรวม ๆ กันว่า “ลาวพุงขาว” เพราะไม่นิยมสักตามร่างกาย (บังอร ปิยะพันธุ์, 2541: 3) ศรีศักร วัลลิโภดม (2523: 65) เรียกว่า “ลาวหัวเมืองผากโขงตะวันออก”

⁶⁴ หมายถึงกลุ่มคนในภาคอีสาน ได้แก่ เมืองนครพนม เมืองเลย เมืองแก่นท้าว ฯลฯ เป็นเมืองประเภทหัวเมืองลาวตะวันออก ขึ้นกับกรุงเทพฯ (บังอร ปิยะพันธุ์, 2541)

⁶⁵ คือกลุ่มคนที่มาจากหัวเมืองล้านนา ได้แก่ เมืองเชียงใหม่ เมืองเชียงแสน เมืองลำปาง เมืองลำพูน ฯลฯ นิยมสักตามร่างกาย ด้วยหมึกสีดำตั้งแต่เอวลงมาถึงเข่า (บังอร ปิยะพันธุ์, 2541: 1 – 2)

⁶⁶ เดิมเป็นหมู่บ้านและได้ยกฐานะเป็นเมืองในปี พ.ศ.2370 ในสมัยรัชกาลที่ 3 ทรงโปรดเกล้าฯ ให้เมืองพลานขึ้นต่อเมืองมุกดาหาร เมืองพลานเป็นเมืองเล็กปลายเขตแดนไทย-เวียดนาม (อยู่ในบริเวณตอนใต้ของประเทศลาวในปัจจุบัน) เคยเป็นเมืองขึ้นทั้งฝ่ายไทยและฝ่ายเวียดนาม (เพ็ญศรี ตึก และนารี สาริกะภูติ, 2529: 77 – 78)

มาจากเมือง ๆ เดียว โดยเฉพาะในสมัยรัชกาลที่ 3 ที่มีการกวาดต้อนชาวลาวเข้ามาเป็นจำนวนมาก และแต่ละรุ่นปะปนกันมา ทำให้ไม่สามารถระบุได้ว่าเป็นคนลาวจากเมืองใด จึงอาจใช้วิธีเรียกรวม ๆ กันว่า “ลาวเวียง” ดังจะสังเกตได้จากวิธีการนำเสนอเกี่ยวกับการย้ายถิ่นของชนชาวลาวในแต่ละสมัยของบังอร ปิยะพันธุ์ (2541) ในหนังสือเรื่อง “ลาวในกรุงรัตนโกสินทร์” ที่ใช้วิธีการนำเสนอในหัวข้อการย้ายถิ่นของชนชาวลาวในสมัยรัชกาลที่ 3 แตกต่างออกไปจากรัชกาลก่อน ๆ กล่าวคือ ใช้วิธีกล่าวถึงชาวลาวแบบรวม ๆ ไม่ได้แยกเป็นชาวลาวจากเวียงจันทน์ ลาวจากเมืองพนม หรือลาวทรงดำ (ไทดำ) เหมือนในสมัยรัชกาลอื่น ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าสาเหตุที่เอกสารทางราชการไทยเรียกชาวลาวกลุ่มต่าง ๆ รวมกันว่า “ลาวเวียง” เพราะเมืองเวียงจันทน์เป็นเมืองหลวงของอาณาจักรเวียงจันทน์ มีเมืองมาขึ้นด้วยหลายสิบเมือง เมื่อไม่สามารถระบุถิ่นฐานดั้งเดิมของชาว “ลาว” ได้โดยเฉพาะชาว “ลาว” ที่ถูกกวาดต้อนเข้ามาในสมัยกรุงธนบุรีและสมัยรัชกาลที่ 3 จึงอาจใช้ชื่อเมืองซึ่งเป็นศูนย์กลางอำนาจของอาณาจักรเวียงจันทน์ (ลาวกลาง) เรียกรวม ๆ กันว่า “ลาวเวียง” ซึ่งหมายถึง กลุ่มคนที่มาจากเวียงจันทน์ซึ่งอาจประกอบด้วยกลุ่มคนที่พูดภาษาลาวและกลุ่มคนที่ไม่ได้พูดภาษาลาวก็เป็นได้

จากการเก็บข้อมูลภาคสนามของผู้วิจัยระหว่างปี พ.ศ.2559 – 2562 ผู้วิจัยพบกลุ่มชาติพันธุ์ “ลาว” 5 กลุ่มหลัก จำแนกตามชื่อเรียกตนเองและชื่อเรียกภาษา ดังนี้

- 1) กลุ่มคนและภาษา “ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ลาวอันเดอ/ลาว”
- 2) กลุ่มคนและภาษา “ลาวพนม/พนม/ไทพนม/ไทยพนม”
- 3) กลุ่มคนและภาษา “ลาวอีหยัง/ลาว”
- 4) กลุ่มคนและภาษา “ลาวหนองปรือ/ลาว”
- 5) กลุ่มคนและภาษา “ลาวหนองน้ำดำ/ลาว”

ผลการศึกษาภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ “ลาว” ทั้ง 5 กลุ่มที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดฉะเชิงเทรา ด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์โดยไม่อิงจากชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์และชื่อเรียกภาษาเป็นสำคัญ พบว่าสามารถระบุและจำแนกภาษา “ลาว” ที่พูดในจังหวัดฉะเชิงเทราได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ

1) **กลุ่มภาษาลาว** “ลาวอีหยัง/ลาว”, “ลาวหนองปรือ/ลาว” และ “ลาวหนองน้ำดำ/ลาว”

2) **กลุ่มที่ไม่ใช่ภาษาลาว** “ลาวพนม/พนม/ไทพนม/ไทยพนม” และ “ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ลาวอันเดอ/ลาว” มีข้อค้นพบว่ากลุ่มที่ไม่ใช่ภาษาลาวจำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ **กลุ่มภาษาพนม** (“ลาวพนม/พนม/ไทพนม/ไทยพนม”) และ **กลุ่มภาษาไทยเหนือหัวพัน** (“ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ลาวอันเดอ/ลาว”) จะเห็นได้ว่า**ผลการศึกษาส่วนใหญ่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ว่า ชื่อเรียกกลุ่มคน “ลาว” กับผลการจำแนกด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์ไม่สอดคล้องกัน**

งานวิจัยที่ผ่านมา ได้มีการศึกษาภาษาของกลุ่มคนที่เรียกตนเองและภาษาว่า “ลาวพวน/พวน/ไทพวน/ไทยพวน” และ “ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ลาวอันเดอ/ลาว” ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัด ฉะเชิงเทรา แต่ยังไม่มีการวิจัยใดศึกษาภาษาของกลุ่มคนที่เรียกตนเองและภาษาว่า “ลาวอีหยัง/ลาว” “ลาวหนองปรือ/ลาว” และ “ลาวหนองน้ำดำ/ลาว” มาก่อน ผลการศึกษาในงานวิจัยนี้จึงช่วยให้ทราบว่าภาษาดังกล่าวคือภาษาอะไร ผู้วิจัยพบว่าภาษา “ลาวอีหยัง” เป็นภาษาลาวที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะของภาษาลาว จำแนกเป็น 2 วิธภาษา ได้แก่ วิธภาษาลาวที่มีพัฒนาการของวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A แบบ A1-234 (ภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1) และวิธภาษาลาวที่มีพัฒนาการของวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A แบบ A1-23-4 (ภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.2) จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับวรรณยุกต์ในภาษาลาวทำให้สันนิษฐานได้ว่า ภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1 น่าจะเป็นวิธภาษาลาวเหนือ และภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.2 น่าจะเป็นวิธภาษาลาวกลาง/ลาวใต้ อย่างไรก็ตาม นำสังเกตว่า แม้ภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1 จะมีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์เหมือนกับในภาษาลาวหลวงพระบาง (ลาวเหนือ) แต่มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ค่อนข้างแตกต่างจากวรรณยุกต์ในภาษาลาวหลวงพระบาง โดยเฉพาะวรรณยุกต์ในช่อง A1, C1=DL123 และ C234=DL4 ในภาษาลาวหลวงพระบางมีวรรณยุกต์ในช่อง A1 เป็นเสียง /544/ วรรณยุกต์ในช่อง C1=DL123 เป็นเสียง /32/ และวรรณยุกต์ในช่อง C234=DL4 เป็นเสียง /23/ (วริษา กมลนาวิน, 2556) แต่ภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1 มีวรรณยุกต์ในช่อง A1 เป็นเสียง /24/ วรรณยุกต์ในช่อง C1=DL123 เป็นเสียง /217/ และวรรณยุกต์ในช่อง C234=DL4 เป็นเสียง /527/ ดังนั้น ภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1 อาจจำแนกได้ว่าเป็นภาษาลาวเหนือที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน

สำหรับภาษา “ลาวหนองปรือ” จำแนกเป็นภาษาลาวที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบนจากภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1 และภาษา “ลาวหนองน้ำดำ” จำแนกเป็นภาษาลาวที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบนจากภาษาลาวเนื่องจากอิทธิพลของภาษาไทยถิ่นกลาง จึงทำให้มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ไม่เหมือนในภาษาลาว แต่เหมือนในภาษาไทยถิ่นกลาง รวมทั้งมีระบบวรรณยุกต์เหมือนหรือคล้ายในภาษาไทยถิ่นกลางด้วย นั่นคือ เป็นภาษาลาวที่เกิดการแปรเปลี่ยนด้วยอิทธิพลของภาษาไทยถิ่นกลาง (ดูรายละเอียดในบทที่ 4 และบทที่ 5)

ข้อค้นพบในงานวิจัยนี้เกี่ยวกับภาษาพวนสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาทางด้านภาษาศาสตร์ของ Tanprasert (2003) และสุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ (2547) ที่เป็นเช่นนี้เพราะงานวิจัยดังกล่าวเป็นงานวิจัยในระยะหลังจากที่ได้มีข้อค้นพบในงานวิจัยก่อนหน้านี้แล้วว่าภาษาพวนไม่ใช่ภาษาลาว เช่น Brown (1965) Chamberlain (1975) กันทิมา วัฒนะประเสริฐ และสุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ (2528) วิไลลักษณ์ เดชะ (2530) พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2546) ฯลฯ ดังนั้น งานวิจัย

ทั้ง 2 งานดังกล่าวจึงใช้ชื่อเรียกซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปในปัจจุบันซึ่งแตกต่างจากชื่อเรียกในงานทางด้านประวัติศาสตร์ของศรีศักร วัลลิโภดม (2523) เพ็ญศรี ตุก และนารี สาริกะภูติ (2529) และบังอร ปิยะพันธุ์ (2541) ที่เรียกกลุ่มคนดังกล่าวและภาษาว่า “ลาวพวน” ตามหลักฐานทางเอกสารและโบราณคดี เช่น จดหมายเหตุ ไบบอ ก ฯลฯ กลุ่มคนพวนหรือ “ลาวพวน” มีถิ่นฐานดั้งเดิมมาจากเมืองพวน แขวงเชียงขวาง ประเทศลาว (เพ็ญศรี ตุก และนารี สาริกะภูติ; 2529; บังอร ปิยะพันธุ์; 2541)

อย่างไรก็ตาม ข้อค้นพบของผู้วิจัยเกี่ยวกับภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ที่เรียกกันว่า “ลาวเวียง”⁶⁷ ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาของวรรณา จันทนาคม และวรรณา รัตนประเสริฐ (2526) วรรณา รัตนประเสริฐ (2528) และสุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ (2547) เนื่องจากงานวิจัยที่ผ่านมาอิงผลการศึกษาจากชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์และชื่อเรียกภาษาเป็นสำคัญ โดยมีวัตถุประสงค์และวิธีดำเนินการวิจัยแตกต่างกับงานของผู้วิจัย ผลการศึกษาของผู้วิจัยพบว่าภาษาที่พูดโดยกลุ่มคนที่เรียกตนเองและภาษาว่า “ลาวเวียง” ในจังหวัดฉะเชิงเทราไม่ใช่ภาษาลาว เพราะไม่มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาลาว และไม่มีสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาลาว แต่เป็นภาษาไทยเหนือหัวพวน เพราะมีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ และสัทลักษณะของวรรณยุกต์เหมือนหรือคล้ายในภาษาไทยเหนือหัวพวนที่พูดในแขวงหัวพวน ประเทศลาว (ดูรายละเอียดในบทที่ 4 และบทที่ 7)

ผลการศึกษาของผู้วิจัยสอดคล้องกับข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์การอพยพย้ายถิ่นฐานของชาว “ลาว” ที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดฉะเชิงเทรา กล่าวคือ ผู้วิจัยพบว่าในสมัยรัชกาลที่ 3 มีการกวาดต้อนผู้คนจากทางตอนเหนือของอาณาจักรล้านช้าง โดยเฉพาะในบริเวณหัวเมืองต่าง ๆ ที่เคยขึ้นกับเมืองเวียงจันทน์ เช่น หัวพันทั้งห้าทั้งหก⁶⁸ เมืองพวน⁶⁹ ดินแดนเหล่านี้มีคนลาวเมืองเวียงจันทน์และคนลาวหัวเมืองลาวฝั่งตะวันออกตกค้างอยู่เป็นจำนวนมาก รัชกาลที่ 3 ทรงให้ความสนใจต่อเมืองพวนและคนจากเมืองพวนเป็นอย่างมาก เพราะเมืองพวนนอกจากจะอยู่ใกล้เขตแดนเวียดนามแล้ว ยังเป็นเมืองใหญ่กว่าเมืองหัวพันทั้งหกด้วย (บังอร ปิยะพันธุ์, 2541: 62-65) จากข้อมูลดังกล่าวประกอบกับข้อค้นพบในงานวิจัยนี้ด้วยเกณฑ์ภาษา จึงอนุมานได้ว่าผู้คนที่ถูกกวาดต้อนมาจากเมืองหัวพันทั้งหก (แขวงหัวพัน) น่าจะถูกเรียกรวม ๆ กันว่า “ลาวเวียง” เช่นเดียวกับผู้คนที่ถูกกวาดต้อนมาจากเมืองเวียงจันทน์ (ภายในเมืองเวียงจันทน์ก็ประกอบด้วยผู้คนหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์

⁶⁷ สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ (2547) ใช้ชื่อเรียกภาษาและกลุ่มชาติพันธุ์ “ลาวเวียง” อีกชื่อหนึ่งว่า “ลาวกลาง”

⁶⁸ อยู่ในเขตสิบสองจุไทย เดิมมี 5 เมือง ต่อมาเพิ่มอีกเมืองรวมเป็นเมืองหัวพันทั้งหก ได้แก่ เมืองเขมิม เมืองเชียงคอก เมืองชำเหนือ เมืองชำใต้ เมืองโสย และเมืองซอน (บังอร ปิยะพันธุ์, 2541: 62) เมืองหัวพันทั้งหกหรือแขวงหัวพันในปัจจุบัน

⁶⁹ เอกสารทางราชการไทยเรียกกลุ่มคนที่มาจากเมืองพวน แขวงเชียงขวางว่า “ลาวพวน”

ที่อาจพูดภาษาแตกต่างกัน) เพราะเมืองหัวพันทั้งหกเป็นเมืองเล็กและขึ้นกับเมืองเวียงจันทน์ในสมัยนั้น ในกรณีนี้ ผลการศึกษาภาษา “ลาวเวียง” ด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์ประกอบกับข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สามารถตอบประเด็นคำถามที่งานทางด้านประวัติศาสตร์ยังไม่สามารถหาคำตอบได้ นั่นคือ ไม่สามารถระบุถิ่นฐานดั้งเดิมของกลุ่มคน “ลาวเวียง” ในจังหวัดฉะเชิงเทราได้ ข้อค้นพบในงานวิจัยนี้ จึงช่วยทำให้ทราบว่าถิ่นฐานดั้งเดิมของกลุ่มคน “ลาวเวียง” ในจังหวัดฉะเชิงเทรานั้นน่าจะมาจากแขวงหัวพัน และภาษาที่พูดไม่ใช่ภาษาลาว แต่เป็นภาษาไทยเหนือหัวพัน จะเห็นได้ว่าในบางกรณีชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์และสำนึกความเป็นชาติพันธุ์อาจไม่ตรงกับภาษาที่พูด ดังเช่นกรณีกลุ่มชาติพันธุ์ “ลาวเวียง” ในจังหวัดฉะเชิงเทราที่ประกอบด้วยกลุ่มคนไท-ลาวหลากหลายกลุ่ม ในกรณีนี้ การศึกษาภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ด้วยวิธีการและเกณฑ์ทางภาษาศาสตร์ นอกจากจะช่วยทำให้ทราบว่าภาษาที่พูดโดยกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีชื่อเรียกหลากหลายชื่อ (ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ลาวกลาง/ลาวอันเดอ/ลาว) และมีชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์เหมือนกับกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดอื่น ๆ ในภาคกลางของประเทศไทย (เช่น กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงในจังหวัดนครปฐม ลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี ฯลฯ) แท้จริงแล้วเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาอะไร และยังช่วยตามรอยถิ่นดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์จากหลักฐานทางภาษาที่พูดซึ่งสำนึกความเป็นชาติพันธุ์อาจไม่บ่งบอกและงานทางด้านประวัติศาสตร์ยังไม่สามารถหาคำตอบได้ เนื่องจากชาติพันธุ์และชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์ประกอบด้วยปัจจัยหลายปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเรียกชื่อต่าง ๆ อีกทั้งการอพยพย้ายถิ่นฐานซึ่งเกิดขึ้นมานานกว่า 200 ปี ชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์และสำนึกความเป็นชาติพันธุ์อาจแปรเปลี่ยนไปเช่นเดียวกับภาษาที่แปรเปลี่ยน แต่การศึกษาทางภาษาศาสตร์ยังคงสามารถสืบจากหลักฐานทางภาษาที่พูดได้ ซึ่งช่วยให้ภาพของประวัติศาสตร์การอพยพชาว “ลาวเวียง” มาสู่จังหวัดฉะเชิงเทราชัดเจนยิ่งขึ้น

ผลการศึกษาในงานวิจัยนี้ด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์สอดคล้องกับเกณฑ์อื่น ๆ ทางด้านภาษา ได้แก่ เกณฑ์พัฒนาการของเสียงสระและพยัญชนะ และเกณฑ์คำศัพท์ ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เป็นเกณฑ์เสริมเพื่อเพิ่มความมั่นใจยิ่งขึ้น จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยสังเกตว่าภาษาในกลุ่ม 1 ซึ่งจำแนกเป็นภาษาลาวที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาลาวจำนวน 2 วิชา (“ลาวอีหยัง/ลาว”) และภาษาลาวที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบนจากภาษาลาวจำนวน 2 วิชา (“ลาวหนองปรือ/ลาว” และ “ลาวหนองน้ำดำ/ลาว”) ออกเสียงคำที่มีรูปเขียนในภาษาไทยสะกดด้วย ใ- เป็น /aj/ (ภาษาลาว ยกเว้นภาษาลาวหลวงพระบาง⁷⁰ มีพัฒนาการของสระประสม *au กลายเป็นเสียง /aj/ เช่นเดียวกับในภาษาไทย กล่าวคือ คำที่รูปเขียนในภาษาไทยสะกดด้วย ใ- เป็น /aj/ ในภาษาลาวและภาษาไทย เช่น คำว่า ‘ใจ’ เป็น caj^{A2} คำว่า ‘ใหม่’ เป็น maj^{B1} เป็นต้น) และใช้คำที่มีความหมายว่า

⁷⁰ ภาษาลาวหลวงพระบางยังคงเก็บรักษาเสียงสระประสมดั้งเดิม *au ไว้

‘ทำ’ เป็น het^{DS1} โดยใช้คำแสดงคำถาม ‘อะไร’ ว่า ʔi:^{A3} ɲaŋ^{A4} เหมือนกัน ยกเว้น ภาษา “ลาวหนองน้ำดำ” (ภาษาลาวที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 1/2.2) ใช้คำแสดงคำถาม ‘อะไร’ ว่า ʔa^{DS3} laj^{A4} หลักฐานดังกล่าวบ่งชี้ให้เห็นว่าภาษา “ลาวหนองน้ำดำ” (ภาษาลาวที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 1/2.2) ได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยถิ่นกลางไม่เพียงแต่ระบบวรรณยุกต์และรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ แต่รวมถึงในระดับคำศัพท์ด้วย อย่างไรก็ตาม ก็อาจเป็นไปได้ว่าภาษา “ลาวหนองน้ำดำ” ไม่ใช่ภาษาลาวถิ่นหนึ่งที่วรรณยุกต์แปรเปลี่ยนเพราะอิทธิพลของภาษาไทยถิ่นกลาง แต่เป็นภาษาไทยเหนือหัวพันถิ่นหนึ่งที่มีวรรณยุกต์เบี่ยงเบนเนื่องจากอิทธิพลของภาษาไทยถิ่นกลาง ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาภาษา “ลาวหนองน้ำดำ” เพิ่มเติมในประเด็นอื่น ๆ ที่อาจจะช่วยพิสูจน์ได้อย่างแน่ชัดว่าภาษาดังกล่าวเป็นภาษาอะไร

ภาษาในกลุ่ม 2 (“ลาวพวน/พวน/ไทพวน/ไทยพวน”) ซึ่งจำแนกเป็นภาษาพวนที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะจำนวน 1 วิธภาษา และภาษาพวนที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบนจำนวน 2 วิธภาษา ออกเสียงคำที่มีรูปเขียนในภาษาไทยสะกดด้วย ใ- เป็น /ə:/ (*aɯ > ə:) และใช้คำที่มีความหมายว่า ‘ทำ’ เป็น ʔet^{DS3} โดยใช้คำแสดงคำถาม ‘อะไร’ ว่า p^hi:^{A4} la:^{C4} แตกต่างจากภาษาในกลุ่ม 1 (ภาษากลุ่มลาว) นอกจากนี้ยังพบว่าคำพยางค์ตายสระยาวลงท้ายด้วยเสียง *-k ในภาษากลุ่ม 2 กลายเป็นเสียง /-ʔ/ เช่น คำว่า ‘ปาก’ เป็น pa:ʔ^{DL2} คำว่า ‘ลูก’ เป็น lu:ʔ^{DL4} ฯลฯ ยกเว้น ในภาษาพวนที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบน รูปแบบที่ 2/2.2 คำว่า ‘ปาก’ เป็น pa:k^{DL2} คำว่า ‘ลูก’ เป็น lu:k^{DL4} ฯลฯ ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าลักษณะดังกล่าวอาจได้รับอิทธิพลมาจากภาษาไทยถิ่นกลาง จะเห็นได้ว่าหลักฐานดังกล่าวช่วยยืนยันข้อค้นพบด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์ว่า ภาษาในกลุ่ม 2 ไม่ใช่ภาษาลาว แต่เป็นภาษาพวน เพราะนอกจากจะมีพัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์เหมือนในภาษาพวนแล้วยังมีพัฒนาการของสระประสม *aɯ กลายเป็นเสียง /ə:/ เหมือนในภาษาพวนด้วย เช่น คำว่า ‘ใจ’ เป็น ca:^{A2} คำว่า ‘ใหม่’ เป็น ma:^{B1} เป็นต้น นอกจากนี้ คำพยางค์ตายสระยาวที่ลงท้ายด้วยเสียง *-k กลายเป็นเสียง /-ʔ/ เหมือนในภาษาพวนด้วย Akharawatthanakun (2010) ได้กล่าวไว้ว่าลักษณะดังกล่าว (*CV:k > CV:ʔ) เป็นลักษณะเด่นที่พบในภาษาพวน

ภาษาในกลุ่ม 3 (“ลาวเวียง/ลาวที่มาจากเวียงจันทน์/ลาวอันเดอ/ลาว”) ซึ่งจำแนกเป็นภาษาไทยเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเด่นเฉพาะในภาษาไทยเหนือหัวพันจำนวน 2 วิธภาษา และภาษาไทยเหนือหัวพันที่วรรณยุกต์มีลักษณะเบี่ยงเบนจำนวน 7 วิธภาษา ออกเสียงคำที่มีรูปเขียนในภาษาไทยสะกดด้วย ใ- เป็น /ə:/ (*aɯ > ə:) และใช้คำที่มีความหมายว่า ‘ทำ’ เป็น ʔet^{DS3} เช่นเดียวกับภาษากลุ่ม 2 (ภาษาพวน) แต่ใช้คำแสดงคำถาม ‘อะไร’ แตกต่างจากภาษากลุ่ม 2 นั่นคือ ใช้คำว่า ‘อะไร’ เป็น ʔan^{A3} do:^{A3} และคำพยางค์ตายสระยาวลงท้ายด้วยเสียง *-k ไม่ได้กลายเป็นเสียง /-ʔ/ เช่น คำว่า ‘ปาก’

เป็น pak^{DL2} คำว่า ‘ลูก’ เป็น lu:k^{DL4} ฯลฯ ผู้วิจัยสังเกตว่าภาษากลุ่ม 3 (ภาษาไทยเหนือหัวพัน) มีพัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์และพัฒนาการของสระประสมคล้ายกับภาษากลุ่ม 2 (ภาษาพวน) มากกว่าภาษากลุ่ม 1 (ภาษาลาว) จะเห็นได้ว่าหลักฐานเพิ่มเติมดังกล่าวช่วยยืนยันข้อค้นพบด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์ว่า ภาษาในกลุ่ม 3 ไม่ใช่ภาษาลาว แต่เป็นภาษาไทยเหนือหัวพันซึ่งมีความสัมพันธ์ทางเชื้อสายใกล้ชิดกับภาษาพวนมากกว่าภาษาลาว ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าลักษณะดังกล่าวน่าจะเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ Chamberlain (1972, 1975) จัดกลุ่มให้ภาษาไทยเหนือหัวพันมีความสัมพันธ์ทางเชื้อสายใกล้ชิดกับภาษาพวนและภาษาไทยมากกว่าภาษาลาวซึ่งอยู่คนละกลุ่มย่อยกัน

ตารางที่ 8.2 เป็นตารางแสดงการเปรียบเทียบผลการศึกษาด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์ประกอบกับเกณฑ์อื่น ๆ ทางภาษา เพื่อสนับสนุนผลการจำแนกด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์ในงานวิจัยนี้

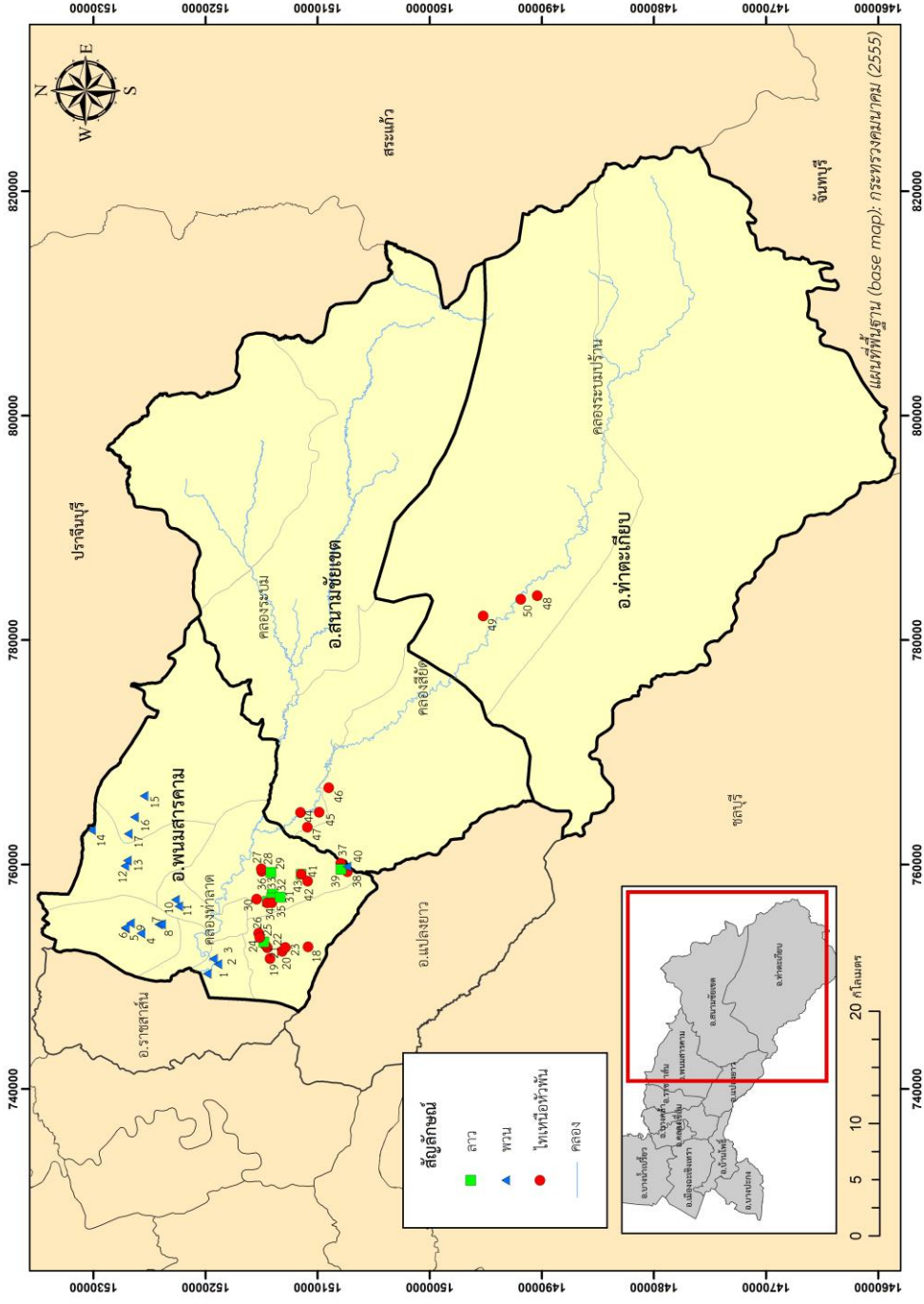

ตารางที่ 8.2 สรุปผลการระบุและจำแนกภาษา “ลาว” ด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์และเกณฑ์เสริม

ภาษา (ระบุและจำแนกด้วย เกณฑ์วรรณยุกต์)	มีรูปแบบการแยกและรวม เสียงวรรณยุกต์ที่เป็น ลักษณะเด่นในภาษาลาว	มีสีที่ลักษณะของ วรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะ เด่นในภาษาลาว	การกลาย เสียง		การใช้ศัพท์	
			*aɯ	*cv:k	‘ทำ’	‘อะไร’
ลาว รูปแบบที่ 1/1.1	มี	มี	/aj/	cv:k	/het ⁴⁴ /	/ʔi ³³ ɲaŋ ²⁴ /
ลาว รูปแบบที่ 1/1.2	มี	มี	/aj/	cv:k	/het ³³ /	/ʔi ³³ ɲaŋ ³²⁵ /
ลาว รูปแบบที่ 1/2.1	มี (บางส่วน)	มี	/aj/	cv:k	/het ⁴⁴ /	/ʔi ³³ ɲaŋ ²¹⁵ /
ลาว รูปแบบที่ 1/2.2	ไม่มี (เหมือนภาษาไทยกลาง)	ไม่มี (คล้ายภาษาไทยกลาง)	/aj/	cv:k	/het ⁴⁵ /	/ʔa ³³ laj ³³ /
พวน รูปแบบที่ 2/1	ไม่มี (เหมือนภาษาพวน)	ไม่มี (เหมือนภาษาพวน)	/ə/	cv:ʔ	/ʔet ³⁴ /	/p ^{h:33} lo: ²³¹ /
พวน รูปแบบที่ 2/2.1	ไม่มี (เหมือนภาษาพวน)	ไม่มี (เหมือนภาษาพวน)	/ə/	cv:ʔ	/ʔet ²² /	/p ^{h:33} lo: ²³¹ /
พวน รูปแบบที่ 2/2.2	ไม่มี (เหมือนภาษาพวน)	ไม่มี (เหมือนภาษาพวน)	/ə/	cv:k	/ʔet ³³ /	/p ^{h:33} lo: ²³¹ /
ไทเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.1	ไม่มี (เหมือนภาษาไทยเหนือ หัวพันที่พูดใน บ.ชำเหนือ เมืองชำเหนือ)	ไม่มี (คล้ายภาษาไทยเหนือ หัวพันที่พูดใน บ.ชำเหนือ เมืองชำเหนือ)	/ə/	cv:k	/ʔet ^{24,32} /	/ʔan ³³ də: ³³¹ /
ไทเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/1.2	ไม่มี (เหมือนภาษาไทยเหนือหัว พันที่พูดใน บ.หนองค้ำและ บ.สะแนน เมืองชำเหนือ)	ไม่มี (คล้ายภาษาไทยเหนือหัว พันที่พูดใน บ.หนองค้ำและ บ.สะแนน เมืองชำเหนือ)	/ə/	cv:k	/ʔet ^{23,31} /	/ʔan ³³ də: ³³¹ /
ไทเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.1	ไม่มี (คล้ายภาษาไทยเหนือหัวพัน)	ไม่มี (คล้ายภาษาไทยเหนือหัวพัน)	/ə/	cv:k	/ʔet ³¹ /	/ʔan ³³ də: ³³¹ /
ไทเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.2	ไม่มี (คล้ายภาษาไทยเหนือหัวพัน)	ไม่มี (คล้ายภาษาไทยเหนือหัวพัน)	/ə/	cv:k	/ʔet ³¹ /	/ʔan ³³ də: ^{221,32} /
ไทเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.3	ไม่มี (คล้ายภาษาไทยเหนือหัวพัน)	ไม่มี (คล้ายภาษาไทยเหนือหัวพัน)	/ə/	cv:k	/ʔet ²⁴ /	/ʔan ³³ də: ²³² /
ไทเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.4	ไม่มี (คล้ายภาษาไทยเหนือหัวพัน)	ไม่มี (คล้ายภาษาไทยเหนือหัวพัน)	/ə/	cv:k	/ʔet ²¹ /	/ʔan ³³ də: ²¹ /
ไทเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.5	ไม่มี (คล้ายภาษาไทยเหนือหัวพัน)	ไม่มี (คล้ายภาษาไทยเหนือหัวพัน)	/ə/	cv:k	/ʔet ²⁴ /	/ʔan ³³ də: ²³² /
ไทเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.6	ไม่มี (คล้ายภาษาไทยเหนือหัวพัน)	ไม่มี (คล้ายภาษาไทยเหนือหัวพัน)	/ə/	cv:k	/ʔet ³⁴ /	/ʔan ³³ də: ²² /
ไทเหนือหัวพัน รูปแบบที่ 3/2.7	ไม่มี (คล้ายภาษาไทยเหนือหัวพัน)	ไม่มี (คล้ายภาษาไทยเหนือหัวพัน)	/ə/	cv:k	/ʔet ³³ /	/ʔan ³³ də: ²³¹ /

จากตารางที่ 8.2 จะเห็นได้ว่าข้อค้นพบจากการศึกษาภาษา “ลาวฉะเชิงเทรา” ด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์โดยไม่อิงชื่อเรียกตนเองและชื่อเรียกภาษาเมื่อเริ่มต้นดำเนินการวิจัย ค่อนข้างสอดคล้องกับผลการศึกษาด้วยเกณฑ์อื่น ๆ ทางภาษา อาทิ การกลายเสียงและการใช้ศัพท์ ฯลฯ ช่วยทำให้ผู้วิจัยมั่นใจยิ่งขึ้นว่าภาษา “ลาวฉะเชิงเทรา” จำแนกได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ นั่นคือ ภาษาลาว ภาษาพวน และภาษาไทยเหนือหัวพัน ผู้วิจัยจะนำเสนอแผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวในจังหวัดฉะเชิงเทราที่ได้จากการระบุและจำแนกภาษาด้วยแนวทางการศึกษาใหม่ โดยใช้แผนที่พื้นฐาน (Base Map) ของกระทรวงคมนาคมในปี พ.ศ. 2555 และได้ใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (Geographical Information System/GIS) โดยระบุพิกัดภาษาที่พบในแต่ละจุดเก็บข้อมูลด้วยระบบ GPS (Global Positioning System) เพื่อแสดงการกระจายของภาษาทั้ง 3 กลุ่มที่พูดในบริเวณอำเภอพนมสารคาม อำเภอสนามชัยเขต และอำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา ดังแสดงในภาพที่ 8.18

ภาพที่ 8.18 แผนที่ภาษาที่พูดโดย “คนลาว” ในจังหวัดฉะเชิงเทราที่อพยพมาจากอาณาจักรล้านช้าง (สปป.ลาว) เมื่อประมาณ 200 ปีเศษ จำแนกด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์ (หมายเหตุ: ไม่รวมภาษาที่พูดโดยคนลาวจากภาคอีสานที่เพิ่งอพยพมาตั้งถิ่นฐานและทำมาหากินในจังหวัดฉะเชิงเทรา)

จากภาพที่ 8.18 แสดงให้เห็นการกระจายของภาษา “ลาว” ที่พูดในบริเวณ 3 อำเภอในจังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์ จะเห็นได้ว่า บริเวณอำเภอพนมสารคามพบภาษาทั้ง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มลาว กลุ่มพวน และกลุ่มไทเหนือหัวพัน ส่วนอำเภอสนามชัยเขตและอำเภอท่าตะเกียบพบเพียงภาษากลุ่มไทเหนือหัวพันเท่านั้น (ทางการเรียกกลุ่มคนที่พูดภาษากลุ่มลาวและกลุ่มไทเหนือหัวพันว่า “ลาวเวียง” และเรียกกลุ่มคนที่พูดภาษากลุ่มพวนว่า “ลาวพวน”) ที่เป็นเช่นนี้เพราะพื้นที่ในอำเภอพนมสารคามในปัจจุบันเป็นพื้นที่ที่ทางการกำหนดให้คน “ลาว” อพยพกลุ่มต่าง ๆ ตั้งถิ่นฐานอยู่เป็นหมู่บ้านตามริมคลองท่าลาด⁷¹ ในอดีตพื้นที่ส่วนใหญ่ในอำเภอสนามชัยเขตและอำเภอท่าตะเกียบยังคงเป็นป่าดงดิบและป่าโปร่ง (เพ็ญศรี ติ๊ก และนารี สาริกะภูติ, 2529: 12)

ข้อค้นพบในงานวิจัยนี้ซึ่งนำมาแสดงในรูปแบบแผนที่ภาษา แสดงการกระจายของภาษาที่พูดโดยกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวในจังหวัดฉะเชิงเทราที่มีบรรพบุรุษมาจากอาณาจักรล้านช้างเมื่อ 200 กว่าปีที่ผ่านมา ประกอบกับการวิเคราะห์ตีความข้อมูลทางประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ ช่วยทำให้เห็นภาพการอพยพย้ายถิ่นฐานของชาว “ลาว” จากอาณาจักรล้านช้างมาสู่จังหวัดฉะเชิงเทราได้ชัดเจนยิ่งขึ้น จากภาพที่ 8.18 น่าสังเกตว่า หมู่บ้านของกลุ่มคน “ลาวพวน” ที่พูดภาษากลุ่มพวนล้วนเป็นหมู่บ้านที่อยู่ฝั่งซ้ายของคลองท่าลาดทั้งสิ้น ยกเว้นตำบลเมืองเก่า ส่วนหมู่บ้านของกลุ่มคน “ลาวเวียง” ที่พูดภาษากลุ่มไทเหนือหัวพันและภาษากลุ่มลาวเป็นหมู่บ้านที่อยู่ฝั่งขวาของคลองท่าลาด สังเกตได้ว่าหมู่บ้านของกลุ่มคน “ลาวพวน” มักแยกออกจากหมู่บ้านของกลุ่มคน “ลาวเวียง” (ยกเว้นจุดเก็บข้อมูลที่ 40)⁷² ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของไทยในการจัดสรรพื้นที่ให้คนที่มาจากเมืองเดียวกันอยู่ที่เดียวกัน เพื่อความสะดวกในการควบคุมดูแล (บังอร ปิยะพันธุ์, 2541; เพ็ญศรี ติ๊ก และนารี สาริกะภูติ, 2529; ศรีศักร วัลลิโภดม, 2523)

เมื่อสืบค้นข้อมูลทางประวัติศาสตร์พบว่า กลุ่มคน “ลาวพวน” ในสมัยกรุงธนบุรีเป็นกลุ่มคนอพยพกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดฉะเชิงเทรา (เพ็ญศรี ติ๊ก และนารี สาริกะภูติ, 2529)

⁷¹ ทางการกำหนดให้กลุ่มคน “ลาวพวน” ในสมัยกรุงธนบุรี และกลุ่มคน “ลาวพวน” และ “ลาวเวียง” ในสมัยรัชกาลที่ 3 ตั้งถิ่นฐานเป็นหมู่บ้านตามริมคลองท่าลาด (บริเวณอำเภอพนมสารคามในปัจจุบัน) ส่วนกลุ่มคน “ลาวเมืองพลาน” หรือ “ลาว” จากเมืองพลานซึ่งเป็นเมืองขนาดเล็กอยู่ทางตอนใต้ของประเทศลาวในปัจจุบันที่อยู่ปลายเขตชายแดนไทย-เวียดนาม อพยพเข้ามาในสมัยรัชกาลที่ 3 ให้ตั้งหมู่บ้านตามริมคลองท่าไข (บริเวณตำบลท่าไข อำเภอเมืองฉะเชิงเทราในปัจจุบัน) อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่าปัจจุบันไม่มีผู้พูดภาษานี้แล้ว (เพ็ญศรี ติ๊ก และนารี สาริกะภูติ, 2529)

⁷² บ้านหินดาช หมู่ 11 ตำบลเกาะขนุน อำเภอพนมสารคาม มีกลุ่มคนที่พูดภาษาพวนอยู่ร่วมกับกลุ่มคนที่พูดภาษาไทยเหนือหัวพันและภาษาลาว จากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาและคนในหมู่บ้านพบว่า ผู้คนส่วนใหญ่ย้ายมาจากบ้านหนองปรือ ตำบลเกาะขนุน และบางส่วนเป็นคนพวนจากบ้านหัวกระสังข์ ตำบลบ้านช่อง อำเภอพนมสารคาม เข้ามาตั้งถิ่นฐานตั้งแต่วุ่นพ่อ-แม่

สันนิษฐานว่าพื้นที่บริเวณตำบลพนมสารคามในปัจจุบันซึ่งไม่มีผู้พูดภาษาพวนได้แล้ว⁷³ น่าจะเป็นพื้นที่ที่ทางการกำหนดให้กลุ่มคน “ลาวพวน” ในสมัยกรุงธนบุรีตั้งถิ่นฐานอยู่⁷⁴ ต่อมา เมื่อชุมชน “ลาวพวน” หนาแน่นขึ้น บางกลุ่มได้แยกย้ายไปตั้งบ้านเรือนในบริเวณตำบลท่าถ่าน (จุดเก็บข้อมูลที่ 10 และ 11 ในภาพที่ 8.18) ตำบลบ้านช่อง (จุดเก็บข้อมูลที่ 12, 13 และ 14) และตำบลเขาหินซ้อน (จุดเก็บข้อมูลที่ 15, 16 และ 17) ซึ่งเป็นบริเวณฝั่งซ้ายของคลองท่าลาด ข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับข้อค้นพบทางภาษาศาสตร์ที่พบว่า ภาษา “ลาวฉะเชิงเทรา” ที่พูดในบริเวณฝั่งซ้ายของคลองท่าลาดในอำเภอพนมสารคามเป็นภาษากลุ่มพวน

สำหรับหมู่บ้านของกลุ่มคน “ลาวพวน” ในตำบลเมืองเก่า (จุดเก็บข้อมูลที่ 1 – 3) ซึ่งอยู่ฝั่งขวาของคลองท่าลาด เป็นหมู่บ้านของกลุ่มคนที่อพยพเข้ามาในสมัยรัชกาลที่ 3 (บางกลุ่มย้ายไปตั้งบ้านเรือนในตำบลหนองยาวซึ่งอยู่ฝั่งซ้ายของคลองท่าลาด ในจุดเก็บข้อมูลที่ 4 – 9) เข้ามาในจังหวัดฉะเชิงเทราพร้อมกับกลุ่มคน “ลาวเวียง” ที่พูดภาษากลุ่มไทเหนือหัวพันและภาษากลุ่มลาว ทางกรเรียกขานลาวกลุ่มนี้รวมกันว่า “ลาวบ้านท่าท่หร่าน/ท่าชาน” เนื่องจากบ้านท่าท่หร่าน⁷⁵ (บริเวณตำบลเมืองเก่าในปัจจุบัน) เป็นพื้นที่ที่ทางการกำหนดให้ชาว “ลาวพวน” “ลาวเหนือ” และ “ลาวเวียง” ในสมัยรัชกาลที่ 3 ตั้งถิ่นฐานอยู่ น่าสังเกตว่ากลุ่มคน “ลาว” ในสมัยรัชกาลที่ 3 ส่วนใหญ่ตั้งถิ่นฐานเป็นหมู่บ้านที่อยู่ฝั่งขวาของคลองท่าลาด ต่อมา กลุ่มคน “ลาวเวียง” แยกไปตั้งบ้านเรือนในตำบลหนองแวน (จุดเก็บข้อมูลที่ 18 – 26) เมื่อประชากรมากขึ้น บางส่วนจึงย้ายถิ่นฐานไปตั้งหมู่บ้านในตำบลเกาะขนุน (จุดเก็บข้อมูลที่ 27 – 43) แต่เกิดโรคระบาดที่บ้านหนองอิบู่ ตำบลเกาะขนุน ชาว “ลาวเวียง” ในหมู่บ้านดังกล่าวบางส่วนจึงอพยพไปตั้งถิ่นฐานเป็นหมู่บ้านในอำเภอสนามชัยเขต⁷⁶ (จุดเก็บข้อมูลที่ 44 – 47) (เพ็ญศรี คุ้ม และนารี สาริกะภูติ, 2529: 71) จากการเก็บข้อมูลภาคสนามของผู้วิจัยพบว่า ในอดีตมีกลุ่มคน “ลาวเวียง” ในอำเภอสนามชัยเขตบางส่วนได้ย้ายถิ่นฐานไปตั้งเป็นหมู่บ้านในตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ (จุดเก็บข้อมูลที่ 48 – 50) เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นที่ราบ

⁷³ ปัจจุบันบริเวณตำบลพนมสารคามไม่มีผู้พูดภาษาพวนได้แล้ว เนื่องจากเป็นบริเวณใจกลางเมือง คนพวนส่วนใหญ่ใช้ภาษาไทยถิ่นกลาง และคนรุ่นก่อน ๆ ที่ใช้ภาษาพวนในชีวิตประจำวันเสียชีวิตไปหมดแล้ว

⁷⁴ อนุমানได้จากรายชื่อวัดที่สร้างขึ้นโดยกลุ่มคน “ลาวพวน” รุ่นแรกในสมัยกรุงธนบุรี ล้วนเป็นวัดในบริเวณหมู่บ้านต่าง ๆ ในตำบลพนมสารคามทั้งสิ้น

⁷⁵ รัชกาลที่ 4 โปรดเกล้าฯ ยกบ้านท่าท่หร่านซึ่งเป็นชุมชนที่ใหญ่ที่สุดในบริเวณนี้ขึ้นเป็นเมืองพนมสารคาม (เพ็ญศรี คุ้ม และนารี สาริกะภูติ, 2529: 116 – 117)

⁷⁶ รัชกาลที่ 5 โปรดเกล้าฯ ยกบ้านพระงามขึ้นเป็นเมืองสนามชัยเขตในปี พ.ศ.2419 เพราะชุมชนลาวในบริเวณดังกล่าวหนาแน่นขึ้น (เพ็ญศรี คุ้ม และนารี สาริกะภูติ, 2529: 121) บริเวณดังกล่าวในปัจจุบันเป็นที่เขตอำเภอสนามชัยเขตซึ่งพบว่ามีกลุ่มคน “ลาวเวียง” ที่พูดภาษาไทยเหนือหัวพันตั้งถิ่นฐานอยู่

มีดินอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเกษตรกรรม น่าสังเกตว่า หมู่บ้าน “ลาวเวียง” ในอำเภอสนามชัยเขต และอำเภอท่าตะเกียบเป็นหมู่บ้านที่อยู่ใกล้ลำคลองซึ่งเป็นเส้นทางคมนาคมหลักในอดีต (เพ็ญศรี ติ๊ก และนารี สาริกะภูติ, 2529: 13)

จะเห็นได้ว่าการกระจายของภาษา “ลาว” ในจังหวัดฉะเชิงเทราสอดคล้องกับนโยบายของไทยในการจัดสรรพื้นที่ให้คนที่มาจากเมืองเดียวกันอยู่ใกล้เคียงกัน เพื่อความสะดวกในการควบคุมดูแล (บังอร ปิยะพันธุ์, 2541; เพ็ญศรี ติ๊ก และนารี สาริกะภูติ, 2529; ศรีศักร วัลลิโภดม, 2523) กล่าวคือ กลุ่มคน “ลาวพวน” ที่อพยพเข้ามาในสมัยกรุงธนบุรีตั้งถิ่นฐานอยู่ฝั่งซ้ายของคลองท่าลาดในอำเภอพนมสารคาม ส่วนกลุ่มคน “ลาวพวน” ที่อพยพเข้ามาในสมัยรัชกาลที่ 3 ซึ่งมาจากเมืองพวน พร้อมกับกลุ่มคน “ลาวเหนือ” หรือ “ไทแอต” และกลุ่มคน “ลาวเวียง” ที่มาจากเมืองเวียงจันทน์ เมืองหัวพันทั้งหกและเมืองอื่น ๆ ที่ขึ้นกับเมืองเวียงจันทน์ในสมัยรัชกาลที่ 3 ตั้งถิ่นฐานอยู่ฝั่งขวาของคลองท่าลาด โดยมีการย้ายถิ่นฐานของกลุ่มคนที่เอกสารทางราชการไทยเรียกกันว่า “ลาวเวียง” ไปตั้งเป็นหมู่บ้านตามแนวลำคลองในบริเวณตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขตก่อนสมัยรัชกาลที่ 5 และบริเวณตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบหลังสมัยรัชกาลที่ 5

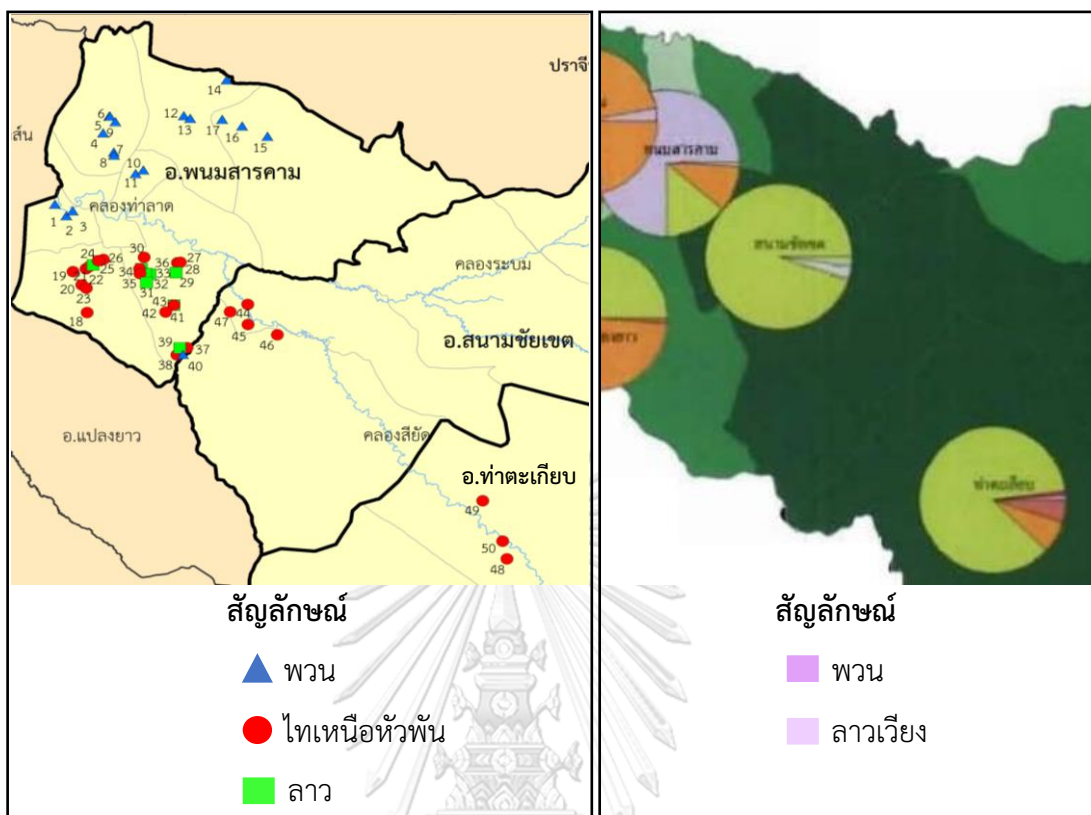
สรุปได้ว่า ในอดีต ทางราชการไทยใช้ลำคลองท่าลาดเป็นแนวกั้นระหว่างหมู่บ้านของกลุ่มคน “ลาว” (พูดภาษากลุ่มพวน) ที่อพยพเข้ามาในอำเภอพนมสารคามในสมัยกรุงธนบุรี กับหมู่บ้านของกลุ่มคน “ลาว” (พูดภาษากลุ่มพวน กลุ่มไทเหนือหัวพัน และกลุ่มลาว) ที่อพยพเข้ามาในอำเภอพนมสารคามในสมัยรัชกาลที่ 3 เพื่อความสะดวกในการควบคุมดูแล

เมื่อเปรียบเทียบแผนที่ภาษาที่พูดโดยคน “ลาว” ในอำเภอพนมสารคาม อำเภอสนามชัยเขต และอำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งมีบรรพบุรุษอพยพมาจากอาณาจักรล้านช้าง (สปป.ลาว) เมื่อ 200 กว่าปีที่ผ่านมาจากข้อค้นพบในงานวิจัยนี้กับข้อค้นพบในงานวิจัยของสุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ (2547) จะเห็นได้ว่า ผลการศึกษาที่ได้ค่อนข้างแตกต่างกัน กล่าวคือ ในงานวิจัยนี้พบภาษา 3 กลุ่มใหญ่ นั่นคือ ภาษากลุ่มพวน ภาษากลุ่มไทเหนือหัวพัน และภาษากลุ่มลาว แต่งานวิจัยของสุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ (2547) พบภาษา 2 กลุ่ม คือ ภาษาพวน และภาษาลาวเวียง⁷⁷ ดังแสดงในภาพที่ 8.19

⁷⁷ สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ (2547) เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งหมดที่พูดในจังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งนับรวมภาษาไทยถิ่นอีสานหรือลาวถิ่นอีสานของกลุ่มคนที่เพิ่งย้ายถิ่นฐานมาในจังหวัดฉะเชิงเทราด้วย แต่งานวิจัยของผู้วิจัยไม่ได้ศึกษาภาษาของกลุ่มคนลาวจากภาคอีสานและภาษาของกลุ่มคนลาวจาก สปป.ลาวที่เพิ่งย้ายถิ่นฐานเข้ามาอยู่ในจังหวัดฉะเชิงเทรา

งานวิจัยนี้

สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ (2547)

ภาพที่ 8.19 เปรียบเทียบแผนที่ภาษาที่พูดโดย “คนลาว” ในจังหวัดฉะเชิงเทราที่มีบรรพบุรุษอพยพโยกย้ายมาจากอาณาจักรล้านช้างเมื่อ 200 กว่าปีที่ผ่านมาจากข้อค้นพบในงานวิจัยนี้ (ซ้าย) กับแผนที่ภาษาแสดงภาษาพวนและภาษาลาวเวียงของสุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ (2547) (ขวา)

จะเห็นได้ว่าข้อค้นพบเกี่ยวกับภาษาพวนในงานวิจัยนี้กับงานวิจัยของสุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ (2547) สอดคล้องกัน แต่ข้อค้นพบเกี่ยวกับภาษา “ลาวเวียง” ไม่สอดคล้องกัน ผลการศึกษาด้วยแนวทางการศึกษาใหม่ในงานวิจัยนี้ซึ่งใช้เกณฑ์วรรณยุกต์ประกอบกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ในการวิเคราะห์ตีความผลการวิจัย โดยไม่ได้อิงชื่อเรียกกลุ่มคนและชื่อเรียกภาษาเป็นสำคัญเมื่อเริ่มดำเนินการวิจัย ซึ่งต่างจากงานวิจัยของสุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ (2547) ที่ได้ใช้วิธีเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามโดยใช้เกณฑ์ในการเรียกชื่อภาษาตามชื่อที่กลุ่มชนใช้เรียกตนเองและ/หรือชื่อที่ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ผลการศึกษาในงานวิจัยนี้พบว่าภาษาที่พูดโดยกลุ่มคนที่เอกสารทางการเรียกว่า “ลาวเวียง” ที่พูดในจังหวัดฉะเชิงเทราแบ่งออกเป็นภาษา 2 กลุ่มใหญ่ คือ

1) *ภาษากลุ่มลาว* พูดโดยกลุ่มคนเรียกตนเองและภาษาว่า “ลาวอีหยัง/ลาว” “ลาวหนองปรือ/ลาว” และ “ลาวหนองน้ำดำ/ลาว” ผู้บอกภาษาส่วนใหญ่สันนิษฐานว่ามีบรรพบุรุษมาจากเวียงจันทน์

เมื่อจำแนกภาษาของกลุ่มคนเหล่านี้ด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์พบว่า เป็นภาษากลุ่มลาวซึ่งประกอบด้วย วิชาภาษาลาวที่มีวรรณยุกต์คล้ายภาษาลาวเหนือ และวิชาภาษาลาวที่มีวรรณยุกต์คล้ายภาษาลาวกลาง/ลาวใต้ กลุ่มคนเหล่านี้จำแนกตนเองและภาษาจากกลุ่มคนลาวที่มาภาคอีสานและกลุ่มคนลาวที่มาจาก สปป.ลาว ที่เพิ่งย้ายถิ่นฐานเข้ามาอยู่ในจังหวัดฉะเชิงเทรา

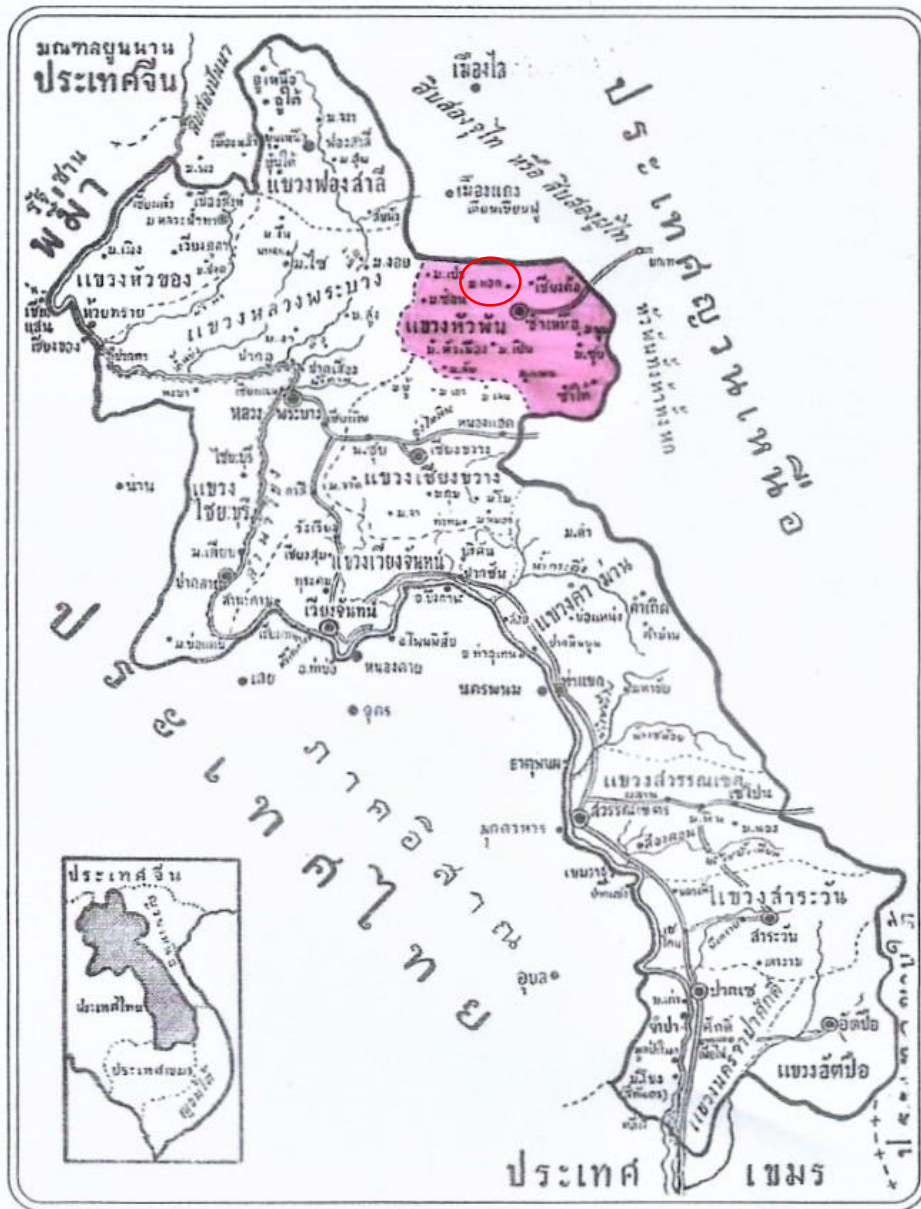
2) *ภาษากลุ่มไทเหนือหัวพัน* พูดโดยกลุ่มคนที่เรียกตนเองและภาษาว่า “ลาวเวียง/ลาวที่มาจาก เวียงจันทน์/ลาวอันเดอ/ลาว” จะเห็นได้ว่า ภาษากลุ่มไทเหนือหัวพันไม่ใช่ภาษาลาวเวียงดังข้อค้นพบในงานของสุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ (2547) และก็ไม่ใช่ภาษาลาวถิ่นหนึ่งถิ่นใด แต่เป็นภาษาไทยเหนือหัวพันซึ่งพูดกันในบริเวณแขวงหัวพัน อาณาจักรล้านช้าง (สปป.ลาว) เมื่อประมาณ 200 กว่าปีที่ผ่านมา

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ผลการศึกษาภาษาที่พูดโดยกลุ่ม “คนลาว” ในจังหวัดฉะเชิงเทราด้วย กรอบความคิดใหม่และนำข้อมูลที่ได้มาสร้างแผนที่แสดงการกระจายของภาษา “ลาว” ในจังหวัด ฉะเชิงเทรา นอกจากจะได้แผนที่ภาษาที่เป็นข้อมูลที่สอดคล้องกับภาษาที่พูดและเป็นข้อมูลที่เป็น ปัจจุบันแล้ว ยังช่วยให้เห็นภาพการอพยพโยกย้ายของชาว “ลาว” จากอาณาจักรล้านช้าง (สปป.ลาว) ในอดีตที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งนี้ หากมีการจัดทำแผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ “ลาว” ในบริบทกว้างขึ้น เช่น ในระดับภาคกลางของประเทศไทยรวมทุกจังหวัดด้วยแนวทางที่นำเสนอในงานวิจัยนี้ ผล การศึกษาที่ได้อาจจะช่วยให้เห็นภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น น่าสนใจว่าข้อค้นพบทางภาษาศาสตร์ด้วยการ ใช้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์จะสอดคล้องหรือขัดแย้งจากงานวิจัยที่ดำเนินการทำนองเดียวกันในระดับ อำเภอและระดับจังหวัดที่ผ่านมาหรือไม่ และอย่างไร นอกจากนี้ การนำข้อมูลทางวัฒนธรรมมา ประกอบการวิเคราะห์ตีความ เช่น งานของธีระพันธ์ ล. ทองคำ (2559) ก็น่าจะเป็นประโยชน์เช่นกัน

ภาษาไทยเหนือหัวพันที่พูดในประเทศไทย

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยทางด้านภาษา ไม่พบงานวิจัยใดที่พบว่าภาษาไทยเหนือหัวพันพูดในประเทศไทยมาก่อน งานวิจัยนี้จึงนับได้ว่าเป็นงานชิ้นแรกที่พบว่าภาษาไทยเหนือหัวพันที่พูดกันในบริเวณแขวงหัวพัน ประเทศลาว พูดอยู่ในประเทศไทยด้วย ผลการศึกษาของผู้วิจัยซึ่งใช้ แนวทางการศึกษาใหม่ในการวิเคราะห์ภาษาที่เรียกกันกว้าง ๆ ว่า “ลาว” ด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์ โดยไม่อิง ชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์และชื่อเรียกภาษาเป็นสำคัญ ร่วมกับการใช้หลักฐานอื่น ๆ ทางภาษา และข้อมูล ทางด้านประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ประกอบในการวิเคราะห์ตีความ ทำให้ทราบว่าภาษาไทยเหนือหัวพัน พูดอยู่ในประเทศไทยด้วย (ดูรายละเอียดในหัวข้อภาษาและกลุ่มชาติพันธุ์ลาวในจังหวัดฉะเชิงเทรา และ ตารางที่ 8.2 ในอภิปรายผล) นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบข้อมูลอื่น ๆ ที่น่าสนใจซึ่งแม้จะเป็นเพียงข้อสังเกต เล็ก ๆ จากคนอื่น หรือจากงานวิจัยอื่น แต่เมื่อนำข้อสังเกตหรือข้อค้นพบขนาดเล็กที่มักถูกมองข้าม มาเป็นองค์ประกอบในการวิเคราะห์ตีความ ก็สามารถช่วยเพิ่มน้ำหนักให้ข้อค้นพบของผู้วิจัยได้ ดังนี้

1) จากการสัมภาษณ์หลวงตาที่วัดหนองเสือ ตำบลเกาะขนุน อำเภอพนมสารคาม เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ.2561 พบว่า หลวงตาเรียกกลุ่มคนและภาษา “ลาวเวียง” ในหมู่บ้านหนองเสือ ตำบลเกาะขนุน อำเภอพนมสารคาม ว่า “ลาวแอด” ชื่อเรียกดังกล่าวคล้ายกับชื่อเรียกที่พบใน รายงานผลการวิจัยของเพ็ญศรี ดุ๊ก และนารี สาริกะภูติ (2529: 67 – 68) ที่พบว่ามีกลุ่มคนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในหมู่บ้านเมืองแมด ตำบลเมืองเก่า อำเภอพนมสารคาม เรียกตนเองและภาษาว่า “ไทแอด” หรือ “ลาวเหนือ” มีภาษาและประเพณีที่แตกต่างไปจากกลุ่มคนที่พูดภาษาพวน ผู้วิจัยจึงสืบค้นข้อมูล และพบว่าเมืองชื่อว่า เมืองแอด เป็นเมืองหนึ่งในแขวงหัวพัน อยู่ทางตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศลาว มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเวียดนาม (ดูภาพที่ 8.20)

ภาพที่ 8.20 แผนที่แสดงเมืองแอด แขวงหัวพัน ประเทศลาว (ที่มา: บุญช่วย ศรีสวัสดิ์, 2547)

จากภาพที่ 8.20 จะเห็นได้ว่าเมืองต่าง ๆ ในแขวงหัวพันอยู่ทางตอนเหนือของแขวงเชียงขวางซึ่งมีเมืองเอกเป็นเมืองพวน เป็นเมืองที่ผู้คนส่วนใหญ่พูดภาษาพวน จึงไม่แปลกที่กลุ่มคนที่พูดภาษาพวนในจังหวัดฉะเชิงเทราบางคนเรียกกลุ่มคนที่พูดภาษาไทยเหนือหัวพันว่า “พวนเหนือ” เพราะนอกจากจะมีภาษาที่ใกล้ชิดกับภาษาพวนมากกว่าภาษาลาวแล้ว เมืองในแขวงหัวพันยังอยู่ทางตอนเหนือของเมืองพวน แขวงเชียงขวางด้วย

2) ธีระพันธ์ ล.ทองคำ (2559: 55) ได้ตั้งข้อสังเกตว่าภาษาลาวที่พูดในบ้านสะนา หมู่ 2 ตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี มีรูปแบบการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์เหมือนกับรูปแบบวรรณยุกต์ในภาษาซำเหนือที่พบในงานของ Chamberlain (1975) แม้งานวิจัยดังกล่าวจะไม่ได้เรียกว่าภาษาไทยเหนือ หรือไทเหนือหัวพัน แต่สามารถอนุมานได้ว่าภาษาดังกล่าวเป็นภาษาไทยเหนือหัวพันที่พูดในเมืองซำเหนือ แขวงหัวพัน ประเทศลาว

จากข้อสังเกตต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับข้อค้นพบที่ว่าเมืองแอตเป็นเมืองในแขวงหัวพันเช่นเดียวกับเมืองซำเหนือ จึงอนุมานได้ว่า กลุ่มคน “ลาวเวียง” บ้านหนองเสือ ตำบลเกาะขนุน และกลุ่มคน “ลาวเหนือ” หรือ “ไทแอต” หมู่บ้านเมืองแมต ตำบลเมืองเก่า อำเภอพนมสารคาม น่าจะเป็นกลุ่มคนที่มีบรรพบุรุษมาจากเมืองแอตซึ่งเป็นเมืองทางตอนเหนือของอาณาจักรล้านช้างหรือประเทศลาวในอดีต (“ลาวแอต” หรือ “ลาวเหนือ”) พูดภาษาไทยเหนือหัวพันเมืองแอต (“ไทแอต”) ผู้วิจัยสังเกตว่างานวิจัยของเพ็ญศรี ดุ๊ก และนารี สาริกะภูติ (2529) สuggestว่า “ไทยแอต” น่าจะเป็นเพราะกลุ่มคนดังกล่าวออกเสียงเป็น /t^haj³³ ɤt⁴¹/ ซึ่งตรงกับข้อค้นพบในงานวิจัยนี้ที่พบว่า ภาษากลุ่มไทเหนือหัวพันส่วนใหญ่มีวรรณยุกต์ในช่อง B123 และ DL123 เป็นเสียงตก สอดคล้องกับสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่ปรากฏในช่อง B123 และ DL123 ที่พบในภาษาไทยเหนือหัวพันที่พูดในบ้านซำเหนือ เมืองซำเหนือ แขวงหัวพันในงานของ Chamberlain (1984) สุลัง เดชวงสา และคณะ (1972) และธีระพันธ์ ล.ทองคำ (2559) รวมถึงภาษาไทยเหนือหัวพันที่พูดในบ้านหนองค่างและบ้านสะแนน เมืองซำเหนือ แขวงหัวพันในงานของ Chamberlain (1984) ซึ่งมีวรรณยุกต์เป็นเสียงตกเหมือนกัน สำหรับกลุ่มคน “ลาว” ที่บ้านสะนา ตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี สามารถอนุมานได้ว่าพูดภาษาไทยเหนือหัวพันเมืองซำเหนือเช่นเดียวกับกลุ่มคน “ลาวเวียง” ที่บ้านหนองแหน และบ้านป่าไร่ ตำบลหนองแหน บ้านหนองปรือ บ้านหินดาษ และบ้านหนองอีโถน ตำบลเกาะขนุน อำเภอพนมสารคาม และบ้านบางมะเฟือง บ้านโพนงาม บ้านท่าม่วง และบ้านบึงตะเข้ ตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

จึงสามารถสรุปได้ว่า มีภาษาไทยเหนือหัวพันพูดอยู่ในประเทศไทย แต่ที่พบในจังหวัดฉะเชิงเทรานั้นถูกเรียกกันว่าภาษา “ลาวเวียง” “ลาวที่มาจากเวียงจันทน์” “ลาวกลาง” “ลาวอัน

เดอ” หรือ “ลาว” และที่พบในอำเภอบ้านไร่ถูกเรียกกันว่า “ลาวครั้ง” “ลาวเวียง” หรือ “ลาว” จึงน่าจะสับสนว่าในประเทศไทย โดยเฉพาะในภาคกลาง มีภาษาไทยเหนือหัวพันที่ถูกเรียกว่า “ลาว” หรือ “ลาวเวียง” พูดอยู่ที่ได้อีกบ้าง นอกเหนือจากที่พบในจังหวัดฉะเชิงเทรา และจังหวัดอุทัยธานี

สัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในช่อง DS123

งานวิจัยนี้ไม่ได้ใช้ผลการวิเคราะห์วรรณยุกต์ที่ปรากฏในพยางค์ตายสระเสียงสั้นในช่อง DS เพื่อจำแนกภาษาเนื่องจากข้อจำกัดในการวิจัย (ดูคำอธิบายในหน้า 6 และหน้า 82) อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมีข้อสังเกตเกี่ยวกับเสียงวรรณยุกต์ในช่อง DS123 ในภาษาลาวส่วนใหญ่ที่พุดใน สปป.ลาว และในประเทศไทย รวมทั้งภาษาลาวถิ่นอีสานจากงานวิจัยที่ผ่านมา นั่นคือ ภาษาลาวส่วนใหญ่จะมีสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในช่อง DS123 เป็นเสียงขึ้น เช่น ภาษาลาวหลวงพระบางในงานของ Brown (1965); Chamberlain (1975); พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2546); วริษา กมลนาวิน (2556); และศิวพร ฮาชันนารี (2543) ภาษาลาวเวียงจันทน์ในงานของ Brown (1965); วริษา กมลนาวิน (2556); และวริษา โอสถานนท์ (2559) ภาษาลาวเมืองโพนโฮง แขวงจำปาศักดิ์ในงานของพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2546) ภาษาลาวใต้และภาษาลาวเวียงในงานของกาญจนา พันธุ์คำ (2523) ภาษาลาวอีสานที่พุดในอำเภอมืองและอำเภอรวิชัยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด อำเภอบึงสามพัน จังหวัดมหาสารคาม และตำบลโนนเพ็ด อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครราชสีมาในงานของ Brown (1965) ภาษาลาวอีสานถิ่นต่าง ๆ ที่พุดในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมาในงานของ Pudhitanakul (1979) เป็นต้น ข้อสังเกตดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาในงานวิจัยนี้ที่พบว่า ภาษากลุ่มลาวมีสัญลักษณ์ของเสียงวรรณยุกต์ในช่อง DS123 เป็นเสียงขึ้น ยกเว้นภาษาลาว รูปแบบที่ 1/2.1 และรูปแบบที่ 1/2.2 ซึ่งจำแนกเป็นภาษาลาวที่วรรณยุกต์มีลักษณะเปียงเบน และภาษาลาว รูปแบบที่ 1/1.1 ซึ่งได้สันนิษฐานว่าอาจเป็นภาษาลาวเหนือที่วรรณยุกต์มีลักษณะเปียงเบน

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่าภาษากลุ่มพวน (รูปแบบที่ 2/1) และภาษากลุ่มไทเหนือหัวพัน (รูปแบบที่ 3/1.1 รูปแบบที่ 3/1.2 รูปแบบที่ 3/2.3 รูปแบบที่ 3/2.5 และรูปแบบที่ 3/2.6) ก็มีลักษณะดังกล่าวเช่นกัน นั่นคือ สัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในช่อง DS123 เป็นเสียงขึ้น ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าลักษณะดังกล่าวอาจเป็นลักษณะเด่นในภาษาไทยตะวันตกเฉียงใต้กลุ่มภาษาลาว และกลุ่มภาษาพวน-ไทเหนือ

8.3 ข้อเสนอแนะ

จากประสบการณ์ในการทำวิจัยเรื่องการระบุและจำแนกภาษา “ลาว” ที่พุดในภาคกลางของประเทศไทยด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์โดยไม่อิงชื่อเรียกกลุ่มคนและชื่อเรียกภาษาเป็นสิ่งสำคัญเมื่อเริ่มต้น

ดำเนินการวิจัย กรณีศึกษาภาษา “ลาว” ที่พูดในจังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการระบุและจำแนกภาษา “ลาว” ด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์ ดังนี้

1. ควรใช้แนวทางใหม่นี้ศึกษาภาษา “ลาว” ที่พูดในภาคกลางของประเทศไทยทุกจังหวัด เพื่อพิสูจน์ข้อค้นพบในวงกว้างขึ้น รวมทั้งจัดทำแผนที่ภาษาและกลุ่มชาติพันธุ์ “ลาว” ในภาคกลางของประเทศไทย

2. ควรใช้เกณฑ์อื่น ๆ พิจารณาร่วมกับเกณฑ์วรรณยุกต์ เช่น พัฒนาการของเสียงพยัญชนะและสระ คำลงท้าย คำแสดงคำถาม ฯลฯ เพื่อให้ผลการศึกษามีน้ำหนักและน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

3. ควรมีการศึกษาวิจัยภาษาไทถิ่นต่าง ๆ ที่พูดในแขวงหัวพัน ประเทศลาว โดยเฉพาะภาษาไทเหนือที่พูดในแขวงหัวพัน สปป.ลาว ซึ่งที่ผ่านมายังไม่ได้ศึกษาวิจัยอย่างละเอียดลึกซึ้งด้วยข้อจำกัดนานาประการ และอาจมีตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดอื่น ๆ ของประเทศไทยด้วย

4. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาไทเหนือที่พูดในแขวงหัวพันและจังหวัดฉะเชิงเทรา และควรมีการทดสอบเชิงการรับรู้วรรณยุกต์และลักษณะทางภาษาศาสตร์อื่น ๆ ของผู้พูดภาษาไทเหนือหัวพันโดยคนไทยเหนือในแขวงหัวพันและคนไทยเหนือหัวพันที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดฉะเชิงเทรา

5. ควรทำวิจัยข้ามศาสตร์ เช่น การศึกษา DNA ภาษา วัฒนธรรม ฯลฯ เพื่อวิเคราะห์ความใกล้ชิดทางเชื้อสายระหว่าง “ชาวลาว” ในภาคกลางของประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วยหลายกลุ่มชาติพันธุ์ไทที่เคยตั้งถิ่นฐานอยู่ในอาณาจักรล้านช้างเมื่อ 200 กว่าปีก่อน กับกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางภาคเหนือของสปป.ลาว หรือลาวเหนือ เพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อค้นพบที่นำเสนอในงานวิจัยนี้

บรรณานุกรม

- Abramson, A. S. (1962). The vowels and tones of standard Thai: acoustical measurements and experiments. 20.
- Akharawatthanakun, P. (2002). Tonal variations and changes in a language mixture area: a case study of Northeastern Thailand (Isan). *MANUSYA: Journal of Humanities*, 5(2), 30-51.
- Akharawatthanakun, P. (2004). Tonal variation and change in dialects in contact: a case study of Lao. *MANUSYA: Journal of Humanities*, 7(1), 56-95.
- Akharawatthanakun, P. (2010). Phonological variation in Phuan. *MANUSYA: Journal of Humanities*, 13(2), 50-87.
- Brown, J. M. (1965). *From ancient Thai to modern dialects*. Bangkok: Social Science Association Press.
- Chamberlain, J. R. (1972). The origin of the Southwestern Tai. *Bulletin des Amis du Laos*, 7-8, 233-244.
- Chamberlain, J. R. (1975). A new look at the history and classification of the Tai languages. *Studies in Tai Linguistics in Honor of William J. Gedney*.
- Chamberlain, J. R. (1984). The Tai dialects of Khammouan Province: their diversity and origins. *Science of Language Papers*, 4, 62-95.
- Chamberlain, J. R. (1991). The efficacy of the P/PH distinction for Tai languages. *The Ram Khamhaeng Controversy: Collected Papers*, 453-486.
- Erickson, D. (1975). Phonetic implications for a historical account of tonogenesis in Thai. *Studies in Tai Linguistics in Honor of WJ Gedney*, 110-111.
- Gandour, J. (1974). Consonant types and tone in Siamese. *Journal of phonetics*, 2(4), 337-350.
- Gedney, W. J. (1972). A checklist for determining tones in Tai dialects. *Studies in Linguistics in honor of George L. Trager*, 423-437.
- Gedney, W. J. (1977). *Future directions in comparative Tai linguistics*: University of Michigan.
- Gedney, W. J. (1989). Speculations on early Tai tones. *Selected papers on comparative Tai studies*, 207-228.

- Hartmann, J. F. (1980). A model for the alignment of dialects in Southwestern Tai. *Journal of the Siam Society Bangkok*, 68(1), 72-86.
- Hartmann, J. F. (2002). Lao tones. Retrieved from <http://www.seasite.niu.edu/lao/tones/>
- Hartmann, J. F. (2004). *Linguistic and historical continuities of the Tai Dam and Lao Phuan: case studies in boundary crossings*. Paper presented at the SEALS14, Thammasat University, Bangkok.
- Hoonchamlong, Y. (1984). Tones in Pakse Lao: a preliminary analysis. *Anthropological linguistics*, 233-239.
- Intajamornrak, C. (2012). Variation and change of the Phrae Pwo Karen vowels and tones induced by language contact with the Tai languages. *MANUSYA: Journal of Humanities*, 15(2), 1-20.
- Jonsson, N. L. (1991). *Proto Southwestern Tai*. (Ph.D. dissertation). State University of New York at Albany.
- Khanittanan, W. W. (1973). *The influence of Siamese on five Lao dialects*. (Ph.D. dissertation). The University of Michigan.
- Kullavanijaya, P., & L-Thongkum, T. (1998). *Linguistic criteria for determining Tai ethnic groups: case studies on central and south-Western Tais*.
- Laver, J. (1994). *Principles of phonetics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Li, F. K. (1960). A tentative classification of Tai dialects. *Culture in history: Essays in honor of Paul Radin*, 951-959.
- Li, F. K. (1977). *A handbook of comparative Tai*. Honolulu: University of Hawai'i Press.
- Luangthongkum, T. (1977). *Rhythm in standard Thai*. (Ph.D. dissertation). University of Edinburgh.
- McCarthy, J. F. (1900). Map of the kingdom of Siam and its dependencies, surveying and exploring in Siam
- NordNordWest. (2009). Locator map of Chachoengsao Province, Thailand. Retrieved from https://en.wikipedia.org/wiki/File:Thailand_Chachoengsao_locator_map.svg
- Osatananda, V. (1997). *Tones in Vientiane Lao*. (Ph.D. dissertation). University of Hawaii.
- Pittayaporn, P. (2009a). *The phonology of Proto-Tai*. (Ph.D. dissertation). Cornell University.
- Pittayaporn, P. (2009b). Proto-Southwestern-Tai revised: a new reconstruction. *JSEALS*,

119-143.

Pornpottanamas, W. (2016). *Which dialects of Lao are spoken by the “Lao Wiang” of Tambon Nong Nae, Amphoe Phanom Sarakham, Changwat Chachoengsao*. Paper presented at the the 5th ICLS, Thammasat University, Bangkok.

Pudhitanakul, W. (1979). *A tonal comparison of dialects in Nakhon Ratchasima Province, Thailand*. (Master's thesis). SOAS University of London.

Roca, I., & Johnson, W. (1999). *A course in phonology*. UK: Blackwell Publishers.

Roffe, G. E., & Roffe, T. W. (1956). *Spoken Lao*. New York: American Council of Learned Societies.

Simmonds, E. (1965). Notes on some Tai dialects of Laos and neighbouring regions. *Lingua*, 14, 133-147.

Strecker, D. (1979). A preliminary typology of tone shapes and tonal sound changes in Tai: the Lan Na A-tones. *Studies in Tai and Mon-Khmer Phonetics and Phonology in Honour of Eugenie J.A. Henderson*, 171-240.

Sungkep, T. (1983). *A phonological study of Lao Ngao with comparisons to five Tai dialects*. (Master's thesis). Mahidol University.

Tanprasert, P. (2003). *A language classification of Phuan in Thailand: a study of the tone system*. (Ph.D. dissertation). Mahidol University.

Tingsabadh, M. R. K. (2001). Thai tone geography. *Essays in Tai Linguistics*, 205-228.

Trongdee, T. (2014). The Lao-speaking Nyo in Banteay Meanchey Province of Cambodia. *MANUSYA: Journal of Humanities*, 17(3), 69-85.

กระทรวงคมนาคม. (2555). *แผนที่พื้นฐานจังหวัดฉะเชิงเทรา*. กรุงเทพฯ.

กันทิมา วัฒนประเสริฐ และสุวัฒนา เลี่ยมประวัติ. (2528). *ระบบเสียงภาษาลาวของกลุ่มน้ำท่าจีน*.

นครปฐม: ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

กาญจนา คู่วัฒนศิริ. (2524). *วรรณยุกต์ในภาษาญ้อ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กาญจนา ปัทมติก และบรรพต สุวรรณประเสริฐ. (ม.ป.ป.). *รายงานการวิจัยเรื่องภาษาและวัฒนธรรมของหาดเสี้ยว อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย: มุขนิธิเจมส์ทอมสัน*.

กาญจนา พันธุ์คำ. (2523). *ลักษณะเฉพาะทางด้านเสียงของภาษาลาวในอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จารุวรรณ สุขปิติ. (2532). *การศึกษาลักษณะของภาษาลาวพวน ที่ตำบลหัวหว้า อำเภอสรีมหาโพธิ*

- จังหวัดปราจีนบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จินดา ชาตวิงษ์. (2528). การศึกษาลักษณะของภาษาลาวครั้งที่ตำบลห้วยด้วน อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จินต์ชุตตา ศาสตร์สมัย. (2557). วรรณยุกต์ภาษาจีนฮากกาถิ่นเพิงซุ่นของผู้พูดทวิภาษาจีนฮากกา-ไทยถิ่น. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชมนาด อินทจามรรักษ์. (2552). เส้นทางสู่การเป็นภาษารวรรณยุกต์ของภาษามัล-โปรที่พูดในจังหวัดน่าน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุณวุฒิบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชลลดา สักวาลทรัพย์. (2534). การศึกษาลักษณะของภาษาลาวพวนที่ตำบลหนองแสง อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทักษ์ไฉย อารมณส์สุข. (2521). การศึกษาเปรียบเทียบเสียงของคำในภาษาพวนกับภาษาไทยมาตรฐาน. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ธวัชชัย ไพไธล. (2534). ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับอาณาจักรหลวงพระบาง-เวียงจันทน์และจำปาศักดิ์ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 - รัชกาลที่ 5 (พ.ศ.2325-2446). (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ธีระพันธ์ ล. ทองคำ. (2559). หัตถานาธิอาเซียน : ฝ่าทอมือของกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาวและกะเหรี่ยงไปอำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี : บูรณาการความรู้ด้านภาษา ภาษา และการอพยพย้ายถิ่น. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ. (2535). วรรณยุกต์ในภาษาพวน เมืองแปก พุ่งไเหนิน แขวงเชียงขวาง สปป.ลาว.
- ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ และคณะ. (2554). เสียงภาษาไทย: การศึกษาทางกลศาสตร์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงนุช ปู่เผ่าพันธ์. (2527). ลักษณะของภาษาลาวแฉ่ว ที่ตำบลทองเอน อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บั้งอร ปิยะพันธุ์. (2541). ลาวในกรุงรัตนโกสินทร์. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. (2547). ราชอาณาจักรลาว. กรุงเทพฯ: ศยาม.
- พรศรี ชินเชษฐ. (2531). วรรณยุกต์ภาษาลาวแฉ่วในคำเดียวกับในคำพูดต่อเนื่อง. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล. (2541). การศึกษาเปรียบเทียบระบบวรรณยุกต์ในภาษาของคน "ลาว" คน "ญ้อ" และคน "ผู้ไท" ในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล. (2546). การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์: กรณีศึกษาภาษากลุ่มลาว.

- (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล. (2549). "ลาว" และ "ไท": ความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน. มองสังคมผ่านวาทกรรม, 135-163.
- พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล. (2555). "พวน" ไม่ใช่ "ลาว": หลักฐานทางภาษาศาสตร์ด้านคำศัพท์และเสียง เพื่อยืนยันความแตกต่างระหว่างภาษา. มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์, 36(1), 1-31.
- พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล. (2561). "พวน" ไม่ใช่ "ลาว": หลักฐานทางภาษาศาสตร์ด้านคำศัพท์และเสียง เพื่อยืนยันความแตกต่างระหว่างภาษา. มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์, 36(1), 1-31.
- พิทยาวัฒน์ พิทยาภรณ์. (2556). พัฒนาการวรรณยุกต์กับการแบ่งกลุ่มย่อยภาษาไทยตะวันตกเฉียงใต้. อักษรศาสตร์, 42(2), 305-339.
- เพ็ญศรี คุ้ม และนารี สาริกะภูติ. (2529). ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของชาวลาวเวียงและลาวพวน อำเภอพนมสารคาม และอำเภอสนามชัยเขต ฉะเชิงเทรา. กรุงเทพฯ: โครงการไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัชณี เสนีย์ศรีสันต์. (2526). การศึกษาเปรียบเทียบเสียงและระบบเสียงในภาษาลาวพวนมาบปลาเค้าของผู้พูดภาษาที่มีอายุต่างกัน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่อง แบ่งท้องที่ตั้งเป็นกิ่งอำเภอ. (2509, 18 มกราคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 83
- พระราชกฤษฎีกาตั้งอำเภอเขาพนม อำเภอสนามชัย อำเภอแม่เฒ่า อำเภอขามสะแกแสง อำเภอเก้าเลี้ยว อำเภอโพธิ์ประทับช้าง อำเภอหนองพอก อำเภอละอุ่น อำเภอทุ่งหว้า และอำเภอศรีธาตุ พ.ศ.2516. (2516, 28 มิถุนายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 90
- พระราชกฤษฎีกาตั้งอำเภอเหนือคลอง อำเภอนายายอาม อำเภอท่าตะเกียบ อำเภอขุนตาล อำเภอแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่ลาว อำเภอรัษฎา อำเภอพุทธมณฑล อำเภอวังน้ำเขียว อำเภอเจาะไอร้อง อำเภอขานี อำเภอโนนดินแดง อำเภอปางมะผ้า อำเภอลำสนธิ อำเภอหนองม่วง อำเภอเบญจลักษณ์ อำเภอพนนาแก้ว อำเภอปุงคล้า อำเภอดอนมดแดง และอำเภอถืออำนาจ พ.ศ.2539. (2539, 20 พฤศจิกายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 113
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). หลักเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันแบบถ่ายเสียง. 11 มกราคม 2542. สืบค้นจาก https://www.orst.go.th/iwfm_table.asp?a=36
- รุจนา พิณจารมณ. (2533). ลักษณะเชิงกลศาสตร์ของพยางค์เสียงเบาในภาษาไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณา จันทนาคม และวรรณา รัตน์ประเสริฐ. (2526). ภาษาลาวเวียงที่หนองแห่น. โบราณคดี, 26, 234-241.
- วรรณา รัตน์ประเสริฐ. (2528). คำและลักษณะคำในภาษาลาวเวียงในจังหวัดฉะเชิงเทรา. (วิทยานิพนธ์

- ปริญญาหมาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วริษา กมลนาวิน. (2556). วรรณยุกต์ในภาษาลาวหลวงพระบาง. ภาษาและวัฒนธรรม, 32(2), 43-74.
- วริษา โอสถานนท์. (2559). ฝึกทักษะภาษาลาวเวียงจันทน์. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรุณศิริ พรพจน์ธนาศ. (2557). ตามรอยถิ่นดั้งเดิมของผู้ที่เรียกตนเองว่าลาวเวียง ที่ตำบลหนองแห่น อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ผ่านเกณฑ์รูปแบบวรรณยุกต์. ภาคนิพนธ์วิชาวิทยาภาษาถิ่น ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัลลีย์ วัชรภรณ์. (2534). การศึกษาคำลงท้ายในภาษาลาวครั้ง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาหมาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิจิตร คำมัญญ. (2535). ระบบเสียงภาษาลาวครั้ง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาหมาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิญญะ ศรีพิพัฒน์กุล. (2557). วรรณยุกต์ภาษาไทยอีสาน จังหวัดศรีสะเกษ ใน 5 ชุมชนภาษา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาหมาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิไลลักษณ์ เดชะ. (2530). ศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงของภาษาไทย 6 ภาษาที่พูดในอำเภอน้ำตึก จังหวัดนครสวรรค์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาหมาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรีพิน ศิริวิศิษฐ์กุล. (2529). ลักษณะภาษาข้อ (ญ้อ) ที่ตำบลคลองน้ำใส อำเภอรัญประเทศ จังหวัดปราจีนบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาหมาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2523). ลาวในเมืองไทย. เมืองโบราณ, 6(2), 55-66.
- ศิวพร ฮาชันนารี. (2543). การศึกษาระบบเสียงในภาษาลาวหลวงพระบาง: การศึกษาเปรียบเทียบกับภาษาลาวครั้งลุ่มน้ำท่าจีน และภาษาลาวด่านซ้าย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาหมาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศุจิณัฐ จิตวิริยนนท์. (2555). การปรับค่าความถี่มูลฐานโดยการแปลงค่าเฮิร์ตซ์เป็นเซมิโทน: แนวทางในการเสนอผลการวิเคราะห์วรรณยุกต์. *The Journal*, 8(2).
- ศุจิณัฐ จิตวิริยนนท์. (2558). วรรณยุกต์ในคำพูดเดี่ยวและอิทธิพลของวรรณยุกต์ที่มีต่อกันในคำพูดต่อเนื่องภาษาปะโอ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎับัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานจังหวัดฉะเชิงเทรา. (2561). ประวัติฉะเชิงเทรา. สืบค้นจาก <http://www.chachoengsao.go.th/cco/index.php/2016-02-15-05-52-31/2016-02-15-07-02-14/1634-2018-06-09-03-14-02>
- สำนักงานจังหวัดฉะเชิงเทรา. กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร. (2557). ข้อมูลจังหวัด. สืบค้นจาก <http://www.website.chachoengsao.go.th>
- สุกัลยา สุรินทร์ไพบูลย์. (2528). ระบบพยางค์หนักเบาของคำหลายพยางค์ในภาษาไทย. (วิทยานิพนธ์

ปริญญาหมาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุลิ่ง เดชวงสา และคณะ. (1972). ค้นคว่าภาษาลาว. เวียงจันท์: รอยัล อคาเดมิค เคานซิล.

สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (2534). ข้อสังเกตเกี่ยวกับปัญหาในการศึกษาและการเรียกชื่อกลุ่มชนชาติต่าง ๆ ในประเทศไทย. ภาษา-จารึก, 3.

สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ. (2547). แผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2556). ภาษาศาสตร์สังคม (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุทัยวรรณ ต้นหยง. (2526). วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้คำของคนสามระดับอายุในภาษาพวน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาหมาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุทัยวรรณ ต้นหยง. (ม.ป.ป.). ระบบเสียงภาษาพวนในจังหวัดลพบุรี-สิงห์บุรี. ลพบุรี: โครงการศึกษา และรวมรวมวรรณกรรมท้องถิ่นใน 3 จังหวัด (ลพบุรี สิงห์บุรี สระบุรี) วิทยาลัยครูเทพสตรี.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาววรุณศิริ พรพจน์ธนาศ
วัน เดือน ปี เกิด	9 ตุลาคม 2530
สถานที่เกิด	จังหวัดชลบุรี
วุฒิการศึกษา	สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาการจัดการโรงแรมและท่องเที่ยว (เกียรตินิยมอันดับ 1) จากคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชาในปีการศึกษา 2552 และหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ จากคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงในปีการศึกษา 2554 ได้รับทุนโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาไทยกับต่างประเทศ (UMAP) จากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ศึกษาที่ the University of Waikato ในปี 2554 และได้เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2555 ได้รับทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช
รางวัลที่ได้รับ	ได้รับคัดเลือกให้เป็นนิสิตดีเด่นระดับบัณฑิตศึกษา คณะอักษรศาสตร์ และ สาขาวิชาภาษาศาสตร์ ประจำปีการศึกษา 2558